

ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LEGALS PROBLEMS OF THE AUTOMATIC CONTRACT RENEWAL

Miss Kornkamon Prasertsak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

โดย

นางสาวกรณิภมล ประเสริฐศักดิ์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร. ศนันทกรณ์ โสทธิพันธุ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร. ศนันทกรณ์ โสทธิพันธุ์)

..... กรรมการ

(ดร. วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร. มานิตย์ วงศ์เสวี)

กรณีกมล ประเสริฐศักดิ์ : ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ (LEGAL PROBLEMS OF THE AUTOMATIC CONTRACT RENEWAL) อ.ที่ปริกษาวิทยานพนธ์หลัก: ศ. ดร. ศนันท์กรณม์ โสทธิพันธุ์, 300 หน้า.

ในปัจจุบันมีการนำเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาบังคับใช้อย่างแพร่หลาย โดยไม่มีการกล่าวถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้อย่างชัดเจน และในบางครั้งการต่อสัญญาเช่นว่านี้ก็เกิดขึ้นโดยปราศจากความตกลงยินยอมจากผู้บริโภค หรือผู้บริโภคมิอาจรับรู้และเข้าใจถึงเนื้อหาสาระแห่งการต่อสัญญานั้นได้ ทำให้ผู้บริโภคจำนวนมากได้รับความเสียหาย

วิทยานพนธ์ฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย โดยทำการศึกษานี้เฉพาะธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจฝ่ายหนึ่งกับผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่ง ในหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ทั้งนี้ ไม่ทำการศึกษาลงในรายละเอียดของกฎหมายเฉพาะสำหรับธุรกรรมที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ นอกจากนี้ ในบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศจะทำการศึกษาบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 ซึ่งมีขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่ไม่เป็นธรรม โดยในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ถ้าการสิ้นสุดของสัญญากำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเกินสมควร ข้อสัญญานั้นมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อันมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 บรรพ 2 หน้าที่ 2 เรื่องข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า เพียงแต่บทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการกำหนดรายละเอียดเรื่องระยะเวลาที่ใช้บังคับในสัญญาไว้ชัดเจน สำหรับการศึกษาบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ จะเป็นการศึกษาในคำจำกัดความต่างๆ โดยตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 และตามประมวลกฎหมายธุรกิจและวิชาชีพของรัฐแคลิฟอร์เนีย แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 จะเป็นการศึกษาในรายละเอียดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการคุ้มครองผู้บริโภคในการต่อสัญญา เช่น ความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และการแจ้งเตือนล่วงหน้าถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยยังไม่มีมีการกล่าวถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้อย่างชัดเจน และบทบัญญัติของกฎหมายไทยในปัจจุบันยังมีไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่ได้สมัครใจในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการใช้การตีความเข้ามาช่วยในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้น เช่น การตีความการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้เสนอให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน รวมถึงผู้ประกอบการต้องมีการเปิดเผยข้อสัญญาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นอย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจนในสัญญา และอาจมีหน้าที่ต้องแจ้งเตือนผู้บริโภคล่วงหน้าก่อนที่จะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคที่มีได้สมัครใจในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้รับความคุ้มครองและไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจอีกต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5885951034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: AUTOMATIC CONTRACT RENEWAL / UNFAIR CONTRACT TERMS / CONSUMER PROTECTION

KORNKAMON PRASERTSAK: LEGALS PROBLEMS OF THE AUTOMATIC CONTRACT RENEWAL. ADVISOR:
PROF. SANUNKORN SOTTHIBANDHU, Dr.Jur, 300 pp.

Nowadays, the automatic contract renewal is widely applied. However, there is no explicit mention of the manner of automatic contract renewal. Sometimes the contract such that it occurs without the consent of the consumer or the consumer cannot perceive and understand the contents of the contract, leading to the benefit loss of consumers.

The purpose of this thesis is to study the legal problems of the automatic contract renewal in the Thai legal system. The studies focused on trading of goods and services transactions, which are renewed automatically in the contracts between entrepreneurs and consumers in accordance to the Civil and Commercial Code, the Unfair Contract Act B.E. 2540, and the Consumer Protection Act B.E. 2522. The study of transactions that are identified by specific laws, is not conducted in detail. In addition to the provisions of Foreign law, the thesis take into account the provisions of automatic contract renewal in the European Union law pursuant to Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 and Directive 2011/83/EU of 25 October 2011, which is intended to prevent unfair terms from continuing to be used in contracts, such as automatically renewing a contract of fixed duration when the deadline fixed for the consumer to express this desire not to renew the contract is unreasonably early. These provisions are similar to the German's law. According to the Civil Code of the Federal Republic of Germany 2002, Book 2 Law of Obligations, Division 2 Drafting contractual obligations by means of standard business terms, it provides more details of the duration of continuing obligations than the law of the European Union. For the studies of the automatic renewal terms in the United States of America, the Uniform Commercial Code, the study focused on the definitions. Then, the study of the Illinois Automatic Contract Renewal Act 2000 amended in 2005 has been examined. Meanwhile, the California Business and Profession Code amended in 2010 had been investigated. The provisions describe the detail of automatic renewal terms and protect consumers from the automatically renewal such as the consumer's consent to renew the contract automatically, disclosure of the automatic renewal clause clearly and conspicuously in the contract, and notification to the consumer, etc.

According to the studies, the thesis found that there is no explicit mention of the manner of automatic contract renewal in Thailand. And now, the provisions of Thai law are not enough to protect the parties who do not voluntarily renew the contract automatically. The author proposes to use the interpretations to assist in the consideration of the legal problems of the automatic contract renewal such as the interpretation of the parties' intentions. Moreover, for the purpose of protecting the consumer, the author proposes that requiring entrepreneurs need to obtain consent from consumers before the contract automatically renewed and need to disclose the automatic renewal clause clearly and conspicuously in the contract and must be notified in writing term to the consumer before it is automatically renewed, so that consumers who do not voluntarily renew their contracts are protected.

Field of Study: Laws
Academic Year: 2016

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของ ศาสตราจารย์ ดร. ศนันทกรณ โสทธิพันธุ์ ที่ได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเป็นผู้ให้คำแนะนำ เอาใจใส่ ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา ด้วยความรักความเมตตา ที่เปี่ยมล้นจากอาจารย์ต่อลูกศิษย์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยดี ผู้เขียนจึงใคร่ขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี ที่ได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งเสนอแนวคิดในมุมมองที่แปลกใหม่ต่อการศึกษา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร. มานิตย์ วงศ์เสรี ที่โปรดสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมถึงช่วยตรวจทานการแปลภาษาในส่วนของกฎหมายเยอรมัน และการใช้ภาษาในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสมอมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร. วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์ ที่เห็นคุณค่าในหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้และรับเป็นกรรมการ ตลอดจนให้ข้อชี้แนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

นอกจากนี้ที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ให้การสนับสนุนผู้เขียนในทุกๆด้านและคอยรับส่งผู้เขียนเรื่อยมา และขอกราบขอบพระคุณบิดาอีกครั้งหนึ่งที่รับฟังและขบคิดปัญหากฎหมายกับผู้เขียนอยู่เป็นนิตย์ และขอขอบพระคุณญาติมิตรทั้งหลายที่คอยช่วยเหลือผู้เขียนในการตรวจทานการแปลภาษา รวมถึงขอขอบคุณพี่ๆเพื่อนๆในชั้นปริญญาโทที่เป็นกำลังใจและรับฟังผู้เขียนตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนยินดีอย่างยิ่งหากวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นคุณประโยชน์แก่แวดวงวิชาการนิติศาสตร์ของประเทศไทย โดยหากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อติประการใด ผู้เขียนขอมอบแต่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลาย แต่หากวิทยานิพนธ์นี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความผิดพลาดมา ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 แนวคิดและสมมติฐานของปัญหาที่จะศึกษาวิจัย	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
1.7 ทบทวนวรรณกรรม.....	6
บทที่ 2 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ	9
2.1 ความนำ.....	9
2.2 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011	14
2.2.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011.....	15
2.2.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011	18
2.2.2.1 ความหมายของผู้บริโภค และผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย.....	18

2.2.2.2 ความหมายของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.....	19
2.2.2.3 ลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.....	21
2.2.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรป.....	25
2.3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี....	26
2.3.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	27
2.3.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 (The Civil Code of Germany ค.ศ. 2002).....	30
2.3.2.1 สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า.....	31
2.3.2.2 ระยะเวลาในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า.....	37
(ก) ระยะเวลาในสัญญา.....	39
(ข) ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	40
(ค) ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้า.....	40
2.3.2.3 ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย.....	43
2.3.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	46
2.4 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	48
2.4.1 ความนำ.....	48
2.4.2 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	49
2.4.3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ (The Uniform Commercial Code).....	54
2.4.3.1 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ (The Uniform Commercial Code).....	55

2.4.3.2 ความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	59
2.4.3.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	61
2.4.4 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์.....	64
2.4.4.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์.....	65
2.4.4.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 (The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005).....	69
(ก) ความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	69
(ข) ลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	69
(1) ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย	69
(2) หลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	71
(3) เงื่อนไขการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	72
(3.1) การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	72
(3.2) การแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	75
(4) การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	78
(5) ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	79
(6) การฝ่าฝืนกฎหมาย	80
(7) ข้อยกเว้นกฎหมาย.....	84
(8) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับ	85
2.4.4.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์	88
2.4.5 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย .	90

2.4.5.1	ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนีย	90
2.4.5.2	บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายธุรกิจและวิชาชีพ แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 (The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010).....	93
(ก)	ความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	93
(ข)	ลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	94
(1)	ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย	95
(2)	หลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	96
(3)	เงื่อนไขการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	96
(3.1)	การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	96
(3.2)	ความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	101
(4)	ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	104
(5)	การเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	105
(6)	การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	106
(7)	การฝ่าฝืนกฎหมาย	109
(8)	รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับ	111
2.4.5.3	ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนีย.....	114
2.5	สรุปข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ.....	117
บทที่ 3	ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย.....	134
3.1	ความนำ.....	134

3.2	ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทย.....	135
3.3	การเกิดสัญญา.....	140
3.4	ความหมายของการต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	154
3.5	ลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	165
3.5.1	การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้	165
3.5.2	การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้	178
3.6	ลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ.....	186
3.7	การสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ.....	187
3.8	ปัญหาของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายประเทศไทย.....	187
3.9	สรุปข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย	193
บทที่ 4	วิเคราะห์ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย	195
4.1	ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติ	195
4.1.1	ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติในกรณีการต่อสัญญาโดย อัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้.....	196
4.1.2	ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติในกรณีการต่อสัญญาโดย อัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้.....	199
4.2	ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือ บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย.....	209
4.3	ปัญหาลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ.....	212
4.4	ปัญหาผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	216
4.5	ปัญหาการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ	217
4.6	ปัญหาความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค	220
4.7	สรุปการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย	233
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	236

5.1 บทสรุป	236
5.2 ข้อเสนอแนะ	241
รายการอ้างอิง	248
ภาคผนวก.....	264
ภาคผนวก ก	265
ภาคผนวก ข	272
ภาคผนวก ค	275
ภาคผนวก ง.....	278
ภาคผนวก จ	280
ภาคผนวก ฉ	290
ภาคผนวก ช	293
ภาคผนวก ซ	296
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	300

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันการทำสัญญาบางประเภทมีการกำหนดให้คู่สัญญาสามารถต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะมีข้อดีในเรื่องความสะดวกรวดเร็ว ทำให้คู่สัญญาไม่ต้องมีการดำเนินการต่อสัญญากันทุกคราวไป และบางสัญญาต้องการความต่อเนื่องถ้าหยุดชะงักลงอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี แต่การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในหลายกรณีทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตก็มีข้อเสียที่จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเช่นกัน ในบางครั้งการต่อสัญญาเช่นนี้เกิดขึ้นโดยปราศจากความตกลงยินยอมจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง หรือคู่สัญญาดังกล่าวมีอาจรับรู้และเข้าใจถึงเนื้อหาของสาระแห่งการต่อสัญญานั้นได้ คู่สัญญาฝ่ายนั้นจำเป็นต้องยอมรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ซึ่งจะพบมากในปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ทั้งนี้ เพราะคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีอำนาจต่อรองเข้าทำสัญญาไม่เท่าเทียมกัน และโดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการธุรกิจก็มักจะมีการใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปกับผู้บริโภคเป็นหลัก นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้บริโภคที่ถูกผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินการต่อสัญญาโดยมิได้สมัครใจก็จะพบอีกว่า มีผู้บริโภคจำนวนมากที่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายไปกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของผู้ประกอบการธุรกิจเช่นนั้น ซึ่งหากคำนวณมูลค่าที่ผู้บริโภคทุกรายต้องสูญเสียไปกับค่าใช้จ่ายตามสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติก็จะมีมูลค่ามากมายมหาศาล และผู้ประกอบการก็จะเป็นผู้ได้รับเงินนั้นไปโดยที่ผู้บริโภครู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหาในสัญญาที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม การซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเมื่อพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก จึงควรทำการศึกษาเรื่องดังกล่าวเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

ในการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามระบบกฎหมายไทยต้องพิจารณาหลักกฎหมายที่มีอยู่ว่าเพียงพอต่อการอธิบายถึงลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นหรือไม่ และกฎหมายที่มีอยู่สามารถให้ความคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่ได้ยินยอมในการต่อสัญญาได้หรือไม่ ทั้งนี้

ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติบัญญัติไว้ เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็พบว่า ในบรรพ 2 ลักษณะ 2 เรื่องสัญญา ไม่มี การกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญา ซึ่งจำเป็นต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปด้านสัญญามาใช้ในการพิจารณาลักษณะ การต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ใน สัญญาบางเรื่องกฎหมายบัญญัติคล้ายคลึงกับการเปิดโอกาสให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นระหว่าง คู่สัญญา เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 570 เรื่องเช่าทรัพย์สิน มาตรา 581 เรื่องจ้าง แร่งงาน จึงต้องศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเรื่องการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติต่อไป

สำหรับการพิจารณาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะ เกิดขึ้นในลักษณะใดบ้าง คู่สัญญาที่เป็นผู้ประกอบการเพียงฝ่ายเดียวจะสามารถดำเนินการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติได้หรือไม่ หรือผู้บริโภคจำเป็นต้องมีการแสดงเจตนาให้มีผลเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ นั้นด้วย และในการแสดงเจตนาบางกรณีจะถือได้หรือไม่ว่าเป็นการแสดงเจตนาของผู้บริโภคให้มีการ ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแล้ว เช่น การที่ผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา จะถือว่าเป็นการยินยอมให้มีการ ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้หรือไม่ และในกรณีที่ผู้ประกอบการมีการให้ผู้บริโภคทดลองใช้สินค้า หรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ครั้นเมื่อครบกำหนดการให้ทดลองใช้แล้ว ผู้ประกอบการกลับมี การเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคทันที กรณีเช่นนี้จะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายอย่างไร และผู้ประกอบการ จะสามารถกระทำได้หรือไม่ นอกจากนี้ ไม่ว่าจะกรณีใดๆก็ตาม หากสัญญามีการต่อขึ้นโดย อัตโนมัติแล้ว ลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้เป็นอย่างไร นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจะมี ลักษณะใดบ้าง และเนื้อความของสัญญาจะเป็นไปในประการใด ซึ่งก็ไม่มีกฎหมายแสดงไว้ชัดเจน ประกอบกับ ปัญหาเรื่องผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา เช่น สัญญาดังกล่าวส่งผลทางหนี้และ/หรือผลทางทรัพย์สินต่อคู่สัญญาอย่างไร และสุดท้ายในการสิ้นสุดของ สัญญา เมื่อสัญญาเป็นสัญญาที่สามารถมีการต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ การสิ้นสุดของสัญญาจึงเป็นปัญหา สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาผู้มีสิทธิหรือหน้าที่ที่จะต้องแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ วิธีการแจ้งยกเลิก และระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น โดยในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากไม่มีหลักเกณฑ์ของกฎหมายมาอธิบายและกำหนดกรอบ ในการดำเนินการไว้ ย่อมต้องพิจารณาถึงความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

ทั้งนี้ ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ กฎหมายที่เข้ามาควบคุมเรื่อง การทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยสัญญา ซึ่งตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว มิได้ บัญญัติชี้แจงถึงการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่เสียเปรียบในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งอาจต้องมีการ ใช้การตีความข้อสัญญาขึ้น โดยฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล แต่กระนั้นก็ตาม เนื่องจากการต่อสัญญาโดย อัตโนมัติส่วนใหญ่เมื่อพิจารณาความเสียหายเฉพาะรายจะมีมูลค่าความเสียหายไม่มากมายนัก เช่นนี้ จึงอาจทำให้ไม่มีการฟ้องคดีเกิดขึ้น ดังนั้น จึงต้องพิจารณาต่อไปว่าความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 นี้ จะเพียงพอต่อการคุ้มครองผู้บริโภคแล้วหรือไม่

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยสัญญา เป็นกฎหมาย ที่ให้อำนาจคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใดเป็น ธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้ เช่น ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการ ออกก่าลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 พหิ แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องการ ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกิจการให้บริการออกก่าลังกายไว้ด้วย แต่ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวสามารถ นำไปใช้บังคับได้เฉพาะในสัญญาเกี่ยวกับธุรกิจการให้บริการออกก่าลังกายเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้ เป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุมสัญญาอื่นๆที่เกิดปัญหาขึ้นในประเทศไทยได้

นอกจากนั้น ในประเทศไทยยังประสบปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมที่ไม่มีข้อ สัญญาระบุไว้ด้วย ซึ่งต้องพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ต้องอาศัยการ แสดงเจตนาของคู่สัญญาในลักษณะใดหรือไม่ และในบางกรณีอาจพิจารณาได้หรือไม่ว่าการต่อ สัญญายังมีได้เกิดขึ้น และหากการต่อสัญญาไม่อาจเกิดขึ้นได้ การที่ผู้ประกอบการเรียกเก็บเงินจาก ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นทางบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิต หรือวิธีการอื่นๆโดยอัตโนมัติ จะส่งผลประการใด ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติประเภทนี้ไม่มีความชัดเจน ดังนั้น ผู้บริโภคจึงได้รับผลกระทบจากการ ต่อสัญญาลักษณะนี้เป็นจำนวนมาก

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบ กฎหมายไทยเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องมีการศึกษาและอธิบายถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ เกิดขึ้นให้ชัดเจน อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกฎหมายไทยอย่าง

เป็นระบบ และจะสามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นได้ เช่น ปัญหาเรื่องลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติ ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ปัญหาลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ปัญหาผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ปัญหาการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หรือปัญหาความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศเป็นตัวอย่างประกอบ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปัญหาค่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในระบบกฎหมายไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายต่างประเทศ ในหลักเกณฑ์และแนวทางการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว
- 2 เพื่อศึกษาถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายไทย อันจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถปรับใช้กฎหมายได้
- 3 เพื่อวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในปัจจุบัน
- 4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค
- 5 เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาค่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ทำการศึกษาปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย โดยจะทำการศึกษานับเฉพาะธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการฝ่ายหนึ่งกับผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่ง ในหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติ

คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ทั้งนี้ ไม่ทำการศึกษาลงในรายละเอียดของกฎหมายเฉพาะสำหรับ
 ธุรกรรมที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้

นอกจากนั้น ในส่วนกฎหมายต่างประเทศจะทำการศึกษาบทยัญญ์ที่ว่าด้วยเรื่องการต่อ
 สัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ
 Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 บทยัญญ์ที่ว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดย
 อัตโนมัติตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 (The Civil
 Code of Germany ค.ศ. 2002) บรรพ 2 หนึ่ ส่วนที่ 2 เรื่องข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้น
 ขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า ตั้งแต่มาตรา 305 ถึง มาตรา 310 และ
 บทยัญญ์ที่ว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกาตามประมวลกฎหมายเอก
 รูปทางการพาณิชย์ (The Uniform Commercial Code) ตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ
 ของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 (The Illinois Automatic Contract
 Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005) และตามประมวลกฎหมายธุรกิจและวิชาชีพ
 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 (The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010) ของ
 รัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นต้นว่อย่าง

1.4 แนวคิดและสมมติฐานของปัญหาที่จะศึกษาวิจัย

บทยัญญ์ติของกฎหมายไทยในปัจจุบันยังมีไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่มีได้
 สมัครงใจในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้เขียนจะทำการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูล
 จากเอกสารในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารภาษาไทยและเอกสารภาษาต่างประเทศ อาทิ ด้วบท
 กฎหมาย แนวคำพิพากษาของศาล หนังสือ บทความทางวิชาการ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม
 มาศึกษาวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางการแก้ไขปัญหาว่อย่างเหมาะสม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1 ทำให้เข้าใจถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายต่างประเทศ ใน
 หลักเกณฑ์และแนวทางการปรับใช้บทยัญญ์ติของกฎหมายดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง

2 ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและสามารถปรับใช้เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายไทยได้อย่างถูกต้อง

3 ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนและตอบสนองเท่าทันต่อเหตุการณ์ความเป็นไปในปัจจุบัน

4 ทำให้เข้าถึงปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค พร้อมทั้งแนวทางแก้ไข

5 ทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายมากยิ่งขึ้น

1.7 ทบทวนวรรณกรรม

ในการค้นคว้าวิจัยนี้ มีการอ้างอิงวรรณกรรมในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องคือ

1 บทความเรื่อง “Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach” เขียนโดย Mitja Kovač และ Ann-Sophie Vandenberghe ใน Consumer Policy (2015) เผยแพร่เมื่อวันที่ 5 มีนาคม ค.ศ. 2015 โดยบทความมีเนื้อหากล่าวโดยสรุป ดังนี้

บทความนี้ได้นำเสนอกฎหมายของสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเบลเยียม ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศสหราชอาณาจักร ที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ เนื่องจากสัญญาที่ทำกับผู้บริโภคทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีการสมัครสมาชิกนิตยสาร กรณีสัญญาให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือกรณีการสมัครสมาชิกบริการออกก่าลังกาย ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทั้งสิ้น

สำหรับการออกกฎหมายของสหภาพยุโรป มีการออก Directive 93/13/EEC มาใช้บังคับในปี ค.ศ. 1993 และภายหลังในปี ค.ศ. 2011 ได้ออก Directive 2011/83/EU มาใช้ ซึ่งเป็นการแก้ไข Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 เดิมในบางส่วน โดย Directive ทั้งสองเรื่องดังกล่าวนี้ถูกนำมาใช้กับสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภค อันมีเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติประกอบด้วย

นอกจากนี้ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปี ค.ศ. 1977 ได้มีการตรากฎหมายที่ใช้ในการควบคุมข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม คือ กฎหมาย “Gesetz zur Regelung der Allgemeinen Geschäftsbedingungen (AGBG) หรือ The Regulation of Standard Business Terms ค.ศ. 1977” ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 2002 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (BGB) จึงได้มีการยกเลิกกฎหมาย “Gesetz zur Regelung der Allgemeinen Geschäftsbedingungen (AGBG)” โดยนำหลักการตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวและหลักการตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ของสหภาพยุโรป มาผนวกรวมกันแล้วบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง ฉบับปรับปรุงแก้ไขใหม่ปี ค.ศ. 2002 เรื่องนี้ ส่วนที่ 2 มาตรา 305-310 ซึ่งในมาตรา 309 (9) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องระยะเวลาในสัญญา

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้กฎหมาย Common Law และ The Uniform Commercial Code แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณากฎหมายเฉพาะของรัฐต่างๆมักจะมีการบัญญัติถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งรัฐอิลลินอยส์ก็ได้มีการตรา The Illinois Automatic Contract Renewal Act ไว้ใช้บังคับกับสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภค เป็นต้น

2 บทความ IATL Report: A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts ซึ่งมีเนื้อหากล่าวโดยสรุป ดังนี้

เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนความต้องการของผู้บริโภคและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี บทความนี้จึงนำเสนอเรื่องสัญญาที่มีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ Automatically Renewable Contracts (ARCs) ซึ่งมีการกล่าวถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น Council Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ของสหภาพยุโรป หรือประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมนี ค.ศ. 2002 มาตรา 309 (9) รวมถึงกฎหมายของประเทศต่างๆในยุโรป เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งมีการนำเสนอเปรียบเทียบไว้บางประเด็นที่น่าสนใจ อันจะทำให้ผู้เขียนทำการศึกษาต่อไป

3 วิทยานิพนธ์เรื่อง “การคุ้มครองผู้ใช้บริการในการทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่” โดยนางสาวนภัส ล้ายอง นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2552 ซึ่งมีเนื้อหากล่าวโดยสรุป ดังนี้

การทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ ประกอบกับ โดยส่วนใหญ่การทำสัญญาผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ไม่มีมาตรการใดๆที่จะเข้ามาช่วยป้องกันผู้ใช้บริการ จากความซับซ้อนในผลที่จะเกิดขึ้นตามมามากนัก ผู้ใช้บริการเพียงแค่กดปุ่มรับบริการแต่กลับมีความ ผูกพันตามมามากมาย ซึ่งในกรณีที่มีการเสนอให้ใช้บริการฟรีช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยที่มีได้แจ้งว่าต้อง ทำการยกเลิกหรือดำเนินการใดๆ แต่พอหมดช่วงระยะเวลานั้นแล้วก็ยังมีการส่งบริการดังกล่าวมาให้ พร้อมทั้งเรียกเก็บค่าบริการ โดยถือว่าผู้ใช้บริการได้ตกลงรับบริการดังกล่าวแล้ว หรือมีการกำหนดให้ ผู้ใช้บริการต้องทำการบอกเลิกบริการ มิฉะนั้นจะถือว่าผู้ใช้บริการต้องการทำสัญญารับบริการต่อไป และต้องเสียค่าบริการ ซึ่งจะมีความยุ่งยากในการแจ้งยกเลิกบริการ จนในที่สุดทำให้ผู้ใช้บริการต้อง เสียค่าบริการให้แก่ผู้ให้บริการโดยไม่เต็มใจ อันเป็นการเอาเปรียบผู้รับบริการอย่างมาก นอกจากนั้น แล้ว ในเรื่องดังกล่าวยังมีประเด็นอื่นๆที่วิเคราะห์เกี่ยวกับการทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ไว้ อย่างน่าสนใจ ซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อยอดในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ ซึ่งกรณีการต่อ สัญญาโดยอัตโนมัติสามารถเกิดขึ้นได้ในธุรกรรมที่หลากหลาย และเกิดปัญหาในการคุ้มครองผู้บริโภค เช่นเดียวกัน

บทที่ 2

ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ

ในบทนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ โดยจะทำการศึกษาข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทยเป็นบทที่ 3 ทั้งนี้ เนื่องจากในการศึกษากฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจนอันจะสามารถอธิบายให้เห็นถึงประเด็นปัญหาของเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้เป็นระบบ ซึ่งการศึกษากฎหมายต่างประเทศก่อนจะช่วยเป็นแนวทางในการพิจารณาและเข้าใจในเนื้อหาสาระ รวมถึงวิธีการนำกฎหมายมาประยุกต์ใช้บังคับเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในต่างประเทศมีการใช้ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างแพร่หลาย การนำเสนอกฎหมายต่างประเทศก่อนจึงช่วยให้เห็นถึงตัวอย่างของข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาต่างๆที่บังคับใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อการศึกษาประเด็นดังกล่าวให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น ในบทนี้ผู้เขียนจึงนำเสนอข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ แล้วจะนำเสนอข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายประเทศไทยเป็นบทต่อไป

2.1 ความนำ

การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในปัจจุบันนิยมทำกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนี้อาจมีได้ในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยตนเอง หรือในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของสัญญา การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยตนเอง ความมุ่งหมายของการต่อสัญญาจะเป็นเรื่องทางการพาณิชย์ ซึ่งเรื่องทางพาณิชย์จะต้องการความสะดวกรวดเร็ว และต้องมีความคล่องตัวในการดำเนินการระหว่างกัน ทั้งนี้ เพราะในธุรกิจเกี่ยวกับการค้าเชิงพาณิชย์ โดยส่วนใหญ่จะมีมูลค่ามากมายมหาศาล หากเกิดความล่าช้าขึ้นเพียงเล็กน้อยก็อาจส่งผลกระทบต่อกิจการให้ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก¹

¹ Andrew Goodchild, Charles Herring, and Zoran Milosevic, "Business Contracts for B2b," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from:

ดังนั้น เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาทางพาณิชย์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้ประกอบธุรกิจ จึงมีแนวคิดเพื่อสร้างความสะดวกในการทำธุรกรรมที่เกิดขึ้น และสามารถช่วยให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้

แต่กระนั้นก็ตาม กลับพบว่าแนวคิดพื้นฐานเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาที่ทำระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกัน มีแนวคิดที่แตกต่างจากเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญา ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ทั้งนี้ เนื่องจากสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค อำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายไม่เท่าเทียมกัน ผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นกิจการ รายใหญ่จะมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภคที่เป็นประชาชนธรรมดาทั่วไป² ดังนั้น ในการเจรจา ต่อรองหรือการให้ความยินยอมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่ออำนาจต่อรองของคู่สัญญาแต่ละ ฝ่ายไม่เท่ากัน ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ร่างสัญญาก็อาจกำหนดให้มีข้อตกลงถึงการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติและบังคับให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นโดยที่ผู้บริโภคมิได้รับรู้หรือยินยอมในการต่อ สัญญาด้วย อันทำให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการ กับการกับผู้บริโภค จะรับเอาแนวคิดเรื่องความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจแต่เพียงอย่างเดียวมาใช้กับ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเฉกเช่นเดียวกันกับสัญญาระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ประกอบธุรกิจมิได้

เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคจึงเป็นเรื่องที่ ควรพิจารณาและนำมาศึกษาให้เกิดความชัดเจน อีกทั้งต้องคำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติเหล่านั้นด้วย ซึ่งตามกฎหมายต่างประเทศมีการออกกฎหมายมาควบคุมการทำสัญญา ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และกฎหมายเรื่องการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติที่ว่านี้จะครอบคลุมถึงธุรกรรมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน สัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นการสมัครสมาชิกนิตยสารหรือสิ่งพิมพ์ การสมัครสมาชิก ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกาย การสมัครสมาชิกสนามกอล์ฟ หรือการสมัครสมาชิกกิจกรรมใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการต่อสัญญาให้บริการ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงในกรณีของธุรกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwigj8rL6LbPAhXGGZQKHduABTEQFggjMAE&url=https%3A%2F%2Fekonom.ug.edu.pl%2Fpp%2Fdownload.php%3FOpenFile%3D12696&usq=AFQjCNENpsSdFRZfq3FL56NBM_UuDX1mdQ&sig2=7IGzAHKnzisiCFU8CERPwA&bvm=bv.134495766,d.dGo

² Business Companion Trading Standards Law Explained, "Consumer Contracts," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from: <https://www.businesscompanion.info/en/quick-guides/consumer-contracts>

เป็นธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ธุรกิจการให้บริการคลื่นความถี่โทรทัศน์ หรือธุรกิจให้บริการซอฟต์แวร์ เป็นต้น³ อีกทั้ง เมื่อสังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก็จะทำให้เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม การทำธุรกรรมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคในปัจจุบันจึงมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น เกิดเป็นธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการขึ้นมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าหรือบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์ หรือทางแอปพลิเคชันต่างๆ⁴ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงการทำสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้อย่างง่ายดาย โดยในบางกรณีผู้ประกอบการก็อาจมีการจัดเก็บเงินจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการทางบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภค และในการต่อสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการ ผู้ประกอบการก็อาจจะดำเนินการหักเงินเพื่อชำระค่าใช้จ่ายต่างๆของผู้บริโภคทางบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตที่ผู้บริโภคได้ให้หมายเลขไว้แล้วโดยอัตโนมัติ⁵ เช่นนี้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมต่างๆในปัจจุบันจึงมีความหลากหลายและมีลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่เมื่อสังคมและเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้น กฎหมายที่บังคับใช้กับธุรกรรมต่างๆ ก็จำเป็นต้องมีความเท่าทันกับสังคม

ดังนั้น การศึกษาตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในต่างประเทศ รวมถึงกฎหมายที่บังคับใช้ในต่างประเทศ จะมีส่วนช่วยทำให้เห็นสภาพปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรปในเรื่องข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาของผู้บริโภค ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจฝ่ายหนึ่งกับผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่ง⁶ โดยผู้ประกอบการธุรกิจอาจทำสัญญากับผู้บริโภคโดยมีข้อกำหนดในสัญญาลักษณะที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค ซึ่งข้อกำหนดที่อาจเกิดความไม่เป็นธรรมนี้อาจจะเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการต่อสัญญานั้นได้⁷ จึงทำให้ต้องมีการศึกษาถึงข้อกำหนดต่างๆ เพื่อมาประกอบการพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นว่านั้นสามารถเกิดขึ้น

³ Mitja Kovač and Ann-Sophie Vandenberghe, "Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach," *Consumer Policy* 38, 3 (September 2015). pp. 287-313.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Leeds Day Latest News, "Oft Publishes Guidance on Ongoing Contracts with Consumers," [Online] Accessed: 26 June 2016. Available from: <http://www.leedsday.co.uk/2013/07/oft-publishes-guidance-on-ongoing-contracts-with-consumers/>

⁷ Ibid.

ได้หรือไม่ และมีกรณีใดบ้างที่ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่อาจนำมาบังคับใช้กับสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภค

นอกจากการศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรปแล้ว ข้อบังคับของสหภาพยุโรปยังส่งผลต่อทุกประเทศในสหภาพยุโรปให้ออกกฎหมายภายในอนุวัติการให้เป็นไปตามกฎหมายของสหภาพยุโรปนั้น⁸ เช่นนี้ เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในสหภาพยุโรปก็จะเห็นว่า ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการนำกฎข้อบังคับเรื่องข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาของผู้บริโภคมาบัญญัติเป็นกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน รวมถึงเรื่องการทำสัญญา กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็มีการกำหนดถึงระยะเวลาในสัญญาไว้อย่างชัดเจน และเรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีผลผูกพันคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามสัญญา กฎหมายก็เข้ามามีบทบาทในการควบคุมสัญญาเหล่านั้นเช่นกัน⁹

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษากฎหมายต่างประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการออกกฎหมายมาบังคับใช้กับเรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว ซึ่งในการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถทำการศึกษากฎหมายของแต่ละรัฐ แต่ทั้งนี้ รัฐอิลลินอยส์กับรัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภค และในกฎหมายเฉพาะดังกล่าวมีความน่าสนใจ¹⁰ โดยการบัญญัติกฎหมายไว้โดยเฉพาะเช่นนี้จะช่วยให้การศึกษากฎหมายมีความชัดเจนและครบถ้วน กฎหมายดังกล่าวจะเป็นแนวทางช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการทำสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในสังคม¹¹

จะเห็นได้ว่า ปัญหาเรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคเป็นปัญหาที่สำคัญมาก จึงต้องมาศึกษากฎหมายของประเทศต่างๆ เพราะหากผู้บริโภคไม่มีความระมัดระวังในการทำธุรกรรมหรือการสมัครรับบริการใดๆ หรือการให้ทดลองใช้สินค้าหรือ

⁸ European Union, "Eu Law," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from: https://europa.eu/european-union/law_en

⁹ Paolisa Nebbia, *Unfair Contract Terms in European Law: A Study in Comparative and Ec Law* (Hart, 2007). pp. 23-44.

¹⁰ Amad Ebrahimi, "Does Your Merchant Agreement Have an Auto Renewal Clause?," [Online] Accessed: 13 November 2015. Available from: <http://www.merchantmaverick.com/merchant-agreement-auto-renewal-clause/>

¹¹ Ibid.

บริการฟรีแล้วต่อมาจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมนั้นๆขึ้น ผู้บริโภคก็อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือให้กับผู้ประกอบการในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นว่านั้น ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะตามติดผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยผู้บริโภคอาจถูกเรียกเก็บเงินเป็นรายเดือนหรือรายปีเรื่อยๆไปผ่านการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ¹² ทั้งนี้ หากไม่มีกฎหมายเข้ามาควบคุม ผู้บริโภคที่เป็นคู่สัญญาอาจมีได้รู้ถึงการดำเนินการสมัครหรือตกลงยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเลย การรับข้อมูลของผู้บริโภคจากผู้ประกอบการก็มีไม่เพียงพอ อีกทั้งในกรณีที่มีการทดลองใช้ฟรี ผู้บริโภคก็อาจไม่ทราบถึงการเกิดสัญญาและข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นหลังจากการให้ทดลองใช้ฟรีเหล่านั้น โดยผู้บริโภคไม่สามารถทราบหลังจากที่สัญญาหรือการสมัครในตอนแรกสิ้นสุดลง สัญญาหรือการสมัครนั้นจะถูกต่อไป และจะมีการเรียกเก็บเงินจากค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้าหรือบริการนั้นจากผู้บริโภค¹³

ทั้งนี้ ในต่างประเทศมีหลายกรณีที่เป็นปัญหาฟ้องร้องกัน เช่น ผู้บริโภคอ้างว่าได้ยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการสมัครสมาชิกนั้นเกิดขึ้นโดยปราศจากความยินยอมจากคู่สัญญาก่อน ทำให้ผู้บริโภครายนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นเงิน 10 ดอลลาร์ ถึง 30 ดอลลาร์ต่อเดือน¹⁴ หรือในกรณีการบริการวิทยุดาวเทียม Sirius XM ก็มีปัญหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เพราะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้บริโภคที่จะยกเลิกสัญญาและรับเงินคืน¹⁵ จากปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคเป็นวงกว้าง ถ้าหากปล่อยให้มีการเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคอยู่ และแม้ว่าจำนวนเงินดังกล่าวที่เรียกเก็บจากผู้บริโภคแต่ละรายมีจำนวนไม่มากนัก แต่ถ้าเอาจำนวนเงินที่ผู้ประกอบการเก็บจากผู้บริโภคทุกรายซึ่งไม่ยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมา

¹² John Nadolenco, "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise " [Online] Accessed: 14 October 2015. Available from: <http://www.law360.com/articles/545799/automatic-renewal-class-actions-are-on-the-rise>

¹³ Joshua Briones, Crystal Lopez, and Lauren Miller, "Websites' Automatic-Renewal Policies Can Lead to Trouble," [Online] Accessed: 26 August 2015. Available from: <http://www.computerworld.com/article/3042901/e-commerce/websites-automatic-renewal-policies-can-lead-to-trouble.html>

¹⁴ Susan Ladika, "Beware Auto-Renewals' Endless Charges," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from: <http://www.creditcards.com/credit-card-news/auto-renewals-endless-charges-complaints-1282.php>

¹⁵ Ibid.

คำนวณก็จะพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจได้รับเงินจำนวนนั้นไปเป็นมูลค่ามากมายมหาศาล ซึ่งเกิดจากความไม่ชอบธรรมและเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค¹⁶ ทำให้ผู้เขียนจึงต้องศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวอย่างละเอียด เพื่อพิจารณาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือต่อไป

2.2 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011

เนื่องจากสหภาพยุโรปได้มีการออก Directive ที่เป็นกฎข้อบังคับซึ่งมาจากคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป¹⁷ โดยมีรูปแบบเป็นการออกกฎข้อบังคับกำกับใช้แก่ประเทศสมาชิก มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือแนวนโยบายที่ต้องการให้ประเทศสมาชิกจะต้องผ่านกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลตามข้อกำหนดของ Directive ภายในกรอบเวลาที่กำหนดไว้¹⁸ ซึ่งการออกข้อบังคับ Directive จะช่วยให้การค้าเสรีในสหภาพยุโรปดำเนินต่อไปภายใต้กฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเดียวกัน และยังสามารถกำหนดนโยบายทางสังคมร่วมกันอันทำให้ประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจดำเนินไปได้ Directive ของสหภาพยุโรปจึงเปรียบเสมือนมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกประเทศจะต้องนำไปใช้ แต่ทั้งนี้ ยังปล่อยให้ประเทศสมาชิกมีอิสระที่จะกำหนดใช้มาตรการที่เข้มงวดกว่าได้ โดยมีเงื่อนไขที่จะต้องไม่ขัดแย้งกับการเปิดตลาดเสรี¹⁹

ดังนั้น เมื่อ Directive ของสหภาพยุโรปมีผลใช้บังคับกับประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปทุกประเทศ ให้จำต้องตรากฎหมายภายในเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหภาพยุโรป เช่นนี้ในการศึกษากฎหมายของภาคพื้นทวีปยุโรป จึงควรศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรปอันเป็นแหล่งที่มาของต้นร่างในการบัญญัติกฎหมายแก่ประเทศสมาชิก

¹⁶ Ibid.

¹⁷ European Union Law, "The Direct Effect of European Law," [Online] Accessed: 25 September 2016. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3Al14547>

¹⁸ European Law Monitor, "What Is an Eu Directive," [Online] Accessed: 25 September 2016. Available from: <http://www.europeanlawmonitor.org/what-is-guide-to-key-eu-terms/eu-legislation-what-is-an-eu-directive.htm>

¹⁹ Ibid.

2.2.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011

เรื่องข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ในสหภาพยุโรปได้มีการตรากฎข้อบังคับ Directive 93/13/EEC²⁰ ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 มีผลบังคับใช้วันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 1993 โดยเป็นแบบต้นร่างให้กับประเทศสมาชิกนำไปบัญญัติเป็นกฎหมาย ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องอนุวัติการตามกฎหมายหรือข้อบังคับนี้ เป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1994²¹

Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 มีใจความสำคัญ คือ เป็นกฎข้อบังคับที่ตราขึ้นมาเพื่อมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคในสหภาพยุโรปจากเงื่อนไขและข้อบังคับตามข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Contract Terms and Conditions)²² ที่ส่วนใหญ่จะผนวกอยู่ในสัญญาพื้นฐานเรื่องการซื้อขายสินค้าและบริการ²³ โดย Directive 93/13/EEC มีเป้าหมายในการทำให้บรรลุถึงสัญญาระหว่างภาคธุรกิจกับผู้บริโภคที่แท้จริง (Business-to-Consumer : B2C) ทั้งนี้ เนื่องจากภาคธุรกิจกับผู้บริโภคอยู่ในบทบาทที่แตกต่างกัน จึงทำให้ต้องตระหนักถึงความสมดุลระหว่างตลาดในระดับของการคุ้มครองผู้บริโภคและการแข่งขันของผู้ประกอบธุรกิจ Directive 93/13/EEC จึงกำหนดข้อสัญญาที่มีเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมไว้ อันทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆไม่สามารถบังคับทำสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคขึ้นมาได้²⁴ และในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจทุกรายก็

²⁰ The Council Of The European Communities, "Council Directive 93/13/Eec of 5 April 1993 on Unfair Terms in Consumer Contracts," [Online] Accessed: 18 September 2015. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:en:HTML>

²¹ The European Commission, "Protecting Consumers from Unfair Terms in Contracts " [Online] Accessed: 18 September 2016. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LSU/?uri=CELEX:31993L0013>

²² The European Commission, "Unfair Contract Terms," [Online] Accessed: 18 September 2016. Available from: http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/rights-contracts/unfair-contract/index_en.htm

²³ The Council Of The European Communities, "Council Directive 93/13/Eec of 5 April 1993 on Unfair Terms in Consumer Contracts."

²⁴ Hugh Collins, "Harmonisation by Example: European Laws against Unfair Commercial Practices," *Modern Law Review* 73, 1 (2010). pp. 89-118.

จำต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคจากข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าว เช่นนี้ จึงจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองยิ่งขึ้น²⁵

เมื่อ Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 บัญญัติมาเพื่อนำไปใช้ในกรณีที่มีการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค อันมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าในการทำสัญญา โดยเมื่อพิจารณาถึงข้อบังคับตาม Directive 93/13/EEC ก็จะทำให้เห็นว่า ตาม Directive 93/13/EEC มีการกำหนดถึงข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งหากสัญญาได้มีการระบุข้อสัญญานั้นไว้ในสัญญาจะเป็นการขัดต่อกฎหมาย และหนึ่งในข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น มีเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตามภาคผนวกข้างท้าย ข้อ 1 (h)

เนื่องจากเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ตามกฎหมายของสหภาพยุโรปจึงมีการควบคุมเรื่องการต่อสัญญานี้ โดยกฎหมายจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจจัดทำสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะที่เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคเกินสมควร เพราะหากกฎหมายเปิดโอกาสให้มีการตกลงในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างเสรี ผู้บริโภคอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม²⁶ ตัวอย่างเช่น ในการพิจารณาข้อตกลงอนุญาตให้ใช้สิทธิซึ่งมีข้อกำหนดให้มีการต่อสัญญาได้โดยอัตโนมัติ หากการสิ้นสุดของสัญญาระบุว่า “ตราบใดที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ได้มีการละเมิดข้อตกลง ข้อตกลงดังกล่าวจะถูกต่อไปตามข้อกำหนดการต่อสัญญาจากระยะเวลาเริ่มต้น แต่ต้องไม่น้อยกว่า 1 ปี เว้นแต่ ผู้ได้รับใบอนุญาตจะแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงความตั้งใจที่จะไม่ต่อสัญญาในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 21 วันก่อนวันที่สิ้นสุดของระยะเวลาเริ่มต้นหรือระยะเวลาที่ต่อออกไปใดๆ”²⁷ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาว่าการต่อสัญญาดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นธรรมหรือไม่ เพราะแม้ว่าจะมีระยะเวลาในการให้ผู้ได้รับใบอนุญาตมีสิทธิแจ้งไม่ต่อสัญญา แต่การที่สัญญาจะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติทันทีหากไม่มีการกระทำผิดหน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่ายเดียว ก็อาจ

²⁵ Kovač, M. and A.-S. Vandenberghe, "Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach," *Consumer Policy*, pp. 290-291.

²⁶ Parliament UK, "Guidance," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from: https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjp73y3b3PAhUul8KHWQdDpYQFggxMAM&url=http%3A%2F%2Fresearchbriefings.files.parliament.uk%2Fdocuments%2FRP9693%2FRP9693.pdf&usq=AFQjCNHDNmUOVZgzY5TjcU46kVS9qTz9bw&sig2=YG6vRNmBwDw4OLkT_NCvQ&bvm=bv.134495766,d.c2l

²⁷ Thomson Reuters, "Is an Automatic Contract Extension Clause an Unfair Term?," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from: <http://uk.practicallaw.com/8-523-6027>

พิจารณาได้ว่าเป็นการร่างสัญญาที่ทำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเสียเปรียบผู้ให้ใบอนุญาตเช่นกัน และแม้บางฝ่ายอาจเห็นว่าการร่างสัญญาเช่นนี้เป็นไปเพื่อความสะดวกและความต่อเนื่องในการดำเนินการ ก็ต้องเป็นเรื่องที่ต้องนำมาพิจารณากันต่อไป

ต่อมาได้มี The New Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคที่ตราขึ้นมาใหม่ โดยในภายหลังจากที่มีการยอมรับ Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 ที่ตีพิมพ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 2011 เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการแก้ไข Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ที่มีอยู่เดิมในบางมาตรา²⁸ โดยบทบัญญัติ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 ดังกล่าว จะนำไปใช้กับสัญญาในภายหลังจากวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 2014²⁹ ซึ่งจะเข้ามาแทนที่ Directive 97/7/EC เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในแง่ช่วงเวลาของสัญญา แทนที่ Directive 85/577/EEC ซึ่งคุ้มครองผู้บริโภคในแง่การเจรจาต่อรองสัญญาจากการอ้างหลักฐานประกอบธุรกิจ และแทนที่ Directive 1999/44/EC ในบางแง่มุมของการขายสินค้าอุปโภคบริโภคและการค้าประกันที่เกี่ยวข้องกับ Directive 93/13/EEC ก่อนหน้านี้ บนข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในการทำสัญญาของผู้บริโภค³⁰

ดังนั้น ตามความเป็นมาของการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรป จึงทำการศึกษา Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 อันเป็นที่มาแห่งการตรากฎหมายเกี่ยวกับข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาที่ทำกับผู้บริโภค ซึ่งทุกประเทศในสหภาพยุโรปต้องบัญญัติกฎหมายภายในอนุวัติการตาม Directive ดังกล่าว และทำการศึกษา Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 ที่เป็นกฎข้อบังคับฉบับใหม่ที่มีการบัญญัติออกมาแก้ไขกฎข้อบังคับเดิมในบางประการ ดังนั้น เพื่อพิจารณาภาพรวมของกฎข้อบังคับต่างๆ ที่บัญญัติออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา และการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นโดยปราศจากข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในหลายๆ เรื่อง รวมถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การศึกษากฎหมายจึงทำการศึกษา Directive ดังกล่าวของสหภาพยุโรปมาเป็นส่วนประกอบ

²⁸ The European Parliament and The Council of The European Union, "Directive 2011/83/Eu of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011," [Online] Accessed: 18 September 2016. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:en:PDF>

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

2.2.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011

2.2.2.1 ความหมายของผู้บริโภค และผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย

สหภาพยุโรปได้ตรา DIRECTIVE 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 เกี่ยวกับเรื่องข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาของผู้บริโภค โดยมีความมุ่งหมายที่จะออกกฎหมายข้อบังคับในเรื่องข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวให้ประเทศสมาชิกนำไปบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำที่ไม่เป็นธรรมขึ้นจากการทำสัญญาระหว่างผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายกับผู้บริโภค ตามมาตรา 1³¹ และ มาตรา 2 (b) ได้นิยามความหมายของผู้บริโภคไว้ว่า “ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลธรรมดาใดๆ ที่ในสัญญาครอบคลุมถึงตาม DIRECTIVE นี้ โดยจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอยู่นอกเหนือจากเรื่องทางการค้าหรือทางธุรกิจอาชีพ”³² อีกทั้ง ในนิยามความหมายตามมาตรา 2 (d) ได้นิยามความหมายของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายไว้ว่า “ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ผู้ซึ่งในสัญญาครอบคลุมถึงตาม Directive นี้ โดยจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการค้าหรือทางธุรกิจอาชีพ ไม่ว่าจะรัฐจะเป็นเจ้าของหรือเอกชนเป็นเจ้าของก็ตาม”³³

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³¹ Article 1

1. The purpose of this Directive is to approximate the laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to unfair terms in contracts concluded between a seller or supplier and a consumer.

³² Article 2 For the purposes of this Directive :

(b) “consumer” means any natural person who, in contracts covered by this Directive, is acting for purposes which are outside his trade, business or profession

³³ Article 2 For the purposes of this Directive :

(c) “seller” or supplier means any natural or legal person who, in contracts covered by this Directive, is acting for purposes relating to his trade, business or profession, whether publicly owned or privately owned.

2.2.2.2 ความหมายของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

พิจารณาความหมายของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตาม DIRECTIVE 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 นี้ ตามมาตรา 2 (a) ได้นิยามถึงข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมไว้ว่า “ข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมให้หมายถึงข้อกำหนดในสัญญาที่ถูกนิยามไว้ในมาตรา 3”³⁴ และเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 3 พบว่า ตามมาตรา 3 (1) “ข้อกำหนดตามสัญญาที่ไม่ได้มีการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคลจะถูกพิจารณาว่าไม่เป็นธรรม ถ้าขัดกับหลักสุจริต ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่สมดุลในสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาที่เกิดขึ้นตามสัญญา และเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค”³⁵ หรือ ตามมาตรา 3 (2) “ข้อกำหนดที่ถูกพิจารณาบ่อยครั้งว่าไม่มีการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคล ซึ่งจะมีการร่างไว้ล่วงหน้าและผู้บริโภคไม่สามารถมีอำนาจในการกำหนดเนื้อหาของข้อตกลงนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสัญญาสำเร็จรูปที่มีการทำไว้ล่วงหน้าแล้ว” และ “ตามความจริงที่ว่าในบางแง่มุมของข้อกำหนดหรือหนึ่งในข้อกำหนดที่มีลักษณะเฉพาะ การเจรจาต่อรองที่เป็นรายบุคคลก็ไม่ได้รับการยกเว้นจากการบังคับใช้ตามมาตรานี้ในส่วนที่เหลือของสัญญา ถ้าหากมีการประเมินโดยภาพรวมของสัญญาแสดงให้เห็นว่าสัญญานั้นไม่ว่าอย่างไรก็ตามเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่มีการทำไว้ล่วงหน้า” และ “ในกรณีที่ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายใดๆอ้างว่าเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่ได้รับการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคล ภาระการพิสูจน์ในส่วนนี้จะเป็หน้าหน้าที่ของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย”³⁶ รวมทั้ง ตามมาตรา 3

³⁴ Article 2 For the purposes of this Directive :

(a) “unfair terms” means the contractual terms defined in Article 3

³⁵ Article 3

1. A contractual term which has not been individually negotiated shall be regarded as unfair if, contrary to the requirement of good faith, it causes a significant imbalance in the parties' rights and obligations arising under the contract, to the detriment of the consumer.

³⁶ Article 3

2. A term shall always be regarded as not individually negotiated where it has been drafted in advance and the consumer has therefore not been able to influence the substance of the term, particularly in the context of a pre-formulated standard contract.

The fact that certain aspects of a term or one specific term have been individually negotiated shall not exclude the application of this Article to the rest of a contract if an overall assessment of the contract indicates that it is nevertheless a pre-formulated standard contract.

Where any seller or supplier claims that a standard term has been individually negotiated, the burden of proof in this respect shall be incumbent on him.

(3) ที่อ้างถึงภาคผนวกข้างท้าย โดยกำหนดให้ “ภาคผนวกข้างท้ายประกอบด้วยข้อกำหนดที่เป็นตัวอย่างบางประการ ซึ่งอาจจะถูกพิจารณาได้ว่าไม่เป็นธรรม”³⁷

จากบทบัญญัติข้างต้นที่อธิบายและให้ความหมายของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ข้อกำหนดหรือข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา 3 มีลักษณะต่อไปนี้ กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่ข้อสัญญาไม่ได้มีการเจรจาต่อรองกับผู้บริโภคเป็นรายบุคคล ข้อสัญญานั้นจะมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อันนำมาใช้บังคับไม่ได้หากผู้ประกอบการกำหนดขึ้นมาโดยขัดต่อหลักสุจริต³⁸ ทั้งนี้ เพราะการที่ผู้ประกอบการกำหนดข้อกำหนดใดขึ้นมา โดยที่ผู้บริโภคซึ่งเป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมิอาจมีการเจรจาต่อรองกัน สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาที่เกิดขึ้นตามสัญญาย่อมไม่เท่าเทียมกัน และอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ข้อสัญญาที่ไม่มีการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคล บ่อยครั้งจะพบว่ามีกร่างสัญญานั้นไว้ล่วงหน้า ทำให้เป็นที่แน่ชัดว่าผู้บริโภคไม่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองกำหนดเนื้อหาของสัญญานั้น³⁹ กฎหมายจึงไม่มุ่งหมายให้เกิดกรณีเช่นนั้นขึ้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ข้อสัญญาแม้มีการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคลก็ตาม แต่ก็อาจมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาโดยภาพรวมของสัญญา ถ้าในส่วนที่เหลือของสัญญา ทำให้เห็นว่าสัญญาเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่มีการทำไว้ล่วงหน้าก็จะไม่ได้รับการยกเว้นจากการบังคับใช้กฎหมายนี้⁴⁰ ส่วนในประเด็นเรื่องภาระการพิสูจน์ ถ้าผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายใดๆกล่าวอ้างว่า สัญญาสำเร็จรูปนั้นได้รับการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคล ภาระการพิสูจน์ในส่วนนี้จะเป็นหน้าที่ของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย ซึ่งการที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากการให้ภาระการพิสูจน์ตกเป็นของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายจะทำให้ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายมีหน้าที่ที่จะต้องแสวงหาหลักฐานมาพิสูจน์ตามข้อกำหนดของกฎหมาย มิฉะนั้น หากผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายไม่อาจพิสูจน์ตามภาระการพิสูจน์ของตนได้ ข้อกล่าวอ้างของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายที่ว่าสัญญานั้นเป็น

³⁷ Article 3

3. The Annex shall contain an indicative and non-exhaustive list of the terms which may be regarded as unfair.

³⁸ Europa.Eu, "Unfair Contract Terms," [Online] Accessed: 3 October 2559. Available from: http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/unfair-treatment/unfair-contract-terms/index_en.htm

³⁹ Office of Fair Trading, "Guidance for the Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999" [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/284426/oft311.pdf

⁴⁰ Ibid.

สัญญาสำเร็จรูปที่มีการเจรจาต่อรองกับผู้บริโภคเป็นรายบุคคลจะนำมาอ้างมิได้ และผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายอาจแพ็คดีแก่ผู้บริโภคตามข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม⁴¹

2.2.2.3 ลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

ในมาตรา 3 (3) ยังกล่าวถึง กรณีที่อาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ ตามมาตรา 3 (3) โยงไปถึงภาคผนวกข้างท้าย โดยกำหนดให้ในภาคผนวกข้างท้ายประกอบด้วยข้อกำหนดที่เป็นตัวอย่างบางประการซึ่งอาจจะพิจารณาได้ว่าไม่เป็นธรรม เช่นนี้ เมื่อพิจารณาตามภาคผนวกข้างท้ายก็จะพบว่า ภาคผนวกข้างท้ายมีตัวอย่างข้อกำหนดที่อาจจะพิจารณาได้ว่าไม่เป็นธรรมตามข้อ 1 (a) – (c) และในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้กำหนดไว้ในข้อ 1 (h) โดยบัญญัติว่า “การต่อสัญญาที่มีระยะเวลากำหนดไว้แน่นอนโดยอัตโนมัติ โดยที่ผู้บริโภคมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ในเมื่อการสิ้นสุดกำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งว่าจะไม่ให้มีการต่อสัญญานั้น เป็นกำหนดเวลาล่วงหน้าเกินสมควร”⁴² กล่าวคือ ถ้ามีข้อกำหนดระบุว่าจะระยะเวลาตามสัญญาที่จะดำเนินไปเป็นระยะเวลายาวนานเท่าใด ระยะเวลาเหล่านี้จะถือว่าเป็นข้อตกลงและเงื่อนไขที่สำคัญที่สุด นอกจากนั้น ในการที่ผู้บริโภคเข้าทำสัญญา ผู้บริโภคก็ย่อมคาดหวังว่าสัญญาดังกล่าวจะสิ้นสุดลงในระยะเวลาปกติ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหลังจากที่ตัดสินใจทำสัญญา⁴³ เช่นนี้ ถ้ากำหนดให้ผู้บริโภคต้องเป็นผู้มีหน้าที่แจ้งไม่ให้ต่อสัญญา มิฉะนั้นสัญญาดังกล่าวจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยที่ผู้ประกอบการธุรกิจไม่มีหน้าที่แจ้งเตือนใดๆหรือขอความยินยอมจากผู้บริโภคในการต่อสัญญาเลย และผู้บริโภคที่ประสงค์จะไม่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะต้องแจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจทราบล่วงหน้าก่อน ซึ่งหากผู้ประกอบการธุรกิจกำหนดระยะเวลาการแจ้งล่วงหน้าไว้นานเกินสมควร จะเข้าลักษณะข้อ

⁴¹ Ibid.

⁴² ANNEX TERMS REFERRED TO IN ARTICLE 3 (3)

1 Terms which have the object or effect of :

(h) automatically extending a contract of fixed duration where the consumer does not indicate otherwise, when the deadline fixed for the consumer to express this desire not to extend the contract is unreasonably early ;

⁴³ Kovač, M. and A.-S. Vandenberghe, "Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach," *Consumer Policy*, pp. 287-291.

สัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค กฎหมายจึงกำหนดให้ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวไม่เป็นธรรมและเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค⁴⁴

ตัวอย่าง ข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาที่ระยะเวลาไว้แน่นอน กรณีที่ผู้บริโภคต้องแจ้งความประสงค์จะสิ้นสุดการต่อสัญญาดังกล่าว แต่กำหนดสิ้นสุดในการดำเนินการเช่นนั้นกลับต้องมีการแจ้งล่วงหน้าเกินสมควร เช่น การที่นายมาร์คทำสัญญาโทรศัพท์มือถือแบบ 1 ปี โดยนายมาร์คใช้มาแล้ว 10 เดือน ต่อมาภรรยาของนายมาร์คได้รับโทรศัพท์มือถือใหม่จากบริษัทที่นำเสนอมาพร้อมกับการโทรฟรีในเครือข่ายซึ่งน่าสนใจมาก นายมาร์คจึงตัดสินใจที่จะเปลี่ยนไปใช้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจรายใหม่นี้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ แต่เมื่อนายมาร์คตรวจสอบสัญญาของเขากลับพบว่า ถ้าเขาต้องการที่จะยุติสัญญาเขาจะต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า 6 เดือน และถ้าเขาไม่ได้ดำเนินการแจ้งยกเลิก สัญญาของเขาจะได้รับการต่อโดยอัตโนมัติอีกหนึ่งปี⁴⁵ ซึ่งการที่ข้อสัญญากำหนดไว้เช่นนี้ทำให้ผู้บริโภคต่างรู้สึกผิดหวัง โดยผู้บริโภคทั้งหลายต่างเห็นว่าข้อสัญญาดังกล่าวไม่เป็นธรรม เพราะการยอมให้ผู้ประกอบธุรกิจกำหนดหน้าที่แก่ผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคต้องมีหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงการไม่ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระยะเวลาล่วงหน้ามากเกินไปเกินสมควร เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค

อีกทั้ง การที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้บริโภคในการแจ้งความประสงค์ไม่ให้มีการต่อสัญญาที่ต้องกระทำล่วงหน้าเป็นระยะเวลานานเกินสมควรก็จะเป็นการสร้างภาระหน้าที่แก่ผู้บริโภค โดยผู้บริโภคอาจล้มเลิกในการแจ้งความประสงค์ไม่ต่อสัญญานั้น และผู้บริโภคก็ได้มีความประสงค์ใดๆที่จะสร้างภาระผูกพันแก่ตนในการชำระเงินต่อไป การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อกำหนดในสัญญาให้มีการบอกกล่าวล่วงหน้าถึงการสิ้นสุดสัญญาเป็นเวลาล่วงหน้าเกินสมควรนี้จึงพิจารณาได้ว่าไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค และผิดไปจากการคาดหวังของผู้บริโภคตามความเป็นจริง⁴⁶

ดังนั้น ตามมาตรา 3 ของ Directive 93/13/EEC และในภาคผนวกของ Directive 93/13/EEC ข้างท้าย แสดงให้เห็นถึงข้อกำหนดที่เป็นตัวอย่างบางประการโดยอาจจะถือได้ว่าไม่เป็นธรรม และเมื่อพิจารณาประกอบกับภาคผนวกนี้ภายใต้หัวข้อ (h) จากที่กล่าวมาข้างต้น ก็จะเห็นได้ว่าเรื่องข้อกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่กระทบต่อผู้บริโภค โดยผู้ร่างกฎหมาย

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Europa.Eu, "Unfair Contract Terms."

⁴⁶ Ibid.

ดังกล่าวมีความกังวลถึงความไม่เป็นธรรมในการต่อสัญญาลักษณะนี้ จึงบัญญัติกฎหมายมาคุ้มครองผู้บริโภคในข้อบังคับกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาที่ทำกับผู้บริโภค ซึ่งใน The European Directive ดังกล่าว จะช่วยชี้ให้เห็นถึงลักษณะข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อันจะนำมาใช้บังคับมิได้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎข้อบังคับของสหภาพยุโรป The European Directive จะถูกนำมาใช้เป็นกฎหมายได้จำต้องผ่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือศาลของประเทศสมาชิคนั้นๆ ที่จะนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในและใช้บังคับกับการตัดสินคดีก่อน เช่นนี้ จึงต้องทำการศึกษากฎหมายของประเทศในสหภาพยุโรปต่อไป

ต่อมา ภายหลังได้มี The New Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคที่ตราออกมาใหม่ ซึ่งถูกตีพิมพ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 2011 โดยแก้ไข Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ การตรา The New Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 เป็นการรวบรวมและเพิ่มเติม Directive ที่มีอยู่เดิมหลากหลายฉบับด้วยกัน⁴⁷ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ในประเด็นเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เป็นแบบอย่างให้ประเทศต่างๆ ไปบังคับใช้ มาจาก Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 เช่นนี้ ผู้เขียนจึงศึกษา Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และศึกษา The New Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 เพียงเท่าที่เกี่ยวข้อง

ในมาตรา 5 ของ The New Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับข้อมูลสำหรับสัญญาที่เป็นเรื่องนอกเหนือจากเรื่องช่วงเวลา หรือการอ้างหลักฐานที่ปิดไว้ในสัญญาก่อนที่ผู้บริโภคจะมีหน้าที่ตามสัญญาหรือมีข้อเสนอใดๆ ที่สอดคล้องกัน โดยผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลในลักษณะที่ชัดเจนและสามารถเข้าใจถึงสาระได้ (ในกรณีที่ข้อมูลไม่ได้ปรากฏอยู่แล้วในบริบทโดยชัดเจน) ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาของสัญญาที่บังคับหรือถ้าหากเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอน หรือเป็นสัญญาที่สามารถต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เงื่อนไขการสิ้นสุดสัญญาต้องกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง และหากกรณีที่ข้อมูลเกี่ยวกับการแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่ได้ให้ไว้อย่างเหมาะสม คู่สัญญาก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามสัญญา

⁴⁷ The European Parliament and The Council of The European Union, "Directive 2011/83/Eu of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011."

ดังกล่าว⁴⁸ ทั้งนี้ บทบัญญัติตาม Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคจะกล่าวถึงเรื่องการเปิดเผยข้อมูลเป็นสำคัญ โดยในมาตรา 5 วรรค 1 ข้อ (f) ได้บัญญัติถึงเรื่องระยะเวลาในสัญญาไว้ว่า “ระยะเวลาในสัญญาที่ใช้บังคับ ถ้าสัญญาเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอน หรือสัญญาเป็นสัญญาที่จะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ จะต้องมีการแจ้งข้อเท็จจริงในการสิ้นสุดตามสัญญานั้น”⁴⁹ เช่นนี้ ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงต้องมีการเปิดเผยถึงข้อมูลสาระสำคัญต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้และเข้าถึงได้ อันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคในการต่อสัญญาที่มีกำหนดให้สัญญาสามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น⁵⁰

ตัวอย่าง ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขในการยุติสัญญา ในสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอนหรือ ในสัญญาที่จะถูกต่อออกไปโดยอัตโนมัติ ควรจะต้องมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ 1. ค่าใช้จ่าย 2. ขั้นตอนการบอกเลิกสัญญาสำหรับกรณีสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอน หรือขั้นตอนการแจ้งยกเลิกสำหรับกรณีสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ยุติสัญญาซึ่งผู้บริโภคควรจะได้รับแจ้งข้อมูลจากผู้ประกอบการก่อน โดยอาจกระทำผ่านวิธีการต่างๆ เช่น ทาง E-mail หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์ เป็นต้น⁵¹

จากการศึกษา Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และ The New Directive 2011/83/EU ฉบับลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 ทำให้เห็นถึงกฎข้อบังคับเรื่องข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ด้วย โดยตาม Directive ดังกล่าวก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ที่จะถูกนำไปใช้เป็นแบบแผนแก่ทุกประเทศสมาชิกในการ

⁴⁸ Kovač, M. and A.-S. Vandenberghe, "Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach," *Consumer Policy*, p.291.

⁴⁹ Article 5 Information requirements for contracts other than distance or off-premises contracts
1. Before the consumer is bound by a contract other than a distance or an off-premises contract, or any corresponding offer, the trader shall provide the consumer with the following information in a clear and comprehensible manner, if that information is not already apparent from the context:

(f) the duration of the contract, where applicable, or, if the contract is of indeterminate duration or is to be extended automatically, the conditions for terminating the contract;

⁵⁰ The European Commission, "Dg Justice Guidance Document Concerning Directive 2011/83/Eu of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on Consumer Rights," [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: http://ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/crd_guidance_en.pdf

⁵¹ Ibid.

บัญญัติกฎหมายภายในอนุวัติการให้เป็นไปตาม Directive ของสหภาพยุโรป และ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปจะต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ไม่ขัดต่อ Directive 93/13/EEC และ The New Directive 2011/83/EU ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงกฎหมายภายในของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่สอดคล้องกับ Directive นี้ ในลำดับต่อไป

2.2.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรป

ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนนำหลักการพื้นฐานที่ใช้บังคับกับกรณีการซื้อขายสินค้าหรือบริการออนไลน์ในสหภาพยุโรปมาพิจารณา ซึ่งผู้บริภคย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความชัดเจนและความเข้าใจอย่างถูกต้องในข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการก่อนที่จะทำการสั่งซื้อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลเรื่องลักษณะของผลิตภัณฑ์ ราคา ภาษี ค่าใช้จ่ายในการส่งมอบและสิทธิในการยกเลิกสัญญา⁵²

ทั้งนี้ ข้อสัญญาที่บังคับใช้ในสหภาพยุโรปจะต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคด้วย โดยสัญญาต่างๆได้รับความคุ้มครองในข้อสัญญา หากข้อตกลงหรือเงื่อนไขในสัญญามีลักษณะที่ไม่เป็นธรรม ข้อตกลงหรือเงื่อนไขนั้นก็จะเป็นนำมาใช้ไม่ได้ ซึ่งรวมถึง กรณีข้อตกลงหรือเงื่อนไขให้สัญญาถูกต่อออกไปโดยอัตโนมัติด้วย เพราะถ้ากำหนดให้ผู้บริโภคต้องแจ้งถึงการไม่ต่อสัญญาในระยะเวลาล่วงหน้าเกินสมควร ข้อสัญญานั้นก็อาจมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

ตัวอย่าง ภาคผนวก ก กรณีการสมัครรับบริการออนไลน์ Longman Dictionaries⁵³ ของสินค้าดิจิทัล เช่น CD-ROM การดาวน์โหลด เช่น E-Book หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ ซึ่งในสัญญาระบุเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ว่า “ระยะเวลาของการสมัครเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์ของ Longman Dictionaries จะอยู่บนฐานของการเป็นสมาชิกหรือการได้รับอนุญาตในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งกรุณาอ่านรายละเอียดในส่วนข้อมูลบุคคล เพื่อดูรายละเอียดของระยะเวลาการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และไม่ว่าการสมัครสมาชิกใดๆก็จะมี การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยในบางครั้งก่อนที่การสมัครสมาชิกหรือการอนุญาตจะสิ้นสุดลง เราจะติดต่อคุณ หากคุณเคยสมัครสมาชิกรายปีซึ่งมี

⁵² The European Commission, "Rights & Principles Applicable When You Buy Goods or Services Online," [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/rights-principles-applicable-when-you-buy-goods-or-services-online>

⁵³ Incorporating Longman, Addison-Wesley, and Prentice Hall, "Purchase Terms & Conditions," [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: <http://www.longmandictionariesonline.com/terms.asp>

การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแล้ว สัญญาดังกล่าวจะต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไปอีก 12 เดือน นับจากเวลาสิ้นสุดในแต่ละช่วง ทั้งนี้ ถ้าคุณต้องการยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณ คุณจะต้องแจ้งให้เราทราบก่อนล่วงหน้าถึงที่ customersolutions@pearson.com อย่างน้อยเป็นเวลา 30 วันก่อนที่สัญญาใหม่จะเริ่มต้นขึ้น” “ส่วนกรณีบริการที่มีการอนุญาตโดยกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนนั้น จะสิ้นสุดลงเมื่อระยะเวลาที่อนุญาตหมดลง เว้นแต่คุณจะบอกกล่าวเราเพื่อต่อสัญญา”⁵⁴

จากตัวอย่างข้างต้นพิจารณาได้ว่า ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ข้อกำหนดและเงื่อนไขของการต่อสัญญาจำต้องมีความสอดคล้องกับกฎหมาย กรณีตามตัวอย่างนี้ การที่บริษัทกำหนดให้ผู้บริโภคต้องมีการแจ้งล่วงหน้าถึงการไม่ต่อสัญญาเป็นระยะเวลา 30 วัน พิจารณาได้ว่าข้อกำหนดดังกล่าวมิได้เป็นระยะเวลาที่นานเกินสมควร นอกจากนั้น บริษัทก็มีการระบุวิธีการแจ้งไม่ต่อสัญญาโดยกำหนดให้ส่งมาทางอีเมลของบริษัทอย่างชัดเจน อันทำให้ธุรกรรมที่มีการระบุข้อกำหนดและเงื่อนไขเช่นนี้มีลักษณะที่สามารถนำไปใช้บังคับได้และไม่เข้าลักษณะของสัญญาที่เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคในด้านนี้เกินสมควร

2.3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เนื่องจากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศในระบบกฎหมาย Civil law การศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายเยอรมันจึงมีประโยชน์ต่อการศึกษาและการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย นอกจากนี้ ในระบบกฎหมายเยอรมันไม่ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายพาณิชย์รวมไว้ด้วยกันเป็น “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ทำนองเดียวกันกับระบบกฎหมายไทย แต่มีการแยกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกเป็นประมวลกฎหมายแพ่งฉบับหนึ่ง (Bürgerliches Gesetzbuch เรียกโดยย่อว่า BGB) กับประมวลกฎหมายพาณิชย์อีกฉบับหนึ่ง (Handelsgesetzbuch เรียกโดยย่อว่า HGB) โดยประมวลกฎหมายพาณิชย์มีขอบเขตการบังคับใช้กับสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกัน ประกอบกับ ผู้เขียนมุ่งที่จะศึกษาปัญหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาที่ใช้บังคับระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค ดังนั้น ผู้เขียนจึงจะนำเสนอผล

⁵⁴ Ibid.

การศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายของประเทศประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเฉพาะตามประมวลกฎหมายแพ่งเท่านั้น

อีกทั้ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมีการบัญญัติเรื่องข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ไม่เป็นธรรมไว้ ซึ่งหนึ่งในนั้นประกอบด้วยกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้เขียนจึงเห็นควรทำการศึกษาระบบกฎหมายเยอรมันเพื่อเป็นแนวทางนำไปประยุกต์ใช้กับระบบกฎหมายไทยต่อไป

2.3.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในระบบกฎหมายเยอรมันได้มีการแยกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกเป็นประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB) กับประมวลกฎหมายพาณิชย์ (HGB) ซึ่งประมวลกฎหมายพาณิชย์ (HGB) จะใช้บังคับกับสัญญาที่ทำระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้ประกอบการธุรกิจด้วยตนเอง หากเป็นกรณีของสัญญาที่ทำระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค⁵⁵ การบังคับใช้กฎหมายจะอยู่ในขอบเขตของประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB) ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (BGB) ได้บัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในบรรพ 2 หน้าที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า หรือ (Gestaltung rechtsgeschäftlicher Schuldverhältnisse durch Allgemeine Geschäftsbedingungen)” ตั้งแต่ มาตรา 305 ถึง มาตรา 310 โดยหลักเกณฑ์ในส่วนที่ 2 นี้เป็นไปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ของสหภาพยุโรป⁵⁶ ที่ออกมาเพื่อให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปต้องตรากฎหมายภายในเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตาม Directive 93/13/EEC นั้น ดังที่กล่าวไว้แล้วในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสหภาพยุโรปข้างต้น

ทั้งนี้ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการตรากฎหมายมาควบคุมการใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกันมาก่อนหน้าแล้ว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 ตามกฎหมาย Gesetz zur Regelung der Allgemeinen Geschäftsbedingungen เรียกโดยย่อว่า AGBG หรือ The Regulation of Standard Business Terms ค.ศ. 1977⁵⁷ โดยมีการกล่าวถึงขอบเขตของบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง ซึ่งกว้าง

⁵⁵ Julio César Rivera, *The Scope and Structure of Civil Codes* (Springer Link, 2013). p.192.

⁵⁶ Martin Ebers, "German Consumer Law," [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: http://www.eu-consumer-law.org/consumerstudy_part2c_en.pdf

⁵⁷ Thomas Zerres, "Principles of the German Law on Standard Terms of Contract," [Online] Accessed: 5 October 2016. Available from:

กว่าภายใต้ Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993⁵⁸ และต่อมาในปี ค.ศ. 1993 ได้มี Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ของสหภาพยุโรป กำหนดเรื่องการควบคุมข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ซึ่งมีการกำหนดเรื่องข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ด้วย เพื่อควบคุมการทำสัญญาของผู้ประกอบการธุรกิจและเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในคราวเดียวกัน⁵⁹ โดยต่อมาสภานิติบัญญัติได้มีมติยกเลิกกฎหมาย Gesetz zur Regelung der Allgemeinen Geschäftsbedingungen (AGBG) และนำหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวประกอบกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993⁶⁰ มาบัญญัติไว้ใน Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) หรือ The Civil Code of Germany ภายใต้กรอบของกฎหมายเรื่องนี้ ตั้งแต่มาตรา 305 ถึงมาตรา 310 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002⁶¹

ดังนั้น เมื่อได้พิจารณาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการร่างกฎหมายในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 สภานิติบัญญัติแห่งประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีแนวคิดและมุ่งออกกฎหมายมาควบคุมการทำสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคแล้ว⁶² โดยกฎหมาย Gesetz zur Regelung der Allgemeinen Geschäftsbedingungen (AGBG) หรือ The Regulation of Standard Business Terms ปี ค.ศ. 1977 ที่ออกมามีขอบเขตการบังคับใช้ครอบคลุมถึงการนำข้อตกลงหรือข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมมาใช้กับผู้บริโภคที่เป็นบุคคลธรรมดาและรวมถึงนิติบุคคลด้วย⁶³ ดังนั้น ขอบเขตของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย AGBG จึงกว้างกว่าใน Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ที่จะครอบคลุมเฉพาะกรณีที่ผู้บริโภคเป็นบุคคลธรรมดา

http://www.jurawelt.com/sunrise/media/mediafiles/14586/German_Standard_Terms_of_Contract_Thomas_Zerres.pdf

⁵⁸ Alexander J. Belohlávek, *B2c Arbitration: Consumer Protection in Arbitration* (Juris Net, LLC, 2012). p.216.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Hans Schulte-Nölke, Christian Twigg-Flesner, and Martin Ebers, "Ec Consumer Law Compendium: The Consumer Acquis and Its Transposition in the Member States " [Online] Accessed: 5 October 2016.

Available from:

<https://books.google.co.th/books?id=tXYSxeKo7oC&pg=PA210&lpg=PA210&dq=the+Regulation+of+the+Law+of+Standard+Business+Terms+1977+German&source=bl&ots=gil5OY41Tp&sig=V2BlqqRSK1sjvYrfoBVQpXg0U&hl=th&sa=X&ved=0ahUKEwil27z7isTPAhWIKo8KHYgD0QQ6AEIMDAD#v=onepage&q=the%20Regulation%20of%20the%20Law%20of%20Standard%20Business%20Terms%201977%20German&f=false>

⁶¹ Ibid.

⁶² Zerres, T., "Principles of the German Law on Standard Terms of Contract."

⁶³ Ibid.

เท่านั้น⁶⁴ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 จะใช้บังคับ บทบัญญัติตามกฎหมาย AGBG ดังกล่าวเป็นเพียงความเป็นไปได้ในการกำหนดให้มีการทบทวน ข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปที่ทำล่วงหน้าโดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวเท่านั้น⁶⁵ สัญญาที่มีการริเริ่ม ขึ้นโดยบุคคลที่สาม เช่น หนี้ความ ตัวแทน ฯลฯ จะอยู่นอกขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมาย AGBG⁶⁶

ต่อมาในปี ค.ศ. 2001 เมื่อมีการยกเลิก AGBG และนำบทบัญญัติที่สำคัญมาบัญญัติรวมไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (BGB) ตั้งแต่มาตรา 305 ถึงมาตรา 310 ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 305 ถึงมาตรา 310 ก็ยังคงเป็นเรื่องการทำสัญญาที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา มาตรา 309 ข้อ 9 ก็จะมีอีกว่า ตามมาตรา 309 ข้อ 9 เป็นเรื่องระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ต่อเนื่องกันไป ซึ่งกฎหมายมีการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ คู่สัญญาดำเนินการหรือควบคุมการทำสัญญาใดๆ ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป ซึ่งเรื่องการต่อสัญญาโดย อัตโนมัตก็เป็นส่วนหนึ่งในบทบัญญัติดังกล่าวเช่นกัน

ในปัจจุบัน ผู้ประกอบกิจการธุรกิจได้นำข้อตกลงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้ อย่าง กว้างขวางในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เช่น ในกรณีของธุรกรรมเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือในกรณีของตั๋วหรือบัตรโดยสารรถไฟ (BahnCard) โดยในกรณีของธุรกรรมเกี่ยวกับ โทรศัพท์เคลื่อนที่ แม้ว่าผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่บางรายจะเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถเลือก ตกลงเข้าทำสัญญาแบบรายเดือน แต่ผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะตกลงเข้าทำสัญญาแบบ 24 เดือน เนื่องจากการตกลงเข้าทำสัญญาแบบที่มีระยะเวลา 24 เดือน ผู้ประกอบธุรกิจธุรกิจ โทรศัพท์เคลื่อนที่ก็จะคิดค่าบริการรายเดือนในราคาที่ต่ำกว่าสัญญาแบบรายเดือนเป็นอย่างมาก⁶⁷ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติเมื่อผู้บริโภคทั่วไปในฐานะลูกค้าได้ลงนามในสัญญาแบบที่มีระยะเวลา 24 เดือนแล้ว ผู้บริโภคในฐานะลูกค้าส่วนใหญ่จะไม่ทราบว่าสัญญาดังกล่าวมีข้อสัญญาว่าด้วยการต่อ สัญญาโดยอัตโนมัติออกไปอีก⁶⁸ หรือในกรณีของตั๋วหรือบัตรโดยสารรถไฟ (BahnCard) ที่เป็นที่ยินยอม

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ebers, M., "German Consumer Law."

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Holger Blug, "Ask an Attorney: Cancelling German Contracts," [Online] Accessed: 6 October 2016. Available from: <http://www.kaiserslauternamerican.com/ask-an-attorney-cancelling-german-contracts/>

⁶⁸ Ibid.

ใช้ในการเดินทางด้วยรถไฟในทวีปยุโรป ผู้บริโภคในฐานะผู้ใช้บริการไปที่สถานีรถไฟที่จะซื้อตั๋วหรือบัตรโดยสารรถไฟ พนักงานก็จะแนะนำผู้บริโภคว่า ราคาตั๋วหรือบัตรโดยสารรถไฟจะมีราคาถูกกว่าหากผู้บริโภคสมัครบัตรลงทะเบียนสำหรับ BahnCard⁶⁹ ซึ่งแม้จะเป็นความจริง แต่พนักงานก็มักจะละเลยที่จะแจ้งให้ผู้บริโภคทราบว่า ในกรณีของ BahnCard เป็นการสมัครสมาชิกซึ่งผู้บริโภคมีหน้าที่จะต้องแจ้งการยกเลิกสัญญาภายในกำหนดระยะเวลา มิฉะนั้น จะมีการต่อสัญญาออกไปโดยอัตโนมัติอีก 12 เดือน⁷⁰ เป็นต้น นอกจากนี้ ข้อตกลงหรือข้อสัญญาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติยังมีการนำไปใช้กับการทำธุรกรรมอื่นๆอีกมากมาย ทั้งการสมัครเป็นสมาชิกออกกำลังกาย การสมัครเป็นสมาชิกกีฬา และตามความสัมพันธ์ทางสัญญาในลักษณะต่างๆ⁷¹ ดังนั้น ในการตกลงเข้าทำสัญญา ผู้บริโภคจึงสมควรตรวจสอบให้รอบคอบก่อนว่ามีข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือไม่ และผู้บริโภคสมควรจะปฏิบัติอย่างไร หากผู้บริโภคไม่ต้องการให้มีการต่อสัญญาขึ้นอีก ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อผู้บริโภคเป็นวงกว้าง จึงต้องมีการตรากฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยกำหนดลักษณะของข้อสัญญาต่างๆที่จะมีการต่อโดยอัตโนมัติ อันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมในสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภคมากขึ้น

2.3.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 (The Civil Code of Germany ค.ศ. 2002)⁷²

ในการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 เนื่องจากประมวลกฎหมายดังกล่าว ในบรรพ 2 หนี ส่วนที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า หรือ Gestaltung rechtsgeschäftlicher Schuldverhältnisse durch Allgemeine Geschäftsbedingungen” ตั้งแต่มาตรา 305 ถึง มาตรา 310 BGB เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาจากกรณีที่มีการใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้า เช่นนี้ ผู้เขียนจึงจะ

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Graf-Peter Calliess, *Fitness Clubs Consumer Protection between Contract and Association* (Hart, 2007). pp. 241-254.

⁷² คำแปลบทบัญญัติกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 (The Civil Code of Germany ค.ศ. 2002) ในส่วนนี้ ได้รับความอนุเคราะห์ตรวจทานแก้ไขโดย ดร. มานิตย์ วงศ์เสรี

นำเสนอหลักการของกฎหมายที่เป็นหลักการทั่วไปเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง และจะนำเสนอหลักการเฉพาะเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตามบทบัญญัติมาตรา 309 ข้อ 9 BGB เรื่อง “ระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ต่อเนื่องกันไป หรือ Laufzeit bei Dauerschuldverhältnissen”

2.3.2.1 สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า

ความหมายของข้อสัญญาสำเร็จรูป (Allgemeiner Geschäftsbedingungen) ตามมาตรา 305 (1) BGB ได้ให้คำจำกัดความ “ข้อสัญญาสำเร็จรูป” ไว้ว่า “ข้อสัญญาสำเร็จรูป ได้แก่ ข้อสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง (ผู้ใช้สัญญา) ทำไว้ล่วงหน้าสำหรับใช้กับสัญญาจำนวนมาก และเพื่อใช้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในขณะตกลงทำสัญญากัน โดยไม่คำนึงว่าข้อสัญญานี้ได้ถูกแยกไว้ต่างหากจากสัญญาหรืออยู่ในสัญญานั้นเอง และจำนวนข้อสัญญา ไม่ว่าจะเสนอในลักษณะหรือรูปแบบใดไม่สำคัญ ข้อสัญญาที่มีการเจรจาตัวต่อตัวระหว่างคู่สัญญาไม่เป็นข้อสัญญาสำเร็จรูป”⁷³

ทั้งนี้ คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นผู้ใช้สัญญาอาจผนวกข้อสัญญาสำเร็จรูปเข้าไว้ในสัญญาตามมาตรา 305 (2) BGB ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการผนวกข้อสัญญาสำเร็จรูปเข้าไว้ในสัญญาไว้ว่า “ข้อสัญญาสำเร็จรูปจะเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาต่อเมื่อผู้ใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปในขณะตกลงทำสัญญาได้

1. แสดงให้ปรากฏอย่างชัดเจนถึงข้อสัญญาดังกล่าวแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเมื่อพิจารณาจากลักษณะของการตกลงทำสัญญานั้นแล้ว การแสดงให้ปรากฏอย่างชัดเจนในขณะทำสัญญาเป็นไปได้ยาก ผู้ใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปจะทำได้โดยการปิดประกาศให้มองเห็นได้อย่างชัดเจน ณ สถานที่ที่มีการตกลงทำสัญญา และ

2. ต้องให้โอกาสแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรที่จะรับรู้ในเนื้อหาของข้อสัญญาสำเร็จรูป และคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ตกลงยอมรับข้อสัญญาสำเร็จรูปนั้น”⁷⁴

⁷³ Section 305 Incorporation of standard business terms into the contract

(1) Standard business terms are all contract terms pre-formulated for more than two contracts which one party to the contract (the user) presents to the other party upon the entering into of the contract. It is irrelevant whether the provisions take the form of a physically separate part of a contract or are made part of the contractual document itself, what their volume is, what typeface or font is used for them and what form the contract takes. Contract terms do not become standard business terms to the extent that they have been negotiated in detail between the parties.

⁷⁴ Section 305 Incorporation of standard business terms into the contract

ตามบทบัญญัติมาตรา 305 (2) BGB ดังกล่าว เป็นการวางหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อให้ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสได้รับรู้เนื้อหาของสาระของข้อสัญญาที่จะมีการทำเป็นสัญญาระหว่างกัน โดย ข้อสัญญาสำเร็จรูปสามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาได้ หากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ตกลงยอมรับข้อ สัญญาสำเร็จรูปนั้น

นอกจากนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 305 (3) BGB “ภายใต้หลักเกณฑ์ตาม (2) ข้างต้น คู่สัญญาอาจตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่าให้ข้อสัญญาสำเร็จรูปบางข้อใช้บังคับกับสัญญาที่จะมีระหว่างกันใน อนาคตได้”⁷⁵

ต่อมา ในกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปมีลักษณะผิดปกติธรรมดาหรือคลุมเครือ ตาม มาตรา 305 C (1) BGB บัญญัติว่า “ข้อสัญญาสำเร็จรูปใด เมื่อพิจารณาตามพฤติการณ์แวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อได้พิจารณาจากลักษณะที่ปรากฏออกมาของข้อสัญญานั้นแล้ว ข้อสัญญา ดังกล่าวเป็นข้อสัญญาที่มีลักษณะผิดปกติ ซึ่งคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่อาจคาดหมายได้ ข้อสัญญานั้นไม่ เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา”⁷⁶ กล่าวคือ กฎหมายได้บัญญัติให้ข้อสัญญาสำเร็จรูปที่มีลักษณะผิดปกติ ธรรมดา เช่น กรณีที่ข้อสัญญามีความคลุมเครือ ใช้ภาษาซับซ้อน หรือมีการใช้ศัพท์ทางเทคนิคจนยาก

(2) Standard business terms only become a part of a contract if the user, when entering into the contract,

1. refers the other party to the contract to them explicitly or, where explicit reference, due to the way in which the contract is entered into, is possible only with disproportionate difficulty, by posting a clearly visible notice at the place where the contract is entered into, and

2. gives the other party to the contract, in an acceptable manner, which also takes into reasonable account any physical handicap of the other party to the contract that is discernible to the user, the opportunity to take notice of their contents, and if the other party to the contract agrees to their applying.

⁷⁵ Section 305 Incorporation of standard business terms into the contract

(3) The parties to the contract may, while complying with the requirements set out in subsection (2) above, agree in advance that specific standard business terms are to govern a specific type of legal transaction.

⁷⁶ Section 305c Surprising and ambiguous clauses

(1) Provisions in standard business terms which in the circumstances, in particular with regard to the outward appearance of the contract, are so unusual that the other party to the contract with the user need not expect to encounter them, do not form part of the contract.

แก่การเข้าใจเนื้อหาสาระได้ หรือข้อสัญญาที่มีการพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดเล็กมากจนแทบไม่สามารถอ่านได้ เป็นต้น⁷⁷ ไม่ให้ถือว่าข้อสัญญาสำเร็จรูปนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ตามมาตรา 305 C (2) BGB บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความข้อสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปนั้น”⁷⁸ หมายความว่า หากเกิดกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปมีความคลุมเครือ จะต้องตีความข้อสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้เสนอให้ใช้สัญญาสำเร็จรูป⁷⁹

นอกจากนี้ เนื่องจากข้อสัญญาสำเร็จรูปเป็นข้อสัญญาที่อาจทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่มีผู้ใช้สัญญาได้รับความเสียหายเปรียบเกินสมควร ดังนั้น จึงต้องพิจารณาในเนื้อหาสาระของข้อสัญญาสำเร็จรูปและหลักเกณฑ์ในการควบคุมข้อสัญญาดังกล่าว ซึ่งตามมาตรา 307 BGB ได้วางหลักเกณฑ์ทั่วไปในการควบคุมข้อสัญญาสำเร็จรูปไว้ว่า

“หลักทั่วไปในการควบคุมข้อสัญญาสำเร็จรูป (Inhaltskontrolle)

(1) ข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่มีผลใช้บังคับ ถ้าข้อสัญญาดังกล่าว คู่สัญญาฝ่ายที่ยอมรับข้อสัญญานั้นอยู่ในสภาพที่เสียเปรียบเกินสมควรซึ่งเป็นการขัดกับหลักสุจริต ความเสียเปรียบเกินสมควรพิจารณาได้จากการที่ข้อสัญญานั้นกำหนดไว้ไม่ชัดเจนและยากต่อการทำความเข้าใจ

(2) ในกรณีที่มีข้อสงสัยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีความเสียเปรียบเกินสมควร เมื่อข้อสัญญานั้น

1. ขัดกับหลักพื้นฐานทางกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งข้อกำหนดในสัญญาดังกล่าวต้องการหลีกเลี่ยง หรือ
2. จำกัดสิทธิหรือหน้าที่ที่สำคัญซึ่งมีอยู่ตามสภาพของสัญญาที่มีผลถึงขนาดทำลายวัตถุประสงค์ของสัญญานั้น

⁷⁷ มานิตย์ วงศ์เสรี, "เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การนำกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมมาใช้กับสัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายไทย,"(หลักสูตรนักบริหารการยุติธรรมทางปกครองระดับสูง รุ่นที่ 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553). หน้า 18.

⁷⁸ Section 305c Surprising and ambiguous clauses

(2) Any doubts in the interpretation of standard business terms are resolved against the user.

⁷⁹ วัฒนา เทพพิศถาวร, "แนวความคิดและวิธีการเพื่อวินิจฉัยความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 160.

(3) ให้นำบทบัญญัติของ (1) และ (2) ข้างต้น และตามมาตรา 308 มาตรา 309 มาใช้บังคับกับข้อสัญญาสำเร็จรูปที่กำหนดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือเพื่อเพิ่มเติมหลักกฎหมาย สำหรับข้อสัญญาอื่น ๆ ไม่มีผลบังคับ เมื่อข้อสัญญานั้นมีลักษณะตามบทบัญญัติของอนุมาตรา 1 ประโยคที่สอง ประกอบกับอนุมาตรา 1 ประโยคที่หนึ่ง”⁸⁰

เช่นนี้ ในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจที่ใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปกับผู้บริโภค เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจใช้สัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้ายอมทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภคไม่มีอำนาจในการกำหนดเนื้อหาของสัญญา รวมถึงผู้บริโภคอาจเสียเปรียบในข้อกำหนดตามสัญญานั้นด้วย⁸¹ ดังนั้น จึงต้องมีกฎหมายเข้ามาคุ้มครองเรื่องการทำสัญญาดังกล่าว ตามมาตรา 307 BGB ในการพิจารณาเนื้อหาของสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยกฎหมายกำหนดให้ข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า ถ้าขัดต่อความประสงค์ในเรื่องหลักสุจริต ข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

⁸⁰ Section 307 Test of reasonableness of contents

(1) Provisions in standard business terms are ineffective if, contrary to the requirement of good faith, they unreasonably disadvantage the other party to the contract with the user. An unreasonable disadvantage may also arise from the provision not being clear and comprehensible.

(2) An unreasonable disadvantage is, in case of doubt, to be assumed to exist if a provision

1. is not compatible with essential principles of the statutory provision from which it deviates, or

2. limits essential rights or duties inherent in the nature of the contract to such an extent that attainment of the purpose of the contract is jeopardised.

(3) Subsections (1) and (2) above, and sections 308 and 309 apply only to provisions in standard business terms on the basis of which arrangements derogating from legal provisions, or arrangements supplementing those legal provisions, are agreed. Other provisions may be ineffective under subsection (1) sentence 2 above, in conjunction with subsection (1) sentence 1 above.

⁸¹ Marc Amstutz and Gunther Teubner, *Networks: Legal Issues of Multilateral Co-Operation* (Hart, 2009). pp. 241-253.

จะไม่มีผลใช้บังคับ (unwirksam) ⁸² ทั้งนี้ เนื่องมาจากการใช้ข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าอาจทำให้เกิดความเสียเปรียบเกินสมควรแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภคที่ได้เข้าทำสัญญากับผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ใช้ข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปนั้น โดยผู้ประกอบการอาจไม่สุจริตในการดำเนินการและกำหนดให้มีข้อกำหนดตามสัญญาสำเร็จรูปในลักษณะที่ไม่ชัดเจนหรือทำให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ถูกบังคับใช้ตามสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้านั้นไม่อาจเข้าใจถึงเนื้อหาสาระสำคัญในสัญญาได้⁸³

กรณีที่มีข้อสงสัยว่าการบังคับใช้สัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้าทำให้เกิดความเสียเปรียบเกินสมควรหรือไม่ ในเรื่องดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้เป็นบทสันนิษฐานว่าสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าจะต้องถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีความเสียเปรียบเกินสมควร ถ้าสัญญาดังกล่าวขัดกับหลักการพื้นฐานสำคัญของบทบัญญัติตามกฎหมาย หรือมีการจำกัดสิทธิหรือหน้าที่ที่สำคัญซึ่งมีอยู่ตามสภาพของสัญญา โดยถึงขนาดที่การจำกัดสิทธิหรือหน้าที่นั้นส่งผลกระทบต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสัญญา ทำให้วัตถุประสงค์ของสัญญาที่มุ่งหมายนั้นถูกทำลายไป กฎหมายจึงบัญญัติให้กรณีทั้งสองประการนี้และในกรณีที่มีการดำเนินการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 308 มาตรา 309 BGB จะส่งผลให้ข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าที่มีการดำเนินการผิดไปจากข้อกำหนดตามกฎหมายไม่มีผลใช้บังคับ (unwirksam) ซึ่งเป็นการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายผู้บริโภคโดยทำให้ข้อสัญญาสำเร็จรูปดังกล่าวทำให้เกิดความเสียเปรียบเกินสมควรนั้นใช้บังคับไม่ได้ (unwirksam) ⁸⁴

นอกจากนี้ กรณีตามมาตรา 307 BGB ข้างต้น บทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 307 BGB ดังกล่าวจะนำไปใช้เป็นองค์ประกอบในการพิจารณากรณีตามมาตรา 308 และมาตรา 309 BGB ด้วย กล่าวคือ ในมาตรา 308 BGB กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาสำเร็จรูปเยอรมันได้วางหลักการให้

⁸² Aurelia Colombi Ciacchi, "Contents and Effects of Contracts-Lessons to Learn from the Common European Sales Law," [Online] Accessed: 8 October 2016. Available from: [https://books.google.co.th/books?id=RPM0DAAAQBAJ&pg=PA282&lpg=PA282&dq=309\(9\)bgb+duration+of+continuing+obligations&source=bl&ots=HTC0Uvm5Yq&sig=BShJf6TeDXJgMd5z4GvETpNwiRE&hl=th&sa=X&ved=0ahUKewi3xuvxz8vPAhXJPy8KHeM1DWwQ6AEIGjAA#v=onepage&q=309\(9\)bgb%20duration%20of%20continuing%20obligations&f=false](https://books.google.co.th/books?id=RPM0DAAAQBAJ&pg=PA282&lpg=PA282&dq=309(9)bgb+duration+of+continuing+obligations&source=bl&ots=HTC0Uvm5Yq&sig=BShJf6TeDXJgMd5z4GvETpNwiRE&hl=th&sa=X&ved=0ahUKewi3xuvxz8vPAhXJPy8KHeM1DWwQ6AEIGjAA#v=onepage&q=309(9)bgb%20duration%20of%20continuing%20obligations&f=false)

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Nebbia, P., *Unfair Contract Terms in European Law: A Study in Comparative and Ec Law.*, pp.23-44.

ศาลมีโอกาสดพิเคราะห์ซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่างๆก่อนพิเคราะห์ว่าข้อสัญญาสำเร็จรูปนั้นใช้บังคับมิได้⁸⁵ ส่วนในบทบัญญัติมาตรา 309 BGB เป็นบทบัญญัติที่มีความเข้มงวดมากกว่า โดยกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการบังคับให้ศาลต้องพิพากษาให้ข้อสัญญาที่มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 มีผลใช้บังคับมิได้⁸⁶ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา 309 ข้อ 9 BGB จึงมีลักษณะเป็นตัวอย่าง queแสดงองค์ประกอบภายนอกสำหรับขอบเขตความชอบด้วยกฎหมายของเรื่องระยะเวลาในสัญญาและระยะเวลาในการดำเนินการตามหนี้เท่านั้น⁸⁷ แต่กระนั้นก็ตาม ยังคงต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญในการร่างสัญญา โดยในการร่างสัญญาหรือการใช้สัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้าใดๆ ผู้ประกอบธุรกิจจำต้องดำเนินการโดยสุจริตและไม่ทำให้คู่สัญญาฝ่ายผู้บริโภคเสียเปรียบเกินสมควร⁸⁸ เช่นนี้ ขั้นตอนการร่างกฎหมายมาตรา 309 BGB ผู้ร่างกฎหมายหรือฝ่ายนิติบัญญัติจึงต้องการจะตราบทบัญญัติที่เป็นนามธรรมให้ครอบคลุมกรณีต่างๆ โดยให้นำมาบัญญัติมาตรา 307 BGB มาใช้ในการพิจารณาด้วย⁸⁹

สำหรับผลทางกฎหมายของสัญญาในกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่ถูกผนวกเข้าไว้ในสัญญาสำเร็จรูปหรือกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่มีผลใช้บังคับ ตามมาตรา 306 BGB บัญญัติว่า “ผลทางกฎหมายของสัญญาในกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่ถูกผนวกเข้าไว้ในสัญญาหรือกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่มีผลใช้บังคับ

(1) หากข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไม่ถูกผนวกเข้าไว้ในสัญญาหรือไม่มีผลใช้บังคับ สัญญาที่เหลืออยู่ก็ยังคงมีผลบังคับใช้ได้ต่อไป

(2) หากข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่ถูกผนวกเข้าไว้ในสัญญาหรือไม่มีผลใช้บังคับ เนื้อหาของสัญญานั้นจะยังมีผลบังคับใช้ต่อไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(3) สัญญาทั้งฉบับไม่มีผลใช้บังคับ หากการบังคับใช้สัญญาส่วนที่เหลือต่อไปโดยไม่มีข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ไม่ถูกผนวกไว้ในสัญญาหรือไม่มีผลใช้บังคับ จะก่อให้เกิดภาระที่เกินสมควรแก่

⁸⁵ มานิตย์ วงศ์เสรี, "เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การนำกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมมาใช้กับสัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายไทย.", หน้า 19-21.

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน

⁸⁷ Per's Blog, "All 2 Entries Tagged Rollover," [Online] Accessed: 10 October 2016. Available from: <https://blogs.warwick.ac.uk/pbergmann/tag/rollover/>

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ แม้ว่าจะได้มีการปรับใช้หลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ใน (2) ข้างต้นแล้วก็ตาม”⁹⁰

2.3.2.2 ระยะเวลาในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า

บทบัญญัติมาตรา 309 ข้อ 9 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (BGB) กำหนดเรื่อง “ระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ต่อเนื่องกันไป (Laufzeit bei Dauerschuldverhältnissen)” ซึ่งตามมาตรา 309 BGB เป็นบทบัญญัติที่กฎหมายบังคับให้ศาลต้องพิพากษาว่าข้อสัญญาที่มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้มีผลใช้บังคับมิได้ โดยตามมาตรา 309 ข้อ 9 BGB กฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์บังคับไว้ ดังนี้

มาตรา 309 BGB ข้อกำหนดที่ไม่สามารถฝ่าฝืนได้

“แม้ว่าจะมีข้อกำหนดนอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้กระทำได้ แต่ข้อกำหนดดังต่อไปนี้ไม่สามารถใช้บังคับในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า

ข้อ 9 ระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ต่อเนื่องกันไป (Laufzeit bei Dauerschuldverhältnissen) ในความสัมพันธ์ตามสัญญาที่มีการส่งมอบสินค้าเป็นปกติประจำ หรือต้องชำระหนี้ด้วยการให้บริการ หรือชำระหนี้ด้วยการส่งมอบงานที่จ้าง

(a) กำหนดให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องผูกพันตามสัญญานั้นเป็นระยะเวลามากกว่าสองปี

(b) กำหนดให้มีผลผูกพันคู่สัญญาอีกฝ่ายในเรื่องของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งปีในแต่ละครั้ง หรือ

⁹⁰ Section 306 Legal consequences of non-incorporation and ineffectiveness

(1) If standard business terms in whole or in part have not become part of the contract or are ineffective, the remainder of the contract remains in effect.

(2) To the extent that the terms have not become part of the contract or are ineffective, the contents of the contract are determined by the statutory provisions.

(3) The contract is ineffective if upholding it, even taking into account the alteration provided in subsection (2) above, would be an unreasonable hardship for one party.

(c) กำหนดให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องแจ้งการบอกเลิกสัญญาเป็นระยะเวลา นานกว่าสามเดือนก่อนระยะเวลาตามสัญญาเดิมสิ้นสุดหรือก่อนระยะเวลาตามสัญญาที่ได้ต่อ ออกไปแล้วนั้นสิ้นสุดสำหรับกรณีที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

บทบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับสัญญาที่เกี่ยวกับการจัดส่งสินค้าที่ซื้อขายที่อยู่ร่วมกัน หรือสัญญาประกันภัย หรือสัญญาระหว่างผู้ถือลิขสิทธิ์หรือสิทธิในการเรียกร้องในลิขสิทธิ์กับสมาคม ผู้ดูแลสิทธิของผู้ถือลิขสิทธิ์ ตามความหมายของรัฐบัญญัติว่าด้วยลิขสิทธิ์และการรับรองคุ้มครอง ลิขสิทธิ์”⁹¹

บทบัญญัติตามมาตรา 309 BGB เป็นเรื่องข้อกำหนดที่ไม่สามารถฝ่าฝืนได้ กล่าวคือ ในสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า หากมีข้อกำหนดในสัญญาสำเร็จรูปตามมาตรา 309 BGB ข้อ 1 ถึงข้อ 13 ข้อกำหนดนั้นจะไม่สามารถนำไปใช้บังคับในสัญญาสำเร็จรูปได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องที่เป็นประเด็นสำคัญ โดยกฎหมายจะกำหนดเรื่องที่ถูกควบคุม ไว้⁹² ซึ่งจะเห็นได้ว่า ข้อ 9 เรื่องระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ ต่อเนื่องกันไปเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเช่นกัน โดยสาระสำคัญในความสัมพันธ์ดังกล่าวที่มีการส่งมอบสินค้าเป็นปกติประจำ หรือต้องชำระหนี้ด้วยการให้บริการ หรือชำระหนี้ด้วยการส่งมอบงานที่ จ้าง ที่กระทำโดยผู้ประกอบการในฐานะที่เป็นผู้ใช้สัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้า

⁹¹ Section 309 Prohibited clauses without the possibility of evaluation

Even to the extent that a deviation from the statutory provisions is permissible, the following are ineffective in standard business terms:

9. (Duration of continuing obligations) in a contractual relationship the subject matter of which is the regular supply of goods or the regular rendering of services or work performance by the user,

(a) a duration of the contract binding the other party to the contract for more than two years,

(b) a tacit extension of the contractual relationship by more than one year in each case that is binding on the other party to the contract, or

(c) a notice period longer than three months prior to the expiry of the duration of the contract as originally agreed or tacitly extended at the expense of the other party to the contract;

this does not apply to contracts relating to the supply of things sold as belonging together, to insurance contracts or to contracts between the holders of copyright rights and claims and copyright collecting societies within the meaning of the Act on the Administration of Copyright and Neighbouring Rights [Gesetz über die Wahrnehmung von Urheberrechten und verwandten Schutzrechten];

⁹² Zerres, T., "Principles of the German Law on Standard Terms of Contract."

เป็นประจำ จะมีเรื่องระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย⁹³ เช่นนี้ จึงต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายมาควบคุมเรื่องระยะเวลาต่างๆตามสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า ดังพิจารณาต่อไปนี้

(ก) ระยะเวลาในสัญญา

เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งบัญญัติในรายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อกำหนดในสหภาพยุโรป โดยตามมาตรา 309 ข้อ 9 (a) BGB ระยะเวลาที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องผูกพันตามสัญญา กฎหมายกำหนดให้ข้อสัญญาไม่สามารถใช้บังคับได้ หากสัญญานั้นเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลามากกว่าสองปี ซึ่งเรื่องระยะเวลาในสัญญาดังกล่าว กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีวางหลักเกณฑ์ควบคุมไว้ โดยนำไปใช้กับสัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค เว้นแต่กรณีของสัญญาบางประเภทที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนตามมาตรา 309 (9) ตอนท้าย และมาตรา 310 BGB ทั้งนี้ การที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในสัญญา (Fixed Term)⁹⁴ ไว้ จะมีผลทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจจำต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย และเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้มีความผูกพันตามสัญญาสำเร็จรูปเป็นเวลานาน⁹⁵

ตัวอย่างเช่น สัญญาให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยส่วนใหญ่หากเป็นกรณีที่ทำสัญญาต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลานาน กฎหมายจะกำหนดให้การทำสัญญาจะไม่สามารถทำสัญญาเป็นระยะเวลานานเกินกว่า 2 ปีได้ ดังนั้น ข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจโทรคมนาคมนำมาใช้กับผู้บริโภคจึงต้องกำหนดระยะเวลาในสัญญาไว้ไม่ให้เกิน 24 เดือน หรือไม่เกิน 2 ปี เป็นต้น⁹⁶

⁹³ Ibid.

⁹⁴ IATL Report, "A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts," [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: https://www2.warwick.ac.uk/fac/cross_fac/iatl/funding/fundedprojects/studentcollaboration/baltrusch/iatl_report_-_automatically_renewable_contracts.pdf

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Holger Blug, "The Ins & Outs of German Contract Law," [Online] Accessed: 3 October 2016. Available from: <http://www.eur.army.mil/21TSC/SJA/LegalAssist/Areas-Consumer%20Protection/The%20Ins%20&%20Outs%20of%20German%20Contract%20Law.pdf>

(ข) ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

จากมาตรา 309 ข้อ 9 (b) BGB เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีลักษณะเป็นการตกลงที่ทำให้สัญญาถูกต่อออกไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งคู่สัญญาไม่จำเป็นต้องมีการเจรจาตกลงกันอีก แต่สัญญาดังกล่าวจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ⁹⁷ ตัวอย่างเช่น กรณีที่สัญญามีข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ หากคู่สัญญาไม่ยกเลิกการต่อสัญญาดังกล่าวภายในกำหนดระยะเวลา สัญญานั้นจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามข้อกำหนดของสัญญา ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความผูกพันระหว่างคู่สัญญาตามระยะเวลาที่ต่อออกไป เป็นต้น⁹⁸ ทั้งนี้ บทบัญญัติของกฎหมายเยอรมันมาตรา 309 ข้อ 9 (b) BGB ได้จำกัดระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ที่กำหนดให้มีผลผูกพันคู่สัญญาอีกฝ่ายในเรื่องของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ว่า ถ้าข้อสัญญากำหนดให้สัญญามีผลผูกพันคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งปีในแต่ละครั้ง ข้อสัญญานั้นจะใช้บังคับมิได้

เมื่อพิจารณาเรื่องระยะเวลาในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เคร่งครัด โดยมีการกำหนดระยะเวลาของการต่อสัญญาไว้ ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำต่อผู้บริโภคกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบกิจการธุรกิจบังคับผู้บริโภคให้จำต้องผูกพันตามสัญญาเป็นระยะเวลาที่นานเกินสมควร ดังนั้น กฎหมายจึงต้องเข้ามาจำกัดระยะเวลาการต่อสัญญาให้การต่อสัญญาเป็นไปภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างคู่สัญญาที่ยาวนานไป อันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกบังคับใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปเช่นนั้น⁹⁹

(ค) ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้า

มาตรา 309 ข้อ 9 (c) BGB ระยะเวลาการบอกกล่าวแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ในกรณีของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ถ้าผู้บริโภคมีเจตนาจะให้สัญญาสิ้นสุดลง ผู้บริโภคจะต้องบอกกล่าวให้

⁹⁷ IATL Report, "A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts."

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Zerres, T., "Principles of the German Law on Standard Terms of Contract."

ผู้ประกอบการธุรกิจทราบก่อนล่วงหน้าภายในระยะเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นแล้ว หากข้อสัญญา มีการกำหนดถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อผู้บริโภคมิได้แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา สัญญาดังกล่าวก็จะมี การต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งในกรณีนี้ เรื่องระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าที่กำหนดให้ ผู้บริโภคต้องแจ้งผู้ประกอบการธุรกิจทราบถึงการยกเลิกสัญญาหรือการไม่ต่อสัญญานั้น บทบัญญัติของกฎหมายเยอรมันได้เข้ามาควบคุมเรื่องระยะเวลาดังกล่าวไว้ โดยกฎหมายบัญญัติว่า ข้อสัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องแจ้งการบอกเลิกสัญญาเป็นระยะเวลานานกว่าสามเดือน ก่อนระยะเวลาตามสัญญาเดิมสิ้นสุดหรือก่อนระยะเวลาตามสัญญาที่ได้ต่อออกไปแล้วนั้นสิ้นสุด สำหรับกรณีที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ข้อสัญญานั้นใช้บังคับมิได้ ดังนั้น ในการบอกล่วงหน้า จำต้องมีระยะเวลาไม่เกินกว่าสามเดือนก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาตามสัญญาที่ได้ตกลงไว้ตั้งแต่ต้น หรือหากมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกิดขึ้นแล้ว การแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าผู้บริโภคไม่ประสงค์จะ ให้ต่อสัญญาอีกต่อไปต้องกระทำไม่เกินสามเดือนก่อนที่จะมีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติในครั้ง ใหม่¹⁰⁰ ทั้งนี้ หากกฎหมายไม่กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมไว้และยอมให้ผู้ประกอบการธุรกิจกำหนด ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นเวลานานเกินสมควร ก็อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญา อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้บริโภคจากการที่จำต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นได้¹⁰¹

เมื่อพิจารณาตาม Directive 93/13/EEC ฉบับลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ของ สหภาพยุโรป ในภาคผนวก ข้อ 1 (h) เรื่องข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาที่มีกำหนด ระยะเวลาไว้แน่นอน เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดที่ระบุไว้ กำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความ ประสงค์โดยชัดแจ้งว่าจะไม่ให้มีการต่อสัญญาขึ้น ซึ่งการแจ้งดังกล่าวต้องทำล่วงหน้าไม่เป็นระยะเวลา เกินสมควร อันจะเห็นได้ว่าข้อบังคับของสหภาพยุโรปที่ใช้บังคับนี้ มิได้ระบุระยะเวลาที่เหมาะสมไว้ เพียงแต่กำหนดให้การบอกกล่าวล่วงหน้าต้องกระทำภายในระยะเวลาที่สมควรเท่านั้น¹⁰² ซึ่งการ

¹⁰⁰ IATL Report, "A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts."

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Michael Wendler, Bernd Tremml, and Bernard John Buecker, "Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual " [Online] Accessed: 9 October 2016. Available from: <https://books.google.co.th/books?id=Nj6bBwAAQBAJ&pg=PA196&lpg=PA196&dq=309+no.9+bgb+duration+ext+end&source=bl&ots=kOtw8rbLER&sig=g3kiFBEHpusKBEEd5G5sh3GdEtM&hl=th&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKewjlnqrD3czPAhXKqI8KHTNzDaQQ6AEIjAA#v=onepage&q=309%20no.9%20bgb%20duration%20extend&f=false>

บัญญัติกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีลักษณะที่แตกต่างออกไป โดยกำหนดไว้ชัดเจนว่า การบอกกล่าวล่วงหน้า ห้ามบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเกิน 3 เดือน¹⁰³ ทั้งนี้ เพราะหากผู้ประกอบการกำหนดให้ผู้บริโภคบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นระยะเวลานานเกินสมควรหรือกำหนดระยะเวลาบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นเวลามากเกินกว่า 3 เดือน อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในการที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของสัญญา¹⁰⁴ โดยผู้บริโภคที่ไม่ประสงค์จะต่อสัญญา แต่มิได้บอกกล่าวล่วงหน้าภายในระยะเวลาที่กำหนด จะทำให้ผู้บริโภคนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต่อไปอีกรอบหนึ่ง ดังนั้น มาตรา 309 ข้อ 9 (c) BGB จึงห้ามไม่ให้มีข้อกำหนดในการบอกกล่าวเลิกสัญญาล่วงหน้าเป็นระยะเวลานานกว่า 3 เดือนก่อนที่จะสิ้นสุดความสัมพันธ์ตามสัญญานั้น

กล่าวโดยสรุป ตามมาตรา 309 ข้อ 9 BGB เป็นกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้สัญญาที่มีข้อตกลงในการส่งสินค้าหรือบริการตามสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบการค้าที่ถูกระบุขึ้นโดยผู้ประกอบการธุรกิจ ถ้าสัญญาที่ทำขึ้นนั้นมีกำหนดระยะเวลาในสัญญา มากเกินกว่า 2 ปี หรือให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ข้อสัญญานั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ดังนั้น ในสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำกับผู้บริโภคจึงไม่สามารถกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลานานเกินสมควรได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่ข้อสัญญาระบุไว้ถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากผู้บริโภคมีความประสงค์ที่จะยกเลิกการต่อสัญญา ผู้บริโภคจะต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ซึ่งกฎหมายก็ได้เข้ามาควบคุมเรื่องระยะเวลาในการบอกกล่าวล่วงหน้าของผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการธุรกิจไม่สามารถกำหนดให้ผู้บริโภคต้องบอกกล่าวล่วงหน้าถึงการยกเลิกการต่อสัญญาเป็นระยะเวลานานเกินกว่า 3 เดือนก่อนถึงวันสิ้นสุดตามสัญญาซึ่งนับจากรยะเวลาเริ่มต้นหรือระยะเวลาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแล้วนั้น ซึ่งหากกำหนดให้มีการบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเกินสมควร ข้อสัญญาดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค และกฎหมายบัญญัติให้ข้อสัญญานั้นไม่มีผลใช้บังคับ¹⁰⁵

¹⁰³ IATL Report, "A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts."

¹⁰⁴ Wendler, M., B. Tremml, and B. J. Buecker, "Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual "

¹⁰⁵ IATL Report, "A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts."

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 309 (9) BGB ไม่นำไปใช้บังคับกับสัญญาที่เกี่ยวกับการจัดส่งสินค้าที่ซื้อขายที่อยู่ร่วมกัน หรือสัญญาประกันภัย หรือสัญญาระหว่างผู้ถือลิขสิทธิ์หรือสิทธิในการเรียกร้องในลิขสิทธิ์กับสมาคมผู้ดูแลสิทธิของผู้ถือลิขสิทธิ์ ตามความหมายของรัฐบัญญัติว่าด้วยลิขสิทธิ์และการรับรองคุ้มครองลิขสิทธิ์

2.3.2.3 ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย

มาตรา 310 BGB “ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย

(1) มาตรา 305 (2) (3) และมาตรา 308 และมาตรา 309 ไม่นำไปใช้กับสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นการทำสัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจ หรือนิติบุคคลภายใต้กฎหมายมหาชนหรือกิจการของรัฐภายใต้กฎหมายมหาชน แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 307 (1) และ (2) ใช้บังคับกับกรณีที่ข้อสัญญาสำเร็จรูปมีผลใช้บังคับมิได้ตามลักษณะของข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในมาตรา 308 และมาตรา 309 โดยให้พิจารณาถึงธรรมเนียมปฏิบัติและปกติประเพณีในทางการค้าด้วย ในกรณีภายใต้มาตรา 307 (1) และ (2) จะไม่ใช้บังคับกับสัญญา The Entire Award Rules for Building Works, Part B [Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen Teil B - VOB/B] ในการกำหนดส่วนท้ายสัญญาจะถูกนำมารวมโดยปราศจากการทำให้เสียไปของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการพิจารณาเนื้อหาของข้อกำหนดปัจเจกบุคคล

(2) มาตรา 308 และมาตรา 309 ไม่นำมาใช้บังคับกับสัญญาจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ก๊าซ ความร้อน หรือน้ำประปาให้แก่ลูกค้า ในการจัดจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ก๊าซ ความร้อน หรือน้ำประปา ให้แก่ลูกค้าทราบเท่าที่เงื่อนไขของสัญญาได้เขียนไปจนถึงขั้นที่ก่อความเสียหายแก่ลูกค้าตามใบสั่งซื้อจากเงื่อนไขทั่วไปของการจัดจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ก๊าซ ความร้อน หรือน้ำประปา ให้แก่ลูกค้าในอัตรามาตรฐาน

(3) ในกรณีที่มีการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค (สัญญาผู้บริโภค) ข้อบังคับในหมวดนี้จะบังคับใช้ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

1. สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าถือว่าได้รับการเสนอโดยผู้ประกอบการธุรกิจ เว้นแต่ผู้บริโภคจะตกลงเข้าทำสัญญาเอง

2. มาตรา 305C (2) มาตรา 306 มาตรา 307 ถึง 309 แห่งประมวลกฎหมายนี้และในมาตรา 46b ของ The Introductory Act to the Civil Code [Einführungsgesetz

zum Bürgerlichen Gesetzbuche] จะนำไปใช้บังคับกับข้อสัญญาที่ทำไว้ล่วงหน้า แม้ว่าข้อสัญญานั้นมีเจตนาใช้ทำสัญญาเพียงครั้งเดียวโดยจะไม่มีการใช้ต่อไป แต่ตราบเท่าที่ข้อตกลงทำไว้ล่วงหน้า ผู้บริโภคจะไม่ผูกพันตามเนื้อหาของสัญญา

3. ในการพิจารณาความเสียเปรียบเกินสมควรตามมาตรา 307 (1) และ (2) ต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อมในขณะทำสัญญาด้วย

(4) บทบัญญัติหมวดนี้ (มาตรา 305 – มาตรา 310) ไม่ใช่บังคับกับสัญญาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายมรดก กฎหมายครอบครัว และกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท หรือสัญญาความร่วมมือและข้อตกลงการทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐ และเมื่อบทบัญญัติหมวดนี้บังคับใช้กับสัญญาจ้างแรงงาน ต้องพิจารณาลักษณะของกฎหมายแรงงานเป็นกรณีพิเศษให้เหมาะสม ในกรณีนี้มาตรา 305 (2) และ (3) ไม่นำมาใช้บังคับกับสัญญาความร่วมมือ ข้อตกลงการทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐที่มีฐานะเทียบเท่ากับบทบัญญัติของกฎหมายภายใต้ความหมายตามมาตรา 307 (3)”¹⁰⁶

¹⁰⁶ Section 310 Scope of application

(1) Section 305 (2) and (3) and sections 308 and 309 do not apply to standard business terms which are used in contracts with an entrepreneur, a legal person under public law or a special fund under public law. Section 307 (1) and (2) nevertheless apply to these cases in sentence 1 to the extent that this leads to the ineffectiveness of the contract provisions set out in sections 308 and 309; reasonable account must be taken of the practices and customs that apply in business dealings. In cases coming under sentence 1, section 307 (1) and (2) do not apply to contracts in which the entire Award Rules for Building Works, Part B [Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen Teil B - VOB/B] in the version applicable at the time of conclusion of the contract are included without deviation as to their content, relating to an examination of the content of individual provisions.

(2) Sections 308 and 309 do not apply to contracts of electricity, gas, district heating or water suppliers for the supply of electricity, gas, district heating or water from the supply grid to special customers to the extent that the conditions of supply do not derogate, to the disadvantage of the customer, from orders on general conditions for the supply of standard-rate customers with electricity, gas, district heating and water. Sentence 1 applies with the necessary modifications to contracts for the disposal of sewage.

(3) In the case of contracts between an entrepreneur and a consumer (consumer contracts) the rules in this division apply with the following provisos:

1. Standard business terms are deemed to have been presented by the entrepreneur, unless they were introduced into the contract by the consumer;

2. Section 305c (2) and sections 306 and 307 to 309 of this Code and Article 46b of the Introductory Act to the Civil Code [Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche] apply to

พิจารณาขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 ในบรรพ 2 หน้าที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า หรือ Gestaltung rechtsgeschäftlicher Schuldverhältnisse durch Allgemeine Geschäftsbedingungen” ตั้งแต่มาตรา 305 ถึง มาตรา 310 BGB เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้า ซึ่งโดยปกติแล้ว ในการทำสัญญาใดๆ หากผู้ประกอบการธุรกิจมีการนำข้อสัญญาสำเร็จรูปมาใช้บังคับกับผู้บริโภค การใช้บังคับข้อสัญญาสำเร็จรูปดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กฎหมายนี้ โดยตามมาตรา 310 BGB กำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายไว้ กล่าวคือ ตามมาตรา 310 BGB ¹⁰⁷

(1) กรณีตามมาตรา 305 (2) (3) มาตรา 308 และมาตรา 309 ไม่นำไปใช้กับสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นการทำสัญญากับผู้ประกอบการ หรือนิติบุคคล หรือกิจการของรัฐภายใต้กฎหมายมหาชน ทั้งนี้ เพราะกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายมหาชน ส่วนกรณีตามมาตรา 307 (1) และ (2) ใช้บังคับกับข้อสัญญาสำเร็จรูปที่มีผลใช้บังคับมิได้ตามลักษณะของข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในมาตรา 308 และมาตรา 309 โดยให้พิจารณาถึงธรรมเนียมปฏิบัติและปกติประเพณีในทางการค้าด้วย แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 307 (1) และ (2) จะไม่นำไปใช้บังคับกับสัญญา The Entire Award Rules for Building Works, Part B

(2) มาตรา 308 และมาตรา 309 ไม่นำมาใช้บังคับกับสัญญาจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ก๊าซ ความร้อน หรือน้ำประปาให้แก่ลูกค้า ถ้าเงื่อนไขของสัญญานั้นมิได้เบี่ยงเบนไปจนก่อให้เกิดความ

preformulated contract terms even if the latter are intended only for non-recurrent use on one occasion, and to the extent that the consumer, by reason of the preformulation, had no influence on their contents;

3. in judging an unreasonable disadvantage under section 307 (1) and (2), the other circumstances attending the entering into of the contract must also be taken into account.

(4) This division does not apply to contracts in the field of the law of succession, family law and company law or to collective agreements and private-sector works agreements or public-sector establishment agreements. When it is applied to employment contracts, reasonable account must be taken of the special features that apply in labour law; section 305 (2) and (3) must not be applied. Collective agreements and private-sector works agreements or public-sector establishment agreements are equivalent to legal provisions within the meaning of section 307 (3).

¹⁰⁷ Zerres, T., "Principles of the German Law on Standard Terms of Contract."

เสียหายแก่ลูกค้าตามใบสั่งซื้อทั่วไป กล่าวคือ ในกรณีที่มีการใช้ข้อสัญญาสำเร็จรูปในสัญญาจำหน่าย กระแสไฟฟ้า ก๊าซ ความร้อน หรือน้ำประปา หากข้อสัญญาสำเร็จรูปนั้นมิได้มีเงื่อนไขในลักษณะที่ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค กฎหมายกึ่งอนุญาติให้ไม่ต้องนำมาตรา 308 และมาตรา 309 มาใช้ บังคับได้

(3) ในกรณีที่มีการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค (สัญญา ผู้บริโภค) ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายหมวดนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ 1. สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ ในการประกอบธุรกิจการค้าจะถือว่าได้รับการเสนอโดยผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นผู้ กำหนดให้ใช้บังคับตามสัญญาสำเร็จรูปนั้น เว้นแต่ผู้บริโภคจะเสนอเข้าทำสัญญาเอง 2. ตามมาตรา 305C (2) มาตรา 306 มาตรา 307 ถึง 309 แห่งประมวลกฎหมายนี้และมาตรา 46b ของ The Introductory Act to the Civil Code จะนำไปใช้กับข้อสัญญาที่ทำไว้ล่วงหน้า แม้ว่าข้อสัญญานั้น ทำขึ้นเพื่อเจตนาใช้เพียงครั้งเดียวก็ตาม 3. ในการพิจารณาความเสียเปรียบเกินสมควรตามมาตรา 307 (1) และ (2) ต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อมในขณะที่ทำสัญญาด้วย

(4) บทบัญญัติตามมาตรา 305 ถึง มาตรา 310 ไม่ใช้บังคับกับสัญญาที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายมรดก กฎหมายครอบครัว และกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท หรือสัญญาความร่วมมือและข้อตกลง การทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐ แต่ถ้าหากมีการนำไปใช้กับสัญญาจ้างแรงงาน ก็จำเป็นต้องพิจารณา ลักษณะของกฎหมายแรงงานเป็นพิเศษให้มีความเหมาะสมด้วย ส่วนในกรณีนี้มาตรา 305 (2) และ (3) ไม่นำมาใช้บังคับกับสัญญาความร่วมมือ ข้อตกลงการทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐที่มีฐานะ เท่าเทียมกันตามบทบัญญัติของกฎหมายในความหมายตามมาตรา 307 (3) นั้นด้วย

2.3.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี

เนื่องจากกฎหมายเยอรมันเรื่องความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ ในการประกอบธุรกิจการค้ามีการควบคุมความสัมพันธ์ทางหนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ ต่อเนื่องกันไปตามมาตรา 309 ข้อ 9 ไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ระยะเวลาในสัญญาระหว่าง ผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคที่ใช้สัญญาสำเร็จรูปในการประกอบธุรกิจการค้ามีกำหนดระยะเวลาได้ไม่ เกิน 2 ปี และในการต่อสัญญา หากมีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญานั้นไม่สามารถ กระทำได้เกิน 1 ปี โดยทั้งนี้ ก่อนที่สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ผู้บริโภคอาจบอกกล่าวล่วงหน้า

ไม่ให้มีการต่อสัญญานั้นได้ โดยกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการบอกกล่าวล่วงหน้าไม่จำเป็นต้องเกิน 3 เดือน

ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างกรณี BahnCard¹⁰⁸ ในภาคผนวก ข โดย BahnCard คือ บัตรโดยสารรถไฟฟ้างานที่วิ่งภายในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและระหว่างประเทศในทวีปยุโรป ซึ่งปกติแล้ว ใบลงทะเบียนสมัครสมาชิก BahnCard จะให้กรอกเลขบัญชีของผู้สมัคร โดยเป็นบัญชีในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเท่านั้น และผู้สมัครสมาชิก BahnCard สามารถเลือกสมัครสมาชิกได้ในแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น BahnCard 25 ที่มีส่วนลด 25% หรือ BahnCard 50 มีส่วนลด 50% เป็นต้น โดยการสมัครบัตรสมาชิกแต่ละแบบจะมีสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกันในแต่ละเที่ยวการเดินทาง และค่าสมาชิกที่ผู้สมัครต้องชำระก็จะมีราคาแตกต่างกันไปตามประเภทของบัตรสมาชิก¹⁰⁹

เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดในการสมัครสมาชิก BahnCard แล้วพบว่า ในการสมัครสมาชิกดังกล่าวมีข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาการเป็นสมาชิกกล่าวไว้ด้วย ซึ่งในเรื่องระยะเวลาที่การสมัครสมาชิกมีผลใช้บังคับมีข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ว่า “บัตรสมาชิก BahnCard 25 มีอายุ 1 ปีนับจากวันที่ออกบัตรและจะได้รับการต่ออายุโดยอัตโนมัติเป็นเวลาอีก 1 ปีจนกว่าจะมีการยกเลิก ซึ่งการยกเลิกจะต้องกระทำล่วงหน้าไม่เกิน 6 สัปดาห์ก่อนวันที่จะมีการต่ออายุ”¹¹⁰ ทั้งนี้ การยกเลิกสมาชิก BahnCard จะต้องมีการทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยส่งไปที่ BahnCard Service 60643 Frankfurt หรือส่งทาง E-Mail: bahncard-service@bahn.de มิฉะนั้น หากไม่มีการแจ้งการยกเลิก ผู้ประกอบกิจการจะดำเนินการต่อสัญญาการสมัครบัตรสมาชิกโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลาอีก 1 ปี¹¹¹ โดยเมื่อพิจารณาข้อสัญญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ข้อสัญญานี้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดระยะเวลาในการต่อสัญญาไม่ให้มีระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี และสัญญาก็เป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาในสัญญาเพียง 1 ปีเท่านั้น อีกทั้ง ในการบอกกล่าวล่วงหน้ายกเลิกการต่อสัญญาก็

¹⁰⁸ DB Vertrieb GmbH, "Bahncard 25, 50 & 100: Travel and Save," [Online] Accessed: 9 October 2016. Available from: https://www.bahn.de/p_en/view/bahncard/overview/bahncard25.shtml

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ DB Vertrieb GmbH, "The Bahncard 25 Saves You 25% Every Time You Travel," [Online] Accessed: 9 October 2016. Available from: https://www.bahn.de/p_en/view/bahncard/overview/bahncard25.shtml

¹¹¹ Ibid.

สามารถกระทำได้ในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน อันสอดคล้องกับบทบัญญัติตามมาตรา 309 ข้อ 9 (a) ถึง (c) BGB

2.4 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา

2.4.1 ความนำ

ปัจจุบันเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นบทบัญญัติเฉพาะ และในแต่ละรัฐของสหรัฐอเมริกาก็นำเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวมาบัญญัติเป็นกฎหมายในหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ รัฐอิลลินอยส์ เป็นรัฐแรกที่มีรัฐบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาบังคับใช้ และยังถูกนำมาใช้เป็นแบบแผนให้รัฐอื่น ๆ นำมาบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะของตน¹¹² ต่อมา ในรัฐอื่นๆ โดยเฉพาะรัฐแคลิฟอร์เนียก็มีการนำเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาบัญญัติเป็นกฎหมาย¹¹³ ซึ่งกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีลักษณะโดดเด่น ดังนั้น ในการศึกษากฎหมายของรัฐอิลลินอยส์กับรัฐแคลิฟอร์เนียจะช่วยให้เห็นถึงรูปแบบการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างครบถ้วน อีกทั้ง กฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของทั้งสองรัฐดังกล่าวต่างก็มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองผู้บริโภคจากปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาซื้อขายสินค้าหรือสัญญาให้บริการ เช่นเดียวกัน อันทำให้ในการศึกษากฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีความครอบคลุมถึงธุรกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการที่พบเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการต่อสัญญานิตยสาร รายเดือน การต่อสัญญาการให้บริการออกกำลังกาย หรือการต่อสัญญาการสมัครใช้บริการทางออนไลน์ใดๆ รวมถึง กรณีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและการต่อสัญญาในภายหลังด้วย เป็นต้น¹¹⁴ เช่นนี้ ในการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงทำการศึกษากฎหมายของรัฐอิลลินอยส์และรัฐแคลิฟอร์เนียเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป แต่ทั้งนี้ ในการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยให้เห็นถึงภาพรวม จึงควรทำการศึกษาถึงประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ Uniform Commercial Code (UCC) อันเปรียบเสมือน

¹¹² Nadolenco, J., "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise "

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

กฎหมายแม่แบบของประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนจึงทำการศึกษากฎหมายของ Uniform Commercial Code (UCC) ในประเด็นที่ใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงทำการศึกษถึงบทบัญญัติเฉพาะในการการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์และรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามลำดับ

2.4.2 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกามีการกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว โดยแนวความคิดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดั้งเดิมเริ่มมาจากการติดต่อค้าขายกัน¹¹⁵ เมื่อคู่สัญญาได้เจรจาตกลงและทำสัญญาขึ้น ต่อมาเมื่อสัญญาสิ้นสุดลง หากคู่สัญญายังคงต้องการให้มีนิติสัมพันธ์ระหว่างกันเหมือนเช่นเดิมก็จะประสงค์ให้มีการต่อสัญญา และนานๆเข้าก็กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนี้จะช่วยให้คู่สัญญามีความสะดวกในการทำธุรกรรม และธุรกรรมบางประเภทก็ต้องการความสะดวกรวดเร็ว หากชักช้าจะไม่ทันการณ์ โดยเฉพาะสัญญาในเชิงพาณิชย์ที่ต้องมีความรวดเร็ว การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะเข้ามาเพิ่มความสะดวกให้แก่คู่สัญญา ทำให้คู่สัญญาไม่ต้องตกลงกันใหม่ในทุกครั้งไป จึงทำให้เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย¹¹⁶

อย่างไรก็ตาม เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็มีการนำไปใช้กับสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคด้วยเช่นกัน¹¹⁷ ทั้งนี้ ในความเป็นจริงมีธุรกรรมจำนวนมากที่มีข้อกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในสัญญา หรือในบางกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะให้สิทธิแก่ผู้บริโภคในการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่กลับพบว่ามีข้อกำหนดการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติในภายหลัง ดังนั้น เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมที่ทำกับผู้บริโภคจึงเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา¹¹⁸

¹¹⁵ Ebrahimi, A., "Does Your Merchant Agreement Have an Auto Renewal Clause?"

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ David L. Balser, Claire Carothers, and Lawrence A. Slovinsky, "Automatic Renewal and the Risk of Class Action Litigation," [Online] Accessed: 29 June 2016. Available from: http://www.kslaw.com/imageserver/KSPublic/library/publication/2015articles/04-08-15_Corporate-Counsel.pdf

¹¹⁸ Ibid.

ด้วยเหตุจากการที่ผู้บริโภคจำนวนมากอาจได้รับความเสียหายจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากผู้ประกอบการอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินการต่อสัญญาโดยปราศจากความยินยอมจากผู้บริโภค ซึ่งยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจน เช่น ในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการ ถ้าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ และภาคธุรกิจดำเนินการต่อสัญญานั้นโดยที่ผู้บริโภคมีอาจทราบมาก่อน ผู้บริโภคย่อมได้รับผลกระทบจากการต่อสัญญา ไม่ว่าจะเป็นการเสียโอกาสในการตัดสินใจที่จะไม่ต่อสัญญาหรือความเสียหายจากการถูกบังคับชำระหนี้ตามสัญญา เป็นต้น ซึ่งหากผู้บริโภคสามารถทราบถึงการต่อสัญญาล่วงหน้าก่อนที่จะมีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ ผู้บริโภคก็ย่อมมีสิทธิเลือกที่จะต่อสัญญาหรือเลือกที่จะย้ายไปใช้บริการผู้ประกอบการรายอื่นที่ดีกว่าหรือถูกกว่านั้นได้¹¹⁹

ในปัจจุบันเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่พบเป็นปัญหามาก เป็นเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น การซื้อขายสินค้าหรือการให้บริการระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคจึงมีความใกล้ชิดกันอย่างมาก ดังนั้น จึงมีการศึกษาตัวอย่างเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจที่มีอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการแอปพลิเคชันแล้วมีการต่อสัญญาการใช้แอปพลิเคชันนั้น หรือการสมัครการไหลตเพลงออนไลน์ที่มีการต่อสัญญาเป็นรายเดือน เป็นต้น¹²⁰ ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจมาในปัจจุบัน และควรต้องมีการศึกษาถึงลักษณะการต่อสัญญาในรูปแบบต่างๆอย่างครบถ้วน เพื่อให้การนำไปใช้เกิดความแพร่หลายและสามารถตอบสนองต่อความเป็นไปในสังคม

ทั้งนี้ หากกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคเลยก็ไม่ถูกต้อง เนื่องจากในบางธุรกรรมที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคก็มีลักษณะเป็นการดำเนินการระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง และผู้บริโภคก็มีความประสงค์ที่จะผูกพันตามสัญญานั้นต่อไป เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงเข้ามาอำนวยความสะดวกต่อคู่สัญญา¹²¹ โดยต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป เช่น ในสัญญา

¹¹⁹ Meredith Cridland, "Your Rights When It Comes to Unfair Contracts," [Online] Accessed: 30 June 2016. Available from: <https://www.choice.com.au/shopping/consumer-rights-and-advice/your-rights/articles/unfair-contracts>

¹²⁰ Balser, D. L., C. Carothers, and L. A. Slovinsky, "Automatic Renewal and the Risk of Class Action Litigation."

¹²¹ Nadolenco, J., "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise "

ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ สัญญาซื้อขายหรือให้บริการไฟฟ้า หากไม่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอาจทำให้ผู้บริโภคไม่มีโทรศัพท์หรือไฟฟ้าใช้อย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้งานในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก¹²²

สำหรับกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะใน Uniform Commercial Code (UCC) แม้ใน UCC จะมีได้มีบทบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง แต่กฎหมายก็มีหลักเกณฑ์มาคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม อีกทั้ง ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวก็นำมาเป็นส่วนหนึ่งในข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการบังคับใช้กับผู้บริโภคโดยทั่วไปด้วย และคดีความที่เกิดขึ้นในรัฐต่างๆ ที่ต้องตีความกฎหมายหรือข้อสัญญาใดๆ เมื่อไม่มีกฎหมายเฉพาะ นิยามความหมายหรือวางหลักการไว้ชัดเจน ก็ทำให้ต้องกลับมาพิจารณาคำนิยามหรือหลักการของ UCC ซึ่งเป็นเครื่องมือให้ทุกรัฐนำมาใช้ในการตีความความหมายของกฎหมายได้ เช่น คำว่า “ที่เห็นได้ชัดแจ้ง” มีลักษณะเช่นใด ให้พิจารณาความหมายตาม UCC เป็นต้น¹²³

นอกจากนี้ ในแต่ละรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีการนำเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ เช่น รัฐอิลลินอยส์ รัฐจอร์เจีย รัฐฟลอริดา รัฐฮาวาย รัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐหลุยส์เซียนา รัฐแคลิฟอร์เนีย และนครนิวยอร์ก เป็นต้น¹²⁴ เพื่อให้มีกฎหมายมาควบคุมดูแลธุรกรรมต่างๆ ให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ประชาชน

ตามประวัติความเป็นมาของการร่างกฎหมาย รัฐอิลลินอยส์เป็นรัฐแรกที่มีการบัญญัติกฎหมายมาควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยตราเป็นรัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ในปี ค.ศ. 2000¹²⁵ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก กำหนดให้ทุกสัญญาที่จะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องเปิดเผยข้อความจริงที่ว่าอย่างชัดแจ้งและให้ลูกค้าเห็นได้อย่างชัดเจน รวมทั้ง ต้องแนะนำวิธีการเลิกการให้บริการดังกล่าวไว้ด้วย ประการที่สอง ถ้า

¹²² Direct Energy LP, "Will I Receive Notification When My Contract Expires or Will I Be Automatically Renewed?," [Online] Accessed: 30 June 2016. Available from: <https://www.directenergy.com/faqs/global/signing-up/customer-information/renew-contract>

¹²³ Nadolenco, J., "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise ".

¹²⁴ Ken Kirschenbaum, "The List of States That Are Enacting Laws Affecting the Automatic Renewal in Contracts " [Online] Accessed: 4 July 2016. Available from: <http://www.securityinfowatch.com/article/10486761/the-legal-side-is-automatic-renewal-a-deceptive-business-practice>

¹²⁵ Nadolenco, J., "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise "

ระยะเวลาของสัญญาานกว่าหนึ่งปี ลูกค้าจะต้องได้รับการแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรเพิ่มเติม เป็นต้น โดยการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าว หากไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างสมบูรณ์ ผู้บริโภคที่เป็นลูกค้ามีสิทธิได้รับเงินคืนเต็มจำนวน¹²⁶

ต่อมา ในรัฐต่างๆได้มีการบัญญัติกฎหมายตามรัฐอิลลินอยส์ โดยรัฐจอร์เจีย รัฐฟลอริดา และรัฐฮาวาย ได้ออกรัฐบัญญัติที่มีลักษณะเดียวกัน¹²⁷ เพียงแต่ ในรัฐจอร์เจียและรัฐฟลอริดาอนุญาตให้มีการแจ้งคำแนะนำในการบอกเลิกสัญญาล่วงหน้าทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีเพียงรัฐฟลอริดาที่บัญญัติกฎหมายให้รวมถึงการป้องกันการปิดบังในการแจ้งเตือนที่คล้ายคลึงกันกับกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์¹²⁸

รัฐนอร์ทแคโรไลนาและรัฐหลุยเซียนาก็ได้มีการตรากฎหมายโดยนำกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์เป็นแม่แบบ โดยให้ความสำคัญถึงการเปิดเผยข้อความจริงในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับได้ชัดเจน รวมถึง คำแนะนำในการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจอาจกำหนดให้ไว้ในสัญญาหรือในคำเสนอ หรืออาจมีการจัดส่งให้ลูกค้านั้นด้วย แต่ทั้งนี้ กฎหมายบัญญัติให้ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องส่งการแจ้งเตือนดังกล่าวอีกครั้งก่อนถึงกำหนดสิ้นสุดการยกเลิกตามสัญญานั้น สำหรับในประการอื่นๆ รัฐนอร์ทแคโรไลนาและรัฐหลุยเซียนายังได้นำหลักการเรื่องการป้องกันข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นหลังจากยอมรับการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้อีกด้วย¹²⁹

นอกจากนี้ ในอีกหลายรัฐได้มีการบัญญัติกฎหมายมาใช้เกี่ยวกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เพียงแต่ ในการบัญญัติกฎหมายอาจมีลักษณะเป็นบทบัญญัติกฎหมายในบริบทเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เช่น นครนิวยอร์ก รัฐโรดไอแลนด์ รัฐเซาท์แคโรไลนา และรัฐเทนเนสซี¹³⁰ โดยบทบัญญัติดังกล่าวจะมีการนำมาบัญญัติไว้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็น

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Kirschenbaum, K., "The List of States That Are Enacting Laws Affecting the Automatic Renewal in Contracts "

กรณีการต่อสัญญาทางธุรกิจในฐานะบางประเภทเฉพาะเจาะจง¹³¹ หรือ กรณีการต่อสัญญาเช่าทรัพย์สินของทางราชการโดยอัตโนมัติ¹³² เป็นต้น

จากนั้นในปี ค.ศ. 2007 รัฐคอนเนตทิคัตดำเนินการไปในขั้นต่อไป โดยเรียกร้องให้บริษัทต้องทำการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนนในวิธีการยกเลิก รวมทั้ง ให้แสดงถึงลักษณะของสัญญาว่าเมื่อใดที่สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เช่น หลังจากระยะเวลาหกเดือนหรือมากกว่านั้นตามแต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในตอนท้ายของระยะเวลาเบื้องต้น เป็นต้น และ ถ้าหากผู้บริโภคมจะยกเลิกหรือไม่ต้องการให้มีการต่อสัญญาในธุรกรรมใดๆเพิ่มเติม กฎหมายก็เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถกระทำได้นอกจากนั้น บทบัญญัติกฎหมายของรัฐคอนเนตทิคัตยังมีลักษณะเช่นเดียวกันกับรัฐโคโลราโดที่เห็นว่าหากผู้ประกอบการมีการส่งสินค้าที่ไม่พึงประสงค์มาให้ผู้บริโภค โดยที่ผู้บริโภคไม่ต้องการให้มีการต่อสัญญาในธุรกรรมเกี่ยวกับสินค้านั้น สินค้าทั้งหมดที่ผู้ประกอบการส่งมาโดยฝ่าฝืนถือเป็นการให้โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ¹³³ และรัฐคอนเนตทิคัตก็เป็นรัฐแรกที่แนะนำแนวความคิดไปสู่บริบทการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในเรื่องการบริการที่มีการร้องขอโดยผู้บริโภคน้อยในขั้นต้นหรือการบริการที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างต่อเนื่อง อันทำให้เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติถูกนำไปใช้ในธุรกรรมที่หลากหลายยิ่งขึ้น¹³⁴

ในปี ค.ศ. 2010 รัฐโอเรกอนและรัฐแคลิฟอร์เนียเข้าสู่การกำหนดกฎเกณฑ์ในการต่อสัญญาอัตโนมัติอย่างเคร่งครัด¹³⁵ โดยกฎหมายเหล่านี้เรียกร้องให้ผู้ประกอบการต้องเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนนในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ รวมถึงต้องให้คำแนะนำในการยกเลิก และต้องได้รับการยินยอมจากลูกค้าที่ยืนยันให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทั้งหมดก่อนที่จะดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นขึ้น นอกจากนี้ ในรัฐโอเรกอนและรัฐแคลิฟอร์เนียยังกำหนดให้ผู้ประกอบการต้อง

¹³¹ Neal Gerber & Eisenberg LLP, "Contract Auto-Renewals Not Necessarily So "Automatic" as Recent Ny Case Demonstrates," [Online] Accessed: 5 August 2016. Available from:

<http://www.natlawreview.com/article/contract-auto-renewals-not-necessarily-so-automatic-recent-ny-case-demonstrates>

¹³² Senate Bill 190, "2009 Wisconsin Act 192," [Online] Accessed: 9 August 2016. Available from: <https://docs.legis.wisconsin.gov/statutes/statutes/134/49>

¹³³ Nadolenco, J., "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise "

¹³⁴ Leslie Marell, "The Pesky Auto-Renewal Clause," [Online] Accessed: 10 July 2016. Available from: <http://marell-lawfirm.com/the-pesky-auto-renewal-clause/>

¹³⁵ Ibid.

ให้ความสะดวกแก่ลูกค้า โดยทำให้ลูกค้าสามารถใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบอกเลิกการต่อสัญญาได้ เช่น หมายเลขโทรศัพท์โทรฟรี หรือทางอีเมล เป็นต้น ซึ่งกฎหมายของรัฐโอเรกอนและรัฐแคลิฟอร์เนียถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาใหม่และมีความครอบคลุมต่อการคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญากับผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก¹³⁶

ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันจึงมีทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 23 รัฐ¹³⁷ ที่มีกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติบัญญัติไว้ เช่น รัฐอิลลินอยส์ รัฐจอร์เจีย รัฐฟลอริดา รัฐฮาวาย รัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐหลุยเซียนา รัฐโอเรกอน และรัฐแคลิฟอร์เนีย ที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น และในรัฐอื่นๆ เช่น รัฐไอโอวา รัฐเมน รัฐแมริแลนด์ รัฐมิชิแกน รัฐมิสซูรี รัฐเนวาดา รัฐนิวเจอร์ซีย์ รัฐนิวเม็กซิโก รัฐโอไฮโอ รัฐเพนซิลเวเนีย รัฐเทนเนสซี รัฐเท็กซัส รัฐเวอร์จิเนีย นครนิวยอร์ก และรัฐวิสคอนซิน เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวได้นำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อตอบสนองของธุรกรรมที่ดำเนินในปัจจุบันให้มีความเท่าทันสังคมในลักษณะต่างๆ

2.4.3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ (The Uniform Commercial Code)

การศึกษากฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากในประเทศสหรัฐอเมริกามีการปกครองแยกต่างหากจากกันเป็นแต่ละรัฐ และในแต่ละรัฐก็สามารถบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับกับประชาชนในรัฐของตนได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในการบัญญัติกฎหมาย ประเทศสหรัฐอเมริกาเมืองค์กร เรียกว่า The American Law Institute และ The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws ที่ร่วมกันจัดทำ Uniform Commercial Code (UCC) เป็นรูปประมวลกฎหมายขึ้นมาเพื่อเป็นแนวในการนำไปบังคับใช้กับทุกรัฐ¹³⁸ เช่นนี้ ในการศึกษากฎหมายของประเทศ

¹³⁶ Balser, D. L., C. Carothers, and L. A. Slovensky, "Automatic Renewal and the Risk of Class Action Litigation."

¹³⁷ Kirschenbaum, K., "The List of States That Are Enacting Laws Affecting the Automatic Renewal in Contracts "

¹³⁸ USLEGAL, "Uniform Commercial Code," [Online] Accessed: 4 September 2016. Available from: <https://uniformcommercialcode.uslegal.com/>

สหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องมาพิจารณาถึง Uniform Commercial Code (UCC) ที่เปรียบเสมือนกฎหมายแม่แบบประกอบด้วย

ทั้งนี้ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แม้ใน Uniform Commercial Code (UCC) จะมีได้บัญญัติไว้เป็นบทบัญญัติโดยตรง แต่เมื่อมาพิจารณาในเนื้อหาของรายละเอียดของ Uniform Commercial Code (UCC) พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอ้างถึงคำหรือความหมายที่สามารถนำไปใช้ในการอธิบายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นได้ การศึกษา Uniform Commercial Code (UCC) จึงเป็นการศึกษาเพื่อให้เป็นแนวทางในการกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรายละเอียดต่อไป

2.4.3.1 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมาย เอกรูปทางการพาณิชย์ (The Uniform Commercial Code)

The Uniform Commercial Code ในหัวข้อที่ 1 บทบัญญัติทั่วไป ส่วนที่ 2 บทนิยามทั่วไปและหลักการของการตีความ ตามมาตรา 1-201 บทนิยามทั่วไป¹³⁹ ได้ให้คำนิยามการจำกัดความของคำต่างๆไว้ ซึ่งคำจำกัดความนี้สามารถนำไปใช้ในการให้ความหมายหรือตีความกฎหมายต่างๆ โดยในมาตรา 1-201 (a) ถ้าบริบทไม่กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น คำหรือวลีที่กำหนดไว้ในส่วนนี้หรือในคำจำกัดความเพิ่มเติมที่มีอยู่ใน The Uniform Commercial Code ส่วนอื่นๆ ให้มีความหมายตามที่ระบุไว้ ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงพิจารณาความหมายของคำตามคำจำกัดความใน The Uniform Commercial Code ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐบัญญัติเฉพาะของแต่ละรัฐ ซึ่งศาลในแต่ละรัฐก็มักจะมีการตีความสัญญาต่างๆ โดยเอาคำจำกัดความเหล่านี้ไปใช้เป็นหลักในการพิจารณาตัดสินคดีต่อไป ผู้เขียนจึงขอยกความหมายของคำจำกัดความมาพิจารณาดังต่อไปนี้

มาตรา 1-201 (b) (11) UCC “ผู้บริโภคร” หมายความว่า “บุคคลผู้ซึ่งเข้าทำธุรกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่วนบุคคล ครอบครัว หรือครัวเรือน”¹⁴⁰ เช่นนี้ ในการทำสัญญาระหว่าง

¹³⁹ Legal Information Institute, "Uniform Commercial Code," [Online] Accessed: 4 September 2016. Available from: <https://www.law.cornell.edu/ucc>

¹⁴⁰ § 1-201 General Definitions.

(b) Subject to definitions contained in other articles of the Uniform Commercial Code that apply to particular articles or parts thereof:

ผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่จะถูกเรียกว่าเป็นผู้บริโภค ต้องพิจารณาจากการที่คู่สัญญาฝ่ายนั้นมีเจตนาเข้าทำสัญญาเพื่อตัวเอง ครอบครัว หรือครัวเรือน ไม่ใช่มีเจตนาในทางการค้าพาณิชย์ มิฉะนั้นแล้ว อาจเป็นสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกันเอง ซึ่งกฎหมายที่เข้ามาใช้บังคับจะแตกต่างกัน¹⁴¹

มาตรา 1-201 (b) (20) UCC ความหมายของหลักสุจริต “คำว่า “หลักสุจริต” ยกเว้นที่ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในหัวข้อที่ 5 หมายถึง ความซื่อสัตย์ตามความเป็นจริง และซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมและเป็นธรรม”¹⁴² ในเรื่องหลักสุจริตดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญทางกฎหมาย เพราะกฎหมายมุ่งให้ทุกคนปฏิบัติต่อกันอย่างสุจริต¹⁴³ ดังนั้น ในการทำสัญญาใดๆจึงต้องนำหลักสุจริตมาพิจารณาอยู่เสมอ

นอกจากนั้นแล้ว ในการทำสัญญาหรือในข้อตกลงใดๆ กฎหมายอาจกำหนดให้ข้อสัญญาหรือความตกลงต้องมีความชัดเจนและให้คู่สัญญาทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อสัญญาเหล่านั้นได้ตามมาตรา 1-201 (b) (10) UCC จึงให้คำนิยามไว้ว่า “คำว่า “ที่เห็นได้ชัดเจน” อ้างอิงถึงในกรณีนี้หมายถึง การเขียน การแสดงออก หรือการนำเสนอ ว่าวิญญูชนทั่วไปที่ปฏิบัติตามควรจะสังเกตเห็นถึงข้อกำหนดนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาว่าข้อกำหนดนั้นเห็นได้ชัดเจนหรือไม่ เป็นหน้าที่ของศาลในการตัดสิน ซึ่งข้อกำหนดที่เห็นได้ชัดเจนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (a) เป็นหัวข้อที่โดดเด่นหรือมีขนาดใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือมีชนิดแบบตัวอักษร สี ที่ตัดกันกับข้อความโดยรอบที่มีขนาดเดียวกันหรือข้อความโดยรอบที่มีขนาดเล็กกว่า
- (b) ภาษาในเนื้อหาที่เขียนหรือแสดงออกอยู่ในรูปแบบที่มีขนาดใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือมีชนิดแบบตัวอักษร สี ที่ตัดกันกับข้อความโดยรอบที่มีขนาดเดียวกัน หรือ

(11) "Consumer" means an individual who enters into a transaction primarily for personal, family, or household purposes.

¹⁴¹ Douglas F. Duchek, "Consumer Protection: Article Two of the Ucc," *Nebraska Law Review* 49, 4 (1970). pp. 808-839.

¹⁴² § 1-201 (b) (20) "Good faith," except as otherwise provided in Article 5, means honesty in fact and the observance of reasonable commercial standards of fair dealing.

¹⁴³ Gerard Mantese and Marc L. Newman, "The Duty of Good Faith Revisited," *Michigan Bar Journal* 76, 1190 (1997). pp. 1-17.

กำหนดออกจากกรอบข้อความที่มีขนาดเดียวกันโดยใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอื่นๆซึ่งสามารถเรียกความสนใจให้กับภาษานั้นได้”¹⁴⁴

ทั้งนี้ ในสัญญาที่ผู้ประกอบการจัดทำกับผู้บริโภค โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะเป็นฝ่ายร่างสัญญา กฎหมายจึงต้องเข้ามาควบคุมในการเขียนสัญญาของผู้ประกอบการ โดยในบางครั้งกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องระบุข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญให้มีลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถเห็นถึงข้อสัญญานั้นได้อย่างชัดเจน มิฉะนั้นแล้ว เมื่อสัญญามีข้อกำหนดมากมาย ในความเป็นจริงผู้บริโภคอาจไม่สามารถอ่านข้อสัญญานั้นได้ครบถ้วนทุกข้อ และผู้บริโภคก็จะไม่ได้รับรู้ถึงข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญอันจะส่งผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของผู้บริโภคได้¹⁴⁵ ดังนั้น กฎหมายบางฉบับจึงกำหนดให้ข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญในบางเรื่อง เช่น เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ต้องมีการระบุข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการทำสัญญาก็จะมีเรื่องระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ตามมาตรา 1-205 UCC “ระยะเวลาที่เหมาะสม” กล่าวคือ

“(a) ไม่ว่าจะ เป็นระยะเวลาใดๆที่ถูกระบุกำหนดโดย The Uniform Commercial Code ให้คู่สัญญาดำเนินการ จะต้องเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์ และสถานการณ์ของการดำเนินการ

(b) การดำเนินการที่ถูกระบุขึ้นอย่างเหมาะสม ถ้าการดำเนินการนั้นกระทำภายในระยะเวลาที่ตกลงกันได้ หรือหากไม่มีระยะเวลาที่ตกลงกันได้ ก็ต้องดำเนินการภายในเวลาอันสมควร”¹⁴⁶

¹⁴⁴ § 1-201 (b) (10) "Conspicuous", with reference to a term, means so written, displayed, or presented that a reasonable person against which it is to operate ought to have noticed it. Whether a term is "conspicuous" or not is a decision for the court. Conspicuous terms include the following: (A) a heading in capitals equal to or greater in size than the surrounding text, or in contrasting type, font, or color to the surrounding text of the same or lesser size; and (B) language in the body of a record or display in larger type than the surrounding text, or in contrasting type, font, or color to the surrounding text of the same size, or set off from surrounding text of the same size by symbols or other marks that call attention to the language

¹⁴⁵ Bradford Stone and Kristen Adams, *Stone and Adams' Uniform Commercial Code in a Nutshell*, 8th (west, 2012). pp. 185-187.

¹⁴⁶ § 1-205. Reasonable time; Seasonableness.

(a) Whether a time for taking an action required by the Uniform Commercial Code is reasonable depends on the nature, purpose, and circumstances of the action.

ทั้งนี้ ในเรื่องระยะเวลาของการดำเนินการอาจเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาการดำเนินการตามสัญญา ระยะเวลาการส่งมอบ รวมถึง กรณีการส่งคำบอกกล่าวก็จำเป็นต้องมีกำหนดระยะเวลาระบุไว้เช่นกัน¹⁴⁷

ในเรื่องการส่งมอบ สัญญาสามารถระบุให้มีการส่งมอบ ณ สถานที่ใด หรือการบริการก็สามารถระบุให้ได้รับการบริการ ณ ที่ใดได้ นอกจากนั้น ในสัญญาอาจระบุระยะเวลาการดำเนินการตามสัญญาโดยกำหนดไว้เป็นข้อกำหนดในสัญญาเหล่านั้น¹⁴⁸ แต่ทั้งนี้ กลับพบว่าไม่บ่อยนักที่ในสัญญาจะมีการกำหนดไว้ ซึ่งในกรณีที่สัญญาไม่ได้ระบุระยะเวลาสำหรับการดำเนินการไว้ ภายใต้กฎหมายทั่วไป ผลการดำเนินการต้องกระทำขึ้นภายใน “ระยะเวลาที่เหมาะสม” และในกรณีการขายสินค้าก็เช่นกัน The Uniform Commercial Code มาตรา 2-309 (1) บัญญัติว่า “ระยะเวลาสำหรับการจัดส่ง หรือการส่งมอบ หรือกระทำการใดๆภายใต้สัญญา ถ้าไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญานี้ หรือไม่ได้ตกลงกัน ให้ใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม”¹⁴⁹

นอกจากนั้น ถ้าระยะเวลาในการดำเนินการที่ถูกกำหนดไว้มีความสำคัญ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายควรต้องระบุไว้ด้วยว่า เมื่อใดที่การดำเนินการนั้นควรจะเกิดขึ้น และอาจระบุไว้ให้ชัดอีกว่า “ระยะเวลาเป็นสาระสำคัญ” ทั้งนี้ เพื่อให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องปฏิบัติตามสัญญาภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งเรื่องระยะเวลาดังกล่าวจะต้องกำหนดกันอย่างเหมาะสม และคำนึงถึงลักษณะวัตถุประสงค์ สถานการณ์ของการดำเนินการประกอบด้วย โดยในเรื่องการต่อสัญญา ขอบเขตของการต่อสัญญาที่ควรคำนึงถึงเกี่ยวกับระยะเวลาในสัญญาก็มีเช่นกัน เรื่องระยะเวลาในสัญญาจึงเป็นสิ่งสำคัญ องค์ประกอบของข้อกำหนดให้ต่อสัญญาจำเป็นต้องมีเรื่องระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นความยาวของระยะเวลาในสัญญาเริ่มต้นซึ่งสัญญานั้นต้องเป็นสัญญาที่กำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน ความยาวของระยะเวลาการต่อสัญญา ซึ่งต้องพิจารณาว่าสัญญาที่ต่อขึ้นจะมีระยะเวลาเพียงใด

(b) An action is taken seasonably if it is taken at or within the time agreed or, if no time is agreed, at or within a reasonable time.

¹⁴⁷ Christopher Tompkins, "Evergreen Clause Fundamentals," [Online] Accessed: 10 August 2016. Available from: <http://www.slideshare.net/christompkins/evergreen-clause-fundamentals-11-29>

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ § 2-309. Absence of Specific Time Provisions; Notice of Termination.

(1) The time for shipment or delivery or any other action under a contract if not provided in this Article or agreed upon shall be a reasonable time.

ตลอดจน ระยะเวลาของการบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ให้มีการต่อสัญญา โดยอาจกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ และระยะเวลาสูงสุดให้ผู้บริโภคแจ้งไม่ต่อสัญญาก่อนวันที่สัญญานั้นต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เป็นต้น¹⁵⁰ นอกจากนี้ ระยะเวลาในสัญญาก็ยังมีความสัมพันธ์อย่างเกี่ยวเนื่องกับระยะเวลาที่สัญญาดำเนินไป และรวมถึงระยะเวลาที่สัญญาจะสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งในขณะก่อนที่สัญญาจะสิ้นสุดลง อาจกำหนดให้มีการต่อสัญญากันระหว่างคู่สัญญาเกิดขึ้น ระยะเวลาในสัญญาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอันเป็นเครื่อง กำหนดสัญญา¹⁵¹ แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดระยะเวลาเป็นประการใดจำต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการดำเนินการเหล่านั้นประกอบด้วย และในการดำเนินการตามสัญญาที่คู่สัญญาจำต้อง ปฏิบัติตามภายในกำหนดเวลาที่สัญญาระบุไว้ก็ต้องมีความสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ระยะเวลาด้วยเช่นกัน

2.4.3.2 ความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

แม้ใน Uniform Commercial Code (UCC) จะมีได้บัญญัติหรือนิยามถึงความหมาย ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ แต่ทั้งนี้ ตามความหมายโดยทั่วไปที่สามารถเข้าใจได้ มีนัยกฎหมาย หลากหลายกลุ่มให้คำจำกัดความถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ ดังนี้

“การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ มีลักษณะคือ เป็นข้อกำหนดที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ ที่ ยอมให้ข้อตกลงดำเนินต่อไปในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งนับจากวันที่สัญญาในปัจจุบันสิ้นสุดลง โดย เงื่อนไขของการต่อสัญญานี้จะขึ้นอยู่กับข้อตกลงไว้โดยเฉพาะในสัญญา เช่น กำหนดไว้ในสัญญาว่า สัญญาจะต่อโดยอัตโนมัติในระยะเวลาเดียวกันกับเวลาที่สัญญาเดิมสิ้นสุด เว้นแต่ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (เช่น 60 วันก่อนวันที่สัญญาเดิมสิ้นสุดลง) หรือ ให้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงการ ตัดสินใจที่จะสิ้นสุดสัญญา มิฉะนั้นแล้ว สัญญาจะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไปเรื่อยๆ เป็นต้น”¹⁵²

¹⁵⁰ Tompkins, C., "Evergreen Clause Fundamentals."

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² USLEGAL, "Automatic Renewal Clause Law and Legal Definition," [Online] Accessed: 22 August 2016. Available from: <http://definitions.uslegal.com/a/automatic-renewal-clause/>

“ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ คือ ข้อกำหนดในข้อตกลงที่จะถูกต่อไปอีกวาระหนึ่งภายหลังจากที่สิ้นสุดในระยะเวลาปัจจุบัน เว้นแต่ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การแจ้งถึงการหยุดการดำเนินการต่อ”¹⁵³

“ข้อตกลงการต่อโดยอัตโนมัติ ได้แก่ กรณีที่มีการต่อสัญญาขึ้น ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ได้แสดงความประสงค์ที่จะให้สัญญาสิ้นสุด สัญญานั้นจะเป็นไปตามข้อตกลงในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ”¹⁵⁴

นอกจากนั้น หากพิจารณาความหมายของการต่อสัญญาจะพบว่า การต่อสัญญาหมายถึง “การกระทำที่ดำเนินการต่อหรือนำกลับคืนมา โดยเป็นการนำกลับมาทำใหม่หรือทำให้กลับสู่สภาพเดิมจากสิ่งซึ่งสิ้นสุดไปแล้ว ทั้งนี้ ตามความหมายของกฎหมาย หมายถึง เป็นหน้าที่ในระยะเวลาการจ่ายเงินที่มีการขยายออกไป และแทนที่ด้วยสิทธิหรือหน้าที่ใหม่ แต่ลักษณะอื่นๆ โดยทั่วไปเช่นเดิม หรืออธิบายได้ว่าเป็นการเปลี่ยนบางสิ่งที่เก่าแล้วให้เป็นสิ่งใหม่ ซึ่งตามความหมายที่ใช้โดยทั่วไปจะใช้ในการอ้างถึงการขยายระยะเวลาออกไปในหน้าที่ได้ตกลงกัน และหนี้จะเริ่มต้นต่อขึ้นเมื่อมีการทำสัญญาใหม่หรือมีข้อผูกพันกันใหม่”¹⁵⁵ อันแตกต่างจากเรื่องการขยายระยะเวลาตามปกติ เพราะในเรื่องการต่อสัญญาจะต้องเกิดสัญญาใหม่ขึ้น ขณะที่เรื่องการขยายระยะเวลาไม่ต้องเกิดเป็นสัญญาใหม่¹⁵⁶

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าแม้ใน Uniform Commercial Code (UCC) จะไม่ได้นิยามถึงความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ แต่นักกฎหมายก็ได้ให้ความหมายไว้ในทำนองเดียวกัน และ นอกจากนั้นในกฎหมายเฉพาะต่างๆของแต่ละรัฐ รวมถึงในข้อสัญญาระหว่างคู่สัญญาบางฉบับ ก็อาจนิยามความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เช่นกัน อันจะได้กล่าวต่อไป

¹⁵³ WebFinance Inc., "Automatic Renewal Clause," [Online] Accessed: 22 August 2016. Available from: <http://www.businessdictionary.com/definition/automatic-renewal-clause.html>

¹⁵⁴ Black's Law Dictionary, "Automatic Renewal Clause," [Online] Accessed: 22 August 2016. Available from: <http://thelawdictionary.org/automatic-renewal-clause/>

¹⁵⁵ Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary* (West Publishing Co., 1968). p.1460.

¹⁵⁶ Ibid.

2.4.3.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 2 ประเภท¹⁵⁷

1. ข้อกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เว้นแต่ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ให้มีการต่อสัญญาก่อนที่สัญญาจะสิ้นสุดและเริ่มต่อขึ้นอีกโดยอัตโนมัติ โดยสัญญาที่ต่อขึ้นเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลา เช่น “ข้อตกลงนี้จะมีระยะเวลาเริ่มต้น 4 ปีนับจากวันที่มีผลบังคับใช้ และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น ข้อตกลงนี้จะถูกต่อโดยอัตโนมัติเนื่องไปอีก 1 ปี เว้นแต่ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดบอกกล่าวล่วงหน้าถึงการไม่ให้ต่อสัญญา โดยการบอกกล่าวต้องกระทำไม่เกิน 60 วันก่อนที่สัญญาจะสิ้นสุดลงนับจากระยะเวลาเริ่มต้นหรือระยะเวลาใดๆที่มีการต่อขึ้นในภายหลัง”¹⁵⁸

2. กรณีสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา กล่าวคือ เมื่อสัญญามีการต่อโดยอัตโนมัติขึ้นแล้ว สัญญาที่ต่อขึ้นนี้อาจกำหนดให้เป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา ก็ได้ โดยมีการตกลงให้สัญญาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องไม่มีกำหนด เว้นแต่ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวเลิกสัญญา เช่น “ข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา 1 ปี เมื่อพ้นกำหนดดังกล่าวข้อตกลงนี้ยังคงมีผลบังคับใช้จนกว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะบอกกล่าวให้อีกฝ่ายทราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึงเจตนาที่จะเลิกสัญญานี้ โดยในกรณีเช่นนี้การเลิกสัญญาต้องกระทำใน 90 วันนับจากวันที่บอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้า”¹⁵⁹ เป็นต้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไม่จำเป็นต้องเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลา โดยสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติอาจเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา และสัญญาที่ต่อขึ้นนี้จะใช้บังคับต่อเนื่องไปจนกว่าจะมีการเลิกสัญญา

ตัวอย่าง ข้อกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่นิยมนำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งในหลายข้อตกลงมีการเจรจาต่อรองกัน แต่โดยส่วนใหญ่จะมีข้อกำหนดในส่วนท้ายของข้อตกลงที่ระบุไว้ว่า ถ้าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงความประสงค์จะสิ้นสุดสัญญาในระยะเวลา (กำหนดเวลา) วัน สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลา (กำหนดเวลา) ปี

¹⁵⁷ Tompkins, C., "Evergreen Clause Fundamentals."

¹⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁹ Ibid.

ซึ่งข้อตกลงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการและมีอยู่ในข้อกำหนดของสัญญานั้น¹⁶⁰

ต่อมา ผู้เขียนขอยกตัวอย่างข้อตกลงที่มีมาตรการของรัฐกำหนดเงื่อนไขควบคุมเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในเรื่องต่างๆ เช่น ในกรณีสัญญาเช่า ตัวอย่าง “ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติของสัญญาเช่าที่อยู่อาศัยใดๆ เพื่อที่จะบังคับใช้กับข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการเช่าที่มีระยะเวลาเดิมสองเดือนหรือมากกว่านั้นตามที่รัฐกำหนดไว้ ผลของข้อตกลงที่มีการต่อโดยอัตโนมัติให้ถือว่ามีระยะเวลาเพิ่มเติมจากที่กำหนดเวลาเดิมสองเดือนหรือมากกว่านั้น เว้นแต่ ผู้เช่าจะแจ้งให้ทราบล่วงหน้ากับเจ้าของบ้านถึงความประสงค์ที่จะออกจากสถานที่นั้นเมื่อครบวาระเนื่องจากหมดอายุในสัญญา ทั้งนี้ เป็นหน้าที่เจ้าของบ้านที่จำต้องแจ้งเตือนแก่ผู้เช่าล่วงหน้าตามที่ระบุไว้ในส่วนนี้ โดยจะต้องมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร และชี้ให้เห็นถึงการตัดสินใจของผู้เช่าหากตกลงให้มีการต่อสัญญาเช่าโดยอัตโนมัติในสัญญาดังกล่าว ทั้งนี้ ในการแจ้งเตือน ผู้ให้เช่าจะต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าด้วยตนเอง หรือส่งทางอีเมลตอบรับที่ได้รับการรับรองอย่างน้อย 15 วัน แต่ไม่จำเป็นต้องเกิน 30 วัน ก่อนระยะเวลาที่ผู้เช่าอาจแจ้งให้ทราบถึงเจตนาในการสิ้นสุดสัญญานั้น”¹⁶¹ นอกจากนี้ ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอาจเป็นข้อกำหนดที่รวมอยู่ในสัญญาต่างๆ ด้วยเช่นกัน อาทิเช่น สัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการ สัญญาให้ใบอนุญาต สัญญาประกัน สัญญาจ้างงาน เป็นต้น

สำหรับการสิ้นสุดสัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยส่วนใหญ่ในแต่ละสัญญา ถ้ามีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ข้อตกลงให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนี้จะกำหนดถึงขั้นตอนในการต่อสัญญา รวมถึงวิธีการในการยกเลิกการต่อสัญญานั้นด้วย ซึ่งการยกเลิกการต่อสัญญาจะมีผลทำให้เป็นการสิ้นสุดสัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังตัวอย่าง เช่น สัญญาที่มีข้อกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากคู่สัญญามีได้แจ้งความประสงค์ไม่ต่อสัญญาภายในเวลาที่กำหนด สัญญาดังกล่าวจะต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ทั้งนี้ บุคคลที่เป็นคู่สัญญาสามารถแจ้งความ

¹⁶⁰ USLEGAL, "Automatic Renewal Clause Law and Legal Definition."

¹⁶¹ Ibid.

ประสงค์ไม่ต่อสัญญาได้ เพียงทำการแจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบ หรือกระทำตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในสัญญา เป็นต้น¹⁶²

นอกจากนั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างข้อสัญญากรณีสัญญาให้บริการ Dropbox¹⁶³ ตามภาคผนวก ค ข้างท้าย ซึ่งนำมาใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ โดยทั่วไปบริษัท Dropbox จะให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้เนื้อที่บนอากาศในการเก็บหรือส่งข้อมูลต่างๆได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ใช้บริการต้องการใช้บริการ Dropbox ในเนื้อที่ที่มากขึ้น ผู้ใช้บริการอาจกำหนดบัญชีให้สูงขึ้นได้โดยเสียค่าใช้จ่าย¹⁶⁴ ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในบัญชีการใช้บริการ Dropbox ที่มีค่าใช้จ่าย ดังเงื่อนไขการใช้บริการต่อไปนี้

“บัญชีแบบเสียค่าบริการ

การจัดเก็บค่าบริการ คุณสามารถเพิ่มพื้นที่จัดเก็บและเพิ่มคุณสมบัติแบบเสียค่าบริการให้กับบัญชีผู้ใช้ของคุณ (เปลี่ยนบัญชีผู้ใช้ของคุณเป็น "บัญชีแบบเสียค่าบริการ") บริษัทจะจัดเก็บค่าบริการกับคุณโดยอัตโนมัตินับตั้งแต่วันที่คุณเปลี่ยนไปใช้บัญชีแบบเสียค่าบริการ และในทุกวันที่ครบรอบต่ออายุจนกว่าจะมีการยกเลิก คุณต้องรับผิดชอบสำหรับภาษีทั้งหมดที่เกิดขึ้น และบริษัทจะเรียกเก็บภาษีเมื่อจำเป็นต้องดำเนินการดังกล่าว

ไม่มีการคืนเงิน คุณสามารถยกเลิกบัญชี Dropbox แบบเสียค่าใช้จ่ายได้ตลอดเวลา แต่คุณจะไม่ได้รับเงินคืน นอกจากนี้จะมีการบังคับในทางกฎหมาย

การลดระดับ บัญชีแบบเสียค่าใช้จ่ายของคุณจะยังคงใช้ได้ จนกว่าจะมีการยกเลิกหรือบอกเลิกสัญญาภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ หาก你不ชำระเงินสำหรับบัญชีแบบเสียค่าใช้จ่ายให้ตรงเวลา บริษัทขอสงวนสิทธิ์ในการระงับหรือลดพื้นที่จัดเก็บของคุณไปเป็นระดับพื้นที่แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย

¹⁶² Chron, "Terminate Evergreen Contract," [Online] Accessed: 22 August 2016. Available from: <http://smallbusiness.chron.com/terminate-evergreen-contracts-59295.html>

¹⁶³ Dropbox Inc., "Privacy Policy," [Online] Accessed: 4 October 2016. Available from: <https://www.dropbox.com/privacy#terms>

¹⁶⁴ Ibid.

การเปลี่ยนแปลง บริษัทอาจเปลี่ยนแปลงค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บ แต่บริษัทจะแจ้งให้คุณทราบล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผ่านข้อความไปยัง e-mail address ที่เกี่ยวข้อง กับบัญชีผู้ใช้ของคุณ”¹⁶⁵

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บริษัทผู้ให้บริการอาจเขียนสัญญาที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ และ ในการจัดเก็บค่าบริการ บริษัทก็สามารถจัดเก็บค่าบริการโดยอัตโนมัติทันทีที่มีการเปลี่ยนไปใช้บัญชีแบบเสียค่าบริการนั้นได้ อันเนื่องจากการเข้าทำสัญญา ผู้ใช้บริการต้องมีการกรอกหมายเลขบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตไว้ ดังนั้น ผู้ให้บริการจึงสามารถจัดเก็บค่าบริการจากผู้บริโภคได้ในทันที รวมถึง ผู้ให้บริการอาจจะมีการจัดเก็บค่าบริการต่อไปเรื่อยๆจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในทุกๆรอบการให้บริการนั้นจนกว่าจะมีการยกเลิก ซึ่งต้องเป็นหน้าที่ของผู้ใช้บริการในการแจ้งยกเลิกการให้บริการนั้น มิฉะนั้นแล้ว ผู้ใช้บริการที่เป็นผู้บริโภคจะมีภาระค่าใช้จ่ายในการต่อสัญญากับบริษัทผู้ให้บริการตลอดไป

2.4.4 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์

เนื่องจาก รัฐอิลลินอยส์เป็นรัฐแรกที่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และ ในรัฐอื่นๆของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น รัฐจอร์เจีย รัฐฟลอริดา รัฐฮาวาย รัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐหลุยส์เซียนา รัฐแคลิฟอร์เนีย และนครนิวยอร์ก ก็ได้นำบทบัญญัติของรัฐอิลลินอยส์มาเป็นแม่แบบในการบัญญัติกฎหมายมาใช้บังคับในรัฐของตน โดยมีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะที่คล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติของรัฐอิลลินอยส์¹⁶⁶ เช่นนี้แล้ว ในการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเห็นควรศึกษาบทบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์ที่เป็นแม่แบบในการนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายในรัฐอื่นๆ อันจะทำให้เป็นการศึกษาถึงรากฐาน ความเป็นมาของกฎหมาย และการนำกฎหมายไปใช้ ซึ่งจะมีความครอบคลุมในรายละเอียดเนื้อหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างครบถ้วน

¹⁶⁵ บริษัท Dropbox, "ข้อตกลงทางธุรกิจ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2016. แหล่งที่มา: https://www.dropbox.com/th_TH/privacy#terms

¹⁶⁶ Nadolenco, J., "Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise "

2.4.4.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์

แนวความคิดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ความเป็นมาตั้งแต่ดั้งเดิมก่อนที่จะมีการบัญญัติกฎหมายควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์ขึ้นครั้งแรก หรือแม้เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแล้วก็ตาม ในตอนต้นเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่นิยมใช้ในสัญญาเช่า ทั้งนี้ เพราะการเช่าผู้เช่ากับผู้ให้เช่าย่อมมีการต่อสัญญาระหว่างกันเป็นปกติ ธุรกิจที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงพบมากในสัญญาเช่า¹⁶⁷ ซึ่งตามสัญญาเช่าระยะยาวการเช่าอาจกำหนดด้วยวาระหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่สัญญาเช่าที่กลายเป็นลายลักษณ์อักษรมักจะกำหนดในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เช่ากับผู้ให้เช่ามีการต่อสัญญากันในอนาคตได้¹⁶⁸ โดยทั้งนี้ รัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 ที่เกิดขึ้นครั้งแรกนำมาใช้กับการต่อสัญญาเช่านั้นด้วย¹⁶⁹ แต่อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005 รัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดย รัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ที่ออกมาใหม่ปี ค.ศ. 2005 กำหนดขอบเขตเฉพาะการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภคเท่านั้น¹⁷⁰ ดังนั้น สัญญาที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ เช่น สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาอัตโนมัติจำนวนมาก จึงไม่ครอบคลุมตามรัฐบัญญัติฉบับนี้ต่อไป¹⁷¹ โดยกฎหมายฉบับนี้จะเน้นไปถึงสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการที่เป็นการกระทำระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค เพื่อให้การดำเนินการตามสัญญาเป็นไปด้วยความเป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย และสอดคล้องต่อความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงการ

¹⁶⁷ Illinois Legal Aid Online, "Landlord and Tenant (Lawyer Manual)," [Online] Accessed: 30 September 2016. Available from: <https://www.illinoislegalaids.org/legal-information/landlord-and-tenant-lawyer-manual>

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Bart T. Murphy, "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act," [Online] Accessed: 4 July 2016. Available from: <http://www.dcba.org/mpage/vol170105art2>

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Illinois Legal Aid Online, "Landlord and Tenant (Lawyer Manual)."

ดำเนินธุรกิจที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคนั้นด้วย¹⁷² เพราะในปัจจุบันรัฐอิลลินอยส์มีธุรกรรมที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการเกิดขึ้นมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คน เช่น การซื้อขายหรือให้บริการไฟฟ้า อันเนื่องจากในรัฐอิลลินอยส์เอกชนสามารถผลิตไฟฟ้าออกจำหน่ายได้เอง¹⁷³ เป็นต้น หรือในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการอื่นๆที่เข้ามาเป็นส่วนประกอบเพิ่มเติมต่อความสะดวกสบายของผู้คน เช่น การให้บริการทางออนไลน์ การให้บริการโปรแกรมต่างๆ ซึ่งที่กล่าวมานี้ในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการต่างๆมักจะมีข้อสัญญาที่กำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเข้ามาเกี่ยวข้องในสัญญาเหล่านั้นด้วย¹⁷⁴

ต่อมา พิจารณาจากประวัติการร่างกฎหมาย รัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 ถูกนำขึ้นมาครั้งแรกในวุฒิสภารัฐอิลลินอยส์โดยวุฒิสมาชิกเฟลต ฟิลลิป ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1999¹⁷⁵ และผ่านสภานิติบัญญัติรัฐอิลลินอยส์ในวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1999 หลังจากการยับยั้งให้แก้ไขโดยผู้ว่าราชการรัฐ¹⁷⁶ ซึ่งรัฐบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2000¹⁷⁷ ฐานะดั้งเดิมของรัฐบัญญัตินี้นำไปใช้กับสัญญาทั้งหมด โดยกำหนดให้ต้องมีการเปิดเผยอย่างชัดเจนและแน่ชัดในข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่อย่างไรก็ตาม ผลของการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามรัฐบัญญัตินี้ที่กำหนดให้ต้องเปิดเผยอย่างชัดเจนและแน่ชัดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ นั้น ยังไม่มีการบัญญัติผลของการฝ่าฝืนมาใช้บังคับ โดยคู่สัญญาสามารถเลือกที่จะไม่ร่างข้อสัญญาดังกล่าวได้¹⁷⁸ ทำให้เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแม้จะมีการกำหนดให้ใช้กฎหมายนี้ได้กับทุกสัญญา ซึ่งมีความครอบคลุมเรื่องต่างๆมากมาย แต่กลับไม่มีสภาพบังคับใดๆที่จะทำให้คู่สัญญาได้รับความคุ้มครองจากการต่อสัญญานั้น

¹⁷² Jonathan T. Linnemeyer, "Contract Drafter Beware: Five Illinois Laws That Impact Contract Drafting and Enforcement " [Online] Accessed: 4 July 2016. Available from: <http://www.dcba.org/mpage/vol280915art1>

¹⁷³ Energy Plus, "Energy Plus Terms of Service for Electricity Supply " [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: https://www.energypluscompany.com/service_areas/tos-pa.php

¹⁷⁴ The Blog Starter, "How to Start Your Blog Today," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <http://www.theblogstarter.com>

¹⁷⁵ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ 815 ILCS 601/15 (2004)

ในภายหลังมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัตินี้ โดยผู้แทนโรบิน เคลลี (จาก D - 38 เป็น H.B. 4450) ในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 หลังจากร่างกฎหมายถูกแก้ไขในสภาและวุฒิสภา และผ่านทั้งสองสภาในวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 โดยผู้ว่าการรัฐอนุมัติร่างกฎหมายในวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 2004 (เป็น P.A. 93 - 0950)¹⁷⁹

รัฐบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์ที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว มีการแก้ไขปรับปรุงโดยให้ประกาศเปิดเผยข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และเพื่อให้การฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้เป็นการฝ่าฝืนรัฐบัญญัติการฉ้อโกงผู้บริโภค¹⁸⁰ The Illinois Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973¹⁸¹ ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจที่ขายสินค้าและบริการให้กับผู้บริโภคในรัฐอิลลินอยส์จึงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในกรณีที่สัญญาฉบับหนึ่งมีบทบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามการแก้ไขดังกล่าว (โดยให้มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005) ทำให้เกิดเป็นรัฐบัญญัติ The Illinois Automatic Contract Renewal Act ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2005¹⁸² นอกจากนั้น สภานิติบัญญัติรัฐอิลลินอยส์ได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้ภาคธุรกิจที่ทำสัญญากับผู้บริโภคเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 12 เดือนหรือมากกว่านั้น และมีช่วงเวลาสำหรับการดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งเดือน จำต้องมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับผู้บริโภคทราบถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นในเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่ไม่ต้องมากกว่า 60 วัน ก่อนวันที่ถึงกำหนดการใช้สิทธิยกเลิกไม่ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ¹⁸³

รัฐบัญญัตินี้ยังคงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อจำกัดการกำหนดใช้ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการทำสัญญากับผู้บริโภค โดยรัฐบัญญัติได้เข้ามายกเว้นธุรกิจบางประเภทในการบังคับใช้

¹⁷⁹ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ 815 ILCS 505/1, et seq. (1973)

¹⁸² 815 ILCS 6010/1 et seq. (2004)

¹⁸³ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

กฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ¹⁸⁴ และยังมีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อมุ่งสร้างความคุ้มครองสำหรับการฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้ให้มากยิ่งขึ้น¹⁸⁴ โดยรายละเอียดเนื้อหาของรัฐบัญญัตินี้จะได้กล่าวต่อไป

การแก้ไขเพิ่มเติม The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005 และจะไม่นำไปใช้กับสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่การแก้ไขมีผลใช้บังคับ โดยธุรกิจที่มีการเข้าทำสัญญากับผู้บริโภค (ยกเว้นธุรกิจเฉพาะบางประเภท) จะต้องตระหนักถึงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติดังกล่าว¹⁸⁵ และควรกำหนดนโยบายขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐบัญญัตินี้ โดยภาคธุรกิจที่ไม่ปฏิบัติตามรัฐบัญญัติจะต้องเผชิญกับกฎระเบียบที่ถูkBงคับใช้โดยอัยการของรัฐอิลลินอยส์ หน่วยงานของรัฐท้องถิ่น และการดำเนินคดีกับการกระทำของแต่ละบุคคลหรือในระดับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ภายใต้ The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 และภายใต้ The Illinois Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973¹⁸⁶

ทั้งนี้ จากประวัติความเป็นมาในการร่างกฎหมายและการแก้ไขเพิ่มเติม The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 และ The Illinois Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 ดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหมายที่นำมาบังคับใช้กับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ในปัจจุบัน ทำให้เห็นว่ามีรายละเอียดในเนื้อหาที่ต้องมีการศึกษาต่อไป

¹⁸⁴ The Illinois General Assembly, "The Full Text of the Act as Amended Is Available on the Illinois General Assembly," [Online] Accessed: 4 July 2016. Available from: <http://www.legis.state.il.us/legislation/fulltext.asp?DocName=&SessionId=3&GA=93&DocTypeld=HB&DocNum=4450& GAID=3&LegID=8893&SpecSess=&Session>

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Ibid.

2.4.4.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 (The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005)

(ก) ความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

รัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 ของรัฐอิลลินอยส์ มิได้กำหนดนิยามความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม ในรัฐบัญญัติดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้อย่างชัดเจน ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

ผู้เขียนจึงขอให้คำจำกัดความการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจากเนื้อหาของกฎหมายตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์ เบื้องต้นว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีลักษณะเป็นข้อตกลงที่มีผลเป็นการต่อสัญญาออกไปเมื่อถึงกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดในสัญญา ซึ่งถ้าผู้บริโภคมียกเลิกการต่อสัญญา สัญญานั้นจะต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ¹⁸⁷

(ข) ลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

พิจารณาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามบทบัญญัติในรัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2005 โดยแบ่งเป็นประเด็นการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(1) ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

มาตรา 1 แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ บัญญัติว่า “รัฐบัญญัตินี้ เรียกว่า รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ”¹⁸⁸ ซึ่งรัฐบัญญัตินี้ใช้บังคับกับ “คู่สัญญา

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ (815 ILCS 601/1)

Sec. 1. Short title. This Act may be cited as the Automatic Contract Renewal Act.

(Source: P.A. 91-674, eff. 6-1-00.)

ซึ่งหมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลอื่นๆ แต่ไม่หมายรวมถึง รัฐบาลของสหรัฐ รัฐนี้หรือรัฐอื่น หน่วยของรัฐบาลท้องถิ่น หรือเขตการศึกษา”¹⁸⁹ ตามนิยามของคู่สัญญาในมาตรา 5

นอกจากนั้น ในข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังกล่าวตามรัฐบัญญัตินี้ใช้บังคับกับเฉพาะสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง “บุคคลใด ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือ บริษัท ที่ขายหรือเสนอว่าจะขายสินค้าหรือบริการใดๆกับผู้บริโภคตามสัญญา...” เท่านั้น ตามความในมาตรา 10¹⁹⁰ ดังนั้น จึงต้องมีคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภค การทำสัญญา ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ประกอบธุรกิจด้วยกันจะไม่ใช่ภายใต้ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 20 (c) “รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับสัญญาทางธุรกิจกับธุรกิจ”¹⁹¹

อีกทั้ง รัฐบัญญัติที่ใช้อยู่ในขณะนี้จำกัดเฉพาะสัญญาขายหรือเสนอว่าจะขายสินค้า หรือบริการให้กับผู้บริโภค¹⁹² (เดิมรัฐบัญญัตินี้ใช้กับสัญญาทั้งหมดในรัฐอิลลินอยส์ ทั้งในภาคพลเรือน และภาคธุรกิจ ต่อมามีการแก้ไขทำให้ปรากฏว่าตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005 สัญญาที่เกี่ยวข้อง อสังหาริมทรัพย์ เช่น สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาอัตโนมัติเป็น จำนวนมากจะไม่ครอบคลุมตามรัฐบัญญัติฉบับนี้อีกต่อไป)¹⁹³ นอกจากนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติ

¹⁸⁹ (815 ILCS 601/5)

Sec. 5. Definition. In this Act: "Parties" include individuals and other legal entities, but do not include the federal government, this State or another state, a unit of local government, or a school district.

(Source: P.A. 91-674, eff. 6-1-00.)

¹⁹⁰ (815 ILCS 601/10)

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

Any person, firm, partnership, association, or corporation that sells or offers to sell any products or services to a consumer pursuant to a contract...

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

¹⁹¹ (815 ILCS 601/20)

Sec. 20. Applicability.

(c) This Act does not apply to business-to-business contracts.

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

¹⁹² See: 815 ILCS 601/10(a) & (b) (2005) (effective 1/1/05)

¹⁹³ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

ยังขยายให้ครอบคลุมถึงข้อเสนอว่าจะขาย ซึ่งไม่ได้มีมาก่อนหน้าภายใต้รัฐบัญญัติฉบับนี้¹⁹⁴ โดยตามมาตรา 10 (a) และ (b) แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาอัตโนมัติที่แก้ไขเพิ่มเติม จะขยายขอบเขตการใช้รัฐบัญญัตินี้ให้ครอบคลุมถึงสถานการณ์ทางธุรกิจที่มีการขายสินค้าหรือบริการให้กับผู้บริโภคภายใต้สัญญาที่มีบทบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และอัยการสูงสุดก็กำหนดเนื้อหาที่สามารถนำมาใช้กับการดำเนินการทางธุรกิจภายใต้ The Illinois Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 สำหรับการเสนอว่าจะขายสินค้าหรือบริการให้กับผู้บริโภคภายใต้สัญญาที่มีบทบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่ได้เปิดเผยไว้ในสัญญาอย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจนในสัญญานั้น และมีได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค¹⁹⁵

รัฐบัญญัติการต่อสัญญาอัตโนมัติที่แก้ไขเพิ่มเติม นอกจากเรียกร้องให้ต้องเป็นธุรกิจที่ขายหรือการเสนอว่าจะขายสินค้าหรือบริการให้กับผู้บริโภค (ยกเว้น ในบางกรณีที่ได้รับการยกเว้นตามรัฐบัญญัติ) ภาคธุรกิจยังต้องมีหน้าที่เปิดเผยข้อสัญญาอย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งไม่เฉพาะข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเท่านั้น แต่ยังคงรวมถึงขั้นตอนในการยกเลิกการต่อสัญญานั้นไว้ในสัญญาด้วย¹⁹⁶

(2) หลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตามมาตรา 10 (a) แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ บัญญัติว่า “บุคคลใด ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือ บริษัทที่ขายหรือเสนอว่าจะขายสินค้าหรือบริการใดๆกับผู้บริโภคตามสัญญา ซึ่งสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา”¹⁹⁷

¹⁹⁴ Ibid.

¹⁹⁵ Linnemeyer, J. T., "Contract Drafter Beware: Five Illinois Laws That Impact Contract Drafting and Enforcement "

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ (815 ILCS 601/10)

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

(a) Any person, firm, partnership, association, or corporation that sells or offers to sell any products or services to a consumer pursuant to a contract, where such contract automatically renews unless the consumer cancels the contract, shall disclose the automatic renewal clause clearly and conspicuously in the contract, including the cancellation procedure.

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

พิจารณามาตรา 10 (a) การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถกำหนดในข้อสัญญาให้เป็นสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ กล่าวคือ โดยหลัก สัญญาสามารถต่อได้โดยอัตโนมัติเว้นแต่ ผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งการที่ผู้บริโภคยกเลิกการต่อสัญญาเป็นข้อยกเว้นของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เพราะหากผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ จึงทำให้เห็นว่า การที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้เป็นการเปิดกว้างให้คู่สัญญาตกลงกันล่วงหน้าให้มีการต่อสัญญาระหว่างกันโดยอัตโนมัติตั้งแต่ต้น ซึ่งต่อมาภายหลังหากผู้บริโภคไม่ประสงค์จะต่อสัญญา ผู้บริโภคก็มีหน้าที่ในการยกเลิกการต่อสัญญาดังกล่าวนั้น¹⁹⁸

(3) เงื่อนไขการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

(3.1) การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ มาตรา 10 (a) บัญญัติว่า “บุคคลใด ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือ บริษัท จะต้องมีการเปิดเผยข้อกำหนดที่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนในสัญญา รวมถึงวิธีการในการยกเลิกด้วย”¹⁹⁹ ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนของข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติภายใต้มาตรา 10 (a) ดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายในรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติฉบับร่างดั้งเดิม รัฐบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดให้ต้องมีการ “เปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดเจน” ในกฎหมายตั้งแต่แรกเริ่ม จากประวัติความเป็นมาในการบัญญัติกฎหมาย สภานิติบัญญัติรัฐอิลลินอยส์ได้ผ่านรัฐบัญญัติในตอนแรก มาตรา 10 มีเนื้อความว่า “ข้อกำหนดที่ให้มีการต่อสัญญา

¹⁹⁸ Linnemeyer, J. T., "Contract Drafter Beware: Five Illinois Laws That Impact Contract Drafting and Enforcement "

¹⁹⁹ (815 ILCS 601/10)

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

(a) Any person, firm, partnership, association, or corporation that sells or offers to sell any products or services to a consumer pursuant to a contract, where such contract automatically renews unless the consumer cancels the contract, shall disclose the automatic renewal clause clearly and conspicuously in the contract, including the cancellation procedure.

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

โดยอัตโนมัติต้องปรากฏในสัญญาในรูปแบบที่เป็นตัวอักษรหนาน้อยขนาด 14”²⁰⁰ อย่างไรก็ตาม ผู้ว่าราชการรัฐใช้สิทธิโต้แย้งรัฐบัญญัติที่ผ่านในครั้งแรก โดยเห็นว่า มาตรา 10 ของรัฐบัญญัติดังกล่าว ควรได้รับการแก้ไขโดยการลบความประสงค์ที่กำหนดให้ใช้ตัวอักษรหนานขนาด 14 และแทนที่ด้วยภาษาที่กำหนดว่าข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องเป็น “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง”²⁰¹ ในสัญญา เช่นนี้ เมื่อสภานิติบัญญัติรัฐอิลลินอยส์ได้ยอมรับข้อเสนอแนะจากผู้ว่าราชการรัฐ รัฐบัญญัตินี้จึงผ่านไปและได้ตราเป็นกฎหมายตามการแก้ไขของผู้ว่าการรัฐดังกล่าว ที่กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลต้อง “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” แทนการเปิดเผยข้อมูลตามที่ระบุไว้ข้างต้น โดยเริ่มใช้บังคับรัฐบัญญัตินี้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2000²⁰²

แต่กระนั้นก็ตาม ถึงแม้ว่าจะไม่มีรายงานคำตัดสินในการตีความว่าอะไรคือสิ่งที่ถือว่าการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งตามรัฐบัญญัติดังกล่าว แต่ก็มีหลายคดีที่มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ เช่น ในคดี *Pulcini v. Bally* เป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่มที่เรียกร้องให้ดำเนินการภายใต้รัฐบัญญัติ *The Automatic Contract Renewal Act* โดยจำเลยในคดีนี้ยอมรับว่าข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีความไม่ชัดเจนและไม่เห็นได้อย่างชัดแจ้ง²⁰³

คดี *Country Squire Homeowners Association v. Crest Hill* ศาลอุทธรณ์ของรัฐอิลลินอยส์ถือว่า ในบริบทของการทำสัญญาเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ ข้อกำหนดในสัญญาจะต้องระบุถึงข้อตกลงเรื่องทุนที่ต้องไม่มีข้อตกลงในทุนอื่น ๆ ที่จะถูกนำมาใช้ในสัญญา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็คือ “ที่เห็นได้ชัดแจ้งและควรจะสังเกตเห็นได้โดยทุกคนขณะลงนามในสัญญา”²⁰⁴

²⁰⁰ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Ibid.

²⁰³ *Pulcini v. Bally Total Fitness Corp.*, 2004 Ill. App. LEXIS 1321 (1st Dist. 11/5/04)

²⁰⁴ *Country Squire Homeowners Association v. Crest Hill Development Corporation*, 150 Ill. App.3d, 30, 32, 501 N.E.2d 794, 796 (3rd Dist. 1986)

ในคดี *Channell v. Citicorp* ศาลอุทธรณ์ศาลสหรัฐอเมริกาตัดสินในรอบเจ็ดปีว่า “อย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” เป็น “แก่นของกฎหมายในเชิงพาณิชย์” และตั้งข้อสังเกตว่า The Uniform Commercial Code ก็ให้คำนิยามความหมายของคำว่า “ที่เห็นได้ชัดแจ้ง” ไว้²⁰⁵

ต่อมาคดี *Basselin v. General Motors* ศาลอุทธรณ์ของรัฐอิลลินอยส์ก็ได้นำมามาตรา 1 – 201 (10) ของ The Uniform Commercial Code มาใช้ในการพิจารณาข้อจำกัดความรับผิดชอบของการรับประกันโดยพลตินัยในการซื้อขายที่ชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดแจ้ง²⁰⁶ โดยใน The Uniform Commercial Code ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ที่เห็นได้ชัดแจ้ง” ไว้ดังนี้ คำว่า “ที่เห็นได้ชัดแจ้ง” คือ ข้อตกลงหรือข้อกำหนดที่เห็นได้ชัดแจ้งเมื่อข้อตกลงหรือข้อกำหนดนั้นถูกเขียนขึ้นเพื่อให้บุคคลที่สามารถเข้าใจถึงการกระทำ รับรู้วิธีการดำเนินการนั้น และสามารถสังเกตเห็นได้ โดยอาจพิมพ์ให้เห็นได้ชัดเจนด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าในเนื้อหาของแบบฟอร์ม หรือมีความคมชัดหรือเป็นตัวอักษรสี แต่อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าข้อตกลงหรือข้อกำหนดดังกล่าวสามารถเห็นได้ชัดแจ้งหรือไม่ ก็มีได้มีคำพิพากษาของศาลตัดสินไว้โดยตรง²⁰⁷

ในคดี *Greisz V Household Bank* ศาลแขวงประเทศสหรัฐอเมริกาประจำเขตภาคเหนือของรัฐอิลลินอยส์ได้ตัดสิน โดยตั้งข้อสังเกตในการประเมินความเพียงพอของการเปิดเผยข้อมูลภายใต้กฎหมายรัฐบัญญัติ The Truth in Lending Act ค.ศ. 1968 ว่า การเปิดเผยต้องไม่ล้มเหลวในการทำให้ชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดแจ้ง หรือให้ความหมายเพียงพอ แต่คำถามก็คือว่าการเปิดเผยข้อมูลที่น่าเสนอเพียงพอที่จะชัดเจนสำหรับวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้วหรือไม่²⁰⁸

ในอดีตตามประวัติความเป็นมาที่ระบุไว้ข้างต้นจากที่กล่าวไว้แล้ว สภานิติบัญญัติรัฐอิลลินอยส์ในตอนแรกผ่านรัฐบัญญัติที่มีความต้องการระบุเงื่อนไขในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติให้ปรากฏในรูปแบบที่เป็นตัวอักษรหนาน้อยขนาด 14 ในขณะที่ผู้ว่าราชการรัฐยังรัฐบัญญัติดังกล่าวในขั้นต้น จากที่กำหนดตัวอักษรหนาน้อยขนาด 14 เป็นกำหนดว่าข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องเป็น “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” แทน ทั้งนี้ โดยอาจเป็นการคำนึงถึงความยืดหยุ่นของการบังคับใช้กฎหมาย

²⁰⁵ *Channell v. Citicorp National Services, Inc.*, 89 F.3d 379, 382 (7th Cir. 1996)

²⁰⁶ *Basselin v. General Motors, et al.*, 341 Ill.App.3d 278, 289, 792 N.E.2d 498, 508 (2d Dist. 2003).

²⁰⁷ 810 ILCS 5/1-210(10) (2004).

²⁰⁸ *Greisz v. Household Bank (Illinois)*, 8 F.Supp.2d 1031, 1047 (N.D. Ill. 1998)

กระนั้นก็ตาม กลับไม่มีความแน่ชัดในความหมายของคำว่า “อย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” ภายใต้รัฐบัญญัติดังกล่าว คดีที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นจึงนำมาเสนอเป็นคำแนะนำในการปรับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับข้อกำหนดให้เปิดเผยอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง แต่ทั้งนี้ การตัดสินก็ต้องพิจารณาเป็นรายคดีไป ซึ่งอาจพิจารณาจากพื้นฐานโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และในลักษณะทั่วไป ถ้าข้อกำหนดการต่อสัญญาถูกกำหนดไว้เป็นขนาดอักษรตัวหนา หรือในลักษณะอื่นที่แตกต่างจากข้อความที่เหลือของสัญญาดังกล่าว ก็อาจจะสามารถพิจารณาได้ว่ามีความเหมาะสมที่บุคคลทั่วไปซึ่งสามารถรับรู้และเข้าใจการกระทำจะทราบถึงการเปิดเผยข้อสัญญานั้นได้ จึงเป็นแนวโน้มที่จะถือว่าข้อกำหนดที่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งตามความในรัฐบัญญัติดังกล่าว

(3.2) การแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

มาตรา 10 (b) แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2005 บัญญัติว่า “บุคคลใด ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือ บริษัท ที่ขายหรือเสนอว่าจะขายสินค้าหรือบริการใดๆกับผู้บริโภคตามสัญญา ซึ่งสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีกำหนด 12 เดือนหรือมากกว่านั้น และมีข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกินหนึ่งเดือน ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญาโดยบุคคล ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือ บริษัท ใดๆ จะต้องมีการแจ้งให้ผู้บริโภคทราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว และการแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรต้องส่งให้กับผู้บริโภคไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่ไม่จำเป็นต้องเกิน 60 วันก่อนวันสิ้นสุดการยกเลิกอันจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามมา สำหรับการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวจะต้องมีความชัดเจนว่า

- (1) ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ
- (2) ผู้บริโภคสามารถได้รับรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและวิธีการยกเลิก (ตัวอย่างเช่น โดยการติดต่อธุรกรรมในหมายเลขโทรศัพท์พิเศษที่ระบุไว้ หรือที่อยู่ หรือโดยอ้างถึงในสัญญา)”²⁰⁹

²⁰⁹ (815 ILCS 601/10)

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

(a) Any person, firm, partnership, association, or corporation that sells or offers to sell any products or services to a consumer pursuant to a contract, where such contract term is a specified term of 12 months or more, and where such contract automatically renews for a specified term of more than one month

ตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยเรียกร้องให้ต้องมีการแจ้งเตือนเป็นหนังสือไปยังผู้บริโภคในสถานการณ์ที่มีการต่อสัญญา โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัตินี้ เป็นการสร้างภาระผูกพันเพิ่มเติมสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่เข้ามาทำสัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกับผู้บริโภคในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ ตามรัฐบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติม ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งแก่ผู้บริโภคว่าจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญาเช่นว่านั้น²¹⁰ โดยมาตรา 10 (b) กำหนดให้ภาคธุรกิจที่เข้าสู่การทำสัญญาดังกล่าวที่มีระยะเวลาเริ่มต้นตั้งแต่ 12 เดือนหรือมากกว่านั้น และมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งเดือน เว้นแต่ ผู้บริโภคจะยกเลิกไม่ต่อสัญญา ให้ภาคธุรกิจมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งตามกฎหมายเดิมก่อนที่มีการแก้ไข ภาระผูกพันดังกล่าวไม่ได้มีการบัญญัติไว้ โดยรัฐบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้มีความต้องการเฉพาะเจาะจงที่จะกำหนดเวลาของการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าตามบริบทดังต่อไปนี้²¹¹

1. ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้บริโภคถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยการแจ้งต้องกระทำไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่ไม่ต้องเกิน 60 วันก่อนวันสิ้นสุดการยกเลิกอันจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามมา กล่าวคือ ต้องมีการแจ้งเตือนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่ไม่ต้องเกิน 60 วันก่อนวันสิ้นสุดที่ผู้บริโภคจะสามารถยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นได้ ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับวันที่สัญญาจะต่อขึ้นโดยอัตโนมัติหากผู้บริโภคไม่มีการยกเลิกการ

unless the consumer cancels the contract, shall notify the consumer in writing of the automatic renewal. Written notice shall be provided to the consumer no less than 30 days and no more than 60 days before the cancellation deadline pursuant to the automatic renewal clause. Such written notice shall disclose clearly and conspicuously:

- (i) that unless the consumer cancels the contract it will automatically renew; and
- (ii) where the consumer can obtain details of the automatic renewal provision and cancellation procedure (for example, by contacting the business at a specified telephone number or address or by referring to the contract).

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

²¹⁰ Bart T. Murphy, "New Illinois Statute Requires Clear and Conspicuous Disclosure of Automatic Contract Renewal Provisions," [Online] Accessed: 29 December 2016. Available from: <http://files.drinkerbiddle.com/Templates/media/files/publications/2000/new-illinois-statute-requires-clear-and-conspicuous-disclosure-of-automatic-contract-renewal-provisions.pdf>

²¹¹ 815 ILCS 601/10(b) (2005) (effective 1/1/05)

ต่อสัญญา จึงอาจทำให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามมา²¹² เช่น สัญญาจะมีการต่อโดยอัตโนมัติในวันที่ 1 มกราคม ถ้าผู้บริโภคไม่มีการยกเลิกภายในหรือก่อนวันที่ 1 ธันวาคม แต่ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีการแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคทราบก่อนล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร โดยจะต้องกระทำอย่างน้อยไม่เกินวันที่ 31 ตุลาคม แต่ไม่จำเป็นต้องกระทำเร็วกว่าวันที่ 1 ตุลาคม เป็นต้น²¹³

2. การแจ้งให้ทราบล่วงหน้าต้องเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง โดยเปิดเผยว่า ถ้าหากผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ

3. การแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งต้องเปิดเผยทำให้ผู้บริโภคสามารถได้รับรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและวิธีการยกเลิก (ตัวอย่างเช่น โดยการติดต่อธุรกรรมในหมายเลขโทรศัพท์พิเศษที่ระบุไว้ หรือที่อยู่หรือโดยอ้างถึงในสัญญา)

ในขณะที่รัฐบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้ โดยทั่วไปต้องการให้ภาคธุรกิจที่ขายหรือเสนอว่าจะขายสินค้าหรือบริการให้กับผู้บริโภคที่อยู่ภายใต้สัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้น ต้องเปิดเผยข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวในสัญญาอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ผูกพันผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงการต่อสัญญาที่มีอยู่ขึ้นด้วย โดยกฎหมายบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องดำเนินการหากสัญญานั้นเป็นสัญญาที่มีระยะเวลาเริ่มต้นของการทำสัญญา 12 เดือนหรือมากกว่านั้น และมีระยะเวลาในการต่อสัญญาที่กำหนดให้ระยะเวลาของสัญญาเบื้องต้นที่ต่อออกไปโดยอัตโนมัติมากกว่าหนึ่งเดือนดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นการกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ หากสัญญาดังกล่าวมิได้เป็นสัญญาที่มีกำหนด 12 เดือนหรือมากกว่านั้น ตลอดจนไม่ใช่สัญญาที่จะมีการต่อโดยอัตโนมัติเกินหนึ่งเดือน สัญญาเหล่านี้ก็มิได้เป็นไปตามเงื่อนไขบังคับในกฎหมาย อันจะทำให้สัญญาในกรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องมีการแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้บริโภค²¹⁴

²¹² Murphy, B. T., "New Illinois Statute Requires Clear and Conspicuous Disclosure of Automatic Contract Renewal Provisions."

²¹³ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

²¹⁴ Ibid.

นอกจากนั้น การที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ ทำให้ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องมีการแจ้งเตือนล่วงหน้าก่อนกำหนดเวลาดังกล่าว ซึ่งก็คือ เป็นระยะเวลา นานกว่า 60 วันก่อนวันสิ้นสุดการยกเลิกการต่อสัญญา เนื่องจากกฎหมายได้คำนึงถึงเรื่องระยะเวลาที่เหมาะสมแก่ผู้ประกอบการในการดำเนินการแจ้งเตือนดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบการไม่ต้องกระทำการแจ้งเตือนเป็นเวลาล่วงหน้ามากเกินไปจนสมควร แต่กระนั้นก็ตาม กฎหมายก็ยังคงคำนึงถึงผู้บริโภคที่จำต้องได้รับการแจ้งเตือนนี้ด้วย โดยกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจนให้ผู้บริโภคสามารถได้รับการแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ประกอบการภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอีกทางหนึ่งในการแสดงความประสงค์ยกเลิกไม่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนั้นได้ทันการณ์²¹⁵

จากที่กล่าวมาแล้ว การแจ้งเตือนกฎหมายได้กำหนดให้ต้องมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องมีข้อความที่ชัดเจนถึงการต่อสัญญา รวมถึงต้องแสดงรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตลอดจนวิธีการยกเลิก ซึ่งการที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ เป็นการกำกับดูแลและควบคุมผู้ประกอบการให้ดำเนินการแจ้งเตือนแก่ผู้บริโภค โดยมุ่งให้ผู้บริโภคสามารถทราบถึงการดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้อย่างชัดเจน อันเป็นการป้องกันมิให้มีการต่อสัญญาโดยที่ผู้บริโภคไม่ได้ทราบถึงรายละเอียดและไม่ได้สมัครในการต่อดังกล่าว

(4) การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ค.ศ. 2005 มาตรา 10 (b) ในการแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้บริโภคสามารถได้รับรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติด้วย โดยในรัฐบัญญัติดังกล่าวได้แสดงตัวอย่างวิธีการยกเลิกไว้ เช่น โดยการติดต่อธุรกรรมในหมายเลขโทรศัพท์พิเศษที่ระบุไว้ กล่าวคือ ผู้บริโภคสามารถโทรแจ้งยกเลิกการต่อสัญญานั้นได้ตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ระบุให้ทราบ หรืออาจยกเลิกโดยส่งไปถึงที่อยู่ใดๆ หรือวิธีการใดๆที่อ้างถึงในสัญญาตั้งแต่ต้น อาทิเช่น ให้ส่งไปที่ทำการสำนักงาน หรืออาจตกลงให้ส่งทางอีเมลอิเล็กทรอนิกส์ใดๆเพื่อแจ้งการยกเลิกก็ได้²¹⁶

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ Ibid.

ตัวอย่าง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการแจ้งไม่ต่อสัญญา เช่น ข้อสัญญากำหนดว่า “ให้ข้อตกลงนี้มีผลบังคับหลังจากวันที่มีการดำเนินการโดยทั้งสองฝ่ายในปี ค.ศ. 2011 และจะยังคงมีผลบังคับใช้เต็มรูปแบบจนกว่าจะถึงวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 2015 ซึ่งจะได้รับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หลังจากนั้น เว้นแต่ คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้แจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างน้อยสามสิบวันก่อนที่จะมีการต่อสัญญาเช่นนั้น โดยจะไม่ประสงค์ให้มีการดำเนินการต่อสัญญาอีกต่อไป”²¹⁷

“...คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยกเลิกข้อตกลงนี้ หรือไม่ให้ข้อตกลงนี้มีผลเป็นการต่อสัญญาต่อไป โดยต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทางไปรษณีย์ที่ได้รับการรับรองในประเทศสหรัฐอเมริกา... ถ้าหากคู่สัญญาไม่มีการบอกเลิกสัญญาหรือการต่อสัญญา สัญญานั้นจะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ”²¹⁸ เป็นต้น

ทั้งนี้ ขั้นตอนวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องแจ้งให้กับผู้บริโภคทราบ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาได้โดยง่าย มิฉะนั้นแล้ว หากผู้ประกอบธุรกิจไม่แจ้งให้ผู้บริโภคทราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึงวิธีการดังกล่าว จะเป็นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งจะมีผลกระทบในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอันจะกล่าวต่อไป

(5) ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

สำหรับเรื่องระยะเวลาการต่อสัญญา กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาของสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติเอาไว้ ทั้งนี้ สัญญาที่ต่อขึ้นจะมีผลบังคับใช้เป็นเวลานานเท่าใด ขึ้นอยู่กับข้อตกลงในสัญญา โดยตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวเป็นเพียงกฎหมายที่กำหนดให้สัญญาที่จะมีการต่ออายุสัญญาเกินหนึ่งเดือน ตามมาตรา 10 (b) “...ซึ่งสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีกำหนด 12 เดือนหรือมากกว่านั้น และมีข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกินหนึ่งเดือนถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา...”²¹⁹ จำต้องมีการแจ้งเตือนให้แก่ผู้บริโภคทราบถึงการต่อสัญญาเท่านั้น โดย

²¹⁷ Murphy, B. T., "New Illinois Statute Requires Clear and Conspicuous Disclosure of Automatic Contract Renewal Provisions."

²¹⁸ Illinois Labor Relations Board State Panel, "Case No. S-Rc-16-007 " [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <https://www.illinois.gov/ilrb/decisions/decisionorders/Documents/S-RC-16-007.pdf>

²¹⁹ (815 ILCS 601/10)

การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ เป็นการเปิดกว้างให้คู่สัญญาตกลงกัน อันแสดงให้เห็นว่ากฎหมายกำหนดให้เรื่องระยะเวลาในการต่อสัญญาเป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญา²²⁰ คู่สัญญาอาจตกลงให้มีการต่อสัญญาเป็นรายเดือน รายปี หรือมีการกำหนดระยะเวลาไว้โดยเจาะจง หรือเป็นไปประการใดก็ได้ตามอิสระในการตกลงกันในสัญญา

(6) การฝ่าฝืนกฎหมาย

มาตรา 15 แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2005 บัญญัติว่า “การฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้ถือเป็นการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายภายใต้บังคับของรัฐบัญญัติ The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act”²²¹

ทั้งนี้ ตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ที่ออกมาครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายให้การฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้เป็นความผิด แต่ในภายหลังเมื่อมีการตรารัฐบัญญัติ The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้การฝ่าฝืนรัฐบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายและเป็นความผิดตาม The Illinois Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 (ICFA)²²² ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมนี้มีนัยยะสำคัญขยายกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่และเพิ่มเติมไปสู่การ

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

(a) Any person, firm, partnership, association, or corporation that sells or offers to sell any products or services to a consumer pursuant to a contract, where such contract term is a specified term of 12 months or more, and where such contract automatically renews for a specified term of more than one month unless the consumer cancels the contract.....

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

²²⁰ George Mason Law School, "Freedom of Contract," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from:

http://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/0851%20Freedom%20of%20Contract.pdf

²²¹ (815 ILCS 601/15)

Sec. 15. Violation. A violation of this Act constitutes an unlawful practice under the Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act.

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

²²² 815 ILCS 505/1 et seq. (2004)

ดำเนินคดีในการกระทำผิดสำหรับการฝ่าฝืนรัฐบัญญัติ²²³ โดย The Illinois Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 (ICFA) ให้อำนาจอัยการสูงสุดและทนายความของรัฐ ตามมาตรา 3 ถึงมาตรา 6²²⁴ และตามมาตรา 7 (a) ของ ICFA กล่าวคือ (a) “เมื่อใดก็ตามที่อัยการสูงสุดหรืออัยการของรัฐมีเหตุผลที่จะเชื่อว่า บุคคลใดจะได้ใช้หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้วิธีการใดๆ ที่กระทำหรือปฏิบัติตามประกาศรัฐบัญญัตินี้จะไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการดำเนินการในที่สาธารณะอาจนำมาซึ่งการกระทำในนามของประชาชนของรัฐกับบุคคลดังกล่าว ในการระงับคำสั่งเบื้องต้นหรือถาวรให้ศาลใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจทั้งหมดที่จำเป็น รวมถึง ออกคำสั่ง เพิกถอน ริบหรือระงับการใดๆ ที่อนุญาตตามสัญญาให้ใช้สิทธิแพรนไฮส์ ใบรับรองหรือหลักฐานอื่นๆ ของผู้มีอำนาจหรือบุคคลใดๆ ในการทำธุรกิจของรัฐนี้ หรือกำหนดผู้รับสิทธิ หรือการเลิกบริษัทภายในประเทศ หรือสมาคม หรือยกเลิกสิทธิของบริษัทต่างประเทศหรือสมาคมที่จะทำธุรกิจของรัฐนี้ และให้ได้รับชดใช้ความเสียหาย”²²⁵

ภายใต้ ICFA อัยการสูงสุดและทนายความของรัฐยังอาจขอให้ศาลใช้มาตรการลงโทษปรับ (Civil Penalty) เป็นจำนวนถึง 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับการละเมิดรัฐบัญญัตินี้ และหากพบว่ามีเจตนาจงใจที่จะฝ่าฝืนกฎหมาย โทษปรับที่จะลงก็อาจเพิ่มขึ้นจาก 50,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อการละเมิดในแต่ละครั้งได้ ซึ่งเงินที่ผู้ประกอบการจ่ายจากการถูกลงโทษปรับนี้จะตกแก่รัฐ²²⁶

การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวยังเพิ่มเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของภาคธุรกิจกับระดับบุคคลหรือระดับกลุ่มบุคคล โดยภาคธุรกิจอาจถูกฟ้องร้องว่าฝ่าฝืนรัฐบัญญัติ ICFA อันนำมาซึ่งการดำเนินการสำหรับความเสียหายและบรรเทาความเสียหายอื่นๆ ในการละเมิดรัฐบัญญัติ²²⁷ โดย ICFA ยังกำหนดเพิ่มเติมสำหรับค่าธรรมเนียมทนายความ²²⁸ พร้อมทั้งให้ค่าธรรมเนียมทนายความสำหรับ

²²³ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

²²⁴ Ibid.

²²⁵ 815 ILCS 505/7(a) (2004)

²²⁶ 815 ILCS 505/7(b) & (c) (2004)

²²⁷ 815 ILCS 505/10a (2004)

²²⁸ 815 ILCS 505/10a(c) (2004)

การฟ้องละเมิดรัฐบัญญัติ ที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีแนวโน้มจะเพิ่มโอกาสทางธุรกิจโดยกระทำการฝ่าฝืนต่อรัฐบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีรายบุคคลหรือเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ดังนั้น จากการประเด็นที่กล่าวมาทำให้ต้องตระหนักถึงการเรียกร้องภายใต้รัฐบัญญัตินี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญา รวมถึงบรรทัดฐานที่ศาลกำหนดค่าเสียหายความให้ภายใต้ ICFA สำหรับการฝ่าฝืนดังกล่าวด้วย²²⁹

นอกจากนั้น การฝ่าฝืนรัฐบัญญัติ The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ยังส่งผลให้กรณีที่สัญญาไม่ชัดเจนและไม่เปิดเผยอย่างแน่ชัดในข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ รวมถึง ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่จำต้องปฏิบัติตาม บุคคลที่จัดทำสัญญาหรือเตรียมดำเนินการตามสัญญานั้นจะไม่อาจนำข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับได้²³⁰ กล่าวคือ เมื่อกฎหมายวางหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องปฏิบัติตาม แต่กลับมีการฝ่าฝืนกฎหมายโดยไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ไม่มีการเปิดเผยข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวไว้ชัดแจ้งในสัญญา หากกฎหมายยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น จะทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย เช่นนี้ จึงต้องพิจารณาว่า เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมาย บุคคลที่จัดทำสัญญาหรือเตรียมดำเนินการตามสัญญาไม่อาจนำข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับได้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงไม่อาจเกิดขึ้น²³¹

อีกทั้ง ตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ค.ศ. 2005 มาตรา 10 (c) บัญญัติว่า “... (2) ความล้มเหลวใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐบัญญัตินี้ เป็นผลมาจากข้อผิดพลาด และ (3) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากความล้มเหลวในการปฏิบัติตามรัฐบัญญัตินี้ ให้คืนเงินเต็มจำนวนหรือให้เครดิตสำหรับจำนวนเงินทั้งหมดที่เรียกเก็บหรือจ่ายโดยผู้บริโภค นับจากวันที่มีการต่อสัญญาจนถึงวันที่สิ้นสุดของบัญชีหรือวันที่มีการแจ้งให้ทราบถึงการต่อสัญญาในภายหลัง แล้วแต่วันใดจะเกิดขึ้น

²²⁹ Rock Fusco & Connelly LLC., "Protection and Compliance under the Illinois Automatic Contract Renewal Act," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <http://www.rockfuscoconnelly.com/protection-and-compliance-under-the-illinois-automatic-contract-renewal-act/>

²³⁰ 815 ILCS 601/15 (2004)

²³¹ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

ก่อน”²³² กล่าวคือ ในกรณีที่ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการธุรกิจนั้นไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยดำเนินการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่บังคับให้ภาคธุรกิจต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็กรณที่ต้งเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติกันอย่างชัดเจน หรือกรณีที่ต้องมีการแจ้งให้ผู้บริโภคทราบเป็นลายลักษณ์อักษรตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่นนี้ เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมาย ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าวจะต้องคืนเงินเต็มจำนวนหรือให้เครดิตสำหรับจำนวนเงินทั้งหมดที่เรียกเก็บหรือจ่ายโดยผู้บริโภคนั้นคืนแก่ผู้บริโภค นับจากวันที่มีการต่อสัญญาจนถึงวันที่สิ้นสุดบัญชีหรือวันที่มีการแจ้งให้ทราบถึงการต่อสัญญาในภายหลัง แล้วแต่วันใดจะเกิดขึ้นก่อนกัน ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ประกอบการไม่เปิดเผยข้อสัญญาที่กำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แล้วดำเนินการหักเงินจากบัตรเครดิตของผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องคืนเงินเต็มจำนวนคืนแก่ผู้บริโภค นับจากวันที่มีการต่อสัญญาจนถึงวันสิ้นสุดบัญชีที่มีการเรียกเก็บเงินไป แต่ถ้าผู้ประกอบการมีการแจ้งให้ผู้บริโภคทราบในภายหลังถึงการต่อสัญญา และผู้บริโภคก็สมัครใจให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นในภายหลังต่อไป ผู้ประกอบการธุรกิจพึงคืนเงินแก่ผู้บริโภค นับจากวันที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอันฝ่าฝืนต่อกฎหมายจนถึงวันที่ผู้ประกอบการแจ้งให้ทราบถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในภายหลังนั้น เป็นต้น ²³³

²³² (815 ILCS 601/10)

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

(C) A person, firm, partnership, association, or corporation will not be liable for a violation of this Act or the Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act if such person, firm, partnership, association, or corporation demonstrates that, as part of its routine business practice:

- (ii) any failure to comply with this Act is the result of error; and
- (iii) where an error has caused a failure to comply with this Act, it provides a full refund or credit for all amounts billed to or paid by the consumer from the date of the renewal until the date of the termination of the account, or the date of the subsequent notice of renewal, whichever occurs first.

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

²³³ Rock Fusco & Connelly LLC., "Protection and Compliance under the Illinois Automatic Contract Renewal Act."

(7) ข้อยกเว้นกฎหมาย

มาตรา 10 (c) แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2005 บัญญัติว่า “บุคคลใด ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือบริษัท จะไม่ต้องรับผิดสำหรับการฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้ หรือรัฐบัญญัติการป้องกันการฉ้อฉลผู้บริโภค The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ถ้าบุคคล ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือบริษัทดังกล่าว แสดงให้เห็นได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติทางธุรกิจที่ทำเป็นประจำ

(1) ได้จัดตั้งและดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐบัญญัตินี้และบังคับใช้กับการปฏิบัติตามขั้นตอนนั้น”²³⁴

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติดังกล่าวช่วยเสริมสร้างการป้องกันสำหรับความล้มเหลวในการปฏิบัติตามรัฐบัญญัตินี้ แต่อย่างไรก็ตาม ในมาตรา 10 (c) แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ที่แก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2005 ก็ให้ภาคธุรกิจอาจไม่ต้องรับผิดต่อการละเมิดรัฐบัญญัติ The Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 หรือ รัฐบัญญัติ The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ.1973 ได้ ถ้าภาคธุรกิจสามารถแสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจที่ทำเป็นประจำปกติทั่วไป กล่าวคือ ได้จัดตั้งและดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐบัญญัตินี้ และบังคับใช้กับการปฏิบัติตามขั้นตอนนั้น โดยทั้งนี้ เมื่อภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการได้ดำเนินการดังกล่าวครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการก็ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว²³⁵

²³⁴ (815 ILCS 601/10)

Sec. 10. Automatic renewal; requirements.

(a) A person, firm, partnership, association, or corporation will not be liable for a violation of this Act or the Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act if such person, firm, partnership, association, or corporation demonstrates that, as part of its routine business practice:

(i) it has established and implemented written procedures to comply with this Act and enforces compliance with the procedures;

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

²³⁵ Murphy, B. T., "New Illinois Statute Requires Clear and Conspicuous Disclosure of Automatic Contract Renewal Provisions."

เช่นนี้ ภาคธุรกิจจึงควรต้องคำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมาย และต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยภาคธุรกิจอาจร่างหรือกำหนดนโยบายขั้นตอนปฏิบัติอย่างชัดเจนให้เป็นไปตามกฎหมายและบังคับใช้ขั้นตอนเหล่านั้นให้สอดคล้องกับรัฐบัญญัตินี้ด้วย อันจะทำให้ข้อกำหนดในสัญญาสามารถบังคับใช้ได้ ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย²³⁶

(8) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับ

มาตรา 20 แห่งรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2005 “การบังคับใช้

- (a) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับการทำสัญญาที่มีการลงนามในวันก่อนวันที่รัฐบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- (b) This Amendatory Act of the 93rd General Assembly ไม่นำไปใช้กับการทำสัญญาลงนามในวันก่อนวันที่ This Amendatory Act of the 93rd General Assembly นี้ใช้บังคับ
- (c) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับสัญญาทางธุรกิจกับธุรกิจ
- (d) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับธนาคาร ทรัสต์ สถาบันเงินฝากออมทรัพย์และสินเชื่อผู้ยืม ธนาคารออมทรัพย์ หรือสหภาพเครดิตยูเนียนที่ได้รับใบอนุญาตหรือจัดขึ้นภายใต้กฎหมายของรัฐใดๆ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา หรือธนาคารต่างประเทศใดๆที่ตั้งสาขาหรือมีตัวแทนที่ได้รับใบอนุญาตหรือจัดขึ้นภายใต้กฎหมายของรัฐใดๆของประเทศประเทศสหรัฐอเมริกา หรือบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือดังกล่าว
- (e) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับสัญญาที่จะถูกต่อออกไปเกินกว่าในข้อสัญญาเดิมซึ่งเป็นผลมาจากการริเริ่มของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงในข้อของสัญญาเดิมนั้น”²³⁷

²³⁶ Ibid.

²³⁷ (815 ILCS 601/20)

Sec. 20. Applicability.

- (a) This Act does not apply to a contract entered into before the effective date of this Act.
- (b) This amendatory Act of the 93rd General Assembly does not apply to a contract entered into before the effective date of this amendatory Act of the 93rd General Assembly.
- (c) This Act does not apply to business-to-business contracts.
- (d) This Act does not apply to banks, trust companies, savings and loan associations, savings banks, or credit unions licensed or organized under the laws of any state or the United States, or any

การบังคับใช้รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่ใช่บังคับกับการทำสัญญาที่มีการลงนามในวันก่อนวันที่รัฐบัญญัตินี้ใช้บังคับ เพราะโดยทั่วไปกฎหมายที่ออกมาใหม่ย่อมไม่มีผลไปถึงสัญญาในอดีตที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้แล้ว และในการแก้ไขเพิ่มเติม This Amendatory Act of the 93rd General Assembly ก็ไม่นำไปใช้กับการทำสัญญาที่มีการลงนามในวันก่อนวันที่ This Amendatory Act of the 93rd General Assembly นี้ใช้บังคับเช่นกัน ตามมาตรา 20 (a) (b)

ต่อมา ในการจำกัดขอบเขตการใช้รัฐบัญญัตินี้ ตามประวัติความเป็นมาดั้งเดิมในครั้งแรกที่รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้นำมาใช้บังคับ รัฐบัญญัติดังกล่าวนำมาใช้กับสัญญาทุกสัญญาที่ทำกับพลเมืองของรัฐอิลลินอยส์²³⁸ แต่ในภายหลังกลับมีการแก้ไขรัฐบัญญัติโดยจำกัดขอบเขตการบังคับใช้รัฐบัญญัติให้เป็นไปดังต่อไปนี้ กล่าวคือ รัฐบัญญัติที่ใช้อยู่ในขณะนี้ให้จำกัดเฉพาะสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภค²³⁹ โดยเฉพาะในมาตรา 20 ของรัฐบัญญัติที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับสัญญาทางธุรกิจกับธุรกิจ²⁴⁰

อีกทั้ง มีการจำกัดการใช้รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกับในธุรกรรมบางประเภท โดยรัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับธนาคาร ทรัสต์ สถาบันเงินฝากออมทรัพย์และสินเชื่อผู้ยืม ธนาคารออมทรัพย์ หรือสหภาพเครดิตยูเนียนที่ได้รับใบอนุญาตหรือจัดขึ้นภายใต้กฎหมายของรัฐใดๆ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา หรือธนาคารต่างประเทศใดๆที่ตั้งสาขาหรือมีตัวแทนที่ได้รับใบอนุญาตหรือจัดขึ้นภายใต้กฎหมายของรัฐใดๆของประเทศประเทศสหรัฐอเมริกา หรือบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือ

foreign bank maintaining a branch or agency licensed or organized under the laws of any state of the United States, or any subsidiary or affiliate thereof.

- (e) This Act does not apply to a contract that is extended beyond the original term of the contract as the result of the consumer's initiation of a change in the original contract terms.

(Source: P.A. 93-950, eff. 1-1-05.)

²³⁸ 815 ILCS 610/10 (2004).

²³⁹ Murphy, B. T., "Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act."

²⁴⁰ 815 ILCS 601/20(c) (2005) (effective 1/1/05)

ดังกล่าว²⁴¹ ซึ่งการที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้เช่นนี้ เนื่องจากในธุรกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องเฉพาะจึง จำต้องใช้กฎหมายเฉพาะบังคับ²⁴²

ประการสุดท้าย รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช้กับสัญญาที่จะถูกต่อออกไปเกินกว่าในข้อสัญญา เดิม ซึ่งเป็นผลมาจากการริเริ่มของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงในข้อของสัญญาเดิมนั้น²⁴³ เพราะ การต่อสัญญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นการริเริ่มจากฝั่งของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิม อัน ทำให้ข้อสัญญาเดิมถูกต่อออกไป มิใช่เป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจากผู้ประกอบธุรกิจที่จำต้องอยู่ ในบังคับของรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์ เมื่อรัฐอิลลินอยส์มี กฎหมายมาควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ อันทำให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองยิ่งขึ้น ภาคธุรกิจ ก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันต่อกฎหมาย ซึ่งภาคธุรกิจควรจะทำประการใด เป็นเรื่องภายใน ขององค์กรของภาคธุรกิจนั้นๆ ที่ต้องมีการปรับตัว ไม่ว่าจะเป็นการร่างสัญญาหรือออกระเบียบภายใน บังคับใช้ให้สอดคล้องกับกฎหมาย โดยสัญญาทั้งหมดที่ทำกับผู้บริโภคในรัฐอิลลินอยส์จะต้องมีการ ทบทวนเพื่อตรวจสอบอย่างละเอียดว่าเป็นไปตามรัฐบัญญัติดังกล่าวที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมและใช้บังคับ กับสัญญาเหล่านั้น ที่ลงนามภายในและหลังจากวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005 เป็นต้นไปอย่างไร โดย ทั้งนี้ เมื่อรัฐบัญญัติมีผลบังคับใช้ สัญญาควรมีการทบทวนอย่างรอบคอบเพื่อตรวจสอบว่าข้อกำหนด การต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นถูกเปิดเผยในลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งหรือไม่ และเพื่อ ตรวจสอบว่าภาคธุรกิจมีภาระผูกพันที่จะต้องแจ้งการต่อสัญญาต่อผู้บริโภคภายใต้มาตรา 10 (b) แห่ง รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2005 อย่างไร อันจะทำให้ภาคธุรกิจ ดำเนินการได้ถูกต้อง ไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและถ้าหากภาคธุรกิจมีการทำสัญญาที่ผูกมัดให้มีการแจ้ง การต่อสัญญาให้กับผู้บริโภคแล้ว ภาคธุรกิจจะต้องสร้างวิธีการเพื่อให้มั่นใจว่าการแจ้งดังกล่าวเป็นไป ตามรัฐบัญญัติ ซึ่งรัฐบัญญัติฉบับนี้ออกกฎหมายโดยต้องการให้มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนต่อ สัญญา แต่ไม่ต้องเกิน 60 วันหรือน้อยกว่า 30 วันก่อนวันที่ผู้บริโภคใช้สิทธิในการยกเลิกการต่อสัญญา

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Rock Fusco & Connelly LLC., "Protection and Compliance under the Illinois Automatic Contract Renewal Act."

²⁴³ 815 ILCS 601/20(e) (2005) (effective 1/1/05)

นั้น อีกทั้ง ภาคธุรกิจจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการบอกถึงที่อยู่ หรือ E-mail Address แก่ ผู้บริโภคให้สอดคล้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวด้วย โดย ภาคธุรกิจอาจจะต้องประเมินค่าใช้จ่ายและเก็บรวบรวมหลักฐานการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไว้ เช่น การ ส่งหนังสือแจ้งกลับมาทางอีเมลที่ได้รับการรับรองการเก็บบันทึกเป็นหลักฐานการแจ้งให้ทราบ ล่วงหน้า เป็นต้น และทางฝั่งผู้บริโภคเองก็เป็นหน้าที่ของผู้บริโภคเช่นกันที่จะต้องแจ้งให้ภาคธุรกิจ ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่อยู่(ถ้าหากมี) โดยผู้บริโภคอาจจะแจ้งให้ทราบว่าให้ภาคธุรกิจส่งการแจ้ง เตือนไปยังสถานที่ใดเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ และเป็นสัญญาที่สอดคล้องกับรัฐบัญญัติ ดังกล่าว

ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์ที่กล่าวมา ข้างต้น ทำให้เห็นว่า เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำต้องมีกฎหมายเข้า มาควบคุมในเรื่องการต่อสัญญา ตลอดจนคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในด้านต่างๆ และกำหนดหน้าที่ ให้กับภาคธุรกิจในการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อจะนำมาสู่ความชอบธรรมในการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติระหว่างภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคต่อไป

2.4.4.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐอิลลินอยส์

เนื่องจากในรัฐอิลลินอยส์ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติใน สัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการที่โดดเด่นและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน เป็นเรื่อง ของการซื้อขายหรือให้บริการไฟฟ้า ทั้งนี้ เพราะในรัฐอิลลินอยส์เอกชนทั่วไปสามารถผลิตไฟฟ้าได้เอง ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนทางพลังงานแสงอาทิตย์ หรือพลังงานอื่นๆเพื่อผลิตไฟฟ้ามาใช้และจัดจำหน่าย ดังนั้น สัญญาการจำหน่ายไฟฟ้าและการให้บริการไฟฟ้าแก่ผู้บริโภคในรัฐอิลลินอยส์จึงทำกันอย่าง แพร่หลาย โดยมีเอกชนหลากหลายรายที่ประกอบธุรกิจเช่นนี้²⁴⁴ ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างข้อสัญญา เรื่องการซื้อขายหรือให้บริการพลังงานไฟฟ้าที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาเป็นตัวอย่าง เพื่อช่วยให้เห็นภาพกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยทั้งนี้ แม้เรื่องการผลิตกระแสไฟฟ้า ขายปลีกของภาคธุรกิจผู้ผลิตกระแสไฟฟฟารายย่อยจะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย the Illinois Administrative Code ปรับปรุงล่าสุด ค.ศ. 2016 ในส่วนย่อยที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภค แต่ตาม

²⁴⁴ Choose Energy Inc., "Illinois Electricity Options," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <https://www.chooseenergy.com/illinois/>

มาตรา 412.240 the Illinois Administrative Code เรื่องการต่อสัญญา ข้อ (b) การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ นำ the Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 มาใช้บังคับ²⁴⁵ ซึ่งแม้ในกฎหมาย the Illinois Administrative Code ปรับปรุงล่าสุด ค.ศ. 2016 จะมีข้อบังคับที่เคร่งครัดขึ้น แต่โดยหลักการแล้วเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็ย่อมเป็นไปตาม the Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 จึงทำให้การยกตัวอย่างเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการซื้อขายหรือให้บริการพลังงานไฟฟ้าที่มีกฎหมายควบคุมมีความชัดเจนยิ่งขึ้น²⁴⁶

ตัวอย่างสัญญาการซื้อขายหรือให้บริการพลังงานไฟฟ้าของบริษัท FirstEnergy Solutions²⁴⁷ ตามภาคผนวก ง

“ข้อ 8 ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาให้บริการพลังงานไฟฟ้าของบริษัท FirstEnergy Solutions ระบุว่า เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา บริษัท FirstEnergy Solutions (FES) อาจตัดสินใจที่จะต่อสัญญานี้โดยอัตโนมัติ ซึ่งคุณจะได้รับการแจ้งเตือนจากบริษัท FES ภายในสามสิบ (30) วัน ถึงหกสิบ (60) วันปฏิทินก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 (กรกฎาคม ค.ศ. 2014) โดยจะต้องตัดสินใจว่าจะต่อสัญญาหรือไม่ ในการแจ้งเตือนจะบอกวิธีการยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งจะให้ไว้ก่อนที่มีการต่อสัญญาขึ้น รวมถึงรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และเงื่อนไขหรือการกำหนดราคาในช่วงระยะเวลาการต่อสัญญา ทั้งนี้ การยกเลิกข้อตกลงก่อนที่จะต่อสัญญาต้องกระทำภายในหกสิบ (60) วันก่อนวันสิ้นสุดการอ่านค่ามาตรวัดของคุณ โดยคุณอาจโทรไปที่เบอร์ 1-888-254-6359 (โทรฟรี) ในเวลาทำการ 8 นาฬิกา ถึง 17 นาฬิกา หรืออาจส่งการแจ้งการยกเลิก โดยระบุว่าคุณต้องการยกเลิกด้วยชื่อเต็มของคุณ ที่อยู่ และหมายเลขบัญชีสาธารณูปโภคไฟฟ้า ไปยังเลขที่ 341 White Pond Dr., Attn: Contract Administration, Akron, OH 44320”

การศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายหรือการให้บริการพลังงานไฟฟ้าข้างต้น จะเห็นได้ว่า รูปแบบของข้อสัญญาดังกล่าวช่วยให้ผู้อ่านเห็นแง่มุมของกฎหมาย

²⁴⁵ Joint Committee on Administrative Rules, "Public Utilities," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <http://www.ilga.gov/JCAR/AdminCode/083/083004120C02400R.html>

²⁴⁶ Ibid.

²⁴⁷ FirstEnergy Corp., "Residential Terms and Conditions," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <https://power2switch.com/switch/document/4413>

ในลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะกฎหมายได้ระบุรายละเอียดให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติตาม ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจจำเป็นต้องร่างสัญญาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนั้น จึงต้องมีกฎหมายที่กำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะเรื่องพลังงานไฟฟ้าดังกล่าวที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้บริโภคอย่างมาก ทั้งนี้ จึงอาจพิจารณาได้ว่าเรื่องการซื้อขายหรือให้บริการไฟฟ้าที่มีข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำได้ มิฉะนั้นแล้ว หากไม่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นมา ผู้บริโภคอาจเกิดความลำบากในการดำเนินการต่อสัญญาเรื่อยๆไป แต่กระนั้น ข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวก็จำเป็นต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายตามที่กล่าวมาแล้วด้วย

2.4.5 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย

รัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นรัฐที่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยมีลักษณะเด่นในหลายประการ ซึ่งพัฒนามาจากรัฐอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำรัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์มาใช้โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับในรัฐของตน หรือมีความโดดเด่นในเรื่องการให้ความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น เช่นนี้แล้ว ในการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเห็นควรศึกษาบทบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนียอีกรัฐหนึ่งประกอบด้วย เพื่อให้ได้เห็นถึงพัฒนาการกฎหมายที่ทันสมัยและสอดคล้องกับการนำไปใช้ในปัจจุบัน

2.4.5.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนีย

การที่คนในสังคมอยู่ร่วมกันย่อมมีการติดต่อซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างกัน การซื้อขายสินค้าหรือบริการส่วนใหญ่ก็ย่อมมาจากประชาชนที่เป็นผู้บริโภคฝ่ายหนึ่งกับผู้ขายหรือผู้ให้บริการที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจอีกฝ่ายหนึ่ง และเมื่อสังคมมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีก้าวหน้ายิ่งขึ้น ธุรกิจการค้าหรือการบริการที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคก็มีลักษณะที่ทันสมัยมากขึ้นอย่างชัดเจนเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการทำธุรกรรมออนไลน์ต่างๆที่ผู้ประกอบธุรกิจเปิดให้ผู้บริโภค

ร่วมเข้ามาทำสัญญาใช้บริการนั้นด้วย หรือการสมัครรับบริการใดๆที่มีการดำเนินการต่อสัญญากับผู้บริโภค และให้ผู้บริโภคมีโอกาสทดลองใช้บริการนั้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น²⁴⁸ เช่นนี้ เมื่อธุรกรรมในปัจจุบันมีลักษณะที่ทันสมัยขึ้น เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือการบริการอย่างต่อเนื่องที่เข้ามามีบทบาทในข้อสัญญาจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมาควบคุม

ตามสภาพปัญหาปัจจุบัน ข้อเท็จจริงในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2015 มีการฟ้องคดีบริษัท Blue Apron Inc. ที่ทำโปรแกรมเกี่ยวกับอาหาร โดยมีการฟ้องร้องว่าการเรียกเก็บเงินจากโปรแกรมที่แสดงส่วนผสมสำหรับอาหารฟู้ดฟีนกฎหมายการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เพราะไม่มีการให้ข้อมูลเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งกับผู้บริโภค รวมถึง ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการยกเลิกการเป็นสมาชิกนั้นด้วย อีกทั้ง การให้บริการอย่างต่อเนื่องก็ทำโดยปราศจากความยินยอมจากผู้บริโภค แต่ในท้ายที่สุด คดีนี้ยุติลงโดยการตกลงกันในวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 2015²⁴⁹

ทั้งนี้ แนวความคิดที่ทำให้มีการออกกฎหมายมาควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือการบริการอย่างต่อเนื่องในรัฐแคลิฟอร์เนียมาจากการที่ผู้บริโภคกฎหมายต้องการเข้ามาจัดการเรื่องการหักเงินจากบัตรเครดิตของผู้บริโภค ซึ่งการหักเงินจากบัตรเครดิตของผู้บริโภคโดยที่ผู้บริโภคไม่ได้ยินยอมด้วยในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคเกินสมควร²⁵⁰ โดยกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 2010 ซึ่งเริ่มจากในปี ค.ศ. 2009 รัฐแคลิฟอร์เนียได้ผ่านบัญญัติ Senate Bill No. 340 ที่เพิ่มเติมใน ข้อ 9 (เริ่มมาตรา 17600) บทที่ 1 ส่วนที่ 3 หมวดที่ 7 ของ The Business and Professions Code โดยได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการรัฐ ในวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 2009 และยื่นต่อเลขาธิการแห่งรัฐในวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 2009²⁵¹ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมุ่งควบคุมเรื่อง “การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ” และ “บริการอย่างต่อเนื่อง” โดยมุ่งหมายเพื่อป้องกันพลเมืองของรัฐ

²⁴⁸ Briones, J., C. Lopez, and L. Miller, "Websites' Automatic-Renewal Policies Can Lead to Trouble."

²⁴⁹ Benjamin Stein, "Blue Apron and Others Face Spate of Suits under Ca Auto-Renewal Law," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <http://www.infolawgroup.com/2015/08/articles/lawsuit/blue-apron-and-others-face-spate-of-suits-under-ca-auto-renewal-law/>

²⁵⁰ Legislative Counsel's Digest, "Senate Bill No. 340," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: http://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=2009201005B340

²⁵¹ Ibid.

แคลิฟอร์เนียที่ไม่รู้เห็นในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการให้บริการ ซึ่งกฎหมายมีจุดประสงค์ที่จะควบคุมการดำเนินการของผู้ประกอบธุรกิจที่มีการเรียกเก็บเงินโดยอัตโนมัติจากบัตรเครดิตและบัตรเดบิตของผู้บริโภค และมีการให้บริการอย่างต่อเนื่องโดยไม่เหมาะสม²⁵² ดังนั้น ร่างกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 2010 และภายหลังจากนั้นเป็นต้นมา เมื่อมีการใช้บังคับจะทำให้เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายสำหรับธุรกิจใดๆที่ทำการต่อโดยอัตโนมัติหรือการบริการอย่างต่อเนื่องกับผู้บริโภคในรัฐนี้โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติที่จำต้องปฏิบัติตาม²⁵³ ซึ่งในข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่องต้องมีลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจน และต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคในครั้งแรกก่อนที่มีการต่อสัญญานั้นด้วย ทั้งนี้ หากปราศจากความยินยอมของผู้บริโภคในครั้งแรก การต่อโดยอัตโนมัติหรือการบริการอย่างต่อเนื่องจะล้มเหลว และนอกจากนั้นเพื่อให้สิทธิของผู้บริโภคยังคงดำรงอยู่ ผู้ประกอบธุรกิจจำต้องให้ผู้บริโภคเข้าถึงนโยบายการยกเลิก และข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงและเก็บรักษาไว้ได้ ตลอดจนในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอให้บริการอย่างต่อเนื่องที่มีการเรียกเก็บเงิน ภาคธุรกิจจะต้องมีการแจ้งเตือนที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้บริโภคเห็นได้ถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น และข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะยกเลิก อันเป็นความมุ่งหมายสำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีเจตนากำหนดเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะ²⁵⁴

ร่างกฎหมายยังกำหนดให้ในกรณีใดๆที่ภาคธุรกิจส่ง ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดๆให้กับผู้บริโภคภายใต้สัญญาการให้บริการอย่างต่อเนื่องหรือการต่อโดยอัตโนมัติ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคในครั้งแรก ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะถูกถือว่าเป็นการให้โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆแก่ผู้บริโภค²⁵⁵ และในการละเมิดบทบัญญัตินี้ แม้กฎหมายกำหนดให้ไม่

²⁵² Frank Hernandez, "New California Law Imposes Tougher Restrictions on Automatic Renewal and Continuous Service Offers Effective December 1, 2010: Plan Now," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://www.olshanlaw.com/blogs-Advertising-Law-Blog,California-Restrictions-Automatic-Renewal>

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ Legislative Counsel's Digest, "Senate Bill No. 340."

²⁵⁵ Hernandez, F., "New California Law Imposes Tougher Restrictions on Automatic Renewal and Continuous Service Offers Effective December 1, 2010: Plan Now."

เป็นความผิดทางอาญา แต่อย่างไรก็ตาม ภาคธุรกิจก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การบังคับใช้โดยให้มีการเยียวยาทางแพ่งประการใดๆตามที่ระบุไว้²⁵⁶ เป็นต้น

กฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวได้ดึงดูดความสนใจของโจทก์ที่เป็นผู้บริโภคให้มีการฟ้องร้องผู้ประกอบการธุรกิจกันมากขึ้น เช่นเดียวกับกับบทบัญญัติอื่นๆในรัฐแคลิฟอร์เนียที่ออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคมีแรงจูงใจในการรวมตัวกันฟ้องคดีที่มีการเรียกร้องการดำเนินการในระดับเท่ากัน²⁵⁷ เช่นนี้แล้ว บริษัทหรือภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจใดๆในรัฐแคลิฟอร์เนีย จึงจำต้องตระหนักถึงการขอเขตและการบังคับใช้กฎหมายนี้ เพื่อที่จะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้โดยไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการให้บริการอย่างต่อเนื่องเหล่านั้น

2.4.5.2 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายธุรกิจและวิชาชีพ แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 (The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010)

(ก) ความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ตามกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย The Business and Professions Code ที่เพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2010 ในบทที่ 1 ส่วนที่ 3 หมวดที่ 7 ข้อที่ 9 (โดยเริ่มจากมาตรา 17600) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งในมาตรา 17601 (a) แห่ง The Business and Professions Code ดังกล่าว ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การต่อโดยอัตโนมัติ” ไว้หมายถึง การวางแผนการหรือความตกลงที่สมัครชำระเงินหรือข้อตกลงการจัดซื้อที่ถูกต่อโดยอัตโนมัติเมื่อสิ้นสุดตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้โดยให้ข้อตกลงนั้นบังคับใช้ต่อไป²⁵⁸ กล่าวคือ ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ต้องเป็น

²⁵⁶ Ibid.

²⁵⁷ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=d577cce5-592c-49c9-8aaf-0b696afc6b6b>

²⁵⁸ 17601.

For the purposes of this article, the following definitions shall apply:

(a) “Automatic renewal” means a plan or arrangement in which a paid subscription or purchasing agreement is automatically renewed at the end of a definite term for a subsequent term.

การที่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายตกลงร่วมกัน อันเป็นการวางแผนการล่วงหน้าที่สมัครใจยินยอมให้มีการชำระเงินหรือการจัดซื้อระหว่างกันต่อไปเรื่อยๆ และเมื่อถึงระยะเวลาสิ้นสุดในสัญญาก็ให้มีการต่อสัญญาตามข้อตกลงดังกล่าวต่อไปโดยอัตโนมัติ อันเปรียบเสมือนเป็นการลงนามในสัญญาระหว่างกัน²⁵⁹

นอกจากนั้น ตามมาตรา 17601 (e) The Business and Professions Code ได้นิยามคำว่า “บริการอย่างต่อเนื่อง” หมายถึง การวางแผนการหรือความตกลงที่สมัครลงนามหรือการจัดซื้อที่ดำเนินต่อไปจนกว่าผู้บริโภคจะยกเลิกการให้บริการนั้น²⁶⁰ อันจะเห็นได้ว่า ในเรื่องการบริการอย่างต่อเนื่องตามกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่จำเป็นต้องมีเฉพาะเรื่องการซื้อขายสินค้าเท่านั้น แต่อาจมีในเรื่องการบริการได้ โดยทั้งนี้ เรื่องการบริการแสดงออกในลักษณะที่เป็นการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เมื่อคู่สัญญาตกลงสมัครใจร่วมกันวางแผนการให้มีการดำเนินการต่อไปเรื่อยๆ เป็นการให้บริการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิกการใช้บริการนั้น²⁶¹

จากนิยามในมาตรา 17601 ดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในบริบทที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ทำให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการซื้อขายสินค้าหรือในบริการอย่างต่อเนื่องใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจกฎหมายและศึกษากฎหมายให้บรรลุถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างแท้จริง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

(ข) ลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

พิจารณาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในบทบัญญัติ The Business and Professions Code ค.ศ. 2010 ในบทที่ 1 ส่วนที่ 3 หมวดที่ 7 ข้อที่ 9 (โดยเริ่มจากมาตรา 17600) ที่เกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆได้ดังต่อไปนี้

²⁵⁹ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

²⁶⁰ 17601.

(e) “Continuous service” means a plan or arrangement in which a subscription or purchasing agreement continues until the consumer cancels the service.

²⁶¹ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

(1) ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

The Business and Professions Code ค.ศ. 2010 ในบทที่ 1 ส่วนที่ 3 หมวดที่ 7 ข้อที่ 9 (โดยเริ่มจากมาตรา 17600) เป็นกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐแคลิฟอร์เนีย (California's automatic renewal statute) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 2010 โดยนำไปใช้กับกรณีการขายสินค้าและบริการให้กับผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายกำหนดว่า “ผู้บริโภค” หมายถึงปัจเจกบุคคลต่างๆที่แสวงหาหรือได้มาโดยการซื้อหรือเช่าสินค้า บริการ เงินหรือเครดิต สำหรับวัตถุประสงค์ส่วนบุคคล ครอบครัว หรือครัวเรือน ตามมาตรา 17601 (d)²⁶² ดังนั้น ในขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายนี้ จึงต้องเกี่ยวกับการดำเนินการระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจฝ่ายหนึ่งกับผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น หาได้ใช้บังคับระหว่างกิจการที่พัวพันกับผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกันเองไม่

นอกจากนั้น ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตามมาตรา 17601 (a) The Business and Professions Code นิยามความหมายของการต่อโดยอัตโนมัติไว้ว่า เป็นการวางแผนการหรือความตกลงที่สมัครชำระเงินหรือข้อตกลงการจัดซื้อ ที่ถูกต่อโดยอัตโนมัติเมื่อสิ้นสุดตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้โดยให้ข้อตกลงนั้นบังคับใช้ต่อไป²⁶³ และตามมาตรา 17601 (e) The Business and Professions Code นิยามความหมายของการบริการอย่างต่อเนื่องไว้ หมายถึง การวางแผนการหรือความตกลงที่สมัครลงนามหรือการจัดซื้อที่ดำเนินต่อไปจนกว่าผู้บริโภคจะยกเลิกการให้บริการนั้น²⁶⁴ โดยตามนัยความหมายดังกล่าว การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถนำมาใช้บังคับได้กับทั้งเรื่องสินค้าและบริการ ซึ่งการบริการก็อาจมีการตกลงทำสัญญาผูกพันกันให้เป็นการบริการอย่างต่อเนื่องที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการซื้อขายสินค้าได้

²⁶² 17601.

(d) “Consumer” means any individual who seeks or acquires, by purchase or lease, any goods, services, money, or credit for personal, family, or household purposes.

²⁶³ 17601 (a) “Automatic renewal”

²⁶⁴ 17601 (e) “Continuous service”

(2) หลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ข้อกำหนดการเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยหลักตามมาตรา 17601 (b) The Business and Professions Code “ข้อกำหนดการเสนอต่อโดยอัตโนมัติ” ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ดังต่อไปนี้ (1) ข้อตกลงที่สมัครหรือข้อตกลงการจัดซื้อจะต่อออกไปจนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิก²⁶⁵ ซึ่งพิจารณาตาม (1) จะเห็นได้ว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถมีขึ้นในข้อกำหนดการเสนอต่อสัญญาได้ โดยมีการกำหนดให้สัญญาต่อออกไป ซึ่งโดยหลัก สัญญาสามารถต่อได้โดยอัตโนมัติ เว้นแต่ผู้บริโภคจะยกเลิก อันทำให้สัญญานั้นสิ้นสุดลงและไม่มีการต่อสัญญาขึ้นอีก ดังนั้น การที่ผู้บริโภคยกเลิกการต่อสัญญาจึงเป็นข้อยกเว้นของการไม่ให้สัญญาต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเท่านั้น ประกอบกับในนิยามการต่อโดยอัตโนมัติ²⁶⁶และการบริการอย่างต่อเนื่อง²⁶⁷ที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นถึงหลักการของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) เงื่อนไขการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

(3.1) การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ตามมาตรา 17601 (b) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “ข้อกำหนดการเสนอต่อโดยอัตโนมัติ” ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ดังต่อไปนี้

- (1) ข้อตกลงที่สมัครหรือข้อตกลงการจัดซื้อจะต่อออกไป จนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิก
- (2) รายละเอียดของวิธีการยกเลิกที่ใช้กับข้อเสนอ
- (3) การเรียกเก็บเงินที่เกิดขึ้นจากการเรียกเก็บบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภค หรือบัญชีการชำระเงินของบุคคลที่สาม ที่เป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนหรือความตกลงให้

²⁶⁵ 17601.

(b) “Automatic renewal offer terms” means the following clear and conspicuous disclosures:

(1) That the subscription or purchasing agreement will continue until the consumer cancels.

²⁶⁶ 17601 (a) “Automatic renewal”

²⁶⁷ 17601 (e) “Continuous service”

ต่อโดยอัตโนมัติ ในกรณีที่จำนวนค่าใช้จ่ายอาจมีการเปลี่ยนแปลง หากมีการเปลี่ยนแปลงเช่นนั้นต้อง ระบุด้วยว่าจำนวนค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงเป็นเท่าใด ถ้าทราบ

(4) ความยาวของระยะเวลาการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง ถ้าไม่ใช่ กรณีที่ความยาวของระยะเวลาถูกกำหนดโดยผู้บริโภค

(5) ภาระผูกพันในการซื้อขั้นต่ำ ถ้ามี ²⁶⁸

มาตรา 17601 (c) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “ที่ชัดเจน และเห็นได้ชัดแจ้ง” หรือ “อย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดแจ้ง” หมายความว่า ในรูปแบบขนาดใหญ่ กว่าข้อความโดยรอบ หรือในตัวอักษรหรือสีที่ตัดกันกับชนิดของข้อความโดยรอบที่เป็นขนาดเดียวกัน หรือกำหนดออกจากข้อความโดยรอบที่ขนาดเดียวกันโดยสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอื่นๆ ในลักษณะ ที่เห็นได้ชัดโดยมุ่งความสนใจไปที่ภาษา

ในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลเสียง “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” หรือ “อย่างชัดเจน และเห็นได้อย่างชัดแจ้ง” หมายความว่า ในระดับเสียงและจังหวะที่เพียงพอที่จะได้ยินและเข้าใจได้ อย่างเหมาะสม²⁶⁹

²⁶⁸ 17601.

(b) “Automatic renewal offer terms” means the following clear and conspicuous disclosures:

(1) That the subscription or purchasing agreement will continue until the consumer cancels.

(2) The description of the cancellation policy that applies to the offer.

(3) The recurring charges that will be charged to the consumer’s credit or debit card or payment account with a third party as part of the automatic renewal plan or arrangement, and that the amount of the charge may change, if that is the case, and the amount to which the charge will change, if known.

(4) The length of the automatic renewal term or that the service is continuous, unless the length of the term is chosen by the consumer.

(5) The minimum purchase obligation, if any.

²⁶⁹ 17601.

(c) “Clear and conspicuous” or “clearly and conspicuously” means in larger type than the surrounding text, or in contrasting type, font, or color to the surrounding text of the same size, or set off from the surrounding text of the same size by symbols or other marks, in a manner that clearly calls attention to the language. In the case of an audio disclosure, “clear and conspicuous” and “clearly and conspicuously” means in a volume and cadence sufficient to be readily audible and understandable.

พิจารณาเรื่องการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ ตามนิยามในมาตรา 17601 (b) ประกอบกับมาตรา 17601 (c) The Business and Professions Code ซึ่งตามมาตรา 17601 (b) ได้กำหนดให้ข้อกำหนดการเสนอต่อโดยอัตโนมัตินั้นจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจน และเห็นได้ชัดแจ้งในรายละเอียดเรื่องต่างๆ ทั้งข้อตกลงในสัญญาที่จะต่อออกไป จนกระทั่งผู้บริโภค จะยกเลิก อันเป็นการเปิดเผยให้ผู้บริโภคทราบถึงลักษณะของสัญญาที่ใช้บังคับ รวมถึง รายละเอียด วิธีการยกเลิกที่ใช้กับข้อเสนอดังกล่าวนั้นด้วย²⁷⁰ และในกรณีที่มีการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือ บัตรเดบิตของผู้บริโภค หรือบัญชีการชำระเงินของบุคคลที่สาม ที่เป็นส่วนหนึ่งของการตกลงให้ต่อโดย อัตโนมัติ ต้องมีการแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้ง และหากมีกรณีที่จำนวนค่าใช้จ่ายมีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะต้องระบุถึงจำนวนค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นด้วย²⁷¹ อีกทั้ง ในเรื่อง ระยะเวลาของการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง หากเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็น ผู้กำหนด ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นก็ต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบ โดยในเรื่องระยะเวลาดังกล่าวกฎหมาย ยกเว้นให้เฉพาะในกรณีที่ความยาวของระยะเวลาถูกกำหนดโดยผู้บริโภคเท่านั้น เนื่องจากผู้บริโภค ได้รับรู้ระยะเวลานั้นแล้ว²⁷² สุดท้ายเรื่องภาระผูกพันในการซื้อขั้นต่ำ ถ้าหากผู้ประกอบการกำหนด ภาระผูกพันให้ผู้บริโภคต้องซื้อขั้นต่ำเป็นจำนวนเท่าใด ผู้ประกอบการธุรกิจก็มีหน้าที่ที่ต้องแจ้งให้ผู้บริโภค ทราบหากมีข้อกำหนดเช่นนี้ ซึ่งกฎหมายเห็นว่าเรื่องดังกล่าวข้างต้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและ กระทบต่อผู้บริโภค จึงควรให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงข้อกำหนดนั้นให้แน่ชัดก่อน โดยผู้ประกอบการต้อง เป็นผู้ที่มีหน้าที่เปิดเผยให้ผู้บริโภคทราบอย่างชัดเจนและให้ผู้บริโภคสามารถเห็นได้อย่างชัดแจ้ง²⁷³

พิจารณาการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง กฎหมายดังกล่าวได้ให้นิยามไว้ในมาตรา 17601 (c) The Business and Professions Code โดยกำหนดว่า “ที่ชัดเจนและ เห็นได้ชัดแจ้ง” หรือ “อย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดแจ้ง” หมายความว่า กรณีการเปิดเผยข้อมูลให้ ผู้ประกอบการเขียนข้อกำหนดการเสนอต่อโดยอัตโนมัติที่กล่าวมาแล้วนั้นในรูปแบบอักษรที่ขนาดใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือในตัวอักษรหรือสีที่ตัดกันกับชนิดของข้อความโดยรอบที่เป็นขนาด เดียวกัน หรือกำหนดออกจากข้อความโดยรอบที่ขนาดเดียวกันโดยสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอื่นๆใน

²⁷⁰ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

²⁷¹ Ibid.

²⁷² Ibid.

²⁷³ Ibid.

ลักษณะที่เห็นได้ชัดโดยมุ่งความสนใจไปที่ภาษา ทั้งนี้ กฎหมายต้องการให้ในการร่างสัญญาที่โดยส่วนมากฝ่ายผู้ประกอบการจะเป็นผู้ร่างสัญญานำมาใช้กับผู้บริโภค โดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ร่างสัญญาให้ชัดเจน และให้ผู้บริโภคสามารถเห็นถึงข้อสัญญาเหล่านั้นได้²⁷⁴ มิใช่ระบุข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญของข้อกำหนดการเสนอต่อสัญญาดังกล่าวในตัวอักษรที่มีขนาดเล็กหรือซ่อนอยู่ในเนื้อหาของสัญญาที่มีมากมายจนอาจทำให้ผู้บริโภคไม่เห็นถึงข้อกำหนดนั้น

ตัวอย่าง คดีความในช่วงต้นเดือนมีนาคม ค.ศ. 2015 มี 2 คดีในเขตทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งฟ้อง Birchbox Inc.²⁷⁵ ที่ประกอบกิจการให้บริการเรื่องความสวยความงาม โดยบริษัทจะส่งมอบผลิตภัณฑ์ความงามให้กับลูกค้าซึ่งเป็นผู้ใช้บริการในแต่ละเดือน ต่อมาในวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 2015 มีการรวมทั้ง 2 คดีเข้าไว้ด้วยกัน และในวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 โจทก์ได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง โดยในคดีนี้ โจทก์ทั้งสองสมัครเป็นสมาชิกรายเดือน ซึ่งแม้ว่าจะใช้ชื่อให้ดูเหมือนการสมัครสมาชิก แต่โจทก์อ้างว่าบริษัท Birchbox Inc. ได้ละเมิดกฎหมายการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและกฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมของรัฐแคลิฟอร์เนีย เพราะบริษัทไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง อีกทั้ง บริษัทยังไม่ได้รับความยินยอมจากลูกค้าในการต่อสัญญาบริการโดยอัตโนมัตินั้นก่อน ซึ่งในการร้องเรียนโจทก์อ้างว่าโจทก์ควรจะได้รับรู้ข้อมูลในรูปแบบตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือในชนิดตัวอักษรหรือสีที่ตัดกันกับข้อความโดยรอบที่มีขนาดเดียวกัน หรือกำหนดให้เด่นออกจากข้อความโดยรอบด้วยการใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายใดๆ และมีมืออยู่ในระหว่างขั้นตอนการชำระเงิน แทนที่จะถูกรวมอยู่ในเว็บไซต์ที่เป็นส่วนของข้อกำหนดและเงื่อนไข แต่ภายหลังในคดีนี้ คู่กรณีทุกฝ่ายได้ร่วมกันไกล่เกลี่ยในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 2015 และมีการรอกการไกล่เกลี่ยนั้นจนถึงวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ซึ่งมีการนัดไกล่เกลี่ยกันไปเรื่อยๆ²⁷⁶

สำหรับในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลเสี่ยง การเปิดเผยข้อมูล “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” หรือ “อย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดแจ้ง” ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการต้องมีการเปิดเผยข้อมูลด้วยเสียงในระดับเสียงและจังหวะที่เพียงพอที่ผู้บริโภคจะได้ยินและเข้าใจสาระเหล่านั้น

²⁷⁴ Meegan B. Brooks, "2nd Wave of Auto-Renewal Lawsuits Attack Business Model," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://www.law360.com/articles/687618/2nd-wave-of-auto-renewal-lawsuits-attack-business-model>

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Ibid.

ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถแสดงความยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ โดยผู้บริโภคสามารถรับรู้ถึงข้อกำหนดดังกล่าวมาเป็นอย่างดีแล้ว²⁷⁷

เรื่องการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ รวมถึงสาระสำคัญในเนื้อหาของ การต่อสัญญาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ดังนั้น หากผู้ประกอบการธุรกิจไม่แสดงไว้ให้ชัดเจนจะมีผล ตามมาตรา 17602 (a) (1) The Business and Professions Code ที่บัญญัติว่า “เป็นความไม่ชอบ ด้วยกฎหมายสำหรับภาคธุรกิจที่ให้ข้อเสนอการต่อโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอการบริการอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้บริโภคในรัฐนี้ โดยกระทำการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) ภาคธุรกิจล้มเหลวในการแสดงข้อกำหนด เสนอต่อโดยอัตโนมัติหรือข้อกำหนดเสนอการบริการอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ก่อนที่จะทำการสมัคร หรือภาคธุรกิจล้มเหลวในการแสดงข้อตกลงการจัดซื้อที่ครบถ้วนและอยู่ใกล้กับ ข้อเรียกร้องที่ขอความยินยอมในคำเสนอหรือในกรณีที่ข้อเสนอผ่านทางเสียงอยู่ในระยะใกล้เพื่อขอ ความยินยอมในคำเสนอ”²⁷⁸ กล่าวคือ ถ้าหากผู้ประกอบการธุรกิจมิได้มีการแสดงข้อกำหนดเสนอต่อโดย อัตโนมัติหรือข้อกำหนดเสนอการบริการอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งในตอนแรก และต้องแสดงให้เห็นถึงข้อกำหนดการต่อโดยอัตโนมัติในระยะใกล้กับข้อความที่ขอความยินยอมใน ข้อเสนอการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอการบริการอย่างต่อเนื่อง หรือในกรณีมีการเสนอผ่านทาง เสียงเพียงระยะใกล้แก่ผู้บริโภค อันทำให้ผู้บริโภคอาจไม่ได้ยินถึงข้อกำหนดการต่อสัญญานั้น การ กระทำดังกล่าวจะส่งผลให้การแสดงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอการบริการอย่าง ต่อเนื่องเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย และภาคธุรกิจใดๆ ที่ดำเนินการฝ่าฝืนกฎหมายนี้ บทบัญญัติของ กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติไว้ให้เป็นการกระทำที่ไม่ชอบซึ่งจะมีผลในเรื่องการฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป²⁷⁹

²⁷⁷ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

²⁷⁸ 17602.

(a) It shall be unlawful for any business making an automatic renewal or continuous service offer to a consumer in this state to do any of the following:

(1) Fail to present the automatic renewal offer terms or continuous service offer terms in a clear and conspicuous manner before the subscription or purchasing agreement is fulfilled and in visual proximity, or in the case of an offer conveyed by voice, in temporal proximity, to the request for consent to the offer.

²⁷⁹ Perrie Weiner *et al.*, "California Automatic Renewal Class Action Lawsuits on the Rise," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://legalsolutions.thomsonreuters.com/law-products/news-views/corporate-counsel/california-automatic-renewal-class-action-lawsuits-on-the-rise>

(3.2) ความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

เรื่องความยินยอมของผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญในกฎหมายฉบับนี้อย่างมาก ตาม The Business and Professions Code มาตรา 17600 ซึ่งเป็นบทบัญญัติมาตราแรกของเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการบริการอย่างต่อเนื่อง ได้ระบุความมุ่งหมายไว้ชัดเจนว่าเป็น “ความตั้งใจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะยุติการดำเนินการในการเรียกเก็บเงินอย่างต่อเนื่องของบัตรเครดิต หรือ บัตรเดบิตของผู้บริโภค หรือบัญชีการชำระเงินของบุคคลที่สามโดยที่ปราศจากความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากผู้บริโภคสำหรับการจัดส่งสินค้าอย่างต่อเนื่องหรือการให้บริการอย่างต่อเนื่อง”²⁸⁰ อีกทั้ง ในการบัญญัติกฎหมาย วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายนี้ก็เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยปราศจากความยินยอมตามที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนีย เรื่องความยินยอมของผู้บริโภคจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา²⁸¹

นอกจากนั้น มาตรา 17602 (a) (2) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “เป็นความไม่ชอบด้วยกฎหมายสำหรับภาคธุรกิจที่ให้ข้อเสนอการต่อโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอการบริการอย่างต่อเนื่องสำหรับผู้บริโภคในรัฐนี้ โดยกระทำการต่างๆดังต่อไปนี้ (2) การเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภค หรือบัญชีของผู้บริโภคกับบุคคลที่สาม สำหรับการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่องโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อนในตอนแรกถึงการตกลงที่มีข้อกำหนดเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือข้อกำหนดเสนอบริการอย่างต่อเนื่อง”²⁸² จาก

²⁸⁰ 17600.

It is the intent of the Legislature to end the practice of ongoing charging of consumer credit or debit cards or third party payment accounts without the consumers' explicit consent for ongoing shipments of a product or ongoing deliveries of service.

²⁸¹ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

²⁸² 17602.

(a) It shall be unlawful for any business making an automatic renewal or continuous service offer to a consumer in this state to do any of the following:

(2) Charge the consumer's credit or debit card or the consumer's account with a third party for an automatic renewal or continuous service without first obtaining the consumer's affirmative consent to the agreement containing the automatic renewal offer terms or continuous service offer terms.

บทบัญญัติดังกล่าว ในการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภค หรือบัญชีของผู้บริโภคกับบุคคลที่สามสำหรับการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคในครั้งแรกที่ตกลงตามข้อกำหนดเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือข้อกำหนดเสนอบริการอย่างต่อเนื่องนั้นก่อน มิฉะนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะกฎหมายต้องการให้มีการยืนยันความยินยอมของผู้บริโภค²⁸³ แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการยืนยันความยินยอม กฎหมายก็ได้กำหนดเรื่องการยืนยันความยินยอมไว้ว่าต้องเป็นประการใด เช่นนี้ จึงเป็นหน้าที่ของศาลที่เป็นผู้มีอำนาจตัดสินตามพยานหลักฐาน โดยพิเคราะห์ถึงพยานหลักฐานที่จำเป็นสำหรับพิจารณาการตัดสินใจของผู้บริโภคว่าเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญานั้นหรือไม่²⁸⁴ ซึ่งการยืนยันความยินยอมในบางกรณีจะถูกแสดงออกให้เห็นว่าผู้บริโภคมีเจตนาถือเอาตามข้อตกลงดังกล่าว เช่น มีการคลิกที่ยอมรับ ซึ่งเท่ากับมีการเข้าถึงข้อตกลงและไม่คัดค้าน²⁸⁵ หรือมีการกดตกลงยอมรับข้อตกลงดังกล่าวอย่างชัดแจ้ง เป็นต้น ดังนั้น บริษัทผู้ประกอบการต่างๆจึงต้องให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่แสดงว่าผู้บริโภคได้รับความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขของการเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และผู้บริโภคได้ให้ความยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นแล้วก่อนที่บริษัทจะเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภค จึงจะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย²⁸⁶

เมื่อพิจารณาตามประวัติความเป็นมาในการฟ้องคดีในรัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐแคลิฟอร์เนียได้กลายเป็นสนามทดสอบสำหรับการฟ้องคดีเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ²⁸⁷ โดยเมื่อปลายปี ค.ศ. 2013 มีการฟ้องคดีที่สำคัญโดยพลเมืองแพซาดินา ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ที่ยื่นฟ้อง the music-streaming service Spotify USA Inc.²⁸⁸ ภายใต้กฎหมายการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐ

²⁸³ Weiner, P. *et al.*, "California Automatic Renewal Class Action Lawsuits on the Rise."

²⁸⁴ Brooks, M. B., "2nd Wave of Auto-Renewal Lawsuits Attack Business Model."

²⁸⁵ See, e.g., *Specht v. Netscape Comms.*, 306 F.3d 17, 34 (2d. Cir. 2002) (applying California law).

²⁸⁶ Whiteford Taylor Preston LLP, "Automatic Renewal of Membership Dues and Recurring Credit Card Payment Laws," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://www.wtplaw.com/documents/2015/12/automatic-renewal-of-membership-dues-and-recurring-credit-card-payment-laws>

²⁸⁷ Richard B. Lapp and Joseph V. Marra, "California's Automatic Subscription Renewal Law Poised to Fuel Class Action Lawsuits," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://www.seyfarth.com/publications/OMM042814-LE2>

²⁸⁸ *Bleak v. Spotify USA Inc.* (N. D. Cal. Case No. CV-13-5653)

แคลิฟอร์เนีย ซึ่งโจทก์อ้างว่าบริษัทไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจนในการเรียกเก็บเงินจากลูกค้า โดยโจทก์ไม่ได้ยินยอมให้มีการต่อโดยอัตโนมัติหลังจากที่มีการทดลองใช้ฟรีเริ่มต้น แต่จำเลยที่เป็นผู้ให้บริการเพลงกลับเรียกเก็บเงินจากบัตรสมาชิกที่เป็นบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิต หรือบัตรสมาชิกที่เป็นบัญชีของบุคคลที่สามสำหรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้รับการยืนยันความยินยอมในข้อตกลงที่มีข้อเสนอต่อโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอบริการอย่างต่อเนื่องนั้นจากโจทก์

ในคดีดังกล่าว แม้โจทก์จะเป็นผู้ฟ้องคดีเพียงคนเดียว แต่การฟ้องคดีของโจทก์ส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญ เพราะมีพลเมืองในรัฐแคลิฟอร์เนียมากกว่า 35,000 คน ที่ต้องรับการให้บริการที่มีปัญหานี้²⁸⁹ และผู้บริโภคที่ใช้บริการอับเกรด Spotify Premium ในคอมพิวเตอร์ก็จำเป็นต้องจ่ายเงินไม่น้อยกว่า 9.75 เหรียญสหรัฐต่อการต่อสัญญาในแต่ละครั้ง ซึ่งรวมแล้วก็เป็นเงินจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม ผลสุดท้ายในคดีนี้มีการใช้วิธีการทางอนุญาโตตุลาการมาบังคับตามข้อกำหนดของ Spotify's terms of use²⁹⁰

ในปี ค.ศ. 2014 พลเมืองในเมืองซานฟรานซิสโกได้ฟ้องผู้ให้บริการ cloud-storage provider Dropbox Inc. โดยอ้างว่าเขาไม่ได้ยินยอมให้มีการต่อโดยอัตโนมัติเมื่อมีการอัปเดตบัญชีพื้นฐานของเขาให้สมัครกลายเป็น "Pro"²⁹¹

ในปี ค.ศ. 2014 เช่นเดียวกัน โจทก์เป็นพลเมืองในเบเวอร์ลีฮิลล์ ได้ฟ้อง video-streaming service Hulu LLC หลังจากที่เขาได้ใช้งานการทดลองใช้ฟรีหนึ่งสัปดาห์ และเขาไม่ได้ยินยอมยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนั้น²⁹²

ในคดีเหล่านี้ มีการขอให้ชดใช้ความเสียหาย โดยโจทก์ขอให้มีการกลับคืนสู่ฐานะเดิมโดยให้บริษัทผู้ประกอบการคืนเงินจากจำนวนเงินทั้งหมดที่บริษัทผู้ประกอบการได้รับผ่านการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่ได้รับความยินยอม²⁹³ รวมถึงในหลักการที่ว่าสินค้าดังกล่าวเป็นการให้โดย

²⁸⁹ Lapp, R. B. and J. V. Marra, "California's Automatic Subscription Renewal Law Poised to Fuel Class Action Lawsuits."

²⁹⁰ Bleak v. Spotify USA Inc. (N. D. Cal. Case No. CV-13-5653)

²⁹¹ Goldman v. Dropbox Inc.

²⁹² Kruger v. Hulu LLC.

²⁹³ Briones, J., C. Lopez, and L. Miller, "Websites' Automatic-Renewal Policies Can Lead to Trouble."

ไม่มีเงื่อนไขใดๆ²⁹⁴ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไป และ ตามคำสั่งศาลและแถลงการณ์ภายใต้ the Automatic Renewal Law (ARL) และ California Consumer Legal Remedies Act ซึ่งจะมีผลต่อการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย²⁹⁵

ทั้งนี้ ในทางกลับกันผู้บริโภคทั้งหลายก่อนที่จะให้ความยินยอมใดๆก็จำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อกำหนดเหล่านั้นให้ชัดเจนก่อน เมื่อผู้บริโภคให้ความยินยอมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการบริการอย่างต่อเนื่องนั้นแล้ว ผู้บริโภคจะมาอ้างทีหลังว่าไม่ประสงค์จะต่อสัญญามีได้ และหากผู้ประกอบการดำเนินการต่อโดยอัตโนมัติตามข้อกำหนดในสัญญาและได้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างครบถ้วนแล้ว การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการบริการอย่างต่อเนื่องก็สามารถเกิดขึ้นได้

(4) ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

เรื่องระยะเวลาการต่อสัญญาเป็นการเปิดกว้างให้คู่สัญญาตกลงกัน กฎหมายมิได้จำกัดระยะเวลาของสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติเอาไว้ ทั้งนี้ สัญญาที่ต่อขึ้นจะมีผลบังคับใช้เป็นเวลานานเท่าใดขึ้นอยู่กับข้อตกลงในสัญญาเช่นเดียวกับกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ ซึ่งในบทบัญญัติของกฎหมายเพียงแต่เข้ามาควบคุมในเรื่องข้อกำหนดการเสนอต่อโดยอัตโนมัติเท่านั้นที่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ตามมาตรา 17601 (b) (4) The Business and Professions Code ซึ่งบัญญัติว่า ต้องมีการเปิดเผยถึง “ความยาวของระยะเวลาการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง ถ้าไม่ใช่กรณีที่มีความยาวของระยะเวลาถูกกำหนดโดยผู้บริโภค”²⁹⁶ กล่าวคือ ถ้าหากผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดความยาวของระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการต้องเปิดเผยเรื่องระยะเวลาให้ชัดเจนและให้ผู้บริโภคสามารถเห็นได้

²⁹⁴ Ibid.

²⁹⁵ Lapp, R. B. and J. V. Marra, "California's Automatic Subscription Renewal Law Poised to Fuel Class Action Lawsuits."

²⁹⁶ 17601.

(a) "Automatic renewal offer terms" means the following clear and conspicuous disclosures:

(4) The length of the automatic renewal term or that the service is continuous, unless the length of the term is chosen by the consumer.

อย่างชัดเจน²⁹⁷ ในทางกลับกัน ถ้าหากผู้บริโภคเป็นผู้กำหนดความยาวของระยะเวลาการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคย่อมทราบถึงระยะเวลาเหล่านั้นอยู่แล้ว จึงไม่ใช่หน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องเปิดเผยข้อมูลเรื่องระยะเวลาดังกล่าวอีก

(5) การเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

มาตรา 17602 (c) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “ในกรณีที่ มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของข้อกำหนดการต่อโดยอัตโนมัติ หรือ ข้อเสนอการบริการอย่างต่อเนื่องที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคในรัฐนี้ ภาคธุรกิจจะต้องให้มีการแจ้งเตือนที่ชัดเจนและที่เห็นได้ชัดแจ้งในการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญแก่ผู้บริโภค และให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะยกเลิกในลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถเก็บรักษานั้นไว้ได้”²⁹⁸

มาตรา 17602 (d) (2) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “บทบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องดำเนินการเฉพาะก่อนที่การสั่งซื้อครั้งแรกสำหรับการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่องจะเสร็จสิ้น ยกเว้นดังต่อไปนี้ (2) ข้อกำหนดในข้อ (c) ต้องกระทำก่อนที่จะมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ”²⁹⁹

ตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการต่างๆต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในข้อกำหนด รวมถึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการยกเลิกเหล่านั้นให้ผู้บริโภคทราบอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ในเวลาก่อนที่จะมีการ

²⁹⁷ Hernandez, F., "New California Law Imposes Tougher Restrictions on Automatic Renewal and Continuous Service Offers Effective December 1, 2010: Plan Now."

²⁹⁸ 17602.

(c) In the case of a material change in the terms of the automatic renewal or continuous service offer that has been accepted by a consumer in this state, the business shall provide the consumer with a clear and conspicuous notice of the material change and provide information regarding how to cancel in a manner that is capable of being retained by the consumer.

²⁹⁹ 17602.

(d) The requirements of this article shall apply only prior to the completion of the initial order for the automatic renewal or continuous service, except as follows:

(2) The requirement in subdivision (c) shall be fulfilled prior to implementation of the material change.

ดำเนินการเปลี่ยนแปลง โดยการแจ้งเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจนให้เป็นที่ไปตาม
 นิยามมาตรา 17601 (c)³⁰⁰ นอกจากนี้ การที่ภาคธุรกิจต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะยกเลิก ภาค
 ธุรกิจต้องกระทำในลักษณะที่ให้ผู้บริโภคสามารถเก็บรักษาข้อมูลนั้นไว้ได้ กล่าวคือ ต้องให้ข้อมูลนั้น
 อยู่ในมือของผู้บริโภค ในระยะเวลาก่อนที่จะมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ ซึ่งในกรณีนี้
 ผู้ประกอบธุรกิจหรือภาคธุรกิจต่างๆไม่จำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการทำสัญญา³⁰¹

(6) การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

มาตรา 17602 (a) (3) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “เป็น
 ความไม่ชอบด้วยกฎหมายสำหรับภาคธุรกิจที่ให้ออเสนอการต่อโดยอัตโนมัติหรือข้อเสนอการบริการ
 อย่างต่อเนื่องสำหรับผู้บริโภคในรัฐนี้ โดยกระทำการต่างๆดังต่อไปนี้ (3) ภาคธุรกิจล้มเหลวในการจัด
 ให้ข้อมูล ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดเสนอต่อโดยอัตโนมัติหรือเสนอบริการอย่างต่อเนื่อง นโยบายการยกเลิก
 และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการยกเลิก ในลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถมีเก็บไว้ ถ้าข้อเสนอรวมถึงการ
 ทดลองใช้ฟรี ภาคธุรกิจจะต้องเปิดเผยให้ทราบถึงวิธีการในการยกเลิกและยอมให้ผู้บริโภคยกเลิกได้
 ก่อนที่ผู้บริโภคจะจ่ายค่าสินค้าหรือบริการนั้น”³⁰²

มาตรา 17602 (b) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “ภาคธุรกิจ
 ที่กระทำการต่อโดยอัตโนมัติหรือเสนอบริการอย่างต่อเนื่อง จะต้องให้หมายเลขโทรศัพท์โทรฟรี ที่อยู่
 e-mail ที่อยู่ทางไปรษณีย์ เฉพาะกรณีที่ผู้ขายเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคโดยตรง หรืออาจใช้กลไกใน

³⁰⁰ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

³⁰¹ Ibid.

³⁰² 17602.

(a) It shall be unlawful for any business making an automatic renewal or continuous service offer to a consumer in this state to do any of the following:

(3) Fail to provide an acknowledgment that includes the automatic renewal or continuous service offer terms, cancellation policy, and information regarding how to cancel in a manner that is capable of being retained by the consumer. If the offer includes a free trial, the business shall also disclose in the acknowledgment how to cancel and allow the consumer to cancel before the consumer pays for the goods or services.

การยกเลิกอื่นๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อเวลา และง่ายต่อการใช้งาน ซึ่งจะถูกลบรายชื่อในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ในข้อ (a) (3)³⁰³

พิจารณาการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค ตามมาตรา 17602 (a) (3) The Business and Professions Code ภาคธุรกิจจะต้องให้ผู้บริโภคทราบว่ามีการกำหนดเสนอต่อโดยอัตโนมัติหรือเสนอบริการอย่างต่อเนื่อง นโยบายการยกเลิก และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการยกเลิก ที่สำคัญการรับรู้จะต้องให้ในลักษณะที่เป็นความสามารถในการเก็บรักษาไว้โดยผู้บริโภค กล่าวคือ ให้ผู้บริโภคมีเก็บไว้กับตัว และ นอกจากนั้นภาคธุรกิจยังคงต้องสร้างความสะดวกให้กับผู้บริโภคในการยกเลิกการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการให้หมายเลขโทรศัพท์ที่ผู้บริโภคสามารถโทรมายกเลิกได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือผ่านทาง e-mail address ของบริษัท หรือข้อมูลที่อยู่ทางไปรษณีย์ของบริษัท ในการที่ผู้บริโภคสามารถมาดำเนินการหรือส่งจดหมายมาบอกกล่าวยกเลิกข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่องนั้นได้ หรือ ผู้ประกอบธุรกิจอาจใช้ช่องทางวิธีดำเนินการอื่นใดที่มีประสิทธิภาพ ทันเวลาและง่ายต่อการยกเลิกนั้นก็ได้ เพื่อให้ข้อมูลต่างๆเหล่านี้ถึงแก่ผู้บริโภค ตามมาตรา 17602 (b) ประกอบ (a) (3) The Business and Professions Code³⁰⁴

สำหรับการดำเนินการตามมาตรา 17602 (a) (3) The Business and Professions Code กฎหมายกำหนดช่วงระยะเวลาในการดำเนินการไว้ ซึ่งมาตรา 17602 (d) (1) The Business and Professions Code บัญญัติว่า “บทบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องดำเนินการเฉพาะก่อนที่การสั่งซื้อครั้งแรกสำหรับการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่องจะเสร็จสิ้น ยกเว้นดังต่อไปนี้ (1) ข้อกำหนดในข้อ (a) (3) ซึ่งอาจจะถูกทำให้สำเร็จในภายหลังจากการสั่งซื้อครั้งแรกเสร็จสิ้น”³⁰⁵

³⁰³ 17602.

(b) A business making automatic renewal or continuous service offers shall provide a toll-free telephone number, electronic mail address, a postal address only when the seller directly bills the consumer, or another cost-effective, timely, and easy-to-use mechanism for cancellation that shall be described in the acknowledgment specified in paragraph (3) of subdivision (a).

³⁰⁴ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

³⁰⁵ 17602.

(d) The requirements of this article shall apply only prior to the completion of the initial order for the automatic renewal or continuous service, except as follows:

กล่าวคือ ในการที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องจัดให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในนโยบายการยกเลิกข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการให้บริการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการยกเลิกต่างๆ ผู้ประกอบการธุรกิจอาจจะดำเนินการแจ้งข้อมูลในภายหลังจากที่ผู้บริโภคสั่งซื้อสินค้าหรือบริการในครั้งแรกเสร็จสิ้นแล้วก็ได้ โดยกฎหมายมิได้บังคับผู้ประกอบการในการให้ข้อมูลดังกล่าวแก่ผู้บริโภคให้เสร็จในคราวแรกที่มีการทำสัญญากัน³⁰⁶ แต่ทั้งนี้ก็ต้องพิจารณาว่า ในการให้ข้อมูลการยกเลิกควรจะต้องกระทำก่อนที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการให้บริการอย่างต่อเนื่องที่สืบเนื่องมาจากสัญญา มิฉะนั้นแล้ว ผู้บริโภคจะไม่สามารถใช้สิทธิยกเลิกการดำเนินการดังกล่าวได้โดยสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของกฎหมายที่มุ่งให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค³⁰⁷

นอกจากนั้น ตามมาตรา 17602 (a) (3) The Business and Professions Code ยังครอบคลุมถึงกรณีการให้ทดลองใช้ฟรีด้วย ซึ่งการที่ภาคธุรกิจให้ผู้บริโภคทดลองใช้สินค้าหรือบริการใดๆโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการทดลองใช้แล้ว ภาคธุรกิจจะดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือให้บริการนั้นอย่างต่อเนื่องไป กฎหมายจึงมาคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีดังกล่าว เพื่อเปิดช่องทางแก่ผู้บริโภคในการดำเนินการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและบริการอย่างต่อเนื่องเหล่านั้น โดยกำหนดให้ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลให้ผู้บริโภคทราบถึงวิธีการในการยกเลิก รวมทั้งต้องยอมให้ผู้บริโภคสามารถยกเลิกได้ก่อนที่ผู้บริโภคจะจ่ายค่าสินค้าหรือบริการด้วย³⁰⁸

ตัวอย่างคดี Tinder Inc.³⁰⁹ ในช่วงปลายเดือนเมษายน ค.ศ. 2015 ณ เขตภาคกลางของรัฐแคลิฟอร์เนีย โจทก์ได้อ้างว่า เมื่อเขาถูกเปลี่ยนจากการได้รับบริการฟรีเป็นการเรียกเก็บเงินค่าบริการรายเดือน โดยที่ผู้ประกอบการมิได้มีการเปิดเผยถึงการสมัครการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติให้เขาทราบอย่างชัดเจน และไม่มีการเปิดเผยว่าจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในแต่ละเดือน อีกทั้ง มิได้

(1) The requirement in paragraph (3) of subdivision (a) may be fulfilled after completion of the initial order.

³⁰⁶ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

³⁰⁷ Ibid.

³⁰⁸ Ibid.

³⁰⁹ Brandon Lowrey, "Tinder App Pricing Burns Men, Older Daters, User Alleges," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: http://www.law360.com/articles/649279/tinder-app-pricing-burns-men-older-daters-user-alleges?article_related_content=1

ระบุถึงวิธีการยกเลิกใดๆให้ทราบ แต่กลับมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาการทดลองใช้ฟรีนั้น ทำให้โจทก์ถูกบังคับให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและไม่อาจยกเลิกการต่อสัญญานั้นได้ ซึ่งในคดีนี้มีการขึ้นสู่ศาลสูงของเมืองลอสแอนเจลิส โดยแสดงชัดว่าโจทก์ต้องมีสิทธิได้รับการเปิดเผยข้อมูลและได้ทราบถึงวิธีการตามสัญญา ตลอดจนวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาเหล่านั้นโดยชัดเจน

(7) การฝ่าฝืนกฎหมาย

บทบัญญัติของกฎหมาย The Business and Professions Code ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตามมาตรา 17604 กล่าวถึง เรื่องความรับผิดจากการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยวางหลักว่า “(a) ถึงแม้จะมีมาตรา 17534 การฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ไม่ได้เป็นความผิดทางอาญา แต่อย่างไรก็ตาม การเยียวยาทางแพ่งต่างๆอาจจะถูกนำไปใช้กับการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ได้

(b) ถ้าภาคธุรกิจดำเนินการสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายนี้โดยสุจริต อันทำให้ไม่ต้องมีประเด็นเรื่องการเยียวยาทางแพ่ง”³¹⁰

กล่าวคือ ในเรื่องความรับผิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนี้ ตามมาตรา 17604 ได้อ้างถึงมาตรา 17534 ที่ให้การฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ไม่ได้เป็นความผิดทางอาญา ซึ่งถึงแม้ว่าการฝ่าฝืนกฎหมายจะไม่เป็นความผิดทางอาญา แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ให้นำเรื่องการเยียวยาทางแพ่งต่างๆมาใช้ในการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ได้ เช่น กฎหมายให้โจทก์อ้างสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 17200 แห่ง The Business and Professions Code ได้ เป็นต้น³¹¹

แต่ทั้งนี้ หากปรากฏว่าภาคธุรกิจได้ดำเนินการสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายโดยสุจริต บทบัญญัติตามมาตรา 17604 (b) The Business and Professions Code จึงกำหนดให้ไม่ต้องมีประเด็นเรื่องการเยียวยาทางแพ่ง อันเนื่องจากกฎหมายได้คุ้มครองการกระทำที่สุจริต โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือบริษัทใดๆที่พยายามปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ ไม่ต้องมีความรับผิดในทางแพ่งด้วย

³¹⁰ 17604.

(a) Notwithstanding Section 17534, a violation of this article shall not be a crime. However, all available civil remedies that apply to a violation of this article may be employed.

(b) If a business complies with the provisions of this article in good faith, it shall not be subject to civil remedies.

³¹¹ King & Spalding LLP, "California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action Litigation."

แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว อธิบายเพียงว่าให้บริษัทที่พยายามดำเนินการตามกฎหมายด้วยความสุจริตไม่ต้องมีประเด็นเรื่องการเยียวยาทางแพ่ง แต่กลับไม่ได้อธิบายว่าการกระทำที่กฎหมายคุ้มครองว่าทำด้วยความสุจริตมีลักษณะเช่นใด หรือมีสิ่งใดเป็นเครื่องวัดความสุจริต ซึ่งยังคงไม่มีความชัดเจน³¹² แต่กระนั้น การมีอยู่ของหลักการพื้นฐานเรื่องความสุจริตมาจากการปฏิบัติตามความเชื่อที่ดี³¹³ กฎหมายจึงคุ้มครองความเชื่อที่ดีดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมผู้ประกอบการธุรกิจหรือบริษัทควรได้รับความคุ้มครอง เช่นนี้ ผู้ประกอบธุรกิจหรือบริษัทต่างๆควรต้องตระหนักถึงกฎหมาย และควรต้องดำเนินการตามนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายนั้นด้วยความสุจริต

ต่อมา ในเรื่องการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ตามมาตรา 17603 The Business and Professions Code ได้บัญญัติถึงกรณีที่ภาคธุรกิจส่ง ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆให้กับผู้บริโภค ภายใต้สัญญาการให้บริการอย่างต่อเนื่องหรือภายใต้การซื้อที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคในครั้งแรกตามที่อธิบายไว้ในมาตรา 17602 ซึ่งผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติในเรื่องนี้ มาตรา 17603 The Business and Professions Code บัญญัติว่า “ในกรณีใดๆที่ภาคธุรกิจส่ง ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆให้กับผู้บริโภค ภายใต้สัญญาการให้บริการอย่างต่อเนื่องหรือภายใต้การซื้อที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคในครั้งแรกตามที่อธิบายไว้ในมาตรา 17602 ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะถูกถือว่าความมุ่งหมายทั้งหมดเป็นการให้โดยไม่มีเงื่อนไขแก่ผู้บริโภคที่อาจจะใช้หรือจัดการต่างๆ ในลักษณะที่เขาเห็นสมควรโดยไม่มีข้อผูกมัดใดๆในส่วนของผู้บริโภคกับภาคธุรกิจ รวมถึง การแบกรับค่าใช้จ่าย หรือความรับผิดชอบในการจัดส่ง ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดๆนั้นคืนให้กับธุรกิจด้วย เป็นต้น โดยมีได้จำกัดเฉพาะเท่าที่กล่าวมานี้”³¹⁴ กล่าวคือ หาก

³¹² Ibid.

³¹³ Ibid.

³¹⁴ 17603.

In any case in which a business sends any goods, wares, merchandise, or products to a consumer, under a continuous service agreement or automatic renewal of a purchase, without first obtaining the consumer's affirmative consent as described in Section 17602, the goods, wares, merchandise, or products shall for all purposes be deemed an unconditional gift to the consumer, who may use or dispose of the same in any manner he or she sees fit without any obligation whatsoever on the consumer's part to the business, including, but not limited to, bearing the cost of, or responsibility for, shipping any goods, wares, merchandise, or products to the business.

มีกรณีที่ภาคธุรกิจได้ส่งของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆให้กับผู้บริโภค ภายใต้การให้บริการอย่างต่อเนื่องหรือข้อตกลงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่ภาคธุรกิจมิได้รับความยินยอมจากผู้บริโภค ในการให้ความยินยอมถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการบริการอย่างต่อเนื่องนั้น การที่ภาคธุรกิจส่งสินค้าต่างๆไปให้ผู้บริโภคจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง และเป็นการฝ่าฝืน บทบัญญัติตามมาตรา 17602³¹⁵ ดังนั้น ในมาตรา 17603 จึงกำหนดผลของการกระทำที่ฝ่าฝืนโดยให้ถือว่าสินค้าดังกล่าวที่ภาคธุรกิจส่งให้ผู้บริโภคเป็นการให้ที่ไม่มีเงื่อนไข³¹⁶ ซึ่งผู้บริโภคสามารถที่จะใช้หรือจัดการในลักษณะใดๆที่เห็นสมควรก็ได้ และผู้บริโภคก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินค่าสินค้านั้น รวมทั้ง ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดส่งสินค้าต่างๆนั้นคืนให้กับภาคธุรกิจด้วย เป็นต้น อีกนัยหนึ่งบทบัญญัตินี้ เป็นบทบัญญัติที่ออกมาเพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับสินค้าภายใต้การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติซึ่งปราศจากความยินยอม มีสิทธิได้รับเงินที่จ่ายสำหรับสินค้าไปแล้วจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นคืนมาทั้งหมด เพราะ เมื่อผู้บริโภคมิได้ยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาก็ย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ผู้ประกอบธุรกิจจึงไม่มีสิทธิเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภค และหากผู้ประกอบธุรกิจมีการส่งสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยฝ่าฝืนกฎหมาย การกระทำของผู้ประกอบธุรกิจจึงถือว่าเป็นการให้ที่ไม่มีเงื่อนไขนั่นเอง³¹⁷

(8) รัฐบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับ

มาตรา 17605 The Business and Professions Code บัญญัติว่า “ข้อกำหนดในกฎหมายนี้ ถูกยกเว้นในกรณีดังต่อไปนี้

(a) การบริการใดๆที่ทำโดยภาคธุรกิจหรือบริษัทในเครือ ที่ดำเนินธุรกิจตามสัญญาแฟรนไชส์ที่ออกโดยส่วนราชการของรัฐ หรือใบอนุญาตแฟรนไชส์ ใบรับรองหรือการอนุญาตอื่นๆที่ออกโดย the California Public Utilities Commission (CPUC)

³¹⁵ Paul J. Hall, Isabelle Ord, and Alec Cierny, "California's Automatic Renewal Law: Are You Giving Your Customers an Unintended Gift? Action Step," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <https://www.dlapiper.com/en/us/insights/publications/2014/09/california-automatic-renewal-law/>

³¹⁶ Ibid.

³¹⁷ Ibid.

(b) การบริการใดๆที่ทำโดยภาคธุรกิจ หรือบริษัทในเครือ ที่ถูกกำกับโดย CPUC หรือ the Federal Communications Commission หรือ the Federal Energy Regulatory Commission

(c) องค์กรใดๆที่ควบคุมโดย the Department of Insurance

(d) ผู้ประกอบธุรกิจบริษัทติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัย ที่นิยามไว้ในมาตรา 7590.2 และ ถูกควบคุมตามบทที่ 11.6 (เริ่มมาตรา 7590) ในหมวดที่ 3

(e) ธนาคาร บริษัทผู้ถือหุ้นธนาคาร หรือบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือของธนาคาร หรือบริษัทผู้ถือหุ้นธนาคาร หรือเครดิตยูเนียน หรือสถาบันการเงินต่างๆ ที่ได้รับใบอนุญาตภายใต้ กฎหมายของรัฐหรือรัฐบาลกลาง

(f) ผู้ขายในสัญญาบริการและผู้บริหารในสัญญาบริการ ที่ถูกควบคุมโดย the Bureau of Electronic and Appliance Repair pursuant ตามข้อ 4.5 (เริ่มมาตรา 9855) บทที่ 20 หมวดที่ 3”³¹⁸

³¹⁸ 17605.

The following are exempt from the requirements of this article:

(a) Any service provided by a business or its affiliate where either the business or its affiliate is doing business pursuant to a franchise issued by a political subdivision of the state or a license, franchise, certificate, or other authorization issued by the California Public Utilities Commission (CPUC).

(b) Any service provided by a business or its affiliate where either the business or its affiliate is regulated by the CPUC, the Federal Communications Commission, or the Federal Energy Regulatory Commission.

(c) Any entity regulated by the Department of Insurance.

(d) Alarm company operators, as defined in Section 7590.2, and regulated pursuant to Chapter 11.6 (commencing with Section 7590) of Division 3.

(e) A bank, bank holding company, or the subsidiary or affiliate of either, or a credit union or other financial institution, licensed under state or federal law.

(f) Service contract sellers and service contract administrators regulated by the Bureau of Electronic and Appliance Repair pursuant to Article 4.5 (commencing with Section 9855) of Chapter 20 of Division 3.

พิจารณามาตรา 17605 The Business and Professions Code ดังกล่าว ซึ่งเป็นบทบัญญัติยกเว้น ทำให้ไม่นำกฎหมายนี้มาใช้บังคับ ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่เรื่องที่ได้รับการยกเว้นจะเป็นเรื่องเฉพาะที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ดังอธิบายต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง กรณีการบริการใดๆที่ทำโดยภาคธุรกิจ หรือบริษัทในเครือ ที่ดำเนินธุรกิจตามสัญญาแฟรนไชส์ที่ออกโดยส่วนราชการของรัฐ หรือใบอนุญาตแฟรนไชส์ ใบรับรองหรือการอนุญาตอื่นๆที่ออกโดย the California Public Utilities Commission (CPUC) หรือเรียกว่าคณะกรรมการด้านการสาธารณูปโภคของรัฐแคลิฟอร์เนีย³¹⁹

ประการที่สอง กรณีการบริการใดๆที่ทำโดยภาคธุรกิจ หรือบริษัทในเครือ ที่ถูกกำกับโดย CPUC หรือ the Federal Communications Commission หรือ the Federal Energy Regulatory Commission กล่าวคือ ในกิจการการบริการที่ถูกควบคุมโดยคณะกรรมการด้านการสาธารณูปโภคของรัฐแคลิฟอร์เนีย คณะกรรมการการสื่อสารแห่งชาติ หรือคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานแห่งชาติ โดยเฉพาะ จะไม่นำบทบัญญัติของกฎหมายนี้ไปบังคับใช้³²⁰

ประการที่สาม กรณีองค์กรใดๆที่ควบคุมโดยกรมการประกันภัย the Department of Insurance

ประการที่สี่ กรณีผู้ประกอบการธุรกิจบริษัทติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัยตามมาตรา 7590.2 ที่ถูกควบคุมตามบทที่ 11.6 (เริ่มมาตรา 7590) ในหมวดที่ 3

ประการที่ห้า กรณีธนาคาร บริษัทผู้ถือหุ้นธนาคาร หรือบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือดังกล่าว หรือสหภาพเครดิตยูเนียน หรือสถาบันการเงินต่างๆ ที่ได้รับใบอนุญาตภายใต้กฎหมายของรัฐหรือรัฐบาลกลาง

ประการสุดท้าย กรณีผู้ขายในสัญญาบริการและผู้บริหารในสัญญาบริการ ที่ถูกควบคุมโดย the Bureau of Electronic and Appliance Repair pursuant ตามข้อ 4.5 (เริ่มต้นด้วยมาตรา 9855) บทที่ 20 หมวดที่ 3 ที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์

³¹⁹ Andrew B. Lustigman, "California's Negative Option Law to Take Effect December 1, 2010," [Online] Accessed: 26 August 2016. Available from: <http://www.olshanlaw.com/blogs-Advertising-Law-Blog,California-Negative-Option>

³²⁰ Ibid.

กล่าวโดยสรุป เรื่องลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการให้บริการอย่างต่อเนื่องในรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งรัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐที่มีกฎหมาย The Business and Professions Code ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2010 มาดูแลเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการบริการอย่างต่อเนื่องไว้โดยเฉพาะ อันทำให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองยิ่งขึ้น ตามบทบัญญัติในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนียที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการให้บริการอย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและต้องมีกฎหมายเข้ามาควบคุม ตลอดจนคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในด้านต่างๆ ทั้งในการที่จะต้องได้รับความยินยอม การได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน และความคุ้มครองในทางแพ่งในเรื่องการดำเนินการของภาคธุรกิจที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น โดยกฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้กับภาคธุรกิจในการที่จะต้องปฏิบัติตาม เพื่อจะนำมาสู่ความชอบธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างภาคธุรกิจกับผู้บริโภคต่อไป ซึ่งกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียที่เกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวจึงต้องมีการบัญญัติเป็นกฎหมายไว้โดยเฉพาะ และเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่บริษัทดำเนินการโดยมองข้ามต่อผู้บริโภค แต่ทั้งนี้ เมื่อกฎหมายได้ถูกใช้บังคับแล้ว บริษัทหรือภาคธุรกิจใดๆ ก็ควรคำนึงถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือการให้บริการอย่างต่อเนื่องที่มีอยู่อย่างใกล้ชิด และควรตรวจสอบความต้องการของกฎหมาย โดยแก้ไขข้อกำหนดพร้อมทั้งปฏิบัติตามวิธีการทางกฎหมายนั้นให้ครบถ้วน จึงจะทำให้ไม่เกิดปัญหาการฟ้องคดีตามมา

2.4.5.3 ตัวอย่างข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในรัฐแคลิฟอร์เนีย

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเรื่อง Birchbox ซึ่งเป็นคดีที่เกิดขึ้นในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยโจทก์ได้ฟ้องจำเลยคือบริษัท Birchbox Inc ที่ประกอบกิจการให้บริการเรื่องความสวยความงาม โดยใช้วิธีการรับเป็นสมาชิกผ่านเว็บไซต์เพื่อให้สมาชิกได้รับ box set หรือ ตัวอย่างของสินค้าขนาดทดลองใช้หลากหลายประเภทจากเครื่องสำอางยี่ห้อต่างๆ ซึ่งผู้สมัครเป็นสมาชิกจะเสียค่าสมัครและค่าต่อสัญญาการเป็นสมาชิก โดยบริษัทจะทำการส่งผลิตภัณฑ์ความงามต่างๆ ให้กับลูกค้าผู้ใช้บริการในแต่ละเดือน ในคดีนี้มีการฟ้องในประเด็นเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ³²¹ ซึ่งโจทก์อ้างว่าบริษัท

³²¹ United States District Court (Southern District Of California), "Case No.15cv498 L Ksc," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <https://www.truthinadvertising.org/wp-content/uploads/2015/03/Davis-v-Birchbox-cmpt.pdf>

ไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนและทำให้ผู้บริโภคเห็นได้ชัดแจ้งว่าจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย The Business and Professions Code ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2010 ในมาตรา 17600 ถึง 17606 ของรัฐแคลิฟอร์เนีย³²² อีกทั้ง โจทก์ก็มีได้ยินยอมให้มีการต่อสัญญารายเดือน แต่อย่างไรก็ตาม ในภายหลังคดีมีการเจรจาไกล่เกลี่ยกันจึงยุติลง

ทั้งนี้ แม้คดีได้ยุติลง แต่บริษัท Birchbox Inc ก็ดำเนินการเพิ่มเติมข้อกำหนดในเรื่อง การต่อสัญญาให้ชัดเจนขึ้นบางประการ ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างข้อสัญญาที่ใช้ในปัจจุบันไว้ใน ภาคผนวกที่ จ ข้างท้าย โดยจะนำมาอธิบายให้เห็นถึงข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะ กล่าวอย่างสรุป ดังนี้

ข้อกำหนดและเงื่อนไข Birchbox³²³ ข้อ 7 สัญญาการสมัครรับข้อมูลระหว่างคุณ และบริษัท Birchbox Inc ซึ่งบริษัท Birchbox มีการสมัครสมาชิกประเภทต่างๆ ทั้งสมาชิกรายเดือน รายปี เป็นต้น

“เงื่อนไขการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ด้วยความเคารพ ในการสมัครสมาชิก Birchbox ที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ คุณ ยอมรับว่า Birchbox อาจเก็บค่าใช้จ่ายได้เป็นระยะๆ (เช่นรายเดือน) กับคุณ ซึ่งคุณเลือกวิธีการ ชำระเงินโดยไม่ต้องมีการอนุมัติเพิ่มเติมจากคุณอีก จนกว่าคุณจะแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าคุณต้องการ ที่จะยุติการอนุญาตนี้หรือเปลี่ยนวิธีการชำระเงิน โดยคุณยอมรับว่าการแจ้งดังกล่าวจะไม่มีผลต่อ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นก่อนที่ Birchbox จะดำเนินการ

การสมัครรายเดือน

ในการสมัครสมาชิกที่ต้องจ่ายเงินรายเดือน คุณยอมรับและรับทราบว่าการสมัคร ของคุณมีค่าใช้จ่ายซึ่งต้องชำระครั้งแรกและจะต้องชำระอีกในอัตราการสมัครสมาชิกปัจจุบัน ขณะนั้น และคุณยอมรับผิดชอบสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดก่อนที่จะมีการยกเลิก รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายใดๆที่คำนวณโดย Birchbox หลังจากวันสิ้นสุดวันที่ชำระผ่านบัตรของคุณ

ข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแบบรายเดือน

³²² Ibid.

³²³ Birchbox Inc., "Terms-Conditions," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from:

การสมัครของคุณจะได้รับการต่ออายุโดยอัตโนมัติเป็นระยะเวลารายเดือนต่อเนื่อง และวิธีการชำระเงินของคุณจะถูกเรียกเก็บในแต่ละเดือนต่อเนื่องไปตามอัตราค่าธรรมเนียมสมาชิก ขณะนั้น จนกระทั่งคุณจะยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแบบรายเดือน

นโยบายการยกเลิกการสมาชิกที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแบบรายเดือน

การยกเลิกการสมัครสมาชิกแบบรายเดือนของคุณ คุณอาจทำได้ในเวลาใดๆ โดย (1) เข้าสู่ระบบบัญชีของคุณและปฏิบัติตามขั้นตอนการยกเลิกที่มีอยู่ หรือ (2) ส่งข้อความมาที่ <http://info.birchbox.com> และบริษัทจะดำเนินการยกเลิกให้คุณ หรือ (3) ติดต่อไปที่ support.birchbox.com และจะมีตารางเวลาที่สามารถโทรหาผู้ชำนาญการของบริษัท ซึ่งจะเป็นผู้ช่วยคุณในการยกเลิก และถ้าหากคุณยกเลิก คุณยังสามารถใช้การสมัครสมาชิกนี้ของคุณได้จนกว่าจะสิ้นสุดระยะเวลาการสมัครสมาชิกปัจจุบันของคุณ”

ทั้งนี้ ในการสมัครสมาชิกแบบรายเดือนหรือแบบอื่นๆก็มีลักษณะของข้อสัญญาที่คล้ายคลึงกัน ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างเพียงกรณีการสมัครสมาชิกที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแบบรายเดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่า บริษัทมีการกำหนดเงื่อนไขของข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ และมีการให้ข้อมูลการต่อสัญญา การชำระเงิน รวมถึงวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาเช่นว่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในภายหลังยังไม่พบว่ามีคำตัดสินหรือคำพิพากษาคดีใดๆออกมาว่าข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของบริษัท Birchbox Inc ที่ทำกับผู้บริโภคเป็นไปตามกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติใน The Business and Professions Code ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2010 มาตรา 17600 ถึง 17606 ทุกประการแล้วหรือไม่³²⁴ กระนั้น การที่มีกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติออกมาควบคุมก็ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆตื่นตัวและตระหนักถึงการทำสัญญากับผู้บริโภคกันมากขึ้น มิฉะนั้น หากไม่มีกฎหมายเรื่องดังกล่าวแล้วก็อาจทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆดำเนินธุรกิจกันอย่างตามอำเภอใจ

³²⁴ Michael Lipkin, "Makeup Co. Birchbox Hit with Suit over Auto-Renewal Policy," [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: http://www.law360.com/articles/617533/makeup-co-birchbox-hit-with-suit-over-auto-renewal-policy?article_related_content=1

2.5 สรุปข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ

เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถพิจารณาภาพรวมของกฎหมายประเทศต่างๆได้ว่า ในการศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรป ตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 เกี่ยวกับข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรม และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 เกี่ยวกับข้อมูลสำหรับสัญญา มีลักษณะเป็น กฎข้อบังคับที่มุ่งหมายให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำที่ไม่เป็นธรรมขึ้นจากการทำสัญญาระหว่างผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายกับผู้บริโภค โดย การทำสัญญาที่ไม่มีการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคลและมีการทำไว้ล่วงหน้าเป็นสัญญาสำเร็จรูปย่อ มอาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นนี้ กฎข้อบังคับดังกล่าวจึงต้องเข้ามา ควบคุมโดยบัญญัติถึงตัวอย่างข้อกำหนดบางประการที่อาจถูกพิจารณาได้ว่าไม่เป็นธรรม ซึ่ง ประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากสัญญาดังกล่าวมีข้อกำหนดให้ต่อโดย อัตโนมัติ และ การสิ้นสุดสัญญากำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าว่าจะ ไม่ให้มีการต่อสัญญานั้นอีก ถ้าข้อสัญญากำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์ล่วงหน้าเป็นเวลา เกินสมควร ข้อสัญญานั้นมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ใช้บังคับมิได้ ทั้งนี้ ในกฎหมายของ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็มีการนำมาบัญญัติไว้เช่นกัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับ เนื้อความตาม Directive เพียงแต่กำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนและคุ้มครองผู้บริโภคยิ่งขึ้น โดยตาม ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 บรรพ 2 หน้าที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ การค้า” มาตรา 305 ถึงมาตรา 310 นำมาใช้บังคับกับข้อสัญญาสำเร็จรูปทั้งหลาย และตามมาตรา 309 ข้อ 9 (a) ถึง (c) ได้กำหนดเรื่องระยะเวลาไว้ โดยการทำสัญญา ระยะเวลาในสัญญาสำเร็จรูป ห้ามเกิน 2 ปี หากมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติห้ามเกิน 1 ปี และในการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญา ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิก การต่อสัญญาห้ามเกิน 3 เดือน มิฉะนั้น หากมีการฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อสัญญานั้นจะไม่มีผลใช้บังคับ

สำหรับการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากในรัฐอิลลินอยส์และรัฐ แคลิฟอร์เนียมีรัฐบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติบัญญัติไว้โดยเฉพาะ การศึกษารัฐบัญญัติ ดังกล่าวจึงมีความครอบคลุมถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างครบถ้วน ตามรัฐบัญญัติการต่อ

สัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของผู้ประกอบธุรกิจ และกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อสัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ รวมถึง ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าถึงการต่อสัญญานั้นด้วย เป็นต้น ซึ่งหากผู้ประกอบธุรกิจกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ประกอบธุรกิจจะมีความผิดตาม The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 และไม่อาจนำข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับได้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงไม่อาจเกิดขึ้น เช่นนี้ เมื่อมีการเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคไปแล้ว จึงต้องคืนเงินเต็มจำนวน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติของกฎหมายในรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามประมวลกฎหมายธุรกิจและวิชาชีพของรัฐแคลิฟอร์เนีย แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 (The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010) ในบทที่ 1 ส่วนที่ 3 หมวดที่ 7 ข้อที่ 9 (โดยเริ่มจากมาตรา 17600) มีการกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและการบริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกฎหมายวางหลักเกณฑ์ในเรื่องการต่อสัญญาไว้เช่นกัน ทั้งการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น ซึ่งจากลักษณะการบัญญัติกฎหมายจะความคล้ายคลึงกันกับกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ แต่อาจมีเนื้อหาบางประการที่แตกต่างกันบ้าง เช่น กฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ขณะที่กฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจำต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคอย่างชัดแจ้งก่อน ซึ่งเพียงพอที่จะมีการต่อสัญญาขึ้นแล้ว มิจำต้องมีการแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอีก เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจถึงบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศต่างๆ ที่ทำการศึกษามาแล้วข้างต้น ผู้เขียนจึงจัดทำตารางแสดงรายละเอียดของกฎหมายโดยสรุปไว้ ปรากฏตามตารางแนบท้ายดังต่อไปนี้

ข้อพิจารณา	สหภาพยุโรป	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สหรัฐอเมริกาในรัฐอิลลินอยส์	สหรัฐอเมริกาในรัฐแคลิฟอร์เนีย
1. บทบัญญัติของกฎหมาย	Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 (เกี่ยวกับข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรม) และ Directive 2011/83/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2011 (เกี่ยวกับข้อมูลสำหรับสัญญา)	ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 (The Civil Code of Germany ค.ศ. 2002) บรรพ 2 ตอนที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า” (มาตรา 305 ถึง มาตรา 310)	รัฐบัญญัติการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 (The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005)	ประมวลกฎหมายธุรกิจและวิชาชีพ แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 (The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010) ในบทที่ 1 ส่วนที่ 3 หมวดที่ 7 ข้อที่ 9 (โดยเริ่มจากมาตรา 17600)
2. ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย	มาตรา 1 Directive 93/13/EEC ความมุ่งหมายที่จะออกกฎข้อบังคับในเรื่องข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรม ให้ประเทศสมาชิกนำไปบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อให้ไม่ให้เกิดผลกระทบที่ไม่เป็นธรรมขึ้นจากการทำสัญญา ระหว่างผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายกับผู้บริโภค มาตรา 2(b) Directive 93/13/EEC ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลธรรมดาใดๆ ที่ในสัญญาครอบคลุมถึงตาม DIRECTIVE นี้ โดยจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอยู่นอกเหนือ	มาตรา 305 (1) ข้อสัญญาสำเร็จรูป “ได้แก่ ข้อสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง (ผู้ใช้สัญญา) ทำไว้ล่วงหน้าสำหรับใช้กับสัญญาจำนวนมาก และเพื่อใช้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ในขณะที่ลงทำสัญญากัน โดยไม่คำนึงว่าข้อสัญญานั้นได้ถูกแยกไว้ต่างหากจากสัญญาหรืออยู่ในสัญญานั้นเอง และจำนวนข้อสัญญา ไม่ว่าจะเสนอในลักษณะหรือรูปแบบใดก็ตามสำคัญ (ข้อสัญญาที่มีการเจรจาตัวต่อตัวระหว่างคู่สัญญาไม่เป็นข้อสัญญาสำเร็จรูป)	มาตรา 10 ใช้บังคับเฉพาะสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง “บุคคลใด ทำง หันส่วน หันส่วน สมาคม หรือ บริษัท ที่ขายหรือเสนอว่าจะขาย สินค้าหรือบริการใดๆกับผู้บริโภค ตามสัญญา...” มาตรา 5 คู่สัญญา หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลอื่นๆ แต่ไม่หมายรวมถึง รัฐบาลของรัฐ รัฐมี หรือรัฐอื่น หน่วยงานของรัฐบาลท้องถิ่น หรือเขตการศึกษา	มาตรา 17601 (a) “การต่อโดยอัตโนมัติ” หมายถึง การวางแผน การหรือความตกลงที่สมัครชำระ เงินหรือข้อตกลงการจัดซื้อที่ถูกต้องโดยอัตโนมัติเมื่อสิ้นสุดตาม ข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้โดยให้ ข้อตกลงนั้นบังคับใช้ต่อไป มาตรา 17601 (e) “บริการอย่าง ต่อเนื่อง” หมายถึง การวางแผน การหรือความตกลงที่สมัครลงนาม หรือการจัดซื้อที่ดำเนินต่อไป จนกว่าผู้บริโภคจะยกเลิกการ ให้บริการนั้น

<p>จากเรื่องทางการค้าหรือทางธุรกิจ อาชีพ</p> <p>มาตรา 2(d) Directive 93/13/EEC ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย หมายรวมถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ผู้ซึ่งใน สัญญาครอบครองคลุมถึงตาม Directive นี้ โดยจะดำเนินการตาม วัตถุประสงค์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ เรื่องทางการค้าหรือทางธุรกิจอาชีพ ไม่ว่าจะรัฐจะเป็นเจ้าของหรือเอกชน เป็นเจ้าของก็ตาม</p> <p>ข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรม</p> <p>มาตรา 2 (a) ประกอบกับ มาตรา 3 Directive 93/13/EEC</p> <p>- มาตรา 3 (1) ข้อกำหนดตาม สัญญาที่ไม่ได้มีการเจรจาต่อรอง เป็นรายบุคคลจะถูกพิจารณาว่าไม่เป็นธรรม ถ้าขัดกับหลักสุจริต ซึ่งจะ ทำให้เกิดความไม่สมดุลในสิทธิและ หน้าที่ของคู่สัญญาที่เกิดขึ้นตาม สัญญา และเกิดความเสียหายแก่ ผู้บริโภค</p>	<p>มาตรา 307 หลักทั่วไปในการ คบคุมข้อสัญญาสำเร็จรูป</p> <p>(1) ข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่มีผลใช้ บังคับ ถ้าข้อสัญญาดังกล่าว คู่สัญญาฝ่ายที่ยอมรับข้อสัญญานั้น อยู่ในสภาพที่เสียเปรียบเกินสมควร ซึ่งเป็นารขัดกับหลักสุจริต ความ เสียเปรียบเกินสมควรพิจารณาได้ จากการที่ข้อสัญญานั้นกำหนดไว้ไม่ ชัดเจนและยากต่อการทำความเข้าใจ</p> <p>(2) ในกรณีที่มีข้อสงสัยให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีความ เสียเปรียบเกินสมควร เมื่อข้อ สัญญานั้น</p> <p>1. ขัดกับหลักพื้นฐานทางกฎหมาย ที่สำคัญ ซึ่งข้อกำหนดในสัญญา ดังกล่าวต้องการหลีกเลี่ยง หรือ</p> <p>2. จำกัดสิทธิหรือหน้าที่สำคัญซึ่ง มีอยู่ตามสภาพของสัญญาที่มีผลถึง ขนาดทำลายวัตถุประสงค์ของ สัญญานั้น</p> <p>(3) ให้นำบทบัญญัติของ (1) และ (2) ข้างต้น และตามมาตรา 308</p>	<p>มาตรา 17601 (d) “ผู้บริโภค” หมายถึงปัจเจกบุคคลต่างๆที่แสวงหาหรือได้มาโดยการซื้อหรือเช่าสินค้า บริการ เงินหรือเครดิต สำหรับวัตถุประสงค์ส่วนบุคคล ครอบครัว หรือครัวเรือน</p>
---	---	---

<p>- มาตรา 3 (2) ข้อกำหนดที่ถูกต้องการมอบยอครั้งที่ไม่มีกรเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคล ซึ่งจะมีการร่างไว้ล่วงหน้าและผู้บริโภคไม่สามารถมีอำนาจในการกำหนดเนื้อหาของข้อตกลงนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสัญญาสำเร็จรูปที่มีการทำไว้ล่วงหน้าแล้ววรรค 2 การเจรจาต่อรองที่เป็นรายบุคคลไม่ได้รับการยกเว้นจากการบังคับใช้ตามมาตรานี้ในส่วนที่เหลือของสัญญา ถ้าหากมีการประเมินโดยภาพรวมของสัญญาแสดงให้เห็นว่าสัญญานั้นไม่ว่าอย่างไรก็ตามเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่มีการทำไว้ล่วงหน้า</p> <p>วรรค 3 การพิจารณาพิสูจน์ว่าสัญญาสำเร็จรูปได้รับการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคลเป็นหน้าที่ของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย</p> <p>- มาตรา 3 (3) ภาคผนวกข้างท้ายประกอบด้วยข้อกำหนดที่เป็นตัวอย่างบางประการ ซึ่งอาจจะถูกพิจารณาได้ว่าเป็นธรรม</p>	<p>มาตรา 309 มาใช้บังคับกับข้อสัญญาสำเร็จรูปที่กำหนดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือเพื่อเพิ่มเติมหลักกฎหมายสำหรับข้อสัญญาอื่น ๆ ไม่มีผลบังคับเมื่อข้อสัญญานั้นมีลักษณะตามบทบัญญัติของอนุมาตรา 1 ประโยคที่สอง ประกอบกับอนุมาตรา 1 ประโยคหนึ่ง</p> <p>มาตรา 309 ข้อ 9 ระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางหนี้ที่กำหนดระยะเวลาชำระหนี้ต่อเนื่องกันในความสัมพันธ์ตามสัญญาที่มีการส่งมอบสินค้าเป็นปกติประจำ หรือต้องชำระหนี้ด้วยการให้บริการ หรือชำระหนี้ด้วยการส่งมอบงานที่จ้าง</p> <p>มาตรา 310</p> <p>(1) ...มาตรา 307 (1) และ (2) ใช้บังคับกับกรณีข้อสัญญาสำเร็จรูปมีผลใช้บังคับไม่ได้ตามลักษณะของข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในมาตรา 308 และมาตรา 309 โดยให้พิจารณาถึง</p>
---	---

		<p>ธรรมเนียมปฏิบัติและปกติประเพณีในทางการค้าด้วย</p> <p>(3) ในกรณีที่มีการทำสัญญา ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค (สัญญาผู้บริโภค) ข้อบังคับในหมวดนี้จะบังคับใช้ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าถือว่าได้รับการเสนอโดยผู้ประกอบการ เว้นแต่ผู้บริโภคตกลงเข้าทำสัญญาเอง 2. มาตรา 305C (2) มาตรา 306 มาตรา 307 ถึง 309 แห่งประมวลกฎหมายนี้และในมาตรา 46b ของ the Introductory Act to the Civil Code จะนำไปใช้บังคับกับข้อสัญญาที่ทำไว้ล่วงหน้า แม้ว่าข้อสัญญานั้นมีเจตนาใช้ทำสัญญาเพียงครั้งเดียวโดยจะไม่มีการใช้อีกต่อไป แต่ตราบเท่าที่ข้อตกลงทำไว้ล่วงหน้า ผู้บริโภคจะไม่ผูกพันตามเนื้อหาของสัญญา 3. ในกรณีพิจารณาความเสียหายเปรียบ <p>เกินสมควรตามมาตรา 307 (1) และ</p>		
--	--	--	--	--

3. หลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ		(2) ต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อมในขณะทำสัญญาด้วย	มาตรา 10 (a) ...สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญายกเลิก	มาตรา 17601 (b) (1) ข้อตกลงที่สมัครหรือข้อตกลงการจัดซื้อจะต่อออกไป จนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิก
4. การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ			มาตรา 10 (a) บุคคลใด ห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วน สมาคม หรือ บริษัท ... จะต้องมีกรเปิดเผยข้อกำหนดที่ทำให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนนในสัญญา รวมถึงวิธีการในการยกเลิกด้วย	มาตรา 17601 (b) “ข้อกำหนดการเสนอต่อโดยอัตโนมัติ” ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง ดังต่อไปนี้ (1) ข้อตกลงที่สมัครหรือข้อตกลงการจัดซื้อจะต่อออกไปจนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิก (2) รายละเอียดของวิธีการยกเลิกที่ใช้กับข้อเสนอ (3) การเรียกเก็บเงินที่เกิดขึ้นจากการเรียกเก็บบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตของผู้บริโภค หรือบัญชีการชำระเงินของบุคคลที่สาม ที่เป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนหรือความตกลงให้ต่อโดยอัตโนมัติในกรณีที่จำนวนค่าใช้จ่ายอาจมีการเปลี่ยนแปลง ต้องระบุด้วยว่า

				<p>จำนวนค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลง เป็นเท่าใด ถ้าทราบ</p> <p>(4) ความยาวของระยะเวลาการต่อ โดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่อง ถ้าไม่ใช้กรณีที่มีความยาวของระยะเวลาถูกกำหนดโดยผู้บริโภคร</p> <p>(5) ภาระผูกพันในการซื้อขั้นต่ำ</p> <p>มาตรา 17601 (c) “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” หรือ “อย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง”</p> <p>หมายความว่า ในรูปแบบขนาดที่ใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือในตัวอักษรหรือสีที่ตัดกับพื้นหลังของข้อความ โดยรอบที่เป็นขนาดเดียวกัน หรือกำหนดออกจากข้อความโดยรอบที่ขนาดเดียวกัน โดยสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอื่นๆ ในลักษณะที่เห็นได้ชัดโดยมุ่งความสนใจไปที่ภาษา</p> <p>ในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลเสียง “ที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง” หรือ “อย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง”</p>
--	--	--	--	--

				<p>แจ้ง” หมายความว่า ในระดับเสียง และจังหวะที่เพียงพอที่จะได้ยิน และเข้าใจได้อย่างเหมาะสม</p>
<p>5. ความยินยอมของผู้บริโภคในการให้มีการต่อสัญญา โดยอัตโนมัติ</p>				<p>มาตรา 17600 ความตั้งใจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะยุติการค้าเป็นการในการเรียกเก็บเงินอย่างต่อเนื่องของบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตของผู้บริโภค หรือบัญชีการชำระเงินของบุคคลที่สามโดยที่ปราศจากความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากผู้บริโภคสำหรับการจัดส่งสินค้า อย่างต่อเนื่องหรือการให้บริการอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>6. การแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ</p>			<p>มาตรา 10 (b) ...สัญญาดังกล่าว เป็นสัญญาที่มีกำหนด 12 เดือน หรือมากกว่านั้น และมีข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกินหนึ่งเดือนถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา โดยบุคคล หนึ่งส่วน ห้าส่วน สี่ส่วน หรือ บริษัท ใดๆ จะต้องมีการแจ้งให้ผู้บริโภคทราบ เป็นลายลักษณ์อักษรถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว และ การแจ้งเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร</p>	

				ต้องส่งให้กับผู้บริโภคไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่ไม่จำเป็นต้องเกิน 60 วันก่อนวันสิ้นสุดการยกเลิกอันจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามมา สำหรับการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวต้องมีข้อความชัดเจนว่า (1) ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ (2) ผู้บริโภคสามารถได้รับรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและวิธีการยกเลิก	
7. ระยะเวลาในสัญญา			มาตรา 309 ข้อ 9 (a) ไม่เกิน 2 ปี		
8. ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ			มาตรา 309 ข้อ 9 (b) ไม่เกิน 1 ปี		ขึ้นอยู่กับข้อตกลงในสัญญา
9. ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญา	Directive 93/13/EEC ภาคผนวก ข้างท้าย ข้อ 1 (h) ...ต้องไม่เป็นเวลาล่วงหน้าเกินสมควร		มาตรา 309 ข้อ 9 (c) ไม่เกิน 3 เดือน		

<p>10. การเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ</p>				<p>มาตรา 17602 (c) ...ภาคธุรกิจจะต้องให้มีการแจ้งเตือนที่ชัดเจนและที่เห็นได้ชัดแจ้งในการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญแก่ผู้บริโภค และให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะยกเลิกในลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถเก็บรักษาไว้ได้</p> <p>มาตรา 17602 (d) (2) ข้อกำหนดในข้อ (c) ต้องกระทำก่อนที่จะมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ</p>
<p>11. การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ</p>	<p>มาตรา 5 วรรค 1 ข้อ (f) Directive 2011/83/EU ระยะเวลาในสัญญาที่ใช้บังคับ ถ้าสัญญาเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอน หรือสัญญาเป็นสัญญาที่จะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ จะต้องมีเงื่อนไขในการสิ้นสุดตามสัญญานั้น</p>		<p>มาตรา 10 (b) (2) ผู้บริโภคสามารถได้รับรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและวิธีการยกเลิก (ตัวอย่างเช่น โดยการติดต่อธุรกรรมในหมายเลขโทรศัพท์พิเศษที่ระบุไว้หรือที่อยู่ หรือโดยอ้างถึงในสัญญา)</p>	<p>มาตรา 17602 (b) ภาคธุรกิจที่กระทำการต่อโดยอัตโนมัติหรือเสนอบริการอย่างต่อเนื่อง จะต้องให้หมายเลขโทรศัพท์โทรฟรี ที่อยู่ email ที่อยู่ทางไปรษณีย์ เฉพาะกรณีที่ผู้ขายเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคโดยตรง หรืออาจใช้กลไกในการยกเลิกอื่น ๆ ที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อเวลา และง่ายต่อการใช้งาน ซึ่งจะถูกอธิบายในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ในข้อ (a) (3)</p>

	เป็นข้อบังคับให้ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปต้องอนุวัติการกฎหมายภายในให้เป็นไปตาม Directive ดังกล่าว	<p>มาตรา 306</p> <p>ผลทางกฎหมายของสัญญา</p> <p>(1) หากข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่ทั่วทั้งหมดหรือแบ่งส่วนไม่ผูกผนวกเข้าไปในสัญญาหรือไม่มีผลใช้บังคับ สัญญาที่เหลืออยู่ก็ยังคงมีผลบังคับใช้ได้ต่อไป</p> <p>(2) หากข้อสัญญาสำเร็จรูปไม่ผูกผนวกเอาไว้ในสัญญาหรือไม่มีผลใช้บังคับ เนื้อหาของสัญญานั้นจะยังมีผลบังคับใช้ต่อไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย</p> <p>(3) สัญญาที่สงบไปไม่มีผลใช้บังคับ หากการบังคับใช้สัญญาส่วนที่เหลือต่อไปโดยไม่มีข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ไม่ผูกผนวกไว้ในสัญญาหรือไม่มีผลใช้บังคับ จะก่อให้เกิดภาระที่เกินสมควรแก่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ แม้ว่าจะได้มีการปรับใช้</p>	<p>มาตรา 15</p> <p>การฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้ถือเป็นการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายภายใต้บังคับของรัฐบัญญัติ The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act (CFDA)</p> <p>- มาตรา 7 (a) ICFA เมื่อได้ก็ตามที่</p> <p>อัยการสูงสุดหรืออัยการของรัฐมีเหตุผลที่จะเชื่อว่า บุคคลใดจะใช้หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้วิธีการใดๆ ที่กระทำความหรือปฏิบัติตามประกาศรัฐบัญญัตินี้จะไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการดำเนินการในทางสาธารณะของประชาชนของรัฐกับบุคคลดังกล่าว ในการระงับคำสั่งเบื้องต้นหรือการให้ศาลใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจทั้งหมดที่จำเป็น รวมถึง ออกคำสั่ง เพิกถอน รับหรือระงับการใดๆ ที่อนุญาตตามสัญญา</p>	<p>มาตรา 17602 (d) (1) ข้อกำหนดในข้อ (a) (3) อาจถูกทำให้สำเร็จในภายหลังจากการสั่งซื้อครั้งแรกเสร็จสิ้น</p> <p>มาตรา 17602 (a) เป็นความไม่ชอบด้วยกฎหมายสำหรับภาคธุรกิจ.. กระทำการต่างๆดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ภาคธุรกิจล้มเหลวในการแสดงข้อกำหนดเสนอต่อโดยอัตโนมัติหรือข้อกำหนดเสนอบริการอย่าง ต่อเนื่องในลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้งก่อนที่จะทำการสมัคร หรือภาคธุรกิจล้มเหลวในการแสดงข้อตกลงการจัดซื้อที่ครบถ้วนและอยู่ใกล้กับข้อเรียกร้องที่ขอความยินยอมในคำเสนอหรือในกรณีที่ข้อเสนอผ่านทางเสียงอยู่ในระยะใกล้เคียงของความยินยอมในคำเสนอ</p> <p>(2) การเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตของผู้บริโภคหรือบัญชีของผู้บริโภคกับบุคคลที่สาม สำหรับการต่อโดยอัตโนมัติหรือบริการอย่างต่อเนื่องโดยไม่ได้</p>
<p>12. การฝ่าฝืนกฎหมาย</p>				

	<p>หลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ใน (2) ข้างต้นแล้วก็ตาม</p>	<p>ให้ใช้สิทธิเฟรชเชสส์ ใบรับรองหรือหลักฐานอื่นๆของผู้มีอำนาจหรือบุคคลใดๆในการทำธุรกิจของรัฐนี้ หรือกำหนดผู้รับสิทธิ หรือการเลิกบริษัทภายในประเทศหรือสมาคมหรือยกเลิกสิทธิของ บริษัท ต่างประเทศหรือสมาคมที่จะทำธุรกิจของรัฐนี้ และให้ได้รับชดเชยความเสียหาย</p> <p>- อัยการสูงสุดและทนายความของรัฐอาจใช้มาตรการลงโทษปรับถึง 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับการละเมิดรัฐธรรมนูญนี้ และหากพบว่าเจตนาจริงใจที่จะฝ่าฝืนกฎหมายโทษปรับที่จะลงอาจเพิ่มขึ้นจาก 50,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อการละเมิดในแต่ละครั้งได้</p> <p>- ค่าธรรมเนียมทนายความสำหรับ การฟ้องละเมิดรัฐธรรมนูญที่ผู้ประกอบธุรกิจมีแนวโน้มจะเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ ไม่ว่าจะผ่านทางบุคคลหรือการดำเนินคดีแบบกลุ่ม</p>	<p>รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อนในตอนแรกถึงการตกลงที่มีข้อกำหนดเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือข้อกำหนดเสนอขอบริการอย่างต่อเนื่อง</p> <p>(3) ภาคธุรกิจล้มเหลวในการจัดให้ข้อมูล ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดเสนอต่อโดยอัตโนมัติหรือเสนอขออย่างต่อเนื่อง นโยบายการยกเลิก และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการยกเลิก ในลักษณะที่ผู้บริโภคสามารถแก้ไขได้ ถ้าข้อเสนอ รวมถึงการทดลองใช้ฟรี ภาคธุรกิจจะต้องเปิดเผยให้ทราบถึงวิธีการในการยกเลิกและยอมให้ผู้บริโภคยกเลิกได้ก่อนที่ผู้บริโภคจะจ่ายค่าสินค้าหรือบริการนั้น</p> <p>มาตรา 17604 ความรับผิดชอบจากการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย (a) ถึงแม้จะมีมาตรา 17534 การฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ไม่ได้เป็นความผิดทางอาญา แต่การเยียวยา</p>
--	---	--	--

		<p>มาตรา 10 (c) (3) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากความล้มเหลวในการปฏิบัติตามรัฐบัญญัตินี้ ให้เงินคืนเต็มจำนวนหรือให้เครดิตสำหรับจำนวนเงินทั้งหมดที่เรียกเก็บ หรือจ่ายโดยผู้บริโภคนับจากวันที่มีการต่อสัญญาจนถึงวันที่สิ้นสุดของบัญชีหรือวันที่มีการแจ้งให้ทราบถึงการต่อสัญญาในภายหลัง แล้วแต่กรณี จะเกิดขึ้นก่อน</p>	<p>ทางแพ่งต่างๆอาจจะถูกนำไปใช้กับการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ได้ (b) ถ้าภาคธุรกิจค้างดำเนินการสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายนี้โดยสุจริต ทำให้ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นเรื่องทางแพ่งทางแพ่ง มาตรา 17603 ในกรณีใดๆที่ภาคธุรกิจส่งของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆให้กับผู้บริโภคภายใต้สัญญาการให้บริการอย่างต่อเนื่องหรือภายใต้การซื้อที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคในครั้งแรกตามที่อธิบายไว้ในมาตรา 17602 ของ เครื่องใช้ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะถูกถือว่าความมุ่งหมายทั้งหมดเป็นการให้โดยไม่เต็มใจให้แก่ผู้บริโภค ที่จะใช้หรือจัดการในลักษณะที่เขาเห็นสมควรโดยไม่มีข้อผูกมัดใดๆ ไม่ต้องการแบกรับค่าใช้จ่าย หรือจัดส่งสินค้านั้นคืนให้กับธุรกิจด้วย เป็นต้น ซึ่งมิได้จำกัดเฉพาะเท่าที่กล่าวมานี้</p>
--	--	---	--

<p>13. ข้อยกเว้นกฎหมาย</p>			<p>มาตรา 10 (c) บุคคลใดที่ทางส่วน หุ้นส่วน สมาคม หรือบริษัท ไม่ต้อง รับผิดชอบสำหรับการฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้ หรือรัฐบัญญัติ The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ถ้าแสดงให้เห็นได้ ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎปฏิบัติทาง ธุรกิจที่ทำเป็นประจำ (1) ได้จัดตั้งและดำเนินการตาม ขั้นตอนที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐบัญญัตินี้และ บังคับใช้กับการปฏิบัติตามขั้นตอน นั้น</p>	
<p>14. บทบัญญัติที่ไม่ใช้บังคับ</p>		<p>มาตรา 309 ข้อ 9 วรรคท้าย ไม่ใช้กับสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่ง สินค้าที่ซื้อขายที่อยู่ร่วมกัน สัญญา ประกันภัย สัญญาระหว่างผู้ถือ ลิขสิทธิ์หรือสิทธิในการเรียกร้องใน ลิขสิทธิ์กับสมาคมผู้ดูแลสิทธิของ ผู้ถือลิขสิทธิ์ ตามความหมายของ รัฐบัญญัติว่าด้วยลิขสิทธิ์และการ รับรองคุ้มครองลิขสิทธิ์</p>	<p>มาตรา 20 (a) การทำสัญญาลงนามในวันก่อน วันที่รัฐบัญญัตินี้ใช้บังคับ (b) การทำสัญญาลงนามในวันก่อน วันที่ This Amendatory Act of the 9-3rd General Assembly นี้ ใช้บังคับ (c) สัญญาทางธุรกิจกับธุรกิจ (d) ธนาคาร พอร์ต สถาบันเงินฝาก ออมทรัพย์และสินเชื่อผู้ยืม ธนาคาร ออมทรัพย์ หรือสหภาพเครดิต</p>	<p>มาตรา 17605 (a) การบริการใดๆที่ทำโดยภาค ธุรกิจหรือบริษัทในเครือ ที่ดำเนิน ธุรกิจตามสัญญาแฟรนไชส์ที่ออก โดยส่วนราชการของรัฐ หรือ ใบอนุญาตแฟรนไชส์ ใบรับรอง หรือการอนุญาตอื่นๆที่ออกโดย the California Public Utilities Commission (CPUC) (b) การบริการใดๆที่ทำโดยภาค ธุรกิจหรือบริษัทในเครือ ที่ถูก</p>

	<p>มาตรา 310</p> <ul style="list-style-type: none"> - มาตรา 305 (2) (3) มาตรา 308 และมาตรา 309 ไม่นำไปใช้กับสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นการทำสัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจภายใต้กฎหมายมหาชนหรือกิจการของรัฐภายใต้กฎหมายมหาชน - มาตรา 307 (1) (2) ไม่ใช้บังคับกับสัญญา the entire Award Rules for Building Works, Part B - มาตรา 308 และมาตรา 309 ไม่นำมาใช้บังคับกับสัญญาจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ก๊าซ ความร้อน หรือน้ำประปาให้แก่ลูกค้า ทรายเบ้าที่เงื่อนไขของสัญญาได้เขียนไปจนถึงขั้นที่ก่อความเสียหายแก่ลูกค้าตามใบสั่งจากเงินง้อให้ไป - ไม่นำไปใช้กับสัญญาในด้านของกฎหมายมรดก กฎหมายครอบครัว กฎหมายหุ้นส่วนบริษัท สัญญาความร่วมมือและข้อตกลงการทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐ 	<p>เขียนที่ได้รับใบอนุญาตหรือจัดขึ้นภายใต้กฎหมายของรัฐใดๆ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา หรือธนาคารต่างประเทศใดๆ ที่ตั้งสาขาหรือมีตัวแทนที่ได้รับใบอนุญาตหรือจัดขึ้นภายใต้กฎหมายของรัฐใดๆ ของประเทศประเศสหรัฐอเมริกา หรือบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือดังกล่าว</p> <p>(e) สัญญาที่จะถูกขายออกไปเกินกว่าในข้อสัญญาเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากกรริเริ่มของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงในข้อของสัญญาเดิม</p>	<p>กำกับโดย CUPC หรือ the Federal Communications Commission หรือ the Federal Energy Regulatory Commission</p> <p>(c) องค์กรใดๆ ที่ควบคุมโดย the Department of Insurance</p> <p>(d) ผู้ประกอบธุรกิจบริษัทที่ตั้งอยู่ปรเทศอื่นกัย ที่นิยามไว้ในมาตรา 7590.2 และถูกควบคุมตามบทที่ 11.6 (เริ่มมาตรา 7590) ในหมวดที่ 3</p> <p>(e) ธนาคาร บริษัทผู้ถือหุ้นธนาคาร หรือบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือของธนาคารหรือบริษัทผู้ถือหุ้นธนาคาร หรือเครดิตยูเนียน หรือสถาบันการเงินต่างๆ ที่ได้รับใบอนุญาตภายใต้กฎหมายของรัฐหรือรัฐบาลกลาง</p> <p>(f) ผู้ขายและผู้บริหารในสัญญาบริการ ที่ถูกควบคุมโดย the Bureau of Electronic and Appliance Repair pursuant</p>
--	--	--	--

		<p>- ใช้บังคับกับสัญญาจ้างแรงงาน แต่ต้องพิจารณาถึงลักษณะของกฎหมายแรงงานเป็นกรณีพิเศษที่เฉพาะสมด้วย</p> <p>- มาตรา 305 (2) (5) ไม่นำมาใช้บังคับกับสัญญาความร่วมมือข้อตกลงการทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐที่มีฐานะเชื่อมโยงเท่ากับบทบัญญัติของกฎหมายภายใต้ความหมายตามมาตรา 307 (3)</p>		<p>ตามข้อ 4.5 (เริ่มมาตรา 9855) บทที่ 20 หมวดที่ 3"</p>
--	--	---	--	---

บทที่ 3

ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย

การศึกษาข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย เป็นการศึกษาถึงภาพรวมของกฎหมายและสภาพปัญหาของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทยต่อไปในบทที่ 4

3.1 ความนำ

เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นปัญหาที่พบมากในปัจจุบัน ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงข้อกำหนดในสัญญาจะพบว่า มีการเขียนข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในธุรกรรมต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม กลับพบอีกเช่นกันว่า แม้ไม่มีข้อกำหนดในสัญญาระบุถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ แต่ในปัจจุบันก็พบธุรกรรมจำนวนมากที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแล้วต่อมามีการต่อสัญญาขึ้น หรือการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ แล้วมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น ณ เวลาที่สัญญาเดิมสิ้นสุดลง เป็นต้น ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวอาจจะกระทบกระเทือนต่อผู้บริโภคที่จำต้องถูกบังคับให้เป็นไปตามสัญญาโดยมิได้สมัครใจ หรือผู้บริโภคบางรายไม่อาจยกเลิกการดำเนินการเช่นนั้นได้ จึงต้องยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงทำการศึกษากฎหมายไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เพื่อหาแนวทางนำกฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากในระบบกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง ดังนั้น ในการศึกษาบทที่ 3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย ผู้เขียนจึงเริ่มศึกษาในสวนความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทย ซึ่งจะมีการกล่าวถึงเรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาและปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ต่อมาจึงทำการศึกษาเรื่องการเกิดสัญญาเพื่อใช้เป็นแนวทางนำไปสู่เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต่อไป และผู้เขียนได้ให้คำจำกัดความความหมายของการต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ จากนั้นจึงทำการศึกษาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติให้เกิดความชัด

แจ้ง ทั้งนี้ ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามสภาพปัญหาในประเทศไทย อาจเกิดขึ้นจากกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ หรือกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ก็ได้ โดยผู้เขียนจะทำการศึกษาลักษณะของสภาพปัญหาอย่างละเอียด และนำเสนอประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทยไว้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ปัญหาลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ หรือ ปัญหาการสิ้นสุดสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เป็นต้น และ ในบทนี้ผู้เขียนจะนำเสนอกฎหมายตลอดจนแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง รวมถึง ข้อสัญญาที่ใช้บังคับขึ้นจริงระหว่างคู่สัญญาประกอบความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ นั้นด้วย อันจะทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามระบบกฎหมายไทยต่อไป

3.2 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทย

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา การดำรงชีวิตของมนุษย์จึงไม่อาจอยู่ด้วยตัวคนเดียวได้ โดยในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ก็จำเป็นต้องมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง³²⁵ ซึ่งกฎหมายส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นกฎหมายในสาขาเอกชน และในบรรดากฎหมายสาขาเอกชนทั้งหลายเรื่องสัญญาก็นับว่าเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก³²⁶ ซึ่งเชื่อว่าสาเหตุดั้งเดิมที่มนุษย์เข้าทำสัญญาระหว่างกัน เนื่องมาจากการที่มนุษย์ต่างอยากได้ทรัพย์สินหรือแรงงานของกันและกัน แต่มนุษย์ไม่สามารถฉกฉวยหรือบังคับเอาอีกฝ่ายของผู้อื่นตามอำเภอใจได้เพราะจะเป็นการกระทำที่ผิดและจะถูกลงโทษ มนุษย์จึงได้ตกลงกันเพื่อส่งมอบทรัพย์สินหรือตกลงทำงานให้แก่กันอันทำให้เกิดเป็นสัญญาระหว่างบุคคลขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์สามารถใช้ทรัพย์สินหรือแรงงานของผู้อื่นได้โดยไม่ผิด³²⁷ ซึ่งจะเห็นได้ว่า สัญญานั้นมาจากความตกลงยินยอมและแสดงออกเป็นเจตนาให้มีผลระหว่างกันขึ้นนั่นเอง ตามความหมายของ

³²⁵ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 22 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 41-49.

³²⁶ อักษราทร จุฬารัตน, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 24 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553), หน้า 157-161.

³²⁷ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), พิมพ์ครั้งที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขโดย มุรินทร์ พงศاپาน (กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า 305.

สัญญาที่เข้าใจกันโดยทั่วไปจึงเป็นการที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาทำนิติกรรมมีข้อเสนอและสนองรับที่ต้องตรงกัน โดยความประสงค์ที่ต้องตรงกันนี้ ทำให้ร่วมมือร่วมใจแสดงเจตนาก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นสัญญาระหว่างกัน³²⁸

ต่อมาเมื่อสังคมได้วิวัฒนาการเจริญก้าวหน้าไป เกิดการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งต่างๆมาใช้ในการดำรงชีวิต การค้าขายก็เข้ามาตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกันมากขึ้น สัญญาจึงมีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวันทั้งในเรื่องอุปโภคและบริโภค³²⁹ นอกจากนี้ โดยลักษณะของกฎหมายเอกชนจะเปิดโอกาสให้เอกชนด้วยกันสามารถตกลงสร้างความผูกพันในทางกฎหมายขึ้น เพื่อให้เกิดความผูกพันทางกฎหมายตามที่บุคคลแต่ละฝ่ายมีการตกลงกันภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด³³⁰ ซึ่งเป็นการนำหลักอิสระในทางแพ่งมาใช้ โดยหลักอิสระในทางแพ่ง หรือ private autonomy หมายถึง อิสระของเอกชนที่จะเลือกกำหนดนิติสัมพันธ์ของตนเองทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องทรัพย์สินโดยอาศัยนิติกรรมเป็นเครื่องมือ ซึ่งการอาศัยนิติกรรมเป็นเครื่องมือบอกโดยนัยว่าต้องอาศัยเจตนาเป็นหัวใจสำคัญ เพราะการทำนิติกรรมต้องมาจากเจตนา ดังนั้นในการอธิบายหลักอิสระในทางแพ่งจึงต้องอธิบายสัมพันธ์กันกับนิติกรรมและเจตนา ซึ่งเป็นเรื่องที่แยกออกจากกันไม่ได้³³¹

สำหรับการทำสัญญาก็มีหลักเสรีภาพในการทำสัญญา หรือ Freedom of contract ซึ่งเป็นหลักการที่อยู่บนฐานของหลักอิสระในทางแพ่ง ทำให้เอกชนมีเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงลงมาจากหลักอิสระในทางแพ่ง ทั้งนี้ หลักเสรีภาพในการทำสัญญาสามารถอธิบายได้ 2 ความหมาย³³² กล่าวคือ ความหมายแรก หมายถึง เสรีภาพของเอกชนในการที่จะตกลงเข้าทำสัญญา

³²⁸ เรื่องเดียวกัน

³²⁹ อักขราทรร จุฬารัตน, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน้า 157-161.

³³⁰ เรื่องเดียวกัน

³³¹ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, พิมพ์ครั้งที่ 20 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 27-34.

³³² Wilson N.S. "Freedom of Contract and Adhesion Contracts" in The International and Comparative Law Quarterly 1965. อ้างถึงใน ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, พิมพ์ครั้งที่ 20 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 291.

ระหว่างกัน³³³ และความหมายที่สอง หมายถึง เสรีภาพของเอกชนที่จะไม่ถูกแทรกแซงโดยรัฐเมื่อเกิดสัญญาขึ้นแล้ว³³⁴

ลักษณะของหลักเสรีภาพในการทำสัญญา หลักเสรีภาพในการทำสัญญาอาจพิจารณาได้ดังนี้³³⁵ ประการแรก หลักเสรีภาพในการทำสัญญากับองค์ประกอบของสัญญา กล่าวคือ คู่สัญญาที่มีเสรีภาพในการตัดสินใจเข้าทำสัญญากับบุคคลใดก็ได้ ไม่ว่าจะจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล มีเสรีภาพที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของสัญญา ไม่ว่าจะ เป็นวัตถุประสงค์ในทางภาวะวิสัยหรืออติวิสัย หรือวัตถุประสงค์แบบผสมก็ตาม นอกจากนั้น คู่สัญญายังมีเสรีภาพที่จะกำหนดวิธีการหรือแบบในการเข้าทำสัญญา ไม่ว่าจะ เป็นสัญญาด้วยวาจา อากาหร หรือลายลักษณ์อักษร เป็นต้น ประการที่สอง หลักเสรีภาพในการทำสัญญาในความสัมพันธ์กับเนื้อหาของสัญญา ตามมาตรา 151 คู่สัญญาสามารถกำหนดเนื้อหาของสัญญาเช่นใดก็ได้ สามารถกำหนดให้แตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายก็ได้ แต่ต้องไม่ขัดกับกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มิฉะนั้นสัญญาจะตกเป็นโมฆะ ประการที่สาม หลักเสรีภาพในการทำสัญญากับผลของสัญญา โดยคู่สัญญาที่มีเสรีภาพที่จะกำหนดผลของสัญญา และกฎหมายต้องรับรองผลของสัญญาที่คู่สัญญาตกลงร่วมกันนั้นตามเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงออกมา อันทำให้สัญญาเป็นไปตามหลัก pacta sunt servanda หรือหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา

อย่างไรก็ตาม การจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญาก็มีเช่นกัน กล่าวคือ แม้คู่สัญญาจะมีเสรีภาพในการทำสัญญามากมาย แต่ก็อาจไปกระทบต่อบุคคลอื่นได้ การจำกัดเสรีภาพจึงเป็นการป้องกันไม่ให้คู่สัญญาใช้เสรีภาพไปก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น³³⁶ ตัวอย่างการจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญา เช่น กรณีการจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญาในความสัมพันธ์กับการกำหนดเนื้อหาของสัญญา เนื่องจากตามความเป็นจริงคู่สัญญาแต่ละฝ่ายอาจมีอำนาจทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน ทำให้ในการ

³³³ Tamburrino G. I Vincoli Unilaterali nella Formazione Progressiva del Contratto อ้างถึงในศันนัทภรณ์ โสคติพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, พิมพ์ครั้งที่ 20 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 291.

³³⁴ ดารารพร ธีระวัฒน์, กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 15-16.

³³⁵ ศันนัทภรณ์ โสคติพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 294-295.

³³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 295-296.

กำหนดเนื้อหาของสัญญา คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเสียเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างมาก เช่นนี้ กฎหมายจึงเข้ามาจำกัดเสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาของสัญญา (Control of contract) เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นต้น³³⁷ ดังจะเห็นได้ว่า แม้โดยหลักเอกชนที่เป็นคู่สัญญาย่อมมีเสรีภาพในการทำสัญญา ไม่ว่าจะเป็นการคิด ตัดสินใจ แสดงเจตนาออกมาเพื่อทำสัญญา แต่อย่างไรก็ตาม การจำกัดเสรีภาพของเอกชนก็ย่อมมีเช่นกัน เพื่อสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคมและมุ่งให้สังคมเกิดความสงบสุข

เมื่อพิจารณาหลักอิสระในทางแพ่งและหลักเสรีภาพในการทำสัญญาแล้ว การที่เอกชนแต่ละฝ่ายมีอิสระและเสรีภาพในการคิด ตัดสินใจ แสดงเจตนาทำสัญญาใดๆ ซึ่งการแสดงเจตนาของเอกชนนั้นอาจเป็นการแสดงเจตนาเพื่อเป็นการต่อสัญญาก็ได้ เพราะสัญญาเมื่อเกิดขึ้นแล้ว การที่ต่อมาคู่สัญญาต้องการตกลงกันตามข้อตกลงในสัญญาเดิมก็อาจส่งผลให้มีการต่อสัญญาเช่นนั้นได้ หรือเอกชนใดๆก็สามารถใช้อิสระในการตกลงกันและแสดงเจตนาออกมาโดยการต่อสัญญานั้นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตกลงกันให้มีการต่อสัญญาโดยมีข้อสัญญาระบุไว้ หรือ เป็นการต่อสัญญาโดยไม่มีข้อสัญญาระบุไว้แต่มีการแสดงเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลให้เป็นการต่อสัญญาก็ตาม เอกชนก็ย่อมมีเสรีภาพในการกระทำนั้นได้ อันจะทำให้เห็นว่าเอกชนสามารถกำหนดนิติกรรมสัญญาได้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันเมื่อการค้าเจริญยิ่งขึ้น การทำสัญญามียุ่ตลอดเวลา ซึ่งหากต้องมีการทำสัญญากันอยู่เรื่อยๆ หรือต้องมีการแสดงเจตนาต่อสัญญากันทุกกรณี ก็อาจทำให้ไม่เท่าทันต่อความต้องการของสังคม เช่นนี้ เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงเข้ามามีบทบาทในการทำสัญญาเป็นอย่างมาก ตัวอย่างการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในปัจจุบัน เช่น กรณีการขายสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการสมัครรับหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดๆ หรือการสมัครใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตที่จำต้องเสียค่าบริการรายเดือนหรือรายปี โดยมีการต่อสัญญาขึ้นเป็นรายเดือนหรือรายปีโดยอัตโนมัติจนกว่าจะมีการแจ้งยกเลิกการรับบริการนั้นจากฝั่งของผู้บริโภค³³⁸ เช่น กรณีการสมัครใช้บริการดูหนังออนไลน์ โดยเว็บไซต์จะมีการเรียกเก็บค่าบริการจากผู้บริโภคและจะมีข้อกำหนดในสัญญาให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต่อไปได้เมื่อครบกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดลงตามสัญญา ซึ่งข้อสัญญาดังกล่าวจะระบุไว้ในข้อตกลงและเงื่อนไขการ

³³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 295-296.

³³⁸ ปมุข ศิริอังกุล, "ต่อสัญญาอัตโนมัติ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559. แหล่งที่มา:

สมัครรับบริการทางออนไลน์ในหน้าเว็บไซต์ของผู้ให้บริการ ผู้รับบริการที่ต้องการสมัครรับบริการสามารถกระทำได้เพียงตกลงตามข้อตกลงและเงื่อนไขนั้น โดยผู้รับบริการต้องทำการคลิกรับทราบและยินยอมถึงจะสามารถสมัครรับบริการนั้นได้ ผู้รับบริการไม่อาจเจรจาต่อรองหรือกำหนดเงื่อนไขใดๆในสัญญา และข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะถูกระบุไว้ในข้อตกลงนั้นแล้ว เช่นนี้ ผู้ให้บริการจึงดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามข้อตกลงดังกล่าว³³⁹ อันจะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทมากในธุรกรรมที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในปัจจุบัน การต่อสัญญาที่เกิดขึ้นก็เกิดจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำหนดสัญญา และธุรกรรมที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติส่วนใหญ่ก็เป็นธุรกรรมที่มีการใช้บริการออนไลน์ทางโลกอินเทอร์เน็ต เป็นต้น อีกทั้ง ในธุรกรรมต่างๆยังอาจมีกรณีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่เมื่อครบกำหนดการให้ทดลองใช้แล้วผู้ประกอบการธุรกิจกลับถือกำเนิดเป็นสัญญาขึ้นและมีการต่อสัญญานั้นโดยอัตโนมัติสืบเนื่องไป อันทำให้ผู้บริโภคจำต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในส่วนนี้ด้วย เช่นนี้ แม้เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะเป็นประโยชน์ในบางประการ ทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเจรจาทำสัญญา แต่ก็กลับพบว่าเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้บริโภคมากเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ผู้บริโภคมิได้สมัครใจให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หรือผู้บริโภครู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่สามารถดำเนินการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นได้ เป็นต้น³⁴⁰

นอกจากนั้น ในประเทศไทยเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติยังนิยมนำมาใช้กับสัญญาต่างๆอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการต่อสัญญาเช่าทรัพย์สิน การต่อสัญญาประกัน การต่อสัญญาจ้างแรงงาน หรือธุรกรรมการฝากเงินกับธนาคาร เป็นต้น และยังพบว่ามีการประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ที่ออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ในการออกประกาศให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554³⁴¹ โดยลักษณะของประกาศดังกล่าว

³³⁹ เว็บไซต์ Cyberbiz, "Review : Netflix ยักษ์ใหญ่ร้านเช่าหนังออนไลน์ บุกไทยแล้ว" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://www.cyberbiz.in.th/review-netflix-thailand/>

³⁴⁰ ผู้ดูแลระบบ G Suite, "เปิดใช้งานการต่ออายุอัตโนมัติสำหรับแผนบริการรายปี" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559. แหล่งที่มา: <https://support.google.com/a/answer/2500693?hl=th>

³⁴¹ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554

เป็นการออกประกาศใช้บังคับกับธุรกิจเป็นรายธุรกิจไป ซึ่งปัญหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นเพียงปัญหาหนึ่งที่มีกฎหมายเข้ามาควบคุมการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคเท่านั้น ส่วนกฎหมายที่ควบคุมการทำสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะอื่นๆ เช่น ธุรกิจการซื้อขายสินค้าและบริการต่างๆ จะต้องศึกษาต่อไป

จากแนวคิดเรื่องหลักอิสระในทางแพ่งและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ทำให้มีการรับเอาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยในประเทศไทยก็มีการรับแนวความคิดการทำธุรกรรมมาจากต่างประเทศในหลากหลายเรื่องเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมออนไลน์ การรับบริการทางอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันต่างๆ ซึ่งข้อกำหนดในการทำธุรกรรมก็อาจกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นได้ อันจะเห็นได้ว่า การทำธุรกรรมในปัจจุบันนี้มีการตกลงกันในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันมากขึ้น หรือในบางกรณีแม้ไม่มีการตกลงกันให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่ก็มีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นเช่นกัน ทำให้เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เช่นนี้ กฎหมายที่เข้ามาควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญถึง เพราะ แม้เอกชนสามารถแสดงเจตนาตกลงกันได้ แต่เมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายอยู่ในฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันก็จำเป็นต้องมีกฎหมายเข้ามาควบคุมดูแล ซึ่งจะศึกษาต่อไป

3.3 การเกิดสัญญา

ผู้เขียนจะนำเสนอเรื่องการเกิดสัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ที่จะนำไปใช้ในเรื่องการต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยเริ่มจากการทำสัญญาต้องอยู่บนหลักเสรีภาพในการทำสัญญา³⁴² คู่สัญญามีเสรีภาพในการตกลงกัน และตามกฎหมายไทย สัญญาถือเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “นิติกรรม หมายความว่า การใดๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ” จะเห็นได้ว่า สามารถแบ่งนิติกรรมออกเป็นหลายประเภท ทั้งนิติกรรมฝ่ายเดียวและนิติกรรมหลายฝ่าย ซึ่งสัญญาก็เป็นนิติกรรมตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปัจจุบัน บรรพ 2 ลักษณะ 2 ว่าด้วยสัญญา มิได้ให้

³⁴² ศนันทกรรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 289-291.

คำจำกัดความคำว่าสัญญาเอาไว้ดังเช่นนิติกรรมตามมาตรา 149 อย่างไรก็ตาม ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี พ.ศ. 2466 บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ ลักษณะ 1 สัญญา มาตรา 106 ให้ความหมายของสัญญาโดยบัญญัติไว้ว่า “สัญญานั้นเป็นความตกลงคำกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองขึ้นไป ก่อให้มีหนี้ประการหนึ่งฤหลายประการ”³⁴³ รวมถึง นักกฎหมายหลายท่านที่ให้คำจำกัดความของคำว่าสัญญาเอาไว้ในทำนองเดียวกัน อาทิเช่น เสด็จในกรมหลวงราชบุรีฯ กล่าวว่า “สัญญานั้นแปลว่า ความยินยอมทั้งสองฝ่าย ถ้ามามากกว่าสองฝ่าย ในการที่จะทำ ฤละเว้นทำอย่างใดอย่างหนึ่ง”³⁴⁴ ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ กล่าวว่า “สัญญาเป็นนิติกรรมสองฝ่าย เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาต้องตรงกันของคู่สัญญา”³⁴⁵ ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กล่าวว่า “สัญญา คือ ผลแห่งการที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาทำนิติกรรมต่อกัน เพราะคำเสนอก็คือเป็นนิติกรรม คำสนองก็คือนิติกรรม เมื่อมีการเสนอสนองรับถูกต้องตรงตามประสงค์กันเข้าเมื่อไร สัญญาก็เกิดขึ้นเมื่อนั้น”³⁴⁶ และศาสตราจารย์ศักดิ์ สอนงชาติ กล่าวว่า “สัญญา คือ นิติกรรมหลายฝ่าย ซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำเสนอและอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำสนอง เมื่อคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน สัญญาจึงจะเกิดขึ้น”³⁴⁷ เป็นต้น

ดังนั้น ในการเกิดสัญญา โดยหลักสัญญาต้องเกิดขึ้นมาจากการตกลงยินยอมพร้อมใจกันของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย โดยการเกิดสัญญาต้องอาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาเป็นสำคัญ จากนิยามสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปีพ.ศ. 2466 มาตรา 106 ประกอบกับมาตรา 116 ที่บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญามีได้ยินยอมพร้อมใจกัน คือว่ามีได้ตกลงตามข้อสัญญานั้นไซ้ ท่านว่าไม่เป็นสัญญาต่อกันเลย”³⁴⁸ และในเรื่องความยินยอม มาตรา 117 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

³⁴³ ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 (พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2466), หน้า 1.

³⁴⁴ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ฉบับพิมพ์ของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2468 น.192. อ้างถึงใน จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 4.

³⁴⁵ จิตติ ดิงศภัทย์ ปรับปรุงโดย ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง มาตรา ว่าด้วยสัญญา (กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 1-2.

³⁴⁶ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505), หน้า 441.

³⁴⁷ ศักดิ์ สอนงชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2557), หน้า 339.

³⁴⁸ ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2, หน้า 7.

ฉบับปีพ.ศ. 2466 บัญญัติว่า “ความยินยอมนั้น ท่านว่าจะแสดงออกโดยตรงฤาโดยปริยายก็ฟังได้”³⁴⁹ อันจะพิจารณาได้ว่า ในการเกิดสัญญาเรื่องความตกลงยินยอมของคู่สัญญาเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าเจตนาที่แสดงออกมิได้ปรากฏว่ามีการยินยอมพร้อมใจกัน สัญญาจะไม่เกิดขึ้นเลย และตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 109/123 ตัดสินไว้ว่า “ถ้าเพราะความยินยอมที่แสดงออกไม่ตรงกับของอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว สัญญาย่อมไม่เกิดขึ้นได้”³⁵⁰ ทั้งนี้ แตกต่างจากการที่เกิดสัญญาขึ้นแล้ว แต่สัญญาเป็นโมฆะ

นอกจากนั้น ในเรื่องความตกลงยินยอม คู่สัญญาอาจแสดงออกต่อกันโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ และในการให้ความยินยอมต้องให้ความยินยอมโดยบริสุทธิ์ ซึ่งความยินยอมอาจมีผลฝ่ายเดียว ผูกพันตนให้เกิดหนี้ขึ้น โดยความตกลงยินยอมแต่ฝ่ายเดียวยังไม่เกิดเป็นสัญญา จนกว่าจะมีการตกลงยินยอมทั้งสองฝ่ายที่ตรงกันจึงจะเกิดเป็นสัญญา³⁵¹ สำหรับหลักการพิจารณาเรื่องความตกลงคำหรือยินยอมพร้อมใจกัน มีดังนี้ ประการแรก ถ้าธรรมชาติของกิจการใดไม่จำเป็นต้องตอบคำสนองให้มาถึงผู้เสนอ กิจการนั้นๆอาจเป็นเรื่องที่รับรองโดยปริยายได้ เช่น เช่าที่ดินเช่าบ้าน เมื่อพ้นกำหนดสัญญาแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็ยังปฏิบัติต่อกันเช่นเดิม ถือว่าได้มีการยินยอมเช่าต่อตามสัญญาเดิม เป็นต้น ประการที่สอง หลักกฎหมายในเรื่องการนิ่งเสียไม่เรียกว่ายินยอม กล่าวคือ เมื่อมีผู้เสนอมาน แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ตอบและไม่ได้กระทำการแสดงออกซึ่งความยินยอม จึงเรียกไม่ได้ว่ามีการตกลงคำ แต่หากมีการประพฤติปฏิบัติกันมาก่อนระหว่างผู้เสนอกับผู้สนองและเป็นประเพณีทางการค้าแล้ว การที่ไม่ปฏิเสธเสียอาจแปลว่ารับรองได้ ประการที่สาม เจตนาที่แสดงออกมายินยอม ต้องปรากฏว่ามีความประสงค์ยินยอมให้มีการผูกพันในทางกฎหมาย รวมถึง กรณีการตกลงว่าจะซื้อหรือจะขายด้วย ประการที่สี่ การยินยอมให้เกิดความผูกพันในทางกฎหมายขึ้นนั้น แม้ว่าผู้ยินยอมได้ตกลงโดยมิทราบความจริงทั้งหมด ก็สามารถใช้บังคับได้หากกระทำกันโดยสุจริต ประการสุดท้าย เจตนาที่แสดงออกมาแล้วจะต้องตรงกัน ทั้งสองฝ่ายต้องแสดงความยินยอมในเรื่องเดียวกัน³⁵²

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน การทำนิติกรรมใดๆก็ต้องอาศัยความสมัครใจมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์เช่นกัน และเมื่อพิจารณาสัญญาเป็นนิติกรรม การทำ

³⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

³⁵⁰ หลวงสารสาสน์ประพันธ์ (ชั้น จารุวัตร), คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรียงมาตรา), พิมพ์ครั้งที่ 1 (พระนคร: โรงพิมพ์ดวงแก้วมิ่งบ่อ, 2467), หน้า 484-488.

³⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 489-493.

³⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 489-493.

สัญญาก็ต้องอาศัยความสมัครใจยินยอมของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายในการเข้าทำสัญญาด้วย³⁵³ นอกจากนั้น เมื่อสัญญาเป็นนิติกรรม หลักเกณฑ์ทั้งหลายเรื่องนิติกรรม เช่น ความสามารถ การแสดงเจตนา วัตถุประสงค์ แบบ ในเรื่องนิติกรรมจึงต้องนำมาบังคับใช้กับสัญญา โดยองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญา³⁵⁴ มีดังนี้ ประการแรก สัญญาต้องมีบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายที่เป็นคู่สัญญา ซึ่งแตกต่างจากนิติกรรมที่มีฝ่ายเดียวก็ได้ และบุคคลที่เป็นคู่สัญญาจะต้องมีความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา มิฉะนั้นแล้ว สัญญาอาจตกเป็นโมฆียะ ประการที่สอง วัตถุประสงค์ของสัญญา สัญญาต้องมีวัตถุประสงค์เสมอ หากไม่มีวัตถุประสงค์ก็เท่ากับไม่มีความมุ่งหมายในการทำสัญญา สัญญาย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของสัญญาก็คือเป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้รับจากสัญญา ไม่ว่าจะเป็นทางภาวะวิสัยที่ได้รับจากตัวสัญญา หรือทางอัตวิสัยที่คู่สัญญามุ่งให้เกิดขึ้นก็ตาม และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องไม่ขัดกับมาตรา 150 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติว่า “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพ้นวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ” ประการที่สาม เจตนาบุคคลที่เป็นคู่สัญญาต้องแสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ การแสดงเจตนาต้องไม่วิปริต³⁵⁵ เพราะเหตุสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มขู่ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการในการแสดงเจตนาต้องสมบูรณ์ เจตนาที่เป็นคำเสนอและคำสนองนั้นต้องตรงกันจึงเกิดเป็นสัญญาขึ้น แต่กระนั้นก็ตาม มิได้หมายความว่าเนื้อหาการแสดงเจตนาของทั้ง 2 ฝ่ายต้องมีความเหมือนกันทุกประการ ทั้งนี้ หมายเฉพาะเนื้อหาของเจตนาทั้ง 2 ฝ่ายมุ่งต่อผลทางกฎหมายโดยมีนัยอย่างเดียวกันเท่านั้น ประการที่สี่ เรื่องแบบ โดยหลักกฎหมายมิได้กำหนดแบบในการทำสัญญาไว้ คู่สัญญาอาจแสดงเจตนาทำสัญญาด้วยวาจา กิริยาอาการ หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ในบางเรื่องถ้ากฎหมายกำหนดไว้เฉพาะให้ทำตามแบบ เช่น ทำเป็นหนังสือ หรือ ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากฝ่าฝืนจะเป็นไปตามมาตรา 152 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติว่า “การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะ”

³⁵³ อักขราทร จุฬารัตน, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน้า 162-166.

³⁵⁴ ศนันทกรรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 299-305.

³⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 304.

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กระบวนการก่อให้เกิดสัญญาที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ ต้องมีคำเสนอของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและอีกฝ่ายสนองรับ เมื่อคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกันจึงเกิดเป็นสัญญา ทำให้กล่าวได้ว่า สัญญา คือ นิติกรรมหลายฝ่ายที่เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำเสนอ และอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำสนอง³⁵⁶ เช่นนี้ จึงต้องพิจารณาลักษณะของคำเสนอ คำสนอง รวมถึงคำมั่น

สำหรับคำเสนอ เป็นการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายหนึ่ง เพื่อแจ้งให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าตนมีความประสงค์จะผูกพันทำสัญญาด้วยประการใด และขอให้อีกฝ่ายหนึ่งร่วมทำสัญญาด้วยความประสงค์ที่เสนอไปนั้น หรือกล่าวโดยสรุป คำเสนอ คือ การแสดงเจตนาขอทำสัญญา³⁵⁷

คำเสนอต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้³⁵⁸

ประการแรก คำเสนอเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา กล่าวคือ การแสดงเจตนาจะมีผลเป็นคำเสนอก็คือต่อเมื่อมีผู้รับการแสดงเจตนาแล้ว โดยการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า มาตรา 168 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้า ให้ถือว่ามีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบการแสดงเจตนา นั้น ความข้อนี้ให้ใช้ตลอดถึงการที่บุคคลหนึ่งแสดงเจตนาไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งโดยทางโทรศัพท์ หรือโดยเครื่องมือสื่อสารอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่นซึ่งสามารถติดต่อถึงกันได้ทำนองเดียวกัน” ส่วนการแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้า มาตรา 169 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้า ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา แต่ถ้าได้บอกก่อนไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา นั้นก่อนหรือพร้อมกันกับที่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา การแสดงเจตนา นั้นตกเป็นอันไร้ผล” ทั้งนี้ การแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้า ไม่คำนึงว่าผู้รับการแสดงเจตนาจะได้ทราบถึงการแสดงเจตนา นั้นหรือไม่

³⁵⁶ ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 346.

³⁵⁷ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), หน้า 312-326.

³⁵⁸ ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 347-349.

ประการที่สอง คำเสนอต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง³⁵⁹ วิธีการแสดงเจตนาแบ่งได้ 3 วิธี คือ การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง การแสดงเจตนาโดยปริยาย และการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง แต่คำเสนอต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งเท่านั้น เพราะคำเสนอเป็นคำขอให้ทำสัญญาจะเป็นการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือโดยการนิ่งหาได้ไม่ การแสดงเจตนาทำคำเสนอโดยชัดแจ้งอาจทำได้ด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่เข้าใจชัดแจ้งว่าเป็นการแสดงเจตนาก็ได้³⁶⁰ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1013/2498 (ประชุมใหญ่) ผู้รับสัมปทานตั้งโรงไฟฟ้า ย่อมถือว่าได้ทำคำเสนอแสดงออกต่อประชาชนทั่วไปว่าจะรับบริการต่อประชาชนภายในเขตสัมปทานภายในเงื่อนไขข้อบังคับสัมปทาน เมื่อมีผู้ขอใช้โดยรับปฏิบัติการเสียเงินให้ตามสัมปทานแล้วก็ถือว่าสนองรับคำเสนอ ก่อให้เกิดนิติกรรมสัญญาผูกพันกัน ต่างมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในสัมปทานซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่ผู้ได้รับสัมปทานตั้งโรงไฟฟ้าจำหน่ายแก่ประชาชน ได้ปักเสาและเดินสายไฟฟ้าเข้าไปยังหมู่บ้านเพื่อให้บริการ ย่อมเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอโดยชัดแจ้ง ไม่ใช่เป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอโดยปริยายหรือโดยการนิ่ง

ประการที่สาม คำเสนอต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอน กล่าวคือ เมื่อมีคำสนองรับตามคำเสนอนั้น สัญญาจะต้องเกิดขึ้น โดยข้อความชัดเจนแน่นอนนี้ไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนาเป็นหนังสือเสมอไป อาจแสดงเจตนาด้วยวาจาหรือกิริยาอาการอื่นๆที่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นคำเสนอ เช่น การที่โรงแรมทราสเปิดแสดงและกำหนดอัตราค่าเข้าชมไว้ ย่อมเป็นคำเสนอที่มีข้อความชัดเจนแน่นอน³⁶¹ แต่อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีก็เป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าเกิดเป็นคำเสนอแล้วหรือไม่ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8260/2550 การที่ธนาคารมีแผ่นพับโฆษณาว่ามีโครงการอินเทอร์เน็ตพรีจันองชำระหนี้เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่มีภาระค้ำชำระสูงและไม่สามารถชำระหนี้ต่อไปได้ ให้สามารถปลดชำระหนี้ด้วยการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่จำนองแทนการชำระหนี้ โดยจะต้องผ่านการพิจารณาจากธนาคารก่อน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แผ่นพับโฆษณาดังกล่าวยังไม่ชัดเจนแน่นอน จึงมิใช่คำเสนอ เป็นเพียงคำเชื้อเชิญให้ทำคำเสนอเท่านั้น คำร้องของจำเลยที่แสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการจึงเป็นคำเสนอ เมื่อธนาคารมิได้สนองรับ สัญญาจึงไม่เกิด

³⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 347.

³⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 347.

³⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 348.

ประการที่สี่ คำเสนออาจทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงก็ได้ หรืออาจทำต่อสาธารณชนก็ได้ เช่น บริษัทเดินรถยนต์โดยสารประจำทางนำรถยนต์ออกแล่นรับส่งคนโดยสารในเส้นทาง ย่อมเป็นการแสดงเจตนาต่อสาธารณชนโดยไม่เฉพาะเจาะจงตัวบุคคล เมื่อมีผู้มาใช้บริการโดยสนองรับ สัญญาก็เกิดขึ้นทันที³⁶²

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของคำเสนอแล้ว ในกระบวนการก่อให้เกิดสัญญา เมื่อมีคำเสนอของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะเกิดเป็นสัญญาขึ้นได้ก็ต้องมีการแสดงเจตนาสนองรับตามคำเสนอของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นนี้ จึงต้องพิจารณาถึงลักษณะของคำสนอง ซึ่งคำสนอง คือ การแสดงเจตนาของผู้สนองต่อผู้เสนอ โดยตกลงรับทำสัญญาตามคำเสนอที่ผู้เสนอได้แสดงไว้ กล่าวโดยสรุป คำสนองก็คือคำตอบรับทำสัญญาตามคำเสนอนั้นเอง³⁶³ เมื่อคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกันก็จะเกิดเป็นสัญญาผูกพันทั้งสองฝ่าย³⁶⁴

คำสนองมีลักษณะดังต่อไปนี้

ประการแรก คำสนองเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา กล่าวคือ การแสดงเจตนาจะมีผลเป็นคำสนองก็ต่อเมื่อมีผู้รับการแสดงเจตนาเท่านั้น³⁶⁵ คำสนองจึงมีลักษณะเป็นการแสดงเจตนาเช่นเดียวกันกับคำเสนอ³⁶⁶ ดังนั้น จึงต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปในเรื่องการแสดงเจตนาตามมาตรา 168 และมาตรา 169 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับใช้ด้วย³⁶⁷

ประการที่สอง คำสนองอาจกระทำโดยการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยการนิ่งก็ได้³⁶⁸

³⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 348.

³⁶³ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), หน้า 326-330.

³⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 326-330.

³⁶⁵ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 359.

³⁶⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 137.

³⁶⁷ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 321-323.

³⁶⁸ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, หน้า 137-139.

การแสดงเจตนาทำคำสนองโดยชัดแจ้ง ได้แก่ การที่ผู้สนองได้แสดงออกโดยชัดแจ้งว่าสนองรับคำเสนอ ซึ่งอาจทำด้วยวาจา เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือแสดงกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ชัดแจ้งว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ³⁶⁹

การแสดงเจตนาทำคำสนองโดยปริยาย ได้แก่ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิใช่เป็นการทำคำสนองโดยตรง แต่พฤติการณ์เป็นที่คาดหมายได้ว่ามีเจตนาที่จะสนองรับ โดยอาศัยการสันนิษฐานจากเจตนาของผู้เสนอหรือตามปกติประเพณี³⁷⁰ มาตรา 361 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ถ้าตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง หรือตามปกติประเพณีไม่จำเป็นจะต้องมีคำบอกกล่าวสนองไซ้ ท่านว่าสัญญาอันนั้นเกิดเป็นสัญญาขึ้นในเวลาเมื่อมีการอันใดอันหนึ่งขึ้น อันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ” ซึ่งศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้ยกตัวอย่างไว้ว่า กรณีมีคนส่งเบียร์มาให้ 1 โหล และพฤติการณ์ไม่อาจเห็นได้ว่าเขาส่งมาให้เปล่า อาจเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอจะขายโดยปริยาย และถ้าผู้รับเอาเบียร์มากินก็อาจเป็นการสนองรับทำสัญญาซื้อขายนั้นโดยปริยายเช่นกัน³⁷¹ ซึ่งก็จำเป็นต้องพิเคราะห์ตามแต่ละพฤติการณ์ไป

คำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องการแสดงเจตนาทำคำสนองโดยปริยาย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 657/2549 คำขอใช้บริการวิทยุโทรคมนาคมที่สำนักงานสาขาเป็นคำเสนอ ส่วนการอนุมัติและการเปิดสัญญาโดยสำนักงานใหญ่เป็นการกระทำอันมีผลเป็นการแสดงเจตนาสนองรับตามประเพณี สัญญาจึงเกิดขึ้นที่สำนักงานใหญ่ตามมาตรา 361 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอแต่ประการใดอีก เป็นต้น

การแสดงเจตนาทำคำสนองโดยการนิ่ง³⁷² ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี พ.ศ. 2466 มาตรา 125 บัญญัติเรื่องการแสดงเจตนาทำคำสนองโดยการนิ่งไว้ว่า “ผู้ใดฟังคำเสนอแล้วนิ่งเสีย ย่อมไม่เป็นอันมีคำสนอง เว้นแต่ตามจารีตประเพณี ฤๅความเคยประพฤติระหว่างคู่สัญญาจะถือว่าการนิ่งนั้นเป็นคำสนอง”³⁷³ ซึ่งคำว่า “นิ่งเสีย” โดยหลัก หมายถึง ไม่ได้พูดออกมาด้วยวาจา รวมทั้ง การอยู่เฉยๆไม่ได้แสดงกริยาที่เป็นการแสดงเจตนาโดยตรง หรือโดยปริยายยินยอม

³⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137-139.

³⁷⁰ ศนันทกรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 322.

³⁷¹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), หน้า 36.

³⁷² ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, หน้า 138-139.

³⁷³ ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2, หน้า 13.

ตกลง³⁷⁴ ทั้งนี้ การนิ่งไม่ยอมพูดหรือไม่แสดงออกซึ่งการเจตนายินยอมจะเรียกว่ามีการยินยอมพร้อมใจด้วยไม่ได้³⁷⁵ เจตนายินยอมจะมีผลได้ต่อเมื่อมีการแสดงออกมาภายนอก มิฉะนั้นแล้ว กฎหมายจะไม่ถือว่ามีการแสดงเจตนายินยอม³⁷⁶ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายมีข้อยกเว้นให้กรณีที่มีจารีตประเพณีหรือความประเพณีปฏิบัติระหว่างคู่สัญญาให้ถือว่าการนิ่งนั้นเป็นคำสนองได้

หลวงสารสาสน์ประพันธ์ ผู้แต่งตำราคำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในสมัยนั้นอธิบายว่า ข้อยกเว้นในมาตรา 125 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปีพ.ศ. 2466 ที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องที่กฎหมายยอมให้ทำคำสนองได้โดยปริยาย ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานการพิสูจน์เรื่องที่ต้องส่งคำสนองถึงผู้เสนอ³⁷⁷ ส่วนคำว่า “จารีตประเพณี ฤๅความเคยประพฤติ” มีประการใด เป็นเรื่องที่อธิบายขอบเขตได้ยากเพราะมีความหมายกว้างมาก แต่อาจยกตัวอย่างให้เห็นลักษณะได้ เช่น ถ้าตามธรรมดาสามารถทำการสนองได้โดยปริยายสำหรับกิจการเฉพาะในประเภทนั้นๆ สัญญาที่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องบอกคำสนองไปยังผู้เสนอ หรือถ้าเป็นการพาณิชย์กรรมที่ผู้ใดหาเลี้ยงชีพอยู่โดยทำการให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นนิตย เช่น นายหน้า ตัวแทนการค้า ผู้นั้นก็อาจไม่ต้องสนองตอบไปอีกหน เป็นต้น³⁷⁸

นอกจากนั้น ในปัจจุบันยังคงเห็นว่า ตามหลักทั่วไปการนิ่งไม่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา เว้นแต่การนิ่งในบางกรณีที่มีกฎหมายหรือจารีตประเพณีให้ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา ซึ่งมีนักกฎหมายหลายท่านได้กล่าวถึงเรื่องการแสดงเจตนาโดยการนิ่งไว้ อาทิ ศาสตราจารย์ศักดิ์ สอนองชาติ เห็นว่า การนิ่งไม่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา เพราะมิได้มีการแสดงกิริยาอาการอย่างใดออกมาอันจะถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนา เช่น ร้านสรรพสินค้าส่งเครื่องชุดฝุ่นมาให้ขาว พร้อมแจ้งมาด้วยว่าถ้าขาวไม่ส่งคืนภายใน 7 วัน จะถือว่าตกลงซื้อ เช่นนี้ แม้ขาวไม่ส่งคืนหรือไม่ตอบว่าอย่างไรภายในกำหนดจะถือไม่ได้ว่าการนิ่งของขาวเป็นการแสดงเจตนาซื้อเครื่องชุดฝุ่นนั้น เพราะขาวไม่มีหน้าที่จะต้องตอบหรือส่งคืน แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าขาวใช้เครื่องชุดฝุ่นนั้น สัญญาซื้อขายย่อมเกิดขึ้น เพราะ

³⁷⁴ หลวงสารสาสน์ประพันธ์ (ขึ้น จารุวัสดร์), คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรียงมาตรา), หน้า 556-559.

³⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 556-559.

³⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 558-559.

³⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 559-560.

³⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 561-567.

ชาวได้แสดงเจตนาโดยปริยายว่าตกลงซื้อ หาได้นิ่งเฉยไม่แสดงเจตนาไม่³⁷⁹ หรือ ศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์ เห็นว่า การนิ่ง หมายถึง การอยู่เฉยๆ โดยหลักจึงไม่ถือว่าการนิ่งเป็นการแสดงเจตนาเพราะไม่อาจทราบได้ว่าบุคคลนั้นมุ่งหมายสิ่งใด ประสงค์จะเข้าทำนิติกรรมหรือไม่ ยกเว้น การนิ่งในบางสถานการณ์ที่มีกฎหมายหรือจารีตประเพณีให้ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา³⁸⁰ เป็นต้น

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติเรื่องการนิ่งที่กฎหมายอาจถือว่าเป็นการแสดงเจตนา เช่น เรื่องการซื้อขายเพื่อชอบ มาตรา 505 บัญญัติว่า “อันว่าขายเพื่อชอบนั้น คือการซื้อขายกันโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจดูทรัพย์สินก่อนรับซื้อ” ประกอบกับมาตรา 508 “เมื่อทรัพย์สินนั้นได้ส่งมอบแก่ผู้ซื้อเพื่อให้ตรวจดูแล้ว การซื้อขายย่อมเป็นอันบริบูรณ์ในกรณีต่อไปนี้ คือ (1) ถ้าผู้ซื้อมิได้บอกกล่าวว่าไม่ยอมรับซื้อภายในเวลาที่กำหนดไว้โดยสัญญา หรือโดยประเพณี หรือโดยคำบอกกล่าว (2) ถ้าผู้ซื้อไม่ส่งทรัพย์สินคืนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวมานั้น ...” อันจะเห็นว่า เป็นการนิ่งที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นการแสดงเจตนา หรือกรณีสัญญาเช่าตามมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “ในเมื่อสิ้นกำหนดเวลาเช่าซึ่งได้ตกลงกันไว้แล้ว ถ้าผู้เช่ายังคงครองทรัพย์สินอยู่ และผู้ให้เช่ารู้ความนั้นแล้วไม่ทักท้วงไซ้ ท่านให้ถือว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาใหม่ต่อไปไม่มีกำหนดเวลา” โดยกรณีนี้ เมื่อผู้ให้เช่านิ่งเฉยไม่ทักท้วง กฎหมายจึงถือว่าสัญญาเช่าระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่าให้มีอยู่ต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา เป็นต้น³⁸¹

ดังนั้น การนิ่งในบางกรณีจึงอาจถือได้ว่าเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาแล้ว เช่น เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน ดังเรื่องการซื้อขายเพื่อชอบและการเช่าตามทีกล่าวไว้ข้างต้น นอกจากนี้ ในคำพิพากษาของศาลฎีกายังได้ยอมรับหลักการนิ่งที่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาด้วยเช่นกัน³⁸² เช่น ในกรณีที่มีประเพณีปฏิบัติโดยเฉพาะทางการพาณิชย์ ได้แก่ ธนาคาร การที่ธนาคารมีการแจ้งยอดเงินคงเหลือในบัญชีให้ลูกค้าทราบ และมีการแจ้งไปด้วยว่าถ้าลูกค้าไม่คัดค้านภายในกำหนดเวลาจะถือว่า

³⁷⁹ คัด สอนงชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 8-9.

³⁸⁰ ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 148.

³⁸¹ จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2556 โดย ดาราพร ธีรวัฒน์ (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 90-91.

³⁸² ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, หนังสือสัญญา (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520), หน้า 22-23.

ลูกค้าได้ยอมรับรายการที่ส่งไปนั้น³⁸³ หรือ ในกรณีที่คู่สัญญามีความสัมพันธ์กันในกิจการที่กระทำอยู่แล้ว เช่น มีการส่งสินค้าให้แก่กันเป็นประจำ ศาลก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการนิ่งที่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาขึ้นได้³⁸⁴

ประการที่สาม คำสนองต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอน ไม่มีเงื่อนไข และต้องไม่มีการแก้ไขจำกัด ตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงคำเสนอเลย³⁸⁵ กล่าวคือ คำสนองนั้นต้องตรงกันกับคำเสนอ จึงทำให้สัญญาเกิดขึ้น มิฉะนั้นแล้ว หากคำสนองมีการแก้ไขเพิ่มเติม คำสนองนั้นจะกลายเป็นคำเสนอใหม่ ตามมาตรา 359 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติว่า “คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด หรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่นประกอบด้วยนั้น ท่านให้ถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่รับ ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ด้วยในตัว”

ประการที่สี่ กรณีคำเสนอที่บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง คำสนองนั้นต้องตอบมาภายในเวลาที่ระบุในคำเสนอ หรือกรณีที่คำเสนอต่อบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทางและมีได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง ให้ทำคำสนองอย่างน้อยภายในเวลาอันควรคาดหมายว่าจะมีการบอกกล่าวสนองรับ หรือในกรณีที่คำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าโดยมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง ให้สนองรับขณะที่มีคำเสนอ³⁸⁶

ประการที่ห้า คำสนองต้องแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำต่อผู้ทำคำเสนอ จะแสดงเจตนาสนองต่อสาธารณชนโดยไม่เจาะจงตัวบุคคลไม่ได้ เพราะสัญญาจะไม่เกิดขึ้น³⁸⁷

กล่าวโดยสรุป คำสนองหากเป็นการสนองรับตามเจตนาของผู้เสนอ โดยไม่มีการแก้ไขใดๆ และมีได้เป็นคำสนองที่ส่งมาล่วงหน้า ย่อมทำให้สัญญาเกิดขึ้น โดยศาสตราจารย์ มรว. เสนีย์ ปราโมช เปรียบว่าคำเสนอเหมือนดินปืน ซึ่งคำสนองเปรียบเสมือนไฟ เมื่อดินปืนกับไฟมาจ่อกันเมื่อใด สัญญาก็เกิดขึ้นเมื่อนั้น แต่อย่างไรก็ตาม หากดินปืนเปียกน้ำจนดับ ไฟก็ไม่สามารถลุกขึ้นได้ ดังเช่น คำสนองที่ล่าช้าล่วงเวลาหรือมีการแก้ไขคำเสนอ สัญญาก็จะไม่เกิดขึ้น³⁸⁸

³⁸³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-23

³⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-23

³⁸⁵ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 361.

³⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 361

³⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 361

³⁸⁸ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), หน้า 326.

ต่อมาพิจารณากรณีคำมั่น เนื่องจากคำมั่นก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างคู่กรณีได้เช่นกัน และคำมั่นนั้นอาจก่อให้เกิดสัญญา แต่มิใช่กรณีทั่วไปที่สัญญาเกิดขึ้นโดยมีคำเสนอคำสนอง³⁸⁹ ซึ่งคำมั่นจะมีลักษณะทางกฎหมายอย่างไร ในคำมั่นบางประเภทยังไม่มี ความแน่นอนชัดเจน³⁹⁰ ทั้งนี้ ตามแนวความคิดดั้งเดิมในกฎหมายโรมัน กล่าวถึง คำมั่นในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา เรียกว่า Stipulatio โดยเป็นสัญญาที่เกิดจากการเปล่งถ้อยคำตามแบบที่กฎหมายกำหนด³⁹¹ หรือ ตามแนวความคิดในระบบ Common Law ของกฎหมายอังกฤษ ในประมาณศตวรรษที่ 13 ถึงต้นศตวรรษที่ 19 ยังไม่มีการใช้คำว่า “สัญญา” มีเพียงแต่ “คำมั่นสัญญา” หรือ “ข้อตกลง” ต่อมา ภายหลังจากในปลายศตวรรษที่ 18 สืบเนื่องมาจากอิทธิพลแนวความคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมทำให้มีการริเริ่มสร้างหลักสัญญาที่เป็นระบบ เช่น หลักคำเสนอคำสนอง และกฎหมายอังกฤษมองคำมั่นว่ามีลักษณะเป็นคำเสนอก่อให้เกิดสัญญาได้ หากมีการสนองรับตามคำมั่น³⁹²

ตามระบบกฎหมายไทย ศาสตราจารย์ศักดิ์ สอนองชาติ ให้คำอธิบายคำมั่นว่า คำมั่นเป็นคำขอให้ทำสัญญาเช่นเดียวกันกับคำเสนอ³⁹³ โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ให้คำมั่นไว้แล้ว ทำให้ไม่ต้องมีการแสดงเจตนาทำเป็นคำเสนออีก เช่นนี้ เมื่อผู้รับคำมั่นรับรู้การแสดงเจตนาของผู้ให้คำมั่นแล้ว หากผู้รับคำมั่นแสดงเจตนารับตามคำมั่นจะเกิดเป็นสัญญาขึ้นทันที ดังนั้น บทบัญญัติทั้งหลายเรื่องคำเสนอ คำสนองจึงต้องนำมาบังคับใช้กับคำมั่นด้วย เว้นแต่ จะมีบทบัญญัติในเอกเทศสัญญาบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น วิธีการถอนคำมั่นจะซื้อหรือขายตาม มาตรา 454 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบบของคำมั่นว่าจะให้ตามมาตรา 526 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น³⁹⁴ หรือ

³⁸⁹ ประกอบ หุตะสิงห์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2518), หน้า 140.

³⁹⁰ ศนันทกรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 330-331.

³⁹¹ Barry Nicholas. *Introduction to Roman Law* (Oxford: Clarendon Press 1962) อ้างถึงใน จิวากร ยอดชาญ, "คำมั่นจะทำสัญญา : ศึกษาในเชิงทฤษฎี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 6.

³⁹² จิวากร ยอดชาญ, "คำมั่นจะทำสัญญา : ศึกษาในเชิงทฤษฎี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 9-19.

³⁹³ ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 401.

³⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 401.

ศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์กรณ์ โสทธิพันธุ์ อธิบายว่า คำมั่น หมายถึง การแสดงเจตนาของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งยอมผูกพันตนว่าจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง³⁹⁵ เป็นต้น

ในระบบกฎหมายไทย แบ่งคำมั่นออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ³⁹⁶ คือ

ประเภทแรก คำมั่นต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มีการบัญญัติถึงคำมั่นว่าจะทำสัญญา อันมีลักษณะเป็นคำมั่นต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ในบทบัญญัติเรื่องเอกเทศสัญญา มาตรา 454 มาตรา 456 กรณีคำมั่นจะซื้อหรือจะขาย มาตรา 526 กรณีคำมั่นว่าจะให้ มาตรา 572 กรณีคำมั่นว่าจะขายในสัญญาเช่าซื้อ หรือมาตรา 576 กรณีคำมั่นว่าจะให้สินจ้าง เป็นต้น³⁹⁷ ซึ่งคำมั่นจะทำสัญญาดังกล่าวมีลักษณะทางกฎหมายของคำมั่นอย่างไร กฎหมายมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน โดยในกรณีคำมั่นจะซื้อจะขายก็มีความเห็นของนักกฎหมายแบ่งออกเป็นหลายฝ่ายว่า คำมั่นจะซื้อจะขายนั้นเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาหรือไม่ หรือเป็นสัญญาแล้ว เช่น ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ให้ความเห็นว่า คำมั่นจะซื้อขาย คือสัญญาระหว่างคู่สัญญา แต่เป็นสัญญาที่ผูกพันผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายเดียว³⁹⁸ ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ที่ให้ความเห็นว่า คำมั่นอีกประเภทหนึ่งนอกจากคำมั่นในการโฆษณาอาจจะมีหรือไม่มีผู้แสดงเจตนารับรู้ก็ได้ อันเป็นความผูกพันก่อนเกิดสัญญาที่มุ่งประสงค์จะทำในระหว่างกัน คำมั่นเหล่านี้เกิดโดยการแสดงเจตนาของผู้ให้คำมั่น เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว การแสดงเจตนารับรู้คำมั่นนั้นไม่จำเป็นแก่การก่อให้เกิดคำมั่นแต่อย่างใด³⁹⁹ เป็นต้น

คำมั่นต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงอาจเกิดได้ 2 ลักษณะ⁴⁰⁰ คือ ลักษณะแรก การทำคำมั่นเป็นเอกเทศต่างหากจากสัญญา โดยผู้ให้คำมั่นแสดงเจตนาให้คำมั่นว่าจะทำสัญญา

³⁹⁵ ศนันท์กรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 326.

³⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 326-330.

³⁹⁷ คักดี สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 401.

³⁹⁸ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายแพ่งลักษณะมูลหนี้หนึ่ง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 221.

³⁹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์ ปรับปรุงโดย ศนันท์กรณ์ (เจ้าปี) โสทธิพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง มาตรา ว่าด้วยสัญญา, หน้า 53-54.

⁴⁰⁰ ศนันท์กรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 326-327.

ต่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้รับค้ำมั่น เมื่อผู้รับค้ำมั่นแสดงเจตนาสนองรับตามค้ำมั่น สัญญาย่อมเกิดขึ้น หรือ ในลักษณะที่สอง กรณีการทำค้ำมั่นไว้ในสัญญา เป็นกรณีที่คู่สัญญาได้ทำสัญญากันไว้ โดยมีคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ให้ค้ำมั่นไว้ในสัญญานั้นด้วย ซึ่งค้ำมั่นในกรณีนี้อาจมองได้ว่าเป็นข้อสัญญาข้อหนึ่ง⁴⁰¹ที่จะผูกพันผู้ให้ค้ำมั่นภายในเวลาที่ระบุไว้หรือตลอดไปตราบเท่าที่สัญญายังคงใช้บังคับอยู่ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 748/2533 ข้อความตามข้อตกลงต่อท้ายสัญญาเช่าที่ดินข้อ 2 ที่ว่า “ผู้ให้เช่าสัญญาว่าเมื่อครบกำหนดอายุสัญญานี้แล้ว ผู้ให้เช่าก็จะให้ผู้เช่าได้เช่าต่อไปอีกเป็นเวลา 10 ปี ทั้งนี้โดยผู้ให้เช่าตกลงยินยอมให้ผู้เช่าเช่าที่ดินดังกล่าวแล้วในอัตราค่าเช่าเดือนละ 800 บาท โดยผู้เช่ามีต้องจ่ายเงินเป็นก้อนเพิ่มเติม” นั้น เป็นค้ำมั่นของผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าตกเป็นฝ่ายลูกหนี้ที่ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเรียกร้องบังคับเอาได้ เมื่อก่อนสัญญาเช่าสิ้นสุด โจทก์ผู้เช่าได้แจ้งความประสงค์ในการที่จะเช่าที่ดินพิพาทต่อไปอีก 10 ปี ให้แก่จำเลยผู้ให้เช่าทราบ และจำเลยได้รับแจ้งแล้วจึงต้องผูกพันตามค้ำมั่นของตน โจทก์จำเลยต้องทำสัญญาให้โจทก์เช่าที่ดินพิพาทต่อไปอีก 10 ปี เป็นต้น

ประเภทที่สอง ค้ำมั่นต่อสาธารณชนหรือต่อบุคคลทั่วไปที่มีได้เฉพาะเจาะจง

การให้ค้ำมั่นต่อสาธารณชนหรือต่อบุคคลทั่วไปที่มีได้เฉพาะเจาะจง คือ การที่ผู้ให้ค้ำมั่นยอมผูกพันตนในการที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยให้ค้ำมั่นต่อสาธารณชนทั่วไปที่มีได้เฉพาะเจาะจงต่อบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ค้ำมั่นโฆษณาจะให้รางวัลตามมาตรา 362 ถึงมาตรา 364 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และค้ำมั่นจะให้รางวัลอันเป็นการประกวดชิงรางวัลตามมาตรา 365 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁴⁰²

ทั้งนี้ จากลักษณะทั่วไปของค้ำมั่น นักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่า ค้ำมั่น คือ การให้ความแน่นอนว่าตนจะทำการใดสิ่งหนึ่ง สิ่งที่จะทำนั้นถ้าเป็นสัญญา ค้ำมั่นก็เป็นคำขอให้ทำสัญญาเช่นเดียวกับคำเสนอ⁴⁰³ ค้ำมั่นจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่เกิดสัญญาได้ แต่สำหรับกรณีค้ำมั่นจะให้รางวัลมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคำเสนอโดยทั่วไป จึงอาจเรียกไม่ได้ว่าเป็นคำเสนอ

หากพิเคราะห์ถึงลักษณะทางกฎหมายของค้ำมั่นอย่างละเอียดจะพบว่า ในเรื่องค้ำมั่นยังเป็นที่สงสัยกันอยู่หลายประการว่า ค้ำมั่นเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งเกิดจากการแสดงเจตนาของบุคคล หรือนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา หรือเป็นสัญญาที่เป็นนิติกรรมสอง

⁴⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 326-327.

⁴⁰² เรื่องเดียวกัน, หน้า 327-330.

⁴⁰³ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, 347, หน้า 401.

ฝ่าย⁴⁰⁴ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้เขียนขอยึดตามความเห็นที่ว่า คำมั่นเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวแยกเช่นเดียวกับกับ คำเสนอ ที่เป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา และเมื่อมีการรับการแสดง เจตนา นั้นแล้ว ผู้รับคำมั่นสนองรับตามคำมั่นนั้นก็จะเกิดเป็นสัญญาขึ้น

สำหรับกระบวนการในการก่อให้เกิดสัญญาตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สัญญาอาจเกิดจาก คำเสนอของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและอีกฝ่ายสนองรับ หรือ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งให้คำมั่นไว้ก่อนว่าจะทำ สัญญาและคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งสนองรับตามคำมั่นนั้นก็จะเกิดเป็นสัญญาขึ้น แต่ทั้งนี้ นอกจากกรณี ที่ต้องมีคำเสนอคำสนองหรือคำมั่นแล้ว สัญญา ก็อาจเกิดได้ในรูปแบบอื่น ซึ่งกระบวนการในการ ก่อให้เกิดสัญญาลักษณะอื่นๆ⁴⁰⁵ เช่น สัญญาอาจเกิดขึ้นจากการเจรจาทำสัญญาระหว่างคู่สัญญา ทั้ง สองฝ่าย ซึ่งได้มีการเจรจาตกลงร่วมกันจนถึงขั้นที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายสามารถสร้างความผูกพันกัน เป็นสัญญาขึ้น หรืออาจเกิดในกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงผูกพันกันในขั้นต้นว่าจะมาทำสัญญาใน อนาคตอีกฉบับหนึ่ง กล่าวคือ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายทำสัญญาว่าจะทำสัญญา อันทำให้เกิดเป็นสัญญา เสร็จเด็ดขาดเมื่อทั้งสองฝ่ายได้มีการมาทำสัญญาในอนาคตนั้น หรือในกรณีสัญญาที่กำหนดแบบต้อง ทำเป็นหนังสือ แม้คู่สัญญาจะได้มีคำเสนอคำสนองที่ต้องตรงกันแล้ว สัญญาก็ยังไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะมี การทำเป็นหนังสือ เป็นต้น⁴⁰⁶

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เรื่องการเกิดสัญญามีความสำคัญมาก เปรียบเสมือนดังจุดเริ่มต้น ของความผูกพันระหว่างบุคคลที่มุ่งสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นมา โดยเอกชนมีอิสระและเสรีภาพในการทำ สัญญาและได้แสดงเสรีภาพนั้นออกมาโดยทำสัญญาผูกพันตน ซึ่งสัญญาไม่ว่าจะเกิดในรูปแบบใด หาก มีผลทำให้เกิดเป็นสัญญาแล้ว การเกิดสัญญาก็จะสร้างความผูกพันระหว่างบุคคล

3.4 ความหมายของการต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

สำหรับกระบวนการเกิดสัญญาดังกล่าวเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้ว แต่กระนั้นกลับพบว่า กระบวนการในการต่อสัญญาไม่มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของ

⁴⁰⁴ กรศุทธิ์ ขอฟวงกลาง, "กระบวนการในการเกิดสัญญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี สาขากฎหมายเอกชน, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 25.

⁴⁰⁵ ศนันทกรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็น ธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 312-313.

⁴⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 312-313.

ไทย เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยพบว่า ในบรรพ 2 ลักษณะ 2 เรื่อง สัญญา ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญา แต่อย่างไรก็ตาม ในบรรพ 3 เอกเทศสัญญา ในสัญญาบางเรื่องกฎหมายบัญญัติคล้ายคลึงกับการเปิดโอกาสให้มีการต่อสัญญาระหว่างคู่สัญญาขึ้น เช่น เรื่อง เช่าทรัพย์ มาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ในเมื่อสิ้นกำหนดเวลาเช่าซึ่งได้ตกลงกันไว้แล้ว ถ้าผู้เช่ายังคงครอบครองทรัพย์สินอยู่ และผู้ให้เช่ารู้ความนั้นแล้วไม่ชักท้วงไซ้ ท่านให้ถือว่า คู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาใหม่ต่อไปไม่มีกำหนดเวลา” หรือ เรื่องจ้างแรงงาน มาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ถ้าระยะเวลาที่ได้ตกลงว่าจ้างกันนั้นสุดสิ้นลงแล้วลูกจ้างยังคงทำงานอยู่ต่อไปอีก และนายจ้างรู้ตั้งนั้นก็มิชักท้วงไซ้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่โดยความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม แต่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะเลิกสัญญาเสียได้ด้วยการบอกกล่าวตามความในมาตราต่อไปนี้” เป็นต้น

พิจารณากรณีสัญญาเช่า ตามปกติสัญญาเช่าที่มีกำหนดระยะเวลา เมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลา ที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว สัญญาเช่าย่อมระงับไปโดยมิต้องบอกกล่าว ตามมาตรา 564 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “อันสัญญาเช่านั้น ท่านว่าย่อมระงับไปเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ มิพักต้องบอกกล่าวก่อน” แต่กระนั้น อาจเกิดสัญญาเช่าขึ้นต่อเนื่องจากสัญญาเช่าเดิมได้ หากเป็นไปตามมาตรา 570 กล่าวคือ เมื่อสิ้นกำหนดเวลาเช่าซึ่งได้ตกลงกันไว้ และผู้เช่ายังคงครอบครองทรัพย์สินที่เช่าอยู่ โดยพฤติการณ์นี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้เช่าประสงค์จะเช่าทรัพย์สินนั้นต่อไป และผู้ให้เช่ารู้ความนั้นแล้วไม่ชักท้วง ซึ่งเห็นได้ว่าผู้ให้เช่าก็ยินยอมให้ผู้เช่าทำการเช่าทรัพย์สินนั้นอีกต่อไป โดยไม่ชักท้วงใดๆ กฎหมายจึงถือว่าผู้เช่ากับผู้ให้เช่าได้ทำสัญญาใหม่ต่อไปไม่มีกำหนดเวลา⁴⁰⁷ โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า กรณีนี้สัญญาเช่าในตอนแรกต้องเป็นสัญญาเช่าที่มีกำหนดเวลา แต่เมื่อครบกำหนดแล้ว การที่ผู้เช่าครอบครองทรัพย์สินอยู่เป็นการกระทำที่กฎหมายให้การสันนิษฐานไว้ว่าผู้เช่ามีเจตนาที่จะเช่าต่อไปโดยปริยาย⁴⁰⁸ ประกอบกับการที่ผู้ให้เช่ารู้ความนั้นแล้วไม่ชักท้วง คือ การนิ่ง ซึ่งในกรณีนี้มีกฎหมายให้ถือว่า การนิ่งดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนายอมให้ผู้เช่าเช่า

⁴⁰⁷ มานะ พิทยาภรณ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529), หน้า 191-192.

⁴⁰⁸ ศันนัทภรณ์ โสถพิพันธุ์, คำอธิบายเช่าทรัพย์-เช่าซื้อ พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 143.

ทรัพย์สินต่อไป กฎหมายจึงถือว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาเช่าใหม่ต่อไปไม่มีกำหนดเวลานั้นเอง⁴⁰⁹ ซึ่งการเลิกสัญญาเช่าที่ไม่มีกำหนดเวลาสามารถทำได้โดยบอกกล่าวเลิกสัญญา ตามมาตรา 566 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1070/2475 การที่ผู้เช่ายังคงครองทรัพย์สินที่เช่าต่อไปเมื่อสิ้นระยะเวลาเช่าเดิมนั้น ถือว่าคู่สัญญาได้ทำสัญญาเช่ากันใหม่ โดยไม่มีกำหนดเวลา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 878/2500 ผู้ให้เช่าบอกเลิกสัญญาแล้ว ผู้เช่าไม่ออกจากที่เช่า และส่งค่าเช่าให้ต่อไป แต่ผู้ให้เช่ารับไว้เป็นค่าเสียหาย ไม่ถือว่ามีกรเช่ากันต่อไป เพราะ กรณีนี้การที่ผู้ให้เช่าบอกเลิกสัญญาเป็นการทักท้วง มิได้นิ่งเฉยอันเป็นกรณีตามมาตรา 570

พิจารณากรณีสัญญาจ้างแรงงาน สัญญาจ้างแรงงานอาจเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาหรือเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาก็ได้ ถ้ามีการกำหนดระยะเวลาจ้างไว้ สัญญาจะสิ้นสุดลงเมื่อสิ้นระยะเวลานั้น แต่ถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ สัญญาจะสิ้นสุดลงได้โดยการบอกเลิกสัญญา ทั้งนี้ กรณีตามมาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สัญญาที่คู่สัญญาได้กระทำตั้งแต่ต้นเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลา แต่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงว่าจ้างกันแล้วนั้น ลูกจ้างยังคงทำงานให้นายจ้างอยู่ต่อไป และนายจ้างก็ทราบการที่ลูกจ้างทำงานให้โดยไม่ทักท้วงใดๆ กฎหมายจึงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่โดยมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม⁴¹⁰ ส่วนสัญญาจ้างใหม่นี้ หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการเลิกสัญญาจะกระทำได้โดยการบอกกล่าวล่วงหน้าตามมาตรา 582 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามมาตรา 17 วรรค 2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นกรณีสัญญาจ้างที่มีได้กำหนดระยะเวลาจ้างไว้⁴¹¹ พิจารณาเหตุผลตามมาตรา 581 จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่นายจ้างกำหนดระยะเวลาว่าจ้างกันไว้ เมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลานั้น โดยหลักสัญญาจะสิ้นสุดลง แต่อย่างไรก็ตาม อาจมีกรณีที่การงานที่จ้างนั้นยังทำไม่แล้วเสร็จ ลูกจ้างก็ยังคงทำงานอยู่ต่อไป โดยนายจ้างรู้และไม่ทักท้วง ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าสัญญาจ้างเดิมจะยังคงใช้ได้ต่อไปหรือไม่ โดยบทบัญญัติมาตรา 581 จึงมีขึ้นเพื่อมารับรองฐานะของ

⁴⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

⁴¹⁰ เกษมสันต์ วิลาวรรณ, คำอธิบายกฎหมายแรงงาน, พิมพ์ครั้งที่ 23 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 59-63.

⁴¹¹ วิจิตรา วิเชียรชม, คำอธิบายกฎหมายแรงงาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 132.

คู่สัญญาที่มีต่อกัน โดยกฎหมายให้ถือว่านายจ้างและลูกจ้างได้ตกลงทำสัญญาจ้างใหม่ต่อไปอีกโดยไม่
มีกำหนดเวลา และความตกลงซึ่งได้ทำไว้ตามสัญญาจ้างเดิม เช่น เรื่องสินจ้าง เวลาการทำงาน
วันหยุด เป็นต้น ต้องถือตามสัญญาจ้างเดิมทุกประการ เว้นแต่ เรื่องกำหนดระยะเวลาในสัญญาเท่านั้น
ที่ไม่ใช่ต่อไป และถือว่าเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดเวลา ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการเลิกสัญญา
จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 582 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามมาตรา 17 วรรค 2
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ก่อน⁴¹² อันจะเห็นว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 581 เรื่องนี้มีความคล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติของกฎหมายในกรณีสัญญา
เช่าตามมาตรา 570 ทั้งนี้ เพราะกฎหมายต่างมุ่งประสงค์ที่จะป้องกัน ข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นใน
ภายหลังนั่นเอง⁴¹³

ดังนั้น ในกรณีตามมาตรา 570 และกรณีตามมาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อกฎหมายเข้ามาบัญญัติคุ้มครองถึงความสัมพันธ์ของคู่สัญญา จึงนำมาสู่การ
พิจารณาว่า การที่กฎหมายให้ถือว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาใหม่ต่อไปตามมาตรา 570 หรือ การที่
กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่ตามมาตรา 581 เรียกว่าเป็น
การต่อสัญญาได้หรือไม่

ความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.เดือน บุนนาค เห็นว่า สัญญาเช่าซึ่งมีอายุต่อไปตามนัยแห่ง
กฎหมายนี้อาจเรียกได้ว่า เป็นการเช่าต่อโดยปริยาย เพราะการที่ผู้เช่ายังคงครอบครองทรัพย์สินที่เช่า
นั้นอยู่ต่อไป ผู้ให้เช่าก็รู้และมีได้ทักท้วงอย่างไรใด เป็นการแสดงให้เห็นเจตนาของทั้งสองฝ่ายว่ายอมให้
เช่าและยอมเช่ากันต่อไป มีลักษณะเป็นสัญญาเช่าที่ได้ต่ออายุกันใหม่โดยปริยาย⁴¹⁴

ความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.ศันท์กรณ โสทธิพันธุ์ พิจารณากรณีดังกล่าวว่า เป็นการเกิด
สัญญาโดยข้อสันนิษฐานของกฎหมาย โดยการกระทำของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายประกอบกันเข้าข้อ
สันนิษฐานของกฎหมายที่มีผลให้เป็นสัญญาใหม่ต่อไป และสัญญาเช่าใหม่นี้ย่อมไม่ต้องทำหลักฐาน
ใหม่ เพราะเป็นการเกิดสัญญาโดยข้อสันนิษฐานของกฎหมายนั่นเอง⁴¹⁵

⁴¹² เดือน บุนนาค, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏผู้พิมพ์, ไม่
ปรากฏปีที่พิมพ์), หน้า 385-388.

⁴¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 385-388.

⁴¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 972-974.

⁴¹⁵ ศันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายเช่าทรัพย์สิน-เช่าซื้อ พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็น
ธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 144-145.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 198/2478 ทำสัญญาเช่าที่ดินกันเองมีกำหนด 1 ปี เมื่อสิ้นกำหนดเวลาเช่ากันแล้ว ผู้เช่ายังคงครองที่เช่านั้นอยู่ ดังนี้ ถือว่าได้ทำสัญญาเช่ากันต่อไปตามสัญญาเดิม

นอกจากนั้น หากพิจารณาบทบัญญัติภาษาอังกฤษของมาตรา 570 มีการร่างไว้ว่า “If, at the end of the agreed period, the hirer remains in possession of the property and the letter knowing thereof does not object, the parties are deemed to have renewed the contract for an indefinite period.”^{416 417} อันจะเห็นได้ว่า กรณีนี้ภาษาอังกฤษคำใช้ว่า “...are deemed to have renewed the contract...” จึงอาจเป็นกรณีที่ให้ถือว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ต่อสัญญากันเช่นนั้นก็ได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ากรณีตามมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าว ควรจะแปลความว่าเป็นการต่อสัญญา ซึ่งการต่อสัญญาลักษณะนี้เกิดขึ้นเพราะข้อสันนิษฐานของกฎหมายมิใช่การกำหนดหรือการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว และแม้จะเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมาย กฎหมายก็สันนิษฐานจากการกระทำของทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการพิจารณากรณีดังกล่าวเป็นการเกิดสัญญาหรือการต่อสัญญา เมื่อกฎหมายวางหลักการนี้ขึ้นมาเพื่อความถูกต้องชอบธรรมระหว่างคู่สัญญา โดยให้มีกรอบเกณฑ์มารองรับการปฏิบัติต่อกัน กฎหมายจึงให้ถือว่าคู่สัญญาได้มีการทำสัญญากันขึ้นใหม่เกิดขึ้น อันทำให้คู่สัญญามีความผูกพันกันและก่อให้เกิดเป็นนิติสัมพันธ์ตามกฎหมาย การที่จะพิจารณาว่าเป็นการเกิดหรือการต่อสัญญาจึงไม่เป็นที่แตกต่างกันมากแต่อย่างใด ทั้งนี้ เป็นที่น่าพิจารณาต่อไปว่า สัญญาเช่าที่มีได้มีการทำสัญญากันขึ้นใหม่จริงๆ แต่กฎหมายให้ถือว่ามิสัญญาใหม่ โดยสัญญาเช่าใหม่นี้จะมีเนื้อหาของสัญญาเช่าอย่างไร ซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

ศาสตราจารย์ ดร.เดือน บุนนาค เห็นว่า “ผลของการเช่าต่อโดยปริยาย ...ส่วนเงื่อนไขอื่นๆ แห่งสัญญาใหม่นี้ก็ยังคงเป็นไปตามที่ปรากฏในสัญญาเดิม เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ตกลงกันเปลี่ยนแปลงใหม่”⁴¹⁸

⁴¹⁶ เดือน บุนนาค, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, หน้า 972-974.

⁴¹⁷ กมล สนธิเกษตริน, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 พร้อมคำแปลภาษาอังกฤษและอภิธาน พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2539), หน้า 123.

⁴¹⁸ เดือน บุนนาค, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, หน้า 972-974.

ศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์ เห็นว่า “เมื่อสัญญาเช่าใหม่มิได้มีการตกลงทำกัน อย่างชัดเจน ในกรณีนี้น่าจะสันนิษฐานได้ว่าสัญญาเช่าใหม่นั้นมีเนื้อหาของสัญญาเช่นเดียวกันตาม สัญญาเช่าเดิมทุกประการ ยกเว้นในเรื่องกำหนดระยะเวลาเช่าเท่านั้น”⁴¹⁹ และตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 145/2533 สัญญาเช่าตึกแถวพิพาทกำหนดอัตราค่าเช่าเดือนละ 1,000 บาท เมื่อครบกำหนด อายุสัญญาเช่า 1 ปีแล้ว จำเลยผู้เช่ายังคงอยู่ในตึกแถวพิพาทโดยโจทก์ผู้ให้เช่าไม่ทักท้วง จึงถือว่า โจทก์จำเลยได้ทำสัญญาเช่าใหม่ต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา ซึ่งหมายความว่าข้อตกลงเกี่ยวกับ กำหนดเวลาไม่มีผลบังคับต่อไป ส่วนข้อสัญญาอื่นคงเป็นไปตามสัญญาเช่าเดิม รวมทั้งอัตราค่าเช่า ด้วย ทั้งนี้ จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว เป็นการปรับใช้ทางศาลและความเข้าใจในทางตำราว่า สัญญาเช่าฉบับใหม่น่าจะมีเนื้อหาเช่นเดียวกับสัญญาเช่าฉบับเดิมยกเว้นเรื่องกำหนดเวลาเช่าเท่านั้น แต่ไม่มีกฎหมายที่บัญญัติไว้ชัดเจน⁴²⁰ ซึ่งในประเด็นนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์ กล่าวว่า ในระบบกฎหมายอิตาลีเปลี่ยนไม่มีปัญหา เพราะกฎหมายเรื่องเช่าได้บัญญัติไว้ชัดเจนตามมาตรา 1597 ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศอิตาลีแล้วว่า “สัญญาเช่าใหม่ที่ต่อให้มีเงื่อนไขเดียวกับ สัญญาเช่าเดิม ยกเว้นเรื่องเวลา”⁴²¹

ศาสตราจารย์ ดร. มานะ พิทยาภรณ์ เห็นว่า “ข้อสัญญาอื่นนอกเหนือจากกำหนดระยะเวลาเช่าเป็นไปตามสัญญาเช่าเดิม ดังนั้น ข้อกำหนดในเรื่องหน้าที่การซ่อมแซมรักษาทรัพย์สินที่เช่า ค่าเช่า ฯลฯ จึงต้องเป็นไปตามที่ตกลงไว้ในสัญญาเดิม”⁴²²

ศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร เห็นว่า “การเช่าที่ไม่มีกำหนดเวลาตามมาตรา 570 นี้ ต้องถือข้อตกลงในสัญญาเดิมเป็นสำคัญ เช่น การซ่อมแซมรักษาทรัพย์สินที่เช่า ค่าเช่า หรืออื่นๆ ฯลฯ ต้องเป็นไปตามที่ได้ตกลงในสัญญาเดิม”⁴²³

⁴¹⁹ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายเช่าทรัพย์สิน-เช่าซื้อ พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 144-145.

⁴²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144-145.

⁴²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144-145.

⁴²² มานะ พิทยาภรณ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน, หน้า 194.

⁴²³ สำเรียง เมฆเกรียงไกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, 2523), หน้า 340.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 546/2509 เมื่อครบกำหนดอายุสัญญาเช่าแล้ว ผู้เช่าคงอยู่ในที่เช่าต่อไป ผู้ให้เช่ารู้แล้วไม่พักท้วง ถือว่ามีการทำสัญญาใหม่ซึ่งไม่มีกำหนดเวลา ส่วนข้อสัญญาอื่นของสัญญาใหม่นี้คงเป็นอย่างเดียวกับในสัญญาเช่าเดิม

ส่วนในกรณีสัญญาจ้างแรงงาน กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่โดยความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม จึงไม่ต้องมีการเจรจาตกลงร่างสัญญากันขึ้นอีก เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7717/2551 สัญญาจ้างระหว่างโจทก์กับจำเลยเดิมเป็นสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาจ้างที่แน่นอนระหว่างวันที่ 14 เมษายน 2543 ถึงวันที่ 13 เมษายน 2544 แต่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวในวันที่ 13 เมษายน 2544 แล้ว จำเลยมิได้เลิกจ้างโจทก์ยังคงให้โจทก์ทำงานต่อไป ทั้งยังยอมจ่ายค่าจ้างให้โจทก์ จึงต้องถือว่าได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่โดยความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 581 ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาจ้างตามสัญญาเดิมแล้ว การที่คู่สัญญายังคงมีการจ้างงานระหว่างกันอยู่ กฎหมายจึงให้สันนิษฐานว่ามีการทำสัญญากันขึ้นมาใหม่ โดยต้องถือว่าสัญญาใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ เกิด ณ จุดเวลาที่สัญญาเดิมสิ้นสุดลง และเมื่อมีการใช้เนื้อความเช่นเดียวกันกับสัญญาจ้างเดิม

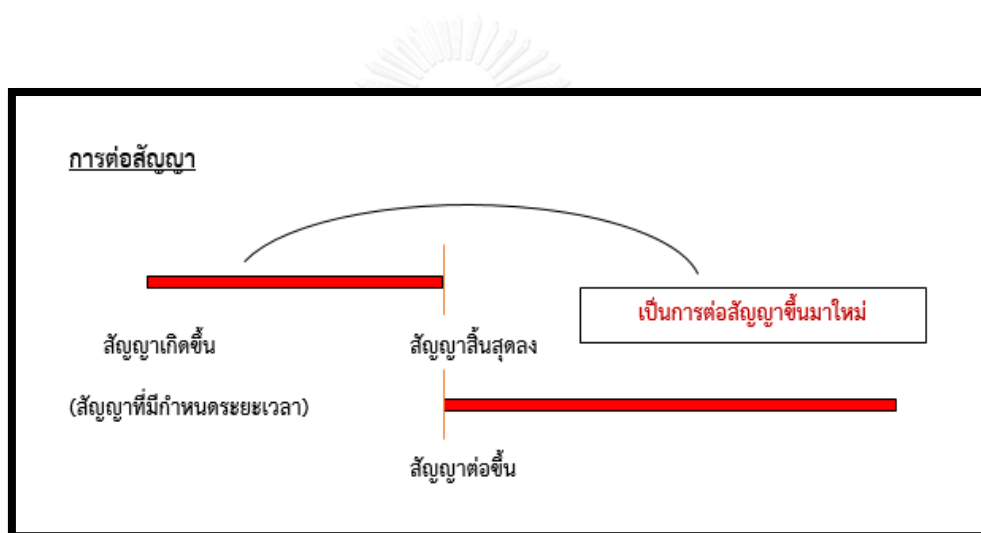
ทั้งนี้ จึงอาจพิจารณาได้ว่ากรณีตามมาตรา 570 และมาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สัญญาที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะมีเนื้อหาเหมือนสัญญาเดิม ยกเว้น เรื่องระยะเวลา อันเนื่องมาจากการที่คู่สัญญามีได้มีการเจรจาต่อรองทำสัญญากันจริง⁴²⁴ และเมื่อสัญญาที่เกิดขึ้นนั้นมีเนื้อความเดียวกันกับสัญญาเดิม ผู้เขียนจึงเห็นควรพิจารณาว่าเป็นการต่อสัญญาและมีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยบทบัญญัติของกฎหมาย⁴²⁵

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น นำไปสู่การให้คำจำกัดความความหมายของการต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งคำว่า “การต่อสัญญา” เป็นคำทั่วไปที่มีการกล่าวถึงกันมากในการทำสัญญา แม้การต่อสัญญาจะไม่มีนิยามในกฎหมายใดบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ แต่ก็เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่า การต่อสัญญานำมาใช้ในกรณีที่คู่สัญญาประสงค์จะให้มีการต่อสัญญาที่มีอยู่เดิมนั้นต่อไป ดังนั้น จึงต้องมีการทำสัญญากันมาก่อนและมีการต่อสัญญานั้นขึ้น และตามพจนานุกรม

⁴²⁴ เตือน บุนนาค, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, หน้า 972-974.

⁴²⁵ ประมวล เลืองวัฒนะวณิช, "สัญญาเช่า...ที่พักอาศัย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 31 ธันวาคม 2559. แหล่งที่มา:

ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “ต่อ” ไว้ว่า การเพิ่มให้ยาวหรือขยายออกไป เช่น ต่อเวลาออกไป ต่อหนังสือสัญญา⁴²⁶ เช่นนี้ ผู้เขียนจึงให้คำจำกัดความการต่อสัญญาในเบื้องต้นว่า **“การต่อสัญญามีลักษณะเป็นการตกลงที่ทำให้สัญญาเดิมถูกต่อขึ้น เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่แน่นอนในสัญญาเดิม”** กล่าวคือ การต่อสัญญาต้องเป็นการตกลงกันของคู่สัญญา ให้มีการต่อสัญญาเมื่อสัญญาเดิมสิ้นสุดลง โดยสัญญาเดิมต้องเป็นสัญญาที่มีกำหนดเวลาไว้แน่นอน แล้วจึงให้มีการต่อสัญญาเดิมนั้นขึ้นมาใหม่⁴²⁷ ซึ่งในการต่อสัญญาอาจมีการตกลงแก้ไขสัญญาเดิมหรือไม่ก็ได้ แต่โดยหลักสาระสำคัญในสัญญาควรจะอยู่เช่นเดิม มิฉะนั้นอาจเรียกว่าเป็นการเกิดสัญญาที่มีการเจรจาทำสัญญาขึ้นมาใหม่ ไม่ใช่การต่อสัญญา⁴²⁸

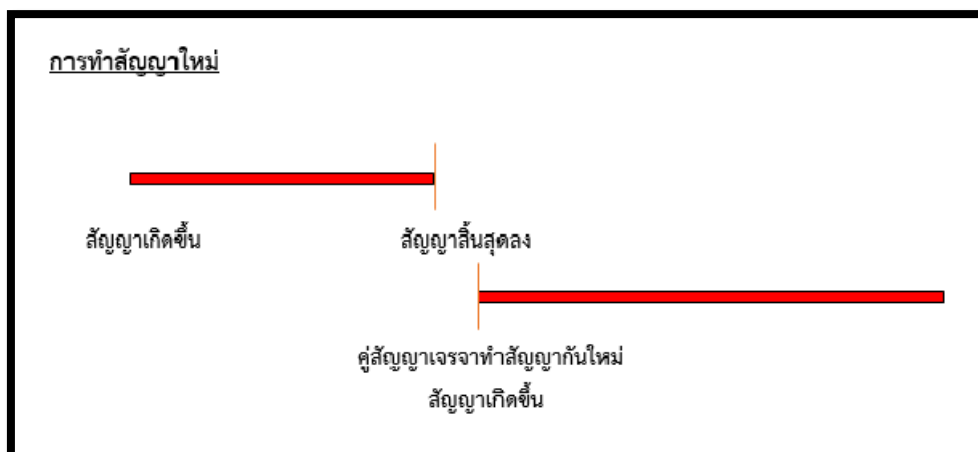

CHULALONGKORN UNIVERSITY
แผนภาพแสดงลักษณะการต่อสัญญา

⁴²⁶ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ 2556), หน้า 466.

⁴²⁷ Black, H. C., *Black's Law Dictionary*.

⁴²⁸ Ibid.

แผนภาพแสดงลักษณะการทำสัญญาใหม่

ทั้งนี้ หากพิจารณาควบคู่กับเรื่องการขยายระยะเวลาในสัญญา⁴²⁹ ผู้เขียนจึงขออธิบายเรื่อง “การขยายระยะเวลาในสัญญา” ไว้ว่า **“การขยายระยะเวลาในสัญญามีลักษณะเป็นการตกลงให้สัญญาเดิมมีผลต่อไป โดยขยายระยะเวลาในสัญญาเดิม ทำให้ไม่ต้องมีการเจรจาทำสัญญากันขึ้นมาใหม่”** ซึ่งพิจารณาได้ว่า เรื่องการขยายระยะเวลาในสัญญาเป็นกรณีที่สัญญาเดิมมิได้สิ้นสุดลง แต่มีการขยายระยะเวลาในสัญญาเดิม ทำให้สัญญาเดิมมีผลบังคับใช้ต่อไป และเมื่อสัญญาเดิมยังไม่สิ้นสุดลง สิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาก็ยังคงเป็นไปตามสัญญาเดิมอยู่นั่นเอง⁴³⁰

แผนภาพแสดงลักษณะการขยายระยะเวลาในสัญญา

⁴²⁹ Frank M. Holbrook, "The Difference between "Renewing" and "Extending" a Contract," [Online] Accessed: 19 June 2016. Available from: <http://www.butlersnow.com/2012/12/the-difference-between-renewing-and-extending-a-contract/>

⁴³⁰ Ibid.

ในเรื่องการต่อสัญญาและการขยายระยะเวลาในสัญญามีความใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงสัญญาแรกก่อนที่จะมีการต่อสัญญาหรือขยายระยะเวลาในสัญญาแล้วจะพบว่า ไม่ว่าจะ เป็นกรณีการต่อสัญญาหรือการขยายระยะเวลาในสัญญา สัญญาแรกที่คู่สัญญาได้ตกลงทำขึ้นต้องเป็น สัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน โดยเมื่อครบกำหนดระยะเวลาและมีการต่อสัญญาขึ้นใหม่ ก็จะ เรียกได้ว่าเป็นการต่อสัญญา⁴³¹ ในทางกลับกัน หากไม่มีการต่อสัญญาขึ้นใหม่ แต่กลับมีการขยาย ระยะเวลาในสัญญาเดิม ทำให้สัญญาเดิมไม่สิ้นสุดลง ก็จะเรียกว่าเป็นการขยายระยะเวลาในสัญญา⁴³² ทั้งนี้ การที่สัญญาแรกต้องเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน เพราะถ้าหากสัญญาแรกเป็น สัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนแล้ว การต่อสัญญาหรือการขยายระยะเวลาในสัญญาก็ไม่ อาจมีขึ้น โดยสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนจะไม่มีกำหนดระยะเวลาล่าสุดของสัญญาอัน ทำให้ไม่ต้องมีการต่อสัญญาหรือการขยายระยะเวลาในสัญญานั้น⁴³³

ด้วยเหตุที่เรื่องการต่อสัญญากับการขยายระยะเวลาในสัญญามีความคล้ายคลึงกันโดยแยก ออกจากกันได้ยาก ทำให้ในความเป็นจริงมีการใช้คำว่า “การต่อสัญญา” กับ “การขยายระยะเวลาใน สัญญา” ปะปนกัน⁴³⁴ ซึ่งหากมองโดยผิวเผินอาจกล่าวได้ว่าเรื่องการต่อสัญญาหรือการขยายระยะเวลา ในสัญญาเป็นสิ่งเดียวกัน เช่น การที่นาย ก. ยืมหนังสือจากห้องสมุด นาย ก. สามารถต่อเวลาการยืม หนังสือได้อีก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการต่อสัญญายืมหรือเป็นการขยายระยะเวลายืมก็ได้ เพราะจาก ลักษณะทั่วไปของการยืมหนังสือมีลักษณะต่อเนื่องไป อันทำให้อาจพิจารณาว่าเป็นการขยาย ระยะเวลาได้ แต่กระนั้น หากพิจารณาว่าการต่อสัญญาคือการที่สัญญาเดิมสิ้นสุดลงแล้วมีการต่อ สัญญาขึ้น กรณีการยืมหนังสือดังกล่าวก็อาจเป็นเรื่องการต่อสัญญา โดยระยะเวลาในสัญญาเดิมสิ้นสุด ลงเมื่อไหร่ก็จะมี การต่อสัญญาไป เป็นต้น นอกจากนี้ คำในภาษาอังกฤษ คำว่า “Renew” กับคำว่า “Extend” ทั้งสองคำนี้ก็มีความหมายที่ใกล้เคียงกันมาก เป็นคำ Synonymy หรือคำที่มีความหมาย

⁴³¹ Kelly A.C. Waddell, "Commercial Leases: Option to Renew Vs. Option to Extend," [Online] Accessed: 19 June 2016. Available from: <http://www.mcdougallgauley.com/recent-articles/commercial-leases-option-to-renew-vs-option-to-extend/>

⁴³² Ibid.

⁴³³ Black, H. C., Black's Law Dictionary.

⁴³⁴ D. C. TOEDT III, "A Cautionary Tale: Don't Say "Renew" When You Mean "Extend"," [Online] Accessed: 10 June 2016. Available from: <http://www.oncontracts.com/a-cautionary-tale-dont-say-renew-when-you-mean-extend/>

เหมือนกันหรือแบบเดียวกัน⁴³⁵ ซึ่งนักกฎหมายต่างประเทศที่มีการร่างสัญญาในภาคพื้นทวีปยุโรป หรือในประเทศสหพันธสาธารณรัฐเยอรมันนี้ มักใช้คำว่า “Renew” แทนคำว่า “Extend” ที่อยู่ในกฎหมาย โดยเห็นว่าทั้งสองคำนี้มีความหมายว่าเป็นการต่อสัญญาเช่นเดียวกัน⁴³⁶ อันแตกต่างจากทางฝั่งทวีปอเมริกาที่แยกพิจารณาคำว่า “renew” เป็นเรื่องการต่อสัญญา และคำว่า “extend” เป็นเรื่องการขยายระยะเวลาในสัญญา เช่น กรณีสัญญาเช่า การต่อสัญญาเช่ากับการขยายระยะเวลาในสัญญาเช่าย่อมไม่เหมือนกัน จึงควรต้องระมัดระวังการใช้คำทั้งสองคำนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน⁴³⁷

สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็ไม่มีนิยามในกฎหมายใดระบุไว้ชัดเจนเช่นกัน แต่กลับพบว่า สัญญาในปัจจุบันมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างแพร่หลาย จึงทำให้เกิดความสงสัยว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแท้จริงควรมีลักษณะอย่างไร และอาศัยหลักกฎหมายเช่นไรในการพิจารณาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ ผู้เขียนให้คำจำกัดความคำว่า “การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ” ไว้ในเบื้องต้นว่า **“การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีลักษณะเป็นการตกลงที่ทำให้สัญญาเดิมถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่แน่นอนในสัญญาเดิม”** ซึ่งคำว่า “โดยอัตโนมัติ” นี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า **“เป็นไปในตัวเอง ทำหน้าที่ได้ในตัวเอง มีกลไกทำหน้าที่ได้เอง”**⁴³⁸ กล่าวคือ **“เป็นการที่คู่สัญญาไม่จำเป็นต้องมีการเจรจาตกลงต่อสัญญากันอีก โดยสัญญาจะมีการต่อขึ้นด้วยตัวเอง”** จึงอาจพิจารณาได้ว่า โดยทั่วไปสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะมีเนื้อความดั้งเดิม เพราะ คู่สัญญาไม่ต้องการเจรจาต่อรองกันใหม่

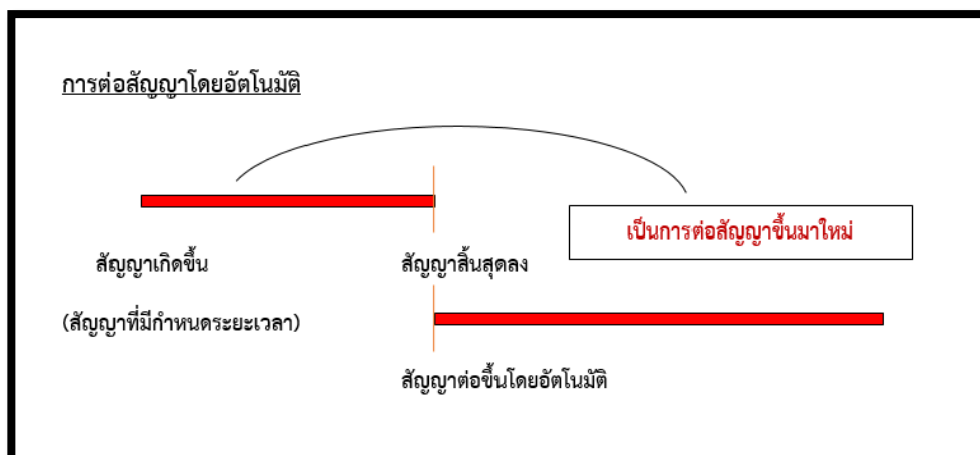
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁴³⁵ The Philip Lief Group, "Roget's 21st Century Thesaurus," [Online] Accessed: 19 June 2016. Available from: <http://www.thesaurus.com/browse/renew>

⁴³⁶ Kovač, M. and A.-S. Vandenberghe, "Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach," *Consumer Policy*.

⁴³⁷ D. C. TOEDT III, "A Cautionary Tale: Don't Say “Renew” When You Mean “Extend”."

⁴³⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, หน้า 1394.

แผนภาพแสดงลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ทั้งนี้ สัญญาที่ถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะมีลักษณะทางกฎหมายประการใด เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาต่อไป

3.5 ลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ ซึ่งอาจเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ หรือการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ จึงพิจารณาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.5.1 การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้

ในการทำสัญญา คู่สัญญาอาจมีการตกลงกันไว้ในข้อสัญญาให้มีการต่อสัญญาขึ้นในกรณีใดกรณีหนึ่งระหว่างกันก็ได้ อันจะทำให้มีผลเป็นการต่อสัญญาเมื่อมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญานั้น เช่น สัญญากำหนดเหตุแห่งการต่อสัญญาไว้ แล้วเปิดโอกาสให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิขอต่อสัญญาได้ เมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายตกลงก็เป็นการต่อสัญญาขึ้น หรือคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีข้อเสนอไว้ในข้อสัญญาว่าให้มีการต่อสัญญา พอคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาสนองรับก็เกิดเป็นการต่อสัญญา หรือคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีคำมั่นไว้ในข้อสัญญาว่าให้มีการต่อสัญญา ซึ่งคำมั่นนี้เปรียบเสมือนข้อสัญญาข้อหนึ่ง พอคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนารับคำมั่นก็เกิดเป็นการต่อสัญญา เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ เมื่อเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ จึงต้องมีลักษณะเป็นการต่อสัญญาที่สัญญานั้นต่อขึ้นด้วยตัวข้อกำหนดในสัญญา

เอง⁴³⁹ ผู้เขียนจึงเห็นว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ “**เป็นการที่มีข้อสัญญาระบุไว้โดยชัดแจ้งว่าให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างคู่สัญญาขึ้น โดยคู่สัญญาทุกฝ่ายได้เจรจาต่อรองและทำความเข้าใจกันด้วยการแสดงเจตนาไว้ในสัญญาให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในเวลาที่สัญญาเดิมสิ้นสุดลง ซึ่งคู่สัญญาไม่จำเป็นต้องกระทำการใดๆอีกเพื่อให้มีผลเป็นการต่อสัญญา แต่สัญญาดังกล่าวจะถูกต่อขึ้นอัตโนมัติด้วยตัวเอง**”

ทั้งนี้ เนื่องจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีลักษณะเป็นการตกลงที่ทำให้สัญญาเดิมถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่แน่นอนในสัญญาเดิม⁴⁴⁰ ซึ่งการที่สัญญาเดิมจะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไม่จำเป็นต้องมีการแสดงเจตนาระหว่างคู่สัญญาต่อกันอีกในขณะที่มีการต่อสัญญา โดยสัญญาดังกล่าวจะถูกต่อขึ้นด้วยตัวของข้อสัญญาเอง จึงพิจารณาได้ว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นการต่อสัญญาที่มาจากข้อกำหนดในสัญญาระบุไว้ ซึ่งเป็นการแสดงเจตนาตกลงกันของคู่สัญญาในการทำสัญญานั้นๆขึ้นมา⁴⁴¹

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นกรณีดังต่อไปนี้ กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ในสัญญาเช่า เช่น ข้อสัญญากำหนดว่า หากครบกำหนดในสัญญาแล้วคู่สัญญาที่เป็นผู้เช่ามิได้แจ้งไม่ต่อสัญญาภายใน 30 วันก่อนวันที่สัญญาเช่าสิ้นสุด ให้มีการต่อสัญญาเช่าโดยอัตโนมัติตามข้อกำหนดในสัญญาเช่าเดิม เป็นต้น หรือ ในสัญญาจ้าง เช่น สัญญาจ้างนักแสดงมีข้อกำหนดว่า เมื่อครบ 10 ปี หากนักแสดงไม่ประสงค์จะต่อสัญญากับบริษัท ให้นักแสดงบอกแจ้งไม่ต่อสัญญา มิฉะนั้นแล้ว หากไม่มีการแจ้งดังกล่าวจะมีผลเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทันที ทั้งนี้ ให้บริษัทต้องแจ้งเตือนนักแสดงก่อนครบกำหนดสัญญาไม่น้อยกว่า 2 เดือน เป็นต้น

ตัวอย่างข้อสัญญาที่เกิดเป็นประเด็นปัญหา เช่น กรณีของนักแสดงรายหนึ่งที่มีปัญหากับบริษัทหนังยักษ์ใหญ่ในเรื่องการผิดสัญญาจ้าง⁴⁴² เบื้องต้นอ้างว่ามีการส่งใบแจ้งต่อสัญญาไปที่บ้านของนักแสดงและคนที่บ้านเซ็นรับเอกสารแทนโดยที่นักแสดงดังกล่าวไม่ได้รับรู้⁴⁴³ กรณีเช่นนี้จะมีผลเป็น

⁴³⁹ เรื่องเดียวกัน

⁴⁴⁰ USLEGAL, "Automatic Renewal Clause Law and Legal Definition."

⁴⁴¹ Ibid.

⁴⁴² ไทยรัฐออนไลน์, "ไขว้เรียกเลิกปม 'ต่อสัญญาอัตโนมัติ' สภานายพร้อมช่วยพระเอกนักบู๊" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 กันยายน 2558. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/490075>

⁴⁴³ เรื่องเดียวกัน

การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือไม่ ถ้าหากนักแสดงไม่ได้แจ้งยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งในสัญญาระบุไว้ว่า “สัญญานี้มีผลผูกพันบริษัท กับ นักแสดง ครูฝึก และผู้ควบคุม เป็นระยะเวลาสิบปี (10 ปี) นับแต่วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ถึง 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 ในกรณีที่บริษัทมีความประสงค์จะต่อสัญญาต่อไป บริษัทจะต้องแจ้งความประสงค์ไปยังนักแสดง ครูฝึก และผู้ควบคุม ทราบล่วงหน้าก่อนครบกำหนดอายุสัญญาไม่น้อยกว่า 2 เดือน เมื่อบริษัทได้แจ้งความประสงค์ดังกล่าวแล้วให้ถือว่ามีการต่อสัญญานี้ออกไปตามความประสงค์ของบริษัททันที”⁴⁴⁴ ดังจะเห็นได้ว่า การแจ้งเตือนดังกล่าวของบริษัทเป็นเพียงข้อกำหนดในสัญญาเท่านั้น สัญญาสามารถมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติได้ หากคู่สัญญาที่เป็นนักแสดงไม่แสดงเจตนายกเลิกไม่ให้มีการต่อสัญญา และในการยกเลิก ถ้าต้องการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงสัญญาต้องรีบแจ้งกลับไปยังบริษัทภายในระยะเวลาตามที่กำหนดในสัญญา หากไม่มีการแจ้งยกเลิกภายในกำหนดสัญญาแล้ว สัญญาก็จะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติตามข้อกำหนดในสัญญา⁴⁴⁵ แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้มี การตั้งข้อสังเกตกันว่า สัญญาดังกล่าวมีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมและเป็นการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไปจนสมควรหรือไม่ โดยคู่สัญญาที่เป็นนักแสดงต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ จึงมีการตั้งคำถามการทำสัญญาในลักษณะนี้ว่าเป็นสัญญาทาสหรือไม่⁴⁴⁶

ตัวอย่าง กรณีข้อสัญญาการซื้อขายสินค้าหรือบริการในประเทศไทยที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในสัญญา ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกรณีสัญญาให้บริการออกกำลังกาย เนื่องจากในประเทศไทยมีการออกกฎหมายมาควบคุมการทำสัญญาให้บริการออกกำลังกายดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา โดยเป็นอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาในการออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 43

⁴⁴⁴ ผู้จัดการออนไลน์, "จพมร่อนจดหมายแฉสัญญากับสหฯ 10 ปีไม่ต่างอะไรกับลูกจ้าง" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 กันยายน 2558. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9560000115179>

⁴⁴⁵ เรื่องเดียวกัน

⁴⁴⁶ ผู้จัดการออนไลน์, "เปิดสัญญาทาส?! ชนวนแตกหัก จพมม-เสียเจียง " [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 23 กันยายน 2558. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9560000112650>

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้สามารถกระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบกับมาตรา 3 มาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542 โดยคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้⁴⁴⁷

“ข้อ 1 ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา

ข้อ 2 ในประกาศนี้ “ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกาย” หมายความว่า ธุรกิจให้บริการใช้สถานที่ และอุปกรณ์ออกกำลังกายเพื่อประโยชน์ในทางการค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำสัญญาให้บริการออกกำลังกายกับผู้บริโภคให้เป็นสมาชิก แต่ไม่หมายความรวมถึง ธุรกิจให้บริการเฉพาะ โยคะ ศิลปะการป้องกันตัว และกีฬา

ข้อ 3 สัญญาการให้บริการออกกำลังกายที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภค ต้องมีข้อความเป็นภาษาไทยที่สามารถเห็นและอ่านได้ชัดเจน มีขนาดตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร โดยมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดตัวอักษรในหนึ่งนิ้ว และจะต้องใช้ข้อสัญญาที่มีสาระสำคัญและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1)

(2) รายละเอียดอัตราค่าสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เรียกเก็บจากสมาชิก เช่น ค่าใช้บริการออกกำลังกาย ค่าฝึกสอน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น เงื่อนไขและวิธีการชำระเงิน วันเริ่มต้นและสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

(3) - (5).....

(6) ในกรณีที่ผู้บริโภคชำระค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยบัตรเครดิต ผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่ต้องแจ้งระงับการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตทันทีเมื่อสัญญาสิ้นสุดลง

(7) - (8).....

(9) สิทธิของผู้บริโภคในการต่อระยะเวลาการใช้บริการออกกำลังกายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา โดยผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่แจ้งการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เรียกเก็บจากสมาชิก เช่น ค่าใช้บริการออกกำลังกาย ค่าฝึกสอน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น เป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

⁴⁴⁷ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ.

ข้อ 4 ข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการจัดทำกับผู้บริโภคต้องไม่ใช่ข้อสัญญาที่มีลักษณะหรือมีความหมายทำนองเดียวกัน ดังต่อไปนี้

(1) - (3).....

(4) ข้อสัญญาที่กำหนดระยะเวลาตามสัญญาเกินหนึ่งปี

(5) ข้อสัญญาที่กำหนดให้การต่อระยะเวลาการให้บริการออกกำลังกายมีผลบังคับทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา

ประกาศนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป”⁴⁴⁸

หมายเหตุ เนื่องจากประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาดังกล่าว ในข้อ 3 (1), (3)-(5), (7)-(8) และข้อ 4 (1)-(3) เป็นรายละเอียดในส่วนอื่นที่มีใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการต่อสัญญา ในที่นี้ ผู้เขียนจึงไม่ได้นำมากล่าวถึง ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถอ่านรายละเอียดของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 ฉบับสมบูรณ์ได้ที่ภาคผนวก ฉ ข้างท้าย

การฝ่าฝืนประกาศดังกล่าวมีผลบังคับตามมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วยตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นไม่ใช่ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้นแล้วแต่กรณี” และตามมาตรา 35 จัตวา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องไม่ใช่ข้อสัญญาใดตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นว่านั้น”

ทั้งนี้ เนื่องจากธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายก่อนที่จะมีการออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ธุรกิจดังกล่าวเกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เป็นผู้บริโภคจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกรณีปัญหาการทำสัญญา ปัญหา

⁴⁴⁸ เรื่องเดียวกัน

การต่อสัญญา ปัญหาการเก็บค่าบริการ และปัญหาการใช้บริการเครื่องออกกำลังกาย เป็นต้น⁴⁴⁹ ซึ่งผู้บริโภคหลายรายต้องสูญเสียเงินมากจากการทำสัญญากับผู้ให้บริการโดยไม่สามารถใช้บริการได้ตามความประสงค์ และมีผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำสัญญาและไม่สามารถยกเลิกสัญญานั้นได้ และในบางสัญญาก็มีข้อกำหนดในการต่อสัญญาระบุไว้ หากผู้บริโภคไม่อ่านข้อสัญญานั้นให้ละเอียดชัดเจนก็อาจมีการต่อสัญญานั้นขึ้นอีก ทำให้ผู้บริโภคต้องมีค่าใช้จ่ายตามสัญญาต่อไป นอกจากนั้น ด้วยลักษณะของธุรกิจและการเข้าทำสัญญา สัญญาที่ทำขึ้นดังกล่าวมักจะเป็นการเข้าทำสัญญาระยะยาว โดยพบปัญหาในกรณีของบริษัท แคลิฟอร์เนีย ว้าว เอ็กซ์พีเรียนซ์ จำกัด (มหาชน) หรือ California WOW ที่มีการเปิดสถานบริการออกกำลังกายโดยมีการเรียกเก็บค่าสมาชิกกับผู้รับบริการ ซึ่งอาจมีการทำสัญญาเป็นรายเดือน รายปี หรือตลอดชีพ และให้ชำระค่าบริการผ่านทางบัตรเครดิตเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่าการเป็นสมาชิกตลอดชีพ ตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไป คือการที่ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายอีก แต่อย่างไรก็ตาม กลับหาเป็นเช่นนั้นไม่ โดยบริษัทจะเรียกเก็บเงินค่าต่ออายุสมาชิกทุกๆ ปี เช่น ปีละ 100-600 บาทต่อคน ตามแต่ที่กำหนดไว้ในสัญญา และไม่ใช่ว่าหากผู้รับบริการไม่ชำระเงินค่าต่ออายุจะไม่มีสิทธิเข้าไปใช้บริการเท่านั้น แต่ความเป็นจริงแล้ว บริษัทจะถือว่าผู้รับบริการที่ขาดการต่ออายุสมาชิก สิทธิการเป็นสมาชิกตลอดชีพจะหมดสิ้นลงในทันที โดยไม่ต้องมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าใดๆ ทั้งสิ้น และในกรณีการทำสัญญาแบบรายปีก็เช่นกัน ก็มีการต่อสัญญาและเรียกเก็บเงินทุกๆ ปี เรื่อยไป⁴⁵⁰ ซึ่งในภายหลังบริษัทกลับผิดสัญญาและทยอยปิดสาขาลง ทำให้ผู้รับบริการที่สมัครสมาชิกไปแล้วไม่สามารถใช้บริการได้ จึงเป็นปัญหาขึ้น และทำให้ผู้บริโภคต้องเรียกร้องต่อหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาช่วยเหลือดูแล⁴⁵¹

ดังนั้น ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจึงออกมาเพื่อคุ้มครองผู้รับบริการในการทำสัญญากับผู้ประกอบการต่างๆ โดยจะมีข้อบังคับควบคุมมิให้ผู้ประกอบการกำหนดสัญญาได้ตามอำเภอใจ และสัญญาที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็มีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่ฝ่ายผู้ประกอบการเป็นผู้ร่างสัญญาไว้ ผู้บริโภคไม่สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อสัญญานั้น เช่นนี้ ใน

⁴⁴⁹ ผู้จัดการออนไลน์, "สคบ.เข้มพิตเนส ดีแต่ปาก เตรียมศึกษาออกกม.คุมสัญญา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 27 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/iBizchannel/ViewNews.aspx?NewsID=9520000090858>

⁴⁵⁰ เว็บไซต์พันทิป, "ระวังการต่ออายุสมาชิกตลอดชีพของ California Fitness" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 27 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://topicstock.pantip.com/lumpini/topicstock/2010/09/L9641928-L9641928.html>

⁴⁵¹ ฐานเศรษฐกิจ, "ซีริส บทรียนแสนแพงคนไทย ลอกคราบแคลิฟอร์เนีย ว้าว," หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 33 ฉบับที่ 2856 (29 มิถุนายน 2556).

สัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาสั้นเกินสมควร หรือสัญญาที่มีการสมัครสมาชิกตลอดชีพ จึงอาจนำมาซึ่งปัญหาเรื้อรัง ดังเช่น กรณีของบริษัทแคลิฟอร์เนีย ว้าว กฎหมายจึงจำต้องเข้ามาควบคุมสัญญาดังกล่าวเพื่อมิให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเปิดช่องให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการฉ้อฉลผู้บริโภค⁴⁵²

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 มีลักษณะดังต่อไปนี้ ในการร่างสัญญาให้บริการออกกำลังกายที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภค ข้อ 3 กำหนดให้สัญญานั้นต้องมีข้อความภาษาไทยที่สามารถเห็นและอ่านได้ชัดเจน กล่าวคือ ข้อความต้องมีขนาดตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร โดยมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดตัวอักษรในหนึ่งนิ้ว เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเห็นได้ถึงข้อกำหนดในสัญญา และสามารถอ่านข้อกำหนดในสัญญาเหล่านั้นได้⁴⁵³

ในกรณีที่สัญญากำหนดรายละเอียดเนื้อหาที่ใช้บังคับไว้ กฎหมายก็ได้เข้ามาควบคุมการกำหนดข้อสัญญาที่มีสาระสำคัญและเงื่อนไขเช่นกัน ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องแสดงรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับสถานบริการ รวมถึง รายละเอียดอัตราค่าสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่างๆที่เรียกเก็บจากสมาชิก เช่น ค่าใช้บริการออกกำลังกาย ค่าฝึกสอน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้คู่สัญญาฝ่ายผู้บริโภคได้ทราบถึงรายละเอียดค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจยังต้องแสดงเงื่อนไขและวิธีการชำระเงิน ตลอดจน วันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดการเป็นสมาชิกไว้ในสัญญานั้นด้วย โดยในกรณีที่ผู้บริโภคชำระค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายต่างๆด้วยบัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องแจ้งระงับการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตทันทีเมื่อสัญญาสิ้นสุดลง มิใช่ปล่อยให้มีการเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคต่อไป ซึ่งในกรณีที่มีการผิดสัญญาหรือเลิกสัญญากัน กฎหมายก็ได้เข้ามากำหนดถึงเรื่องการคืนเงินและการเรียกเบี้ยปรับระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภค รวมถึงในการส่งคำบอกกล่าวตามกฎหมายหรือตามสัญญาใดๆ ก็จะต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้แก่ผู้บริโภคตามที่อยู่ระบุไว้ในสัญญาหรือที่อยู่ของผู้บริโภคได้แจ้งไว้ในวันด้วย เป็นต้น⁴⁵⁴

⁴⁵² เอซี. คอนซัลแตนท์, "กฎหมายสำหรับฟิตเนส" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 27 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://www.accon.co.th/N18fitness.html>

⁴⁵³ เรื่องเดียวกัน

⁴⁵⁴ เรื่องเดียวกัน

สำหรับกรณีการต่อสัญญาการให้บริการออกกำลังกาย กฎหมายกำหนดให้เป็นสิทธิของผู้บริโภคในการต่อระยะเวลาการใช้บริการออกกำลังกาย เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา กล่าวคือ ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะต่อระยะเวลาในสัญญานั้นหรือไม่ก็ได้ โดยผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่แจ้งการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายต่างๆที่เรียกเก็บจากการเป็นสมาชิก เช่น ค่าใช้บริการออกกำลังกาย ค่าฝึกสอน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น ให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เพื่อให้ผู้บริโภคจะได้เข้าถึงรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่างๆที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงต่างจากเดิม

ส่วนการที่ข้อสัญญากำหนดให้การต่อระยะเวลาการให้บริการออกกำลังกายมีผลบังคับทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญานั้น ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาดังกล่าวที่ออกมาควบคุมข้อสัญญา กำหนดให้ข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภคต้องไม่ใช่ข้อสัญญาที่มีลักษณะหรือมีความหมายทำนองเดียวกันกับข้อความเช่นนี้ อันเนื่องจากการกำหนดให้การต่อระยะเวลาการให้บริการออกกำลังกายมีผลบังคับทันที เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา มีลักษณะเป็นสัญญาฝ่ายเดียว⁴⁵⁵ อันทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคได้ กฎหมายจึงมิให้สัญญามีข้อกำหนดในลักษณะนี้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การที่สัญญากำหนดให้มีการต่อระยะเวลาการให้บริการออกกำลังกายทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญานั้น มีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ ด้วยเหตุที่ว่า คู่สัญญามิต้องมีการแสดงเจตนาใดๆต่อกันอีก แต่สัญญาดังกล่าวจะถูกต่อระยะเวลาขึ้นด้วยตัวของข้อกำหนดในสัญญาเองโดยทันทีที่สิ้นสุดระยะเวลาในสัญญาเริ่มต้นนั้น

นอกจากนี้ ประกาศดังกล่าวยังกำหนดให้ข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภคต้องไม่ใช่ข้อสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาตามสัญญาเกินหนึ่งปี ทั้งนี้ การที่กฎหมายจำกัดระยะเวลาในการทำสัญญาไว้โดยชัดแจ้ง เพื่อเป็นการขจัดปัญหาการทำสัญญาสมัครเป็นสมาชิกระยะยาวที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นในอดีตและทำให้มีการเรียกร้องในลักษณะที่เป็นการฉ้อฉลต่อผู้บริโภคกันมากมาย เช่น กรณีตัวอย่าง บริษัท แคลิฟอร์เนีย ว้าว ที่มีการปิดตัวไป มีลักษณะเป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นต้น⁴⁵⁶

⁴⁵⁵ ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, "สคบ.งัดคม.ลงดาบพิชเนสมั่วสัญญา สถิติร้องเรียนทะเล็ก-สังคินค่าเมมเบอร์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา: http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1308965726

⁴⁵⁶ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS), "ผู้เสียหาย ฟ้องผู้บริหาร บ.แคลิฟอร์เนีย ว้าว ฉ้อโกงประชาชน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2559. แหล่งที่มา: <http://news.thaipbs.or.th/content/115112>

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการทำสัญญาเข้าเป็นสมาชิกธุรกิจการให้บริการออกกำลังกาย โดยจะนำเสนอข้อสัญญาในภาคผนวก ข ช่างทำย และจะนำเงื่อนไขการสมัครสมาชิกตามแบบฟอร์มมาพิจารณาบางประเด็น⁴⁵⁷ ดังนี้ แบบฟอร์มการอนุมัติให้เรียกเก็บเงินค่าสมาชิกอัตโนมัติจากบัตรเครดิต ข้อสัญญากำหนดไว้ว่า “ข้าพเจ้า..... ได้รับทราบและสมัครเป็นสมาชิกประเภทรายเดือนกับ บริษัทฯ โดยยินยอมให้เรียกเก็บเงินค่าสมาชิกรายเดือนจากบัตรเครดิตของข้าพเจ้าตามรายละเอียดของบัตรเครดิตดังนี้ หมายเลขบัตรเครดิต วันหมดอายุ จำนวนที่เรียกเก็บค่าบริการสมาชิกรายเดือน (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%) ค่าบริการสมาชิกรายเดือนเรียกเก็บทุกวันที่.....ของทุกเดือน โดยบริษัทฯ จะเริ่มเรียกเก็บค่าบริการสมาชิกในวันที่..... และจะแจ้งระงับการเรียกเก็บเงินดังกล่าวทันที เมื่อมีการบอกกล่าวยกเลิกสมาชิกตามข้อกำหนดที่ได้แจ้งไว้ในเอกสารแนบท้ายสัญญาสมาชิก (ข้อกำหนดและเงื่อนไขของสมาชิกภาพ) ...”⁴⁵⁸

ประกอบกับ เอกสารแนบท้ายสัญญาสมาชิก ในข้อกำหนดและเงื่อนไขของสมาชิก ข้อ 2 รายละเอียดและประเภทต่างๆของสมาชิกภาพ 2.1 “สมาชิกประเภทรายเดือนกำหนดขั้นต่ำจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทสัญญาสมาชิกรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ 5 เดือน ประเภทสัญญาสมาชิกรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ 9 เดือน และประเภทสัญญาสมาชิกรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ 15 เดือน ซึ่งสมาชิกทั้ง 3 ประเภทนี้จะต้องชำระค่าสมาชิกรายเดือนสำหรับเดือนแรกและเดือนสุดท้าย (ถ้ามี) ณ วันที่เข้าเป็นสมาชิก และจะต้องเป็นสมาชิกให้ครบตามระยะกำหนดขั้นต่ำ โดยชำระค่าสมาชิกภาพรายเดือนครบตามกำหนดขั้นต่ำ และเมื่อถึงกำหนดชำระค่าสมาชิกในแต่ละเดือน บริษัทฯ จะดำเนินการเรียกเก็บค่าสมาชิกดังกล่าว ผ่านระบบชำระค่าบริการอัตโนมัติจากบัตรเครดิตทุกเดือน”⁴⁵⁹ 2.3 “สมาชิกประเภทชำระล่วงหน้า 1 ปี แบบไม่มีสิทธิต่อสัญญาและแบบได้สิทธิต่อสัญญา ซึ่งกรณีนี้สมาชิกจะชำระเงินเป็นจำนวนรวม ณ วันที่สมัครสมาชิก โดยสมาชิกทั้ง 2 ประเภทนี้สามารถใช้บริการของบริษัทฯ ตามระยะเวลาที่สมาชิกได้ชำระล่วงหน้าไว้แล้ว”⁴⁶⁰

“ข้อ 4 การขอยกเลิกสมาชิกภาพของสมาชิก 4.1 การยกเลิกสมาชิกภาพทุกประเภทและต้องการเงินคืน สมาชิกสามารถทำได้ภายใน 3 วัน นับจากวันที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่ทางบริษัทฯ ขอ

⁴⁵⁷ สัญญาเข้าเป็นสมาชิกบริษัท วี ฟิตเนส จำกัด

⁴⁵⁸ เรื่องเดียวกัน

⁴⁵⁹ เรื่องเดียวกัน

⁴⁶⁰ เรื่องเดียวกัน

สงวนสิทธิ์ที่จะไม่คืนค่าดำเนินการ และสมาชิกจะต้องส่งคืน wristband และเอกสารเข้าเป็นสมาชิกทั้งหมด 4.2 สมาชิกประเภทรายเดือน สามารถบอกยกเลิกสมาชิกภาพได้ และจะต้องดำเนินการแจ้งความต้องการตามวิธีการและขั้นตอนในการแจ้งยกเลิกสมาชิกภาพของสมาชิก ตามข้อ 4.3 แต่สมาชิกยังคงต้องรับผิดชอบในค่าสมาชิก ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และ/หรือเงินอื่นใดตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่เหลืออยู่ กรณีสมาชิกประสงค์จะยกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดสัญญาขั้นต่ำ สมาชิกต้องรับผิดชอบในการชำระค่าสมาชิกรายเดือนให้ครบกำหนดขั้นต่ำของประเภทที่ท่านสมาชิกสมัครสมาชิกจึงจะสามารถยกเลิกสมาชิกภาพได้

4.3 วิธีการและขั้นตอนในการแจ้งยกเลิกสมาชิกภาพประเภทรายเดือนมีดังต่อไปนี้ เริ่มจากสมาชิกจะต้องกรอกแบบฟอร์มการขอยกเลิกสมาชิกภาพของบริษัทฯ เท่านั้น และสมาชิกจะต้องส่งแบบฟอร์มการขอยกเลิกสมาชิกภาพอย่างน้อย 1 เดือน ก่อนถึงวันที่สมาชิกจะต้องชำระค่าสมาชิกรายเดือนของสมาชิกในงวดถัดไป โดยทางบริษัทฯ จะดำเนินการหยุดเรียกเก็บค่าสมาชิกรายเดือน และสมาชิกจะใช้ค่าสมาชิกเดือนสุดท้าย (ถ้ามี) ที่ได้มีการชำระมาแล้ว ณ วันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลงอีก 30 วัน จากวันที่ครบกำหนดชำระค่าบริการงวดสุดท้าย ในกรณีที่สมาชิกบอกยกเลิกสมาชิกภาพน้อยกว่า 1 เดือน ก่อนถึงวันกำหนดชำระค่าสมาชิกในงวดถัดไปของสมาชิก สมาชิกจะถูกเรียกเก็บเงินค่าสมาชิกในงวดถัดไปอีก 1 เดือน และสมาชิกจะใช้ค่าสมาชิกเดือนสุดท้าย (ถ้ามี) ที่ได้มีการชำระมาแล้ว ณ วันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกภาพของสมาชิกจะสิ้นสุดลงอีก 30 วัน จากวันที่ครบกำหนดชำระค่าบริการงวดสุดท้าย”⁴⁶¹

ดังจะเห็นได้ว่า ตามสัญญาการสมัครเป็นสมาชิกดังกล่าว มีลักษณะเป็นข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ผู้ประกอบการนำมาบังคับใช้กับผู้บริโภค ซึ่งในสัญญามีการตกลงยินยอมสมัครเข้าเป็นสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการสมัครสมาชิกรายเดือน หลายเดือน หรือรายปี โดยมีรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับค่าสมาชิก การชำระเงิน และอาจให้มีการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตของผู้บริโภคนั้นได้ ซึ่งในการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตของผู้บริโภค หากมีการบอกกล่าวยกเลิกสมาชิกตามข้อกำหนดที่ได้แจ้งไว้ในเอกสารแนบท้ายสัญญาสมาชิก ผู้ประกอบการก็มีหน้าที่ที่ต้องแจ้งระงับการเรียกเก็บเงินดังกล่าวทันที อันเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 ข้อ 3 (6) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

⁴⁶¹ เรื่องเดียวกัน

ทั้งนี้ ในการยกเลิกการเป็นสมาชิก ผู้บริโภคสามารถบอกยกเลิกสมาชิกภาพได้ แต่จะต้องดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่บริษัทกำหนดไว้ โดยสมาชิกจะต้องกรอกแบบฟอร์มการขอยกเลิกสมาชิกภาพของบริษัทๆ เท่านั้น ซึ่งการที่ข้อสัญญาจำกัดวิธีการยกเลิกไว้เช่นนี้อาจไม่เหมาะสมนัก และ นอกจากนั้นสมาชิกจะต้องส่งแบบฟอร์มการขอยกเลิกสมาชิกภาพอย่างน้อย 1 เดือน ก่อนถึงวันที่สมาชิกจะต้องชำระเงินค่าสมาชิกรายเดือนของสมาชิกในงวดถัดไป หรือในกรณีที่สมาชิกบอกยกเลิกสมาชิกภาพน้อยกว่า 1 เดือน ก่อนถึงวันกำหนดชำระเงินค่าสมาชิกในงวดถัดไป สมาชิกจะถูกเรียกเก็บเงินค่าสมาชิกในงวดถัดไปอีก 1 เดือน ซึ่งการที่ข้อสัญญากำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิยกเลิกสมาชิกภาพเป็นเวลา 1 เดือน จะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ ก็จำเป็นต้องพิจารณากันต่อไป

ข้อกำหนดในสัญญาดังกล่าว มิได้มีลักษณะต้องห้ามชัดแจ้งตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา⁴⁶² และในกรณีการต่อสัญญารวมถึงระยะเวลาในสัญญาก็มิได้มีการร่างสัญญาที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เพียงแต่ในบางข้อกำหนดในสัญญา แม้จะมีได้กล่าวไว้โดยตรง แต่ข้อสัญญาสามารถพิจารณาได้ว่าการเปิดโอกาสให้ต่อสัญญาได้ ซึ่งการต่อสัญญาที่อาจเกิดขึ้นนั้นจะเป็นประการใด สัญญามีได้กำหนดไว้ชัดแจ้ง จึงเห็นว่า กรณีการต่อสัญญาต้องอาศัยการแสดงเจตนาและความยินยอมของคู่สัญญาในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น

ต่อมา ผู้เขียนขอยกตัวอย่างธุรกรรมกรให้บริการในลักษณะอื่นๆที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในสัญญาเพื่อให้การศึกษาครบถ้วนรอบด้าน โดยการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถนำไปใช้ในธุรกรรมหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการสมัครสมาชิกดูหนังออนไลน์ การสมัครสมาชิกโพลเพลงหรือฟังเพลงออนไลน์ การสมัครสมาชิกใช้บริการฝากไฟล์หรือข้อมูลบนอากาศ ซึ่งโดยลักษณะของการใช้งาน แม้จะกำหนดให้มีการใช้งานเป็นรายเดือนหรือรายปี แต่โดยส่วนใหญ่ก็จะมีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้เขียนจึงยกตัวอย่างกรณี iflix ที่ให้บริการเกี่ยวกับการรับชมภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ และรายการอื่นๆ รวมไปถึงฟังก์ชันการใช้งานต่างๆของเว็บไซต์และซอฟต์แวร์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการบริการ⁴⁶² ซึ่งการบริการมีข้อกำหนดเงื่อนไขการใช้งานไว้ดังนี้ ข้อ 5 การเป็นสมาชิกและการชำระเงิน “ในกรณีที่ท่านเลือกเป็นสมาชิกแบบรายเดือน การเป็นสมาชิก iflix ของคุณจะดำเนินไปเรื่อยๆ จนกว่าคุณจะยกเลิกการเป็นสมาชิกหรือเราเป็นคน

⁴⁶² บริษัท iflix, "ข้อตกลงการใช้งาน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา:

ยุติมัน เราจะเรียกเก็บค่าสมาชิกของคุณทุกๆ 31 วัน คุณจะต้องยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณก่อนครบกำหนด 31 วันเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเรียกเก็บเงินในการเป็นสมาชิกในรอบถัดไป ในกรณีที่เลือกเป็นสมาชิกแบบรายปี การเป็นสมาชิกของคุณจะสิ้นสุดลงเมื่อครบ 365 วัน เว้นเสียแต่ว่าคุณจะชำระเงินงวดใหม่ผ่านวิธีการชำระเงินก่อนถึงกำหนดการสิ้นสุดการเป็นสมาชิก”⁴⁶³

จะเห็นได้ว่า กรณีการสมัครสมาชิกแบบรายเดือน หากผู้บริโภคที่เป็นผู้ใช้บริการมิได้แสดงเจตนายกเลิกการเป็นสมาชิก การเรียกเก็บเงินค่าสมาชิกก็จะยังคงมีต่อไป โดยผู้บริโภคต้องชำระเงินแก่ผู้ประกอบการธุรกิจทุกๆเดือน เปรียบเสมือนเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เพราะ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลา 1 เดือน หากผู้บริโภคไม่ยกเลิกก็จะมี การต่อสัญญาขึ้น กล่าวคือ โดยหลัก สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เว้นแต่ ผู้บริโภคจะทำการยกเลิก ซึ่งแตกต่างจากกรณีการสมัครสมาชิกในสัญญาแบบรายปี ข้อสัญญากำหนดให้การเป็นสมาชิกสิ้นสุดลงเมื่อครบระยะเวลา 365 วัน เว้นแต่ ผู้บริโภคจะมีการชำระเงินงวดใหม่ก่อนถึงกำหนดสิ้นสุดการเป็นสมาชิก อันเป็นการต่อสัญญานั้นต่อไป ซึ่งโดยหลัก สัญญาแบบรายปี เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาแน่นอนที่ระบุไว้ สัญญาจะสิ้นสุดลง เว้นเสียแต่ว่าจะมีการต่อสัญญาขึ้น

นอกจากนั้น ในทางธุรกิจอาจมีการให้ทดลองใช้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เช่น ข้อสัญญา iFlux ที่กำหนดไว้ดังนี้ “ในบางโอกาส เราอาจเสนอการทดลองใช้งานโดยไม่คิดค่าบริการ (“สมาชิกแบบทดลองใช้งาน”) เรามีสิทธิในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียวที่จะยืนยันว่าคุณเหมาะสมกับการเป็นสมาชิกแบบทดลองใช้งาน และเราอาจเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงการเป็นสมาชิกแบบทดลองใช้งานโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า” และ “คุณอาจเลือกที่จะเริ่มการรับสมัครข้อมูลแบบสมาชิกรายเดือนหรือรายปีทันทีหรือหลังจากหมดอายุการใช้งานการเป็นสมาชิกแบบทดลองใช้งาน การเป็นสมาชิกรายเดือนหรือรายปีของคุณจะเริ่มขึ้นเมื่อคุณชำระเงิน”⁴⁶⁴ อันจะเห็นได้ว่า ในกรณีนี้เมื่อครบกำหนดการเป็นสมาชิกแบบทดลองใช้งาน การใช้งานดังกล่าวก็จะสิ้นสุดลง โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคที่สนใจใช้งานต่อไปจะต้องสมัครสมาชิกแบบราย

⁴⁶³ เรื่องเดียวกัน

⁴⁶⁴ เรื่องเดียวกัน

เดือนหรือรายปี โดยการสมัครสมาชิกแบบรายเดือนหรือรายปีนั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งก็จะเป็นไปตามข้อกำหนดเรื่องการสมัครสมาชิกต่อไป

สำหรับการเรียกเก็บเงิน “เมื่อคุณเริ่มต้นการเป็นสมาชิกแบบรายเดือนและแจ้งวิธีการชำระเงินที่ต้องการให้เราทราบแล้ว หมายความว่า คุณอนุญาตให้เราเรียกเก็บค่าสมาชิกตามระยะเวลา ในอัตราที่แจ้ง ณ ตอนนั้นของการเป็นสมาชิกในรูปแบบที่คุณเลือก” และ รอบการเรียกเก็บ “เราจะเรียกเก็บค่าสมาชิกสำหรับบริการของเราในช่วงแรกของช่วงที่เปิดให้ชำระค่าสมาชิกของคุณและในแต่ละระยะเวลา (ระยะเวลาอาจต่างกันออกไปตามแผนการใช้งานของคุณ) สืบไปจนกระทั่งหรือจนกว่าคุณจะยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณ และถ้าคุณทำการยกเลิก เราจะยุติการเรียกเก็บ โดยเราเรียกเก็บค่าบริการคุณตามวิธีการชำระเงินทุกๆ 31 วัน โดยอัตโนมัติ โดยจะต้องจ่ายค่าสมาชิกเต็มจำนวนที่เรียกเก็บ”⁴⁶⁵ ซึ่งในการชำระเงินดังกล่าว ข้อสัญญากำหนดให้กรณีการสมัครสมาชิกที่มีค่าบริการ บริษัทสามารถเรียกเก็บค่าบริการจากผู้บริโภคที่ต่อสัญญานั้นสืบไปได้ เว้นเสียแต่ว่าผู้บริโภคจะแสดงเจตนายกเลิกการเป็นสมาชิก ซึ่งแสดงถึงข้อบังคับตามสัญญาที่ให้เป็นไปตามการต่อสัญญา โดยก่อให้เกิดความผูกพันในการที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาที่มีจากการต่อสัญญานั้นต่อไป จนกว่าจะมีการยกเลิกการต่อสัญญา

ทั้งนี้ การยกเลิกการเป็นสมาชิก ข้อสัญญากำหนดไว้ว่า “ถ้าคุณสมัครสมาชิกแบบรายเดือน คุณจะต้องยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณที่หน้า “การตั้งค่า” ในเว็บไซต์ของเรา ถ้าคุณสมัครสมาชิกแบบรายปี เพียงแค่รอจนกว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกของคุณจะสิ้นสุดลง”⁴⁶⁶ ซึ่งการยกเลิก ผู้บริโภคที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกแบบรายเดือนจะต้องดำเนินการยกเลิก มิฉะนั้น สัญญาจะยังคงมีการต่อสัญญาต่อไป แตกต่างจากการสมัครสมาชิกแบบรายปี สัญญานั้นสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนด 365 วัน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากกรณีตัวอย่างสัญญา Ilix สามารถอ่านข้อตกลงการใช้งานได้ที่ภาคผนวก ซ ข้างท้าย ซึ่งตัวอย่างสัญญา Ilix ทำให้เห็นถึงลักษณะข้อกำหนดในสัญญาที่มีการกำหนดเรื่องการต่อสัญญาและการสิ้นสุดของสัญญาในลักษณะที่ต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น โดยหลักที่กำหนดให้มีการต่อสัญญา

⁴⁶⁵ เรื่องเดียวกัน

⁴⁶⁶ เรื่องเดียวกัน

เว้นแต่จะมีการยกเลิก หรือในทางกลับกันที่กำหนดให้ โดยหลักสัญญาจะสิ้นสุดลง เว้นแต่จะมีการต่อสัญญา อันทำให้ต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงลักษณะการต่อสัญญาเช่นนี้ต่อไป

3.5.2 การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้

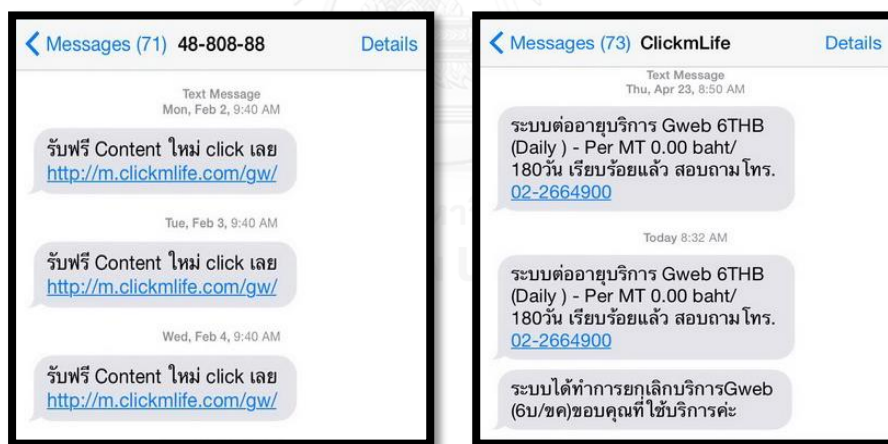
กรณีการต่อสัญญาที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เป็นการที่คู่สัญญามีได้กำหนดหรือตกลงกันไว้ในสัญญาถึงการต่อสัญญา แต่คู่สัญญามีการแสดงเจตนาระหว่างกัน เช่น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีคำเสนอต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งให้ใช้ข้อตกลงตามสัญญาเดิมต่อไป ซึ่งมีผลเป็นการต่อสัญญาเมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งสนองรับ หรือการที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งให้คำมั่นในภายหลังทำสัญญาว่าจะยอมให้มีการต่อสัญญาเมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งสนองรับคำมั่นก็เกิดเป็นการต่อสัญญาได้ เป็นต้น ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นการต่อสัญญาที่ไม่มีข้อสัญญาระบุถึงการต่อสัญญาไว้ แต่อาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญา อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ผู้เขียนให้คำจำกัดความในเบื้องต้นว่า เป็น **“การต่อสัญญาที่ไม่มีข้อสัญญาตกลงกันให้สัญญาสามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ แต่กลับมีการอย่างหนึ่งอย่างใดทำให้เป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างคู่สัญญาขึ้นมา”**

ทั้งนี้ กรณีที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ให้ต่อสัญญากันโดยอัตโนมัติ หากคู่สัญญาต้องการต่อสัญญาโดยหลักคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องแสดงเจตนาต่อสัญญา ซึ่งการแสดงเจตนาดังกล่าวอาจทำให้ไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่กระนั้น ในบางครั้งเรื่องการแสดงเจตนา เช่น การแสดงเจตนาโดยการนิ่งก็อาจมีผลทำให้เป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ เป็นต้น ซึ่งจำต้องวิเคราะห์ต่อไป นอกจากนี้ ยังพบว่าในปัจจุบันมีธุรกรรมหลายเรื่องที่มีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ อาทิเช่น เรื่องการบริการ SMS MMS หรือข่าวสารต่างๆที่ส่งผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่⁴⁶⁷ การโหลดเพลงรอสาย การโหลดเสียงเรียกเข้า เป็นต้น ซึ่งผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่หลากหลายรายต้องประสบกับปัญหาเหล่านี้ โดยผู้ประกอบการธุรกิจรายต่างๆจะเข้าร่วมกับค่ายโทรศัพท์ซึ่งเป็นผู้ประกอบการโทรคมนาคม แล้วมีการส่ง link เข้ามาเชิญชวนให้ผู้บริโภคเข้าไปใช้บริการ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่ผู้ประกอบการธุรกิจส่งข้อความมาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่

⁴⁶⁷ กระปุกดอทคอม, "แฉกลโกง เก็บค่าบริการ SMS มือถือ อัตโนมัติ เสียเงินไม่รู้ตัว" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://highlight.kapook.com/view/83700>

ของผู้บริโภค ข้อความเหล่านั้นจะเป็นเพียงข้อความสั้นๆ ไม่ได้ระบุรายละเอียดใดๆไว้มาก แต่กระนั้นก็ตาม หากผู้บริโภคคลิกเข้าไปก็อาจส่งผลเป็นการแสดงเจตนาเกิดสัญญาได้เลย⁴⁶⁸ และเมื่อเกิดเป็นสัญญาขึ้นแล้ว หากผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิก สัญญานั้นก็จะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติและผู้ประกอบธุรกิจก็จะดำเนินการหักเงินหรือคิดเงินเข้ากับบัญชีการใช้งานของผู้บริโภคทุกๆเดือนเรื่อยไป เป็นต้น⁴⁶⁹

ในกรณีการส่งข้อความอื่นๆ เช่น กรณี ClickmLife (Gweb) มีผู้บริโภคจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนจากการส่งข้อความ SMS มาทางโทรศัพท์มือถือค่ายหนึ่ง และมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น ทำให้ผู้บริโภคแต่ละรายต้องสูญเสียเงินไป โดยผู้บริโภคบางรายไม่สมัครใจในการก่อให้เกิดสัญญา ผู้บริโภคบางรายกล่าวว่า มีการส่งข้อความ SMS มามากกว่า 170 ข้อความ โดยที่เขาไม่ได้มีเจตนาสมัครใช้บริการดังกล่าว แต่ในภายหลังกลับพบว่าการสมัครเข้ารับบริการ ซึ่งอาจเนื่องมาจากเขาได้กดเข้าไปโดน link ทำให้เป็นการสมัครขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ประกอบธุรกิจก็มีการต่อสัญญาการบริการนั้นโดยอัตโนมัติสืบเนื่องไป ผู้บริโภคจึงจำต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้สมัครใจและมีได้มีการใช้บริการเหล่านั้นจริง⁴⁷⁰

ตัวอย่าง SMS กรณี ClickmLife (Gweb)⁴⁷¹

⁴⁶⁸ นภัส ลายอง, "การคุ้มครองผู้ใช้บริการในการทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 33-34.

⁴⁶⁹ เรื่องเดียวกัน

⁴⁷⁰ สมาชิกเว็บไซต์พันทิปหมายเลข 2743675, "เรื่อง DTAC คุณจะรับผิดชอบอย่างไรกับ SMS ขยะจาก ClickmLife (Gweb) ที่ทำให้เราต้องสูญเสียเงินไปเกือบพันบาทคะ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://pantip.com/topic/34336867>

⁴⁷¹ เรื่องเดียวกัน

ทั้งนี้ เนื่องจากการบริการบางอย่างอาจเกิดขึ้นได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ และการทำสัญญาบริการเหล่านั้นก็ดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน ในกรณีนี้ สัญญาระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายที่เกิดขึ้นจึงอาจไม่มีความชัดเจนแน่นอน ประกอบกับ เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็อาจไม่มีการระบุไว้ในขณะทำสัญญาว่าสัญญาจะต่อขึ้นโดยอัตโนมัติในเวลาที่สัญญาเดิมสิ้นสุด อันทำให้ผู้บริโภคส่วนมากได้รับความเดือดร้อนจากการต่อสัญญาดังกล่าว

นอกจากนั้น การสมัครใช้บริการ SMS, MMS, ข่าวสาร ที่ส่งข้อความมาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในกรณีนี้ ผู้บริโภคที่สมัครรับบริการ SMS, MMS, ข่าวสารต่างๆ ส่วนใหญ่พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจมักจะมีการโฆษณาเชิญชวนให้ผู้บริโภคร่วมใช้บริการ โดยผู้ประกอบธุรกิจจะส่งข้อความมาทาง SMS หรือ Message ต่างๆ เมื่อผู้บริโภคกดข้อความนั้นและตกลงสมัครรับบริการโดยส่งข้อความตอบกลับไป ผู้ประกอบธุรกิจก็จะทำการหักเงินจากผู้บริโภค ซึ่งในการคิดค่าบริการผู้ประกอบธุรกิจอาจคิดแบบรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะกล่าวว่าเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน แต่เมื่อครบกำหนดวัน สัปดาห์ หรือเดือน ก็มีใ้ว่าข้อตกลงดังกล่าวจะสิ้นสุดลง ผู้ประกอบธุรกิจก็ยังคงหักค่าบริการนั้นอยู่จนกว่าผู้บริโภคจะแจ้งยกเลิก อันมีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เช่น การสมัคร SMS ข่าวสาร วิธีการสมัคร ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลฯ “กด *477400111 พิมพ์ R ส่งไปที่ 4774001” การยกเลิก “กด *477400199 พิมพ์ C ส่งไปที่ 4774001”⁴⁷² เป็นต้น

อีกทั้ง ในทางธุรกิจผู้ประกอบธุรกิจอาจเสนอให้ผู้บริโภคทดลองใช้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และในภายหลังเมื่อสิ้นสุดการให้ทดลองใช้แล้ว ก็จะมีการคิดค่าบริการขึ้นทันที ผู้เขียนจึงขอ ยกตัวอย่างการให้บริการ SMS, MMS, ข่าวสารต่างๆ โดยให้ทดลองใช้ฟรี ซึ่งในกรณีนี้เป็นการที่ผู้ประกอบธุรกิจให้ผู้บริโภคทดลองใช้บริการ SMS, MMS, ข่าวสารต่างๆโดยไม่คิดค่าบริการ แต่เมื่อครบกำหนดการทดลองใช้ฟรีแล้ว หากผู้บริโภคไม่แจ้งยกเลิกการใช้งาน ผู้ประกอบธุรกิจก็จะยังคงให้บริการต่อไปโดยคิดค่าบริการกับผู้บริโภค และในการคิดค่าบริการนั้นก็จะมีค่าบริการเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน โดยเมื่อครบกำหนดวัน สัปดาห์ หรือเดือน ก็จะมีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ อันทำให้ผู้บริโภคต้องชำระค่าบริการนั้นต่อเนื่องไป

⁴⁷² ทรูออนไลน์, "บริการ sms ไทยรัฐ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/info/sms>

ตัวอย่าง กรณีการสมัคร SMS ข่าวสารที่ให้มีการทดลองใช้ฟรี “อัปเดตข่าวฮอต Gossip ดาราและเรื่องราวต่างๆในวงการบันเทิง *สมัครวันนี้ทดลองใช้ฟรี 7 วัน* วิธีการสมัครบริการ กด *477477711* พิมพ์ R ส่งไปที่ 47747777 และวิธีการยกเลิกบริการ กด *477477799* พิมพ์ C ส่งไปที่ 47747777” และการสมัครข่าวการเมือง “เกาะกระแสข่าวการเมือง ทันทุกเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหว ได้รวดเร็วทันใจ *สมัครวันนี้ทดลองใช้ฟรี 7 วัน* กด *477488811* พิมพ์ R ส่งไปที่ 47748888 วิธีการยกเลิกบริการ กด *477488899* พิมพ์ C ส่งไปที่ 47748888”⁴⁷³ เป็นต้น

The screenshot shows a mobile service interface with the following content:

- Navigation: SMS, LINE Official Account, Mobile App
- Service Categories: บริการ sms ไทยรัฐ, บริการสมัครบริการ, บริการยกเลิกบริการ
- Logos: AIS, dtac, true move
- Section: TOP NEWS
 - รายงานข่าวเด่น ประเด็นร้อน แบบรัฐกิจจริง ทุกภูมิภาค *สมัครวันนี้ทดลองใช้ฟรี 7 วัน*
 - กรุงเทพฯ และปริมณฑล: กด *477400111* พิมพ์ R ส่งไปที่ 4774001 / กด *477400199* พิมพ์ C ส่งไปที่ 4774001
 - ภาคกลาง: กด *477400211* พิมพ์ R ส่งไปที่ 4774002 / กด *477400299* พิมพ์ C ส่งไปที่ 4774002
 - ภาคเหนือ: กด *477400311* พิมพ์ R ส่งไปที่ 4774003 / กด *477400399* พิมพ์ C ส่งไปที่ 4774003
 - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กด *477400411* พิมพ์ R ส่งไปที่ 4774004 / กด *477400499* พิมพ์ C ส่งไปที่ 4774004
 - ภาคใต้: กด *477400511* พิมพ์ R ส่งไปที่ 4774005 / กด *477400599* พิมพ์ C ส่งไปที่ 4774005
- Section: ไทยรัฐ Top News
 - บริการข่าวด่วนผ่านทวน SMS จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ อัปเดตทุกวินาทีทุกเหตุการณ์ สมัครกด *191*# โทรออก **ค่าบริการ 1 บาท/วัน** เฉพาะลูกค้าที่แบกเท่านั้น!
 - บริการไทยรัฐ
 - อัปเดตข่าวฮอต Gossip ดารา และเรื่องราวต่างๆ ในวงการบันเทิง *สมัครวันนี้ทดลองใช้ฟรี 7 วัน*
 - กด *477477711* พิมพ์ R ส่งไปที่ 47747777
 - กด *477477799* พิมพ์ C ส่งไปที่ 47747777
 - ข่าวการเมืองไทยรัฐ
 - เกาะกระแสข่าวการเมือง ทันทุกเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวได้รวดเร็วทันใจ *สมัครวันนี้ทดลองใช้ฟรี 7 วัน*
 - กด *477488811* พิมพ์ R ส่งไปที่ 47748888
 - กด *477488899* พิมพ์ C ส่งไปที่ 47748888
- Footer: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ : ไทยรัฐ Customer Service โทร. 0-2127-1222 (จันทร์ - อาทิตย์ 9.00 - 17.00 น.)

ตัวอย่างข้อมูลการสมัคร SMS บนหน้าเว็บไซต์ของผู้ให้บริการ⁴⁷⁴

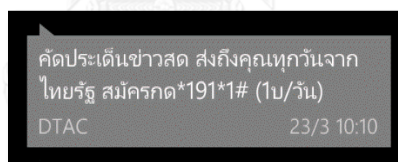
วิธีการสมัครบริการดังกล่าว ตลอดจนวิธีการยกเลิกบริการ ให้กดตามหมายเลขที่มีการแจ้งไว้ จะปรากฏอยู่ในหน้าเว็บไซต์ โดยกรณีการส่ง SMS เชิญชวนให้ผู้บริโภคสมัครบริการนั้นทาง โทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนใหญ่จะไม่ได้ปรากฏหมายเลขและวิธีการแจ้งยกเลิกไว้ ซึ่งใน SMS จะปรากฏเพียงวิธีการสมัครบริการเท่านั้น จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในขั้นตอนการยกเลิกขึ้นได้ นอกจากนั้น

⁴⁷³ เรื่องเดียวกัน

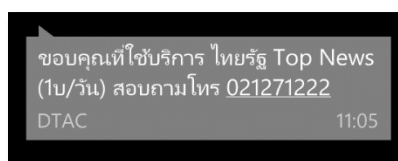
⁴⁷⁴ เรื่องเดียวกัน

แม้หน้าเว็บไซต์จะมีการบอกหมายเลขการสมัครและการโทรแจ้งยกเลิก แต่กระนั้นก็ตาม ก็ได้มีการกล่าวถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ วิธีปฏิบัติ การเรียกเก็บเงิน ระหว่างกันไว้โดยละเอียดเลย มีเพียงแต่ข้อมูลที่ปรากฏตามภาพตัวอย่างข้างต้นเท่านั้น⁴⁷⁵ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทำให้ผู้บริโภคไม่มีโอกาสทราบถึงรายละเอียดการต่อสัญญาเช่นว่านั้นไม่ว่าโดยวิธีทางใดๆก็ตาม

พิจารณาขั้นตอนการสมัครรับบริการข่าวทาง SMS โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ให้บริการจะมีการส่ง SMS มายังผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น “คัดประเด็นข่าวสดส่งถึงคุณทุกวัน สมัครกด *191*1# (1บ/วัน)”⁴⁷⁶ และเมื่อผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้สมัครรับบริการดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว บริษัทจะทำการหักเงินจากในทันทีสำหรับการใช้บริการแบบ Prepaid (ซิมแบบเติมเงิน) หรือมีการเก็บค่าบริการในภายหลังสำหรับการใช้บริการแบบ Postpaid (ซิมแบบรายเดือน) โดยบริษัทผู้ให้บริการจะมีการส่ง SMS กลับมายังผู้สมัครเพียงว่า “ขอบคุณที่ใช้บริการ TOP News (1บ/วัน) สอบถามโทร 021271222”⁴⁷⁷ นอกจากนั้น เมื่อเข้าไปยังหน้าเว็บไซต์ดังกล่าวข้างต้น ก็พบเพียงโฆษณาเชิญชวนการสมัครรับบริการว่า “TOP News จิว บริการข่าวด่วนผ่านทาง SMS อัปเดตทุกวันทันเหตุการณ์สมัครกด *191*1# โทรออก (ค่าบริการ 1 บาท/วัน)”⁴⁷⁸

ตัวอย่าง SMS ที่ส่งเข้ามาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่⁴⁷⁹

ตัวอย่าง SMS ที่ส่งเข้ามาเมื่อมีการสมัครเรียบร้อยแล้ว⁴⁸⁰

⁴⁷⁵ เรื่องเดียวกัน

⁴⁷⁶ ข้อความ SMS จากไทยรัฐ ส่งเข้ามาเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559.

⁴⁷⁷ เรื่องเดียวกัน

⁴⁷⁸ ไทยรัฐออนไลน์, "บริการ sms ไทยรัฐ" [ออนไลน์].

⁴⁷⁹ ข้อความ SMS จากไทยรัฐ ส่งเข้ามาเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559.

⁴⁸⁰ เรื่องเดียวกัน

ทั้งนี้ หากเข้าไปในหน้าเว็บไซต์ของผู้ให้บริการโทรคมนาคมที่เป็นผู้ส่ง SMS ให้แก่ผู้ให้บริการข่าวสาร จะพบว่า มีการกำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้ “ผู้สมัครรายการส่งเสริมการขายนี้ จะถูกเรียกเก็บค่าบริการเสริมจิว ในอัตราวันละ 1 บาท (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%) โดยหลังจากสมัครใช้บริการจะได้รับ SMS ยืนยันการสมัครภายใน 24 ชั่วโมง และจะเรียกเก็บค่าบริการเสริมดังกล่าววันละ 1 บาท (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%) ต่อ 1 บริการ จนกว่าจะแจ้งยกเลิกการใช้บริการ”⁴⁸¹

รองรับ	Package โปรโมชั่น	ค่าบริการ	วิธีการสมัคร
	ข่าวไทยรัฐ 1 บาท/ครั้ง บริการข่าวสามผ่านทาง SMS จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีผลทุกวันที่มีเหตุการณ์	1 บาท	พิมพ์ *191*7230407#
	อินไซด์ซูบิเบจ 1 บาท/ครั้ง อัปเดตข่าวด่วนถึงมือคุณก่อนใครทุกวัน จากเรื่องจริง 100% กราบลิโดยอินไซด์ซูบิเบจ	1 บาท	พิมพ์ *191*2*7230407#
	ดูดวงจิว 1 บาท/ครั้ง ครบทุกเรื่องตรงกับสำรับ SMS ตวงราชนัน ทั้งเรื่องงาน ความรัก สุขภาพ และโชคลาภ	1 บาท	พิมพ์ *191*3*7230407#
	คำคมจิว 1 บาท/ครั้ง บริการ SMS คำคม อารมณ์ดี วิดีต่า โดนใจ กล้ามเครือตจะชิน หรืออุจ โห้ โห้ได้แอส	1 บาท	พิมพ์ *191*4*7230407#
	บ้านการ์ตูนจิว 1 บาท/ครั้ง บริการการ์ตูน โหลดและดาวน์โหลดฟรีทุกวันพร้อมเหล่าการ์ตูนยอดฮิต จากแอนิเมชันการ์ตูน	1 บาท	พิมพ์ *191*5*7230407#

ขั้นตอนการสมัคร

- เมื่อสมัครเสร็จแล้ว รอรับ SMS ยืนยันการสมัคร
- หากไม่สามารถสมัครได้ โทรขอเคลมที่ 1678

รายละเอียดค่าใช้จ่าย

- อัตราค่าบริการไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%
- ผู้สมัครรายการส่งเสริมการขายนี้ จะถูกเรียกเก็บค่าบริการเสริมจิว ในอัตราวันละ 1 บาท (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%) โดยหลังจากสมัครใช้บริการจะได้รับ SMS ยืนยันการสมัครภายใน 24 ชั่วโมง และจะเรียกเก็บค่าบริการเสริมดังกล่าววันละ 1 บาท (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%) ต่อ 1 บริการ จนกว่าจะแจ้งยกเลิกการใช้บริการ

รายละเอียดการยกเลิก

- โทรแจ้ง *477400639
- ซูบิเบจ *485544299
- ดูดวงจิว *48257060099
- คำคมจิว *489022214
- บ้านการ์ตูนจิว *488091199

ตัวอย่างข้อมูลการสมัคร SMS บนหน้าเว็บไซต์ของผู้ให้บริการโทรคมนาคม⁴⁸²

เช่นนี้ ในการสมัคร SMS ดังกล่าว ผู้ให้บริการจึงถือว่ามี การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจากการสมัครรับบริการนั้น แต่ผู้สมัครรับบริการหากไม่ได้เข้าถึงรายละเอียดในเว็บไซต์ก็จะไม่มีทางรู้ถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนั้นได้เลย และเมื่อครบกำหนดเวลาในการสมัครครั้งแรกแล้ว กลับมีการต่อการสมัครบริการนั้นขึ้นอีก โดยผู้ให้บริการดำเนินการคิดค่าใช้จ่ายจากผู้รับบริการและมีการหักเงินจากผู้รับบริการในทันที อีกทั้ง ในการคิดค่าใช้จ่ายกำหนดเป็นรายวัน เมื่อสิ้นวัน(เที่ยงคืน) แล้วไม่มีการแจ้งยกเลิกจากผู้รับบริการก็จะมี การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น มิใช่เน้นระยะเวลาตามความเป็นจริงที่สมัครรับบริการนั้น

⁴⁸¹ บริษัท Dtac, "บริการเสริมอื่นๆ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2559. แหล่งที่มา: http://www.dtacphone.com/dtac/other_services

⁴⁸² เรื่องเดียวกัน

เช่นเดียวกันกับ กรณีการสมัคร SMS ข่าวของผู้ให้บริการอีกรายหนึ่ง ในหน้าเว็บไซต์ระบุไว้ เพียงว่า “รับข่าว HOT ข้อมูลตลาดหุ้น ราคาทองคำ ผลสลากและข่าวอื่นๆที่สำคัญกับสถานีข่าว ทาง SMS ระบบ TRUEMOVE H กด *454*001# ระบบ AIS กด *2298*001# ระบบ DTAC กด *467*001# แล้วกดโทรออก (7 บาท/สัปดาห์) สมัครวันฟรี 7 วัน”⁴⁸³ ซึ่งในการส่ง SMS ก็มีข้อความสั้นๆและไม่ได้แสดงรายละเอียดใดๆไว้เช่นกัน

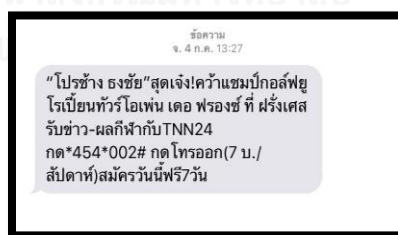
รายละเอียดบริการ SMS	ราคา/สัปดาห์	true move H	AIS	DTAC
TNN24 HOT News	7 บาท	*454*001#	*467*001#	*298*001#
TNN SMS SPORT News	7 บาท	*454*002#	*467*002#	*298*002#

หรือโทรพิมพ์ SMS ได้ทันทีบนจอภาพ ทุกระบบ
 หมายเลขพิมพ์ TNN24 โทรที่ 4827077
 หมายเลขพิมพ์ SP โทรที่ 4827077

TNN24 HOT News
 สด 2559 ชั่วโมง และ เนื้อหา
 จัดทำเฉพาะวัน ประเด็นร้อน คือข่าว
 ข่าวเด่น ข่าวธุรกิจ สดพิเศษ
 พิเศษ และ ตารางผลรางวัล
 ผลสลากกินแบ่งรัฐบาล ข่าวราคา
 และ ผลการแข่งขันกีฬา ในวันนี้

TNN SMS SPORT News
 ราคาดี ในเวลาพักตามที
 ข่าวฟุตบอล TNN SPORT
 สด ครอบคลุม ข่าว SMS
 พิเศษข่าวกีฬา 2000 คู่แข่ง
 ในวันนี้ ข่าวยืดหยุ่นตาม
 สด 8 โมง จนถึง 6 โมง และ
 กีฬาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 7 ราชชน
 สด 2559 ชั่วโมง

ตัวอย่างข้อมูลการสมัคร SMS บนหน้าเว็บไซต์ของผู้ให้บริการ⁴⁸⁴

ตัวอย่าง SMS ที่ส่งเข้ามาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่⁴⁸⁵

⁴⁸³ สถานีข่าว TNN 24, "บริการมือถือ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559. แหล่งที่มา:

<http://www.tnnthailand.com/page/mobile>

⁴⁸⁴ เรื่องเดียวกัน

⁴⁸⁵ ข้อความ SMS จาก TNN24 ส่งเข้ามาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2559

ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริโภคที่เป็นผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่จะได้รับข้อความโฆษณาทางธุรกิจที่ส่งเข้ามาเป็นจำนวนมาก เช่น ข้อความประชาสัมพันธ์ โฆษณาสินค้า เชิญชวนให้สมัครใช้บริการต่างๆ ดาวนโหลดคลิป เกม ดูดวง เสี่ยงโชค ทายผลฟุตบอล ฯลฯ⁴⁸⁶ ซึ่งก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้ใช้บริการ และมีผู้ใช้บริการบางรายที่ได้สมัครใช้บริการโดยไม่ตั้งใจและถูกคิดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก⁴⁸⁷ ทำให้ผู้ใช้บริการที่ได้รับความเดือดร้อนมีการร้องเรียกไปยังคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดจากบริการเสริมผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทข้อความสั้น หรือ SMS โดยผู้ให้บริการมีการคิดค่าบริการเกินจากการใช้งานจริง (Over Bill)⁴⁸⁸ ซึ่งมีผู้ใช้บริการจำนวนมากที่ได้รับข้อความโฆษณาทางธุรกิจที่ส่งทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และสมัครใช้บริการโดยไม่ตั้งใจ หรือมีความรู้ไม่เพียงพอและไม่เข้าถึงเงื่อนไขของบริการ SMS ที่ได้รับ จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดและประสบปัญหาจากการใช้บริการในลักษณะต่างๆ

กสทช. เห็นว่า โดยปัญหาดังกล่าวผู้ใช้บริการมักไม่ได้รับการแก้ปัญหาได้ในทันที เนื่องจากผู้ใช้บริการไม่ทราบช่องทางการยกเลิกที่ชัดเจน สำนักงาน กสทช. และบริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้ง 5 ราย จึงได้มีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนได้ข้อสรุปร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ใช้บริการในเบื้องต้น โดยจัดทำช่องทางการยกเลิกบริการ SMS ผ่านระบบ IVR หมายเลขเดียวกันทุกเครือข่าย คือ *137 โดยไม่เสียค่าบริการ (ยกเว้น TOT3G ที่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของระบบ ให้ใช้ช่องทางพิมพ์ชื่อผู้ส่ง เว้นวรรค b ส่ง SMS ไปที่ 1777 โดยไม่เสียค่าบริการเช่นกัน) อันถือว่าเป็นช่องทางยกเลิกการรับบริการ SMS ที่จดจำง่าย สามารถยกเลิกบริการได้ด้วยตนเองอย่างสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และไม่เสียค่าบริการแต่อย่างใด⁴⁸⁹

⁴⁸⁶ กลุ่มงานสื่อสารองค์กร สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.), "เรื่อง สำนักงาน กสทช. จับมือผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 5 ราย เปิดช่องทางยกเลิกบริการ SMS *137 โทรฟรีทุกเครือข่าย หยุดข้อความ sms กวนใจ/ไม่ตั้งใจสมัคร" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 22 ธันวาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://www4.nbt.go.th/getattachment/News/Press-Center/>

⁴⁸⁷ ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ คอลัมน์ ช่วยกันคิด โดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "SMS กินตั้งค์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 ธันวาคม 2559. แหล่งที่มา: http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1465450877

⁴⁸⁸ เรื่องเดียวกัน

⁴⁸⁹ เรื่องเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นดังกล่าว กสทช.มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า แต่ไม่พบว่ามี การพิจารณาถึงหลักเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เป็นต้นเหตุของปัญหา เช่นนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องพิเคราะห์กันอย่างละเอียดว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นสามารถทำได้หรือไม่ เพราะเมื่อไม่มีข้อตกลงกันในสัญญาและไม่มีการแสดงเจตนาต่อกันในภายหลัง แต่กลับให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะอาศัยฐานแห่งกฎหมายใด และจะเป็นธรรมแก่ ผู้บริโภคหรือไม่ ตลอดจนวิธีการยกเลิกควรกำหนดไว้ชัดเจนเพียงใด เป็นต้น ซึ่งต้องพิเคราะห์ต่อไป

3.6 ลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ

ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อสัญญาเดิมสิ้นสุดลงแล้ว และมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะมีลักษณะอย่างไร ซึ่งไม่มีการกล่าวถึงกันอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการใช้บังคับกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะอาจพิจารณาได้ในหลายแนวทางว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นการตกลงที่ทำให้สัญญาเดิมมีผลต่อไป เช่นนี้ นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาก็จะไปตามสัญญาเดิม แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติว่าเป็นการต่อสัญญาขึ้นมาใหม่ นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาก็จะไปตามสัญญาใหม่ที่ต่อขึ้น ซึ่งเรื่องที่ต้องพิจารณาต่อมาก็คือเรื่องเนื้อหาของสัญญา โดยสัญญาใหม่ที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้จะมีเนื้อความอย่างไร และจะให้อธิบายว่าเป็นไปตามข้อสัญญาเดิมทุกประการได้หรือไม่ หรืออาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบัญญัติเรื่องเช่าทรัพย์ ตามมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ให้อธิบายว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาใหม่ต่อไปไม่มีกำหนดเวลา แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวก็ได้บัญญัติถึงเนื้อหาของข้อสัญญาไว้ ซึ่งนักกฎหมายหลายท่านก็ได้ให้ความเห็นว่าควรจะเป็นไปตามข้อสัญญาเดิม ยกเว้นเรื่องระยะเวลาเท่านั้น ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 3.4 ความหมายของการต่อสัญญาและการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ข้างต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย และมีผลทำให้สัญญาเช่าที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้เป็นสัญญาเช่าที่ไม่มีกำหนดเวลา

รวมถึง ในกรณีบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องจ้างแรงงาน ตามมาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ได้บัญญัติชัดเจนว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่ โดยความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม ซึ่งการเลิกสัญญาจะกระทำได้ด้วย การบอกกล่าวล่วงหน้าตาม มาตรา 582 อันเป็นกรณีสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้เขียนจะนำไปเป็นพื้นฐานใน

การอ้างอิงเพื่อไปวิเคราะห์ถึงปัญหาลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติในกรณีที่เป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจากความตกลงของคู่สัญญาตามที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ต่อไป

3.7 การสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

จากกรณีของสัญญาที่สามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ส่งผลให้เรื่องการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้ เมื่อสัญญามีการต่อขึ้นแล้ว หากสัญญาที่ต่อขึ้นเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลา และมีการตกลงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ ก็จะทำให้เมื่อสัญญาสิ้นสุดลงตามระยะเวลาดังกล่าว สัญญานั้นก็จะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเรื่อยๆไป และหากสัญญาที่ต่อขึ้นเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาและมีข้อตกลงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอยู่เช่นนี้อีก การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะยังคงมีอยู่ไม่สิ้นสุด และวนเวียนไปเรื่อยๆ จึงจำเป็นต้องมาพิจารณาเพื่อหาแนวทางและวิธีการในการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัตินี้ ทั้งผู้มีหน้าที่ยกเลิกการต่อสัญญา และระยะเวลาการแจ้งยกเลิกไม่ต่อสัญญา เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย อันจะทำการวิเคราะห์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าวแตกต่างกับกรณีของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา ซึ่งเมื่อเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาแล้วจะทำให้ไม่สามารถมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นมาได้อีก เช่น กรณีเช่าทรัพย์ ตามมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้สัญญาใหม่ที่ถือว่าคู่สัญญาได้ทำต่อไปเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดเวลา เช่นนี้ การเลิกสัญญาจะกระทำได้โดยการบอกกล่าวเลิกสัญญา ตามมาตรา 566 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้ากำหนดเวลาเช่าไม่ปรากฏในความที่ตกลงกันหรือไม่พึงสันนิษฐานได้ไซ้ร่า ท่านว่าคู่สัญญาฝ่ายใดจะบอกเลิกสัญญาเช่าในขณะที่เมื่อสุดระยะเวลาอันเป็นกำหนดชำระค่าเช่าก็ได้ทุกระยะ แต่ต้องบอกกล่าวแก่อีกฝ่ายหนึ่งให้รู้ตัวก่อนชั่วกำหนดเวลาชำระค่าเช่าระยะหนึ่งเป็นอย่างน้อย แต่ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้ากว่าสองเดือน” หรือ กรณีสัญญาจ้างแรงงาน ตามมาตรา 581 ประกอบมาตรา 582 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นต้น

3.8 ปัญหาของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายประเทศไทย

เนื่องจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทยไม่มีกฎหมายเข้ามาควบคุมถึงกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินี้ อย่างชัดเจน จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนพิจารณาการต่อสัญญาโดย

อัตโนมัติออกเป็น 2 ประเภท คือ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ กับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้พบประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ใช้บังคับระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และการแสดงเจตนาที่มีผลเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากในสัญญาบางประเภทผู้ประกอบการธุรกิจเป็นผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภค ทำให้ข้อตกลงในสัญญาบางครั้งที่กำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก่อให้เกิดฝ่ายผู้บริโภคจำต้องรับภาระบางประการโดยไม่มีอำนาจในการต่อรองหรือตัดสินใจได้ ซึ่งก็ต้องพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนี้เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคหรือไม่

ในระบบกฎหมายไทย เมื่อคู่สัญญามีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน อาจนำมาซึ่งความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าในการทำสัญญา⁴⁹⁰ ดังนั้น รัฐจึงต้องออกกฎหมายมาคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่า เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา เป็นต้น

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครองผู้บริโภคในขณะที่ทำสัญญาหรือเมื่อมีการทำสัญญาแล้ว โดยมีมุ่งหมายจะใช้บังคับกับข้อสัญญาที่มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค ซึ่งลักษณะของสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีอยู่ 8 ประเภทด้วยกัน⁴⁹¹ ในที่นี้ผู้เขียนขอพิจารณาเพียง 2 ประเภท คือ สัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ และสัญญาสำเร็จรูป โดยตามมาตรา 4 วรรค 1 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 บัญญัติว่า “ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝาก ที่ผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝาก ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น”

⁴⁹⁰ พอพันธ์ คิตติจิตต์, "แนวความคิดและผลกระทบเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม," *ตุลพาท* 6, 40 (2536). หน้า 38-41.

⁴⁹¹ จริญญา ภักดีธนากุล, "สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540," *ตุลพาท* 1, 45 (มกราคม-มิถุนายน 2541). หน้า 80-81.

มาตรา 4 วรรค 3 บัญญัติว่า “ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
 - (2) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
 - (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
 - (4) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
 - (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
 - (6) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินไถ่สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
 - (7) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
 - (8) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่าย หรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีที่เกิดผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้
 - (9) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
- ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสาม จะเป็นการได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ ให้นำมาตรา 10 มาใช้โดยอนุโลม”

มาตรา 10 บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยว่าข้อสัญญาจะมีผลบังคับเพียงใดจึงจะเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีให้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมทั้ง

- (1) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันทัดจัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง
- (2) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น
- (3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง”

ดังจะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 ในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูปที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า หากผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ เช่น ผู้ขาย ผู้ให้เช่า หรือผู้เช่าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ในทางการค้าปกติของตน ตามความหมายตามมาตรา 3 หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เช่น กรณีตามมาตรา 4 วรรค 3 ข้อสัญญาหรือข้อตกลงนั้นมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจปรับลดให้มีผลบังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว มิได้บัญญัติชัดเจนถึงการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งอาจต้องมีการใช้การตีความข้อสัญญา หากเกิดการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลว่า สัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และข้อกำหนดต่างๆ เช่น เรื่องระยะเวลา การบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อไม่ต่อสัญญา มีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ ทั้งนี้ แม้สัญญาเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์แล้ว แต่ถ้ามีลักษณะที่จะเกิดความไม่ยุติธรรม ศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ปรับลดได้เท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

กระนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ขาดความชัดเจนแน่นอนในการบังคับใช้ และตามพระราชบัญญัตินี้ คู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าในทางเศรษฐกิจจะได้รับความคุ้มครองต้องมีการดำเนินการฟ้องเป็นคดีต่อศาล ซึ่งในบางครั้งที่การฟ้องคดีก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายและความยุ่งยากเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมบางประเภทมีจำนวนค่าเสียหายไม่มากนัก จึงอาจไม่คุ้มค่ากับความวุ่นวายที่ต้องไปประสบพบเจอ อันอาจทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะไม่ฟ้องผู้ประกอบธุรกิจ และจำใจต้องยอมรับความไม่เป็นธรรมนั้นต่อไป

หากพิจารณาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่มีความมุ่งหมายคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าก่อนการทำสัญญา โดยเข้ามา

กำหนดสัญญาหรือเนื้อหาของสัญญา ทั้งประเภทของธุรกิจที่จะต้องถูกควบคุมสัญญา เนื้อหา การส่งมอบสัญญา การขอให้ตรวจสอบ รวมถึง รายการในหลักฐานการรับเงิน เป็นต้น⁴⁹²

มาตรา 35 ทวิ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า “ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

มาตรา 35 ตริ บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วยตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นไม่ใช่ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้น แล้วแต่กรณี”

มาตรา 35 จัตวา บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องไม่ใช่ข้อสัญญาใดตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น”

⁴⁹² ศนันทกรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 531-536.

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในธุรกิจขายสินค้า หรือให้บริการใด ที่มีกฎหมายหรือปกติประเพณีกำหนดให้สัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้นต้องทำ เป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดประเภทธุรกิจที่จะต้องถูกควบคุมสัญญานั้น ได้ โดยวางหลักเกณฑ์ เงื่อนไข รายละเอียด ให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจัดทำสัญญาตามที่กำหนดไว้ และ ในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ มีการใช้ข้อสัญญาที่จำเป็น อัน จะทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร และห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อ ผู้บริโภค

ทั้งนี้ หากผู้ประกอบการได้ปฏิบัติตาม โดยฝ่าฝืนไม่ใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญา ดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข กฎหมายให้ถือว่าสัญญานั้นมีการใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อ สัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้นแล้ว ส่วนในกรณีที่กำหนดให้ไม่ต้องใช้ข้อสัญญาใด ถ้ามีการใช้ข้อ สัญญาดังกล่าว กฎหมายให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นว่า การบัญญัติกฎหมายลักษณะนี้เป็น การเสริมสัญญาด้วยบทบัญญัติของกฎหมาย มิได้ส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญา เพียงแต่จะ ส่งผลถึงความเป็นผลของสัญญาเท่านั้น⁴⁹³

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาขอบเขตความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กฎหมายดังกล่าวจะเข้ามาคุ้มครองเฉพาะธุรกิจบางอย่างเรื่อง เช่น ตามประกาศคณะกรรมการ ว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 ที่ออก โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 จากที่กล่าวมาแล้ว เป็นต้น ดังนั้น การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมอื่นๆที่ไม่มีกฎหมาย กำหนดไว้ หรือกฎหมายมิได้ระบุถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมนั้น คู่สัญญาฝ่ายที่ อ่อนแอกว่าในทางธุรกิจก็ยังคงไม่ได้รับความคุ้มครองในการทำสัญญา

นอกจากนั้น ปัญหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทย ยังพบในธุรกรรมบาง ประเภทที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งไม่แน่ชัดว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนี้เกิดขึ้นได้หรือไม่ อาศัย หลักแห่งกฎหมายใด โดยจำเป็นต้องพิจารณาถึงเรื่องการแสดงเจตนาของคู่สัญญาต่อไป อีกทั้ง ในบาง กรณีอาจพบปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดจากข้อสัญญาไม่มีความชัดเจนหรือไม่ปรากฏ ชัดเจนเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถทราบและเข้าถึงสัญญาเหล่านั้นได้ อันอาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าเป็น

⁴⁹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 537-538.

กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายตามมามากมายที่ต้องวิเคราะห์กันต่อไป เพราะ สัญญาที่เกิดขึ้นและมีการต่อโดยอัตโนมัติ เมื่อผู้บริโภคมไม่สามารถคาดได้ถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นว่านั้น ผู้บริโภคก็อาจจะได้รับความเสียหายได้ นอกจากนี้ ในเรื่องการแสดงเจตนาของคู่สัญญาที่มีผลให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็ไม่มี ความชัดเจน ทำให้ต้องวิเคราะห์ถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ต่อไป

ทั้งนี้ เมื่อมีการต่อสัญญาขึ้นแล้ว ต่อมาจึงเกิดคำถามว่าสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้จะมีลักษณะอย่างไร ซึ่งก็ไม่มีกฎหมายใดกล่าวไว้โดยชัดแจ้ง โดยสัญญาที่ต่อขึ้นอาจเป็นสัญญาเดิมที่มีการต่อระยะเวลา หรือเป็นกรณีที่ถือว่าเป็นสัญญาใหม่ตามลักษณะของบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องเช่าทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งก็ต้องวิเคราะห์กันต่อไป เพราะการเกิดเป็นสัญญาใหม่ หรือเป็นสัญญาเดิม ย่อมส่งผลทางกฎหมายหลายประการที่แตกต่างกัน

นอกจากนั้น หากคู่สัญญาต้องการยกเลิกการต่อสัญญา การยกเลิกดังกล่าวจะทำให้ประการใดบ้าง เนื่องจากสัญญาเป็นสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาจึงมีอยู่เรื่อยๆ ไป โดยกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ อาจต้องพิจารณาจากข้อสัญญา แต่ทั้งนี้ เกิดปัญหาทางกฎหมายในการพิจารณาว่าใครควรเป็นผู้มีหน้าที่ยกเลิกการต่อสัญญา วิธีการยกเลิกต้องทำอย่างไร และการยกเลิกต้องกระทำภายในเวลาใดบ้าง เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้ยังคงไม่มีความชัดเจนแน่นอน อีกทั้ง กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ การยกเลิกการต่อสัญญาก็พบว่าเป็นปัญหาอย่างยิ่ง คู่สัญญาหากประสงค์จะยกเลิกการต่อสัญญากันจะต้องปฏิบัติอย่างไร เมื่อไม่มีข้อสัญญาระบุไว้และกฎหมายเรื่องดังกล่าวก็ไม่ชัดแจ้ง เช่นนี้ จึงจำต้องวิเคราะห์ต่อไป

3.9 สรุปข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย

จากการศึกษาข้อความคิดพื้นฐานเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย จึงทำให้เห็นถึงลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งนี้ แม้ในระบบกฎหมายไทยจะยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 570 เช่าทรัพย์ และมาตรา 581 จ้างแรงงาน เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยบทบัญญัติของกฎหมายได้เช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมสัญญาไว้ ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องการต่อสัญญาการ

ให้บริการออกกำลังกายด้วย อันทำให้การศึกษาข้อความคิดพื้นฐานเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทยมีความหลากหลาย ประกอบกับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่พบเป็นปัญหา
มากในประเทศไทย มีทั้งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้และการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ
ที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ทำให้ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว เพื่อหาแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย
มาบังคับใช้ต่อไป ซึ่งในการศึกษาบทบัญญัติในกฎหมายไทยนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็น
การศึกษาในข้อความคิดพื้นฐานทั่วไป เช่น กระบวนการเกิดสัญญา กระบวนการต่อสัญญา เป็นต้น
เพื่อนำไปใช้เป็นฐานความคิดในการวิเคราะห์ปัญหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติให้มีความชัดเจน
ต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย

จากการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย นำมาสู่การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นการเฉพาะดังที่กล่าวมาแล้ว และในการศึกษาบทที่ 3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย พบปัญหากฎหมายหลายประการที่จำต้องวิเคราะห์ต่อไป ดังนั้น ในบทวิเคราะห์นี้ ผู้เขียนจึงทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย โดยนำบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศเท่าที่เกี่ยวข้องมาแสดงเพื่อเป็นตัวอย่างการปรับใช้และแก้ไขปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้น อนึ่ง วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มิได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเปรียบเทียบกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศกับในระบบกฎหมายไทย เพราะประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่ชัดเจนในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติบัญญัติไว้ การศึกษาจึงเป็นเพียงการนำกฎหมายต่างประเทศมาใช้เป็นเครื่องมือเพียงเท่าที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อนำมาสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

4.1 ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติ

เนื่องจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทยไม่มีการอธิบายถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้หรือกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ก็ตาม ดังนั้น จึงต้องมีการพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาในแต่ละกรณีอาศัยฐานแห่งกฎหมายใด ทั้งนี้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้โดยส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาข้อสัญญาจะพบว่า มีการระบุข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในสัญญาลักษณะเดียวกัน เช่น เมื่อสัญญาเดิมสิ้นสุดลง สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เว้นแต่คู่สัญญาที่เป็นผู้ริโภคจะแสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา หรือ หากผู้ริโภคไม่แจ้งยกเลิกการต่อสัญญาภายในกำหนด สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เป็นต้น สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยผู้ประกอบ

ธุรกิจจะดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกับผู้บริโภค จนกว่าผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญานั้น เป็นต้น เช่นนี้ จึงนำมาสู่การวิเคราะห์ปัญหากฎหมายลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวว่าการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติสามารถกระทำได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ถึงลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นให้กระจ่างชัดแจ้ง

4.1.1 ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้

จากความคิดพื้นฐานเรื่องสัญญาที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 กรณีการเกิดสัญญา โดยทั่วไปต้องมีคำเสนอของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและอีกฝ่ายทำคำสนองรับต้องตรงกันจึงเกิดเป็นสัญญาขึ้น และในการทำสัญญาต้องอาศัยความตกลงยินยอมของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย เช่นนี้ พิจารณาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีลักษณะเป็นการต่อสัญญาที่เกิดขึ้นได้เองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น ปัญหากฎหมายของการดำเนินการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติซึ่งคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รับรู้หรือแสดงเจตนาต่อสัญญานั้นด้วยจะมีผลทำให้สัญญานั้นต่อขึ้นได้หรือไม่ วิเคราะห์ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ แม้ในกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติเฉพาะรองรับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกฎหมาย แต่กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ ข้อสัญญาดังกล่าวพิจารณาได้ว่าเป็นข้อกำหนดในสัญญาที่เกิดขึ้นจากการเจรจาตกลงกันของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย และเมื่อมีข้อกำหนดในสัญญาที่มีการระบุถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะทำให้สัญญาดังกล่าวถูกต่อขึ้นตามข้อกำหนดในสัญญาบนฐานของหลักอิสระในทางแพ่งนั่นเอง อันสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการบัญญัติกฎหมายโดยนิยามความหมายของการต่อโดยอัตโนมัติไว้ตาม The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 มาตรา 17601 (a) ดังที่กล่าวมาในบทที่ 2 ว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีลักษณะเป็นความตกลงที่จะทำให้สัญญาถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งในความหมายของ “ความตกลง” จะต้องมีบุคคลอย่างน้อยสองฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงความตกลงต่อกัน อันเป็นการสมัครใจตกลงบนฐานของหลัก Private Autonomy และความตกลงนี้จะส่งผลให้เกิดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นในเวลาที่ยังตกลงที่กำหนดไว้เดิมสิ้นสุดลง

ผู้เขียนจึงเห็นว่า เมื่อเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ และข้อสัญญาดังกล่าวเกิดขึ้นจากความตกลงของคู่สัญญาในการเข้าทำสัญญาระหว่างกัน เช่นนี้ การต่อสัญญาโดย

อัตโนมัติจึงเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา ซึ่งจะมีใช่เป็นการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว แต่กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้เป็นการแสดงเจตนาตกลงกันให้มีการต่อสัญญาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ เมื่อมีการตกลงทำสัญญาและมีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในสัญญา เมื่อสัญญาเดิมสิ้นสุดลง การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามที่ได้ตกลงกันไว้

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมาพิจารณาถึงข้อกำหนดในสัญญาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างละเอียดจะพบว่า ข้อกำหนดในสัญญาส่วนใหญ่จะมีการร่างสัญญาในลักษณะที่ว่า สัญญาดังกล่าวจะมีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ เว้นแต่คู่สัญญาที่เป็นผู้บริโภคมจะแสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา เช่นนี้จึงเกิดคำถามต่อมาว่า การที่ผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญาจะถือว่าเป็นการยินยอมให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจมีอำนาจดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแต่เพียงฝ่ายเดียวได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศที่ได้ศึกษามา ในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐอิลลินอยส์ มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ตามมาตรา 10 (a) The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้โดยหลัก บุคคลสามารถตกลงกันในสัญญาให้สัญญาดังกล่าวมีการต่อโดยอัตโนมัติได้ ยกเว้นเสียแต่ว่าคู่สัญญาที่เป็นผู้บริโภคมจะแสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา อันเป็นข้อยกเว้นที่ทำให้สัญญาสิ้นสุดลง อีกทั้ง รัฐแคลิฟอร์เนียก็มีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเดียวกันนี้ ตามมาตรา 17601 (b) (1) The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 กำหนดให้ข้อตกลงการสมัครหรือการจัดซื้อสามารถต่อออกไปจนกระทั่งผู้บริโภคมจะยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งการที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ในระบบกฎหมายต่างประเทศได้ยอมรับการแสดงเจตนาตกลงกันของคู่สัญญาให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างกันได้ และเนื่องจากในต่างประเทศกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้เป็นการตกลงกันชัดแจ้งระหว่างคู่สัญญาถึงวิธีการต่อสัญญาที่จะเกิดขึ้นนั้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งคู่สัญญาทุกฝ่ายได้รู้เห็นและเข้าใจถึงสาระแห่งการต่อสัญญา รวมถึงยินยอมให้มีการต่อสัญญาเช่นนี้ขึ้น นอกจากนั้น กฎหมายยังได้เข้ามากำหนดขั้นตอนการปฏิบัติระหว่างคู่สัญญาให้เกิดความชัดเจนและชอบธรรมแก่คู่สัญญาทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเปิดเผยข้อสัญญา การกำหนดลักษณะตัวอักษรของข้อสัญญา หรือการแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น ดังนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในรัฐอิลลินอยส์และรัฐแคลิฟอร์เนียจึงยอมให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถดำเนินการต่อสัญญาขึ้นโดย

อัตโนมัติได้ เว้นแต่ผู้บริโภคมักจะยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวจะมีข้อดีในเรื่องความสะดวกในการทำธุรกรรมระหว่างกัน และการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวยังช่วยให้สัญญาสามารถใช้บังคับต่อไปโดยมีความต่อเนื่องและแน่นอนว่าผู้บริโภคที่ต้องการรับบริการนั้นจะได้รับบริการโดยไม่ขาดสาย เช่น กรณีไฟฟ้า ประปา หรือโทรศัพท์มือถือ ที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน สัญญาในเรื่องต่างๆก็จะนำหลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับ เป็นต้น ส่วนการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมอื่นๆ เช่น การดูหนังฟังเพลงออนไลน์ การรับบริการแอปพลิเคชัน แม้ไม่ใช่สิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตมากนัก แต่ในต่างประเทศก็ยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความตกลงของคู่สัญญาและด้านธุรกิจที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว แต่ทั้งนี้การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่ว่าในในธุรกรรมใดๆก็ตามก็จำเป็นต้องมีกฎหมายที่เป็นกรอบมาควบคุมไว้

ดังนั้น ในต่างประเทศการที่ผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญาตามที่ศึกษามา จึงอาจถือได้ว่าเป็นการยินยอมให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจมีอำนาจดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแต่เพียงฝ่ายเดียวได้ ซึ่งการที่ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแต่เพียงฝ่ายเดียวจะเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาที่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถดำเนินการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากการต่อสัญญานั้นได้ เพราะมีการตกลงยินยอมกันตั้งแต่ต้นในขณะทำสัญญาถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว ประกอบกับผู้บริโภคก็มีความยินยอมให้ต่อสัญญา โดยผู้บริโภคอาจให้ความยินยอมขณะทำสัญญาตั้งแต่ต้น หรืออาจมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องขอความยินยอมจากผู้บริโภคอีกครั้งก่อนต่อสัญญาในภายหลัง หรืออาจเป็นกรณีที่มีกฎหมายควบคุมให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องแจ้งเตือนผู้บริโภคก่อนต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและผู้ประกอบการธุรกิจต้องแจ้งให้ชัดเจนว่าหากผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ดังนั้น เมื่อผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญาจึงถือเป็นการสมัครงใจของผู้บริโภคให้มีการต่อสัญญาตามข้อกำหนดในสัญญานั้นเอง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวมิใช่การที่ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยปราศจากความยินยอมจากผู้บริโภคมาก่อนได้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เป็นการดำเนินการของผู้ประกอบการธุรกิจฝ่ายเดียวนั้น ยังคงต้องอาศัยข้อสัญญาที่ระบุถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือความประสงค์โดยชัดแจ้งของผู้บริโภคด้วย

สำหรับประเทศไทย แม้ไม่มีกฎหมายมา नियามถึงลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นว่านี้ แต่เมื่อธุรกรรมต่างๆในประเทศไทยมีการใช้ข้อกำหนดในสัญญาที่มีลักษณะเป็นการต่อสัญญาโดย

อัตโนมัติดังกล่าว อันทำให้เห็นว่ามีกรณียกข้อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้ จึงต้องมาพิจารณาลักษณะของข้อสัญญาตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าในกรณียกข้อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ เนื่องจากสัญญามีข้อกำหนดให้ข้อสัญญาโดยอัตโนมัติ การข้อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาเช่นเดียวกัน และการตกลงของคู่สัญญาในข้อสัญญาดังกล่าวจะอยู่บนฐานของหลักอิสระในทางแพ่ง จึงทำให้คู่สัญญามีอิสระที่จะตกลงกันได้ ดังนั้น การที่คู่สัญญาแสดงเจตนาต่อกันโดยทำสัญญาตกลงกันได้ เจตนาของคู่สัญญาในการข้อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงมีขึ้นตั้งแต่ขณะที่ทำสัญญา โดยคู่สัญญาประสงค์ให้สัญญานั้นถูกข้อขึ้นเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่แน่นอนที่กำหนดไว้ในสัญญา เว้นแต่จะมีการแสดงเจตนายกเลิกการข้อสัญญานั้นก่อนที่สัญญาจะข้อขึ้นโดยอัตโนมัติ จึงเปรียบเสมือนว่าคู่สัญญาได้แสดงเจตนาตกลงกันล่วงหน้าโดยชัดแจ้ง เป็นลายลักษณ์อักษรยินยอมให้มีการข้อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น อันเป็นผลมาจากการตกลงในสัญญาที่กำหนดถึงการข้อสัญญาในอนาคตนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนเห็นว่ากรณียกข้อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ เกิดจากการตกลงกันของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย โดยให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นฝ่ายผู้ประกอบการสามารถดำเนินการข้อสัญญากับผู้บริโภคได้โดยอัตโนมัติตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวคือ เมื่อครบกำหนดในสัญญาแล้ว สัญญาจะมีการข้อขึ้นโดยอัตโนมัติ และผู้ประกอบการจะดำเนินการคิดค่าใช้จ่ายกับผู้บริโภคได้ทันที เป็นต้น

4.1.2 ปัญหาลักษณะของการข้อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติในกรณียกข้อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้

สำหรับกรณียกข้อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เมื่อพิจารณาลักษณะของการข้อสัญญาโดยอัตโนมัติจะพบว่า สัญญาดังกล่าวจะมีการข้อขึ้นโดยอัตโนมัติโดยไม่มีข้อสัญญาระบุถึงการข้อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ แต่ทั้งนี้ ในการข้อสัญญาโดยหลักต้องมีการแสดงเจตนาต่อกันระหว่างคู่สัญญาทำให้มีผลเป็นการข้อสัญญานั้นขึ้น ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 กระนั้นก็ตาม สำหรับกรณียกข้อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เมื่อสัญญาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสัญญาที่มีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร วาจา หรือเกิดจากการแสดงเจตนาใดๆ ที่มีได้มีการกำหนดถึงการข้อสัญญาโดยอัตโนมัติกันไว้ การที่สัญญาจะถูกข้อขึ้นโดยอัตโนมัติได้นั้น จึงจำต้องมาพิจารณาลักษณะการข้อสัญญาดังกล่าว โดยในปัจจุบันพบว่า กรณี SMS ข่าวสารต่างๆ ที่มีการส่งเข้ามาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่

มีลักษณะคล้ายคลึงกับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งการส่ง SMS จะมีลักษณะเป็นเพียงข้อความสั้นที่ไม่ปรากฏรายละเอียดใดๆ และผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ให้บริการจะดำเนินการเก็บค่าบริการนั้นจากผู้รับบริการที่เป็นผู้บริโภคเรื่อยๆไปตามกำหนดเวลา จนกระทั่งผู้บริโภคจะแสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา เช่นนี้ จึงทำให้ต้องมาพิจารณาถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในกรณีดังกล่าวว่า การที่ผู้ประกอบการดำเนินการต่อสัญญาขึ้นฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติสามารถกระทำได้หรือไม่ การต่อสัญญาเช่นนี้อาศัยหลักกฎหมายใด ซึ่งพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

กรณีที่พิจารณาว่าการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติสามารถกระทำได้ โดยอาศัยจากการแสดงเจตนาโดยปริยาย หรือการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง ที่มีผลเป็นการยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น ทั้งนี้ หากพิจารณาการที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งนิ่งเฉยหรือแสดงออกโดยปริยายยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ อันทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งสามารถดำเนินการต่อสัญญาเช่นว่านั้นได้ การดำเนินการต่อสัญญาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจึงมีลักษณะเป็นการดำเนินการต่อสัญญาขึ้นฝ่ายเดียวตามความหมายนี้ กล่าวคือ การต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติเป็นการดำเนินการจัดให้มีการต่อสัญญาโดยคู่สัญญาฝ่ายเดียว แต่อาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งโดยปริยายหรือโดยการนิ่งที่มีอยู่ประกอบด้วย

นอกจากนั้น เนื่องจากเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เมื่อไม่มีการระบุข้อสัญญาถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้จึงต้องกลับมาพิจารณาถึงการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ซึ่งจากการศึกษาเรื่องการเกิดสัญญา การเกิดสัญญาต้องอาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาที่ต้องตรงกัน ผู้เขียนจึงเห็นควรพิจารณาว่า ในกรณีการต่อสัญญาก็จำเป็นต้องอาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาที่ต้องตรงกันในการต่อสัญญาเช่นกัน สัญญาดังกล่าวมีอาจต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติทั้งที่ปราศจากข้อสัญญาที่มีการตกลงให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และปราศจากการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายที่ต้องตรงกัน ดังนั้น เมื่อเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ จึงอาจต้องมาพิจารณาถึงการแสดงเจตนาของคู่สัญญาอันเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น

สำหรับการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยชัดแจ้ง คู่สัญญาสามารถแสดงเจตนาต่อกันให้มีผลเป็นการต่อสัญญานั้นได้ เช่น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีข้อเสนอให้ต่อสัญญา และคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาสนองรับโดยชัดแจ้ง มีผลทำให้เป็นการต่อสัญญาขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้ การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งอาจเกิดจากการแสดงเจตนาด้วยวาจา ด้วยกิริยาอาการ หรือเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในทางปฏิบัติกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ คู่สัญญาจะได้มีการแสดงเจตนาให้ต่อสัญญา

เป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่ต้องพิจารณา เพราะหากเป็นกรณีการแสดงเจตนาให้ต่อสัญญากันโดยชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว การต่อสัญญาที่เกิดขึ้นก็ไม่พบเป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีการแสดงเจตนาให้ต่อสัญญาด้วยวาจาหรือกิริยาอาการ จะต้องปรากฏโดยชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยใดๆว่าคู่สัญญามุ่งหมายจะให้มีการต่อสัญญานั้นขึ้น อันจะทำให้เกิดเป็นการต่อสัญญาได้ ซึ่งจากการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมต่างๆปัจจุบัน โดยเฉพาะธุรกรรมการให้บริการส่งข้อความข่าวสารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการระหว่างคู่สัญญา ธุรกรรมส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นการดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์ และได้มีการประสบพบเจอตัวบุคคล ในความเป็นจริงผู้รับบริการจึงไม่มีการแสดงเจตนาต่อสัญญาด้วยวาจาหรือกิริยาอาการโดยชัดแจ้งให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกับผู้ให้บริการ

อีกทั้ง การแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยชัดแจ้งดังกล่าวอาจมิใช่เป็นกรณีที่สัญญาสามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ เพราะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติคู่สัญญามีต้องกระทำการใดๆอีกให้มีผลเป็นการต่อสัญญา แต่สัญญาดังกล่าวจะต่อขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ในกรณีนี้การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงมิอาจเป็นการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยชัดแจ้งได้ เพราะไม่มีการกำหนดถึงการต่อสัญญาไว้ แต่กลับต้องอาศัยการแสดงเจตนาต่อสัญญานั้นโดยตรง ซึ่งหากมีการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยตรงอาจเป็นกรณีการแสดงเจตนาให้มีผลเป็นการต่อสัญญาโดยปกติ มิใช่กรณีที่สัญญาสามารถต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ

ต่อมาพิจารณากรณีการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยปริยาย ทั้งนี้ เนื่องจากการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยปริยายเป็นการแสดงเจตนาด้วยการกระทำ ซึ่งยังไม่แน่ชัดว่าการกระทำนั้นจะเกิดเป็นการต่อสัญญาหรือไม่ จึงต้องอาศัยการสันนิษฐานโดยภาพรวมในการพิจารณาการกระทำที่เป็นการแสดงเจตนาให้ต่อสัญญา รวมทั้งในกรณีที่แม้จะมีคำเสนอชัดเจนแน่นอนถึงความประสงค์ที่จะต่อสัญญาแล้วก็ตาม แต่หากพิจารณาการสนองโดยลำพังอาจไม่แน่ชัดว่าเป็นคำสนองรับให้ต่อสัญญา จึงต้องพิจารณาถึงคำเสนอที่ผู้เสนอได้แสดงไว้ว่าเป็นกรณีที่ผู้สนองไม่ต้องแสดงเจตนาสนองรับ หรือมีปกติประเพณีถือว่าไม่ต้องมีการสนองหรือไม่ ซึ่งตามพฤติการณ์ของคู่สัญญาหากเป็นที่คาดหมายได้ว่าตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดงหรือตามปกติประเพณีไม่จำเป็นต้องมีคำบอกกล่าวสนอง เช่นนี้ การต่อสัญญาจึงเกิดขึ้นได้ในเวลาที่มีการกระทำอันพึงสันนิษฐานได้ว่าการแสดงเจตนาที่จะสนองรับ เช่นกรณีที่คู่สัญญามีการตกลงทำสัญญาหรือต่อสัญญาระหว่างกันมาเป็นเวลานาน และโดยปกติประเพณีในการประกอบธุรกิจการค้าย่อมแสดงได้ว่าการกระทำอันเป็นการสนองรับตามสัญญา การต่อสัญญาดังกล่าวจึงอาจเกิดขึ้นได้โดยปริยาย ซึ่งอาศัยการสันนิษฐานจากเจตนาของผู้เสนอหรือตามปกติ

ประเพณี อันมีลักษณะเช่นเดียวกันกับกรณีตามมาตรา 361 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมดังกล่าวสามารถสันนิษฐานจากเจตนาของผู้เสนอได้ว่าไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวสนอง หรือมีปกติประเพณีที่ปฏิบัติต่อกันว่าผู้เสนอไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวสนองก็สามารถมีการต่อสัญญาขึ้นได้โดยปริยาย เช่นนี้ การต่อสัญญาจากคำสนองโดยปริยายดังกล่าวจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เนื่องจากคู่สัญญาฝ่ายที่เป็นผู้บริโภคต้องมีกระทำการใดๆที่ชัดเจนให้มีการต่อสัญญาอีก แต่สัญญาดังกล่าวถูกต่อขึ้นได้โดยปริยายจากการสันนิษฐานตามเจตนาของผู้เสนอหรือตามปกติประเพณี ซึ่งในบทวิเคราะห์นี้ ผู้เขียนก็จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่า จะมีกรณีไหนเพียงใดที่สามารถสันนิษฐานจากเจตนาของผู้เสนอได้ว่าการสนองรับ หรือมีปกติประเพณีที่ผู้เสนอไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวสนอง

ทั้งนี้ หากพิจารณาตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง การที่จะสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับโดยปริยายของผู้เสนอต้องปรากฏว่า ตามเจตนาของผู้เสนอได้กำหนดให้การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีคำบอกกล่าวสนองของผู้เสนอ ดังนั้น ตามพฤติการณ์เมื่อคาดหมายได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ จึงเกิดเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นในเวลาที่มีการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีคำเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และผู้บริโภคที่เป็นผู้รับบริการมีการเข้าไปใช้บริการนั้นผ่านทางช่องทางที่ผู้ประกอบการกำหนดไว้ โดยผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องมีคำบอกกล่าวสนองอีก แต่การใช้บริการดังกล่าวเป็นการกระทำอันพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับโดยปริยาย การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงเกิดขึ้นในเวลาที่ผู้บริโภคเข้าไปใช้บริการนั้นๆตามช่องทางที่กำหนดไว้ดังกล่าว เช่น การกดลิงค์เข้าไปใช้บริการตามคำเสนอของผู้ประกอบการที่ส่งมาให้แก่ผู้บริโภค เป็นต้น

ต่อมาพิจารณากรณีตามปกติประเพณีที่ผู้เสนอไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวสนอง ทั้งนี้ ปกติประเพณี หมายถึง ประเพณีที่ถือปฏิบัติเป็นปกติต่อเนื่องกันและคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายรู้ดีแน่นอนเป็นแบบอย่างเดียวกัน⁴⁹⁴ ดังนั้น ถ้าตามปกติประเพณีไม่จำเป็นต้องมีคำบอกกล่าวสนอง การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็สามารถเกิดขึ้นได้ในเวลาเมื่อมีการอันใดอันหนึ่ง อันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ เช่น กรณีการส่ง SMS ชักจูงเข้ามาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และผู้บริโภคตอบตกลง

⁴⁹⁴ สิริธร นิธิเบญญากร, "ปัญหาการนำจารีตประเพณีทางการค้ามาใช้ในกฎหมายไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 2.

กลับไป แต่เมื่อครบกำหนดการจัดเก็บค่าบริการในครั้งแรกแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจกลับยังคงให้บริการ ต่อโดยที่ผู้บริโภคมิได้แจ้งยกเลิกหรือระงับการใช้บริการ เช่นนี้จะถือเป็นปกติประเพณีที่ปฏิบัติ ระหว่างกันได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การที่จะถือเป็นปกติประเพณีมาใช้บังคับได้นั้นจำต้อง พิจารณาจากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายก่อน ผู้ประกอบธุรกิจฝ่ายเดียวจะอ้างว่าเป็นปกติประเพณีทางธุรกิจ ประเภทนั้นๆมาใช้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ ต้องพิจารณาว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายควรจะรู้หรือไม่ว่ามี ปกติประเพณี ซึ่งถ้าคู่สัญญาทุกฝ่ายรับรู้ถึงปกติประเพณีระหว่างกัน เมื่อคู่สัญญาฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจ ยังคงให้บริการนั้นต่อไปและคู่สัญญาฝ่ายผู้บริโภคยังคงใช้บริการนั้นอยู่จะถือเป็นการต่อสัญญาโดย ปริยาย เพราะ หากพิจารณาว่าการที่ผู้ประกอบธุรกิจยังคงให้บริการต่อไปเป็นคำเสนอของผู้ประกอบ ธุรกิจ และการที่ผู้บริโภคใช้บริการนั้นอยู่เป็นคำสนองโดยปริยาย การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะ เกิดขึ้น แต่ถ้าหากคู่สัญญามีได้รับรู้หรือควรจะได้ว่ามีปกติประเพณีที่ปฏิบัติต่อกันเช่นนี้อยู่ ผู้เขียนก็ เห็นว่าไม่ควรจะเกิดเป็นการต่อสัญญาโดยปริยายได้

นอกจากนั้น พิจารณากรณีการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยการนิ่ง เนื่องจาก คู่สัญญาอาจสนองรับตามคำเสนอด้วยการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง เช่นนี้ จึงพิจารณาต่อไปว่า การที่ คู่สัญญาฝ่ายผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญาจะถือได้หรือไม่ว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่งที่ยอม ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาหลักเรื่องการนิ่ง การนิ่งตามหลักทั่วไปไม่ถือว่าเป็น การแสดงเจตนา เว้นแต่การนิ่งในบางกรณีที่มีกฎหมายหรือจารีตประเพณีให้ถือว่าเป็นการแสดง เจตนา ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ดังนั้นจึงพิจารณาการนิ่งในกรณีใดบ้างที่มีกฎหมายหรือจารีต ประเพณีให้ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา เนื่องจากในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายไทย ไม่มีบัญญัติไว้ชัดเจน ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการ แสดงเจตนาโดยการนิ่งก็มีไม่มากนัก เช่น เรื่องการซื้อขายเพื่อชอบ มาตรา 505 ประกอบกับมาตรา 508 ถ้าผู้ซื้อได้บอกกล่าวว่าจะไม่ยอมรับซื้อภายในเวลาที่กำหนดไว้โดยสัญญา หรือโดยประเพณี หรือ โดยคำบอกกล่าว หรือถ้าผู้ซื้อไม่ส่งทรัพย์สินคืนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวมานั้น สัญญาซื้อขายเป็น อันบริบูรณ์ ซึ่งมีนัยกฎหมายเห็นว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่งของผู้ซื้อตามบทบัญญัติของ กฎหมาย หรือกรณีสัญญาเช่าตามมาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่ผู้เช่ายังคง ครองทรัพย์สินอยู่และผู้ให้เช่ารู้ความนั้นแล้วไม่ทักท้วง ให้ถือว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาใหม่ต่อไป ไม่มีกำหนดเวลา ซึ่งเป็นกรณีการนิ่งที่กฎหมายถือว่าเป็นการแสดงเจตนาของผู้ให้เช่า เป็นต้น เช่นนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ทั้งในเรื่องการซื้อขายเพื่อชอบและเรื่องเช่าเป็น

บทบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะใช้กับธุรกรรมแต่ละเรื่องไป โดยในการซื้อขายเพื่อชอบและการเช่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายก็มีการดำเนินการระหว่างกันมาก่อน มิใช่กฎหมายกำหนดให้เกิดความผูกพันโดยที่มิได้ก่อความสัมพันธ์กันมาแต่ต้น กระนั้นก็ตาม พิจารณาต่อมาในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมเกี่ยวกับการให้บริการ SMS แม้คู่สัญญาจะมีการตกลงใช้บริการกันมาก่อน แต่เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองการแสดงเจตนา ก็จะถือไม่ได้ว่าการที่ผู้บริโภคที่เป็นผู้ใช้บริการมิได้ยกเลิกการใช้งานและผู้ให้บริการก็ยังคงให้บริการนั้นต่อไปเป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่งที่ประสงค์ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังนั้นจึงต้องกลับไปใช้หลักที่ว่า การนิ่งโดยทั่วไปไม่ใช่การแสดงเจตนา เช่นนี้ในสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา สัญญา ก็จะสิ้นสุดลง

แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการธุรกิจพยายามทำให้เกิดเป็นจารีตประเพณีทางการค้าขึ้นมาว่าการกระทำเช่นนี้เป็น การแสดงเจตนาโดยการนิ่งของผู้บริโภค เพราะเมื่อผู้บริโภคไม่ยกเลิกการใช้งาน แสดงว่าผู้บริโภคประสงค์จะให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า การที่จะเกิดเป็นจารีตประเพณีทางการค้าได้นั้นต้องมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่จารีตประเพณีทางการค้าและแนวปฏิบัติทางการค้าเกิดขึ้นโดยคู่สัญญาตกลงกัน จะต้องปรากฏโดยชัดแจ้งถึงความตกลงนั้น เช่น ตกลงไว้ในสัญญา ซึ่งจะเป็นไปตามหลักอิสระในการแสดงเจตนาจึงไม่มีประเด็นปัญหาใดๆ แต่ในกรณีนี้ เมื่อเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ การพิจารณาการนำจารีตประเพณีทางการค้ามาใช้จึงเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งนี้ ในบางกรณีการนิ่งเฉยของคู่สัญญาอาจทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจว่าได้มีการตกลงนำจารีตประเพณีทางการค้ามาใช้ระหว่างกัน อันถือเป็นการนำจารีตประเพณีทางการค้ามาใช้โดยปริยาย ซึ่งกรณีจารีตประเพณีทางการค้าที่ถือว่าคู่สัญญาจะต้องผูกพันกันโดยปริยาย ควรจะมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้⁴⁹⁵ ประการแรก จารีตประเพณีทางการค้านั้นต้องเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและได้รับการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอโดยคู่สัญญาที่ทำสัญญาเหมือนกันในการค้าประเภทนั้นๆ และประการที่สอง เป็นจารีตประเพณีทางการค้าที่คู่สัญญาได้รู้หรือควรจะรู้ ซึ่งในประเด็นนี้มีปัญหาที่น่าพิจารณา เนื่องจากคู่สัญญาอาจไม่รู้ถึงจารีตประเพณีทางการค้านั้นๆมาก่อน แต่กลับต้องถูกบังคับใช้ เงื่อนไขดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เข้ามาคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่รู้ถึงจารีตประเพณีทางการค้านั้น

⁴⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41-46.

ทั้งนี้ การที่ผู้ประกอบการอ้างว่าเป็นจารีตประเพณีทางการค้าในการประกอบธุรกิจ การใช้จารีตประเพณีทางการค้า ผู้เขียนก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่ควรนำไปใช้ในเรื่องสัญญาทางพาณิชย์ ซึ่งเกี่ยวกับพ่อค้าที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วจากการที่ติดต่อทำสัญญากันมาเป็นเวลานาน จึงอาศัยสิ่งที่มีอยู่ยึดถือปฏิบัติกันต่อไป แต่กระนั้น หากนำจารีตประเพณีทางการค้ามาใช้ในธุรกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค ผู้เขียนเห็นว่าจะเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นมาได้ เพราะผู้บริโภคแม้เป็นผู้เข้าทำสัญญาในทางพาณิชย์ แต่ผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาแยกเช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ผู้บริโภคเป็นเพียงปัจเจกบุคคลย่อยๆ จึงไม่ควรนำเรื่องประเพณีทางการค้าในระดับองค์กรธุรกิจมาใช้บังคับ ซึ่งน่าพิจารณาว่า จารีตประเพณีทางการค้า หมายถึง จารีตประเพณีทางการค้าระหว่างพ่อค้าที่ถือปฏิบัติด้วยกัน หรือ เป็นจารีตประเพณีทางการค้าที่พ่อค้าฝ่ายเดียวถือปฏิบัติ เพราะหากผู้ประกอบการอ้างว่าเป็นจารีตประเพณีทางการค้า แต่กลับเป็นจารีตประเพณีทางการค้าที่พ่อค้าหรือผู้ประกอบการฝ่ายเดียวถือปฏิบัติ การนำจารีตประเพณีทางการค้านั้นมาใช้กับผู้บริโภคก็จะเกิดความไม่เป็นธรรม โดยที่ผู้บริโภคก็จะไม่สามารถรับรู้ถึงจารีตประเพณีทางการค้าในระดับองค์กรนั้นๆ ได้ ในทางตรงกันข้าม หากจารีตประเพณีทางการค้า หมายถึง จารีตประเพณีทางการค้าระหว่างพ่อค้าที่ถือปฏิบัติด้วยกัน เมื่อจารีตประเพณีทางการค้าเกิดจากการถือปฏิบัติ และเป็นจารีตประเพณีของสัญญา การถือปฏิบัติจึงควรเกิดจากคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

ต่อมา หากพิจารณาว่ากรณีดังกล่าวเป็นการดำเนินการของคู่สัญญาที่พึงปฏิบัติต่อกันมา โดยผู้ประกอบการดำเนินการต่อสัญญาขึ้นแต่ฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติโดยที่ผู้บริโภคมิได้ทักท้วงใดๆ และมีการปฏิบัติเช่นนี้ในทางธุรกิจจนเกิดเป็นปกติประเพณี ก็อาจจะทำให้พิจารณาได้ว่าเป็นการนิ่งที่มีปกติประเพณีให้ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา อันทำให้การต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติตามความหมายนี้สามารถกระทำได้ โดยการที่ผู้บริโภคนิ่งเสียไม่ยกเลิกการต่อสัญญา เมื่อมีปกติประเพณีให้ถือว่าการนิ่งเป็นการแสดงเจตนา ก็สามารถทำให้เกิดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นมาได้ และผู้ประกอบการก็สามารถคิดค่าบริการจากผู้บริโภคได้ในทันทีโดยมิต้องมีการกระทำใดๆ ทางกายภาพจากฝ่ายของผู้บริโภคก่อน แต่กระนั้นก็ตาม การพิจารณาว่าเกิดเป็นปกติประเพณีหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ซึ่งหากเห็นว่ามีปกติประเพณีขึ้นมาระหว่างคู่สัญญา การนิ่งที่เป็นการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะสามารถกระทำได้ แต่หากเห็นว่าไม่สามารถนำจารีตประเพณีทางการค้าที่อ้างว่าเป็นปกติประเพณีที่ปฏิบัติต่อกันมาใช้บังคับได้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวก็จะไม่สามารถเกิดขึ้น

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าการแสดงเจตนาที่ออกมามีผลทางกฎหมายแล้วหรือไม่ อย่างไร ในบางกรณีเป็นเรื่องที่พิจารณาได้ยาก โดยการแสดงเจตนาอาจแสดงออกด้วยอากัปกริยา หรือในบางกรณีอาจเป็นการนิ่งที่ก่อให้เกิดการต่อสัญญาตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่กระนั้นก็ตาม จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 หลักการสำคัญของการเกิดสัญญาและการต่อสัญญา คือ ต้องมีการแสดงเจตนายินยอมทั้งสองฝ่าย หากปราศจากซึ่งการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายแล้ว สัญญาก็มีอาจเกิดขึ้น รวมถึง ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็เช่นกัน ดังนั้น ในเรื่องการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติตามความเห็นนี้ หากไม่มีการแสดงออกซึ่งการแสดงเจตนาโดยปริยายที่สันนิษฐานได้จากเจตนาของผู้เสนอหรือตามปกติประเพณี หรือเป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่งที่มีกฎหมายหรือจารีตประเพณีให้ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาแล้ว การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็มิอาจเกิดขึ้นได้

สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ หากพิจารณาว่าการแสดงเจตนาต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติไม่สามารถกระทำได้ เพราะการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของผู้ประกอบธุรกิจ โดยปราศจากการแสดงเจตนาใดๆ จากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยการนิ่ง อันทำให้ไม่สามารถมีการต่อสัญญาขึ้นได้ การพิจารณาตามความหมายนี้จึงเป็นการพิจารณาถึงการแสดงเจตนา โดยการแสดงเจตนาทำสัญญาต้องเกิดจากการตกลงยินยอมพร้อมใจกันของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย หากมีเพียงการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว โดยที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รับรู้หรือตกลงใจด้วยก็ไม่อาจเกิดเป็นสัญญาหรือเป็นการต่อสัญญานั้นได้

ทั้งนี้ พิจารณาได้ว่า เมื่อสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ และหากไม่มีการตกลงหรือแสดงเจตนาระหว่างกันให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นตั้งแต่ต้น ประกอบกับในภายหลังก็มิได้มีการแสดงเจตนาต่อสัญญากันระหว่างคู่สัญญา แต่กลับมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นโดยผู้ประกอบธุรกิจเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งผู้บริโภคไม่มีการแสดงเจตนาใดๆ เช่นนี้ การต่อสัญญาย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ และการที่ผู้บริโภคซึ่งเป็นคู่สัญญามีได้รับรู้หรือยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้ประกอบธุรกิจจะอ้างว่ามีการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือมีการแสดงเจตนาโดยการนิ่งของผู้บริโภคก็ได้ ทั้งนี้ หากพิจารณาว่าการแสดงเจตนาโดยปริยายต้องมีพฤติการณ์ที่สามารถสันนิษฐานได้ว่ามีเจตนาที่จะสนองรับ แต่เมื่อผู้บริโภคมิได้รับรู้และคาดหมายได้ถึงการต่อสัญญานั้น จะกล่าวว่าผู้บริโภคมีการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยปริยายย่อมไม่สามารถอ้างได้ และในการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง เมื่อไม่มีกฎหมายหรือจารีตประเพณีที่จะถือว่าการนิ่งนั้นเป็นการ

แสดงเจตนา ก็ไม่สามารถมีการแสดงเจตนาโดยการนิ่งได้ อีกทั้ง การที่ผู้บริโภคมิได้แสดงเจตนา ยกเลิกการต่อสัญญา ก็มีไฉ่กรณีการนิ่งที่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา เนื่องด้วยในกรณีดังกล่าว หากไม่มีการตกลงถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันมาก่อน แต่ผู้ประกอบการธุรกิจกลับให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจจะอ้างว่าเป็นการนิ่งของผู้บริโภคที่ไม่ยกเลิกการต่อสัญญาไม่ได้ โดยผู้บริโภคไม่อาจรู้ถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนั้น และผู้บริโภคก็ไม่มีหน้าที่ที่ต้องเป็นฝ่ายบอกเลิกไม่ต่อสัญญาดังกล่าว เพราะโดยปกติสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาย่อมเป็นที่เข้าใจว่าสัญญานั้นย่อมสิ้นสุดลงเมื่อครบเวลา ดังนั้น เมื่อไม่มีการแสดงเจตนาของผู้บริโภคที่มีผลให้เป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีที่ไม่ใช่ข้อสัญญาระบุไว้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยผู้ประกอบการเพียงฝ่ายเดียวจึงไม่สามารถกระทำได้

เมื่อพิจารณาว่าการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยผู้ประกอบการเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถกระทำได้ จึงเท่ากับว่าไม่เกิดเป็นการต่อสัญญาขึ้น ดังนั้นพิจารณาต่อไปว่า เมื่อไม่เป็นการต่อสัญญา การที่ผู้ประกอบการดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียวให้มีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติในกรณี SMS ข่าวสารต่างๆที่กำกับผู้บริโภค ผู้ประกอบการอาศัยหลักกฎหมายใดในการเรียกเก็บค่าบริการเหล่านั้น และผู้ประกอบการมีสิทธิที่จะดำเนินการเก็บค่าบริการนั้นได้หรือไม่ ในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า โดยหลักสัญญาเกิด หนี้ก็ต้องเกิด เพราะสัญญาเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ ซึ่งบ่อเกิดแห่งหนี้มี 5 สถาน ได้แก่ นิติกรรมสัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และโดยบทบัญญัติของกฎหมาย เช่นนี้ ในกรณีดังกล่าวเมื่อสัญญาไม่เกิด ก็ย่อมไม่มีหนี้ที่จะต้องชำระกัน จึงไม่เกิดหนี้ที่ผู้บริโภคต้องชำระค่าบริการนั้นแก่ผู้ประกอบการ คำถามต่อมาจึงเกิดขึ้นว่า การที่ผู้ประกอบการหักเงินจากผู้บริโภค ถือเป็นการกระทำอย่างไรในทางกฎหมาย โดยผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผู้บริโภคไม่มีหนี้ที่จะต้องชำระแก่ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการก็ย่อมไม่มีสิทธิที่จะหักเงินจากผู้บริโภค การที่ผู้ประกอบการดำเนินการหักเงินจากผู้บริโภค จึงเป็นการกระทำที่ได้มาซึ่งเงินดังกล่าวโดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ และเป็นทางให้ผู้บริโภคนั้นเสียเปรียบ เงินที่ผู้ประกอบการเก็บไปจึงเป็นเงินที่ได้มาโดยฐานลากมิควรได้ อันจะต้องคืนให้แก่ผู้บริโภคนั้น

ตามหลักกฎหมายในเรื่องลากมิควรได้ การคืนเงิน ถ้าผู้ได้รับเงินไว้รับเงินไว้โดยสุจริตกฎหมายให้คืนเพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน แต่หากกลับกัน ถ้าไม่สุจริตกฎหมายให้คืนเงินเต็มจำนวน ดังนั้น จึงต้องพิเคราะห์ว่าการที่ผู้ประกอบการเก็บเงินจากผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยไม่มีสิทธินั้น ผู้ประกอบการดำเนินการโดยสุจริตหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วผู้เขียนเห็น

ว่า ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ และไม่มีการเปิดเผยถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นให้แก่ผู้บริโภครีบได้ทราบ แต่ผู้ประกอบการธุรกิจกลับดำเนินการต่อสัญญาขึ้นแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติ เช่นนี้ จากพฤติการณ์มีลักษณะเป็นการกระทำที่ไม่สุจริตและอาจเป็นการฉ้อฉลต่อผู้บริโภค อีกทั้งยังอาจเป็นการละเมิดต่อผู้เสียหายด้วย เพราะการเป็นผู้ประกอบธุรกิจย่อมมีความรู้ความเชี่ยวชาญธุรกิจในส่วนของตนเป็นอย่างดี แต่กลับดำเนินการธุรกิจโดยไม่สุจริตและจงใจก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงต้องคืนเงินที่รับไว้เต็มจำนวนแก่ผู้บริโภคตามหลักกลาภมิควรได้ ซึ่งอาจต้องพิจารณาอีกว่า ในการคืนเงินดังกล่าว เมื่อสัญญาไม่เกิดขึ้น เงินที่รับไปโดยไม่สุจริตต้องคืนเต็มจำนวนตามหลักกลาภมิควรได้ เช่นนี้ ผู้ประกอบธุรกิจก็ควรต้องชดเชยดอกเบี้ยในเงินนั้นด้วย นอกจากนั้น ผู้ประกอบธุรกิจยังอาจต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนในความผิดฐานอื่นๆด้วย หากปรากฏโดยชัดแจ้งว่ามีการกระทำที่เป็นความผิดนั้น

จากที่กล่าวมามีประเด็นที่น่าวิเคราะห์ต่อไปว่า ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ถ้าหากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติโดยปราศจากการแสดงเจตนายินยอมของผู้บริโภคไม่สามารถกระทำได้แล้ว แต่ต่อมาในภายหลังผู้บริโภคมีการใช้บริการนั้นๆของผู้ประกอบธุรกิจ การใช้บริการของผู้บริโภคเป็นแสดงเจตนาโดยปริยายให้มีผลเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือไม่ เนื่องจากเริ่มแรกในกรณีดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาแต่เพียงฝ่ายเดียวของผู้ประกอบธุรกิจที่ดำเนินการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยที่ผู้บริโภคมิได้รับรู้ด้วย จึงไม่เกิดเป็นการต่อสัญญาขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในภายหลังเมื่อผู้บริโภคได้รับข้อความผ่านทาง SMS แล้วเข้าไปอ่านข้อความนั้น พฤติการณ์เช่นนี้เพียงพอแล้วหรือไม่ที่จะถือว่าผู้บริโภคมีการแสดงเจตนาโดยปริยายให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้น ในประเด็นดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า การที่ผู้บริโภคเปิดอ่านข้อความใดๆโดยที่ข้อความนั้นส่งเข้ามาในโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคเอง และผู้บริโภคก็ไม่ได้กระทำการใดอันคาดหมายได้ว่าเป็นการแสดงเจตนา เมื่อข้อความนั้นส่งเข้ามาในโทรศัพท์ของผู้บริโภคก็ย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้บริโภคที่เป็นเจ้าของโทรศัพท์ที่จะใช้โทรศัพท์นั้นประการใดก็ได้ รวมถึง สามารถเปิดอ่านข้อความที่เข้ามานั้นได้ด้วย ดังนั้น การที่ผู้บริโภคเพียงแต่เปิดอ่านข้อความ ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่เพียงพอที่จะบอกได้ว่าผู้บริโภคมีการแสดงเจตนาโดยปริยายยอมรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนั้น อีกทั้ง หากพิจารณาถึงลักษณะของข้อความ ข้อความที่ส่งเข้ามาก็เป็นเพียงข้อความสั้นๆทั่วไป ไม่ต้องมีการดำเนินการใดๆของผู้บริโภคก่อนที่จะเข้าถึงเนื้อหาในข้อความนั้น ผู้บริโภคเพียงแค่อ่านข้อความในโทรศัพท์เคลื่อนที่ของตนเอง จึงไม่ถือว่ามี

แสดงเจตนาโดยปริยายยอมรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ นอกจากนั้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตอีกว่ากรณีดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างกับการที่ผู้บริโภคร้องให้มีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนถึงจะเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ ตัวอย่างเช่น หากข้อมูลนั้นมีการเข้ารหัส หรือต้องมีการกดลิงค์เข้าไปก่อนเพื่อที่จะเปิดอ่านข้อมูลภายใน การที่ผู้บริโภครหัสหรือกดเปิดลิงค์ต่อไปเช่นนี้ ก็อาจพิจารณาได้จากพฤติการณ์ว่ามี การแสดงเจตนายอมรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติของผู้ประกอบธุรกิจ เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติดังกล่าวมา ทำให้เห็นถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2 ปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

เนื่องจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในปัจจุบัน ผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่จะมีการให้ผู้บริโภคทดลองใช้สินค้าหรือบริการนั้นก่อนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และในภายหลังเมื่อครบกำหนดการให้ทดลองใช้แล้วกลับมีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ เช่นนี้ จึงต้องมาพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นได้หรือไม่ และมีลักษณะทางกฎหมายอย่างไร

หากพิจารณาว่าการที่ผู้ประกอบธุรกิจให้ผู้บริโภคใช้สินค้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นการให้โดยเสน่หา กล่าวคือ ผู้ประกอบธุรกิจมีการให้ผู้บริโภคทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลาหนึ่งก่อน และการให้ทดลองใช้ดังกล่าวนี้เป็นสัญญาให้โดยเสน่หา ซึ่งสัญญาให้โดยเสน่หาเกิดจากการเสนอของผู้ให้และการสนองรับของผู้รับ แม้สัญญาให้โดยเสน่หาจะมีใช้สัญญาต่างตอบแทน เพราะผู้รับไม่ต้องทำหน้าที่ตอบแทนอะไรนอกจากเอาประโยชน์จากผู้ให้ฝ่ายเดียว แต่เมื่อมีการให้และผู้รับแสดงเจตนาสนองรับ สัญญาให้ก็จะเกิดขึ้น⁴⁹⁶ ในกรณีนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่า การที่ผู้ประกอบธุรกิจให้ผู้บริโภคทดลองใช้สินค้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเกิดเป็นสัญญาให้โดยเสน่หา แต่กระนั้นก็ตาม เมื่อครบกำหนดการให้ที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจกลับดำเนินการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้บริโภคต่อทันที โดยผู้ประกอบธุรกิจอ้างว่า การที่ผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิกมีผลทำให้เกิดเป็นการต่อสัญญาขึ้นโดย

⁴⁹⁶ วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), หน้า 322-324.

อัตโนมัติ ทั้งนี้ จึงต้องพิจารณาต่อไปว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเจตนาของผู้บริโภคอาจมีเพียงแค่การทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่เมื่อครบกำหนดทดลองใช้แล้วไม่มีการถามความสมัครใจของผู้บริโภคในการต่อสัญญา แต่สัญญาดังกล่าวกลับมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติและผู้ประกอบธุรกิจมีการเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคต่อไป จากปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงเห็นว่า หากการให้ทดลองใช้สินค้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นการให้โดยเสนหาลแล้ว เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการให้ทดลองใช้ สัญญาให้ก็จะสิ้นสุดลง เช่นนี้ ผู้ประกอบธุรกิจจะอ้างว่ามีการเกิดสัญญาขึ้นมาใหม่หรือเป็นการต่อสัญญาอีกไม่ได้ เพราะหากเป็นกรณีการเกิดสัญญาขึ้นมาใหม่เป็นสัญญาที่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย การเกิดของสัญญาก็จำเป็นต้องมาพิจารณาถึงการแสดงเจตนาของคู่สัญญาในการก่อให้เกิดสัญญาก่อน มิใช่ผู้ประกอบธุรกิจแสดงเจตนาฝ่ายเดียวให้เกิดเป็นสัญญาได้ หรือ ในกรณีการต่อสัญญา เมื่อสัญญาแรกเป็นสัญญาให้โดยเสนหา ผู้ประกอบธุรกิจจะอ้างว่าสัญญาใหม่ที่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเป็นการต่อสัญญาขึ้นก็ได้ เพราะสัญญาเป็นสัญญาคนละประเภทกัน เช่นนี้ จึงต้องมีการเกิดสัญญาซื้อขายสินค้านั้นก่อน แล้วจึงค่อยมีการต่อสัญญาตามมา ดังตัวอย่างกรณีการส่งหนังสือ Reader's Digest ที่เกิดปัญหาขึ้น โดยผู้ประกอบธุรกิจมีการส่งหนังสือมาให้ผู้บริโภคเรื่อยๆ แล้วพยายามอ้างว่ามีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ⁴⁹⁷ แต่ในความจริงมีอาจเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นมาได้ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาวัตถุแห่งสัญญาให้ตามกฎหมายไทย กรณีการให้บริการจะสามารถเป็นการให้โดยเสนหาตามบรรพ 3 ลักษณะ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่ ทั้งนี้ หากพิจารณาว่า การให้ต้องเป็นทรัพย์สิน อันได้แก่ สิ่งหามิทรัพย์สิน อสังหาริมทรัพย์ หรือสิ่งที่ไม่มรูปร่าง ซึ่งมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่นนี้ การให้บริการก็อาจมีได้ แต่กระนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ของสัญญาให้ คือ การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ผู้รับแล้ว⁴⁹⁸ เช่นนี้ จึงน่าพิจารณาว่าการให้บริการดังกล่าวอาจไม่ใช่การให้ตามบรรพ 3 ลักษณะ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะในเรื่องการบริการไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ได้ ผู้เขียนจึงเห็นว่ากรณีการให้บริการ เช่น การให้ทดลองใช้โปรแกรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การให้ทดลองใช้การรับข่าวสารผ่านทาง SMS หรือการโหลด

⁴⁹⁷ เว็บไซต์พันทิป, "วันนี้ได้รับจดหมายจาก Reader's Digest ว่าได้รับสิทธิ์เป็นผู้โชคดี" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559. แหล่งที่มา: <https://pantip.com/topic/30489617>

⁴⁹⁸ ไผทชิต เอกจริยกร, คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 367.

เพลงรอสาย เสียงเรียกเข้าต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 เป็นสัญญาให้อย่างหนึ่งที่ไม่ใช่เป็นสัญญาให้ตามบรรพ 3 ลักษณะ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เป็นสัญญาไม่มีชื่ออื่นๆ นอกเหนือจากเอกเทศสัญญาตามบรรพ 3 ซึ่งก็จะไม่ก่อให้เกิดเป็นการต่อสัญญาบริการโดยอัตโนมัติตามมาได้ทันทีเช่นกัน

ทั้งนี้ หากพิจารณาว่าการที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้ผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการนั้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นสิทธิอันเนื่องมาจากสัญญา กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจทำสัญญากับผู้บริโภค แล้วในสัญญานั้นมีการให้ใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลาหนึ่งก่อน เช่น ทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการแล้วมีการให้ทดลองใช้ การให้ทดลองใช้ดังกล่าวเป็นการให้ทดลองใช้ที่อยู่ภายใต้สัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้น เช่นนี้ เมื่อครบกำหนดการทดลองใช้แล้ว หากมีการตกลงกันเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ ผู้ประกอบการธุรกิจก็อาจดำเนินการต่อสัญญานั้นโดยอัตโนมัติได้ อันเป็นการต่อสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการต่อไป กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจมีเจตนาที่จะขายสินค้าหรือบริการนั้นให้แก่ผู้บริโภคตั้งแต่ต้น การที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้ผู้บริโภคใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายก่อนเป็นเพียงการให้สิทธิอันเนื่องมาจากสัญญานั้นเอง ซึ่งในทางปฏิบัติ ผู้เขียนเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจยึดถือตามหลักการนี้

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้เขียนพบว่า ในปัจจุบันมีการให้ทดลองใช้เป็น 2 ลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ ลักษณะแรก ผู้ประกอบการธุรกิจมีการให้ผู้บริโภคทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ซึ่งเป็นการให้ทดลองใช้เปล่า โดยที่ผู้บริโภคไม่ต้องชำระเงินเลย กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ตรงกับกรณีการให้โดยเสนหาหรือเป็นการให้ตามสัญญาไม่มีชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อครบกำหนดการให้ทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแล้ว สัญญาให้ก็จะสิ้นสุดลง เช่นนี้ หากประสงค์จะซื้อขายสินค้าหรือรับบริการต่อไป คู่สัญญาก็จะต้องมีการแสดงเจตนาทำสัญญากันใหม่ ซึ่งสัญญาใหม่นี้จะเป็นสัญญาที่มีค่าใช้จ่ายแต่อย่างไรก็ตาม ในทางธุรกิจผู้ประกอบการธุรกิจก็จะให้ผู้บริโภคทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เช่น 1 ครั้งต่อ 1 หมายเลขบัตรประชาชน หรือหมายเลขโทรศัพท์ หรืออีเมล เป็นต้น เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคแต่ละรายได้รับการให้ในจำนวนที่มากเกินไป

ลักษณะที่สอง ผู้ประกอบการธุรกิจมีการให้ผู้บริโภคใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่ผู้ประกอบการธุรกิจจะมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต่อไปกับผู้บริโภคนั้นตั้งแต่ต้น เช่น การสมัครรับบริการ คิดค่าบริการ 1,000 บาทต่อเดือน โดยให้ชำระค่าบริการเลย และจะมีการให้ทดลองใช้ฟรีในเดือนแรก ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า การที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้ผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการนั้น

โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นสิทธิอันเนื่องมาจากสัญญา และเมื่อสัญญามีการตกลงให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การคิดค่าบริการในเดือนต่อไป จึงเนื่องมาจากการต่อสัญญา

จากการศึกษาถึงกรณีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถพิจารณาถึงลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดจากกรณีที่มีการให้ทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ถ้าฟังก์การให้ทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายยังไม่เกิดเป็นสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการ หรือหากเป็นกรณีที่มีสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการขึ้นมาแล้ว แต่หากไม่มีการตกลงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้

4.3 ปัญหาลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ

พิจารณาปัญหาลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ สัญญาเมื่อมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติแล้ว สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะมีลักษณะทางกฎหมายอย่างไร ซึ่งหากพิจารณาการต่อสัญญาเป็นความตกลงให้สัญญาต่อขึ้นเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่แน่นอนในสัญญาเดิม กล่าวคือ สัญญาเดิมต้องสิ้นสุดลงก่อน แล้วจึงมีการต่อสัญญาตามมา เช่นนี้ นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาก็จะเป็นไปตามสัญญาใหม่ที่เกิดจากการต่อสัญญานั้นขึ้น อันมีลักษณะแตกต่างจากการพิจารณาว่านิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจะเป็นไปตามสัญญาเดิม เพราะ การที่นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจะเป็นไปตามสัญญาเดิมนั้น สัญญาเดิมจะต้องไม่สิ้นสุดลง และเมื่อสัญญาเดิมไม่สิ้นสุดลง การต่อระยะเวลาในสัญญาเดิมจึงเรียกว่าเป็นการขยายระยะเวลาในสัญญา ซึ่งผลของการใช้สัญญาเดิม นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจะเป็นไปตามสัญญาเดิมที่มีการตกลงกัน

สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อพิจารณาว่าการต่อสัญญา คือ การที่สัญญาเดิมสิ้นสุดลง แล้วมีการต่อสัญญาขึ้นมาใหม่ เช่นนี้ นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจะเป็นไปตามสัญญาใหม่ แต่กระนั้น แม้นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาจะเป็นไปตามสัญญาใหม่ แต่เมื่อสัญญามีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจึงไม่มีการเจรจาต่อรองกัน ทำให้ต้องพิจารณาต่อไปว่า สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้เนื้อหาของสัญญาจะเป็นประการใด

เนื่องจากในบทที่ 3 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้ว กฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและลักษณะของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไว้ชัดเจน บทบัญญัติในกฎหมายที่อาจเทียบเคียงได้ตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีเพียง บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ในเรื่องเช่าทรัพย์ มาตรา 570 และเรื่องจ้างแรงงาน มาตรา 581 ซึ่งจากที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 การที่กฎหมายให้ถือว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาใหม่ต่อไปไม่มีกำหนดเวลา หรือ การที่กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญาจ้างกันใหม่โดยความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิมนั้น สัญญาใหม่ที่เกิดขึ้นควรมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม เว้นแต่เรื่องระยะเวลา ดังนั้น ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้เขียนจึงเห็นว่า เมื่อการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่มีการเจรจาต่อรองกันในเนื้อหาของสัญญา สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้จึงควรมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม แต่กระนั้นก็ตาม มีบางกรณีที่ทำให้สัญญาใหม่ที่ต่อขึ้นไม่อาจมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิมได้ทุกประการ กล่าวคือ

ประการแรก ระยะเวลาในสัญญา ผู้เขียนเห็นว่า เรื่องระยะเวลาในสัญญาเป็นเรื่องที่คู่สัญญาสามารถตกลงกันเป็นประการใดก็ได้ และตามกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย มาตรา 17601 (b) (4) The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ก็แสดงชัดเจนว่าคู่สัญญาสามารถตกลงกันกำหนดระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ เพียงแต่ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้กำหนดระยะเวลา ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องเปิดเผยระยะเวลาดังกล่าวให้ผู้บริโภคทราบ นอกจากนี้ สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติอาจเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาหรือเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาก็ได้ เพียงแต่สัญญาเดิมก่อนที่มีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะต้องเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาเท่านั้น โดยหากสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลา กำหนดระยะเวลาในสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาเท่ากันกับสัญญาเดิม หรือในบางกรณีคู่สัญญาอาจตกลงกันให้มีกำหนดระยะเวลาเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ระยะเวลาในสัญญาหากไม่มีการตกลงกันไว้เป็นพิเศษ ผู้เขียนเห็นว่า กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถใช้ระยะเวลาตามที่ตกลงไว้ในสัญญาเดิมเป็นระยะเวลาของสัญญาใหม่ได้ เพราะเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มาจากสัญญาเดิม

สำหรับการที่พิจารณาว่าสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติอาจเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาหรือเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาก็ได้ ซึ่งมีความแตกต่างกันกับกรณีของบทบัญญัติกฎหมาย มาตรา 570 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องเช่าทรัพย์ และมาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องสัญญาจ้างแรงงาน โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้สัญญาใหม่ต้องเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดเวลาเท่านั้น และการเลิกสัญญาต้องมีการบอกกล่าวก่อนล่วงหน้า แต่ทั้งนี้ ในกรณีของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาที่เกิดขึ้นอาจมีการตกลงให้มีการต่อสัญญาเรื่อยๆไปได้ โดย

ถ้าสัญญาเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน เมื่อครบกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และ สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ถ้าเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนและมีการตกลงให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอีก เมื่อครบกำหนดในสัญญา สัญญาดังกล่าวก็จะมี การต่อโดยอัตโนมัติเรื่อยๆไป

ในทางกลับกัน หากสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา กล่าวคือ กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ คู่สัญญาอาจตกลงกันตั้งแต่ต้นให้สัญญาที่ต่อขึ้นดังกล่าวเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา และให้สัญญาดำเนินอยู่ต่อไปไม่มีกำหนดจนกว่าจะมีการเลิกสัญญาเช่นนั้น ซึ่งหากสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาแล้ว การต่อสัญญาก็จะไม่สามารถมีขึ้นอีก เพราะ สัญญานั้นกลายเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาและทำให้สัญญามีผลบังคับอยู่ตลอดไปจนกว่าจะมีการเลิกสัญญา อันมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกรณีตามมาตรา 570 และ มาตรา 581 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ประการที่สอง กรณีมีการทำสัญญาประกันภัยไว้ในสัญญาเดิม เช่น การเช่า ถ้ามีการทำสัญญาประกันภัยไว้ในสัญญาเช่าเดิม ประกันภัยนั้นจะไม่ตกมาเป็นประกันแห่งสัญญาใหม่ เพราะเป็นสัญญาต่างรายกัน เป็นต้น

ประการที่สาม กรณีมีการทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ไว้ในสัญญาเดิม การค้ำประกันดังกล่าวก็จะไม่รวมถึงการค้ำประกันหนี้ในสัญญาใหม่ที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติด้วย เว้นแต่จะมีการตกลงกันไว้ ทั้งนี้เพราะการทำสัญญาค้ำประกันเป็นการค้ำประกันเฉพาะหนี้ในสัญญาเดิม ซึ่งเป็นสัญญาต่างรายกันกับสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างบางประการที่สัญญาใหม่ซึ่งต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ อาจจะมีเนื้อความแตกต่างจากสัญญาเดิมได้ ทั้งนี้ หากคู่สัญญาต้องการให้สัญญาใหม่ที่ต่อขึ้นมีเนื้อหาสาระแตกต่างจากสัญญาเดิมในประการอื่นใด คู่สัญญาทุกฝ่ายสามารถตกลงกันได้ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจอาจกำหนดไว้ว่า ในกรณีการต่อสัญญา ผู้บริโภคจะได้รับส่วนลดเพิ่มอีก 10% จึงทำให้จำนวนเงินที่ผู้บริโภคจะต้องชำระแตกต่างไปจากเดิม เป็นต้น แต่ถ้าหากคู่สัญญามีได้ตกลงกันไว้ เมื่อเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้เขียนจึงเห็นว่า เนื้อหาของสัญญาใหม่โดยหลักควรมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม เว้นแต่ ในบางกรณีที่ไม่สามารถนำเนื้อความตามสัญญาเดิมมาใช้ในสัญญาใหม่ได้เท่านั้น

ต่อมา มีประเด็นที่ควรต้องพิจารณาอีกในเรื่องแบบหรือหลักฐานการฟ้องร้องบังคับคดี เนื่องจากสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ดังนั้น คู่สัญญาจึงไม่มีการเจรจาร่างสัญญา

ต่อกัน และในความเป็นจริงคู่สัญญาาก็ได้มีการลงนามในสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติกันอีก เช่นนี้ หากสัญญานั้นเป็นสัญญาที่ต้องการแบบหรือหลักฐานการฟ้องร้องบังคับคดีแล้ว สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะใช้แบบหรือหลักฐานการฟ้องร้องบังคับคดีอย่างไร

ในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกรณีสัญญาเช่าทรัพย์มาช่วยในการวิเคราะห์ โดยสัญญาเช่าทรัพย์ดังกล่าว หากเป็นสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติตามข้อกำหนดในสัญญาเดิม และเป็นการเช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี ตามมาตรา 538 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ เช่นนี้ เมื่อสัญญาใหม่ที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญแล้ว จะมีการฟ้องร้องโดยอาศัยหลักฐานตามสัญญาเดิมได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีรากฐานมาจากข้อสัญญาเดิม จึงทำให้มีการต่อสัญญาเดิมนั้นขึ้น เช่นนี้ จึงควรให้ใช้หลักฐานในสัญญาเดิมในการฟ้องร้องบังคับคดีได้ มิฉะนั้นแล้ว หากกฎหมายต้องการหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญในสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติอีก จะเท่ากับว่าคู่สัญญาต้องมีการลงนามกันในสัญญาใหม่ ซึ่งจะไม่สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ที่ให้มีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในเรื่องอื่นๆจะพบว่า สัญญาที่มีการกำหนดให้ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติโดยส่วนใหญ่จะเป็นกรณีสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งกรณีการซื้อขายสินค้า ตามมาตรา 456 วรรค 3 ประกอบวรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาท หรือกว่านั้นขึ้นไป ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จะฟ้องร้องบังคับคดีหาได้ไม่ เช่นนี้ ในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรให้ใช้หลักฐานในสัญญาเดิมเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีตามสัญญาใหม่ที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติได้ โดยในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ สัญญาเดิมย่อมระบุถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้แล้ว หรือในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอาจมีการวางประจำ หรือชำระหนี้บางส่วน เช่น ได้ส่งมอบสินค้าหรือชำระราคาบางส่วนแล้ว เป็นต้น ก็ทำให้สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้ อย่างไรก็ตาม กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาซื้อขายสินค้า ทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งสัญญาส่วนใหญ่เป็นทรัพย์ที่มีราคาไม่มากนัก ประกอบกับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาบริการ เรื่องการบริการก็เป็นสัญญาไม่มีชื่อ โดยกฎหมายมิได้กำหนดแบบหรือหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับ

คดีไว้ เช่นนี้ เมื่อเป็นสัญญาที่สามารถทำได้ด้วยวาจาและกฎหมายไม่ต้องการหลักฐานในการฟ้องร้อง บังคับคดี การต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นก็ไม่มีปัญหาใดที่ต้องกังวล

4.4 ปัญหาผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอาจพิจารณาได้ดังนี้ กล่าวคือ สัญญาที่กำหนดให้ ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอาจส่งผลในทางทรัพย์สินและ/หรือผลในทางหนี้ โดยต้องพิจารณาแต่ละสัญญาไป สำหรับกรณีการซื้อขายที่มีการกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ⁴⁹⁹ ผลทางทรัพย์สินในกรณีนี้คือ การโอน กรรมสิทธิ์ในสินค้าที่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นทันทีที่ทำการซื้อขาย และในการซื้อขายหากมีการต่อ สัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อสัญญาดังกล่าวถูกต่อขึ้น ผู้เขียนก็คาดว่า ในขณะที่สัญญานั้นต่อขึ้นและมีการ กำหนดทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาแล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายก็จะโอนไปยังผู้ซื้อทันที เปรียบ ได้กับการเกิดสัญญา เมื่อมีการทำสัญญาซื้อขายขึ้นและระบุตัวทรัพย์สินแล้ว กรรมสิทธิ์ก็จะโอนทันที ดังนั้น ในกรณีที่ซื้อขายสินค้าโดยมีข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อมีการซื้อขายกันเรื่อยๆไป กรรมสิทธิ์ในสินค้าที่ทำการซื้อขายจึงต้องพิจารณากันเป็นคราวๆไป

สำหรับผลทางหนี้ในกรณีการซื้อขาย หมายถึง การที่สัญญาซื้อขายได้ก่อผลทางหนี้ที่จะต้อง ปฏิบัติการชำระหนี้ขึ้น ซึ่งสัญญาซื้อขายมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน ดังนั้น ผู้ซื้อจึงมีหนี้ที่ จะต้องชำระราคา ในขณะที่เดียวกัน ผู้ขายก็มีหนี้ที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ เช่นนี้ ในกรณีการ ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อสัญญาดังกล่าวถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ หนี้ของผู้ซื้อกับผู้ขายจึงต้องมีขึ้น โดยผู้ซื้อก็มีหนี้ที่จะต้องชำระราคาและผู้ขายก็มีหนี้ที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สินเช่นเดิม

ส่วนในกรณีที่ซื้อสัญญาระบุไว้ถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาลักษณะอื่นๆ เช่น การ สมัครรับบริการออนไลน์ หรือการสมัครแอปพลิเคชันใดๆที่มีข้อสัญญาระบุไว้ถึงการต่อสัญญาโดย อัตโนมัติ กรณีดังกล่าวนี้ก็ก่อให้เกิดผลทางหนี้ต่อคู่สัญญาเช่นกัน โดยคู่สัญญามีหนี้ที่จะต้องปฏิบัติ ตามสัญญา ผลทางหนี้จึงเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวคือ เมื่อมีข้อสัญญาบังคับไว้ การต่อ สัญญานั้นก็เป็นไปตามข้อสัญญา โดยจะก่อให้เกิดความผูกพันตามสัญญาที่คู่สัญญาจะต้องบังคับกันให้

⁴⁹⁹ ศนันทกรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ พร้อมคำอธิบายในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อ สัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง, พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2559), หน้า 139-140.

เป็นไปตามสัญญาที่นั้น ซึ่งอาจเป็นการที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ที่จะต้องให้บริการต่อผู้รับบริการ และผู้รับบริการก็มีหน้าที่ที่จะต้องชำระค่าบริการเหล่านั้นเช่นกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ ในเรื่องการบริการจะไม่มีผลทางทรัพย์สิน เพราะการบริการไม่มีทรัพย์สินที่เป็นวัตถุให้ส่งมอบกัน ดังนั้น ผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงต้องพิจารณาไปตามแต่ละสัญญาจึงจะสามารถอธิบายผลของสัญญาที่ให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้อย่างชัดเจน

4.5 ปัญหาการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นประเด็นสำคัญที่จำต้องพิจารณา อันเนื่องจากสัญญาดังกล่าวสามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติไม่มีที่สิ้นสุด เช่นนี้ จึงต้องมาพิจารณาถึงการสิ้นสุดของสัญญา

จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐอิลลินอยส์ มีการบัญญัติให้การยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคที่ต้องแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาดังกล่าว ถ้าผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ตามมาตรา 10 (a) The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้บริโภคในการแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่กฎหมายก็ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เช่นกัน โดยผู้ประกอบธุรกิจจะต้องแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและแจ้งวิธีการยกเลิกการต่อสัญญานั้นให้แก่ผู้บริโภคได้ทราบ หรือ ในรัฐแคลิฟอร์เนียตามกฎหมาย The Business and Professions Code ที่แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 มาตรา 17602 (b) กำหนดให้ ภาคธุรกิจที่กระทำการต่อโดยอัตโนมัติหรือเสนอบริการอย่างต่อเนื่อง จะต้องให้หมายเลขโทรศัพท์โทรฟรี หรือ e-mail หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถยกเลิกการต่อสัญญานั้นได้ เป็นต้น

นอกจากนั้น เรื่องระยะเวลาในการแจ้งไม่ต่อสัญญาก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ การไม่ต่อสัญญาต้องมีการแจ้งล่วงหน้าก่อนครบกำหนดในสัญญา เช่นนี้ ระยะเวลาที่เหมาะสมในการแจ้งล่วงหน้าควรเป็นระยะเวลาเพียงใด ซึ่งจากการศึกษาตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ของสหภาพยุโรปกำหนดไว้เพียงว่า ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญาต้องไม่เป็นเวลาล่วงหน้าเกินสมควร ตามภาคผนวก

ข้างท้าย Directive 93/13/EEC ข้อ 1 (h) มิฉะนั้นจะมีลักษณะเป็นข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรม ตาม มาตรา 3 (3) แต่ทั้งนี้ ในการศึกษากฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการกำหนด ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญาไว้ชัดเจนว่า ต้องไม่กระทำล่วงหน้าเกินกว่า 3 เดือน ก่อนที่สัญญาจะสิ้นสุดและมีการต่อสัญญาโดยคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสัญญา ตามประมวล กฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 มาตรา 309 ข้อ 9 (c) ที่กล่าวมาใน บทที่ 2

ดังนั้น จึงทำให้ต้องมาวิเคราะห์ต่อไปว่า ตามกฎหมายไทยในเรื่องการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการ ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถกระทำได้ประการใดบ้าง และกฎหมายไทยมีหลักเกณฑ์ที่จะ คัดกรองผู้บริโภคในการสิ้นสุดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติหรือไม่ ทั้งนี้ เริ่มจากสัญญาที่มีการต่อโดย อัตโนมัติได้นั้นต้องเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา สัญญาดังกล่าวก็จะสิ้นสุดลง ดังกรณีของสัญญาเช่าตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีข้อกำหนดเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ทำให้สัญญามีการต่อขึ้นใหม่ เช่นนี้ หากผู้บริโภคไม่ ต้องการต่อสัญญา ผู้บริโภคต้องแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ นั้น รวมถึง ในกรณีของสัญญาที่ ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติแล้วก็เช่นเดียวกัน แม้สัญญามีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติแล้วครั้งหนึ่ง แต่ถ้าสัญญาที่ ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินั้นเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนและให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เรื่อยไป เช่นนี้ ถ้าต้องการให้สัญญาลิ้นสุดลงก็ต้องแจ้งยกเลิกการต่อสัญญานั้น ซึ่งหากไม่มีการแจ้ง ยกเลิกการต่อสัญญา สัญญาก็จะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติไปเรื่อยๆไม่สิ้นสุด ในทางกลับกัน หาก สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินั้นเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา อันจะทำให้ไม่สามารถมีการต่อ สัญญาขึ้นได้อีก เพราะสัญญายังคงอยู่ต่อไปไม่มีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุด เช่นนี้ การเลิกสัญญาที่ไม่มี กำหนดระยะเวลาจึงต้องกระทำโดยการบอกกล่าวเลิกสัญญา⁵⁰⁰ เช่น กรณีสัญญาเช่าตามมาตรา 570 ประกอบมาตรา 566 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกรณีสัญญาจ้างแรงงานตามมาตรา 581 ประกอบมาตรา 582 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามมาตรา 17 พระราชบัญญัติคุ้มครอง แรงงาน พ.ศ. 2541 ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 เป็นต้น

ต่อมา พิจารณาวิธีการแจ้งยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติข้อ สัญญาส่วนใหญ่จะกำหนดว่า สัญญาดังกล่าวจะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เว้นแต่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่

⁵⁰⁰ ปัทมาวดี บุญญเษาศ, "การเลิกสัญญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2532), หน้า 32.

เป็นผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา โดยการที่ข้อสัญญาระบุไว้เช่นนี้เป็นการให้สิทธิในการสิ้นสุดสัญญาแก่ผู้บริโภค ถ้าผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา ผู้ประกอบธุรกิจก็จะสามารถเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคตามข้อสัญญาที่มีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติขึ้นได้ ทั้งนี้ วิธีการแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามกฎหมายไทยไม่มีหลักเกณฑ์มากำหนดวิธีการไว้ ซึ่งวิธีการแจ้งยกเลิกจะเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาที่ผู้บริโภคทำกับผู้ประกอบธุรกิจนั้น โดยข้อสัญญาจะกำหนดวิธีการไว้เป็นไปประการใดก็ได้ นอกจากนั้น ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เช่น การส่ง SMS ข่าวสารที่สมัครรายเดือนผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ วิธีการแจ้งไม่ต่อสัญญาโดยส่วนใหญ่ ผู้ประกอบธุรกิจจะเป็นผู้กำหนดไว้และเปิดเผยให้แก่ผู้บริโภคทราบ แต่กระนั้นก็ตาม เมื่อไม่มีกฎหมายมาวางหลักเกณฑ์ ผู้ประกอบธุรกิจจึงอาจไม่เปิดเผยข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ตลอดจนวิธีการยกเลิกนั้น หรือผู้ประกอบธุรกิจอาจกำหนดไว้เป็นประการใดก็ได้ ซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการไม่สามารถแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นว่านั้น

ทั้งนี้ ในเรื่องดังกล่าวตามระบบกฎหมายต่างประเทศได้วางหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาไว้ โดยตาม Directive 2011/83/EU มาตรา 5 วรรค 1 ข้อ (f) ของสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้ สัญญาที่จะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจะต้องมีเงื่อนไขการสิ้นสุดตามสัญญากำหนดไว้ หรือ ตามกฎหมายของรัฐ อิลลินอยส์ The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 มาตรา 10 (b) (2) กำหนดให้ ผู้บริโภคต้องได้รับรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เช่น หมายเลขโทรศัพท์พิเศษที่ระบุไว้ เป็นต้น หรือ ในรัฐ แคลิฟอร์เนีย ตามกฎหมาย The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 มาตรา 17602 (b) กำหนดให้ ภาคธุรกิจต้องให้หมายเลขโทรศัพท์โทรฟรี ที่อยู่ e-mail ที่อยู่ทางไปรษณีย์ หรืออาจใช้กลไกในการยกเลิกอื่นๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อเวลา และง่ายต่อการใช้งาน ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

นอกจากนี้ ในเรื่องระยะเวลาการแจ้งยกเลิกไม่ต่อสัญญา หากผู้บริโภคไม่แจ้งยกเลิกการต่อสัญญาภายในระยะเวลาที่ผู้ประกอบธุรกิจกำหนด การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็ยังคงมีขึ้น โดยเรื่องระยะเวลาในการแจ้งไม่ต่อสัญญาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ จากที่กล่าวมาแล้ว หากผู้บริโภคไม่ประสงค์จะให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้บริโภคต้องแจ้งล่วงหน้าก่อนครบกำหนดในสัญญา โดยสัญญาจะกำหนดระยะเวลาการแจ้งล่วงหน้าไว้ ซึ่งถ้ามีการกำหนดระยะเวลาการแจ้งไว้ล่วงหน้าเกินสมควรก็จะทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายได้ กล่าวคือ ผู้บริโภคอาจจะไม่สามารถใช้สิทธิยกเลิกการ

ต่อสัญญา นั้นได้กำหนดเวลา และจำต้องยอมรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นขึ้นอีกคราวหนึ่ง ซึ่งระยะเวลาที่เหมาะสมควรเป็นระยะเวลาเท่าใด ประเทศไทยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ การบัญญัติกฎหมายสามารถบัญญัติได้อย่างกว้าง เช่น ตาม Directive 93/13/EEC ข้อ 1 (h) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจะมีข้อดีในเรื่องความยืดหยุ่นของระยะเวลา แต่กลับมีข้อเสีย คือ ไม่เป็นที่ชัดเจนแน่นอนในทางตรงกันข้าม หากบัญญัติกฎหมายเช่นกรณีของกฎหมายเยอรมัน ที่มีการกำหนดระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญาไว้ชัดเจนว่าต้องไม่กระทำล่วงหน้าเกินกว่า 3 เดือน การบังคับใช้กฎหมายก็จะมีผลแน่นอน แต่ทั้งนี้ ข้อเสีย คือ ขาดความยืดหยุ่น ซึ่งการบัญญัติกฎหมายในลักษณะใดก็จำต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการบังคับใช้ต่อไป

ทั้งนี้ มีประเด็นที่น่าพิเคราะห์ต่อไปว่า การแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีผลทำให้สัญญาสิ้นสุดลงทันทีหรือไม่ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ผู้เขียนเห็นว่า การแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่จะมีขึ้นในอนาคต โดยไม่กระทบต่อสัญญาปัจจุบัน สัญญาปัจจุบันยังคงบังคับใช้ได้และจะสิ้นสุดลงในระยะเวลาที่กำหนดไว้ การแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาดังกล่าวเป็นเพียงการยกเลิกข้อสัญญาที่คู่สัญญาตกลงกันไว้ว่าจะให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในอนาคตเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับกรณีการเลิกสัญญา เพราะ หากผู้บริโภคมองเลิกสัญญา การบอกเลิกสัญญาจะเป็นการเลิกสัญญาในปัจจุบันและทำให้สัญญาดังกล่าวสิ้นสุดลง โดยผลของการเลิกสัญญาก็จะทำให้คู่สัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิม ทั้งนี้ ผลของการเลิกสัญญาจะไม่กระทบต่อสัญญาอื่นๆ ในครั้งก่อนที่มีการต่อสัญญาขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเพราะสัญญาเป็นสัญญาคนละฉบับกัน และกรณีนี้ก็ไม่ใช่ว่ากรณีเดียวกันกับสัญญาที่มีการปฏิบัติการชำระหนี้เป็นระยะๆ ที่การใช้สิทธิเลิกสัญญาจะไม่มีผลย้อนหลังให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม แต่จะมีผลเป็นการเลิกนิติสัมพันธ์สำหรับในอนาคต⁵⁰¹

4.6 ปัญหาความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค

ในการทำสัญญาหรือการต่อสัญญาอยู่บนฐานของหลักอิสระในทางแพ่งและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งการที่คู่สัญญาทุกฝ่ายจะมีอิสระและเสรีภาพอย่างแท้จริงนั้น มิใช่เพียงแคพิจารณาจากภายนอก แต่ทั้งนี้ จำต้องพิจารณาถึงเบื้องลึกในการสมัครใจทำสัญญาโดยปราศจากสิ่งกระทบจากภายนอกที่ส่งผลต่อการแสดงเจตนาอันด้วย ในการศึกษากรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติใน

⁵⁰¹ พรนิภา อินทรเชียรศิริ, "ปัญหาในการเลิกสัญญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขากฎหมายเอกชน, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 51-55.

ธุรกรรมที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการธุรกิจย่อมมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจมากกว่าผู้บริโภคที่เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป และในความเป็นจริงผู้ประกอบการก็เป็นฝ่ายกำหนดข้อตกลงในสัญญาแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยมีการนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้กับผู้บริโภค ผู้บริโภคจึงเป็นฝ่ายที่จำต้องยอมรับข้อสัญญาเหล่านั้นหากมีความประสงค์จะเข้าทำสัญญากับผู้ประกอบการ และในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อประเทศไทยไม่มีกฎหมายมาควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ข้อสัญญาดังกล่าวจึงมีเนื้อหาอย่างไรก็ได้ เป็นอิสระฝ่ายเดียวของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากสัญญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งผู้ประกอบการได้กำหนดเนื้อหาในสัญญาไว้แล้วนั้น⁵⁰² จะทำให้ผู้บริโภคจำต้องยอมผูกพันตามสัญญาโดยมีอาจกำหนดเนื้อหาในสัญญาเป็นอย่างอื่น และ ผู้บริโภคอาจจะถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการได้ ดังนั้น การทำสัญญาในลักษณะนี้จึงมิได้เป็นไปตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญาอย่างแท้จริง⁵⁰³ เพราะเสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาในสัญญาและเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้บริโภคไม่ได้มีอยู่จริงในสัญญาลักษณะนี้ จึงน่าพิจารณาว่า การที่ผู้ประกอบการกำหนดถึงข้อสัญญาที่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยที่ผู้บริโภคมิได้มีเจตนาให้มีการต่อสัญญาเช่นนั้น แต่ในความสัมพันธ์อันแท้จริงของผู้บริโภคมีเพียงต้องการผูกพันตามสัญญาในกำหนดระยะเวลาตามที่ได้ตกลงกัน ดังนั้น การที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องเป็นฝ่ายแจ้งยกเลิกการต่อสัญญา มิฉะนั้นสัญญาจะมีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นนี้จะถูกพิจารณาได้หรือไม่ว่ามีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามกฎหมายไทย ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 จะเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยกฎหมายดังกล่าวระบุให้ข้อตกลงในสัญญานั้นมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมและให้มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวกลับมิได้บัญญัติชัดเจนถึงการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังนั้น เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาล ศาลจึงต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่า ข้อกำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติและข้อกำหนดอื่นๆในสัญญา เช่น

⁵⁰² วิชัย จิตตपालกุล, "สัญญาสำเร็จรูป : ศึกษาเปรียบเทียบเพื่อแก้ไขปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 4-8.

⁵⁰³ วิชัย อริยะนันท์, "สรุปผลการสัมมนาโครงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง "เสรีภาพในการทำสัญญากับอำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน : อะไรคือความเป็นธรรมในสังคม", ตุลาคม 2, 40 (2536), หน้า 146.

ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อไม่ต่อสัญญา มีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ โดยถ้าสัญญาดังกล่าวมีลักษณะที่ไม่เป็นธรรม ศาลสามารถใช้ดุลพินิจปรับลดได้เท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

ทั้งนี้ จากการศึกษาบทที่ 2 ข้อความคิดพื้นฐานของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ข้อบังคับของสหภาพยุโรปตาม Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 เกี่ยวกับข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรม บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองการทำสัญญาระหว่างผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายกับผู้บริโภคจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรม โดยกำหนดให้การทำสัญญาที่ไม่มีการเจรจาต่อรองเป็นรายบุคคล ถ้าขัดหลักสุจริตจะถูกพิจารณาว่าไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 3 Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 และมีการบัญญัติถึงข้อกำหนดในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในภาคผนวกข้างท้าย ข้อ 1 (h) ประกอบกับ มาตรา 3 (3) Directive 93/13/EEC โดยกำหนดให้ สัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อโดยอัตโนมัติ และการสิ้นสุดสัญญากำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าว่าจะไม่ให้มีการต่อสัญญานั้นอีก ถ้าข้อสัญญากำหนดให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์ล่วงหน้าเป็นเวลาเกินสมควร ข้อสัญญานั้นมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อันจะใช้บังคับมิได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในสหภาพยุโรปเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ แต่กระนั้นก็ตาม แม้จะมีการบัญญัติไว้ชัดถึงกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในการบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่อสัญญา แต่กลับไม่มีความชัดแจ้งถึงการพิจารณาข้อสัญญาดังกล่าวตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้น อีกทั้ง ข้อบังคับของสหภาพยุโรปก็มิได้ให้ความคุ้มครองเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในด้านอื่นๆอีก จึงเห็นว่าตามข้อบังคับของสหภาพยุโรปยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างรอบด้าน

ต่อมา พิจารณาถึงกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 บรรพ 2 หนึ่ ส่วนที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า” ในมาตรา 305 ถึงมาตรา 310 ซึ่งนำมาใช้บังคับกับข้อสัญญาสำเร็จรูปทั้งหลาย โดยตามมาตรา 305 ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 กำหนดเรื่องข้อสัญญาสำเร็จรูปไว้ และตามมาตรา 307 ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 ได้กำหนดหลักการทั่วไปในการควบคุมข้อสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 นอกจากนั้น ในกฎหมายเยอรมันยังได้กำหนดถึงตัวอย่างบางประการที่ต้องพิจารณาว่าไม่เป็นธรรม ซึ่งจะไม่สามารถ

นำมาใช้บังคับได้ตามมาตรา 309 ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 โดยในมาตรา 309 ข้อ 9 (a) ถึง (c) เป็นเรื่องระยะเวลาในสัญญา ซึ่งการทำสัญญา ระยะเวลาในสัญญาสำเร็จรูปห้ามเกิน 2 ปี และหากมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ระยะเวลาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติห้ามเกิน 1 ปี และในการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญา ระยะเวลาการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อยกเลิกการต่อสัญญาห้ามเกิน 3 เดือน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะพบว่า การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้มีข้อดีในการบังคับใช้ ซึ่งจะมีความแน่นอนในการพิจารณาข้อสัญญาที่ฝ่าฝืนกฎหมายให้ไม่มีผลใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของการบัญญัติกฎหมายลักษณะนี้ก็คือ ไม่มีความยืดหยุ่นและอาจจะไม่เหมาะสมกับการนำมาบังคับใช้กับทุกธุรกรรม เนื่องจากในบางธุรกรรมที่ผู้ประกอบการค้าทำกับผู้บริโภคเป็นธุรกรรมที่ต้องการให้เกิดความสัมพันธ์กันเป็นระยะเวลานาน แต่เมื่อสัญญากำหนดให้ระยะเวลาในสัญญาห้ามเกิน 2 ปี และการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติห้ามเกิน 1 ปี เช่นนี้ ก็จะทำให้คู่สัญญาไม่อาจผูกพันกันมากกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดได้ ในทางกลับกัน หากพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง การที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาบังคับไว้ก็เป็นข้อดีในการคุ้มครองคู่สัญญาที่ถูกบังคับใช้ตามสัญญาสำเร็จรูปนั้น ให้ไม่จำต้องผูกพันตามสัญญาเป็นระยะเวลานานเกินสมควร ดังจะเห็นได้ว่า การบัญญัติกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว บทบัญญัติของกฎหมายเยอรมันก็เป็นบทบัญญัติกฎหมายหนึ่งที่ดีในการนำมาบังคับใช้ แต่กระนั้น ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ บทบัญญัติของกฎหมายเยอรมันยังไม่มี การบัญญัติกฎหมายที่ครอบคลุมในทุกด้าน จึงต้องวิเคราะห์การบัญญัติกฎหมายในประเทศอื่นๆต่อไป

จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทั้งในระบบกฎหมายไทยและในระบบกฎหมายต่างประเทศข้างต้น ทำให้เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ของไทย ไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ ที่เห็นความสำคัญในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว ทำให้ต้องพิจารณาว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ให้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศหรือไม่ โดยผู้เขียนจะเสนอแนะต่อไป แต่กระนั้นก็ตาม การที่จะบอกได้ว่าข้อสัญญาใดมีลักษณะที่เป็นธรรมหรือไม่ เป็นหน้าที่ของศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาตัดสิน เช่นนี้ จึงต้องมีการ

นำคดีขึ้นมาสู่ศาลก่อน ผู้บริโภคมีโอกาสได้รับความคุ้มครองขณะทำสัญญาตั้งแต่ต้น อันเปรียบเสมือนเป็นช่องว่างทางกฎหมายให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้อำนาจกำหนดสัญญาได้ตามอำเภอใจ และหากผู้บริโภคไม่มีการฟ้องคดี ผู้ประกอบธุรกิจก็จะได้รับประโยชน์จากสัญญาเหล่านั้นไป ซึ่งจะมีผู้บริโภคน้อยรายที่คิดนำคดีมาฟ้องศาล เพราะในการฟ้องคดีก็จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะเป็นการจ้างทนายความหรือค่าเดินทาง อันอาจทำให้ไม่คุ้มค่าในการฟ้องคดีเช่นว่านั้น จึงทำให้เห็นว่ากฎหมายไทยที่มีอยู่อาจมิได้คุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ที่มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา โดยให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการที่มีกฎหมายให้ต้องทำเป็นหนังสือหรือตามปกติประเพณีต้องทำเป็นหนังสือเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวจะเข้ามาควบคุมการทำสัญญาในขณะที่หรือก่อนที่มีการทำสัญญาขึ้น และในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็เคยพบเป็นปัญหาในธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จึงทำให้มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 ออกมาใช้บังคับ อันจะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ดังกล่าว เป็นเพียงกฎหมายที่ให้อำนาจคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้ธุรกิจใดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ซึ่งจะเป็นการควบคุมรายธุรกิจไป โดยในธุรกิจใดที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแต่ยังไม่มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาออกมาควบคุม ผู้ประกอบธุรกิจก็ยังคงสามารถกำหนดข้อสัญญาได้ตามอำเภอใจ หรือ ในกรณีที่มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาออกมาควบคุมแล้ว เช่น ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาดังกล่าว ที่มีกฎหมายวางหลักเกณฑ์เรื่องข้อกำหนดในสัญญาไว้ รวมถึง มีการบัญญัติชัดแจ้งว่า ห้ามมิให้ข้อสัญญามีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาให้บริการออกกำลังกายโดยอัตโนมัติในทันทีที่ครบกำหนดระยะเวลาโดยปราศจากการแสดงเจตนายินยอมให้ต่อสัญญาจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภค แต่ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวก็ยังไม่แน่ชัดว่ามีผลใช้บังคับตามความเป็นจริงได้เพียงใด เนื่องจากสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย ภาคธุรกิจผู้ให้บริการออกกำลังกายก็ยังคงดำเนินธุรกิจที่ฝ่าฝืนประกาศนั้นอยู่ โดยในด้านหนึ่งก็อาจพิจารณาว่าการมีกฎหมายทำให้ภาคธุรกิจจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังระดับหนึ่ง แต่การที่ภาคธุรกิจดำเนินการฝ่าฝืน

กฎหมายก็ไม่ได้มีมาตรการตรวจสอบหรือมาตรการบังคับใดที่เป็นรูปธรรม หรือจากข้อเท็จจริงในกรณีของบริษัท California Wow ที่ปิดกิจการไปตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 แม้ในภายหลังผู้บริโภคร้องเรียนหรือฟ้องร้องคดี แต่ผลที่ได้รับก็คือ ผู้ประกอบธุรกิจหนีกลับไปต่างประเทศ อันทำให้ผู้บริโภคนายกที่จะได้รับการเยียวยาเช่นเคย

ดังนั้น จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เพียงพอในการคุ้มครองคู่สัญญาจากกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ จึงทำให้ต้องพิจารณาถึงปัญหาความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ทั้งนี้ หากผู้บริโภคมีความสมัครใจในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างแท้จริง ปัญหาต่างๆก็อาจจะไม่เกิดขึ้น ในทางกลับกัน หากผู้บริโภคมิได้สมัครใจให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาที่เกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค เช่นนี้ เรื่องความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงเป็นประเด็นสำคัญ การพิจารณาความยินยอมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นจะต้องมีเพียงใด ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า การทราบเจตนาที่แท้จริงของผู้บริโภคเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะเจตนาที่แท้จริงอยู่ภายในใจ แต่ถ้าเป็นเจตนาที่ผู้บริโภคแสดงออกมาอันเป็นเจตนาภายนอกก็สามารถเห็นได้ ดังนั้น จึงต้องถือตามเจตนาที่แสดงออกมาเป็นสำคัญ ซึ่งในการทำสัญญาและตกลงยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในข้อสัญญา เมื่อเป็นการแสดงเจตนาระหว่างกันของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายก็จำต้องผูกพันตามข้อกำหนดในสัญญา มิอาจอ้างว่าตนไม่สมัครใจในการต่อสัญญานั้นได้ แม้ในความเป็นจริง ผู้บริโภคอาจมิได้ประสงค์ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็ตาม กระนั้น การที่ผู้บริโภคมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจน้อยกว่าก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องพิจารณา แต่ทั้งนี้ ต้องแยกประเด็นพิจารณาออกจากกัน เพราะเรื่องอำนาจต่อรองเป็นปัญหาตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมและจำต้องให้รัฐใช้อำนาจตามกฎหมายเข้ามาคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าในการทำสัญญา ส่วนเรื่องการแสดงเจตนาเป็นสิ่งที่ต้องผูกพันผู้แสดงเจตนาตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อได้แสดงเจตนายินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในสัญญาแล้ว คู่สัญญาจึงต้องผูกพัน

ความยินยอมของผู้บริโภคอาจแสดงออกด้วยการตกลงทำสัญญา หรือในคดีความต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 การที่ผู้บริโภคอ่านข้อสัญญาในเว็บไซต์และตกลงยอมรับตามข้อสัญญาด้วยการทำเครื่องหมายถูกในช่องที่กำหนดและกดตกลง เช่นนี้ก็ถือได้ว่าให้ความยินยอมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามที่ข้อสัญญาระบุไว้แล้ว เป็นต้น นอกจากนั้น เรื่องความยินยอมอาจถูกพิจารณาว่าเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของผู้ให้ความยินยอม ผู้ให้ความยินยอมมีอิสระที่จะเลือกให้

ความยินยอมนั้นหรือไม่ก็ได้ และเมื่อให้ความยินยอมแล้วก็สามารถถอนความยินยอมที่ตนให้ได้ โดยผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ แม้ผู้บริโภคที่เป็นผู้ทำสัญญาจะยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในข้อสัญญา แต่ผู้บริโภคก็สามารถถอนการแสดงเจตนาที่ตนได้ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ในข้อสัญญาทั่วไปจะระบุไว้ชัดให้สัญญาที่มีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เว้นแต่ผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา ซึ่งในที่นี้การยกเลิกการต่อสัญญา ผู้เขียนพิจารณาว่าเป็นการแสดงเจตนาที่มีผลเป็นการถอนความยินยอมนั่นเอง

ในกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องอาศัยความยินยอมของผู้บริโภคในการให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก่อน ตามมาตรา 17600 The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 ซึ่งเป็นความประสงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติที่บัญญัติกฎหมายเฉพาะออกมาเพื่อจะยุติการดำเนินการในการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตของผู้บริโภคโดยที่ปราศจากความยินยอมอย่างชัดแจ้งของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ และให้ภาคธุรกิจที่ฝ่าฝืนส่งของ เครื่องใช้ สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้กับผู้บริโภคภายใต้สัญญาการให้บริการอย่างต่อเนื่องหรือการซื้อที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน กฎหมายกำหนดให้ ของ เครื่องใช้ สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่ผู้ประกอบการให้แก่ผู้บริโภคเป็นการให้โดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่งผู้บริโภคสามารถใช้หรือจัดการใดๆได้ตามที่เห็นสมควร รวมถึงผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือต้องรับผิดชอบในการจัดส่งของ เครื่องใช้ สินค้า หรือผลิตภัณฑ์นั้นคืนด้วย เป็นต้น ตามมาตรา 17603 The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 อันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีได้ยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ในกฎหมายต่างประเทศ นอกจากเรื่องความยินยอมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแล้ว กฎหมายยังวางหลักเกณฑ์ เรื่อง การแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ด้วย กล่าวคือ ในกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ มาตรา 10 (b) The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 กำหนดให้ ผู้ประกอบการธุรกิจต้องแจ้งเตือนผู้บริโภคล่วงหน้าก่อนที่จะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยผู้ประกอบการจะต้องแสดงให้เห็นให้ผู้บริโภคทราบโดยชัดแจ้งว่า หากผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา สัญญาดังกล่าวจะถูกต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ ในการแจ้งเตือนต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรส่งให้กับผู้บริโภคไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่ไม่จำเป็นต้องเกิน 60 วัน ก่อนวันสิ้นสุดการยกเลิกอันจะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติตามมา อันทำให้ผู้บริโภคได้รับความ

คุ้มครองมากยิ่งขึ้น โดยผู้บริโภคจะได้ทราบถึงข้อกำหนดการต่อสัญญานั้นอีกครั้ง และสามารถตัดสินใจถึงการต่อสัญญาเช่นว่านั้นได้ และถ้าหากว่าผู้บริโภคไม่แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญา ความยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะยังคงอยู่ต่อไป

นอกจากนั้น ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่ง คือ การเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการกำหนดถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เนื่องจาก ในบางกรณีคู่สัญญาไม่อาจทราบรายละเอียดของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นว่านั้นได้ และในการร่างสัญญา เมื่อผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในสัญญา ผู้บริโภคที่เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปซึ่งมิใช่นักกฎหมายจึงอาจไม่เข้าใจข้อสัญญาเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากสัญญามีข้อกำหนดหลายข้อ ก็เป็นธรรมดาที่ผู้บริโภคไม่สามารถอ่านข้อสัญญานั้นได้หมดทุกข้อ ทั้งนี้ ในระบบกฎหมายต่างประเทศจึงมีการกำหนดถึงการเปิดเผยข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวไว้ โดยกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ตามมาตรา 10 (a) The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 กำหนดให้ ต้องเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัตินั้นอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนในสัญญา ซึ่งการเปิดเผยอย่างชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนมีลักษณะใด กฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ดังกล่าวมิได้บัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ศาลได้นำนิยามความหมายตาม The Uniform Commercial Code มาตรา 1-201 (b) (10) มาประกอบการพิจารณา โดยคำว่า “ที่เห็นได้ชัดเจน” วิญญูชนทั่วไปที่ปฏิบัติตามควรจะสังเกตเห็นถึงข้อกำหนดนั้นได้ ซึ่งการพิจารณาว่าข้อกำหนดนั้นเห็นได้ชัดเจนหรือไม่ เป็นหน้าที่ของศาลในการตัดสิน โดยข้อกำหนดที่เห็นได้ชัดเจนควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น เป็นหัวข้อที่มีขนาดใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือมีแบบตัวอักษร สี ที่ตัดกันกับข้อความโดยรอบ หรือกำหนดออกจากกรอบข้อความที่มีขนาดเดียวกันโดยใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอื่นๆซึ่งสามารถเรียกความสนใจให้กับภาษานั้นได้ เป็นต้น

ในกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 มาตรา 17601 (b) ก็กำหนดให้ ข้อกำหนดการเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดเจนเช่นกัน กล่าวคือ ข้อกำหนดการเสนอต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องมีขนาดอักษรที่ขนาดใหญ่กว่าข้อความโดยรอบ หรือมีสีที่ตัดกับข้อความโดยรอบ หรือกำหนดออกจากข้อความโดยรอบด้วยสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอื่นๆ เป็นต้น ตามมาตรา 17601 (c) นอกจากนี้ ในการเปิดเผยข้อมูลต้องมีการเปิดเผยว่า สัญญาจะมีการต่อโดยอัตโนมัติ จนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา รวมถึง ระยะเวลาของการต่อสัญญา และรายละเอียดวิธีการยกเลิกการต่อสัญญานั้น

ด้วย ตามที่กล่าวมาในบทที่ 2 เป็นต้น โดยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคให้สามารถเห็นและเข้าใจถึงสาระสำคัญในการแสดงเจตนาที่จะมีผลเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในข้อสัญญานั้นได้ เพราะเรื่องการต่อสัญญาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอันส่งผลถึงสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาที่คู่สัญญามีต่อกัน หากไม่มีการเปิดเผยข้อสัญญานั้นโดยชัดแจ้งแล้ว ย่อมอาจส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ทราบถึงความประสงค์ในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเช่นนั้น และนำมาสู่ปัญหาต่างๆมากมาย

ยิ่งไปกว่านั้น ในประเทศไทยเมื่อไม่มีกฎหมายมาควบคุมถึงกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะเป็นอิสระของผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ร่างสัญญา หากผู้ประกอบธุรกิจร่างสัญญาไว้ชัดเจน ผู้บริโภคก็จะโชคดีไป แต่ในความเป็นจริงแล้ว สัญญาที่มีการกำหนดรายละเอียดไว้มากมาย อีกทั้ง ขนาดอักษรที่ใช้ก็เล็กมากจนแทบจะมองไม่เห็น ในความเป็นจริงจึงมีผู้บริโภคจำนวนมากที่สนใจอ่านข้อสัญญาเหล่านั้นทั้งหมด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เรื่องดังกล่าวกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้แก้ปัญหาไว้เป็นอย่างดี รวมถึงมีการกำหนดมาตรการบังคับแก่ผู้ประกอบธุรกิจเอาไว้ ซึ่งในกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ ตามมาตรา 15 The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 กำหนดว่า ถ้ามีการฝ่าฝืนรัฐบัญญัตินี้ จะถือเป็นการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายภายใต้บังคับของรัฐบัญญัติ The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 (ICFA) โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งเพิกถอน ริบหรือระงับการใดๆ ได้ รวมถึงใช้มาตรการลงโทษปรับเป็นจำนวนถึง 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับการละเมิดรัฐบัญญัตินี้ และหากพบว่าผู้กระทำความผิดจะฝ่าฝืนกฎหมาย โทษปรับก็อาจเพิ่มขึ้นจาก 50,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อการละเมิดในแต่ละครั้งได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ในการฝ่าฝืนรัฐบัญญัติ The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2005 ยังส่งผลให้กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย และไม่เปิดเผยอย่างชัดแจ้งถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าว บุคคลที่จัดทำสัญญาหรือตระเตรียมดำเนินการตามสัญญานั้นจะไม่อาจนำข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับได้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงไม่เกิดขึ้น และตามมาตรา 10 (c) The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 กำหนดให้ ผู้ประกอบธุรกิจต้องคืนเงินเต็มจำนวนหรือให้เครดิตสำหรับจำนวนเงินทั้งหมดที่เรียกเก็บหรือจ่ายโดยผู้บริโภคนับจากวันที่มีการต่อสัญญาจนถึงวันที่สิ้นสุดของบัญชี เป็นต้น อันจะเห็นได้ว่า กฎหมายดังกล่าวมีมาตรการบังคับรอบด้าน และให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยฝ่าฝืนกฎหมาย

ทั้งนี้ ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ความรับผิดจากการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ตาม The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 มาตรา 17604 กำหนดให้ การฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ ไม่ได้เป็นความผิดทางอาญา แต่ถ้าภาคธุรกิจดำเนินการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายโดยไม่สุจริตก็ให้มีการเยียวยาทางแพ่งเช่นกัน นอกจากนี้ ตามมาตรา 17603 The Business and Professions Code ได้บัญญัติถึง กรณีที่ภาคธุรกิจส่ง ของ เครื่องใช้ สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้กับผู้บริโภคโดยปราศจากความยินยอมในการต่อโดยอัตโนมัติ กฎหมายก็ให้ถือว่าเป็นการให้โดยไม่มีเงื่อนไข กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคไม่ยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ การต่อสัญญาก็ย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้น เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจส่งของให้ จึงเป็นการให้เปล่าโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆกับผู้บริโภค ตามที่กล่าวมาแล้ว ในบทที่ 2

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการบังคับใช้กฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากสังคมสหรัฐอเมริกาเป็นสังคมที่กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์และบุคคลต้องเคารพกฎหมาย เช่นนี้ หากมีการฝ่าฝืนกฎหมายก็ต้องได้รับโทษ ทำให้หลักเกณฑ์และมาตรการต่างๆในกฎหมายสามารถนำมาบังคับใช้กับผู้ประกอบการธุรกิจได้ระดับหนึ่ง ซึ่งก็เป็นที่น่าพิจารณาว่า หากนำกฎหมายดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายจะทำได้จริงหรือไม่ โดยในประเทศไทยหากไม่มีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลและตรวจสอบอย่างจริงจังแล้ว ก็เชื่อว่าการที่ผู้ประกอบการจะเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ทั้งนี้ การบัญญัติกฎหมายและกำหนดโทษของการฝ่าฝืนกฎหมายจึงเป็นสิ่งจำเป็น ถ้ามีการกำหนดโทษในลักษณะที่รุนแรง เช่น มีการบังคับใช้มาตรการลงโทษปรับเป็นจำนวนอย่างสูงแล้ว ก็น่าเชื่อว่าผู้ประกอบการอาจมีความยำเกรงกฎหมายมากยิ่งขึ้น

สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ก็พบเป็นปัญหามากในประเทศไทย ทั้งนี้ เนื่องจากในธุรกรรมต่างๆ เช่น การสมัคร SMS ที่ส่งข้อความเข้ามาในโทรศัพท์มือถือแล้วมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเรื่อยๆไป ซึ่งการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกรณีนี้จะไม่มีการแจ้งให้ผู้รับบริการทราบก่อน ดังนั้น จึงน่าพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวจะเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคที่เป็นผู้ใช้บริการหรือไม่ โดยจากสถิติพบว่า มีผู้บริโภคที่เป็นผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่หลายรายที่ประสบปัญหานี้ และเมื่อพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ พบเป็นปัญหาอีกว่า การที่มีการสมัครใช้บริการทางโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยไม่มีการแจ้งถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ แต่ในเว็บไซต์ของ

ผู้ให้บริการกิจการโทรคมนาคมกลับมีการแสดงรายละเอียดในการต่อสัญญาไว้ เช่นนี้ จะถือว่าเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ได้หรือไม่ เนื่องจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติดังกล่าวอาจเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ แต่ไม่มีการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นอย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้เป็นที่เข้าใจว่าการต่อสัญญานั้นเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ นอกจากนั้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 บัญญัติว่า ข้อสัญญา หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอม รวมทั้ง ประกาศและคำแจ้งความเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบด้วย เช่นนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ประกาศและคำแจ้งความเป็นข้อสัญญา ซึ่งขอบเขตของการใช้บังคับกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม แม้จะมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมในทางสัญญา แต่บทบัญญัติของกฎหมายก็กำหนดให้ศาลสามารถเข้าไปตรวจสอบความไม่เป็นธรรมในนิติกรรมอื่นที่ใกล้เคียงกับสัญญาได้ด้วย ดังนั้น เมื่อประกาศหรือคำแจ้งความเป็นข้อสัญญา การที่หน้าเว็บไซต์มีประกาศหรือคำแจ้งความใดๆไว้ก็ต้องถือว่าเป็นข้อสัญญาทั้งหมด ซึ่งวัตถุประสงค์ในการให้คำจำกัดความนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 วรรค 1 ให้ประกาศหรือคำแจ้งความนั้นใช้ไม่ได้หรือเป็นโมฆะตามมาตรา 11⁵⁰⁴ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้อาจไม่ถูกต้องนัก เพราะจะเป็นการให้คำจำกัดความข้อสัญญาที่มีความหมายกว้างเกินไป นอกจากนั้น ข้อตกลงหรือความตกลงที่เป็นข้อสัญญาจะต้องเป็นนิติกรรมสองฝ่ายหรือกว่านั้นขึ้นไป แต่ประกาศหรือคำแจ้งความนั้นมีลักษณะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ซึ่งโดยสภาพแล้วไม่ใช่ข้อสัญญา เพราะมิได้เกิดจากการแสดงเจตนาเสนอสนองต้องตรงกัน เมื่อผู้บริโภคมิได้ยินยอมผูกพันตามประกาศหรือคำแจ้งความ ผู้บริโภคก็ไม่ต้องรับผลที่เกิดจากประกาศหรือคำแจ้งความนั้น⁵⁰⁵ และเมื่อคู่สัญญาไม่ได้ระบุถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ในข้อสัญญา การที่ผู้ประกอบการจะอ้างประกาศหรือคำแจ้งความฝ่ายเดียวหน้าเว็บไซต์มาเป็นส่วนหนึ่งของข้อสัญญา ผู้เขียนจึงเห็นว่าไม่ควรให้กระทำได้ มิฉะนั้นการกระทำดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคจำนวนมาก ซึ่งประกาศหรือคำแจ้งความเป็นการแสดง

⁵⁰⁴ สุทธาวาลย์ อ่อนน้อม, "ผลของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), หน้า 19-21.

⁵⁰⁵ สุธีรา จินายน, "วิเคราะห์ปัญหาการใช้การตีความมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 135-136.

เจตนาฝ่ายเดียวที่ไม่มีผลผูกพันอยู่แล้ว ผู้ประกอบธุรกิจจึงไม่ควรอาศัยประกาศหรือคำแจ้งความเพื่
ดำเนินการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติ

ทั้งนี้ จากการศึกษากรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ นอกจากกรณีที่ไม่มี
มีการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้
เข้าใจว่าการต่อสัญญานั้นเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ตามที่กล่าวมาแล้ว
ข้างต้น ยังพบว่าในบางธุรกรรมก็มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งการต่อสัญญา
โดยอัตโนมัติดังกล่าว เมื่อไม่มีข้อสัญญาระบุถึงกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้ เช่นนี้ จึงต้อง
พิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อ
ผู้บริโภคหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจากการวิเคราะห์เรื่องปัญหาลักษณะของการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดย
อัตโนมัติ ในหัวข้อที่ 4.1 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นถึงลักษณะการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มี
ข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งจำต้องอาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภคก่อนมีการต่อ
สัญญา ดังนั้น หากปรากฏว่าผู้บริโภคมิได้ประสงค์ให้มีการต่อสัญญา แต่สัญญานั้นกลับต่อขึ้นโดย
อัตโนมัติ การใช้หลักเกณฑ์เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ว่า โดยหลัก สัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ
เว้นแต่ ผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา หลักเกณฑ์การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในกรณีนี้จะเป็นธรรม
ต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภคหรือไม่ เนื่องจากผู้บริโภคไม่สามารถรับรู้ถึงการต่อสัญญาโดย
อัตโนมัตินั้นได้ เพราะเป็นการต่อสัญญาที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ และผู้ประกอบธุรกิจก็ได้แจ้งถึงการ
ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติแก่ผู้บริโภค แต่กลับมีการให้ถือว่าการที่ผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา
เป็นการแสดงเจตนาโดยการยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ ในมุมมองของผู้เขียนเห็น
ว่า การนำหลักการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ให้ผู้สัญญาสามารถต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เว้นแต่ผู้บริโภคจะ
ยกเลิกการต่อสัญญา มาใช้กับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้จะเป็นการเอา
เปรียบผู้บริโภคเกินสมควร เพราะเมื่อสัญญาดังกล่าวไม่มีข้อกำหนดในสัญญาระบุไว้ ผู้บริโภคก็อาจไม่
รู้ถึงการต่อสัญญาที่จะเกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกัน หากพิจารณาถึงเรื่องความสะดวก
รวดเร็ว การที่กำหนดให้สัญญาดังกล่าวสามารถต่อขึ้นโดยอัตโนมัติก็จะทำให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่
ต้องดำเนินการใดๆให้มีการต่อสัญญากันอีก โดยในบางครั้งการดำเนินการต่อสัญญาก็ต้องพบกับ
ความยุ่งยากลำบากและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่นนี้ การให้สัญญาสามารถต่อได้โดยอัตโนมัติ
จึงเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายและความยุ่งยากเหล่านั้นลงได้

กระนั้นก็ตาม จากการศึกษาเรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะ เป็นกรณีการทำสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ หรือ กรณีการทำสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ผู้เขียนเห็นว่า เรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นเรื่องที่เหมาะสมในการนำมาใช้ หาก คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้มีการทำสัญญานั้นต่อไป แต่ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ ประสงค์จะทำสัญญาเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในสัญญาเดิม การทำสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นก็ จะกระทบกระเทือนต่อความประสงค์อันแท้จริงของคู่สัญญา นอกจากนี้ ยังจะนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย

ในทางกลับกัน หากกำหนดให้โดยหลัก สัญญาจะสิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน เว้นแต่ ผู้บริโภคจะแสดงเจตนาต่อสัญญา ซึ่งกรณีนี้จะไม่ใช่กรณีการทำสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยกรณี ดังกล่าวต้องอาศัยการแสดงเจตนาที่มีผลเป็นการต่อสัญญาของคู่สัญญา ซึ่งหากพิจารณาว่าการต่อ สัญญาดังกล่าวจะมีข้อดี คือ ช่วยทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ประสงค์จะทำสัญญาไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนา ใดๆอีก เพราะสัญญานั้นจะสิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ แต่กรณีนี้ก็มีข้อเสีย คือ หากคู่สัญญา ประสงค์จะทำสัญญากัน คู่สัญญาก็จำเป็นต้องแสดงเจตนาให้เป็นการต่อสัญญาระหว่างกันอีก อันจะ ก่อให้เกิดความชักช้าและทำให้สัญญาอาจสะดุดหยุดลงได้ เพราะเมื่อคู่สัญญาจำเป็นต้องมีการแสดง เจตนาต่อสัญญากัน สัญญาก็จะไม่มีผลต่อเนื่อง ซึ่งในบางสถานการณ์อาจถึงขั้นส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการหรือการใช้งานใดๆที่คู่สัญญาประสงค์จะให้มีการใช้อยู่ตลอดไป และอาจทำให้คู่สัญญา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายได้ อีกทั้ง หากคู่สัญญาลืมที่จะแสดงเจตนาต่อสัญญาเมื่อสิ้นสุด ระยะเวลา โดยทิ้งระยะเวลาไปเป็นเวลานานกว่าจะมีความประสงค์ในการทำสัญญา กรณีดังกล่าวก็อาจ ส่งผลให้การแสดงเจตนาอันมีได้ก่อให้เกิดเป็นการต่อสัญญาแล้ว แต่อาจจะมีผลเป็นการแสดงเจตนา เพื่อทำสัญญาขึ้นมาใหม่ โดยคู่สัญญาก็จำเป็นต้องมีการเจรจาต่อรองกันหรือจำเป็นต้องมีการทำสัญญาใหม่ ระหว่างกันขึ้นมา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เรื่องการทำสัญญาโดยอัตโนมัติมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่ส่งผล กระทบต่อการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ซึ่งหากมีการนำเรื่องการทำสัญญาโดย อัตโนมัติมาใช้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีการออกกฎหมายมาควบคุมในเรื่องการทำสัญญาโดย อัตโนมัติขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ซึ่งผู้เขียนจะเสนอแนะโดยละเอียด ต่อไป

4.7 สรุปการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย

สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ต้องเกิดขึ้นโดยอาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย หากคู่สัญญาไม่มีการแสดงเจตนาให้เกิดเป็นการต่อสัญญาแล้ว สัญญาจะไม่อาจต่อขึ้นได้ ทั้งนี้ กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้จะเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาที่เกิดจากการตกลงของคู่สัญญาก่อนพื้นฐานของหลักอิสระในทางแพ่ง โดยคู่สัญญาประสงค์ให้สัญญาต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่แน่นอนที่กำหนดไว้ในสัญญา เว้นแต่จะมีการยกเลิกการต่อสัญญานั้น ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการกิจการดำเนินการต่อสัญญาฝ่ายเดียวจึงเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาที่มีการแสดงเจตนาจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภครแล้ว ในทางกลับกัน สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ เมื่อไม่มีข้อสัญญาระบุถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงต้องพิจารณาการแสดงเจตนาของคู่สัญญา ทั้งนี้ หากพิจารณาว่าการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติสามารถกระทำได้ โดยอาศัยจากการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือการแสดงเจตนาโดยการนิ่งที่มีผลเป็นการยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้ประกอบการก็จะสามารถดำเนินการต่อสัญญาฝ่ายเดียวโดยอัตโนมัติได้ อันเป็นผลมาจากการแสดงเจตนาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งโดยปริยายหรือโดยการนิ่งดังกล่าวนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม หากพบว่าการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือโดยการนิ่งของผู้บริโภคไม่เกิดขึ้น ลำพังเพียงการแสดงเจตนาต่อสัญญาโดยผู้ประกอบการฝ่ายเดียวไม่เพียงพอให้เกิดเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ จึงเท่ากับว่าไม่เกิดเป็นการต่อสัญญา ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคไปจึงเป็นเงินที่ได้มาโดยฐานลาภมิควรได้ และเมื่อไม่มีการเปิดเผยถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติให้ผู้บริโภคทราบ ถ้าพฤติการณ์มีลักษณะปกปิดฉ้อฉลกระทำโดยไม่สุจริต เช่นนี้ ก็ต้องคืนเงินเต็มจำนวนและชดเชยดอกเบี้ยในเงินนั้นด้วย

สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อาจพิจารณาได้ว่ามีลักษณะเป็นการให้ทดลองใช้เปล่าโดยที่ผู้บริโภคไม่ต้องชำระเงินเลย ซึ่งจะตรงกับกรณีการให้โดยเสนหาหรือการให้ตามสัญญาไม่มีชื่ออย่างหนึ่ง ส่วนการที่ผู้ประกอบการมีการให้ผู้บริโภคใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นระยะเวลาหนึ่ง และผู้ประกอบการได้มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่จะเกิดต่อไปกับผู้บริโภคนั้นตั้งแต่นั้น ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับช่วงเวลาที่ต่อจากการทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายดังกล่าว เช่นนี้ การให้ทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นสิทธิอันเนื่องมาจากสัญญา แต่ทั้งนี้ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการให้ทดลองใช้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการให้ทดลองใช้ใน

ลักษณะใด สัญญาก็ควรจะสิ้นสุดลง ผู้ประกอบธุรกิจจะอ้างว่ามีการเกิดสัญญาขึ้นมาใหม่หรือเป็นการต่อสัญญาอีกไม่ได้ เว้นแต่จะมีการตกลงกัน

ต่อมาเมื่อมีการต่อสัญญาขึ้นแล้ว นิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาก็จะเป็นไปตามสัญญาใหม่ที่ต่อขึ้น และเมื่อเป็นการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติซึ่งไม่มีการเจรจาต่อรองกันในเนื้อหาของสัญญา สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้จึงควรมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม เว้นแต่ในบางกรณีที่สัญญาใหม่ไม่อาจมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิมได้ เช่น การทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ไว้ในสัญญาเดิม เป็นต้น

นอกจากนั้น ผลของสัญญาที่มีการต่อโดยอัตโนมัติ ซึ่งสัญญาที่กำหนดให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอาจส่งผลในทางทรัพย์สินและ/หรือผลในทางหนี้ โดยต้องพิจารณาเป็นรายสัญญาไป เช่น สัญญาซื้อขายสินค้า ผลทางทรัพย์สิน คือ การโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า และผลทางหนี้ คือ ผู้ซื้อต้องชำระราคา ส่วนผู้ขายต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ สำหรับสัญญาให้บริการก็ก่อให้เกิดผลทางหนี้ต่อคู่สัญญาเช่นกัน โดยคู่สัญญามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา เช่น ผู้ให้บริการมีหน้าที่จะต้องให้บริการต่อผู้รับบริการ และผู้รับบริการก็มีหน้าที่จะต้องชำระค่าบริการเหล่านั้น เป็นต้น แต่ทั้งนี้ ในสัญญาบริการไม่มีผลทางทรัพย์สิน เพราะไม่มีทรัพย์สินที่เป็นวัตถุให้ส่งมอบกัน ดังนั้น ในการพิจารณาผลของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงต้องพิจารณาไปตามลักษณะของแต่ละสัญญา จึงจะสามารถอธิบายผลของสัญญาที่ให้ต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้อย่างชัดเจน

สำหรับการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เมื่อสัญญาสามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ หากผู้บริโภคมไม่ประสงค์จะต่อสัญญา ผู้บริโภคต้องแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งวิธีการแจ้งยกเลิกควรมีความชัดเจนแน่นอน แต่หากสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา การต่อสัญญาก็จะไม่เกิดขึ้นอีก เช่นนี้ การสิ้นสุดสัญญากระทำได้โดยการบอกกล่าวเลิกสัญญาตามปกติ

ทั้งนี้ ในการพิจารณาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจากที่ศึกษามาข้างต้น สมควรมีกฎหมายมาควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภค โดยอาจกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำเงื่อนไขเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ เช่น หน้าที่ในการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการกำหนดถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หน้าที่ในการแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น นอกจากนี้ ในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติควรต้องได้รับความยินยอมของผู้บริโภคก่อน เพราะหากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้มีการต่อสัญญา ปัญหาต่างๆก็จะไม่เกิดขึ้น

แต่ในทางกลับกัน หากมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นโดยขัดต่อความประสงค์คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายก็
จะนำมาซึ่งปัญหามากมาย จึงต้องพิจารณาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่
เสียเปรียบต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์และควบคุมเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 570 เรื่องเช่าทรัพย์สิน และมาตรา 581 เรื่องจ้างแรงงาน มีลักษณะเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างคู่สัญญา ซึ่งมาจากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย และแม้จะเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมาย กฎหมายก็สันนิษฐานจากการกระทำของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย แต่กระนั้นก็ตาม กฎหมายดังกล่าวก็มิได้มีการวางหลักเกณฑ์ถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เฉพาะเจาะจง และเมื่อพิจารณาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็พบว่า ในปัจจุบันมีการทำสัญญาและต่อสัญญากันในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการเอาเปรียบระหว่างคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภคได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ก็ได้แสดงไว้ชัดถึงความไม่เป็นธรรมในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ อันทำให้ในการฟ้องคดีเป็นดุลพินิจของศาลที่จะตัดสินว่าข้อสัญญาใดเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับใช้ได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

นอกจากนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แม้จะมีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญากำหนดไว้ แต่กลับพบว่า กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติยังมิได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์มาควบคุมเช่นเดียวกัน อีกทั้ง ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีลักษณะเป็นการออกประกาศเพื่อใช้บังคับกับธุรกิจต่างๆเป็นรายธุรกิจไป เช่น ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ในการออกประกาศให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ซึ่งปัญหาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกิจการ

ให้บริการออกกำลังกายเป็นเพียงเรื่องหนึ่งที่มีกฎหมายเข้ามาควบคุมการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคเท่านั้น แต่กระนั้นก็ตาม ยังไม่ปรากฏการควบคุมการทำสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมลักษณะอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่เริ่มนิยมกระทำกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ดังนั้น จากการศึกษาปัญหากฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศไทย ผู้เขียนจึงเห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายไทยในปัจจุบันยังมีไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่มีได้สมัครใจในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เช่นนี้ จึงพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งตามข้อบังคับของสหภาพยุโรป Directive 93/13/EEC ลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1993 ได้คุ้มครองการทำสัญญาระหว่างผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายกับผู้บริโภคจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรม และยังสามารถกำหนดให้สัญญาที่มีข้อกำหนดให้ต่อโดยอัตโนมัติ ถ้าให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าว่าจะไม่ต่อสัญญานั้นเป็นเวลาล่วงหน้าเกินสมควร ข้อสัญญานั้นจะมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อันทำให้ใช้บังคับไม่ได้ ตามภาคผนวกข้างท้าย ข้อ 1 (h) ประกอบกับ มาตรา 3 (3) Directive 93/13/EEC และตามประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 บรรพ 2 หน้าที่ 2 เรื่อง “ข้อผูกพันตามความสัมพันธ์ทางหน้าที่เกิดขึ้นมาจากข้อสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้ในการประกอบธุรกิจการค้า” ในมาตรา 305 ถึงมาตรา 310 ยังได้กำหนดหลักการทั่วไปในการควบคุมข้อสัญญาไว้ ซึ่งตามมาตรา 309 ได้แสดงลักษณะตัวอย่างข้อสัญญาที่ต้องถือว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เช่น มาตรา 309 ข้อ 9 (a) ถึง (c) BGB เป็นเรื่องระยะเวลา ซึ่งหากฝ่าฝืนจะไม่สามารถนำข้อสัญญานั้นมาใช้บังคับได้

นอกจากนั้น ในการศึกษาถึงบทบัญญัติเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ในกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์และรัฐแคลิฟอร์เนียได้มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เป็นบทบัญญัติเฉพาะ ซึ่งตาม The Illinois Automatic Contract Renewal Act ค.ศ. 2000 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 ของรัฐอิลลินอยส์ เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการธุรกิจในการเปิดเผยข้อสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ รวมถึงให้มีหน้าที่ต้องแจ้งเตือนผู้บริโภคถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนที่สัญญาจะต่อขึ้นโดยอัตโนมัติ เพื่อให้ผู้บริโภคจะสามารถใช้สิทธิยกเลิกการต่อสัญญานั้นได้ ซึ่งในการยกเลิกก็จำต้องระบุรายละเอียดและวิธีการยกเลิกไว้ให้ชัดเจน หากมีการฝ่าฝืนกฎหมาย บุคคลที่จัดทำสัญญาหรือ

ตระเตรียมดำเนินการตามสัญญา นั้นจะไม่อาจนำข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับได้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงไม่เกิดขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจต้องคืนเงินเต็มจำนวนหรือให้เครดิตสำหรับจำนวนเงินทั้งหมดที่เรียกเก็บหรือจ่ายโดยผู้บริโภค และผู้ประกอบธุรกิจยังมีความผิดตาม The Consumer Fraud and Deceptive Business Practices Act ค.ศ. 1973 (ICFA) ซึ่งศาลสามารถออกคำสั่งเพิกถอน ริบหรือระงับการใดๆ รวมถึง ใช้มาตรการลงโทษปรับเป็นจำนวน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐหรือมากกว่านั้นได้ เป็นต้น

สำหรับบทบัญญัติกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ ตาม The Business and Professions Code แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 ของรัฐแคลิฟอร์เนีย แม้ไม่มีการบัญญัติถึงเรื่องการแจ้งเตือนของผู้ประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ แต่กฎหมายดังกล่าวก็มุ่งให้ความสำคัญถึงความยินยอมของผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งหากผู้ประกอบธุรกิจไม่ให้ข้อมูลถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในลักษณะที่ชัดเจนและเห็นได้ชัดแจ้ง หรือ มีการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภคโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน หรือ ไม่แสดงข้อมูลการยกเลิก วิธีการยกเลิกต่างๆ แล้ว การกระทำดังกล่าวจะถือเป็นการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย มีผลให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่สุจริตต้องชดใช้ทางแพ่ง รวมถึง ในกรณีที่มีการส่งของ เครื่องใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้กับผู้บริโภคโดยไม่ได้รับความยินยอม การให้ดังกล่าวถือว่าเป็นการให้โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ เนื่องจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่เกิดขึ้น เช่นนี้ ผู้บริโภคจึงสามารถใช้หรือจัดการตามที่เห็นสมควรโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือจัดส่งสินค้านั้นคืน เป็นต้น

จากการศึกษาทำให้พิเคราะห์ได้ว่า ประเทศไทยควรมีบทบัญญัติของกฎหมายเข้ามาวางหลักเกณฑ์และควบคุมเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่จะเกิดขึ้นไว้ ซึ่งผู้เขียนจะทำการเสนอแนะเพื่อนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายบังคับใช้ต่อไป

นอกจากนั้น จากการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่จะมาอธิบายลักษณะของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้นได้ชัดแจ้ง ซึ่งจากการวิเคราะห์ผู้เขียนแสดงไว้โดยชัดเจนว่า กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องเกิดขึ้นโดยอาศัยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเป็นหัวใจสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาในข้อสัญญา ซึ่งเป็นกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีข้อสัญญาระบุไว้ หรือ ในกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ซึ่งต้องอาศัยการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือโดยการนิ่งของคู่สัญญาก็ตาม การที่ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการต่อสัญญาฝ่ายเดียวจึงต้องเป็นไปตาม

การแสดงเจตนาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภครแล้ว แต่ทั้งนี้ มีข้อควรพิจารณาสำหรับกรณี การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ว่า หากการต่อสัญญาไม่มีกฎหมายหรือปกติประเพณี ที่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง หรือไม่อาจพิจารณาได้ว่ามีลักษณะเป็นการแสดงเจตนาโดย ปริยายของผู้บริโภคแล้ว การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งแตกต่างกับในปัจจุบัน ที่ผู้ประกอบการก็นำเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้โดยไม่คำนึงถึงการแสดงเจตนาโดยปริยาย หรือโดยการนิ่งของผู้บริโภคเลยว่าจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ และในธุรกรรมบางประเภท เช่น กรณีของการส่ง SMS ข่าวสารต่างๆผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ หากไม่มีข้อตกลงกันในสัญญาและไม่มีการแสดงเจตนา ต่อสัญญากันในภายหลัง ผู้เขียนก็เห็นว่าการต่อสัญญาดังกล่าวสมควรให้กระทำได้ เพราะไม่ได้มีการ แสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายที่ต้องถูกต้องตรงกัน อนึ่ง ในเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในการต่อสัญญาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ ด้วย เพราะคู่สัญญามีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาที่ไม่เท่าเทียมกันก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ กรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่ไม่มีข้อสัญญาระบุไว้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า การเกิดเป็นปกติประเพณีหรือ ประเพณีปฏิบัติระหว่างกันที่ถือเป็นการแสดงเจตนาไม่อาจเกิดขึ้น เพราะผู้ประกอบการไม่สามารถอ้างปกติประเพณีหรือประเพณีปฏิบัติที่มาจากผู้ประกอบการฝ่ายเดียวมาใช้กับผู้บริโภค การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจึงไม่สามารถกระทำได้ และควรกลับไปใช้หลักที่ว่าสัญญาสิ้นสุดลงตาม กำหนดเวลา เว้นแต่จะมีการแสดงเจตนาต่อสัญญาแทน

อีกทั้ง ในกรณีที่ผู้ประกอบการให้ผู้บริโภคทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ลำพังการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายยังไม่มีผลทำให้เกิดเป็นสัญญาซื้อขาย สินค้าหรือบริการขึ้น เพราะความมุ่งหมายของผู้บริโภคมีเพียงการทดลองใช้ ซึ่งการทดลองใช้นี้เป็น เพียงการให้โดยเสนหาหรือการให้ตามสัญญาไม่มีชื่ออย่างหนึ่งของผู้ประกอบการ จึงเป็นไปไม่ได้เลย ที่ผู้ประกอบการจะอ้างว่ามีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทันทีหลังจากที่ครบกำหนดการทดลองใช้นั้น แล้ว หรือ ในกรณีที่ผู้ประกอบการให้ผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็น ระยะเวลาหนึ่ง แต่ผู้ประกอบการจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต่อจากการให้ทดลองใช้โดยไม่เสีย ค่าใช้นั้นกับผู้บริโภคตั้งแต่แรก การให้ทดลองใช้นี้จึงเป็นสิทธิอันเนื่องมาจากสัญญาที่ผู้ประกอบการ เก็บค่าใช้จ่ายไป โดยหากคู่สัญญาประสงค์ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ คู่สัญญาที่ต้องแสดง เจตนาตกลงกันต่อไป

ต่อมา เมื่อมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นแล้ว การพิจารณาว่าสัญญาที่ต่อขึ้นมีลักษณะอย่างไร ในที่นี้ผู้เขียนเห็นว่า สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินั้นโดยหลักต้องมีเนื้อหาสาระเหมือนสัญญาเดิม เพราะคู่สัญญามีได้มีการเจรจาตกลงกันเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาหรือได้ตกลงทำสัญญากันใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีข้อสัญญาเดิมบางข้อไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ เนื้อหาของสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติจึงไม่นำข้อสัญญานั้นมาใช้ เช่น เรื่องระยะเวลาในสัญญา หากมีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น หรือ เรื่องการทำสัญญาประกันไว้ในสัญญาเดิม หรือ เรื่องสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ในสัญญาเดิม เป็นต้น

สำหรับกรณีการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เนื่องจากสัญญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นสัญญาที่สามารถมีการต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ การยกเลิกการต่อสัญญาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณา โดยตามกฎหมายต่างประเทศมีการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจจำต้องกระทำเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภคในการยกเลิกการต่อสัญญา และในเรื่องระยะเวลาการแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาของผู้บริโภคก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งกฎหมายต้องวางหลักไว้ มิฉะนั้นอาจจะทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นได้ และจำต้องยอมรับการต่อสัญญาที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติต่อไป

จากการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะเห็นได้ว่า การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสามารถมีได้ตามกฎหมายไทย แต่กระนั้นก็ตาม เรื่องดังกล่าวยังคงไม่มีความแน่นอนทางหลักกฎหมาย และกฎหมายไทยก็ยังมีไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ซึ่งตราบใดที่การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกิดจากการตกลงยินยอมและรู้เห็นของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย การต่อสัญญาเช่นนี้ก็สามารถกระทำได้ โดยตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลและเป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ในทางกลับกัน หากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมีขึ้นโดยมิได้เกิดจากเจตนาในการทำสัญญาของคู่สัญญาที่ถูกต้องตรงกัน การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็ไม่ควรให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ แม้ในบางกรณีที่ผู้บริโภคประสงค์ให้มีการต่อสัญญา แต่การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่จะเกิดขึ้นดังกล่าวนั้นก็ควรต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครองผู้บริโภคด้วย เช่น ในกรณีการสิ้นสุดสัญญา หรือ การแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นต้น อันจะทำให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมากยิ่งขึ้น มิฉะนั้นแล้ว อาจจะมีการเอาเปรียบผู้บริโภคเกินสมควรและทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นได้ ทั้งนี้ แม้การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะมีข้อดีในเรื่องความสะดวกรวดเร็ว ทำให้คู่สัญญาไม่ต้องมีการดำเนินการต่อกันทุก

คราวไป และทำให้การใช้งานสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดชะงักลง แต่การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในหลายกรณีทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตก็มีข้อเสียที่จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น หากมีการเลือกใช้ช่องทางพิเศษในการอำนวยความสะดวกให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างกัน ก็เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายให้ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบในการควบคุมการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้น ดังจะเสนอแนะต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมา ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในระบบกฎหมายไทย ดังนี้

1. การตีความการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

การตีความการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติต้องอาศัยหลักการทั่วไปทางกฎหมายในการพิจารณาการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่เกิดขึ้น ซึ่งในการพิจารณาว่าการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกิดขึ้นแล้วหรือไม่ต้องพิจารณาจากการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายที่ถูกต้องตรงกัน และสัญญานั้นให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีประกอบด้วย ซึ่งการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของผู้ประกอบธุรกิจให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไม่สามารถกระทำได้อีกทั้ง การแสดงเจตนาสนองรับโดยปริยายของผู้บริโภคหรือการแสดงเจตนาโดยการนิ่งที่จะถือว่าผู้บริโภคยินยอมให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นก็ต้องปรากฏโดยชัดแจ้งว่า มีพฤติการณ์ที่สันนิษฐานได้ว่าผู้บริโภคแสดงเจตนาสนองรับหรือมีปกติประเพณีระหว่างกันที่ถือว่าการนิ่งเป็นการแสดงเจตนา มิฉะนั้นแล้ว การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ทั้งนี้ ปกติประเพณีที่มาจากคู่สัญญาเพียงฝ่ายเดียวถือปฏิบัติ ต้องไม่สามารถนำมาใช้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ การที่ผู้ประกอบธุรกิจถือว่ามี การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น โดยที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้เห็นหรือยินยอมด้วย ย่อมต้องพิจารณาว่าไม่เกิดเป็นปกติประเพณีที่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เช่นนี้ จึงไม่อาจถือว่ามี การแสดงเจตนาให้ต่อสัญญาจากฝ่ายผู้บริโภค ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคได้ และหากมีการเรียกเก็บเงินไปแล้ว เงินที่ได้มาเป็นการได้มาโดยฐานลามมิควรได้ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจไม่สุจริต จึงต้องคืนเงินเต็มจำนวนและชดใช้ดอกเบี้ยในเงินนั้นด้วย

ต่อมา สำหรับกรณีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่มีการให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นสุดการให้ทดลองใช้ดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจจะอ้างว่ามีการต่อสัญญาโดย

อัตโนมัติและเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้บริโภคทันทีได้ เนื่องจากการให้ทดลองใช้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการให้โดยเสน่หาหรือการให้ตามสัญญาไม่มีชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งต้องเกิดสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการขึ้นมาก่อน แล้วจึงค่อยมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้น หรืออาจเป็นกรณีให้การให้ทดลองใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นสิทธิอันเนื่องมาจากสัญญา ซึ่งเมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการให้ทดลองใช้แล้ว สัญญาก็ควรจะสิ้นสุดลง ผู้ประกอบธุรกิจจะอ้างว่ามีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทันทีไม่ได้ เว้นแต่จะมีการตกลงกันไว้ชัดแจ้งก่อน การที่ผู้ประกอบธุรกิจพยายามตีความว่ามีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติขึ้น โดยปราศจากสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการ และไม่มีการตกลงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ จึงไม่สามารถกระทำได้

นอกจากนั้น เมื่อสัญญามีการต่อขึ้นโดยอัตโนมัติแล้ว ควรมีการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นสัญญาใหม่ที่มีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม เว้นแต่คู่สัญญาจะระบุไว้เป็นอย่างอื่นหรือเป็นกรณีที่สัญญาใหม่ไม่อาจมีเนื้อความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิมได้เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการตีความให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับเจตจำนงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติที่คู่สัญญาจำเป็นต้องมีการเจรจาต่อรองกันในเนื้อหาของสัญญาขึ้นมาอีก จึงให้สัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัติโดยหลักควรมีเนื้อความเดียวกันกับสัญญาเดิม

อย่างไรก็ตาม เมื่อสัญญาเป็นสัญญาที่สามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติ การสิ้นสุดของสัญญาจึงมักกำหนดให้ผู้บริโภคเป็นผู้แจ้งยกเลิกการต่อสัญญา มิฉะนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะยังคงให้บริการอยู่ต่อไปตามสัญญาที่ต่อขึ้นโดยอัตโนมัตินี้ ซึ่งเมื่อมีการนำหลักการเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้ ก็ควรเปิดช่องทางให้มีการแจ้งยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติได้ง่าย และถือว่าผู้บริโภคที่ได้แสดงเจตนายกเลิกการต่อสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจแล้ว ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม ให้การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติสิ้นสุดลง

ทั้งนี้ เรื่องความเป็นธรรมในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก หากผู้ประกอบธุรกิจกำหนดข้อตกลงในสัญญาแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยมีการนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้แก่ผู้บริโภค และมีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยที่ผู้บริโภคไม่ได้สมัครใจยินยอม หรือไม่มีการเปิดเผยข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้อย่างชัดแจ้งหรือเห็นได้อย่างชัดเจนในสัญญา หรือมีการกำหนดระยะเวลาให้ผู้บริโภคต้องกระทำการเป็นระยะเวลาล่วงหน้าเกินสมควร เป็นต้น ข้อสัญญาเหล่านี้ควรมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และสมควรให้มีกฎหมายมาควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

2. ข้อเสนอให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

สำหรับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ประเทศไทยควรมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังนี้

2.1 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ประการแรก แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยเพิ่มบทนิยามคำว่า “การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ” ไว้ดังนี้

“การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ” หมายความว่า การต่อสัญญาที่เกิดขึ้นเมื่อระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนในสัญญาเดิมสิ้นสุดลง โดยคู่สัญญาไม่จำเป็นต้องตกลงกันอีกครั้งหนึ่ง

ประการที่สอง เพิ่มเติมบทบัญญัติดังต่อไปนี้เป็นมาตรา 35 ทศ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 2 ทวิ

มาตรา 35 ทศ “ข้อตกลงในสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค ที่ผู้ประกอบการธุรกิจกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา จะนำมาใช้บังคับมิได้ เว้นแต่ ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน และผู้ประกอบการธุรกิจมีการเปิดเผยถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นอย่างชัดแจ้งและเห็นได้อย่างชัดเจนในสัญญา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) แสดงให้ผู้บริโภคเห็นว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ จนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา

(2) ระยะเวลาของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

(3) การเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภคสำหรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากมี

(4) รายละเอียดและวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ

ทั้งนี้ ในสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาสิบสองเดือนหรือมากกว่านั้น และมีข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกินหนึ่งเดือน ให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่ส่งการแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับผู้บริโภคทราบล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน แต่ไม่ต้องเกินหกสิบวัน ก่อนวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเลิกการต่อสัญญาดังกล่าว มิฉะนั้นแล้ว ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะใช้บังคับมิได้”

ในการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว มีข้อดี คือ เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และข้อบังคับระหว่างคู่สัญญาก่อนที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติระหว่างกันขึ้นมา เช่น ผู้ประกอบธุรกิจต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อนที่จะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ รวมถึงต้องมีการเปิดเผยข้อสัญญาถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติกันอย่างชัดเจนและเห็นได้อย่างชัดเจนในสัญญา และผู้ประกอบธุรกิจยังอาจต้องมีหน้าที่ในการแจ้งเตือนผู้บริโภคล่วงหน้าก่อนที่จะมีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติด้วย อันจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองจากการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น ในการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจนำข้อสัญญาที่กำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติมาใช้บังคับกับผู้บริโภคได้ เช่นนี้ การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติก็จะไม่เกิดขึ้น และหากมีการเรียกเก็บเงินจากผู้บริโภคไปแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องคืนเงินเต็มจำนวนแก่ผู้บริโภค พร้อมทั้งดอกเบี้ยในเงินนั้น

2.2 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

มาตรา 4 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มีการบัญญัติถึงกรอบในการพิจารณาข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมไว้อย่างกว้างๆ และไม่มีกรกล่าวถึงเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติโดยเฉพาะเจาะจง เช่นนี้ ผู้เขียนเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายโดยเพิ่มเติมอนุมาตรา (10) ในมาตรา 4 วรรคสาม ดังความต่อไปนี้

“ข้อตกลงในสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ถ้าข้อสัญญาที่กำหนดให้ในการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเกินสมควร เพื่อไม่ให้มีการต่อสัญญานั้น”

ทั้งนี้ เนื่องจากเรื่องการสิ้นสุดของสัญญาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะสัญญาสามารถต่อขึ้นได้โดยอัตโนมัติหากผู้บริโภคไม่ยกเลิกการต่อสัญญา และการกำหนดระยะเวลาให้ผู้บริโภคแจ้งยกเลิกการต่อสัญญา หากมีการกำหนดระยะเวลาไว้เป็นเวลาล่วงหน้าเกินสมควรก็อาจทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการไม่สามารถใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นได้ จึงมีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

แต่อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาใดเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลต้องพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมถึง ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ และปกติประเพณีของสัญญานั้นๆประกอบด้วย เป็นต้น ตามมาตรา 10 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 แต่กระนั้น การบังคับใช้กฎหมายก็ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน

ผู้เขียนจึงคาดหวังว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และมีการนำกฎหมายเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมมาบัญญัติไว้เป็นรายละเอียด ก็จะทำให้กฎหมายมีความชัดเจนขึ้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่ในปัจจุบันไม่สามารถบัญญัติกฎหมายได้ครอบคลุมทุกกรณี และการบัญญัติกฎหมายทำนองเดียวกันกับมาตรา 309 ข้อ 9 (a) – (c) ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 ตามที่ศึกษามา แม้จะมีประโยชน์ในเรื่องความชัดเจนแน่นอนในการบังคับใช้กฎหมายที่ได้กำหนดเรื่องระยะเวลาเกี่ยวกับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติไว้เฉพาะเจาะจง และหากฝ่าฝืนจะทำให้ข้อสัญญานั้นใช้บังคับมิได้เลย แต่ในการบัญญัติกฎหมายก็จำเป็นต้องระมัดระวังเรื่องขอบเขตการใช้บังคับในธุรกรรมอื่น ๆ ที่มีข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติด้วย ซึ่งผู้เขียนมีอาจศึกษาถึงการบังคับกับธุรกรรมอื่น ๆ ในทุกธุรกรรมได้ การบัญญัติกฎหมายโดยกำหนดเรื่องระยะเวลาไว้ชัดเจนจึงอาจไปกระทบกับการบังคับใช้ในธุรกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรปล่อยให้ศาลในการตัดสินว่าข้อสัญญาที่ให้ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าเพื่อไม่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้น ควรกำหนดระยะเวลาไว้เท่าใด ถึงจะเป็นธรรมและเหมาะสมกับธุรกรรมนั้นๆ ทั้งนี้ หากศาลเห็นว่าระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่ไม่เหมาะสม เกินสมควร ศาลก็สามารถพิจารณาว่าข้อสัญญานั้นเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีได้ ซึ่งจะมีข้อดีในเรื่องความยืดหยุ่นในการบังคับกับทุกธุรกรรม แต่ทั้งนี้ หากต่อมามีการศึกษาเรื่องการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติในธุรกรรมอื่นๆอย่างครบถ้วนแล้ว การบัญญัติกฎหมายทำนองเดียวกันกับมาตรา 309 ข้อ 9 (a) – (c) ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2002 ก็จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ตารางเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

กฎหมายปัจจุบัน	ข้อเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย
<p>1. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522</p> <p>ไม่ปรากฏ</p>	<p>1. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522</p> <p>มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>“การต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ” หมายความว่า การต่อสัญญาที่เกิดขึ้นเมื่อระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนในสัญญาเดิมสิ้นสุดลง โดยคู่สัญญาไม่จำเป็นต้องตกลงกันอีกครั้งหนึ่ง</p> <p>มาตรา 35 ทศ บัญญัติว่า</p> <p>ข้อตกลงในสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค ที่ผู้ประกอบการกำหนดให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา จะนำมาใช้บังคับมิได้ เว้นแต่ ผู้ประกอบการได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน และผู้ประกอบการมีการเปิดเผยถึงข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัตินั้นอย่างชัดแจ้งและเห็นได้อย่างชัดเจนในสัญญา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) แสดงให้ผู้บริโภคเห็นว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ จนกระทั่งผู้บริโภคจะยกเลิกการต่อสัญญา (2) ระยะเวลาของการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ (3) การเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตของผู้บริโภคสำหรับการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ หากมี (4) รายละเอียดและวิธีการยกเลิกการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ <p>ทั้งนี้ ในสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาสิบสองเดือนหรือมากกว่านั้น และมีข้อกำหนดในการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเกินหนึ่งเดือน ให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ส่งการแจ้งเตือนถึงการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับผู้บริโภคทราบล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน แต่ไม่ต้องเกินหกสิบวันก่อนวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเลิกการต่อสัญญาดังกล่าว มิฉะนั้นแล้ว ข้อกำหนดการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติจะใช้บังคับมิได้</p>

กฎหมายปัจจุบัน	ข้อเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย
<p>2. พระราชบัญญัติว่าด้วย ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ไม่ปรากฏ</p>	<p>2. พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 วรรคสาม (10) บัญญัติว่า ข้อตกลงในสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการที่มีการต่อสัญญาโดย อัตโนมัติ ถ้าข้อสัญญากำหนดให้ในการสิ้นสุดของสัญญาที่มีการต่อสัญญาโดย อัตโนมัติ ผู้บริโภคต้องแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเกิน สมควร เพื่อไม่ให้มีการต่อสัญญานั้น</p>

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล สนธิเกษตริณ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 พร้อมคำแปลภาษาอังกฤษและอธิบาย พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2539.

กรศุทธิ์ ขอฟ่างกลาง. กระบวนการในการเกิดสัญญา วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขากฎหมาย เอกชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552.

กระปุกดอทคอม. แอกล็อก เก็บค่าบริการ SMS มือถือ อัตโนมัติ เสียเงินไม่รู้ตัว [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://highlight.kapook.com/view/83700> [เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2559]

กลุ่มงานสื่อสารองค์กร สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.). เรื่อง สำนักงาน กสทช. จับมือผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 5 ราย เปิดช่องทางยกเลิกบริการ SMS *137โทรฟรีทุกเครือข่าย หยุดข้อความ sms กวนใจ/ไม่ตั้งใจสมัคร [ออนไลน์]. 6 มีนาคม 2556.

แหล่งที่มา: <http://www4.nbt.go.th/getattachment/News/Press-Center/> [เข้าถึงเมื่อ 22 ธันวาคม 2559]

เกษมสันต์ วิจารณ์. คำอธิบายกฎหมายแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

จรัญ ภัคศิษานกุล. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540. ตุลพาห 1, 45 (มกราคม-มิถุนายน 2541): 77-154.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 โดย ดาราพร ธีรวัฒน์ กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

จิตติ ดิงศภัทย์ ปรับปรุงโดย ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วยสัญญา. กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ฐานเศรษฐกิจ. "ซีรีส์ บทเรียนแสนแพงคนไทย ลอกคราบแคลิฟอร์เนีย ว้าว." หนังสือพิมพ์
ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 33 ฉบับที่ 2856 29 มิถุนายน 2556

ดารารพร ธีระวัฒน์. กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็น
ธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2542.

เดือน บุนนาค. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์: ไม่
ปรากฏผู้พิมพ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

ไทยรัฐออนไลน์. บริการ sms ไทยรัฐ [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/info/sms> [เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559]

———. ไขว้เรียกเลิกปม 'ต่อสัญญาอัตโนมัติ' สภานายพร้อมช่วยพระเอกนักบู๊ [ออนไลน์].

30 มีนาคม 2558. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/490075>

[เข้าถึงเมื่อ 23 กันยายน 2558]

ธิดากร ยอดชาญ. คำมั่นจะทำสัญญา : ศึกษาในเชิงทฤษฎี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2544.

นภัส ลำยอง. การคุ้มครองผู้ใช้บริการในการทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขากฎหมายธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552.

บริษัท Dropbox. ข้อตกลงทางธุรกิจ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.dropbox.com/th_TH/privacy#terms [เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2016]

บริษัท Dtac. บริการเสริมอื่นๆ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.dtacphone.com/dtac/other_services [เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2559]

บริษัท iflix. ข้อตกลงการใช้งาน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.iflix.com/termsfuse.html#gi0XeVHE7IPEFOhe.97>

[เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2559]

ปมข ศิริอังกฤษ. ต่อสัญญาอัตโนมัติ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.pamook.com/index.php?lay=boardshow&ac=webboard_show&WB

[ntype=1&No=23936](http://www.pamook.com/index.php?lay=boardshow&ac=webboard_show&WB) [เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559]

ประกอบ หุตะสิงห์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2518

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. สคบ.งัดกล.ลงดาบพิตเนสมั่วสัญญา สติดีร้องเรียนทะเล็ก-สังคีน

ค่าแถมเบอร์ [ออนไลน์]. 25 มิถุนายน 2554 แหล่งที่มา:

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1308965726 [เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2559]

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ คอลัมน์ ช่วยกันคิด โดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

SMS กินตั้งค์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1465450877
[เข้าถึงเมื่อ 30 ธันวาคม 2559]

ประมาณ เลื่องวัฒนะวณิช. สัญญาเช่า...ที่พักอาศัย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.softbizplus.com/apartment/707-residential-leases-by-praman>
[เข้าถึงเมื่อ 31 ธันวาคม 2559]

ปัทมาวดี บุญโณภาส. การเลิกสัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2532.

ผู้จัดการออนไลน์. เปิดสัญญาทาส?! ชนวนแตกหัก จาพนม-เสียเจียง [ออนไลน์]. 7 กันยายน 2556.

แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9560000112650>
[เข้าถึงเมื่อ 23 กันยายน 2558]

———. จาพนมร้อนจดหมายแฉสัญญากับสหฯ 10 ปีไม่ต่างอะไรกับลูกจ้าง [ออนไลน์].

12 กันยายน 2556. แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9560000115179> [เข้าถึงเมื่อ 23 กันยายน 2558]

———. สคบ.เข้มพิตเนส ดีแต่ปาก เตรียมศึกษาออกกม.คุมสัญญา [ออนไลน์]. 11 สิงหาคม 2552

แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/iBizchannel/ViewNews.aspx?NewsID=9520000090858>
8 [เข้าถึงเมื่อ 27 ตุลาคม 2559]

ผู้ดูแลระบบ G Suite. เปิดใช้งานการต่ออายุอัตโนมัติสำหรับแผนบริการรายปี [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <https://support.google.com/a/answer/2500693?hl=th>

[เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559]

ไพฑูริย์ เอกจริยกร. คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

พรนิภา อินทรเชียรศิริ. ปัญหาในการเลิกสัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขากฎหมาย เอกชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552.

- พอพันธ์ คิตจิตต์. แนวความคิดและผลกระทบเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. ตุลพาท 6, 40 (2536): 38-54.
- มานะ พิทยาภรณ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.
- มานิตย์ วงศ์เสรี. "เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การนำกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมมาใช้กับสัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายไทย." หลักสูตรนักบริหารการยุติธรรมทางปกครองระดับสูง รุ่นที่ 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553.
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2. พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2466.
- . หนังสือสัญญา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ 2556.
- วัฒนา เทพวุฒิสถาพร. แนวความคิดและวิธีการเพื่อวินิจฉัยความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.
- วิจิตรา วิเชียรชม. คำอธิบายกฎหมายแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- วิชัย จิตตपालกุล. สัญญาสำเร็จรูป : ศึกษาเปรียบเทียบเพื่อแก้ไขปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2531.
- วิชัย อริยะนนทกะ. สรุปผลการสัมมนาโครงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง "เสรีภาพในการทำสัญญากับอำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน : อะไรคือความเป็นธรรมในสังคม". ตุลพาท 2, 40 (2536): หน้า 111-151.
- วิชณุ เครื่องงาม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549.
- เว็บไซต์ Cyberbiz. Review : Netflix ยักษ์ใหญ่ร้านเช่าหนังออนไลน์ บุกไทยแล้ว [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.cyberbiz.in.th/review-netflix-thailand/> [เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559]
- เว็บไซต์พันทิป. วันนี้ได้รับจดหมายจาก Reader's Digest ว่าได้รับสิทธิ์เป็นผู้โชคดี [ออนไลน์]. 15 พฤษภาคม 2556. แหล่งที่มา: <https://pantip.com/topic/30489617> [เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559]

- . ระวังการต่ออายุสมาชิกตลอดชีพของ California Fitness [ออนไลน์]. 1 กันยายน 2553
แหล่งที่มา: <http://topicstock.pantip.com/lumpini/topicstock/2010/09/L9641928-L9641928.html> [เข้าถึงเมื่อ 27 ตุลาคม 2559]
- ศันนัทภรณ์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายเช่าทรัพย์สิน-เช่าซื้อ พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- . คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ พร้อมคำอธิบายในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- . คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 20 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- ศักดิ์ สอนองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2557.
- สถานีข่าว TNN 24. บริการมือถือ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tnnthailand.com/page/mobile> [เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559]
- สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- สมาชิกเว็บไซต์พันทิปหมายเลข 2743675. เรื่อง DTAC คุณจะรับผิดชอบอย่างไรกับ SMS ขยะจาก ClickmLife (Gweb) ที่ทำให้เราต้องสูญเสียเงินไปเกือบพันบาทคะ [ออนไลน์]. 20 ตุลาคม พ.ศ. 2558 แหล่งที่มา: <http://pantip.com/topic/34336867> [เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2559]
- สำเรียง เมฆเกรียงไกร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, 2523.
- สิริธร นิธิเบญญากร. ปัญหาการนำจารีตประเพณีทางการค้ามาใช้ในกฎหมายไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- สุทธาวลัย อ่อนน้อม. ผลของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขากฎหมาย เอกชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2557.
- สุธีรา จินายน. วิเคราะห์ปัญหาการใช้การตีความมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550.

- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2). พิมพ์ครั้งที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขโดย มุรินทร์ พงศاپาน กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- . ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายแพ่งลักษณะมูลหนี้หนึ่ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.
- หลวงสารสาสน์ประพันธ์ (ขึ้น จารุวัตร). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรียงมาตรา). พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร: โรงพิมพ์ดวงฮั่วมิ่งบ้อ, 2467.
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). ผู้เสียหาย ฟ้องผู้บริหาร บ.แคสิฟอร์เนีย ว้าว ฉ้อโกงประชาชน [ออนไลน์]. 30 กันยายน 2555 แหล่งที่มา: <http://news.thaipbs.or.th/content/115112> [เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2559]
- อักษราทร จุฬารัตน. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 24 นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553.
- เอซี. คอนซัลแท้นท์. กฎหมายสำหรับฟิตเนส [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.accon.co.th/N18fitness.html> [เข้าถึงเมื่อ 27 ตุลาคม 2559]

ภาษาอังกฤษ

- Amstutz, M., and Teubner, G. Networks: Legal Issues of Multilateral Co-Operation. Hart, 2009.
- Balser, D. L., Carothers, C., and Slovensky, L. A. Automatic Renewal and the Risk of Class Action Litigation [Online]. Available from: http://www.kslaw.com/imageserver/KSPublic/library/publication/2015articles/04-08-15_Corporate-Counsel.pdf [29 June 2016]
- Belohlávek, A. J. B2c Arbitration: Consumer Protection in Arbitration. Juris Net, LLC, 2012.
- Birchbox Inc. Terms-Conditions [Online]. Available from: <https://www.birchbox.com/about/terms-conditions> [1 October 2016]
- Black's Law Dictionary. Automatic Renewal Clause [Online]. Available from: <http://thelawdictionary.org/automatic-renewal-clause/> [22 August 2016]
- Black, H. C. Black's Law Dictionary. West Publishing Co., 1968.

- Blug, H. Ask an Attorney: Cancelling German Contracts [Online]. Available from:
<http://www.kaiserslauternamerican.com/ask-an-attorney-cancelling-german-contracts/> [6 October 2016]
- . The Ins & Outs of German Contract Law [Online]. Available from:
<http://www.eur.army.mil/21TSC/SJA/LegalAssist/Areas-Consumer%20Protection/The%20Ins%20&%20Outs%20of%20German%20Contract%20Law.pdf> [3 October 2016]
- Briones, J., Lopez, C., and Miller, L. Websites' Automatic-Renewal Policies Can Lead to Trouble [Online]. Available from:
<http://www.computerworld.com/article/3042901/e-commerce/websites-automatic-renewal-policies-can-lead-to-trouble.html> [26 August 2015]
- Brooks, M. B. 2nd Wave of Auto-Renewal Lawsuits Attack Business Model [Online]. Available from:
<http://www.law360.com/articles/687618/2nd-wave-of-auto-renewal-lawsuits-attack-business-model> [26 August 2016]
- Business Companion Trading Standards Law Explained. Consumer Contracts [Online]. Available from:
<https://www.businesscompanion.info/en/quick-guides/consumer-contracts> [30 September 2016]
- Calliess, G.-P. Fitness Clubs Consumer Protection between Contract and Association. Hart, 2007.
- Choose Energy Inc. Illinois Electricity Options [Online]. Available from:
<https://www.chooseenergy.com/illinois/> [1 October 2016]
- Chron. Terminate Evergreen Contract [Online]. Available from:
<http://smallbusiness.chron.com/terminate-evergreen-contracts-59295.html> [22 August 2016]
- Ciacchi, A. C. Contents and Effects of Contracts-Lessons to Learn from the Common European Sales Law [Online]. Available from:
[https://books.google.co.th/books?id=RPM0DAAAQBAJ&pg=PA282&lpg=PA282&dq=309\(9\)bgb+duration+of+continuing+obligations&source=bl&ots=HTC0Uvm5Yq&sig=BSHJf6TeDXJgMd5z4GvETpNwiRE&hl=th&sa=X&ved=0ahUKEwi3xuvxz](https://books.google.co.th/books?id=RPM0DAAAQBAJ&pg=PA282&lpg=PA282&dq=309(9)bgb+duration+of+continuing+obligations&source=bl&ots=HTC0Uvm5Yq&sig=BSHJf6TeDXJgMd5z4GvETpNwiRE&hl=th&sa=X&ved=0ahUKEwi3xuvxz)

8vPAhXJPY8KHeM1DWwQ6AEIGjAA#v=onepage&q=309(9)bgb%20duration%20of%20continuing%20obligations&f=false [8 October 2016]

Collins, H. Harmonisation by Example: European Laws against Unfair Commercial Practices. Modern Law Review 73, 1 (2010): 89-118.

Cridland, M. Your Rights When It Comes to Unfair Contracts [Online]. Available from: <https://www.choice.com.au/shopping/consumer-rights-and-advice/your-rights/articles/unfair-contracts> [30 June 2016]

D. C. TOEDT III. A Cautionary Tale: Don't Say "Renew" When You Mean "Extend" [Online]. Available from: <http://www.oncontracts.com/a-cautionary-tale-dont-say-renew-when-you-mean-extend/> [10 June 2016]

DB Vertrieb GmbH. The Bahncard 25 Saves You 25% Every Time You Travel [Online]. Available from: https://www.bahn.de/p_en/view/bahncard/overview/bahncard25.shtml [9 October 2016]

———. Bahncard 25, 50 & 100: Travel and Save [Online]. Available from: https://www.bahn.de/p_en/view/bahncard/overview/bahncard25.shtml [9 October 2016]

Direct Energy LP. Will I Receive Notification When My Contract Expires or Will I Be Automatically Renewed? [Online]. Available from: <https://www.directenergy.com/faqs/global/signing-up/customer-information/renew-contract> [30 June 2016]

Dropbox Inc. Privacy Policy [Online]. Available from: <https://www.dropbox.com/privacy#terms> [4 October 2016]

Duchek, D. F. Consumer Protection: Article Two of the Ucc. Nebraska Law Review 49, 4 (1970): 808-839.

Ebers, M. German Consumer Law [Online]. Available from: http://www.eu-consumer-law.org/consumerstudy_part2c_en.pdf [3 October 2016]

Ebrahimi, A. Does Your Merchant Agreement Have an Auto Renewal Clause? [Online]. Available from:

<http://www.merchantmaverick.com/merchant-agreement-auto-renewal-clause/> [13 November 2015]

Energy Plus. Energy Plus Terms of Service for Electricity Supply [Online]. Available from: https://www.energypluscompany.com/service_areas/tos-pa.php [1 October 2016]

Europa.Eu. Unfair Contract Terms [Online]. Available from: http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/unfair-treatment/unfair-contract-terms/index_en.htm [3 October 2559]

European Law Monitor. What Is an Eu Directive [Online]. Available from: <http://www.europeanlawmonitor.org/what-is-guide-to-key-eu-terms/eu-legislation-what-is-an-eu-directive.htm> [25 September 2016]

European Union. Eu Law [Online]. Available from: https://europa.eu/european-union/law_en [30 September 2016]

European Union Law. The Direct Effect of European Law [Online]. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3A114547> [25 September 2016]

FirstEnergy Corp. Residential Terms and Conditions [Online]. Available from: <https://power2switch.com/switch/document/4413> [1 October 2016]

George Mason Law School. Freedom of Contract [Online]. Available from: http://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/0851%20Freedom%20of%20Contract.pdf [1 October 2016]

Goodchild, A., Herring, C., and Milosevic, Z. Business Contracts for B2b [Online]. Available from: https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwigj8rL6LbPAhXGGZQKHduABTEQFggiMAE&url=https%3A%2F%2Fekonom.ug.edu.pl%2Fpp%2Fdownload.php%3FOpenFile%3D12696&usq=AFQjCNENpsSdFRZfq3FL56NBM_UuDX1mdQ&sig2=7iGzAHKnizsiCFU8CERPwA&bvm=bv.134495766,d.dGo [30 September 2016]

Hall, P. J., Ord, I., and Cierny, A. California's Automatic Renewal Law: Are You Giving Your Customers an Unintended Gift? Action Step [Online]. Available from:

<https://www.dlapiper.com/en/us/insights/publications/2014/09/california-automatic-renewal-law/> [26 August 2016]

Hernandez, F. New California Law Imposes Tougher Restrictions on Automatic Renewal and Continuous Service Offers Effective December 1, 2010: Plan Now [Online].

Available from:

<http://www.olshanlaw.com/blogs-Advertising-Law-Blog,California-Restrictions-Automatic-Renewal> [26 August 2016]

Holbrook, F. M. The Difference between “Renewing” and “Extending” a Contract

[Online]. Available from:

<http://www.butlersnow.com/2012/12/the-difference-between-renewing-and-extending-a-contract/> [19 June 2016]

IATL Report. A Practical Study in Comparative Law and European Private Law – Automatically Renewable Contracts [Online]. Available from:

https://www2.warwick.ac.uk/fac/cross_fac/iatl/funding/fundedprojects/student_collaboration/baltrusch/iatl_report_-_automatically_renewable_contracts.pdf [3 October 2016]

Illinois Labor Relations Board State Panel. Case No. S-Rc-16-007 [Online]. Available

from: <https://www.illinois.gov/ilrb/decisions/decisionorders/Documents/S-RC-16-007.pdf> [1 October 2016]

Illinois Legal Aid Online. Landlord and Tenant (Lawyer Manual) [Online].

Available from: <https://www.illinoislegalaid.org/legal-information/landlord-and-tenant-lawyer-manual> [30 September 2016]

Incorporating Longman, Addison-Wesley, and Hall, P. Purchase Terms & Conditions

[Online]. Available from:

<http://www.longmandictionariesonline.com/terms.asp> [3 October 2016]

Joint Committee on Administrative Rules. Public Utilities [Online]. Available from:

<http://www.ilga.gov/JCAR/AdminCode/083/083004120C02400R.html>

[1 October 2016]

King & Spalding LLP. California's Automatic Renewal Statute Creates Risk of Class Action

Litigation [Online]. Available from:

<http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=d577cce5-592c-49c9-8aaf-0b696afc6b6b> [26 August 2016]

Kirschenbaum, K. The List of States That Are Enacting Laws Affecting the Automatic Renewal in Contracts [Online]. Available from:

<http://www.securityinfowatch.com/article/10486761/the-legal-side-is-automatic-renewal-a-deceptive-business-practice> [4 July 2016]

Kovač, M., and Vandenberghe, A.-S. Regulation of Automatic Renewal Clauses: A Behavioural Law and Economics Approach. Consumer Policy 38, 3 (September 2015): 287-313.

Ladika, S. Beware Auto-Renewals' Endless Charges [Online]. Available from:

<http://www.creditcards.com/credit-card-news/auto-renewals-endless-charges-complaints-1282.php> [30 September 2016]

Lapp, R. B., and Marra, J. V. California's Automatic Subscription Renewal Law Poised to Fuel Class Action Lawsuits [Online]. Available from:

<http://www.seyfarth.com/publications/OMM042814-LE2> [26 August 2016]

Leeds Day Latest News. Oft Publishes Guidance on Ongoing Contracts with Consumers [Online]. Available from: <http://www.leedsday.co.uk/2013/07/oft-publishes-guidance-on-ongoing-contracts-with-consumers/> [26 June 2016]

Legal Information Institute. Uniform Commercial Code [Online]. Available from:

<https://www.law.cornell.edu/ucc> [4 September 2016]

Legislative Counsel's Digest. Senate Bill No. 340 [Online]. Available from:

http://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=2009201005B340 [26 August 2016]

Linnemeyer, J. T. Contract Drafter Beware: Five Illinois Laws That Impact Contract Drafting and Enforcement [Online]. 2015-2016. Available from:

<http://www.dcba.org/mpage/vol280915art1> [4 July 2016]

Lipkin, M. Makeup Co. Birchbox Hit with Suit over Auto-Renewal Policy [Online].

Available from: http://www.law360.com/articles/617533/makeup-co-birchbox-hit-with-suit-over-auto-renewal-policy?article_related_content=1

[1 October 2016]

- Lowrey, B. Tinder App Pricing Burns Men, Older Daters, User Alleges [Online]. Available from: http://www.law360.com/articles/649279/tinder-app-pricing-burns-men-older-daters-user-alleges?article_related_content=1 [26 August 2016]
- Lustigman, A. B. California's Negative Option Law to Take Effect December 1, 2010 [Online]. Available from: <http://www.olshanlaw.com/blogs-Advertising-Law-Blog,California-Negative-Option> [26 August 2016]
- Mantese, G., and Newman, M. L. The Duty of Good Faith Revisited. Michigan Bar Journal 76, 1190 (1997): 1-17.
- Marell, L. The Pesky Auto-Renewal Clause [Online]. Available from: <http://marell-lawfirm.com/the-pesky-auto-renewal-clause/> [10 July 2016]
- Murphy, B. T. Illinois Automatic Contract Renewal Act - Amended to Require Written Disclosure Notice to Consumers of Automatic Renewal Contracts, and to Make Violation of Act a Violation of Consumer Fraud Act [Online]. 2004-2005. Available from: <http://www.dcba.org/mpage/vol170105art2> [4 July 2016]
- . New Illinois Statute Requires Clear and Conspicuous Disclosure of Automatic Contract Renewal Provisions [Online]. January 2000. Available from: <http://files.drinkerbiddle.com/Templates/media/files/publications/2000/new-illinois-statute-requires-clear-and-conspicuous-disclosure-of-automatic-contract-renewal-provisions.pdf> [29 December 2016]
- Nadolenco, J. Automatic-Renewal Class Action Are on the Rise [Online]. Available from: <http://www.law360.com/articles/545799/automatic-renewal-class-actions-are-on-the-rise> [14 October 2015]
- Neal Gerber & Eisenberg LLP. Contract Auto-Renewals Not Necessarily So “Automatic” as Recent Ny Case Demonstrates [Online]. Available from: <http://www.natlawreview.com/article/contract-auto-renewals-not-necessarily-so-automatic-recent-ny-case-demonstrates> [5 August 2016]
- Nebbia, P. Unfair Contract Terms in European Law: A Study in Comparative and Ec Law. Hart, 2007.
- Office of Fair Trading. Guidance for the Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999 [Online]. Available from:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/284426/oft311.pdf [3 October 2016]

Parliament Uk. Guidance [Online]. Available from:

https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjp73y3b3PAhUlul8KHWQdDpYQFggxMAM&url=http%3A%2F%2Fresearchbriefings.files.parliament.uk%2Fdocuments%2FRP9693%2FRP9693.pdf&usg=AFQjCNHDNmUOVZgzY5TjcU46kVS9qTz9bw&sig2=YG6vRNrnBwDw4OLkT_NCvQ&bvm=bv.134495766,d.c2l [30 September 2016]

Per's Blog. All 2 Entries Tagged Rollover [Online]. Available from:

<https://blogs.warwick.ac.uk/pbergmann/tag/rollover/> [10 October 2016]

Reuters, T. Is an Automatic Contract Extension Clause an Unfair Term? [Online].

Available from: <http://uk.practicallaw.com/8-523-6027> [30 September 2016]

Rivera, J. C. The Scope and Structure of Civil Codes. Springer Link, 2013.

Rock Fusco & Connelly LLC. Protection and Compliance under the Illinois Automatic Contract Renewal Act [Online]. Available from:

<http://www.rockfuscoconnelly.com/protection-and-compliance-under-the-illinois-automatic-contract-renewal-act/> [1 October 2016]

Schulte-Nölke, H., Twigg-Flesner, C., and Ebers, M. Ec Consumer Law Compendium: The Consumer Acquis and Its Transposition in the Member States [Online].

Available from:

<https://books.google.co.th/books?id=tXYSxeKo7oC&pg=PA210&lpg=PA210&dq=the+Regulation+of+the+Law+of+Standard+Business+Terms+1977+German&source=bl&ots=gil5OY41Tp&sig=V2BlqqRSK1sjvYrfoBVQpXg0lI&hl=th&sa=X&ved=0ahUKEwil27z7isTPAhWIKo8KHYgD0QQ6AEIMDAD#v=onepage&q=the%20Regulation%20of%20the%20Law%20of%20Standard%20Business%20Terms%201977%20German&f=false> [5 October 2016]

Senate Bill 190. 2009 Wisconsin Act 192 [Online]. Available from:

<https://docs.legis.wisconsin.gov/statutes/statutes/134/49> [9 August 2016]

Stein, B. Blue Apron and Others Face Spate of Suits under Ca Auto-Renewal Law [Online]. Available from:

<http://www.infolawgroup.com/2015/08/articles/lawsuit/blue-apron-and-others-face-spate-of-suits-under-ca-auto-renewal-law/> [1 October 2016]

Stone, B., and Adams, K. Stone and Adams' Uniform Commercial Code in a Nutshell, 8th. west, 2012.

The Blog Starter. How to Start Your Blog Today [Online]. Available from:
<http://www.theblogstarter.com> [1 October 2016]

The Council Of The European Communities. Council Directive 93/13/Eec of 5 April 1993 on Unfair Terms in Consumer Contracts [Online]. Available from:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:en:HTML> [18 September 2015]

The European Commission. Dg Justice Guidance Document Concerning Directive 2011/83/Eu of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on Consumer Rights [Online]. Available from:
http://ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/crd_guidance_en.pdf
[3 October 2016]

———. Protecting Consumers from Unfair Terms in Contracts [Online]. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LSU/?uri=CELEX:31993L0013>
[18 September 20116]

———. Rights & Principles Applicable When You Buy Goods or Services Online [Online]. Available from: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/rights-principles-applicable-when-you-buy-goods-or-services-online> [3 October 2016]

———. Unfair Contract Terms [Online]. Available from:
http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/rights-contracts/unfair-contract/index_en.htm [18 September 2016]

The European Parliament and The Council of The European Union.

Directive 2011/83/Eu of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 [Online]. Available from:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:en:PDF> [18 September 2016]

The Illinois General Assembly. The Full Text of the Act as Amended Is Available on the Illinois General Assembly [Online]. Available from:

<http://www.legis.state.il.us/legislation/fulltext.asp?DocName=&SessionId=3&GA=93&DocTypeId=HB&DocNum=4450&GAID=3&LegID=8893&SpecSess=&Session>
[4 July 2016]

The Philip Lief Group. Roget's 21st Century Thesaurus [Online]. Available from:
<http://www.thesaurus.com/browse/renew> [19 June 2016]

Tompkins, C. Evergreen Clause Fundamentals [Online]. Available from:
<http://www.slideshare.net/christomptkins/evergreen-clause-fundamentals-11-29> [10 August 2016]

United States District Court (Southern District Of California). Case No.15cv498 L Ksc
[Online]. Available from:
<https://www.truthinadvertising.org/wpcontent/uploads/2015/03/Davis-v-Birchbox-cmpt.pdf> [1 October 2016]

USLEGAL. Automatic Renewal Clause Law and Legal Definition [Online].
Available from: <http://definitions.uslegal.com/a/automatic-renewal-clause/>
[22 August 2016]

———. Uniform Commercial Code [Online]. Available from:
<https://uniformcommercialcode.uslegal.com/> [4 September 2016]

Waddell, K. A. C. Commercial Leases: Option to Renew Vs. Option to Extend [Online].
Available from: <http://www.mcdougallgauley.com/recent-articles/commercial-leases-option-to-renew-vs-option-to-extend/> [19 June 2016]

WebFinance Inc. Automatic Renewal Clause [Online]. Available from:
<http://www.businessdictionary.com/definition/automatic-renewal-clause.html>
[22 August 2016]

Weiner, P., Weber, R., Hunnius, P., and McElroy, C. California Automatic Renewal Class Action Lawsuits on the Rise [Online]. Available from:
<http://legalsolutions.thomsonreuters.com/law-products/news-views/corporate-counsel/california-automatic-renewal-class-action-lawsuits-on-the-rise> [26 August 2016]

Wendler, M., Tremml, B., and Buecker, B. J. Key Aspects of German Business Law: A Practical Manual [Online]. Available from:

<https://books.google.co.th/books?id=Nj6bBwAAQBAJ&pg=PA196&lpg=PA196&dq=309+no.9+bgb+duration+extend&source=bl&ots=kOtw8rbLER&sig=g3kiFBEHpusKBEed5G5sh3GdEtM&hl=th&sa=X&sqj=2&ved=0ahUKEwjlnqrD3czPAhXKql8KHTNzDaQQ6AEIGjAA#v=onepage&q=309%20no.9%20bgb%20duration%20extend&f=false> [9 October 2016]

Whiteford Taylor Preston LLP. Automatic Renewal of Membership Dues and Recurring Credit Card Payment Laws [Online]. Available from:

<http://www.wtplaw.com/documents/2015/12/automatic-renewal-of-membership-dues-and-recurring-credit-card-payment-laws> [26 August 2016]

Zerres, T. Principles of the German Law on Standard Terms of Contract [Online].

Available from:

http://www.jurawelt.com/sunrise/media/mediafiles/14586/German_Standard_Terms_of_Contract_Thomas_Zerres.pdf [5 October 2016]

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

(แสดงข้อกำหนดและเงื่อนไขของการสมัครใช้ Longman Dictionaries)⁵⁰⁶

[Home](#) | [Contact us](#) | [Technical support](#)

What's New?

New
For users of *Longman Active Study Dictionary 5th Edition*
FREE one-year subscription to Longman Dictionaries Online

Now with **Intermediate Vocabulary Trainer and Intermediate Teacher Resources**

[Click here to log in](#)

Resources

[Teachers Resources](#)
[Students Resources](#)
[Longman Corpus Network](#)
[Longman Word Watch](#)

Catalogue

[Young Learners Dictionaries](#)
[Teen Learners Dictionaries](#)
[Beginners Dictionaries](#)
[Intermediate Dictionaries](#)
[Advanced Dictionaries](#)
[Specialist Dictionaries](#)
[Bilingual Dictionaries](#)

iPhone Dictionaries

[Longman Dictionary Of Contemporary English](#)
[Longman Advanced American Dictionary](#)
[Longman Diccionario Conciso](#)
[Longman English-Japanese Dictionary](#)

Accessibility Links

- [Skip to content](#)
- [Skip to left navigation](#)
- [Skip to right navigation](#)
- [Access keys help](#)

[Pearson](#)
Always Learning

Purchase Terms & Conditions

15th February 2016 ([see previous versions of these term and conditions](#))

Your order for Pearson's products and services is subject to the following terms and conditions (unless you have made special arrangements directly with us). These may change from time to time but your order will be subject to the version of the terms and conditions on our website when you place your order, a copy of which will be supplied to you with your order confirmation email. If any of these terms and conditions conflict with the standard terms and conditions printed on the back of your invoice, then these terms and conditions will apply.

- [Your order](#)
- [Price](#)
- [Payment](#)
- [Title and risk \(physical goods\)](#)
- [Paperback and hardback versions of books](#)
- [Cancellation and returns of physical goods](#)
- [Digital products, ebooks and other downloads, online resources including online subscription services](#)
- [Events](#)
- [Credit Account Customers](#)
- [General](#)
- [Online dispute resolution](#)

1. Your order

We will do our best to fulfil your order but cannot guarantee to do so.

If you are ordering from our website, your order is placed and you are committed to pay for it when you press the 'Buy Now?' button at the end of the checkout process. We will confirm we have received any order you place through our website and we will acknowledge that your order is being processed. However no order is accepted and no contract is created between you and us unless and until we dispatch any physical items to you, or we give you access to any online resources or downloads, or we confirm acceptance of your Event booking.

By submitting your order for downloads (such as ebooks), you agree we may process your order and give you access to the downloads as soon as possible. You may not cancel an order for a download once payment has been confirmed, as this is when the download process starts ([see Cancellation for orders of online resources or downloads](#)). We will process your order on receipt, but we do not guarantee immediate response or availability of online resources or downloads.

Please note, our delivery dates are only estimates. Please read more about our [delivery times](#).

Longman Dictionaries Online

NEW! Use Longman Dictionaries wherever you are by subscribing to our online dictionary service.

FREE one-year subscription to Longman Dictionaries Online when you buy a copy of *Longman Dictionary of Contemporary English 5th edition* or *Longman Active Study Dictionary 5th edition*.

[Log in](#)

Word of the day

Links

Buy LDOCE in **Mobipocket** format for Pocket PC, Palm, Symbian smartphones, Blackberry, and more.
Only \$26.95
[Click here for a free sample](#)

Take a tour of the Longman Dictionary of Contemporary English DVD-ROM

⁵⁰⁶ Incorporating Longman, Addison-Wesley, and P. Hall, "Purchase Terms & Conditions." [Online]

2. Price

Prices are as stated from time to time on our Website and are subject to change without notice.

We may increase the fees for subscription services (if any) from year to year. Pearson Education Ltd is registered for VAT. Our VAT number is GB 278 5371 21. Unless otherwise indicated, prices stated on our website are inclusive of any applicable Value Added Tax or other sales tax. The breakdown of any applicable VAT payable with your order is indicated on the invoice you will receive on supply/with the goods or on your digital receipt. Post and packing charges are also indicated separately on the invoice or on your digital receipt.

United Kingdom Customers

VAT (Value Added Tax) at the prevailing rate in the UK will be charged where applicable. A breakdown of any VAT charged will be shown on the paper VAT invoice or on your digital receipt.

European Union Customers

For customers throughout the European Union VAT will be applied to your order, where it is legally appropriate for us to do so, and will appear on the paper invoice or on your digital receipt. VAT will be payable at the applicable rate and may vary from country to country.

If you are registered for VAT within the EU and do not wish to pay the tax on eligible products you will not be able to use our online ordering systems. Please contact our Customer Services Department to place your order: 0845 313 66 66. Calls cost 3p per minute plus your phone company's access charge.

List of EU territories

Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom and such other countries as may be added from time to time

Other Customers

For territories outside the European Union, VAT or other sales taxes may be charged where it is legally appropriate for us to do so

Customs

When ordering goods for delivery overseas you may be subject to import duties and taxes, which are levied once the package reaches the specified destination. Any additional charges for customs clearance must be borne by you; we have no control over these charges and cannot predict what they may be. Customs policies vary widely from country to country, so you should contact your local customs office for further information. Please be aware that you must comply with all laws and regulations of the country in which you are receiving the goods.

3. Payment

All credit/charge card payments are subject to authorisation by the card issuer. If your payment is not authorised, we will cancel your order (and notify you that we have done so) and you must return the goods to us (if you have already received them) at your own expense. The goods remain our property until you have paid for them.

In the case of online resources and downloads, including online subscription services (if any), these will only be made available to you once your payment has been authorised, unless we have agreed credit terms with you. Please see section 9 [Credit Account Customers](#) if you have an account with us.

We may suspend your access to all or part of any subscription service if you are late with your subscription payments. We may charge you interest on overdue sums at the rate of four per cent (4%) per annum above the prevailing rate of HSBC Bank plc from the relevant due date until the date payment is made.

4. Title and Risk(Physical Goods)

If your order is for delivery outside the UK and the Republic of Ireland, you are solely responsible for the goods from the time they leave our premises and for the importation of those goods into the country of delivery (including arranging for any necessary legal consents and payment of duties or taxes), and we accept no responsibility for any claims arising from such importation.

If your order is for delivery inside the UK and the Republic of Ireland, the risk of loss and/or damage (but not title) to goods supplied by us shall pass to you when they are delivered to you or your nominee and we shall not be liable for the safety of the goods thereafter.

Ownership of all goods shall remain vested in us (and we reserve the right to dispose of the goods) until we have received payment in full of all debts you owe to us.

5. Paperback and Hardback versions of books

We reserve the right to provide a paperback version where no hardback is available, in which case we will charge the paperback price.

If a paperback version is ordered, but is not available, we may send the customer the hardback version at the paperback price.

6. Cancellation and Returns of physical goods

If you are an individual within the EU who is purchasing as a consumer, then you have a right to cancel your contract under the UK Consumer Contracts Regulations. However we offer even wider rights of cancellation and return to all purchasers.

If for any reason you are not satisfied with your purchase of your physical goods, please notify us that you want to cancel your contract and return the items (if you have received them) in their original condition within 30 days from the date of receipt (but no later). You can notify us that you are cancelling your contract by email at customersolutions@pearson.com, setting out your order number and details of the items, or by submitting this [cancellation form](#). If we receive your cancellation notification after your items have entered our order system for processing then they will be dispatched to you but you may still return them to us within 30 days of receipt.

In the case of CDs, DVDs, videos and any other audio, video, multimedia or software products sold in hard copy form, your right to cancel and return the goods as set out above only applies where such products are unopened and the seal on the goods remains unbroken. We can only accept the return of opened items if they are faulty.

Once we have received your returned items (or once you have notified us you are cancelling a contract for goods which are not yet in our order processing system) we will issue a full refund for the price of the item paid by you using the same means of payment as you used for the initial transaction, or supply you with a new one, at your option. If you are an individual in the EU who is purchasing as a consumer and you paid an original delivery charge, then we will also refund our standard delivery charge. You will have to bear the return postage cost unless the return is the result of our error (including faulty or damaged goods), in which case please contact us on 0845 313 66 66 and we will arrange a free of charge collection. Calls cost 3p per minute plus your phone company's access charge.

When returning items, please enclose either (i) a copy of the paper invoice enclosed with the delivery, or (ii) a printout of the online digital receipt. We will not be responsible for any damage or loss in transit and recommend that you use a recorded delivery service. The package should be securely wrapped and sent to:

Returns

Pearson Distribution Centre

Central Park

Rugby

Warwickshire

CV23 0WB

United Kingdom

If you want to cancel orders for online resources or downloads, please see section 7 below.

If you want to cancel orders for events, seminars and conferences (? Events?), please see section 8 below.

7. Digital Products, Ebooks and other Downloads, Online Resources including Online Subscription Services

Pearson offers a range of digital products (such as CD-ROMs), downloads (such as ebooks) and online resources, including online subscription services. These terms and conditions apply to all of them in addition to any specific user, purchase, licence or subscription terms which apply to them and which may be shown in the relevant product description, on the resource itself, at their respective sites or during the order process. If there is a conflict between these terms and conditions and any such specific user, purchase, licence or subscription terms, the specific terms will apply. Please note that our digital and online resources and downloads may include security technology to ensure they may only be used in accordance with the specific licences granted for those resources.

Some online resources and downloads are offered in different versions or as a menu consisting of components that you may select, the prices and conditions for which are as set out in their specific terms. In the event that you require us to provide any additional training and/or consultations or additional content packages, you agree to pay for them at our then current rates and on our then current terms and conditions.

You are responsible for all hardware, software, network availability and Internet connectivity required to access and/or use digital and online resources and downloads. We will provide you with a specification of the hardware and software required to use such a product on request.

a) Cancellation of orders for online resources or downloads:

Online resources: You may cancel for a full refund any order for online resources within 15 days after you pay for them. If you want to cancel your contract, please notify us by email at customersolutions@pearson.com, setting out your order number and details of the cancelled items, or by submitting this [cancellation form](#). Once you have cancelled you will have no further access to the online resource.

Downloads (e.g. ebooks): You may not cancel an order for a download once payment has been confirmed, as this is when the download process starts.

b) Faulty downloads: All purchasers may return a download if it is defective. If you are unable to complete the download process or wish us to provide a replacement for a file that is defective please contact our helpdesk and, where this is due to our default, we will replace or refund the download.

c) Duration of Subscriptions and Licences: Access to our online resources may be provided on a subscription basis, or for a fixed licence period. Please refer to the description of the individual resources for detail of the duration of access, and whether any subscription will automatically renew.

Sometime before the expiry of your subscription or licence period, we will contact you. If you have purchased an annual subscription which automatically renews, then it will automatically extend for a further 12 months at the end of each period. If you want to cancel your subscription you must notify us at customersolutions@pearson.com at least 30 days before the new period begins. You may not cancel part way through a subscription year.

Services with a fixed licence period will come to an end when the licence period expires, unless you tell us to renew.

Each individual subscription is for use only by the person(s) or organisation (and its staff and pupils) specified on the order form and may not be shared with anyone else.

d) Discontinuation of Service: We may decide to discontinue any online service or any part of it at any time. If we decide to discontinue an online service, we will notify you and will terminate your contract for that service with 30 days' notice. In that event, we may offer you a pro rata refund for any remaining licence period or access to a replacement resource for the remaining period.

e) Permissible Uses:

The following terms apply to digital products, online resources and downloads ordered through our Website unless otherwise specified in the individual terms of supply or user terms:

YOU MAY

- download a product if you purchase the right to do so
- Use (load into temporary memory or permanent storage) a single copy of the product on only one device at a time. If this device is linked to a network then the product may only be installed in a manner such that it is not accessible to other machines on the network (unless you have purchased a network licence).
- Transfer the product from one device to another provided that you only use it on one device at a time unless you have purchased an e-book product which has a licence limited for use on a single device, or you have purchased a product which has a licence allowing use on more than one device at a time.

YOU MAY NOT

- Re-sell, distribute, forward, rent or lease the product or any part of it
- Copy any part of the product, except where specifically indicated otherwise or for back-up purposes,
- Reverse engineer, decompile or disassemble the product or convert it into any other format or medium,
- Use the product on more than the permitted number of devices at a time.
- make changes to the content of any product except where we expressly allow you to do so, and then only to the extent that we have permitted
- bypass, modify, defeat or circumvent security features that protect our digital products, ebooks or online resources.

All content and software supplied to you by us is our property or that of our affiliates or of third parties who have granted us rights and is protected by United Kingdom and international copyright laws. If you purchase digital products which are physical goods (such as CD-ROMs) you will only own any disk on which the software and content is supplied.

8. Events

a) Dietary requirements and accessibility: Our ability to meet dietary requirements is subject to availability at venues. We can only forward dietary requirements to the venues where bookings and dietary requirements are received at least 14 days before the Event date.

You are responsible for informing us of any disability access requirements any of your delegates may have. We will pass these on to the venue concerned. However, we are not liable if any individual is unable to access the venue premises for any reason.

b) Transfers: We may allow you to substitute a delegate to an Event upon notification to us at no additional charge at our absolute discretion.

c) Non-attendance: If you do not attend an Event, the full fee remains payable.

d) Cancellation: You may cancel your booking at any time within 14 calendar days of sending us your booking request except that we will NOT accept any cancellations less than 10 days before an Event. If you wish to cancel, please send us the contact details you provided as part of the booking process. We will not make any refunds if a delegate cancels 15 or more

calendar days after booking an Event, or if the Event falls within 10 days of the date you cancel.

e) Unforeseen Circumstances: Events are subject to cancellation or rescheduling at our discretion. If the Event is cancelled, we will credit any Event fees paid to you as soon as possible. If the time, date, venue or content of the Event is changed subsequent to your booking, you will be notified and given the option to cancel your booking for a full refund. We shall not be liable for any additional loss or damage resulting from such cancellation or changes.

f) Training Materials: Pearson and its licensors own all copyright and all other intellectual property rights in all training materials provided in connection with an Event. You agree not to reproduce, sell, hire or copy such training materials (in whole or in part) and not to use such materials except for the purposes of post-Event reference.

Personal belongings or other items brought with you to Events are at your own risk and we accept no responsibility in relation to their loss or damage, whether at our premises or otherwise.

9. Credit Account Customers

(a) If we agree to open a credit account for you, we may set and vary credit limits for any account and may refuse to supply any order which causes the account to exceed the current credit limit. We may also withhold supplies if the customer is in breach of these terms and conditions or fails to make any payment by the due date.

(b) Unless otherwise agreed in writing, the customer shall pay the total amount stated on the invoice by the date for payment stated on the invoice. Payment shall be in pounds sterling drawn on a bank based in the UK. We may charge interest on overdue sums at the rate of four per cent (4%) per annum above the prevailing rate of HSBC Bank plc from the relevant due date until the date payment is made and shall be entitled to recover from the customer all expenses (including legal costs) incurred in enforcing payment.

10. General

Although we take every care to ensure accuracy, we make no warranties as to the accuracy of the information we place on our web pages.

We do not make any representation or give any warranty or undertaking as to the quality of the goods/services we offer, their correspondence with description or fitness for purpose, or that the goods/services are not defamatory, injurious, obscene or unlawful, or that any trade marks or copyright used on or in connection with the goods/services do not infringe any intellectual property rights not owned by us.

In the case of software or other online or downloadable digital resources, we do not make any representation or give any warranty or undertaking that the functions of such resource meet your requirements or that the media is compatible with any computer system on which it is used or that the operation of the software will be unlimited or error-free. In no event shall we be liable for any damages whatsoever arising out of the installation of such product. You are responsible for selecting the product to achieve your intended results and for the installation, use of and results obtained from that product.

We supply our products and services for personal and/or educational use only. As far as is permitted by law, we exclude all implied warranties, conditions or other terms and we will not be liable for (a) losses that were not caused by our breach, (b) any business loss (including loss of profits, business, revenue, contracts, data, goodwill, anticipated savings or wasted expenditure), or (c) any special, indirect or consequential loss, howsoever caused. Notwithstanding anything to the contrary contained in these terms and conditions, Pearson's liability to you for any cause whatsoever, and regardless of the form of the action, will be limited to the value of the goods or services ordered by you in the relevant transaction, however nothing in these terms and conditions shall exclude or limit our liability for death or personal injury as a result of our negligence, liability for our fraud, or any

only. As far as is permitted by law, we exclude all implied warranties, conditions or other terms and we will not be liable for (a) losses that were not caused by our breach, (b) any business loss (including loss of profits, business, revenue, contracts, data, goodwill, anticipated savings or wasted expenditure), or (c) any special, indirect or consequential loss, howsoever caused. Notwithstanding anything to the contrary contained in these terms and conditions, Pearson's liability to you for any cause whatsoever, and regardless of the form of the action, will be limited to the value of the goods or services ordered by you in the relevant transaction, however nothing in these terms and conditions shall exclude or limit our liability for death or personal injury as a result of our negligence, liability for our fraud, or any other liability that we cannot exclude by law.

We will have no liability to you for any delay or failure to deliver goods or services you have ordered or for any damage or defect to services or goods delivered that is caused by any event or circumstance beyond our reasonable control.

If for any reason part of these terms and conditions is unenforceable, the validity of the remaining terms and conditions shall not be affected.

You must not remove or amend any trade mark, copyright or other proprietary notice on any of our products. You acknowledge that all rights in and to any and all copyrights, know how and other intellectual property rights relating to our products are and shall remain our property. You will not at any time do, or cause to be done, any act or thing which impairs or infringes those rights.

These terms and conditions and all contracts under these terms and conditions are governed by and shall be construed in accordance with the laws of England and all disputes shall be submitted to the exclusive jurisdiction of the English courts.

We reserve the right to terminate any contract formed under these terms and conditions immediately by written notice and to take action to recover damages suffered by us if you breach any of these provisions.

If you wish to contact us (other than for returning goods, in which case you should use the Returns address above in section 6, Cancellation and Returns of physical goods), our address is Pearson Education Limited, Edinburgh Gate, Harlow, Essex CM20 2JE or you can telephone Customer Services on +44 (0)845 313 66 66, or e-mail CustomerServices@PearsonEducationBooks.com. Calls cost 3p per minute plus your phone company's access charge.

Our registered office address is:

80 Strand
London
WC2R 0RL

Pearson Education Limited is a company registered in England and Wales under number 872828.

VAT Number GB 278 53 71 21.

11. Online dispute resolution

If you have a complaint in relation to goods or services you have purchased online, please email CustomerServices@PearsonEducationBooks.com.

If your complaint remains unresolved, subject to the above terms and conditions, please follow the link "ODR" in the website footer to the European Commission's website, which provides further information to consumers about Online Dispute Resolution and the ODR platform.

Copyright ? 2015 Pearson Education. All Rights Reserved | [Legal Notice](#) | [Privacy Notice](#)

ภาคผนวก ข

(แสดงข้อกำหนดและเงื่อนไขการสมัครสมาชิก The BahnCard 25)⁵⁰⁷

[Home](#) | [Contact](#) | [English version](#) | [A A A](#)

Offers
Discover Germany
Booking & Timetable
Services
BahnCard
Trains
My Bahn [Login](#)

Home → BahnCard → BahnCard 25

BahnCard

Overview of our BahnCards

- > **BahnCard 25**
- BahnCard 50
- Trial BahnCard 100
- BahnCard 100
- BahnCard credit card
- BahnCard Business
- Jugend BahnCard 25

Services

[print](#)

The BahnCard 25 saves you 25% every time you travel

First timers and families get on board

The BahnCard 25 has been designed especially with families in mind – and for people who only occasionally travel by rail but nevertheless want to save money. Benefit from guaranteed savings of 25% on flexible fares as well as special offers on long-distance fares. A BahnCard 25 often pays for itself from the first time you use it.

New: Travel on long-distance services within Germany is now powered by 100% renewable energy – just use your BahnCard when buying your ticket!

BahnCard 25

[Terms and Conditions](#)

[Further advantages:](#)

Only 62.00 euros for Standard Class

Pay 62.00 euros for a Standard Class BahnCard 25, or 125.00 euros for a First Class BahnCard 25. For partners, children and selected groups (e.g. students or senior citizens) the BahnCard 25 can be purchased at reduced rates.

The BahnCard 25 is valid for one year from the date of issue and will be automatically renewed for one year, unless it is cancelled no later than 6 weeks before its renewal date.

Print out your BahnCard and off you go

Print out your provisional BahnCard at home and set out straight away. Your BahnCard will then be sent to you by post. Please note that this method of ordering your BahnCard 25 does not permit you to order supplementary tickets, partner tickets or the BahnCard 25 at reduced rates at the same time.

Book and print

Order for delivery by post to your home address

If you like to purchase a BahnCard 25 at a reduced rate or add a partner or supplementary ticket to your main BahnCard order, please order without provisional BahnCard. Your BahnCard will be sent to you by post. Retrospective orders for supplementary tickets or reduced partner tickets can only be placed through a Travel Centre.

Book online

Advantages:

- Only 62.00 euros (Standard Class)
- Reduced only 41.00 euros (Standard Class)
- 25% reduction on flexible fare and economy offers on long-distance travel
- City Ticket Option*
- Membership of bahn.bonus
- Reduced supplementary and partner tickets available
- Valid on DB's local and long-distance services

* Free use of local public transport (one way each time) from start and destination station noted as "+City" on your long-distance ticket issued with the BahnCard.

[Imprint](#) | [Terms and conditions](#) | [Terms of use](#) | [Data protection](#) | [Company information](#) | [Newsletter](#) | [DB agencies](#)

⁵⁰⁷ DB Vertrieb GmbH, "The Bahncard 25 Saves You 25% Every Time You Travel." [Online] Accessed:

[Home](#) | [Contact](#) | English version A A A

[Offers](#) [Discover Germany](#) [Booking & Timetable](#) [Services](#) [BahnCard](#) [Trains](#) [My Bahn](#) [Login](#)

[Home](#) → [BahnCard](#) → [BahnCard 25](#)

BahnCard

Overview of our BahnCards

> **BahnCard 25**

- [BahnCard 50](#)
- [Trial BahnCard 100](#)
- [BahnCard 100](#)
- [BahnCard credit card](#)
- [BahnCard Business](#)
- [Jugend BahnCard 25](#)

Services

print

The BahnCard 25 saves you 25% every time you travel

First timers and families get on board

The BahnCard 25 has been designed especially with families in mind – and for people who only occasionally travel by rail but nevertheless want to save money. Benefit from guaranteed savings of 25% on flexible fares as well as special offers on long-distance fares. A BahnCard 25 often pays for itself from the first time you use it.

New: Travel on long-distance services within Germany is now powered by [100% renewable energy](#) – just use your BahnCard when buying your ticket!

BahnCard 25	Terms and Conditions	Further advantages:
Cost of main ticket:	BahnCard 25: First Class: 125.00 euros BahnCard 25: Standard Class: 62.00 euros	
Cost of discounted main tickets / partner ticket:	BahnCard 25 First Class: 81.00 euros BahnCard 25 Standard Class 41.00 euros	
Discount:	25% off flexible fares within Germany; 25% off flexible fares on routes outside Germany with cross-border travel in over 30 European countries: use the BahnCard abroad.	
Cost of a discounted main ticket:	Discounted main tickets are available for children aged between 6 and 17 years inclusive, pupils, trainees and students up to 26 years inclusive, the over 60s, and people in receipt of incapacity or severe handicaps (from German Disabled Grade 70).	
Partner tickets: Discounted tickets for partners	Married or civil partners living at the same address as the main BahnCard 25 ticket holder will benefit from discounted partner tickets. Children aged 6 up to and including 14 years of age accompanying their parents/grandparents travel free provided their details are given before travel commences at the time of purchasing the ticket.	
Children	young people from 6 years up to and including 18 years of age can get a Youth BahnCard 25 on payment of a one-off processing fee of only 10 euros. Children aged 6 up to and including 14 years of age accompanying their parents/grandparents travel free provided their details are given at the time of purchasing the ticket before travel commences.	
Period of validity:	The BahnCard 25 is valid for one year from the date of issue and will be automatically renewed for one year, unless it is cancelled no later than 6 weeks before its renewal date.	
Area of validity:	The BahnCard 25 is valid on DB's local and long-distance services, for various transport associations and on buses and rail services of other transport companies.	
Acceptance	Acceptance of the BahnCard on other rail passenger transport: Overview TBNE	

Features:

Your BahnCard 25 comes without a photo! Please travel with official photo ID which will be checked in the train. No photo ID is required for customers under 16 years of age. In order to make the environmental contribution more visible, all BahnCards issued after 1st April 2013 will get a new "green design". Existing customers will get the new design automatically with their follow-up BahnCard.

Um den Umweltbeitrag sichtbar zu machen, bekommen alle BahnCards ab 01.04.2013 ein neues „grünes Design“. Bestandskunden erhalten das neue Design automatisch mit der Folgekarte.

Print out your BahnCard and off you go

Print out your provisional BahnCard at home and set out straight away. Your BahnCard will then be sent to you by post. Please note that this method of ordering your BahnCard 25 does not permit you to order supplementary tickets, partner tickets or the BahnCard 25 at reduced rates at the same time.

[Book and print](#)

Order for delivery by post to your home address

If you like to purchase a BahnCard 25 at a reduced rate or add a partner or supplementary ticket to your main BahnCard order, please order without provisional BahnCard. Your BahnCard will be sent to you by post. Retrospective orders for supplementary tickets or reduced partner tickets can only be placed through a Travel Centre.

[Book online](#)

Advantages:

- Only 62.00 euros (Standard Class)
- Reduced only 41.00 euros (Standard Class)
- 25% reduction on flexible fare and economy offers on long-distance travel
- City Ticket Option*
- Membership of bahn.bonus
- Reduced supplementary and partner tickets available
- Valid on DB's local and long-distance services

* Free use of local public transport (one way each time) from start and destination station noted as "+City" on your long-distance ticket issued with the BahnCard.

[Imprint](#) | [Terms and conditions](#) | [Terms of use](#) | [Data protection](#) | [Company information](#) | [Newsletter](#) | [DB agencies](#)

ภาคผนวก ค

(แสดงข้อกำหนดและเงื่อนไขของบริษัท Dropbox, Inc.)⁵⁰⁸

Sign in ▾

Terms of Service	Privacy Policy	Business Agreement	DMCA Policy	Acceptable Use
------------------	----------------	--------------------	-------------	----------------

Dropbox Terms of Service

Posted: September 14, 2016

Thanks for using Dropbox! These terms of service ("Terms") cover your use and access to our services, client software and websites ("Services"). If you reside outside of the United States of America, Canada and Mexico ("North America") your agreement is with Dropbox International Unlimited Company, and if you reside in North America your agreement is with Dropbox, Inc. Our [Privacy Policy](#) explains how we collect and use your information while our [Acceptable Use Policy](#) outlines your responsibilities when using our Services. By using our Services, you're agreeing to be bound by these Terms, and to review our [Privacy](#) and [Acceptable Use](#) policies. If you're using our Services for an organization, you're agreeing to these Terms on behalf of that organization.

Your Stuff & Your Permissions

When you use our Services, you provide us with things like your files, content, email messages, contacts and so on ("Your Stuff"). Your Stuff is yours. These Terms don't give us any rights to Your Stuff except for the limited rights that enable us to offer the Services.

We need your permission to do things like hosting Your Stuff, backing it up, and sharing it when you ask us to. Our Services also provide you with features like photo thumbnails, document previews, email organization, easy sorting, editing, sharing and searching. These and other features may require our systems to access, store and scan Your Stuff. You give us permission to do those things, and this permission extends to our affiliates and trusted third parties we work with.

Sharing Your Stuff

Our Services let you share Your Stuff with others, so please think carefully about what you share.

Your Responsibilities

You're responsible for your conduct, Your Stuff and you must comply with our [Acceptable Use Policy](#). Content in the Services may be protected by others' intellectual property rights. Please don't copy, upload, download or share content unless you have the right to do so.

We may review your conduct and content for compliance with these Terms and our [Acceptable Use Policy](#). With that said, we have no obligation to do so. We aren't responsible for the content people post and share via the Services.

Please safeguard your password to the Services, make sure that others don't have access to it, and keep your account information current.

Finally, our Services are not intended for and may not be used by people under the age of 13. By using our Services, you are representing to us that you're over 13.

Software

Some of our Services allow you to download client software ("Software") which may update automatically. So long as you comply with these Terms, we give you a limited, nonexclusive, nontransferable, revocable license to use the Software, solely to access the Services. To the extent any component of the Software may be offered under an open source license, we'll make that license available to you and the provisions of that license may expressly override some of these Terms. Unless the following restrictions are prohibited by law, you agree not to reverse engineer or decompile the Services, attempt to do so, or assist anyone in doing so.

Beta Services

We sometimes release products and features that we are still testing and evaluating. Those Services have been marked beta, preview, early access, or evaluation (or with words or phrases with similar meanings) and may not be as reliable as Dropbox's other services, so please keep that in mind.

Our Stuff

The Services are protected by copyright, trademark, and other US and foreign laws. These Terms don't grant you any right, title or interest in the Services, others' content in the Services, Dropbox trademarks, logos and other brand features. We welcome feedback, but note that we may use comments or suggestions without any obligation to you.

⁵⁰⁸ Dropbox Inc., "Privacy Policy." [Online] Accessed: 4 October 2016. Available from: <https://www.dropbox.com/privacy#terms>

Copyright

We respect the intellectual property of others and ask that you do too. We respond to notices of alleged copyright infringement if they comply with the law, and such notices should be reported using our [Copyright Policy](#). We reserve the right to delete or disable content alleged to be infringing and terminate accounts of repeat infringers. Our designated agent for notice of alleged copyright infringement on the Services is:

Copyright Agent
Dropbox, Inc.
333 Brannan Street
San Francisco, CA 94107
copyright@dropbox.com

Paid Accounts

Billing. You can increase your storage space and add paid features to your account (turning your account into a "Paid Account"). We'll automatically bill you from the date you convert to a Paid Account and on each periodic renewal until cancellation. You're responsible for all applicable taxes, and we'll charge tax when required to do so.

No Refunds. You may cancel your Dropbox Paid Account at any time but you won't be issued a refund [unless it's legally required](#).

Downgrades. Your Paid Account will remain in effect until it's cancelled or terminated under these Terms. If you don't pay for your Paid Account on time, we reserve the right to suspend it or reduce your storage to free space levels.

Changes. We may change the fees in effect but will give you advance notice of these changes via a message to the email address associated with your account.

Dropbox Business

Email address. If you sign up for a Dropbox account with an email address provisioned by your employer, your employer may be able to block your use of Dropbox until you transition to a Dropbox Business or Dropbox Enterprise account or you associate your Dropbox account with a personal email address.

Using Dropbox Business or Dropbox Enterprise. If you join a Dropbox Business or Dropbox Enterprise account, you must use it in compliance with your employer's terms and policies. Please note that Dropbox Business and Dropbox Enterprise accounts are subject to your employer's control. Your administrators may be able to access, disclose, restrict, or remove information in or from your Dropbox Business or Dropbox Enterprise account. They may also be able to restrict or terminate your access to a Dropbox Business or Dropbox Enterprise account. If you convert an existing Dropbox account into a Dropbox Business or Dropbox Enterprise account, your administrators may prevent you from later disassociating your account from the Dropbox Business or Dropbox Enterprise account.

Termination

You're free to stop using our Services at any time. We also reserve the right to suspend or end the Services at any time at our discretion and without notice. For example, we may suspend or terminate your use of the Services if you're not complying with these Terms, or use the Services in a manner that would cause us legal liability, disrupt the Services or disrupt others' use of the Services. Except for Paid Accounts, we reserve the right to terminate and delete your account if you haven't accessed our Services for 12 consecutive months. We'll of course provide you with notice via the email address associated with your account before we do so.

Services "AS IS"

We strive to provide great Services, but there are certain things that we can't guarantee. TO THE FULLEST EXTENT PERMITTED BY LAW, DROPBOX AND ITS AFFILIATES, SUPPLIERS AND DISTRIBUTORS MAKE NO WARRANTIES, EITHER EXPRESS OR IMPLIED, ABOUT THE SERVICES. THE SERVICES ARE PROVIDED "AS IS." WE ALSO DISCLAIM ANY WARRANTIES OF MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE AND NON-INFRINGEMENT. Some places don't allow the disclaimers in this paragraph, so they may not apply to you.

Limitation of Liability

TO THE FULLEST EXTENT PERMITTED BY LAW, EXCEPT FOR ANY LIABILITY FOR DROPBOX'S OR ITS AFFILIATES' FRAUD, FRAUDULENT MISREPRESENTATION, OR GROSS NEGLIGENCE, IN NO EVENT WILL DROPBOX, ITS AFFILIATES, SUPPLIERS OR DISTRIBUTORS BE LIABLE FOR:

(A) ANY INDIRECT, SPECIAL, INCIDENTAL, PUNITIVE, EXEMPLARY OR CONSEQUENTIAL DAMAGES, OR

(B) ANY LOSS OF USE, DATA, BUSINESS, OR PROFITS, REGARDLESS OF LEGAL THEORY.

THIS WILL BE REGARDLESS OF WHETHER OR NOT DROPBOX OR ANY OF ITS AFFILIATES HAS BEEN WARNED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES, AND EVEN IF A REMEDY FAILS OF ITS ESSENTIAL PURPOSE.

ADDITIONALLY, DROPBOX, ITS AFFILIATES, SUPPLIERS AND DISTRIBUTORS WILL NOT BE LIABLE FOR AGGREGATE LIABILITY FOR ALL CLAIMS RELATING TO THE SERVICES FOR MORE THAN THE GREATER OF \$20 OR THE AMOUNTS PAID BY YOU TO DROPBOX FOR THE PAST 12 MONTHS OF THE SERVICES IN QUESTION.

Some places don't allow the types of limitations in this paragraph, so they may not apply to you.

Resolving Disputes

Let's Try To Sort Things Out First. We want to address your concerns without needing a formal legal case. Before filing a claim against Dropbox, you agree to try to resolve the dispute informally by contacting dispute-notice@dropbox.com. We'll try to resolve the dispute informally by contacting you via email. If a dispute is not resolved within 15 days of submission, you or Dropbox may bring a formal proceeding.

Judicial forum for disputes. You and Dropbox agree that any judicial proceeding to resolve claims relating to these Terms or the Services will be brought in the federal or state courts of San Francisco County, California, subject to the mandatory arbitration provisions below. Both you and Dropbox consent to venue and personal jurisdiction in such courts.

IF YOU'RE A U.S. RESIDENT, YOU ALSO AGREE TO THE FOLLOWING MANDATORY ARBITRATION PROVISIONS:

We Both Agree To Arbitrate. You and Dropbox agree to resolve any claims relating to these Terms or the Services through final and binding arbitration, except as set forth under Exceptions to Agreement to Arbitrate below.

Opt-out of Agreement to Arbitrate. You can decline this agreement to arbitrate by [clicking here](#) and submitting the opt-out form within 30 days of first accepting these Terms.

Arbitration Procedures. The American Arbitration Association (AAA) will administer the arbitration under its Commercial Arbitration Rules and the Supplementary Procedures for Consumer Related Disputes. The arbitration will be held in the United States county where you live or work, San Francisco (CA), or any other location we agree to.

Arbitration Fees and Incentives. The AAA rules will govern payment of all arbitration fees. Dropbox will pay all arbitration fees for claims less than \$75,000. If you receive an arbitration award that is more favorable than any offer we make to resolve the claim, we will pay you \$1,000 in addition to the award. Dropbox will not seek its attorneys' fees and costs in arbitration unless the arbitrator determines that your claim is frivolous.

Exceptions to Agreement to Arbitrate. Either you or Dropbox may assert claims, if they qualify, in small claims court in San Francisco (CA) or any United States county where you live or work. Either party may bring a lawsuit solely for injunctive relief to stop unauthorized use or abuse of the Services, or intellectual property infringement (for example, trademark, trade secret, copyright, or patent rights) without first engaging in arbitration or the informal dispute-resolution process described above. If the agreement to arbitrate is found not to apply to you or your claim, you agree to the exclusive jurisdiction of the state and federal courts in San Francisco County, California to resolve your claim.

NO CLASS ACTIONS. You may only resolve disputes with us on an individual basis, and may not bring a claim as a plaintiff or a class member in a class, consolidated, or representative action. Class arbitrations, class actions, private attorney general actions, and consolidation with other arbitrations aren't allowed.

Controlling Law

These Terms will be governed by California law except for its conflicts of laws principles, unless otherwise required by a mandatory law of any other jurisdiction.

Entire Agreement

These Terms constitute the entire agreement between you and Dropbox with respect to the subject matter of these Terms, and supersede and replace any other prior or contemporaneous agreements, or terms and conditions applicable to the subject matter of these Terms. These Terms create no third party beneficiary rights.

Waiver, Severability & Assignment

Dropbox's failure to enforce a provision is not a waiver of its right to do so later. If a provision is found unenforceable, the remaining provisions of the Terms will remain in full effect and an enforceable term will be substituted reflecting our intent as closely as possible. You may not assign any of your rights under these Terms, and any such attempt will be void. Dropbox may assign its rights to any of its affiliates or subsidiaries, or to any successor in interest of any business associated with the Services.

Modifications

We may revise these Terms from time to time, and will always post the most current version on our website. If a revision meaningfully reduces your rights, we will notify you (by, for example, sending a message to the email address associated with your account, posting on our blog or on this page). By continuing to use or access the Services after the revisions come into effect, you agree to be bound by the revised Terms.

ภาคผนวก ง

(แสดงข้อกำหนดและเงื่อนไขของบริษัท FirstEnergy Solutions Corp.)⁵⁰⁹**FirstEnergy Solutions Corp. – Residential Terms and Conditions**

These Terms and Conditions together with the enrollment materials are your Agreement for Retail Electric Supply Service with FirstEnergy Solutions Corp. ("FES"). Please keep a copy of this Agreement for your records.

FES is certified by the Illinois Commerce Commission ("ICC" or "Commission") as an Alternate Retail Electric Supplier ("ARES") to sell competitive retail electric service to customers in the State of Illinois utilizing existing transmission and distribution system. FES is certified by the ICC to operate as an ARES in the service areas of Ameren Illinois Company ("Ameren Illinois") and Commonwealth Edison Company ("ComEd"). As an ARES, FES will supply the Electric Generation to your Electric Utility ("EU"), based on your usage. Commonwealth Edison Company, your EU, then distributes or delivers the electricity to you. FES sets the Electric Generation Service prices and charges that the customers pay. The ICC regulates Distribution Service, including Distribution prices and charges. The Federal Energy Regulatory Commission ("FERC") regulates Transmission Service, including Transmission prices and charges.

DEFINITIONS:

Business Days – Monday through Friday, excluding holidays.

Distribution Service – Physical delivery of electricity to customers by the EU.

Electric Generation Service – The production of electricity.

Notice of Enrollment – Once you have been enrolled to receive Electric Generation Service from FES, your EU will send you a confirmation letter.

Right of Rescission - If you are a new or returning customer to FES, your EU will send you a confirmation letter once you have been enrolled to receive generation service from FES. You have a right to rescind your enrollment within ten (10) calendar days following the postmark date of the confirmation letter by contacting FES or your EU. The Right of Rescission only applies when a customer switches to a generation supplier and not on renewal enrollments. Your EU will not send a confirmation notice upon any renewal of this Agreement.

RTO – Regional Transmission Organization

Transmission Service – Moving high voltage electricity from a generation facility to the distribution lines of an EU.

TERMS AND CONDITIONS OF SERVICE

- 1. Eligibility.** Any residential customer account on rate code(s) 23 or 24 or 25 or 26 (each referred to here as "Customer") is eligible for this offer from FES, except that any customer accounts participating in energy assistance programs or low-income rate programs that will pay a higher rate or that will otherwise be negatively affected under the Agreement will not be eligible, nor will any customer of an electric cooperative or municipally owned utility. FES reserves the right to refuse enrollment to any Customer with an outstanding balance.
- 2. Basic Service Prices.** During the term of this Agreement, you agree to pay FES a fixed price of 5.46 cents per kilowatt-hour for Transmission Service, Electric Generation Service, and Generation Related Charges ("Retail Electric Supply"). If you are a net metering customer but have not contacted FES to sign a net metering agreement your net negative usage in any given month will be credited at 0.00 cents per kilowatt-hour. In addition to FES' charges, you will be charged by your EU for Distribution Service and various other Distribution-related charges. Your Price to Compare consists of bypassable transmission, generation and transmission and generation related components, which are charges associated with the costs of purchased power and the cost to deliver the power through the transmission system. These are the charges you would avoid for that billing period when you switch to FES. In addition to the charges described above, if any RTO or similar entity, EU, governmental entity or agency, North American Electric Reliability Corporation or other industry reliability organization, or court requires a change to the terms of the Agreement, or imposes upon FES new or additional charges or requirements, or a change in the method or procedure for determining charges or requirements, relating to your Retail Electric Supply under this Agreement (any of the foregoing, a "Pass-Through Event"), which are not otherwise reimbursed to FES, Customer agrees that FES may adjust the Customer's prices and charges to pass through any additional cost of such Pass-Through Event, which may be variable, to Customer. Changes may include, without limitation, transmission or capacity requirements, new or modified charges or shopping credits, and other changes to retail electric customer access programs.
- 3. Length of Agreement.** Your Retail Electric Supply service from FES will commence with the next available meter reading after any applicable rescission period, acceptance of the enrollment request by FES (at its discretion and consistent with Section 6 of this Agreement), and after final processing by your EU. Your Retail Electric Supply service will continue until the June 2014 meter reading for your account, or may be renewed by FES in accordance with the renewal provisions under Section 8 of this Agreement.
- 4. Billing.** You will receive a consolidated bill from your EU that will contain both your EU and FES charges. Applicable taxes will be listed separately on the monthly bill statement in accordance with the State and local tax laws. In addition at least annually, you will receive a statement that discloses the average monthly prices, and your Terms and Conditions. FES does not offer budget billing. If you do not pay your bill by the due date, FES may cancel this Agreement after giving you a minimum of fourteen (14) calendar days written notice. Upon cancellation, you will be returned to your EU as a customer for the Retail Electric Supply currently provided by FES. You will remain responsible to pay FES for any electricity used before this Agreement is cancelled, and any late payment charges. Your failure to pay EU charges may result in your electric service being disconnected in accordance with your EU's tariff.
- 5. Cancellation/Termination Provisions.** You may cancel this agreement without penalty by exercising your Right of Rescission. If this agreement is not rescinded during the rescission period, then enrollment will be complete. Subject to Section 8 of this Agreement, you may cancel or terminate this Agreement without penalty only if you move out of the EU service territory, if you move into an area where FES charges a

C-00010913

different price, or within ten (10) business days after the postmark date on your first bill if you have not used such a provision in the last twelve (12) months. *There will be \$100.00 cancellation fee if you terminate this Agreement for any other reason, except as expressly provided herein.* Upon termination, if you do not choose another ARES provider you will return to the applicable tariff services provided by your EU as required by 220 ILCS 5/16-103 and defined by your EU's rates on file with the ICC pursuant to 220 ILCS 5/Art. IX, ("Tariffed Service").

- 6. Customer Consent and Information Release Authorization.** By choosing to accept this offer from FES, you understand and agree to the terms and conditions of this Agreement. You authorize FES to obtain information from your EU that includes, but is not limited to your: billing history, payment history, historical and future electricity usage, meter readings, and characteristics of electricity service. FES reserves the sole right to determine if your credit standing is satisfactory before accepting your enrollment request. This Agreement shall be considered fully executed by FES following acceptance of your enrollment request by FES, and subsequent acceptance of the enrollment by your EU.
- 7. Penalties, Fees and Exceptions.** Your EU may charge switching fees to the customer. If you do not pay the full amount owed FES by the due date of the bill, FES may charge a 1.5% per month late payment fee until the entire balance is paid in full.
- 8. Automatic Contract Renewal and Agreement Expiration.** At the end of its term, FES may decide to automatically renew this Agreement. You will be notified by FES thirty (30) to sixty (60) calendar days before your final meter reading as specified in Paragraph 3 of FES' decision to renew or not, how to cancel this Agreement before renewal, and the details of any changes to the Terms and Conditions or pricing during the renewal period ("Renewal Notice"). To cancel this Agreement before renewal: Within sixty (60) calendar days before your final meter reading either call 1-888-254-6359 (toll-free) M-F 8 a.m.–5 p.m. EST or send a statement indicating you want to cancel with your full name, address, and electric utility account number to FES at: 341 White Pond Dr., Attn: Contract Administration, Akron, OH 44320. FES reserves the right to make changes to this Agreement for renewal periods, including but not limited to the Terms and Conditions or the price. If FES decides not to renew this Agreement, it will expire according to Section 3 of this Agreement. You are responsible for arranging your Retail Electric Supply when the Agreement expires.
- 9. Dispute Procedures.** You may contact FES with any questions concerning the terms of service by phone at 1-888-254-6359 (toll-free) M-F 8 a.m. – 5 p.m. EST or in writing at 341 White Pond Drive B2, Attn: Contract Administration, Akron, OH 44320. Our web address is www.fes.com. If your complaint is not resolved after you have called your electric supplier and/or your electric utility, or for general utility information, you may contact the Consumer Services Division of the ICC for assistance at between 8:30 AM and 5:00 PM, Monday through Friday by calling 1-800-524-0795 or TTY at 1-800-858-9277 or visit www.icc.illinois.gov or www.pluginillinois.org.
- 10. Miscellaneous.** You may request from FES, twice within a twelve (12) month period, up to twenty-four (24) months of payment history, without charge. FES does not charge any switching fees to Customer for switching ARES. FES will not release a Customer's Social Security number and/or account number(s) without your written consent except for the FES' collections and reporting, assigning a customer's contract to another ARES provider or except as permitted or required by 220 ILCS 5/5-110, 815 ILCS 505/2RR or other applicable law. FES will not disclose a Customer's billing, usage or load data except as permitted by 20 ILCS 3855/1-92, 220 ILCS 5/16-122 or other applicable law. FES' environmental disclosure statement is available for viewing on our website – www.fes.com, if you need a physical copy please contact FES. FES may assign its rights to another, including any successor, in accordance with the rules and regulations of the ICC. FES assumes no responsibility or liability for the following items that are the responsibility of the EU: operation and maintenance of the EU's electrical system, any interruption of service, termination of service, or deterioration of the EU's service. In the event of a power outage, you should contact your local EU. Customer is responsible for providing FES with accurate account information. If said information is incorrect, FES reserves the right to reprice the applicable account(s) or terminate the Agreement. FES reserves the right to return Customer to the EU if Customer's rate code is changed and the account is no longer eligible for this program. Customer authorizes, but does not obligate, FES to exercise Customer's governmental aggregation opt-out rights.
- 11. Warranty.** FES warrants title and the right to all electricity sold hereunder. THE WARRANTIES SET FORTH IN THIS PARAGRAPH ARE EXCLUSIVE AND ARE IN LIEU OF ALL OTHER WARRANTIES, WHETHER STATUTORY, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO ANY WARRANTIES OF MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE OR ARISING OUT OF ANY COURSE OF DEALING OR USAGE OF TRADE.

Illinois RES v10.12

C-00010913

Residential Uniform Disclosure Statement

FirstEnergy Solutions Corp. (FES) provides you with Retail Electric Supply subject the terms and conditions contained in your Agreement. Below are some important details regarding these services provided by FES:

Your Retail Electric Supplier (RES)	FirstEnergy Solutions Corp. (FES). FES is an independent seller of power and energy service, certified by the Illinois Commerce Commission, and is not representing or acting on behalf of the electric utility, governmental bodies, or consumer groups.
RES's Business Address & Toll-free Customer Care Phone Number	341 White Pond Dr., B2 Akron, OH 44320 1-888-254-6359 (Monday through Friday from 8AM – 5PM EST)
Service Offer	FES will provide you with Retail Electric Supply, which includes Transmission Service, Electric Generation Service, and Generation Related Charges, as defined in your Agreement.
Contract Price	Fixed Price: 5.46 cents per kilowatt-hour
No Guaranteed Savings	This Agreement does not guarantee any financial savings.
Contract Term	Your Retail Electric Supply service from FES will commence with the next available meter reading after any applicable rescission period, acceptance of the enrollment request by FES (at its discretion and consistent with Section 6 of your Agreement), and after final processing by your electric utility. Your Retail Electric Supply service will continue until the June 2014 meter reading for your account, or may be renewed by FES in accordance with the renewal provisions under Section 8 of your Agreement.
Automatic Renewal Provisions	At the end of its term, FES may decide to automatically renew this Agreement. You will be notified by FES thirty (30) to sixty (60) calendar days before your final meter reading of FES' decision to renew or not, how to cancel this Agreement before renewal, and the details of any changes to the Terms and Conditions or pricing during the renewal period.
Early Termination Fees	<i>There will be a \$100.00 cancellation fee if you terminate your Agreement for any other reason, except as expressly provided your Agreement.</i>
Deposit Amounts	FES does not require any customer deposits.
RES Switching Fees	FES will not charge you any fee to switch to FES service.
Right of Rescission	You may rescind the contract, by contacting FES, before it submits your enrollment request to the utility. You may rescind the contract and the pending enrollment within ten (10) calendar days after the electric utility processes the enrollment request by contacting FES or the electric utility at the following numbers--for FES: 1-888-254-6359, for ComEd: 1-800-334-7661, or for Ameren: 1-800-755-5000.
Dispute Procedures	You may contact FES with any questions concerning the terms of service by phone or in writing at FES's business address. If your complaint is not resolved after you have called FES and/or your electric utility, or for general utility information, you may contact the Consumer Services Division of the ICC for assistance at between 8:30 AM and 5:00 PM, Monday through Friday by calling 1-800-524-0795 or TTY at 1-800-858-9277.
Electric Utility Notices	You will receive written notification form the electric utility confirming your switch to FES.
Electric Utility Services	The electric utility remains responsible for the delivery of power and energy to your home or business and will continue to respond to any service calls and emergencies. Switching to FES for your electricity supply will not impact the reliability of your service.

C-00010913

ภาคผนวก จ

(แสดงข้อกำหนดและเงื่อนไขของบริษัท Birchbox, Inc.)⁵¹⁰

FREE SHIPPING ON ALL ORDERS \$50+ BRIGHTEN UP YOUR INBOX [LOGIN](#)

BIRCHBOX WOMEN ▾ MEN ▾ GIFT SUBSCRIBE

QUICK! GET A FREE, FULL-SIZE—AND BERRY FLATTERING—LIP TINT. SUPPLIES ARE LIMITED! ▸

About

[What is Birchbox?](#)

[Meet the Team](#)

Careers

[Life @ Birchbox](#)

[Tech](#)

[Openings](#)

Partner Program

[About](#)

[FAQ](#)

Brand Partner Opportunities

[Press](#)

[FAQ](#)

[Contact Us](#)

[Terms](#)

[Rewards](#)

[Privacy](#)

Terms and Conditions

Welcome to Birchbox!! Birchbox, Inc. ("Birchbox" or "Company") is the operator of the www.birchbox.com site (the "Site"), developer and operator of the Birchbox mobile application (the "App"), and the proprietor of our store located at 433 West Broadway, New York, NY 10012 (the "Store").

By accessing, browsing or using this Site or the App, you acknowledge that you have read, understood and agreed to be bound by these Terms of Use (these "Terms"). If you do not agree to these Terms, you should not use or access this Site or the App. Birchbox reserves the right to revise these Terms at any time by updating this posting. You are encouraged to review these Terms each time you use the Site or the App because your use of the Site or the App after the posting of changes will constitute your acceptance of the changes. Agreement to these Terms also constitutes your agreement to the [Rewards Points Terms and Conditions](#) (the "Rewards Points Terms") and the Birchbox [Privacy Policy](#) (the "Privacy Policy"), which are incorporated herein.

We grant you a personal, limited, non-transferable, non-exclusive license to access and use the Site and the App. We reserve the right, in our sole discretion and without notice to you, to revise the products and services available on the Site and the App and to change, suspend or discontinue any aspect of the Site or the App and we will not be liable to you or to any third party for doing so. We may also impose rules for and limits on use of the Site or the App or restrict your access to part, or all, of the Site or the App without notice or penalty. Your continued use of the Site and the App will constitute your acceptance of any such changes.

1. Use of the Site and the App

You may use the Site and the App only for your own noncommercial personal use and in compliance with these Terms. You are responsible for your own communications, including the transmission, uploading or posting of information to the Site or the App and are responsible for the consequences of such communications. Any other use of the Site or the App requires the prior written consent of Birchbox. You may not otherwise copy, modify, or distribute the contents of this Site or the App without the prior written consent of Birchbox. You may not modify, publish, transmit, participate in the transfer of, sell, create derivative works from, or in any way exploit any of the content found on the Site or the App, in whole or in part.

We require all Members (as defined below in section 4 of these Terms) to agree not to use the Site or the App, and specifically prohibit any use of the Site or the App, for any of the following purposes:

- Posting, communicating or transmitting any material that infringes on any intellectual property, publicity or privacy right of another person or entity;
- Posting any information which is untrue, inaccurate or not your own;
- Engaging in conduct that would constitute a criminal offense or give rise to civil liability or otherwise violate any law or regulation;

⁵¹⁰ Birchbox Inc., "Terms-Conditions." [Online] Accessed: 1 October 2016. Available from: <https://www.birchbox.com/about/terms-conditions>

- Attempting to interfere in any way with the Site, the App's or Birchbox's network security, or attempting to use the Site or the App's service to gain unauthorized access to any other computer system; and
- Using the Site or the App to drop ship merchandise to third parties

You may not use spiders, robots, data mining techniques or other automated devices or programs to catalog, download or otherwise reproduce, store or distribute content available on the Site or the App. Further, you may not use any such automated means to manipulate the Site or the App, such as automating what are otherwise manual or one-off procedures. You may not take any action to interfere with, or disrupt, the Site or the App or any other user's use of the Site or the App, including, without limitation, via means of overloading, "flooding", "mailbombing" or "crashing" the Site or the App, circumventing security or user authentication measures or attempting to exceed the limited authorization and access granted to you under these Terms. You may not frame portions of the Site or the App within another web site. You may not resell use of, or access to, the Site or the App to any third party without the prior written consent of Birchbox.

2. Registration and Passwords

In order to access certain services on the Site and the App, you will be required to provide specific information. All information about you must be truthful, and you may not use any aliases or other means to mask your true identity. Any access codes or passwords provided should be safeguarded at all times. You are responsible for the security of your access codes and passwords and will be solely liable for any use or unauthorized use of the Site or the App under such access codes or passwords. We may suspend or terminate your access at any time with or without notice. To understand how we use information collected from you, please read our Privacy Policy.

3. Additional Terms and Conditions

You agree that additional terms and conditions may apply to specific products, orders or your use of certain portions of the Site or the App, including with respect to ordering, [shipping and return policies](#), [review guidelines](#) and membership reward programs (including the [Rewards Points Terms](#)) ("Additional Terms"), which Additional Terms are made part of these Terms by reference. If there is a conflict between these Terms and the Additional Terms, the Additional Terms shall control.

4. Site and App Not for Minors

The Site and the App are available to registered and unregistered users who are 13 years old and older and who have not been suspended or removed by Birchbox for any reason (each a "Member"). We reserve the right to revoke your ability to access the products and services offered on the Site or the App for any reason at any time including as a result of a violation of these Terms or the Privacy Policy, without notice. If you are a minor, you must obtain the consent of your parent or legal guardian to use the Site or the App and agree to these Terms.

5. Fraud Protection

As part of our order processing procedures, we may screen received orders for fraud or other types of unauthorized or illegal activity. We reserve the right to refuse to process an order due to suspected fraud or unauthorized or illegal activity. If we suspect fraudulent, unauthorized or illegal activity, we may reject your order or we may contact you at the phone number or email address you provided to confirm your order. We also reserve the right to cancel any accounts or refuse to ship to certain addresses due to

suspected fraud or unauthorized or illegal activity. We take these measures to protect our customers as well as ourselves from fraud or other unauthorized or illegal activity.

6. Transactions

If you wish to purchase any product or service made available through the Site and the App (each such purchase, a "Transaction"), you may be asked to supply certain information relevant to your Transaction including, without limitation, your credit card number, the expiration date of your credit card, your billing address, and your shipping information. You represent and warrant that you have the legal right to use any credit card(s) or other payment method(s) utilized in connection with any transaction. By submitting such information, you grant to Birchbox the right to provide such information to third parties for purposes of facilitating the completion of Transactions initiated by you or on your behalf. Verification of information may be required prior to the acknowledgment or completion of any Transaction.

All descriptions, images, references, features, content, specifications, products, and prices of products and services described or depicted on the Site and the App are subject to change at any time without notice. Certain weights, measures, and other descriptions are approximate and are provided for convenience purposes only. The inclusion of any products or services on the Site and the App does not imply or warrant that these products or services will be available. It is your responsibility to ascertain and obey all applicable local, state, federal, and international laws (including minimum age requirements) in regard to the receipt, possession, use, and sale of any item purchased from this Site and the App. By placing an order, you represent that the products ordered will be used only in a lawful manner. Birchbox reserves the right, with or without prior notice, to do any one or more of the following: (i) limit the available quantity of or discontinue any product or service; (ii) impose conditions on the honoring of any coupon, coupon code, promotional code, or other similar promotion; (iii) bar any user from making or completing any or all Transaction(s); and (iv) refuse to provide any user with any product or service.

You agree that by placing an order on the Site or the App, you are entering into a binding contract with Birchbox and agree to pay all charges that may be incurred by you or on your behalf through the Site and the App, at the price(s) in effect when such charges are incurred including, without limitation, all shipping and handling charges. In addition, you remain responsible for any taxes that may be applicable to your Transactions.

7. The Subscription Contract Between You And Us

Birchbox offers various subscription types: including rebillable monthly subscriptions ("Monthly Subscriptions"); prepaid annual subscriptions ("Annual Subscriptions"); and prepaid gift subscriptions of three, six or twelve months ("Gift Subscriptions").

AUTOMATIC RENEWAL TERMS

With respect of Birchbox subscriptions subject to automatic renewal, you agree that Birchbox may submit periodic charges (e.g., monthly) to your chosen payment method without further authorization from you, until you provide prior notice that you wish to terminate this authorization or to change your payment method. You agree that such notice will not affect charges submitted before Birchbox reasonably could act.

MONTHLY SUBSCRIPTIONS

By purchasing a Monthly Subscription, you agree and acknowledge that your subscription has an **initial and recurring payment charge at the then-current subscription rate and you accept responsibility for all recurring charges prior to cancellation**, including where applicable any charges processed by Birchbox after the expiration date of your payment card.

AUTOMATIC MONTHLY RENEWAL TERMS

Your subscription will be **automatically renewed for successive monthly periods** and your payment method will **automatically be charged for each successive monthly period at the then-current subscription rate until you cancel your Monthly Subscription renewal**.

CANCELLATION POLICY FOR MONTHLY SUBSCRIPTION RENEWALS

To cancel your Monthly Subscription at any time, you may (i) **logon to your account and follow the cancellation procedures there**, (ii) **send us a message at <http://info.birchbox.com> and we will do it for you**, or (iii) **go to support.birchbox.com and schedule a call with one of our Discovery Specialists who can help you cancel**. If you cancel, you may use your subscription until the end of your then-current subscription term.

ANNUAL SUBSCRIPTIONS

By purchasing an Annual Subscription, you agree and acknowledge that your subscription has an **initial pre-payment feature for one full year of service and a recurring Annual Subscription renewal fee at the then-current Annual Subscription rate and you accept responsibility for all recurring charges prior to cancellation**, including where applicable any charges processed by Birchbox after the expiration date of your payment card.

AUTOMATIC ANNUAL RENEWAL TERMS

At the end of each yearly subscription term, your subscription will be **automatically extended for another term of one year** and your payment method will **automatically be charged the Annual Subscription renewal fee at the then-current Annual Subscription rate until you cancel your Annual Subscription renewal**.

CANCELLATION POLICY FOR ANNUAL SUBSCRIPTION RENEWALS

You may **only cancel your current Annual Subscription during the first month of the subscription**. To cancel your Annual Subscription renewal for the following year, at any time after you were billed for the then-current year, you may (i) **logon to your account and follow the cancellation procedures there**, (ii) **send us a message at <http://info.birchbox.com> and we will do it for you**, or (iii) **go to support.birchbox.com and schedule a call with one of our Discovery Specialists who can help you cancel**.

BETA AUTO-DELIVERY PROGRAM:

By agreeing to participate in the a Auto-Delivery Program to replenish your grooming supplies, you agree and acknowledge that your participation in the program has an **initial and recurring payment charge at the frequency chosen when you signed up in the amount of the then-current retail price of your selected product displayed on the Site or the App and you accept responsibility for all recurring charges prior to cancellation**, including where applicable any charges processed by Birchbox after the expiration date of your payment card.

AUTOMATIC DELIVERY TERMS:

The product you selected for auto replenishment will be automatically sent to you at the frequency selected by you (e.g. every 2 months) and your payment method will automatically be charged on the 15th of the month in which delivery is to occur in the amount of the then-current retail price for the product on the Site and the App until you cancel your Automatic Delivery option.

CANCELLATION POLICY FOR AUTOMATIC DELIVERY PROGRAM:

To cancel your Automatic Delivery at any time, you may (i) logon to your My Box page and follow the cancellation procedures there, (ii) send us a message at <http://info.birchbox.com> and we will do it for you, (iii) email us at beta@birchboxman.com, or (iv) go to support.birchbox.com and schedule a call with one of our Discovery Specialists who can help you cancel.

The Automatic Delivery Program is a Beta test Program ("Beta Program"). Birchbox reserves the right to change or discontinue this Beta Program. We may make these changes at any time, with or without notice. Your continued participation in the Beta Program will constitute your acceptance of the these terms and conditions, policies and service offerings. You also agree that Birchbox will own and have the sole right to use any ideas, information, understandings, and concepts derived from your evaluation of the Beta Program or any other suggestions or information you disclose, without restriction and without compensating you in any way.

Gift Subscriptions:

For Gift Subscriptions, the subscription will not be renewed after the then-current term expires. You cannot cancel a Gift Subscription and the pre-paid fee is non-refundable.

We reserve the right to revoke your subscription at any time as a result of a violation of these Terms or the Privacy Policy.

8. Product Information; Limitation on Quantities

Excluding any content that may be submitted by Members from time to time, we strive to ensure that the information on the Site and the App is complete and reliable. Certain information may contain pricing errors, typographical errors and other errors or inaccuracies, which we may correct without liability. We also reserve the right to limit quantities purchased by Members and to revise, suspend, or terminate an event or promotion at any time without notice (including after an order has been submitted or acknowledged). We do not guarantee that all products described on our Site or the App will be available.

9. Proprietary Rights

You acknowledge and agree that the content (other than content that may be submitted by Members), materials, text, images, videos, graphics, trademarks, logos, button icons, music, software and other elements available on the Site and the App are the property of Birchbox or our licensors and are protected by copyright, trademark and/or other proprietary rights and laws. You agree not to sell, license, rent, distribute, copy, reproduce, transmit, publicly display, publicly perform, publish, adapt, edit, modify or create derivative works from any content or materials on the Site or the App. Birchbox and the Birchbox logo are registered trademarks, and Open For Beautiful, Open for Dapper and Open for Handsome are trademarks of Birchbox, Inc. All other trademarks are the property of their respective owners. All of our Site's and the App's content is Copyrighted by Birchbox, Inc. All rights reserved. **Except as expressly set forth in these Terms, no license is granted to you and no rights are conveyed by virtue**

of accessing or using the Site or the App. All rights not granted under these Terms are reserved by Birchbox.

10. Contributed Content Guidelines

Birchbox values your engagement. When contributing content, please consider the following guidelines:

- By submitting or posting any materials or content on the Site or the App, you grant Birchbox a perpetual, irrevocable, non-terminable, worldwide, royalty-free and non-exclusive license to use, copy, distribute, publicly display, modify, create derivative works, and sublicense such materials or any part of such materials. You hereby represent, warrant and covenant that any materials you provide do not include anything (including, but not limited to, text, images, music or video) to which you do not have the full right to grant Birchbox the license specified above. You further represent, warrant and covenant that any materials you provide will not contain libelous or otherwise unlawful, abusive or obscene material. Birchbox will be entitled to use any content submitted by you without incurring obligations of confidentiality, attribution or compensation to you.
- All contributed content is subject to the terms set forth below and in our standard [Terms and Conditions](#), which include our policy regarding copyright infringement;

We reserve the right not to post your content if it contains any of the following types of content or violates other guidelines. By way of example, and not as a limitation, you agree that when contributing content, you will not:

- Defame, abuse, harass, stalk, threaten or otherwise violate the legal rights (such as rights of privacy and publicity) of others;
- Use obscenities, discriminatory language, or other language not suitable for a public forum;
- Post advertisements, "spam" content, or references to other products, offers, or websites;
- Post email addresses, URLs, phone numbers, physical addresses or other forms of contact information;
- Post unduly critical or spiteful comments of other content posted on the page or its authors;
- Post files that contain software or other material protected by intellectual property laws (or by rights of privacy or publicity) unless you own or control the rights thereto or have expressly received all necessary consents;
- Post files or content that contain viruses, corrupted files, or any other similar software or programs that may damage the operation of another's computer;
- Falsify or delete any author attributions, legal or other proper notices or proprietary designations or labels of the origin or source of software or other material contained in a file that is uploaded, or impersonate any person or entity or falsely state or misrepresent your affiliation with any person or entity;

In addition, if you wish to share feedback with us about product selection, pricing, ordering, delivery or other customer service issues, please do not submit this feedback through a content submission. Instead, contact us directly via info@birchbox.com.

11. General Disclaimers

You assume all responsibility and risk with respect to your use of the Site or the App. THE SITE, THE APP, AND ALL CONTENT, MERCHANDISE, AND OTHER INFORMATION ON OR ACCESSIBLE FROM OR THROUGH

THIS SITE OR THE APP OR A "LINKED" SITE ARE PROVIDED ON AN "AS IS" AND "AS AVAILABLE" BASIS WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE, NON-INFRINGEMENT, SECURITY OR ACCURACY. SPECIFICALLY, BUT WITHOUT LIMITATION, BIRCHBOX DOES NOT WARRANT THAT: (1) THE INFORMATION ON THIS SITE OR THE APP IS CORRECT, ACCURATE OR RELIABLE; (2) THE FUNCTIONS CONTAINED ON THIS SITE OR THE APP WILL BE UNINTERRUPTED OR ERROR-FREE; OR (3) DEFECTS WILL BE CORRECTED, OR THAT THIS SITE OR THE APP OR THE SERVER THAT MAKE THEM AVAILABLE IS FREE OF VIRUSES OR OTHER HARMFUL COMPONENTS. Birchbox makes no warranties of any kind regarding any non-Birchbox sites to which you may be directed or hyperlinked from this Site or the App. Hyperlinks are included solely for your convenience, and Birchbox makes no representations or warranties with regard to the accuracy, availability, suitability or safety of information provided in such non-Birchbox sites. Birchbox does not endorse, warrant or guarantee any products or services offered or provided by or on behalf of third parties on the Site or the App.

BIRCHBOX DOES NOT REPRESENT OR WARRANT THAT THE NUTRITION, INGREDIENT, ALLERGEN, AND OTHER PRODUCT INFORMATION ON OUR SITE IS ACCURATE OR COMPLETE SINCE THIS INFORMATION IS PROVIDED BY THE PRODUCT MANUFACTURERS OR SUPPLIERS AND ON OCCASION MANUFACTURERS MAY MODIFY THEIR PRODUCTS AND UPDATE THEIR LABELS. WE RECOMMEND THAT YOU DO NOT RELY SOLELY ON THE INFORMATION PRESENTED ON OUR SITE AND THAT YOU CONSULT THE PRODUCTS LABEL OR CONTACT THE MANUFACTURER DIRECTLY IF YOU HAVE A SPECIFIC DIETARY OR ALLERGIC CONCERN OR QUESTION ABOUT A PRODUCT.

12. Disclaimer – No Professional Advice

Any information provided by us regarding the products or otherwise (e.g. product descriptions or instructions) is for informational purposes only. You should not take any action based upon any information contained on the Site or the App. Use of the Site or the App is not meant to serve as a substitute for professional advice. You should read and strictly follow all product labels, packaging inserts and instructions and all manufacturer directions and warnings and seek independent professional advice when appropriate.

13. Taxes

Your total price will include the price of the product plus any applicable sales tax; such state and local sales tax is based on the shipping address and the sales tax rate in effect at the time you purchase the product. We will charge tax only in states where the goods sold over the internet are taxable.

Important Kentucky sales tax information regarding the tax you may owe directly to the state of Kentucky. We are not required to and do not collect Kentucky sales or use tax. Your purchase may be subject to Kentucky use tax unless the purchase is exempt from taxation in Kentucky. The purchase is not exempt merely because it is made over the Internet, by catalog, or by other remote means. The Commonwealth of Kentucky requires Kentucky purchasers to report all purchases of tangible personal property or digital property that are not taxed by the retailer and pay use tax on those purchases unless exempt under Kentucky law. The tax may be reported and paid on the Kentucky individual income tax return or by filing a consumer use tax return with the Kentucky Department of Revenue. These forms and corresponding instructions may be found on the Kentucky Department of Revenue's Internet Web site.

14. Indemnification

You agree to indemnify, hold harmless, and defend Birchbox, its parent, subsidiaries, divisions, and affiliates, and their respective officers, directors, employees, agents and affiliates from any and all claims, liabilities, damages, costs and expenses of defense, including attorneys' fees, in any way arising from or related to your illegal use of the Site or the App, your violation of these Terms or the Privacy Policy, defamatory or infringing content posted to the Site or the App by you, or your violation of any law or the rights of a third party.

15. Limitation of Liability

EXCEPT IN THE CASES OF WILLFUL MISCONDUCT AND RECKLESS CONDUCT ON THE PART OF BIRCHBOX, IN NO EVENT SHALL BIRCHBOX, ITS PARENT COMPANY, SUBSIDIARIES, AFFILIATES OR ANY OF THEIR RESPECTIVE OFFICERS, DIRECTORS, EMPLOYEES, AGENTS, SUCCESSORS, SUBSIDIARIES, SUPPLIERS, AFFILIATES, OR THIRD PARTIES PROVIDING INFORMATION ON THIS SITE OR THE APP BE LIABLE TO ANY USER OF THE SITE OR THE APP OR ANY OTHER PERSON OR ENTITY FOR ANY DIRECT, INDIRECT, SPECIAL, INCIDENTAL, CONSEQUENTIAL OR EXEMPLARY DAMAGES (INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, DAMAGES FOR LOSS OF PROFITS, LOSS OF DATA, OR LOSS OF USE) ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE SITE OR THE APP, WHETHER BASED UPON WARRANTY, CONTRACT OR TORT (NEGLIGENCE). EVEN IF BIRCHBOX HAS BEEN ADVISED OF OR SHOULD HAVE KNOWN OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES OR LOSSES. EXCEPT IN THE CASES OF WILLFUL MISCONDUCT AND RECKLESS CONDUCT ON THE PART OF BIRCHBOX, IN NO EVENT SHALL THE TOTAL LIABILITY OF BIRCHBOX, ITS AFFILIATES OR ANY OF THEIR RESPECTIVE OFFICERS, DIRECTORS, EMPLOYEES, AGENTS, SUCCESSORS, SUBSIDIARIES, SUPPLIERS, AFFILIATES OR THIRD PARTIES PROVIDING INFORMATION ON THIS SITE OR THE APP TO YOU FOR ALL DAMAGES, LOSSES, AND CAUSES OF ACTION RESULTING FROM YOUR USE OF THIS SITE OR THE APP, WHETHER IN WARRANTY, CONTRACT OR TORT (NEGLIGENCE), EXCEED THE AMOUNT YOU PAID TO BIRCHBOX IN CONNECTION WITH THE EVENT GIVING RISE TO SUCH LIABILITY. You hereby acknowledge that the preceding paragraph shall apply to all content, merchandise and services available through the Site or the App.

16. International Use

We control and operate the Site and the App from the United States. We make no representation that materials on the Site or the App are appropriate or available for use outside the United States. If you choose to access this Site or the App from outside the United States, you do so at your own initiative and are responsible for compliance with local laws, if and to the extent local laws are applicable.

17. Risk of Loss

Any merchandise purchased from our Site or the App will be shipped by a third party carrier. As a result, title and risk of loss for such merchandise will pass to you upon our delivery to the carrier.

18. Copyright Infringement; Notice and Take Down Procedures

Birchbox specifically prohibits the posting of any content that violates or infringes the copyright rights and/or other intellectual property rights (including rights of privacy and publicity) of any person or entity. If you believe that any material contained on this Site or the App infringes your copyright or other intellectual property rights, you should notify us of your copyright infringement claim in accordance with the following procedure. Birchbox will process notices of alleged infringement that it receives and will take appropriate action as required by the Digital Millennium Copyright Act ("DMCA"). The DMCA requires that notifications of claimed copyright infringement should be sent to the following address:

Birchbox, Inc. 28 East 28th Street, 12th Floor New York, NY 10016 Telephone: (877) 487-7272

To be effective, the notification must be in writing and contain the following information (DMCA, 17 U.S.C. §512(c)(3)):

- Physical or electronic signature of a person authorized to act on behalf of the owner of an exclusive right that is allegedly infringed;
- Identification of the copyrighted work claimed to have been infringed, or, if multiple copyrighted works at a single online site are covered by a single notification, a representative list of such works at that site;
- Identification of the material that is claimed to be infringing or to be the subject of infringing activity and that is to be removed or access to which is to be disabled, and information reasonably sufficient to permit the service provider to locate the material;
- Information reasonably sufficient to permit the service provider to contact the complaining party, such as an address, telephone number, and, if available, an electronic mail address at which the complaining party may be contacted;
- A statement that the complaining party has a good faith belief that use of the material in the manner complained of is not authorized by the copyright owner, its agent, or the law; and
- A statement that the information in the notification is accurate, and under penalty of perjury, that the complaining party is authorized to act on behalf of the owner of an exclusive right that is allegedly infringed.

Please contact us with any questions or concerns in connection with these Terms or the Site or the App, or to provide any notice under these Terms.

19. Waiver; Remedies

The failure of Birchbox to partially or fully exercise any rights or the waiver of Birchbox of any breach of these Terms and Conditions by you shall not prevent a subsequent exercise of such right by Birchbox or be deemed a waiver by Birchbox of any subsequent breach by you of the same or any other term of these Terms. The rights and remedies of Birchbox under these Terms and any other applicable agreement between you and Birchbox shall be cumulative, and the exercise of any such right or remedy shall not limit Birchbox's right to exercise any other right or remedy.

20. Governing Law

The laws of the State of New York shall govern these Terms without regard to conflict of laws provisions.

21. Disputes

Any dispute relating in any way to your visit to, or use of, the Site or the App, to the products you purchase through the Site or the App (including a subscription), or to your relationship to Birchbox shall be submitted to confidential arbitration in New York, New York; provided, however, that to the extent that you have in any manner violated or threatened to violate our intellectual property rights, we may seek injunctive or other appropriate relief in any state or federal court in the State of New York. You hereby consent to, and waive all defenses of lack of personal jurisdiction and forum non conveniens with respect to, venue and jurisdiction in the state and federal courts of New York. Arbitration under these Terms will be conducted pursuant to the Commercial Arbitration Rules then prevailing at the American Arbitration Association. The arbitrator's award will be final and binding and may be entered into as a

judgment in any court of competent jurisdiction. To the fullest extent permitted by applicable law, no arbitration under these Terms will be joined to an arbitration involving any other party subject to this Terms, whether through class action proceedings or otherwise. You agree that regardless of any statute or law to the contrary, any claim or cause of action arising out of, related to or connected with the use of this Site or the App or these Terms must be filed within one (1) year after such claim of action arose or be forever banned.

Arbitration is more informal than a lawsuit in court. Arbitration uses a neutral arbitrator instead of a judge or jury, allows for more limited discovery than in court, and is subject to very limited review by courts. Arbitrators can award the same damages and relief that a court can award.

YOU AND BIRCHBOX AGREE THAT EACH MAY ONLY BRING CLAIMS AGAINST THE OTHER ONLY IN YOUR OR ITS INDIVIDUAL CAPACITY, AND NOT AS A PLAINTIFF OR CLASS MEMBER IN ANY PURPORTED CLASS OR REPRESENTATIVE PROCEEDING. Further, unless both you and Birchbox agree otherwise, the arbitrator may not consolidate more than one person's claims with your claims, and may not otherwise preside over any form of a representative or class proceeding. The arbitrator may award declaratory or injunctive relief only in favor of the individual party seeking relief and only to the extent necessary to provide relief warranted by that party's individual claim.

Questions: Should you have any questions regarding these Terms you may contact us at info@birchbox.com.

The screenshot shows the footer and navigation menu of the Birchbox website. The navigation menu includes links for ABOUT, CAREERS, RECEIVED A GIFT?, BRANDS, PRESS, BLOG, MOBILE APPS, HELP & CONTACT, STORE LOCATIONS, and PARTNER PROGRAM. Below the navigation menu are social media icons for Facebook, Twitter, Pinterest, YouTube, Tumblr, and Instagram, with a 'Like' button and the text '1.5M people like this.' To the right, there are two buttons: 'Visit Our NYC Store' with a 'LEARN MORE' link, and 'Download Our Apps' with a 'GO' link. Below these is a 'LET'S KEEP IN TOUCH' section with the text 'Get exclusive offers, sneak peeks, and insider tips delivered straight to your inbox.' There are two radio buttons for 'I'm interested in:' with 'Beauty' selected and 'Grooming' unselected. Below this is an 'Email Address' input field and a 'BRING IT' button. At the bottom, there is a footer with a USA flag, 'TERMS', 'PRIVACY', 'CA SUPPLY CHAIN TRANSPARENCY', 'MADE IN NYC', and '© 2016 BIRCHBOX'.

ภาคผนวก ฉ

(ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554)⁵¹¹

หน้า ๕๘

เล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๒๙ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา

พ.ศ. ๒๕๕๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบกับมาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา

ข้อ ๒ ในประกาศนี้ “ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกาย” หมายความว่า ธุรกิจให้บริการใช้สถานที่ และอุปกรณ์ออกกำลังกายเพื่อประโยชน์ในทางการค้าที่ผู้ประกอบการทำสัญญาให้บริการออกกำลังกายกับผู้บริโภคให้เป็นสมาชิก แต่ไม่หมายความรวมถึงธุรกิจให้บริการเฉพาะโยคะ ศิลปะการป้องกันตัว และกีฬา

ข้อ ๓ สัญญาการให้บริการออกกำลังกายที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภค ต้องมีข้อความเป็นภาษาไทยที่สามารถเห็นและอ่านได้ชัดเจน มีขนาดตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร โดยมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดตัวอักษรในหนึ่งนิ้ว และจะต้องใช้ข้อสัญญาที่มีสาระสำคัญและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) รายละเอียดเกี่ยวกับขนาดพื้นที่ของสถานที่ให้บริการออกกำลังกาย จำนวนประเภท และจำนวนอุปกรณ์ออกกำลังกาย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการให้บริการอื่น ๆ ที่ผู้บริโภคมีสิทธิพึงได้รับตามสัญญา

(๒) รายละเอียดอัตราค่าสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เรียกเก็บจากสมาชิก เช่น ค่าใช้บริการออกกำลังกาย ค่าฝึกสอน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น เงื่อนไขและวิธีการชำระเงิน วันเริ่มต้น และสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

(๓) การผิดสัญญาเรื่องใดของผู้บริโภคที่ผู้ประกอบการมีสิทธิเลิกสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด ผู้ประกอบการจะต้องระบุเหตุในเรื่อนั้น ๆ ไว้เป็นการเฉพาะด้วยตัวอักษรสีแดงหรือตัวดำหรือตัวเอนที่เห็นเด่นชัดกว่าข้อความทั่วไป และก่อนการบอกเลิกสัญญาต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่การผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ ดังนี้

(ก) กระทำการอันเป็นความผิดกฎหมายอาญาโดยเจตนา

(ข) มีพฤติกรรมรบกวนการใช้บริการของสมาชิกอื่น

(ค) เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

⁵¹¹ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการออกกำลังกายเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2554 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

(๔) สิทธิเลิกสัญญาของผู้บริโภคมีดังนี้

(ก) ผู้ประกอบธุรกิจไม่มีประเภทอุปกรณ์ออกกำลังกาย หรือบริการอื่น ๆ ตาม (๑) หรือประเภทอุปกรณ์ดังกล่าวชำรุดบกพร่องหรือให้บริการได้ไม่เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกและพื้นที่ออกกำลังกาย โดยผู้ประกอบธุรกิจไม่จัดหาอุปกรณ์ออกกำลังกายหรือบริการอื่น ๆ ที่มีคุณภาพไม่ต่ำกว่ามาทดแทนได้ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันได้รับแจ้ง

(ข) มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรจากแพทย์ยืนยันว่าการใช้บริการออกกำลังกายต่อไป อาจจะทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ หรือสภาพร่างกายหรือจิตใจผิดปกติ

(ค) ได้รับการบาดเจ็บเนื่องจากผู้ฝึกสอนของผู้ประกอบธุรกิจไม่มีความรู้ความชำนาญ หรืออุปกรณ์ออกกำลังกายที่ไม่มีความดีความชำรุดบกพร่อง

(๕) การคืนเงินสด หรือเช็ค หรือนำเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารพาณิชย์ของผู้บริโภค เป็นจำนวนเงินตามที่เหลือจากค่าสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตาม (๒) และจากระยะเวลาที่ยังไม่ได้ใช้บริการออกกำลังกาย ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลิกสัญญา

ในกรณีที่ผู้บริโภคเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญา ไม่ตัดสิทธิผู้บริโภคที่จะเรียกเบี้ยปรับในอัตราเดียวกันกับอัตราเบี้ยปรับที่ผู้ประกอบธุรกิจกำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระในกรณีผิดนัดชำระตามสัญญา

(๖) ในกรณีที่ผู้บริโภคชำระค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยบัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจ มีหน้าที่ต้องแจ้งระงับการเรียกเก็บเงินจากบัตรเครดิตทันทีเมื่อสัญญาสิ้นสุดลง

(๗) คำบอกกล่าวตามกฎหมาย หรือตามสัญญา ต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้แก่ผู้บริโภคตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือที่อยู่ที่ผู้บริโภคได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรครั้งสุดท้าย

(๘) สิทธิของผู้บริโภคในการโอนสิทธิตามสัญญาให้บุคคลที่สามซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกได้ เมื่อได้มีการบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ประกอบธุรกิจ

(๙) สิทธิของผู้บริโภคในการต่อระยะเวลาการใช้บริการออกกำลังกายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา โดยผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่แจ้งการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าสมาชิก และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เรียกเก็บจากสมาชิก เช่น ค่าใช้บริการออกกำลังกาย ค่าฝึกสอน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น เป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ ๔ ข้อสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคต้องไม่ใช่ข้อสัญญาที่มีลักษณะหรือมีความหมายทำนองเดียวกัน ดังต่อไปนี้

(๑) ข้อสัญญาที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องผูกพันตามประกาศหรือหลักเกณฑ์ของผู้ประกอบธุรกิจ เว้นแต่ประกาศหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

(๒) ข้อสัญญาที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่เกิดจากการผิดสัญญาหรือละเมิดของผู้ประกอบธุรกิจ หรือจากการบาดเจ็บ เจ็บป่วย จากการใช้บริการออกกำลังกาย รวมทั้งทรัพย์สินสูญหายภายในสถานที่ประกอบธุรกิจ

หน้า ๖๐
เล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๖๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔

(๓) ข้อสัญญาที่ให้สิทธิผู้ประกอบการเลิกสัญญากับผู้บริโภคโดยไม่ต้องบอกกล่าว เป็นลายลักษณ์อักษร หรือโดยผู้บริโภคมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ หรือแก้ไข เปลี่ยนแปลง การให้บริการออกกำลังกาย อัตราสมาชิก ค่าใช้บริการ และค่าธรรมเนียม หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ตามสัญญาอื่น ๆ ได้เพียง ฝ่ายเดียว

(๔) ข้อสัญญาที่กำหนดระยะเวลาตามสัญญาเกินหนึ่งปี

(๕) ข้อสัญญาที่กำหนดให้การต่อระยะเวลาการให้บริการออกกำลังกายมีผลบังคับทันที เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา

ประกาศนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔

สำเรียง เมฆเกรียงไกร

ประธานกรรมการว่าด้วยสัญญา

เอกสารแนบท้ายสัญญาสมาชิกของ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด
ข้อกำหนด และเงื่อนไข ของสมาชิก

1. การทำความเข้าใจ ในสัญญาสมาชิกของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
 - 1.1 สมาชิกรับทราบและเข้าใจว่า เอกสารแนบท้ายฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาสมาชิกของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
 - 1.2 สมาชิกได้อ่าน และยินยอมผูกพัน ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของสัญญาการเป็นสมาชิก ของบริษัท วี ฟิตเนส จำกัด ทั้งหมดแล้ว
 - 1.3 สิทธิและการผูกพันทั้งหมดที่ระบุไว้ในหนังสือฉบับนี้ จะมีผลใช้บังคับนับจากวันที่ สมาชิกลงชื่อในสัญญาการเป็นสมาชิก
 - 1.4 ในกรณีที่สมาชิกยังไม่บรรลุนิติภาวะ สมาชิกต้องมีบิดา-มารดา หรือผู้ปกครองที่มีผลทางกฎหมาย ยินยอมในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกโดยจะต้องลงชื่อในเอกสารยินยอมให้สมัครสมาชิก และจะต้องเข้ารับคิดชอบในค่าใช้จ่าย และหนี้ใดๆ ที่เกิดกับสมาชิก ทั้งปัจจุบันและอนาคต
 - 1.5 สมาชิกเข้าใจว่าภาระผูกพันของสมาชิกตามสัญญาฉบับนี้ จะสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามสัญญาฉบับนี้สิ้นสุดลง หรือได้มีการบอกเลิกสัญญาฉบับนี้ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา
2. รายละเอียด และประเภทต่างๆ ของสมาชิกภาพ
 - 2.1 สมาชิกประเภทรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือประเภทสัญญาสมาชิกรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ 5 เดือน , ประเภทสัญญาสมาชิกรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ 9 เดือน และ ประเภทสัญญาสมาชิกรายเดือนกำหนดขั้นต่ำ 15 เดือน ซึ่งสมาชิกทั้ง 3 ประเภทสัญญานี้ จะต้องชำระค่าสมาชิกรายเดือนสำหรับเดือนแรกและเดือนสุดท้าย (ถ้ามี) ณ วันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก และจะต้องเป็นสมาชิกภาพให้ครบตามระยะที่กำหนดขั้นต่ำ โดยชำระค่าสมาชิกรายเดือนครบตามกำหนดขั้นต่ำ และเมื่อถึงกำหนดชำระค่าสมาชิก ในแต่ละเดือน บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด จะดำเนินการเรียกเก็บค่าสมาชิกดังกล่าว ผ่านระบบชำระค่าบริการอัตโนมัติจากบัตรเครดิตทุกเดือน
 - 2.2 ประเภทสัญญาสมาชิกเป็นเดือนคือเดือนไม่มีกำหนดขั้นต่ำ สมาชิกประเภทนี้จะไม่มีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการเป็นสมาชิก สมาชิกประเภทนี้จะต้องชำระค่าสมาชิกรายเดือนแรกและเดือนสุดท้าย ณ วันสมัครเข้าเป็นสมาชิก
 - 2.3 สมาชิกประเภทชำระล่วงหน้า 1 ปี แบบไม่มีสิทธิ์ต่อสัญญา และแบบได้สิทธิ์ต่อสัญญา ซึ่งกรณีนี้สมาชิกจะชำระเงินเป็นจำนวนรวม ณ วันที่สมัครสมาชิก โดยสมาชิกทั้ง 2 ประเภทนี้ สามารถใช้บริการของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด ตามระยะเวลาที่สมาชิกได้ชำระล่วงหน้าไว้แล้ว
3. คุณสมบัติของสมาชิก ของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
 - สมาชิกขอรับรองว่า คนได้รับการปรึกษาแพทย์ก่อนที่จะเริ่มเข้าใช้บริการในสถานที่ให้บริการของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
 - สมาชิกมีหน้าที่ ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด ให้ทราบ หากสมาชิกมีปัญหาเรื่องสุขภาพทุกครั้งก่อนที่จะใช้บริการ
 - สมาชิกที่สมัครใหม่ หรือผู้ที่รับโอนสิทธิ์สมาชิก จะต้องไม่เป็นสมาชิกปัจจุบันของสาขาใดสาขาหนึ่งของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด, จะต้องไม่เคยเป็นสมาชิกที่ค้างชำระค่าสมาชิก หรือค่าบริการอื่นๆ กับ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด, ต้องไม่เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อ 5 ตามเอกสารแนบท้าย
 - สมาชิกจะไม่เรียกร้องให้ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด รับผิดชอบสำหรับการบาดเจ็บใดๆ ที่เกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของสมาชิกในการใช้บริการในสถานที่ ให้บริการของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
 - บุคคลที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ไม่อนุญาตให้เข้าใช้บริการในสถานที่ ของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
4. การยกเลิกสมาชิกภาพของสมาชิก
 - 4.1 การยกเลิกสมาชิกภาพทุกประเภทและต้องการเงินคืน สมาชิกสามารถทำได้ภายใน 3 วัน นับจากวันที่สมัครเป็นสมาชิกเท่านั้น แต่ทาง บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่คืนค่าดำเนินการ และสมาชิกจะต้องส่งคืน wristband และเอกสารเข้าเป็นสมาชิกทั้งหมด
 - 4.2 สมาชิกภาพประเภทรายเดือน สามารถบอกยกเลิกสมาชิกภาพได้ และจะต้องดำเนินการแจ้งความต้องการการตามวิธีการและขั้นตอน ในการแจ้งยกเลิกสมาชิกภาพของสมาชิก ตามข้อ 4.3 แต่สมาชิกยังคงต้องรับผิดชอบในค่าสมาชิก , ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และ/หรือเงินอื่นใดตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่เหลืออยู่ / กรณีสมาชิกประสงค์จะยกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดสัญญาขั้นต่ำ สมาชิกต้องรับผิดชอบในการชำระค่าสมาชิกรายเดือนให้ครบสัญญาที่กำหนดขั้นต่ำของประเภทที่ท่านสมัครสมัคร สมาชิกจึงจะสามารถยกเลิกสมาชิกภาพได้
 - 4.3 วิธีการ และขั้นตอนในการแจ้งยกเลิกสมาชิกภาพประเภทรายเดือน มีดังต่อไปนี้
 - สมาชิกจะต้องกรอกแบบฟอร์มการยกเลิกสมาชิกภาพของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด เท่านั้น
 - สมาชิกจะต้องส่งแบบฟอร์มการยกเลิกสมาชิกภาพ อย่างน้อย 1 เดือน ก่อนถึงวันที่สมาชิกจะต้องชำระเงินค่าสมาชิกรายเดือนของสมาชิกในงวดถัดไป โดยทาง บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด จะดำเนินการหยุดเรียกเก็บค่าสมาชิกรายเดือน และสมาชิกจะใช้ค่าสมาชิกรายเดือนสุดท้าย (ถ้ามี) ที่ได้มีการชำระมาแล้ว ณ วันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลง อีก 30 วัน จากวันที่ครบกำหนดชำระค่าบริการงวดสุดท้าย
 - ในกรณีที่สมาชิกบอกยกเลิกสมาชิกภาพน้อยกว่า 1 เดือน ก่อนถึงกำหนดวันชำระเงินค่าสมาชิกในงวดถัดไปของสมาชิก สมาชิกจะถูกเรียกเก็บเงินค่าสมาชิกในงวดถัดไปอีกหนึ่ง (1) เดือน และสมาชิกจะใช้ค่าสมาชิกรายเดือนสุดท้าย (ถ้ามี) ที่ได้ชำระมาแล้ว ณ วันที่สมัครสมาชิก โดยสมาชิกภาพของสมาชิกจะสิ้นสุดลง อีก 30 วัน จากวันที่ครบ กำหนดชำระค่าสมาชิกรายเดือนสุดท้าย
 - สมาชิกรับทราบว่า ในกรณียกเลิกสมาชิกภาพของสมาชิกนั้น ทางบริษัท วีฟิตเนส จำกัด จะไม่คืนเงิน ค่าสมาชิกแรกเข้า ค่าดำเนินการ ค่าสมาชิกที่ได้ชำระแล้ว และภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้กับทางสมาชิก
- 5 สาเหตุที่ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด จะยกเลิกสมาชิกภาพของท่าน

บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด มีสิทธิ์ ที่จะบอกยกเลิกการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิก หากตรวจพบว่า สมาชิกมีเหตุ หรือกระทำการใดๆ ดังต่อไปนี้

 - 5.1 สมาชิกไม่ปฏิบัติตาม กฎและระเบียบการใช้บริการ ของ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด
 - 5.2 สมาชิกไม่ปฏิบัติตาม สัญญาสมาชิกที่สมาชิกได้ลงนามไว้กับ บริษัท วี ฟิตเนส จำกัด

30 September 2015

เอกสารแนบท้ายสัญญาสมาชิกของ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด

ข้อกำหนด และเงื่อนไข ของสมาชิก

- 5.3 การกระทำอันใดที่เป็นความผิดกฎหมายโดยเจตนา
- 5.4 มีพฤติกรรมรบกวน ก่อความเสียหาย และทำควมร้ายกาจ ต่อการใช้บริการของสมาชิกท่านอื่น
- 5.5 เป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 5.6 มีความประพฤติไม่เหมาะสม
- 5.7 มีอาการผิดปกติทางจิตซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สมาชิกท่านอื่นได้
6. การโอนสิทธิ์สมาชิกภาพ
 - 6.1 สมาชิกสามารถโอนสิทธิ์ สมาชิกภาพตามสัญญาให้กับบุคคลที่สามได้ โดยจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด พร้อมทั้งรายละเอียดของผู้รับโอนสิทธิ์สมาชิกภาพ ซึ่งผู้รับโอนสิทธิ์สมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติ และมีความสามารถที่จะเป็นสมาชิกของ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ที่ได้กำหนดไว้ และผู้รับโอนสิทธิ์ จะต้องไม่เป็นสมาชิกของ วีฟิตเนส ขณะที่ยังมีสิทธิ์ โดยที่ผู้รับโอนสิทธิ์สมาชิกภาพ จะต้องชำระค่าธรรมเนียมในการโอนสิทธิ์สมาชิกภาพเป็นจำนวนเงิน 3,000 บาท (หรือ อัตราปัจจุบัน) ณ วันที่ดำเนินการโอนสิทธิ์สมาชิกภาพ และบริษัท วีฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ในการโอนสิทธิ์สมาชิกภาพได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น (สำหรับสมาชิกประเภทหนึ่งกลับ ไม่สามารถโอนย้ายกลับภายใน 3 เดือนแรก)
7. สมาชิกประเภทรายเดือน หากชำระค่าสมาชิกรายเดือน ค่าธรรมเนียมอื่นๆ สำข้ากว่าวันที่ระบุในสัญญา บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ในการเรียกเก็บ ค่าเบี้ยปรับการชำระเงินล่าช้า
8. บัตรสมาชิกสูญหาย หรือสายรัดข้อมือ (Wristband) สูญหาย สมาชิกจะต้องทำใหม่ และจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการทำใหม่
9. เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกท่าน สมาชิกทุกท่าน จะต้องปฏิบัติตามกฎ และระเบียบการใช้บริการในสถานที่ให้บริการ ซึ่งจะติดประกาศไว้ในสถานที่ให้บริการ และ บริษัทฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการที่จะมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง กฎและระเบียบการใช้บริการตามความเหมาะสม
10. บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ในการปิดสถานที่ให้บริการใหม่ ย้ายสถานที่ตั้ง ปิดปรับปรุงการให้บริการบางส่วนของสถานที่ ให้บริการในแต่ละสาขา หรือหากในกรณีที่เจ้าของอาคารได้ทำการปรับปรุง / หรือเข้ามาถือสิทธิ์ในสถานที่ให้บริการ ทางบริษัทฯ จะแจ้งให้สมาชิกของแต่ละสาขาที่ได้รับบริการนั้นๆ ทราบ ไม่น้อยกว่า 45 วัน และสมาชิกที่ทราบ และตกลงที่จะไปใช้บริการในสาขาอื่นที่สมาชิกสะดวก
11. บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ในการปรับ ลด หรือ เพิ่ม ราคาสมาชิก ค่าสมาชิกรายเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสถานการณ์เศรษฐกิจ ความเหมาะสม และการดำเนินงานธุรกิจ โดยบริษัทฯ จะแจ้งให้สมาชิกทราบเป็นครั้งคราวหากมีการปรับเปลี่ยน บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลง เงื่อนไข ข้อกำหนด และเงื่อนไขของสมาชิก ในสัญญา หรือเอกสารแนบท้ายสมาชิก โดยแจ้งให้ทราบข้อเปลี่ยนแปลงทาง เว็บไซต์ อีเมล หรือ ทางแมส หรือทาง SMS ซึ่งจะถือว่าผู้สมัครรับใช้ ภายใน สามสิบวัน (30) หลังจากแจ้งให้สมาชิกทราบ
12. คู่มือการเก็บค่าบริการ

บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ได้มีการจัดเตรียม คู่มือการเก็บค่าบริการไว้ให้บริการแก่สมาชิกทุกท่านโดยไม่เสียค่าบริการเพิ่ม ซึ่งคู่มือการเก็บค่าบริการนี้จะมีขึ้นเฉพาะเวลาที่สมาชิกเข้ามาใช้บริการเท่านั้น และห้ามมิให้ใช้เก็บของชิ้นเด็ดขาด และทางบริษัทฯ ไม่แนะนำให้ท่านสมาชิกนำของมีค่ามาเก็บไว้ในคู่มือการเก็บค่าบริการของ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด ขอสงวนสิทธิ์ในการที่จะรับผิดชอบหากเกิดความเสียหาย
13. คู่เก็บรองเท้า

บริษัท วีฟิตเนส จำกัด มีบริการเพิ่มสำหรับให้เช่า คู่เก็บรองเท้าแก่สมาชิก ซึ่งอัตราค่าบริการจะต้องตรวจสอบกับพนักงาน
14. ผ้าเช็ดตัว และผ้าเช็ดหน้า

สมาชิกทุกท่าน จะต้องนำผ้าเช็ดตัวและผ้าเช็ดหน้ามาใช้เอง หากสมาชิกไม่ได้นำมา ทางบริษัทฯ มีบริการให้เช่าผ้าที่คลับ
15. เอกสารแนบท้ายฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ บริษัท วีฟิตเนส จำกัด และมีผลบังคับใช้ตามบทบัญญัติทางกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย

ภาคผนวก ข

(แสดงข้อตกลงการใช้งานของบริษัท iflix)⁵¹³

iflix

ข้อตกลงการใช้งาน

5. มุมสมาชิกและการชำระเงิน

5.1 การเป็นสมาชิก

i. สมาชิกแบบต่อเนื่อง. คุณต้องสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและบอกช่องทางการชำระเงินที่เป็นที่ยอมรับ, เป็นปัจจุบัน และสามารถชำระเงินได้จริง (และอาจปรับปรุงแก้ไขได้ตามช่วงเวลา โดยไปที่ "วิธีการชำระเงิน") เพื่อใช้บริการ iflix หาก你不能เข้าถึงอินเทอร์เน็ตแต่ยังอยากจ่ายเงินให้เราทุกเดือน เราก็ยินดีนะค่ะ แต่คุณอาจจะไม่สนุกกับการทำแบบนั้นเท่าไร ในกรณีที่คุณเลือกเป็นสมาชิกแบบรายเดือน การเป็นสมาชิก iflix ของคุณจะดำเนินไปเรื่อยๆ จนกว่าคุณจะยกเลิกการเป็นสมาชิก หรือเราเป็นคนยุติมัน เราจะเรียกเก็บค่าสมาชิกของคุณทุกๆ 31 วัน คุณจะต้องยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณก่อนครบกำหนด 31 วันเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเรียกเก็บเงินในการเป็นสมาชิกในรอบถัดไป ในกรณีที่คุณเลือกเป็นสมาชิกแบบรายปี การเป็นสมาชิกของคุณจะสิ้นสุดลงเมื่อครบ 365 วัน เว้นเสียแต่ว่าคุณจะชำระเงินงวดใหม่ผ่านวิธีการชำระเงินก่อนถึงกำหนดการสิ้นสุดการเป็นสมาชิกค่ะ. ถ้า iflix ไม่ได้รับการชำระเงินก่อนสิ้นสุดระยะเวลาปัจจุบัน การเป็นสมาชิกของคุณจะสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดระยะเวลาปัจจุบัน และจะกลับมาใช้งานได้อีกเมื่อคุณชำระเงินเรียบร้อยแล้ว ในกรณีนี้ระยะเวลาช่วงต่อไปของคุณจะเริ่มต้นจากวันที่ iflix ได้รับการชำระเงินค่ะ

⁵¹³ บริษัท Iflix, "ข้อตกลงการใช้งาน" [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2559. แหล่งที่มา:

ii. สมาชิกประเภทอื่น. เราอาจเสนอแผนการเป็นสมาชิกจำนวนหนึ่งให้กับคุณ รวมทั้งแผน โปร โมชันพิเศษที่มีข้อตกลงและข้อจำกัดที่แตกต่างออกไป เรามีสิทธิในการเรียกแผนการเป็นสมาชิกนี้ว่าอะไรก็ได้ และคุณมีทางเลือกในการสมัครรับข้อมูลจากแผน “จักรพรรดิเจ็ดคาบสมุทร” เมื่อแผนนี้เปิดให้บริการ คุณสามารถเลือกรายละเอียดเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นสมาชิกของคุณกับ iflix ได้ด้วยการเข้าสู่เว็บไซต์ของเราและเลือกหน้า “การตั้งค่า” ค่ะ ในบางครั้ง การเป็นสมาชิกตามรูปแบบการ โปร โมทจะมาจกบุคคลที่สาม โดยเชื่อมโยงกับการจัดหาบริการและผลิตภัณฑ์ของพวกเขาเหล่านั้น เราไม่มีส่วนรับผิดชอบ ในผลิตภัณฑ์และบริการจากบุคคลที่สามที่กล่าวถึง แต่ถ้าพวกเขาแจ้งจริง เราขอรับค่าชมเราบ้างนะค่ะ เรามีสิทธิ ในการดัดแปลง, ยุติ หรือปรับปรุงแก้ไขแผนการเป็นสมาชิกที่เราเสนอให้ และเรายังมีสิทธิในการเดินแรงดันกาบ้างในบาง โอกาสอีกด้วย

5.2 สมาชิกแบบทดลองใช้งาน

ในบาง โอกาส เราอาจเสนอการทดลอง ใช้งาน โดยไม่คิดค่าบริการ (“สมาชิกแบบทดลอง ใช้งาน”) เรามีสิทธิ ในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว ที่จะยืนยันว่าคุณเหมาะสมกับการเป็นสมาชิกแบบทดลอง ใช้งาน และเราอาจเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงการเป็นสมาชิกแบบทดลอง ใช้งาน โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า และไม่คำนึงต่อขอบเขตที่กฎหมายท้องถิ่นอนุญาต ถ้าเราคิดว่าคุณทำผิดมีร้ายกับข้อเสนอการทดลอง ใช้งานหรือข้อเสนอเพื่อการ โปร โมทอันยอดเยี่ยมของเรา เราอาจตัดสินใจเรียกเก็บค่าบริการตามค่าบริการมาตรฐาน ในประเทศของคุณ เพราะฉะนั้น อย่ารังแกเราเลยน้า คุณอาจเลือกที่จะเริ่มสมัครรับบริการแบบเป็นสมาชิกรายเดือนหรือรายปี ก่อนที่การเป็นสมาชิกแบบทดลอง ใช้งานของคุณจะสิ้นสุดลง ในกรณีนี้ การเป็นสมาชิกแบบรายเดือนและรายปีของคุณจะเริ่มต้นเมื่อคุณชำระเงิน และคุณยอมรับที่จะละทิ้งระยะเวลาที่เหลืออยู่ของการเป็นสมาชิกแบบทดลอง ใช้งาน นอกจากนี้ คุณอาจเลือกที่จะเริ่มการรับสมัครข้อมูลแบบสมาชิกรายเดือนหรือรายปีทันทีที่ หรือหลังจากหมดอายุการ ใช้งานการเป็นสมาชิกแบบทดลอง ใช้งาน การเป็นสมาชิกรายเดือนหรือรายปีของคุณจะยังเริ่มขึ้นเมื่อคุณชำระเงิน เพื่อดูรายละเอียดการเป็นสมาชิกของคุณ โดยเฉพาะ รวมทั้งค่าสมาชิกรายเดือนหรือรายปีและวันสิ้นสุดการเป็นสมาชิกแบบทดลอง ใช้งานของคุณ เข้าไปที่หน้า “การตั้งค่า” เราอาจอนุญาตให้คุณใช้วิธีการชำระเงินของคุณผ่านวิธีการต่างๆ (ถึงแม้ว่าตามปกติแล้วเราจะไม่) รวมทั้งอนุญาตให้คุณ ใช้วิธีการชำระเงินได้เมื่อคุณลงทะเบียนไปแล้วเป็นระยะเวลาประมาณหนึ่งเดือน พุดงายๆ ว่า ยืนยันหมวย้นแหมวะจะ

5.3 การเรียกเก็บเงิน

i. การเรียกเก็บเงินต่อเนื่อง. เมื่อคุณเริ่มต้นการเป็นสมาชิกแบบรายเดือนและแจ้งวิธีการชำระเงินที่ต้องการให้เราทราบแล้ว หมายความว่า คุณอนุญาตให้เราเรียกเก็บค่าสมาชิกตามระยะเวลา ในอัตราที่แจ้ง ณ ตอนนั้นของการเป็นสมาชิกในรูปแบบที่คุณเลือก และค่าใช้จ่ายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการเชื่อมต่อการใช้บริการ iflix ของคุณกับวิธีการชำระเงินค่ะ เราอาจคุยกันได้ถ้าคุณอยากเลี้ยงกาแฟเรา แต่เราไม่อนุญาตให้คุณ ใช้วิธีการชำระเงินของคุณซื้อบริการแจกเพื่อนๆ คุณทราบนะค่ะว่าจำนวนเงินที่เรียกเก็บในแต่ละระยะเวลาการเรียกเก็บเงินจะต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ด้วยเหตุผลที่อาจรวมไปถึงค่าบริการจาก โปร โมชันข้อเสนอต่างๆ ที่มีจำนวนไม่เท่ากัน, การใช้รหัส โปร โมชัน และ/หรือ การเปลี่ยนหรือเพิ่มแผนการ ใช้งานค่ะ และคุณอนุญาตให้เราเรียกเก็บเงินผ่านวิธีการชำระเงินสำหรับค่าบริการที่ไม่คงที่ดังที่กล่าวมานี้ ซึ่งอาจจะมีการเรียกเก็บหนึ่งค่าบริการหรือมากกว่า ต่อหนึ่งระยะเวลาการเรียกเก็บค่ะ

ii. อัตราค่าบริการ. เรามีสิทธิในการปรับปรุงค่าบริการของเราหรือองค์ประกอบใดๆ ของเรา ในลักษณะและเวลาใดก็ตาม เนื่องจากเราอาจทำการตัดสินใจจากการพิจารณาของเราเอง การเปลี่ยนแปลงค่าบริการใดๆ ของคุณจะมีผลหลังจากที่ iflix แจ้งให้คุณทราบแล้ว เว้นแต่จะกล่าวเป็นอย่างอื่นในข้อตกลงการใช้งานเหล่านี้ เราจะบอกคุณก่อนแน่นอน ไม่ต้องเครียดไปนะคะ

iii. รอบการเรียกเก็บ. เราจะเรียกเก็บค่าสมาชิกสำหรับบริการของเราในช่วงแรกในช่วงที่เปิดให้ชำระค่าสมาชิกของคุณและในแต่ละระยะเวลา (ระยะเวลาอาจต่างกันออกไปตามแผนการใช้งานของคุณ) สิบไปจนกระทั่งหรือจนเสียจากคุณจะยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณ และถ้าคุณทำการยกเลิก เราจะยุติการเรียกเก็บ เพราะนั่นคือวิธีของมัน เราเรียกเก็บค่าบริการของคุณตามวิธีการชำระเงินทุก 31 วันอัตโนมัติ โดยจะต้องจ่ายค่าสมาชิกเต็มจำนวนที่เรียกเก็บ ซึ่งออกจะเป็นไปตามกฎหมาย ออกจะเป็นไปตามหลักการทำบัญชี และร้อยทั้งร้อย... น่าเบื่อ เรามีสิทธิในการเปลี่ยนช่วงเวลาการเรียกเก็บ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าคุณยังไม่ได้รับวิธีการชำระเงินของคุณ ตามที่ระบุไว้ด้านล่าง ไปที่เว็บไซต์ของเราและคลิกหน้า "การตั้งค่า" เพื่อดูวันหมดอายุสำหรับระยะเวลาปัจจุบันของคุณ เราอาจอนุญาตหรือแจ้งให้คุณทราบว่าเรากำลังรอวิธีชำระเงิน จากการเป็นสมาชิกของคุณ หรือจากค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับบริการ ตามที่ใช้ในข้อตกลงการใช้งานเหล่านี้ "การเรียกเก็บเงิน" จะระบุถึงค่าใช้จ่าย, การหักบัญชีหรือการชำระยอดเรียกเก็บอื่นๆ ตามที่สามารถนำไปใช้ได้ กับวิธีการชำระเงินของคุณ เว้นเสียแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น เป็นระยะหรือตามระยะเวลาที่อ้างอิงตามรอบการเรียกเก็บของคุณ

iv. เราไม่คืนเงิน. การชำระเงินไม่สามารถเรียกคืนได้ และ iflix จะไม่คืนเงินหรือเครดิต ในทุกกรณี รวมถึงการใช้งานบริการเพียงบางส่วน อย่างไรก็ตาม เรามีคนที่ได้รับการขนานนามว่าเป็น "ผู้ตัดสินใจ" เขาจะเป็นคนบอกว่าเราสงวนสิทธิในการคืนเงิน, มอบส่วนลด, หรือการพิจารณาอื่นๆ ในทุกช่วงเวลา ด้วยเหตุผลใดก็ได้ ให้กับสมาชิกของเราบางคนหรือทั้งหมด ("เครดิต") ถ้าผู้ตัดสินใจต้องการ จำนวนและรูปแบบเครดิตดังกล่าว และการตัดสินใจมอบให้ เป็นสิทธิการพิจารณาเด็ดขาดของเรา และอาจขึ้นอยู่กับหลายๆ อย่างที่เราเองก็ไม่แน่ใจ การตัดสินใจจากผู้ตัดสินใจว่าจะมอบเครดิต ให้ในกรณีหนึ่ง ไม่ได้เป็นการให้สิทธิคุณในการรับเครดิตเมื่อเกิดกรณีคล้ายคลึงกันต่อไปในอนาคต และไม่ได้เป็นการผูกมัด ให้เราทวงถามผู้ตัดสินใจให้มอบเครดิตให้คุณได้ในอนาคตต่อไป ภายใต้สถานการณ์ใดก็ตาม เว้นแต่ผู้ตัดสินใจจะเห็นควร

v. การยกเลิก ซึ่งเราคิดว่าจะทำให้คุณต้องเสียใจอย่างสุดขีด คุณสามารถยกเลิกการเป็นสมาชิก iflix ได้ทุกเวลาตามที่คุณต้องการ ถ้าคุณจำใจจะต้องบอกยกเลิก คุณยังสามารถรับชมสุดยอดเนื้อหาของเราได้บน iflix จนกว่าจะสิ้นสุดระยะเวลาการเรียกเก็บ (เห็นไหม! เราไม่ได้ใจร้ายขนาดนั้นสักหน่อย) เราไม่คืนเงินหรือเครดิตสำหรับระยะเวลาที่เหลือของการเป็นสมาชิก, ภาพยนตร์หรือรายการโทรทัศน์ที่ยังไม่ได้รับชม ถ้าคุณสมัครสมาชิกแบบรายเดือน คุณจะต้องยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณที่หน้า "การตั้งค่า" ในเว็บไซต์ของเรา ถ้าคุณสมัครสมาชิกแบบรายปี เพียงแค่รอจนกว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกของคุณจะสิ้นสุดลง เหมือนกับการนั่งรถไฟสี่แห่งนั้นแหละ เพียงแค่มีตัวแสดงที่หน้าตาดีกว่ากันเท่านั้นเอง ถ้าคุณยกเลิกการเป็นสมาชิกของคุณ บัญชีของคุณจะปิดตัวลง เมื่อหมดรอบการเรียกเก็บปัจจุบัน และคุณจะไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาของเราได้อีกต่อไป คุณสามารถเข้าดูได้ว่าแผนการเป็นสมาชิกของคุณจะหมดอายุลงเมื่อไหร่ โดยการไปที่หน้า "การตั้งค่า" ถ้าคุณลงทะเบียนใช้งาน iflix โดยชำระเงินผ่านทางคู่พาร์ทเนอร์คนพิเศษคนใดคนหนึ่งของเรา และต้องการจะยกเลิกการเป็นสมาชิก iflix คุณอาจจะต้องทำการยกเลิกผ่านทางพวกเขา รวมถึงการเข้าไปยังบัญชีของคุณที่มีอยู่กับบุคคลที่สามและปิดการต่อบริการอัตโนมัติ หรือยกเลิกการรับข้อมูลจาก iflix ถ้าคุณต้องการตรวจสอบข้อมูลการเรียกเก็บ ไปที่บัญชีของคุณที่มีอยู่กับบุคคลที่สามและ... ลุย โหลด

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกรณ์กมล ประเสริฐศักดิ์ เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 ที่จังหวัดจันทบุรี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2552 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญานิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2556 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพนายความ รุ่นที่ 42 พ.ศ. 2557 เนติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 67 ปีการศึกษา 2557 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชนและธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2558 พร้อมทั้งได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาโครงการ “ผู้ช่วยงานวิจัยผู้บริหาร” ภาควิชานิติศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันประกอบวิชาชีพทนายความ